

શ્રી
ન ભૂ લાણી.
(નભૂલાલ કૃત).

પ્રસિદ્ધકર્તા:

ભટ્ટ નરભીરામ પ્રાણશંકર ગોગા.

~~~~~

આવૃત્તિ ૧ લી.

~~~~~

મુખર્ધ :

“શુભશાલી” પ્રીટીંગ પ્રેસ.

સંવત ૧૯૫૯-ચૈત્ર.

સને ૧૯૦૩-અગ્રેવ.

ક્રીમત રા.૧૨૦૭૦

પ્રસિદ્ધકર્તાએ સર્વે હક સ્વાધીન રાખ્યા છે

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું-આ ગ્રેસમાં તથા પ્રસિદ્ધ-
કર્તા પાસેથી.

શ્રી રાં રાં કવિરાજ નર્મદાશંકર લાલેશંકરજી !

મારા અગ્રહાતા, પ્રથમ સંસ્કૃતથી અર્પણપાત્ર અને
નભુલાલજીતા પરમ સ્નેહી તથા જોતાના સ્વપ્રવેશ અંથના
અર્પણ કર્તા; એવાને, હું કોઠી કોઠી પ્રણામ માથે અર્પણ
કરું છઉં.—નભૂવાણી.

સદ્ નરભેરામ પ્રાણશંકર ગોગા.

પ્રસ્તાવના.

આ વાણીતા કર્તા સાઠોદરા નાગરપ્રાદ્યણ હતા. એ નડિયાદના રહેવાશી, એમનું નામ નભૂલાલ અને એમના પિતાનું નામ ઘાનત-રાયજી હતું. એ દિવેદી કેહેવાતા, મહેતાની અટક અને ગૃહસ્થ હતા. નોકરી કરી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતા હતા. સુરત જીલ્લાના ચોરપાડ પરગણાના ગામોમાં ટળાટાંની નોકરી કરતા હતા, અને વૃદ્ધાવસ્થાનાં કારણથી સરકારે જ્યારે નોકરીમાંથી કહાડી નાખ્યા ત્યારે, સ્ટાંપના કાગળ વેચવાનું કામ કર્યું. જ્યારે ઘણા વૃદ્ધ થયા અને શરીર જરજર થઈ ગયું ત્યારે સ્ટાંપ વેચવાનું પણ છોડી દીધું હતું.

એ શીઘ્ર કવિ હતા. એમની કવિતા પ્રાસાદિક છે. એમનામાં કાવ્ય-શક્તિ વિશેષ હતી. એક ઠેકાણે લખેલું છે કે, “અષ્ટાદશ શલુસ્ત પદ ઉત્તર આપિયા, ચાર દિન અખંડ વાણીની લહેરી” એટલે ચાર દિવસમાં અરાડ હબ્તર પદના ઉત્તર આપ્યા. તેમ એ કવિ, ભક્ત અને સૌની હતા. એમના વિષે બેટલું હું લાલું છું, તેટલું જન્મ અસ્તિમાં લખીશ.

એણે સંસ્કૃત કે ગીજી લાપાનો અભ્યાસ કર્યો નહોતો. માત્ર ગામઠી નિશાળમાં લખ્યા હશે. ગામઠી નિશાળમાં કામ જોગા હિચાળ અને છીપાનામું શિખ્યા એટલે તે લણી ઉતર્યા, એમ કેહેવાતું હતું. એમના વખતમાં સરકારી નિશાળ કે હમણાંની કેળવણી જેવી કેળવણી કે સાત આઠ ચોપડીનું લણતર, એ કાંઈ જ હશે નહીં. એથી કરીને એમની વાણીમાં વ્યાકરણના નિયમ કે લખવાની પદ્ધતિ, એ વિશેષે જોવામાં આવતાં નથી. માત્ર પોતાના અનુભવના ઉદ્ધાર વાણીદ્વારા દર્શાવ્યા છે. વાણી સરલ, સૂઝી અને અલણથી પણ સમજાય એવી છે. આઠેક વર્ષનું વય થયું ત્યારથી કવિતા રચવા માંડી હતી. પ્રથમે લાવણી/ગાવાનો બહુ છંદ હતો, અને તે નવી નવી જોડતા જતા અને ગાતા જતા હતા. એમ કેટલીઓ લાવણી બનાવી ગાઈ હશે, પણ આજ તેમાંની કે ગીજી, એક પણ હાથ આવી નથી. સ્વભાવ એવો હતો કે, જ્યાં એસતા ત્યાં ગાતા, લખતા, લખાવતા, તે ત્યાંનું ત્યાં જ રહેતું હોતું. કોઈએ એપ કરી સંઘરી રાખ્યું તો રહ્યું, નહિં તો રખડી જતું. એમ કેટલીઓ કવિતાનો કંઈ પત્તો જ નથી. પોતાને તે લખી કાઢતાની કે સંઘરી રાખવાની કે કોઈ પાસે લખાવી રાખવાની, કાંઈ જ ન હતી; તેમ અંગ્રહ કરી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાની પણ ઇચ્છા ન હતી.

આ પુસ્તકમાં થોડો એક લાગ ગદ્યનો છે, માટે નભૂકાવ્ય, એ નામ ન રાખતાં નભૂવાણી એ નામ રાખ્યું છે. આના ત્રણ વિભાગ કર્યા છે. ૧ લો ગુજરાતી, ૨ જો હિંદુસ્તાની અને ૩ જામાં સંસ્કૃત, હિંદુસ્તાની, ગદ્ય અને ચિત્રકાવ્ય છે. એના જેમ ત્રણ વિભાગ કર્યા છે, તેમજ, ૧ લા અને ૨ જા વિભાગના ત્રણ ત્રણ ખંડ પાડ્યા છે. ૧ લા ખંડમાં ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે, ૨ જામાં ઇશ્વરચરિત્ર વિષે અને ૩ જામાં પરચરણ વિષયો છે. ત્રીજો વિભાગ સલંગ રાખ્યો છે-ખંડ પાડ્યા નથી. પેહેલા ખંડમાં ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે છે. એમાં પરમાત્મા-પરબ્રહ્મ-બ્રહ્મ-પરમેશ્વર એની પ્રાપ્તિ સારુ જે ઉપાયો-કર્મ, ઉપાસના, જ્ઞાન, ભક્તિ, વૈરાગ્ય અને નીતિ-રેહેણી એ વિષે કહ્યું છે. બીજા ખંડમાં ઇશ્વરચરિત્ર વિષે છે. એમાં, ઇશ્વરે સાકાર થઈ જે જે લીલાઓ-ચરિત્રો કર્યાં તેનું વર્ણન છે, તથા સ્તુતિ પ્રાર્થના છે; અને સંત, ભક્તોની કથા છે. આમાં નાના નાના ગ્રંથો, ગરબા, ગરબી, પ્રગંધ, ઘોળ, મંગળ, પ્રભાત, પદ, હોરી, દાદરા, રેખતા, છંદ એ આદિ લઈ ગાવાની ચીજો છે, અને એ અનેક ઢાળ, ચાલ, રાગ, રાગણીમાં ગાવાની છે.

૧ લા ખંડમાં વિશેષે કરીને કર્મ, ઉપાસના, જ્ઞાન, ભક્તિ, વૈરાગ્ય અને નીતિ-રેહેણી, એ વિષે કહેવામાં આવેલું છે. અને તે એવી રીતથી સમજાવેલું છે કે, થોડી બુદ્ધિવાળું પણ સમજી શકે. તેમજ વળી નાની નાની કવિતાની ચીજો છે, તે જો કોઈ કંઠાએ કરવા ઇચ્છે તો કરી શકે. ગ્રંથ પણ નાના નાના જ છે, બહુ ડંકાણુ કરી મૂક્યું નથી. વાંચનારને કંટાળો આવે એમ કર્યું નથી, અને થોડામાં ઘણું સમજવામાં આવે એવી રચના કરેલી છે. બીજા ખંડમાં ઇશ્વર, દેવી, દેવતાના અવતારો લઈ, જે જે ચરિત્રો કર્યાં છે, તેનું વર્ણન, સ્તુતિ, પ્રાર્થના છે. વિશેષે કરીને ભક્તિરસશૃંગાર-રાધા કૃષ્ણની લીલા વર્ણવેલી છે, અને કંઈ કંઈ ભક્ત, સંતની કથાનું પણ વર્ણન છે. ૩ જા ખંડમાં પરચરણ વિષયો છે: જેવા કે, રાગ વિષે, સ્વરોદય વિષે, કાળજ્ઞાન વિષે, સેતરંજ વિષે, એ આદિ લઈ કેટલાએક વિષયો છે. એ પણ નાનાં નાનાં દુયકાં, છંદ કવિત્ત વિગે માં છે, કે જે વાંચવા સાંભળવાથી કેટલુંક જાણવામાં આવે તે વળી અદ થાય. ત્રીજા ભાગમાં, સંસ્કૃત છંદ રચના, દ્વિઅર્થી કાવ્ય, ગદ્યમાં ગ્રંથ અને ચિત્ર કાવ્ય છે. આ પુસ્તક વાંચવા, ભણવા, વિચારવા, અને સમજવા સાંભળવાથી, બાળક, યુવા અને વૃદ્ધ, એ સર્વને પરમ લાભ અને આનંદ પ્રાપ્ત થાય, એ જ એનો સાર છે.

એ મારા ગુરુ હતા. એમની કવિતા છપાવી પ્રસિદ્ધિમાં મૂકવાનો મારો વિચાર થયો, અને તે મેં એમને જણાવ્યો. એમણે પ્રસન્નતાથી મારા વિચાર પ્રમાણે કરવાની આજ્ઞા આપી. ત્યારપછી મેં એમના પુસ્તકોમાં જે કવિતા હતી તે અને મારી પાસે જે હતી તે બધી એકઠી કરી, લખી, એક જુદું પુસ્તક તૈયાર કર્યું; પણ મને અનુકૂલતા ન મળવાથી છપાવી શક્યો નહીં.

એમ કેટલોક કાળ ગયો, અને એ સંવત્ ૧૯૨૮ ના માઘ માસમાં દેવલોક થયા. એ વખત હું, કવિરાજશ્રી નર્મદાશંકર લાલશંકરજીને ત્યાં નોકર હતો. આ કવિતા છપાવી પ્રસિદ્ધિમાં મૂકવા માટે કવિરાજશ્રીને કહ્યું. એમણે પણ એ વિચાર ઠીક ધાર્યો ને હા કહી. એમને અનુકૂલતા ન આવવાથી છપાવવું એમને એમ રહ્યું. એમ કેટલાંક વર્ષ વહી ગયાં. એટલામાં કવિરાજશ્રી પણ મોટા મંદવાડમાં પડ્યા અને છેવટે સંવત્ ૧૯૪૨ ના માઘ વદ ૭ ને દીવસે દેવલોક થયા. પુસ્તક પુસ્તકની જગાએ રહ્યું, મારી એવી શક્તિ નહિ કે હું છપાવી પ્રસિદ્ધ કરું.

એમ બન્યા પછી, એક વખત મારાં મનમાં આવ્યું કે, આ કવિતાનો થોડો એક સંગ્રહ તો છે અને બીજી કંઈ મળે તો ઠીક, કે સાથે સાથે છપાઇ જાય. એમ વિચારી, જ્યાં જ્યાં એમના જવાનાં, રહેવાનાં ઠેકાણાં હતાં ત્યાં ત્યાં અને એમના શિષ્ય વર્ગમાં શોધ કરવા માંડી તો ત્યાંથી પણ થોડી કવિતા મળી આવી. એવી રીતે સંગ્રહ કરી આ પુસ્તક તૈયાર કર્યું અને કવિશ્રીને અર્પણ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો. એ શિવાયની બીજી ઘણી કવિતા હશે પણ તેનું કાંઈ ઠેકાણું નથી. પણ આટલું તો મારી જાણમાં છે કે, સામળ ભટના જેવી એક વાર્તા, બુધસાગર નામનો નીતિનો ગ્રંથ (હિંદુસ્તાની-કવિત્તબંધ), અને પંચાધ્યાયી રાસ (પદમાં), એમણે રચેલાં છે, પણ એ મારા હાથમાં આવ્યાં નહીં-મળી શક્યાં નહીં. બુધસાગરમાંનાં થોડાંક કેવિત્ત અને રાસમાંનાં થોડાંક પદ, આ પુસ્તકમાં આવેલાં છે.

કવિશ્રી દેવલોક થયા પછી મેં, એક બે ગૃહસ્થને અને એક બે છાપખાનાવાળાને મળી, છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાની તજવીજ કરી. પણ તેમાં હું કંઈ ફાળ્યો નહીં, છાંનોમાનો બેસી રહ્યો. એક વખત, રા. મણીલાલ નભૂલાઈને પણ આ પુસ્તક વિષે મેં લખ્યું હતું. એમણે પણ ખુશીથી આશ્રય આપી, છપાવી પ્રસિદ્ધિમાં આણવાની ઇચ્છા જણાવી હતી, પણ મરકીનાં કારણથી એ જોગ ન આવ્યો.

એમ કેટલોક વખત ગયો. એટલે સંવત ૧૯૫૨ માં પ્લેગરાજ પધાર્યા અને એમણે થોડુંક રાજ્ય કર્યું, એટલામાં છાપ્પનિયા દુકાળ મહારાજ આવી ચઢ્યા. એ બે એકઠા થયા એટલે જગત ઉથલપાથલ થઈ ગયું, તો પછી તેમાં મારું ગળું શું, ને પત્તો ક્યાં લાગે! સૌજ પોતપોતાની ચિંતામાં પડી ગયું અને ક્યાં જઈએ? ક્યાં રહીએ? કેમ કરીએ? અને શું ખાઈએ? એ વિચારમાં વિકળ થઈ રહ્યું. હું પણ એ જગતમાંજ, શું કરું? કોને કહું? થાય તે ખરું, એમ બેઠાં બેઠાં નોંધ્યાં કર્યું.

એક વખત મારાં મનમાં વિચાર આવ્યો કે, ગુરુજી ગયા, શેઠજી ગયા અને આપણે પણ જવાનો વખત આવ્યો છે. ગુરુતું આટલું સંભારણું છે તે રખડી જવાનું, એતું ઉત્તર સાધન કંઈ ન થયું. એમ અંતરમાં આવવાથી, હું સંવત ૧૯૫૮ માં મુંબાઈમાં આવ્યો અને શ્રી-કવિરાજના સ્નેહી, ગુજરાતીના અધિપતિ રા. રા. ઇચ્છારામ સૂર્યરામજીને મળ્યો, સર્વ હકિકત કહી. એમણે છપાવી આપવાની હા કહી. એ મને મોટો આશ્રય મળ્યો, અને ઘણો આભાર માનું છઉં.

આ કવિતા, જ્યાંથી મળી ત્યાંથી લઈ, એકઠી કરી, હવેની પેઠે જાળવી રાખેલી તે હમણાં પ્રસિદ્ધિમાં આવવાનો સમય આવ્યો. એમાં મેં મારી ગાંઠનું કાંઈ ઉમેર્યું નથી. મારાથી સુધર્યું તેટલું મેં સુધાર્યું છે. એમાં જે કંઈ વધતું જોઈયું થયું હોય તથા ભૂલચુક થઈ હોય તે, સંજ્ઞનોએ સુધારી લેવી અને ક્ષમા રાખવી, એવી મારી પ્રાર્થના છે.

બુવો, એ કવિ, અસલી વિચારના, અસલી ચાલચલણ-રીતભાત-વાળા, અસલી કેળવણીવાળા-હાલની કેળવણીનું મુખ નોંચતું, પણ અનુભવ ન લીધેલો એવા, વિશેષ વિદ્યાભ્યાસ ન કરેલો એવા; એમણે આટલી આટલી કવિતા રચી, જાત મહેનતથી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવી, સંસારના વ્યવહારમાં રહી, મનુષ્ય દેહ ધરેલો સાર્થક કરી, આટલી કવિતાનું સંભારણું મૂકી પોતે ચાલ્યા ગયા! ધન્ય છે એને અને એમનાં માતૃપિતાને!!!

આ કવિની કવિતા, જેઓની પાસે હોય તેઓ મને મોકલાવી આપવાનો શ્રમ લેશે તો હું તેઓનો મોટો ઉપકાર માનીશ. મારાં અંતરમાં એટલુંજ છે કે, રખડી ન જવી નોંધએ.

પ્રસિદ્ધકર્તા.

ભદ્ર નરસિંરામ પ્રાણશંકર ગોગા.

નભૂલાલજીનું જન્મચરિત્ર.

—1000000000—

ગુજરાતની સાઠોદરા નાગર જ્ઞાતિમાં જે રત્નો ઉત્પન્ન થયાં છે: એક ઉલોઘના દયારામભાઈ, બીજા નડિઆદના નભૂલાલજી. ગુર્જર ભૂમિની લલિત લલનાઓના મુળનો શૃંગાર દયારામભાઈ છે; વિચારશીળ ને જ્ઞાનિ મનુષ્યોનો આનંદ નભૂલાલજી છે. દયારામભાઈની પ્રસિદ્ધિ મારા શેઠ દ્રવિવર નર્મદાશંકરે કીધી છે; આજે હું મારા ગુરુ નભૂલાલજીની વાણી ગુજરાતીઓ સમિપ મુકું છું. સ્વામિ અને સેવકે એક જ કાર્ય કીધું છે! ગુજરાતી પ્રજાનો આ જયરંગ ઉજ્જવલ શોહો!

નભૂલાલ એ નડિઆદના રેહેવાસી, સાઠોદરા નાગર ગ્રાહ્યજ્ઞ, દિવેદી કેહેવાતા, એમની મહેતાની એટક હતી. પિતાનું નામ ધાનતરાયજી હતું.

એક સમય ધાનતરાયજીએ બાળાત્રિપુરાદેવીનું પુરુષ્વરણ કર્યું. જગદંબા પ્રત્યક્ષ થઈ સન્મુખ આવી ઉભાં રહ્યાં અને કહ્યું કે, તારા પર પ્રસન્ન છઠિ, માગ, શું ઇચ્છા છે? ધાનતરાયજીએ કહ્યું, મા, તું સર્વ જાણે છે; તારાં દર્શણ થયાં, હવે મને કાંઈ ઇચ્છા નથી. મા, તું આ કળીકાળમાં છે કે નથી, એ જાણવા સાઠ જ મેં તારૂં આરાધન કર્યું, અને મારો સંશય મટ્યો. દેવીજીએ કહ્યું, હું ભક્તને સાઠ સર્વ કાળ છઉં. તું નથી માગતો તો પણ હું તને જે વરદાન આપું છું: તે એ કે, તને કાંઈ પ્રજા નથી તે થશે, અને તે એક પુત્ર થશે, અને તે મારે સ્વપ્ને થશે. બીજું એ કે, તારે કામ પડે ત્યારે મારૂં સ્મરણ કરજે, હું તરત આવીશ. એમ, જે વરદાન આપી જગજ્જનુની અંતરધ્યાન થયાં. એમ કેટલોક કાળ ગયો એટલે નભૂલાલજીનો જન્મ થયો-રૂપવાન પુત્રજી થયું.

બીજું વરદાન-એક સમય કોઈ સગાં સંબંધીને ત્યાં ચોરી થઈ અને ઘરેણાનો દાળડો ચોરાયો. એ ચોરીનું આળ ધાનતરાયજી માથે આવ્યું. એ વખત એમણે જગદંબાનું સ્મરણ કર્યું. તરત માજીએ આવી દર્શન આપ્યું અને કહ્યું કે, મને કેમ સંભારી? એમણે સર્વ સમાચાર કહ્યા. દેવીએ કહ્યું, સાંભળ; પ્રભાણે દિવસે, ફલાણે સમયે, એક સ્ત્રી, પ્રભાણના ઘરમાંથી નીકળી, ફલાણાને ઘેર જશે. તારે તે સમય સાધી, તે બાઈની પાછળ પાછળ જવું, અને તે ઉંઘરામાં પગ મુકે કે તેની

કાખમાંથી દાખડો લઈ લેવો. પછી પાંચ જણને બોલાવી, તે સમક્ષ દાખડો સોંપવો, એટલે તારે માથેથી આળ જશે. એ રીતે માથે આવેલું કલંક નિવારણ થયું. ધાનતંતરાયજી પણ ખંતી, નીતિમાન, અને ખરા સ્વ-લાવના હતા. કોઈ મહાત્માએ પણ સુખી મુદ્રા બતાવી હતી. એનો અભ્યાસ છ માસ સુધી કર્યો. કહ્યા પ્રમાણે થયું ત્યારે અભ્યાસ છોડી દીધો. એ પણ અજખ્યા જાપના અભ્યાસી હતા. નભૂલાલથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયેલું, માટે પુત્રને શુરુ માનતા હતા.

નભૂલાલજી આઠેક વર્ષના થયા ત્યારથી કવિતા કરવા માંડી. પ્રથમ લાવણી ગાવાનો છંદ બહુ હતો. લાવણીના ફડમાં બેસવું, ડંફ વગાડવું અને લાવણી ગાવી એ છંદ ઘણો વધી ગયો. અને નવી નવી લાવણી બનાવી ગાવા લાગ્યા. એમ કેટલોક કાળ ચીતી ગયો અને પછી એ છંદ ઉપર તિરસ્કાર આવવાથી; ફડમાં બેસી લાવણી ગાવામાં કેટલા કેટલા દોષ છે, એ વિષયની એક લાવણી બનાવી, ગાઈ, લાવણીનું ગાવું છોડી દીધું. બાળપણમાં સુમાર વનાની લાવણી બનાવી હતી, પણ આજે, આ પુસ્તકમાં મુકવાને એક પણ મળી નહીં.

નાનપણમાં નભૂલાલજીને ફાઈએ શ્રીકૃષ્ણ મંત્રનો ઉપદેશ આપ્યો હતો, તેથી ફાઈને શુરુ માનતા હતા. એ રાધા કૃષ્ણનો શૃંગાર બહુ ગાતા, અને કૃષ્ણ લીલાની કવિતા કરતા હતા. એક વખત ફાઈએ કહ્યું કે, તારે શૃંગાર ગાવો નહીં. એવી આજ્ઞા થતાંજ, શૃંગાર ગાવો છોડી દીધો. એમ કેટલોક સમય ગયો એટલે સ્વપ્નું થયું કે, તું શૃંગાર ગા. એ સમાચાર ફાઈને કહ્યા, ત્યારે ફાઈએ આજ્ઞા આપી, ત્યાર પછી પાછો શૃંગાર ગાવા લાગ્યા. એ પ્રસંગ એક પ્રભાતમાં લખ્યો છે; “આજ્ઞા દીધી અલંકાર વર્ણનની, અધિક અધિક અંગ સુખ પામી.”

નભૂલાલજી એક વખત કાઠિયાવાડમાં જઈ ચઢ્યા, અને કૃષ્ણચંદ્રની ઉપાસના કરવા માંડી. રાત્ર દિવસ વગડામાં રહેવું, ગાંડાની દશાએ પ્રરવું, ઝંસરી બજાવવી, ઝંસરીમાં ગાવો શ્રીકૃષ્ણમંત્ર અને સર્વકાળ રટણ રાધાવરતું; ખાવાનું સહજે મળ્યું તો ખાવું, ન મળે તો તેની સ્પૃહા પણ નહીં—એ સ્થિતિમાં હતા ત્યારે ત્યાંના લોકો એને મોટા ભક્ત, મહાત્મા માનતા હતા. આહીરડાં, દુધ, દહીં, માખણ, છાસ લઈને વેચવા જતાં તેઓ ખરા લાવથી દુધ-દહીં, વિગેરે ખવડાવી પીવડાવી જતાં હતાં. (દુધ દહીં વિગેરે વેચવું, વેચવા જવું—એ કાઠિયાવાડમાં આહીર લોકોનો ધંધો છે). એ સ્થિતિમાં હતા, એવામાં એક-લક્ષ આગ્યો,

જેને કંઠાએ અઢાર હજાર પદ, અને એવો નિયમ કે, મારાં સર્વ પદનો, પદથીજ ઉત્તર સાંભળી ઘર જવું, નહિં તો ઘરનો ત્યાગ કરવો. (પદનો પદથી ઉત્તર એટલે, પોતે એક પદ બોલે અને તેમાં જે પ્રશ્ન હોય તેનો ઉત્તર પદ બાંધી, પદમાંજ આપવો, - છુટી વાણીએ નહીં.) એવા નિયમવાળા ભક્તને કોઈએ કહ્યું કે, 'પૂલાણે ગામ, દૂલાણે ઠેકાણે, એક મહા ભક્ત-મહાત્મા છે, ત્યાં જશો તો તમારું કાર્ય થશે.' એ સાંભળી તે ભક્ત આવીને મળ્યા અને પોતાનું પોણું હતું તે કહી સંભળાવ્યું. એ પ્રમાણે કહ્યું ત્યારે નભૂલાલજીએ કહ્યું કે, ઠીક છે, રાધાવર ઉત્તર અપાવશે તો આપીશ. પછી કોઈ ગૃહસ્થે જોઈતું સાહિત્ય પુરું પાડ્યું અને ચાર દિવસ અખંડ બેસી અઢાર હજાર પદના ઉત્તર આપ્યા. એ પ્રસંગ એક પ્રભાતમાં મુકેલો છે:- "અષ્ટાદસ સહસ્ર પદ ઉત્તર આપ્યા, ચાર દિન અખંડ વાણીની લેહરી."

એક વખત, કોઈ એક શિષ્યને અંતરમાં એવો ભાવ થયો કે, 'ગુરુનાં દર્શણ કરવાં અને દર્શણ થાય તો અન્ન જળ લેવાં, દર્શણ થયા શિવાય લેવાં નહીં.' એવો દૃઢ સંકલ્પ કરી ઘેરથી નિકળ્યો, એ ત્રણ દિવસ થઈ ગયા. એટલે પોતે જ્યાં હતા ત્યાં ખેરણા થઈ કે, 'પૂલાણે શિષ્ય, દર્શણ માટે અન્ન જળ ત્યાગ કરી પૂલાણે ઠેકાણે આવે છે ત્યાં જા!' એમ થવા થકી પોતે સામા જઈ મળ્યા ને તેનું શાન્તવન કર્યું. એ વિષે "દાસ અપવાસની ખખર ખેરી" એમ એક પદમાં લખ્યું છે. પૃ. ૧૬૦.

એક સમય, હાંસોટ પ્રગણના બાડોધરા ગામમાં છ માસ સુધી ચંડીનું પુરુષ્વરણ કર્યું હતું. નિત્ય સંધ્યાકાળે, પ્રસાદ ધરાવેલું શેર દુધ માત્ર પીતા, સર્વ શક્તિરૂપે જોતા, કંકુનો મોટો ચાંદલો કરતા, જે આવે તેને સર્વને મા કેહેતા; તેમ, એમને પણ સર્વ મા કેહેતું હતું. (ગામડામાં ગરળા ગળવાનો ચાલ વિશેષ છે- સ્ત્રી પુરુષે.) જ્યારે રાત્રિએ ગરળા ગવાતા ત્યારે માણ પણ ગરળામાં પધારતાં હતાં. એ પુરુષ્વરણની સાથે બટુકતું અને હનુમાનનું પણ કર્યું હતું. એના પણ પરચા મળ્યા હતા. એની પૂર્ણાહુતિ હાંસોટમાં કરી. જે વખત હોમ થતો હતો તે વખત ત્યાં વિદ્વાન બ્રાહ્મણો, સાધુઓ, મોટા મોટા ગૃહસ્થો, એમ હજારો માણસ ત્યાં હતાં. એ વખત કોઈ એક અવધૂત આવ્યો અને ઝોળીમાંથી કકડો રોટલો કાઢાડીને આપ્યો. તે દેખમાં ઝોળી સર્વને પ્રસાદ આપ્યો.

ત્યારે સુરવાલ પેહેરતા ને ઢાલ તરવાર ખાંધતા હતા. તીર કામઠું અને ખંદુક પણ પાસે રાખતા હતા.

કાવ્યકળા, ગાયનકળા, નૃત્યકળા એ જાણતા હતા. મૃદંગ, નરધાં, ઢોલક, ડક, ખંજરી, મંજરા, કાંસાં, કરતાળ, તંબુરો અને વાંસળી એ વગાડી જાણતા હતા. જ્યારે મંડળીમાં કીર્તન કરવા બેસતા ત્યારે આખી રાત ધૂમતા અને આનંદ આનંદ વરસી રહેતો હતો. જ્યારે સ્ત્રીનો શણગાર ધરી, દેવસ્થાનમાં, દેવ સન્મુખ, નૃત્ય કરતા ત્યારે ઘણા લોકો જોવા મળતા. કેટલાઓ તેમનાં દર્શનની ઇચ્છાથી દૂર આમાંતરથી પણ આવતા. એમનું ગાવું મરદાની હતું. ને કવિત્ત બોલવાની છટા, એક અજબ તરેહની હતી. ભાટ ચારણ લોકોના જેવી વાર્તા પણ એવી છટાથી કરતા કે કોઈને ત્યાંથી ઉઠવાનું મન ન થતું. એમનું નૃત્ય મારાં જોવામાં નહીં, કેમ કે એમની અઘોડ અવસ્થામાં મને સમાગમ થયો હતો, પણ જેઓએ જોયું હતું તેઓ વખાણ કરતા હતા. એ ચાલતાં ચાલતાં, બળવતાં બળવતાં કવિતા બનાવતા હતા. ત્રણ ચાર જણ સાથે, ખડિયો, કલમ ને કાગળ લઈ લખવા બેસતા તો, જુદી જુદી ભાષા, જુદી જુદી ચાલ અને જુદા જુદા વિષયમાં કવિતા લખાવતા હતા; અને વળી લખનારને પૂછતા નહિ, કે ક્યાંથી રહ્યું છે? સમાપ્તિ સુધી લખાવતાજ ચાલ્યા જતા, એવી એમની ઉત્તમ પ્રતિભા અવધારણ શક્તિ હતી. એક વાર સાંભળ્યું કે કંઠાએ કરી લેતા હતા, એવી ધારણાશક્તિ હતી. કંઠાએ કરેલું કે સાંભળેલું વિસરતા ન હતા, એવી સ્મરણશક્તિ હતી. પોતે કહેતા કે, એકવાર કંઠાએ કરી હૃદયમાં લાગ્યું તે જાય કેમ? જો યાદ ન રહે તો સો વાર ગોળો, એટલે વિસરશે નહીં.

એમને કેટલાક મહારાજ ને કેટલાક લાલ પણ કહેતા હતા. કચેરીમાં જતા તો સૌ આવો લાલ કહી માન આપતું હતું. કચેરી પણ એમની વાણી સાંભળી પ્રસન્ન થતી હતી. મામલતદાર સાહેબ પણ પ્રસન્ન થતા અને કહેતા કે, કેમ લાલ, દફતર તૈયાર છે કે? પોતે પણ કહેતા કે, હા સાહેબ, આ લો, તૈયાર છે. પછી દફતર બોલીને માંહે બુલે તો, લાલે એક ટાંચ પણ મારી ન હોય! પરંતુ મામલતદાર બેઠું પ્રસન્ન થતા અને હસતા. પાશ્વર્ય તલાટીઓને કહેતા કે, આ લોકોના ધંધા છાંં. અ રીવાતમો હતા, એરે બધા એકઠા મળી તૈયાર

લાલ ન્યાં ન્યાં જતા ત્યાં ત્યાં, સર્વને ઠહેતા કે, મારા સગાઓ, સ્વધર્મ પાળો, પુણ્ય કરો, નીતિથી ચાલો, સંત, સાધુ, બ્રાહ્મણ, ગાયત્રી અને વડીલની સેવા કરો. આ સંસાર ઝાંઝવાનાં જળ જેવો વૃદ્ધો છે: એથી મોહ ન પામો, કંઈ કરશો તો થશે. આ પ્રપંચ તો ફેટલોક કાળ થયા કરતા આવ્યા છે, પણ હરિભજન નથી કર્યું, તે કરો. જીવો, ઈશ્વરની દૃઢ ભક્તિ કરશો તો પ્રત્યક્ષ છે. ભક્તને સારૂ સદા સર્વકાળ છે. અન્ય દેવી દેવતાનું આરાધન કરશો તો તે પણ છે. અધિકારી થઈ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશો તો સુખિત મળશે. નીતિ અને અતઃસમાગમથી સર્વ છે. સંત, મહાત્મા, અને સત્શાસ્ત્ર ઉપર દૃઢ શ્રદ્ધા વિશ્વાસ રાખો. સત્શાસ્ત્રની એક માત્રા પણ ખોટી નથી, વગેરે ઉપદેશ આપતા, અને પંડે સદા-કાળ હરિકીર્તન, હરિચર્યા કરતા ને ન્યાં બેસતા ત્યાં એજ થયા કરતું હતું. એમનો એજ લક્ષ હતો. સ્વરૂપનું લાન થયું તે સમયપર આ “હૃદની રાતમાં, હરિસંગે બેસતાં, હરખ હુંડે ઘણો હોંસ પોંતી; સ્વામીનું સુખ શું, સુખ વર્ણન કંઈ, આસરે પિએર કીધી સમોતી.” પ્રભાત કર્યું છે.

સુરતના પંચોળી લોકો એમના શિષ્ય હતા અને પરમેશ્વરની પેઠે માનતા ને પૂજતા હતા. પણ એમનો શિષ્ય કરવાનો કે પંથ કહાડવાનો ઉદ્દેશ ન હતો. એ સહજ સ્થિતિએ રહેતા હતા. ફેટલાઓને પાસે રાખી કાવ્યકળા શીખવેલી અને તે કવિ કહેવાયા છે. ને ફેટલાકને ગાયનકળા પણ શીખવી હતી. કંઈક એમના સમાગમથી સુધરી ગયા છે, ને ધર્મી, નીતિમાન, યોગાભ્યાસી, ભક્ત અને જ્ઞાની થયા છે.

હવે, હું અને કવિ શ્રીનર્મદાશંકરજી, આ પ્રસંગમાં આવ્યા છું, તે વિષે કૃષ્ણમાં કહું છું.—

મારાં એ ગામ; એક દીહેણુ એ મારા પિતાનું ગામ; અને બીજું ટકારમું, એ પિતાના મામાની વૃત્તિનું ગામ. રહેવાસ બંન્ધો ગામમાં, પણ વિશેષ રહેવું ટકારમે થાય.—વ્યવહાર વરા દીહેણુમાં. હું સંદેશમાં સરકારી ગુજરાતી નિશાળે અભ્યાસ કરતો હતો. પેહેલા વર્ગમાં હતો. મેં પછી ચોપાનિઆંઓમાં, કવિ દલપતરામની અને કવિરાજ શ્રીનર્મદા-શંકરજીની કવિતા આવવા લાગી, એ જોઈ મને કવિતા કરવાનું મન થયું અને ઘણી આતુરતા થઈ. નિશાળનો અભ્યાસ છોડી મારે ગામ-ટકારમે ગયો. કવિતા કેમ કરવી? અને કોની પાસે એ શીખવું? એ વિષે મનમાં ઘડલાંજ થયા કરે અને એ વિષે જેને તેને પૂછ્યા કરે, પણ કંઈ પત્તો લાગે નહીં. એ વાત કંઈ મારાં માતૃશ્રીએ જાણી, અને

મને કહ્યું કે, ભાઈ, તું કદરામે જા. ત્યાં નભૂલાલ મામા છે, તે પદ, કીર્તન કરે છે અને કવિ કહેવાય છે. (આ વચ્ચેમાં લૌકિક મામાનો સંબંધ કહ્યું છું. એ એરથાણમાં તળાટી, અને એ ગામમાં, મારી માની માતું મોસાળ, એ કારણથી મારાં માતૃશ્રી વિગેરે, હમે સર્વ ભાંડુ મામા કહિયે. ગામડામાં એવી રીત છે કે, ગામપાડે, કાકા, મામા, ભાઈ વિગેરે કહેવાય; તેમ હમે સર્વ કહેતાં હતાં. તેમ તે પણ મામાના જેવી માયા-કૃપા રાખતા હતા.) મેં તો રોજ કદરામે જવા માંડ્યું, સવારે જાઉં, સાંજે પાછો આવું. ને કોઈ દિવસ રાત પણ રહી પડું-કદરામું હમારે ત્યાંથી સવા કોશ થાય. તળાટાનું કામ શીખતો જાઉં અને દફતર લખવા લાગું. પોતે જહાર ગામ અથવા થાણે જાય ત્યાં પણ સાથે તેડી જાય. ઘરમાં માતા, પિતા ને પોતે, બીજું છોકરું કંઈ મળે નહીં, તેથી મારાપર સર્વ કરતાં પ્રેમ વિશેષ રાખતા હતા. માંડે પણ મન ઠર્યું અને પિંગળ, રસ, અલંકાર વિગેરે કાવ્ય સંબંધી ગ્રંથનો અભ્યાસ કરવા માંડ્યો. એમ આઠ દશ મહિના રહ્યો. એટલામાં મારે મુંબઈ જવાનો પ્રસંગ આવ્યો. સુરતના નાગર પ્રાદ્યણ રા. કેશવરામજી ડુંગરપરા હતા, તેમની સાથે મુંબઈ આવ્યો. એ કવિરાજશ્રી નર્મદાશંકરજીના મિત્ર હતા, માટે આવીને એમને ત્યાંજ મુકામ કર્યો. એ વખત પોતે પણ નવા કવિ અને મને પણ કવિતાનો છંદ લાગેલો હતો, એથી મને પાસે રાખ્યો. તેમ હું પણ સંવત ૧૯૧૨ થી ૪૨ સુધી રહ્યો. એ કંઈ ઋણાનુબંધ હશે.

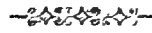
કવિરાજશ્રી મુંબઈમાં જ રહેતા હતા. એક વખત વિચાર થયો કે સુરત જઈ રહેવું, અને પછી મુંબઈમાંથી મુકામ ઉપાડી સુરત જઈ રહ્યા. કેટલોક વખત ગયા પછી હું રજા લઈ મારે ગામ-ટકારમે ગયો. કવિશ્રીને પણ સુચના કરેલી કે, ગાડી મોકલીશ, પધારેજો. ત્યાં જઈ મેં ગાડી મોકલી. એઓ સહકુટુંબ મારે ત્યાં પધાર્યા. એ વખત અહીં નભૂલાલજીનું તળાટું હતું. કવિશ્રી પધાર્યાથી એ પણ ઘણું પ્રસન્ન થયા. બન્ને કવિનો સમાગમ થયો. સર્વને દીવાળી થઈ. અનેક પ્રકારની વાત ચર્ચા થયા કરતી હતી, અને આનંદની હેલી થઈ રહી હતી. એમ કવિશ્રી પાંચ છ દિવસ રહ્યા હતા. પછી નભૂલાલજી પણ સુરત જતા ત્યારે કવિરાજને ત્યાં પાંચ દશ દિવસ મુકામ કરતા હતા. વળી મારે ત્યાં કંઈ બહેવાણાજનના પ્રસંગપર બન્ને કવિ કૃપા કરી પધારતા હતા. એમ મેળાપ થયા કરતો હતો. નભૂલાલજીએ શ્રીકવિરાજ વિષે કવિતા પણ કરેલી છે તે આ પુસ્તકના ૨૫૭ મા પૃષ્ઠે છે.

કોઇ કોઇ વખત લેહેરમાં આવી પ્રસંગોપાત્ત નભૂલાલજી કંઈ કંઈ વાતો કરતા હતા, તે સાંભળેલું, કંઈ લોકોથી સાંભળવામાં આવેલું, અને મારા અનુભવનું, એ સર્વ મારી મતિ પ્રમાણે આ ચરિત્રમાં લખ્યું છે. અતિશયોક્તિ કરી નથી. મારા સ્વપ્નામાં પણ હતું નહિ કે આ જન્મ-ચરિત્ર લખીશ. જો જાણતો હતો તો સર્વ-વૃત્તાંત પુછી લેત. પણ થવા કાળ કોઇ જાણતું નથી. વળી ખીલું એકે, જ્યારે એમનો સમાગમ થયો ત્યારે માફ અલહેતાપણું હતું. ઘણું ઘણું પુછવાનું રહી ગયું, એનો હવે મને પસ્તાવો થાય છે.

ભદ્ર નરભેરામ પ્રાણશંકર ગોળા.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
વિભાગ ૧ લો—ખંડ ૧ લો.		માયા મહામળવંતી મોહની ... ૭૪	
અનુભવ ગીતા ૧		મન મુરખ મા કર ગારખો ... ૭૪	
ત્રીસ પ્રશ્નોત્તરી ૧૬		તું અવિનાશી ૭૪	
તત્વબોધ ૨૯		ધોળ.	
શુરુગીતા ૩૭		સકળ બ્રહ્માંડમાં એક છે તાર ... ૭૫	
જ્ઞાનપરનાલિકા ૪૧		અનુભવિ વીરા આત્મા ભાળો ... ૭૫	
કક્રો ૪૫		અનુભવિઆ જન આવો રે ... ૭૬	
કક્રો ૨ જો... .. ૪૮		એવું અંતર આવ્યું તેને ... ૭૬	
મહિના ૧ લા ૫૨		સતસંગતનો મોટા મહિમા ... ૭૭	
મહિના ૨ જા ૬૦		ચેતી લો ચેતી લો પ્રાણી ... ૭૭	
તીથિ ૧ લી ૬૧		પરઉપકારી સંત સમુ નહીં કોએ ૭૭	
તીથિ ૨ શુ ૬૨		હું બલિહારી મારા સદ્ગુરુ સ્વામી ૭૮	
તીથિ ૩ શુ ૬૩		નથી આણુ કહીં દાલો કામ ... ૭૮	
વાર ૬૫		હ્રીં નમુ ત્રિગુણાત્મને... .. ૭૯	
વાર ૬૫		સંતો સદ્ગુરુ શું કરે... .. ૭૯	
રેટિથો ૧ લો ૬૮		અનુભવિઆ લોકો ૮૦	
રેટિથો ૨ જો ૬૯		સદ્ગુરુ સ્વામી અંતરંગમી રે ... ૮૦	
ગરખો.		જો જનને નરવેધ ઉપજો તે ... ૮૧	
અનુભવિ ઝાળખ આત્મારામ કે ૭૦		કર તત્વ સમાસનો તોલ ... ૮૨	
ગરખી.		શ્રી ગુરુચરણે ચિત ધરિએ રે ... ૮૨	
સું જાણે હરિને રે ૭૦		સતસંગત સુખ સુંદર રે ... ૮૩	
સાંભળ મન મહારાં રે ૭૧		આજ અનોપમ દીવાળીનો દીન ૮૩	
ધરવા હરિ ધ્યાને રે ૭૧		શ્રી ગુરુ સંતકૃપાચક્રી રે ... ૮૪	
સમજ્યા તે સમિઆ રે ૭૨		પ્રબંધ.	
હરિજન-હરિથી અધિક જાણવા ૭૨		રહિત નેહ દેહ પંચ તે વિરાગી ૮૫	
એને ભવસાગર તરવું હશે ... ૭૩		એને ઉપન્યો નરવેધ ૮૬	
અનુભવિ આપે આપું ઝાળખો ૭૩		રાજ્યા.	
એમ સમજી સમરસ થઈ રહો... ૭૩		મરવું મટે નહિ કોઈથી... .. ૮૭	
		જો રે માણીગર પ્રાણિઆ ... ૮૭	

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
આરતી.		ચીત નવ ચેત્યો રે... ..	૧૦૨
આરતી અખંડાનંદની ...	૮૯	સંચિત પામ્યો રે	૧૦૨
પ્રસાદ.		અનુભવિ વિરા રે	૧૦૩
આજ આનંદની હેલિઓ ...	૮૯	સદ્યુરુ સ્વામી રે	૧૦૩
સર્વ આત્મા કલો	૯૦	શિષ્ય તું સાંભળ રે... ..	૧૦૪
સચ્ચિદાનંદ આનંદ	૯૧	પ્રશ્ન કેરો ઉત્તર રે	૧૦૫
જગને જગ તું	૯૧	અનુભવી અવસર છે રૂડો રે ...	૧૦૫
જક્ત મિથ્યા મપિ	૯૨	ભજ ભાવે અંતરંગમિ રે	૧૦૬
જગને જગ જેમ મોહેની રાતની	૯૨	ગુણ જાણે જંમુરો ગારડી ...	૧૦૬
ઝોળખ એક અનેકમાં શું ભમે...	૯૩	હું તો બલિહારી	૧૦૭
પદ.		આવો અનુભવિઆ સંતો	૧૦૭
આજ દીવાળી દયા કરીને ...	૯૩	જગ સહુ જુદું લાગે	૧૦૭
મહાવાક્યનો મર્મ સમજ મન ...	૯૩	જગ સહુ મિથ્યા ભાસે રે	૧૦૮
સતસંગત કરિએ રે... ..	૯૪	આપે આપું ઝોળખાણું રે	૧૦૮
સતસંગત એવો રે	૯૪	કાચી કાચા વે	૧૦૯
સતસંગતથી મુખ થાશે	૯૪	ભાઈઓ રે ભવનો ભય ભાંગ્યો	૧૦૯
ઝોળખ પદ અવિનાસને	૯૪	સંતો રે સેઝું ધર સાધો	૧૦૯
જાએ જાએ જાએ જાએ	૯૫	આજ વસંત આનોપમ સજની	૧૧૦
મુનસાદેહી એણે ગધ	૯૫	શ્રુતિના શબ્દ વિચારે રે સંતો	૧૧૦
કેમ સેશે જમભારને	૯૫	અનુભવિ આવો ને વસંત વધાવો	૧૧૦
રટ રસના તું રામને	૯૬	આનંદ સાગર ઉમગ્યો	૧૧૧
થવાકાળ નહિ મટે	૯૬	અનુભવ આપમાં આપનો	૧૧૧
મરજીયા રસ માણે સંતો	૯૬	અનુભવી ઝોળખ આપને	૧૧૨
સતસંગ કરતાં રે	૯૬	પાત્ર વિના રસ કેમ ઠરે	૧૧૨
અધિકારી પ્રત્યે રે	૯૭	ચેતને ચેત અભાગિઆ	૧૧૩
ભવાઈ ભજવી હો	૯૮	દેસી મળે દિલડાં મળે	૧૧૩
જે જન જાગ્યા રે	૯૯	વસ્તુ હમારા દેશની	૧૧૩
અધિકારી પુછે હો... ..	૧૦૦	જરણના પ્યાલા જેરવે	૧૧૪
જગદીશ માંહે હો	૧૦૦	વિરલા કોઈ વેણમાં વેધાણુ ...	૧૧૪
અનુભવ એહજ હો... ..	૧૦૧	જાગ્યા તેણે ઝળકી જોવાણું ...	૧૧૪
સીદ્ધાંત પદ સોધો રે	૧૦૧	જાણી લેરે જાણી લે વીરા ...	૧૧૫

વિષય.	પૃષ્ઠ.
માની લે રે માની લે મન ...	૧૧૬
છરે મન મરે તો અમર સદા	૧૧૬
છરે મન મનમાંહે સમાયાની...	૧૧૬
હારે મારા બેલિડા...	૧૧૭
હો મન માંહેરા ...	૧૧૭
પીડમાં પાછા વળો મારા બેલિઓરે	૧૧૮
ધોળ્યાં માનવી રે ...	૧૧૮

વિં ૧ લો.—ખં ૨ જો.

વાંસળી ...	૧૧૯
દાણુલીલા ..	૧૨૧
દાણુલીલા ૨ છ ...	૧૨૩
વીહરછની ભાછ ...	૧૨૬
અગમવાણી ...	૧૨૮
કુમારિકાષ્ટક ...	૧૨૮
વિધાતાષ્ટક ...	૧૨૯
મહિના ...	૧૩૦
બહુચરાછનો ગરબો...	૧૩૧
રામાયણના ગરબા ...	૧૩૪
દશમ ભાગવતના ગરબા ...	૧૪૧
રાધાનો ઓળખો ...	૧૪૫

ગરબા.

ઝોઢવણ આળ્યા રે ગોકુળ ગામમાં	૧૪૬
ઝોઢવણ અગુણોદય નાવા નિસર્યા	૧૪૭
તમે ઝોઢવ પ્રજની વિનતી ...	૧૪૭
ઝોઢવ અમ ઉપર સું આવડું	૧૪૮

ગરબી.

જયછે જયછે જયછે જો ...	૧૪૯
ધણું બહાલા રે ગુણવંત ગીરધારી	૧૪૯
ઓરા આવે રે અલબેલા વાલા	૧૫૦
મુખે બોલો છો મીઠડાં ...	૧૫૦

વિષય.	પૃષ્ઠ.
બહાલપણું નવ વીસરે ...	૧૫૦
ચિતકું ચોરચું લાલ ...	૧૫૦
મનડાં વીંધ્યાં લાલ...	૧૫૧
વારી વારી લાલ ...	૧૫૧
મુજને મોહન મળિયા રે ...	૧૫૧
સમચર સું કરું રે ...	૧૫૨
જુકડા બોલા લાલ ...	૧૫૨
લોભાણી રે નંદના લાલ ...	૧૫૨
બહાલીડા વાંસળિએ દિલ વેધાણું	૧૫૩
મારા ધરમાં બહુ રંજડે રે ...	૧૫૩
છોગલિઆંપર વારી લાલ ...	૧૫૪
લુદરછ તમને ભાળી લાલ ...	૧૫૪
વરણાગીથી વસ કીધી લાલ ...	૧૫૪
તે કાંઈએક કામણુ કીધું લાલ	૧૫૫
રઠ લાગી રસિયા તારી રાજ...	૧૫૫
ગાવડી દોવાને ગોવાલીડા ...	૧૫૬
આવો વાલીડાં જઈ વારણે રે	૧૫૬
ગોપીએ કરચું તે કાંઈએથી	
નહિં યાએ રે ...	૧૫૬
સાચું સુણજો હીરાને મારા માવા રે	૧૫૭

ધોળ.

મન મોહન સંગે રે મહાલતાં...	૧૫૮
----------------------------	-----

પ્રખંધ.

ગુણધેલી સાહેલી વખત વીતી ...	૧૫૮
-----------------------------	-----

પ્રભાત.

આવો રે આવો અલબેલા ...	૧૫૯
તારો રે તારો ત્રિકમળ ...	૧૬૦
આપો રે આપો અલબેલા ...	૧૬૦
હદની રાતમાં ...	૧૬૦

થાળ.

મારાં ભાગ્યતણો નહિં પાર હેલી	૧૬૧
------------------------------	-----

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
આવોની અલખેલા રે ... ૧૬૧	૫૬.	તાંડું સુખકું બેતાં મ્હાવ ... ૧૭૬	
પરા રે પરા રે મારે પાલવ મેલો ૧૬૨		પોવાયા પાતળિયામાં પ્રાણ રે ૧૭૭	
માનોછ માનોછ રામે. ... ૧૬૨		સખી જોને આજ કર્યાની ટેવ રે ૧૭૭	
જય જુગદીશ ત્રિશ્વવ્યાપક હરિ ૧૬૨		મેં તો હાથમાં દીધું મન રે ... ૧૭૭	
અની હો અતિ રડો જેની રે... ૧૬૩		જુગલવન તમને જોઇ રે ... ૧૭૮	
અની હો પાતળિયાની સાથે રે ૧૬૩		આવોની અલખેલા મારા ... ૧૭૮	
અની હો વાંસલડી વગડી રે... ૧૬૪		વારે વારે બહારી લાગે ... ૧૭૮	
રચિઓ સુખકારી ... ૧૬૫		હરિ હેલવણી વિદ્યા રે બણાવું ... ૧૭૮	
કારામદ રણુહોડ ... ૧૬૫		ધન વંદાવન અંસીયટવટ ... ૧૭૯	
જનમ્યા જુગદાધાર... ૧૬૫		હારે સુણી વિકળ યજ્ઞ વ્રજનાર ૧૭૯	
પ્રીતમ જાણી રે ... ૧૬૬		હારે જોઈ હસીને જોડ્યા મહારાજ ૧૮૦	
પ્રીતલડી મેં તો જાણી ... ૧૬૬		હારે જો શું જોડ્યા દીનદયાળ... ૧૮૦	
પાંડવ દૂત રમે છે જયારે ... ૧૬૬		હારે હરિ રમવા ગાડ્યો રાસ ... ૧૮૧	
શુભ રેહું છે વર્ષે જોક ... ૧૬૭		માફ તો નવ માને રે ... ૧૮૧	
કાણે દીઠા કહીં વનમાળી રે ... ૧૬૮		શ્રીજની અસિકારી ... ૧૮૧	
રાજ અંગે નવસાત સખીરી ... ૧૬૮		મથુરાંને રે મારગ કેમ જઈએ ૧૮૨	
કાનુડા અમને કાહો રે ... ૧૬૯		વિરહી જનને અતિ દુખદાયક... ૧૮૨	
કાંઈ અમને દોષ ચઢાવે ... ૧૭૦		વેધાણી રે માણીગર મ્હાવમાં રે.. ૧૮૨	
હું તો તારો કાન ન સુકું કેરો રે ૧૭૦		લોભાયો રે ખારી તારા પ્રેમનો રે ૧૮૩	
ગિત માફ ચોરી લીધુરે ... ૧૭૧		છંદ.	
કાળા તો કપડે બચ્ચા રે ... ૧૭૧		અગ્નિ જ્વાળાસક્રી ... ૧૮૩	
કાનુકાની કેતાં લાવું રે ... ૧૭૨		વિ. ૧. લો—ખં. ૩. જો.	
અમસાથે જેની કાંધી રે ... ૧૭૨		વાંદા વિષે... ... ૧૮૪	
સેરીએ સામળિઓ આવે રે ... ૧૭૨		દમ્ભ વિષે ... ૧૮૫	
આવ્યોકિતો મોરલીવાળો રે ... ૧૭૩		કણુખી વિષે ... ૧૮૫	
મોહન મિટડિયું મરતાનિયું ... ૧૭૩		નબરમા દુખી વિષે ... ૧૮૫	
મારાં મનમાં મારાસે... ... ૧૭૪		પુનઃ, જાનો આકર છે; ને વિષે ૧૮૬	
અમરુદ્ધ મા લેડી જારો ... ૧૭૪		વિ. ૨. જો—ખં. ૧. લો.	
જોદ્ય દમારો સંવેશો ... ૧૭૫		નિરાલંબ દુષનિષ્ઠ... ... ૧૮૭	
દારે મારા ઇવન રે... ... ૧૭૫		પ્રેમ વનવાસી ... ૧૮૮	

વિષય.	પૃષ્ઠ.
જ્ઞાનપોડશી ...	૧૮૮
જ્ઞાન પંચાંગ ...	૨૦૧
જ્ઞાન પંચાંગનો કોઠો ...	૨૦૩
નવધરૂં ...	૨૦૫
જકડી ૧ લી ...	૨૦૯
જકડી ૨ છ ...	૨૧૦

૫૬.

અનુભવિ જગો રે...	૨૧૧
સનગુરુજીને સેનમેં સમજાયા રે	૨૧૧
ચોરી ચોરી છંદગી વે ...	૨૧૧
છવ છવ તું નહિં રે ખ્યારા...	૨૧૨
માયામેં પ્રતિળીખ પરેતે ...	૨૧૨
સોહં સોહં હોવે સકલમેં ...	૨૧૨
ચિતકું ચિરતા ક્યૌં કરિ આવે...	૨૧૩
ક્યૌં નહિં જગે છયરા મેરા ...	૨૧૩
જો ભવ તરિળો ચાહે નર રે...	૨૧૩
ગુરુ ગિનું કો અભિમાન મિટાવે	૨૧૩
પાત્ર ખિના રસ કેસે ઠરેગો ...	૨૧૪
સમજ મન સોહં શબ્દ ખિચાર	૨૧૪
મહાપદ્મી મોટમ કહા બરતું...	૨૧૪
ખીનુ ધર પાયે નહિં હે ખીસરામા	૨૧૫
આહુ જમ ખૂમારી...	૨૧૫
દુરલભ દેહિ પાયો...	૨૧૫
રામ રટે સો નીકા ...	૨૧૫
રાગ બજે મેરે ભાષ...	૨૧૬
ક્યા હોવે ગત તેરી...	૨૧૬
રામ રમે ઘટમાહિં ...	૨૧૬
સખ જગ સ્વારથકે સંગી રે ...	૨૧૭
ભાષ રે ભવસાગર ભય ભારે...	૨૧૭
ભાષ રે ભવનીધિ પાર ઉતરનાં...	૨૧૭

વિષય.	પૃષ્ઠ.
અખધો ગુરુગમસે ધર પાયા ...	૨૧૮
સમજ લે શ્રુતિકે શુદ્ધ ખિચાર...	૨૧૮
સોહં શબ્દ ખીચાર...	૨૧૮
નિસદિન મન લયલીન લક્ષમે...	૨૧૯
સો છાંડદાની વે ...	૨૧૯
સદગુરુ સદગુરુ સખ જગ ખોલે	૨૧૯
છવનમુક્ત પુરૂષ બડાગી ...	૨૧૯
જંતુ ચાર જાત જગ લહિયે...	૨૨૦
અનુભવિ પુરુષનકી બલિહારી...	૨૨૦
ખીનું સતસંગત ગ્યાન કહાંતે...	૨૨૦
જીને આતમા ચિના નહિં ...	૨૨૧
ગુરુ ચરનકમલ ચિત દીજે વે...	૨૨૧
દેખો નામ રૂપ જગ સારા વે...	૨૨૧
ગુરુ ચરનકમલ ચિત ધારના વે...	૨૨૧
સોહં સોહં કેહે ઘટઘટમેં વે ...	૨૨૨
અખ તો સમજ મન મેરા વે...	૨૨૨
જનકું ભજન ઝર લાગી વે ...	૨૨૨
અખ તો સમજ હો શાકી વે...	૨૨૨
જાંની જગતકી રીતિ વે ...	૨૨૨
કરશે ભજન બડાકા વે ...	૨૨૩
જાકું જગ્યાસા ગ્યાનકી હો ...	૨૨૩
હાંરે ઝોક તાર અનોપમ પ્રિછિયે હો	૨૨૩
સદગુરુ ખિન સંશે ના મીટે ...	૨૨૪

હોરી.

શ્રુતીકી સુખદાયક ખાંતી ...	૨૨૪
જાકું નરવેધ ભયોરી...	૨૨૪
જન મત જગો રે...	૨૨૫

રેખતા.

હરિકેં ભજન ખિન ...	૨૨૫
છવનમુક્ત મુવા નહિં મારા...	૨૨૫

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
અનળ એ ખ્યાલ દુનિયુંદા ...	૨૨૫	માસ સાવન સુખદાઈ ...	૨૩૯
સુન મેરા દિલદાર ...	૨૨૬	કાના નેનોદી કટારી મોહો મારના રે. ૨૩૯	
અનળ એ ખાખડી દુનિયાં ...	૨૨૬	ઉધો એસી હમસું કીની ...	૨૩૯
મીલા મેહેરંમ હમારા વે ...	૨૨૬	ટપા.	
છંદ છુલના યા મંગલ.		મદન મનોહર પ્યારે ...	૨૩૯
શ્રી સદયુક્ત ચરન સરોજ ...	૨૨૭	આનુ તો બધાઈ આલી નંદાર. ૨૪૦	
કર સતસંગત નીત... ..	૨૨૭	દાદરો.	
છંદ પોમાવતી.		બાંકે નેનુદી ચિતોની ચિત ચોર વે. ૨૪૦	
સુખ દુખ દુગન	૨૨૮	રેખતા.	
કવિત્ત.		નંદકે લલાને ડારા	૨૪૦
બંધુ ધર બાર	૨૨૯	મન હર લીયા મેરા... ..	૨૪૦
દોહા.		હોરી.	
અર્ધ દોહામેં	૨૨૯	છીયે છન છતિયાં	૨૪૧
વિં ૨ જો—ખં ૨ જો.		માન કલો મત છોડો કનૈયા ...	૨૪૧
તુલસીત્રીકમ	૨૩૦	આજ બને આજ બને	૨૪૧
કટાવ	૨૩૫	કવિત્ત.	
પદ.		ખંડિતા નાયકા વિષે... ..	૨૪૨
અલખ લખાયા પરમ પદ પાયા વે. ૨૩૫		હનુમાન વિષે	૨૪૨
મંગલા સમારી લાલ... ..	૨૩૬	છંદ.	
ભોર બયે બદલામ કરનંકું ...	૨૩૬	સરસ્વતી વિષે	૨૪૩
બલા બિહારી લાલજી ...	૨૩૬	ગણુપતિ વિષે	૨૪૩
જે જે ગોપાલ લાલા ...	૨૩૭	શુર વિષે	૨૪૪
ઝોહો ઉધો મોસું અધિક કરી વે. ૨૩૭		સર્વની સ્તુતિ	૨૪૪
બગો રે બજરાજ દુલારે ...	૨૩૮	વિં ૨ જો—ખં ૩ જો.	
છોશે કનૈયા બાંહે હમારી ...	૨૩૮	રાગ વિષે... ..	૨૪૫
મેં તેરે આતુ વે	૨૩૮	સેતરંજ વિષે	૨૪૬
મા માનુ સામરેતુ ઠગી રે ...	૨૩૮	જોગણી વિષે	૨૪૭
આગે નંદકુમાર	૨૩૮	ખીયડી વિષે	૨૪૭
		મધમાળી વિષે	૨૪૭

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
હંદના નામ વિષે ...	૨૪૮	મર્દના અંકુશ વિષે ...	૨૫૮
જગરા જે કરે તે સાફ, તે વિષે.	૨૪૮	પ્રાપ્તિ વિષે ...	૨૫૮
ગરીબી વિષે. ...	૨૪૮	કાલ જ્ઞાન વિષે ...	૨૫૮
સ્થાણા તથા મુરખ વિષે ...	૨૪૯	શ્રાદ્ધ વિદ્યા વિષે ...	૨૫૯
મેહેતા વિષે ...	૨૪૯	વિભાગ ૩ જો.	
નવસીદ્ધિ વિષે ...	૨૫૦	શ્રી પરમશુદ્ધ સ્તોત્ર...	૨૬૦
કલમ વિષે...	૨૫૦	દ્વીઅર્થી કાવ્ય ...	૨૬૨
શ્રેષ્ઠ વિષે...	૨૫૦	જ્ઞાન પ્રકરણ ...	૨૬૫
સુક્ત વિષે...	૨૫૦	કાગળ - ...	૨૭૩
કર પદ્મવી...	૨૫૧	ચિત્ર કાવ્ય.	
નેત્ર પદ્મવી ...	૨૫૧	અંશગતી અંધ ...	૨૭૪
સ્વરોદય વીણે ...	૨૫૧	ત્રીપદી અંધ ...	૨૭૫
શુદ્ધસાગર માના કવિત્ત ...	૨૫૨	ધનુષ અંધ...	૨૭૫
સિંહાવલોકી અલંકાર ...	૨૫૩	ભાળી અંધ ...	૨૭૬
અંતરલાપિકા અલંકાર ...	૨૫૩	ગૌમુખી અંધ ...	૨૭૭
ચોટી અંધ...	૨૫૪	ગતાગત અંધ ...	૨૭૭
ખટ વિધાની ...	૨૫૫	કપાટ અંધ ...	૨૭૮
દીપમાલિકા અલંકાર ...	૨૫૬	ચોસર અંધ ...	૨૭૯
કવિ વિષે...	૨૫૭	ત્રીકુણી નાગ અંધ ...	૨૮૦
નર્મદાશંકર કવિ વિષે ...	૨૫૭		

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
અનળ્ય એ ખ્યાલ દુનિયુદ્ધ ...	૨૨૫	માસ સાવન સુખદાર્ધ ...	૨૩૯
સુન મેરા દિલદાર ...	૨૨૬	કાના નેનોદીકટારી મોહો મારના રે. ૨૩૯	
અનળ્ય એ ખાખટી દુનિયાં ...	૨૨૬	ઉધો એસી હમસું કીની ...	૨૩૯
મીલા મેહુરંમ હમારા વે ...	૨૨૬	ટરપા.	
છંદ હુલના યા મંગલ.		મદન મનોહર ધ્યારે ...	૨૩૯
શ્રી સદગુરુ ચરન સરોજ ...	૨૨૭	આજુ તો બધામ આલી નંદદાર. ૨૪૦	
કર સતસંગત નીત...	૨૨૭	દાદરો.	
છંદ પોમાવતી.		બાંકે નેતુદી ચિતોની ચિત ચોર વે. ૨૪૦	
સુખ દુખ દુગન ...	૨૨૮	રેખતા.	
કવિત્ત.		નંદકે લલાને ડારા ...	૨૪૦
બંધુ ઘર બાર ...	૨૨૯	મન હર લીયા મેરા...	૨૪૦
દોહા.		હોરી.	
અર્ધ દોહામે ...	૨૨૯	છીપે છન છતિયાં ...	૨૪૧
વિં ૨ જો—ખં ૨ જો.		માન કલો મત છોડો કનૈયા ...	૨૪૧
તુલસીત્રીકમ ...	૨૩૦	આજ બને આજ બને ...	૨૪૧
કટાવ ...	૨૩૫	કવિત્ત.	
પદ.		ખંડિતા નાયકા વિષે...	૨૪૨
અલખ લખાયા પરમ પદ પાયા વે. ૨૩૫		હતુમાન વિષે ...	૨૪૨
મંગલા સમારી લાલ...	૨૩૬	છંદ.	
ભોર ભયે બદલામ કરનકું ...	૨૩૬	સરસ્વતી વિષે ...	૨૪૩
બલા બિહારી લાલજી ...	૨૩૬	ગણપતિ વિષે ...	૨૪૩
જે જે ગોપાલ લાલા ...	૨૩૭	શુર વિષે ...	૨૪૪
જોહો ઉધો મોસું અધિક કરી વે. ૨૩૭		સર્વની સ્તુતિ ...	૨૪૪
જગો રે બ્રજરાજ દુલારે ...	૨૩૮	વિં ૨ જો—ખં ૩ જો.	
છોરો કનૈયા બાંહે હમારી ...	૨૩૮	રાગ વિષે...	૨૪૫
મેં તેરે આતુ વે ...	૨૩૮	સેતરંજ વિષે ...	૨૪૬
મા માતુ સામરેતુ ઠગી રે ...	૨૩૮	જોગણી વિષે ...	૨૪૭
આજો નંદકુમાર ...	૨૩૮	ખીચડી વિષે ...	૨૪૭
		મધમાખી વિષે ...	૨૪૭

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
હંદના નામ વિષે ૨૪૮	મદના અંકુશ વિષે ૨૫૮
જાગરા જે કરે તે સાહે, તે વિષે.	૨૪૮	પ્રાતિ વિષે ૨૫૮
ગરીબી વિષે. ૨૪૮	કાલ જ્ઞાન વિષે ૨૫૮
સ્વાણા તથા મુરખ વિષે ૨૪૯	આદિ વિદ્યા વિષે ૨૫૯
મેહેતા વિષે ૨૪૯	વિભાગ ૩ જો.	
નવસીદા વિષે ૨૫૦	શ્રી પરમશુદ્ધ સ્તોત્ર...	... ૨૬૦
કલમ વિષે...	... ૨૫૦	દ્વીઅર્થી કાવ્ય ૨૬૨
ઐષ્ટ વિષે...	... ૨૫૦	જ્ઞાન પ્રકરણ ૨૬૫
મુક્ત વિષે...	... ૨૫૦	કાગળ ૨૭૩
કર પદ્મની...	... ૨૫૧	ચિત્ર કાવ્ય.	
નેત્ર પદ્મની ૨૫૧	અંશગતી અંધ ૨૭૪
સ્વરોદય વીધે ૨૫૧	ત્રીપદી અંધ ૨૭૫
સુવ્રસાગર માના કવિત્ત ૨૫૨	ધનુષ અંધ...	... ૨૭૫
સિંહાવલોકી અલંકાર ૨૫૩	ભળી અંધ ૨૭૬
અંતરલાપિકા અલંકાર ૨૫૩	ગૌમુખી અંધ ૨૭૭
ચોટી અંધ...	... ૨૫૪	ગતાગત અંધ ૨૭૭
ખટ વિધાની ૨૫૫	કપાટ અંધ ૨૭૮
દીપમાલિકા અલંકાર ૨૫૬	ચોસર અંધ ૨૭૮
કવિ વિષે...	... ૨૫૭	ત્રીફણી રાગ અંધ ૨૮૦
નર્મદાશંકર કવિ વિષે ૨૫૭		

श्री
नमो भगवते
(नमोदास कृत).

શ્રી ન મૂ વા ણી.

વિભાગ ૧ લો-ગુજરાતી.

ખંડ ૧ લો.

ધૈર્યશાન વિષે.

અનુભવ ગીતા.

(રાગ-સામેરીની ચાલ.)

શ્રીગુરુ ચરણે કહું પ્રણામજી, કડુણાસિંધુ સુખના ધામજી;
સેવાકારણ સાલિંગરામજી, ભવસાગરમાં ઠરવા ઠામજી. ૧.

દોડ.

ઠામ ઠરવા ભવનિધિમાં, નાવ ગુરુપદ ધ્યાન છે; ૧
ગુરુમહિમા જાણે નહી, જેને અંતરમાં અભિમાન છે.
અભિમાનનું બળ અતિઘણું, મેં દીકું દીનદયાળ; ૨
સદગુરુ સ્વામી વના એ, કોણ છેદે જાળ.
જાતિ કુળ ને ભણ્યાનું, અભિમાન અતિસેં આવે; ૩
આચાર ઇંદ્ર ઉપાસના, અભિમાનને ઉપજાવે.
તિરથ વ્રત જપ દાન નીમ, અષ્ટાંગ ભોગને સાથે; ૪
સાધન કરીને સિદ્ધ થાએ, અભિમાન અદકો વાધે.
ચાર દેહના માન માટે, અભિમાની સહુકો કહે; ૫
પ્રાણ તૈજસ વિશ્વ માની, બિજા તો બાહેર રહે.
એ માન મટવું કઠિણ પ્રભુજી, ગુરુકૃપા વણુ નવ ટળે; ૬
અધિકારી વના અંતર ન ભીજે, સત વિધિ સાથે મળે.

એ મોહમદિરા ઉગ્ર છે, તેણે આવરચો કેં કાળથી;
 તે સદગુરુ કડુણા વિના, એ ન છુટે જન્મળથી, ૭
 બહુ જન્મનો અથડાયલો, દાઘો ત્રિવિધિના તાપનો;
 ચૌદ લોબનમાં ભમે, નહિ પાર પુન્ય ને પાપનો. ૮
 ઘટચક્રમાં જેમ ફૂપજળ તે, ભરી ભરી ઠલવાય છે;
 ચાર ખાણ ને લખ ચોરચાસી, ફરી ફરી અથડાય છે. ૯
 એ ફેરે ટળવા કારણે, સેવિએ સદગુરુચરણે;
 દીનબંધુ દયાનિધિ પ્રભુ, તમે અશરણાશરણ. ૧૦
 અભિમાન છુટ્યાતણો પ્રભુજી, કહો મુને ઉપાએ;
 ગુરુ કહે સુણ શિષ્ય એ, અનુભવ વિના નવ જાએ. ૧૧
 સ્થુળ દેહને સોધિએ, માહે નિત્યાનિત્ય વિચારિએ;
 અનિત્ય લહિ અભિમાન તજિએ, સુક્ષ્મમાંહે સધારિએ. ૧૨
 એ અનુક્રમે સુક્રિએ, એક નિત્ય આત્મા જાણિએ;
 ચોથું ઘર જો અનુભવે તો, મહાકારણમાં માણિએ. ૧૩
 સવિકલ્પ એજ સમાધી વિરા, ત્રિપુટી આત્મા એક છે;
 ત્યાંસુધી જે જ્ઞાન જ્ઞાતા, ત્રણનો વિવેક છે. ૧૪
 નિવિકલ્પ એક ચૈતન, ત્રિપુટી તાંહાં નવ ઠરે;
 કેહે નભુ એ થાય અનુભવ, સદગુરુ કડુણા કરે. ૧૬
 ઈતિશ્રી અનુભવ ગીતાયાં અભિમાન નિરૂપણો

નામ પ્રથમ પર્વ:-૧.

ચાલ.

કરજોડીને પાચે લાગુંજી, વિનતિ કરવા આજ્ઞા માગુંજી;
 નિસદ્દિન ચરણાંજી અનુરાગુંજી, એ ઉપાચે અભિમાન ત્યાગુંજી. ૧

દાડ.

ત્યાગું અભિમાન એ ઉપાચે, પ્રભુ એક સંશય ઉપન્યો;
 નિરણે કરી કોહો નિરૂપણ જે, ગુરુ શિષ્ય સ્વરૂપનો. ૨
 ગુરુ કહે શિષ્ય સાંભળ વાણી, પ્રાણી સરવે એક છે;
 જેમ હંસ ળગ સહુ ઉજળા, તેહના ચારા માંહે વિવેક છે. ૩
 ભાઈ ગુરુ પાંચ પ્રકારના, તેનો ભેદ કહું તે ચિત ધરે;
 શ્રવણ મનન નિદેહ્યાસથી, તમે અંતરમાં અનુભવ કરે. ૪

પ્રથમ શુરુ તે માતપિતા; જેણે જન્મ્યા આ સંસારમાં;
 નામ રૂપે સમજાવ્યા; આ લોકના વેહેવારમાં. ૫
 જિલ્લે શુરુ જેણે વિદ્યા આપી, ઉદ્યમ કુળ આચારની;
 તેથકી ચિંતા મટી, મનતણી વસ્ત્ર અહારની. ૬
 ત્રિલે શુરુ કુળગૌર કહિયે, શ્રાદ્ધાદિક કર્મ આચરે;
 યજ્ઞ યાગ અનેક ધા, કુળશુરુ વિના કોઈ ના કરે. ૭
 ચોથો તે દિક્ષા શુરુ, જે આપે ઇષ્ટ ઉપાસનાં;
 અંતઃકરણની સુદ્ધતા પણ, તાહાં લગી ન મરે વાસના. ૮
 પાંચમો તે સદ્ગુરુ, સદ્ નિત્ય વસ્તુ દાખવે;
 ચિદ્ જાણ્યું આનંદ થયું, તે સચ્ચિદાનંદ અનુભવે. ૯
 આધિદેવક ત્રણ શુરુ, અધિભૂત કહિયે આરમો;
 સદ્ગુરુ અધ્યાત્મ કહિયે, એ નિસાન ત્રિપુટી પારનો. ૧૦
 શુરુ શિષ્ય કારણ તહાં લગી, જહાં લગી વસ્તુ નવ લહે;
 જાણ્યું ત્યારે ખેડુ સરખા, ઉપકારમાટે શુરુ કહે. ૧૧
 જેમ ધનુષમાંથી તીર છુટે, વાગે શબ્દ નિસાનમાં;
 તેમ શબ્દ સાથે જાય સુરતા, લય પામે નિજ જ્ઞાનમાં. ૧૨
 શબ્દ શુરુ ને શિષ્ય સુરતા, સ્મરણ અનુભવ પ્રદાનુ;
 વાણીજાળથી નિસરે, કાંઈ જોર ન આલે કર્મનુ. ૧૩
 શિષ્ય હોય સુજાણ સુધો, પાત્ર પૂરવનો બણ્યો;
 તેને યોગ દાગે યોગતાં, જાણે આગળનો દિસેં ભણ્યો. ૧૪
 તે શબ્દ થાતાં અનુભવે, પછે ખરું જોડું ઓળખે;
 જેમ હંસ જળને દૂર કાઢે, દુધને પ્રીતે લખે. ૧૫
 તે શિષ્યને સદ્ગુરુ મળે તો, હેલામાં ભવસિંધુ તરે;
 કહે નભૂ થાય આત્મ અનુભવ, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬
 ઇતિ શ્રી અ૦ શુરુ શિષ્ય ભેદ નિરૂપણો નામ દ્વિતિયપર્વઃ ૨.

આલ.

તમે છો વ્યાપક વિશ્વાધારણ, તમારો મહિમા અપરમપારણ;
 અનુભવ વસ્તુ શું કેહેવાયણ, સંશય છેદો ત્રિભુવનરાયણ. ૧.

દોડ.

ત્રિભોવનપતિ કહું વિનતી, એ સંશય મહારો ટાળિયે;
 પ્રગટ કરી કહો પ્રભુણ, જેમ હસ્તામળવત નહાળિયે. ૨

ગુરુ કહે ધન યુદ્ધ તહારી, એ પ્રબળ ઉત્તમ ઉચરયું; ૩
 સાંભળજે શ્રવણે ધરી, એનો ઉત્તર જે પ્રગટ કરે. ૩
 ભાઈ અનુ કેહેતાં અનુદિન, તે સત્તા દિનરાતની; ૪
 ભવ કહેતાં હોય છે, એ પરિક્ષા કર વાતની. ૪
 કોઈ કહે જે નેત્ર છે, કોઈ એક નેણા ઓચરે; ૫
 અનુભવિ એ વાતનું, ભાઈ નિરૂપણ નિશ્ચે કરે. ૫
 નાકના જે અગ્રને, જે સાથે નવ ભેવાય; ૬
 નિજ નેત્ર નાકે અનુભવે, એકનો નિશ્ચે થાય. ૬
 એમ શબ્દ ગુરુ વેદાંતનો, તેને અનુભવિ અનુભવ કરે; ૭
 એ આત્મદર્શી અનુભવે, તાંહાં દેહ દરશી નવ કરે. ૭
 અનુભવ વિજ્ઞાન કહિયે, સાક્ષી તેનો કો નથી; ૮
 તે કેહેવું છે કેહેવાય નહિ, તો વાણી કેમ શકે કથી. ૮
 અનુભવ સમરણ લક્ષનું, સમ વિશ્વ વ્યાપક થૈ રહે; ૯
 સકળ પંચક પાર અનુભવ, કોઈ કોહોને શું કહે. ૯
 શ્રુતિ સ્મૃતિ ને ભુક્તિ અનુભવ, એ ચારનો વિચાર છે; ૧૦
 સાંભળ વિશ ચિત્ત ધરીને, એનો કહું જે પ્રકાર છે. ૧૦
 શ્રુતિ ગુરુ વેદાંત વાણી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાણની; ૧૧
 દૃષ્ટાંત ભુક્તિ ભેગવે, સિદ્ધાંત વસ્તુ ભણની. ૧૧
 સિદ્ધાંત વસ્તુ પ્રાપ્ત થૈ તે, અનુભવ કેહેવાય; ૧૨
 દૃષ્ટાંત કહું છું, પોંચતું, ઉતારને ઉરમાંય. ૧૨
 એક વિપ્ર કેહે ગોકુળમાં, પેઠા અપૂરવ થાય; ૧૩
 ણિભે કહે એ વાત સાચી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાય. ૧૩
 ભુક્તિ તે જે ગયો ગોકુળ, અનુભવ જે લક્ષણ કરે; ૧૪
 એ ત્રણથી તો ઓળખ્યો, પણ કાજ તો ખાધે સરે. ૧૪
 એ ચાર પ્રકારે ચતુરને, આલોચિ અંતર ધારવું; ૧૫
 સાંખ્ય શાસ્ત્રે વિભાગ કરિને, નિત્યાનિત્ય વિચારવું. ૧૫
 કામ થાએ જંતુનું, જેના અંતરમાં અનુભવ ઠરે; ૧૬
 કહે નભૂ નિરૂપ થાયે, ભે સદગુરુ કડુણા કરે. ૧૬
 ધતિ થી અં ગુરુશિષ્ય સંવાદે અનુભવ શબ્દ નિરૂપણા.

ચાલ.

શ્રી ગુરુ સ્વામી કડુણા કિનેછ, ભવસિંધુથી અભેવર દિનેછ;
શરણાગતને શરણે લિનેછ, તમ કડુણાથી કારજ સીનેછ.

દોડ.

સીઝે કારજ સ્વામી મહારા, સાંજ્ય મુને સમજાવિયે;
તત્ત્વજ્ઞાન પ્રકાશ કરી, પ્રભુ સંશય સર્વ સમાવિયે. ૧
સદ્ગુરુ કહે સાંભળ સુત, કહું પંચીકરણનો ભેદ;
એક આત્મા નિત્ય છે તે, અજર અમર અછેદ. ૨
પૃથિવ જળ ને તેજ વાયુ, પાંચમું આકાશ;
તમોગુણથી ઉપન્યા, તે તમવડે પ્રકાશ. ૪
ગંધ રસ વળી સ્પર્શતા ને, રૂપ શબ્દ કેહેવાય;
એ પંચ વિષય છે તત્ત્વના, તહારી સત્તા તે માંય. ૫
દશે ઈંદ્રિ દેવ દશ, એ રાજસથી ઉત્પન્ન;
અંતઃકરણ છે સત્ત્વથી, અહંકાર ચિત્ત બુદ્ધિ મત્ત. ૬
હવે ચાર દેહના અભિમાની, કહું તે ચિત્ત ધારણે;
અનુભવ અંતરમાં ધરી ભાઈ, તિમ્બ બુદ્ધે વિચારણે. ૭
વિશ્વમાની સ્થૂળનો, તૈજસ સુક્ષ્મ જાણ;
કારણ માની પ્રાણ ને, મહાકારણનો નિરવાણ. ૮
આવર્ણ શક્તિ જીવને, વિશ્લેષ ઇશ પ્રમાણ;
આવર્ણ ને વિશ્લેષ જાને, માયાનું મંડાણ. ૯
હવે કોશ પાંચ ને પાંચ વાયુ, તેનો કહું વિસ્તાર;
અન્નમય ને પ્રાણમય, વળી મનોમય અવિધાર. ૧૦
વિજ્ઞાનમય આનંદમયનો, ક્રિયાથી વિચાર;
કુર્મ કૃકલ નાગ દત્ત ધનંજય, વાયુ પાંચ પ્રકાર. ૧૧
હર્ષ શોક ક્રુધા તૃષ્ણા, જરા મૃત્યુ ઉર્મી મર્મ;
મન પ્રાણ ને દેહના, અનુક્રમે જાળે ધર્મ. ૧૨
એ પંચીકરણ સંશ્લેષમાં, મેં સમજાવ્યું તુંજને સહી;
એ સર્વ ચૈતન તુંજવડે, પણ તૂં જોહેવું એકે નહીં. ૧૩
પરા પશ્યંતી મધ્યમા, વૈજરી તાહારી વાણ;
નાભી દેદ ને કંઠ ગુળ એ, સ્થાનક તેનાં જાણ. ૧૪

શુરુ કહે ધન યુદ્ધ તહારી, એ પ્રબ્ધ ઉત્તમ ઉચરયું; ૩
 સાંભળજે શ્રવણ ધરી, એનો ઉત્તર જે પ્રગટ કરે. ૪
 લાઈ અનુ કેહેતાં અનુદિન, તે સજ્ઞા દિનરાતની; ૪
 ભવ કહેતાં હોય છે, એ પરિક્ષા કર વાતની. ૪
 કોઈ કહે એ નેત્ર છે, કોઈ એક નેણા ઓચરે; ૫
 અનુભવિ એ વાતનું, લાઈ નિરૂપણ નિશ્ચે કરે. ૫
 નાકના એ અગ્રને, એ સાથે નવ જોવાય; ૬
 નિજ નેત્ર નાકે અનુભવે, એકનો નિશ્ચે થાય. ૬
 એમ શબ્દ શુરુ વેદાંતનો, તેને અનુભવિ અનુભવ કરે; ૭
 એ આત્મદર્શી અનુભવે, તાંહાં દેહ દરશી નવ કરે. ૭
 અનુભવે વિજ્ઞાન કહિયે, સાક્ષી તેનો કો નથી; ૮
 તે કેહેવું છે કેહેવાય નહિ, તો વાણી કેમ શકે કથી. ૮
 અનુભવ સમરણ લક્ષનું, સમ વિશ્વ વ્યાપક થૈ રહે; ૯
 સકળ પંચક પાર અનુભવે, કોઈ કોહોને શુ કહે. ૯
 શ્રુતિ સ્મૃતિ ને ભુક્તિ અનુભવ, એ ચારનો વિચાર છે; ૧૦
 સાંભળ વિરા ચિત્ત ધરીને, એનો કહું જે પ્રકાર છે. ૧૦
 શ્રુતિ શુરુ વેદાંત વાણી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાણની; ૧૧
 દૃષ્ટાંત ભુક્તિ જોગવે, સિદ્ધાંત વસ્તુ જાણની. ૧૧
 સિદ્ધાંત વસ્તુ પ્રાપ્ત થૈ તે, અનુભવ કેહેવાય; ૧૨
 દૃષ્ટાંત કહું છું પોંચતું, ઉતારજે ઉરમાં. ૧૨
 એક વિપ્ર કેહે ગોકુળમાં, પેંહો અપૂરવ થાય; ૧૩
 ણિજો કહે એ વાત સાચી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાય. ૧૩
 ભુક્તિ તે જે ગયો ગોકુળ, અનુભવ જે લક્ષણ કરે; ૧૪
 એ ત્રણથી તો ઓળખ્યો, પણ કાજ તો ખાધે સરે. ૧૪
 એ ચાર પ્રકારે ચતુરને, આલોચિ અંતર ધારવું; ૧૫
 સાંખ્ય શાસ્ત્રે વિભાગ કરિને, નિત્યાનિત્ય વિચારવું. ૧૫
 કામ થાએ જંતુનું, જેના અંતરમાં અનુભવ કરે; ૧૬
 કહે નભૂ નિરૂપ થાયે, જો સદૃશુરુ કેરુણ કરે. ૧૬
 ઇતિ શ્રી અઽ શુરુશિષ્ય સંવાદે અનુભવ શબ્દ નિરૂપણે
 નામ તૃતિય પર્વઃ ૩.

આલ.

શ્રી ગુરુ સ્વામી કડુણા કિનેલ, લવસિંધુથી અલેવર દિનેલ;
શરણાંગતને શરણે લિનેલ, તમ કડુણાથી કારજ સીનેલ. ૧

દાહ.

સીઝે કારજ સ્વામી મહારા, સાંખ્યે મુને સમજાવિયે;
તત્વજ્ઞાન પ્રકાશ કરી, પ્રભુ સંશય સર્વ સમાવિયે. ૨
સદ્ગુરુ કહે સાંભળ સુત, કહું પંચીકરણનો લેદ;
એક આત્મા નિત્ય છે તે, અજર અમર અછેદ. ૩
પૃથ્વિ જળ ને તેજ વાયુ, પાંચમું આકાશ;
તમોગુણથી ઉપન્યા, તે તમવડે પ્રકાશ. ૪
ગંધ રસ વળી સ્પર્શતા ને, રૂપ શબ્દ કેહેવાય;
એ પંચ વિષય છે તત્વના, તહારી સત્તા તે માંય. ૫
દશે ઈંદ્રિ દેવ દશ, એ રાજસથી ઉત્પન્ન;
અંતઃકરણ છે સત્વથી, અહંકાર ચિત્ત બુદ્ધિ મન્ન. ૬
હવે ચાર દેહના અભિમાની, કહું તે ચિત્ત ધારજે;
અનુભવ અંતરમાં ધરી લાઇ, તિમ બુદ્ધે વિચારજે. ૭
વિશ્વમાની સ્થળનો, તેજસ સુક્ષ્મ જાણ;
કારણ માની પ્રાણ ને, મહાકારણનો નિરવાણ. ૮
આવર્ણ શક્તિ જીવને, વિક્ષેપ ઇશ પ્રમાણ;
આવર્ણ ને વિક્ષેપ જાંને, માયાનું મંડાણ. ૯
હવે કોશ પાંચ ને પાંચ વાયુ, તેનો કહું વિસ્તાર;
અન્નમય ને પ્રાણમય, વળી મનોમય અવિધાર. ૧૦
વિજ્ઞાનમય આનંદમયનો, ક્રિયાથી વિચાર;
કુર્મ કૃકલ નાગ દત્ત ધનંજય, વાયુ પાંચ પ્રકાર. ૧૧
હર્ષ શોક ક્રુધા તૃષ્ણા, જરા મૃત્યુ ઉર્મી મર્મ;
મન પ્રાણ ને દેહના, અનુક્રમે જાળે ધર્મ. ૧૨
એ પંચીકરણ સંક્ષેપમાં, મેં સમજાવ્યું તુજને સહી;
એ સર્વ ચૈતન તુંજવડે, પણ તૂં જોહેવું એકે નહીં. ૧૩
પરા પશ્યંતી મધ્યમા, વૈખરી તાહારી વાણ;
નાલી દેદે ને કંઠ ગુણ એ, સ્થાનક તેનાં જાણ. ૧૪

જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તુર્યા, ચાર અવસ્થા પાર;
 તું અખંડિત આત્મા, એ વાણી રહિત વિચાર. ૧૫
 એ પંચિકરણને પાર જૈને, અનુદિન અનુભવ ધરે;
 કેહે નભૂ તે સ્વે હરિ, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬
 ઓ શ્રી ઓ શુભ સંવાદે સાંખ્ય શાસ્ત્ર નિરૂપણે
 નામ અતુર્ય પર્વ:-૪.

૫૬-રાગ-કટ્યાણ.

ભવ તરવા પ્રાણી શુક્રપદ સેવો. ટેક.
 ફરિ ફરિ નાવે હુલ્લભ આ અવસર, માનુષ દેહે મેવો. ભવ૦ ૧
 ચાર શુક્ર તે પાત્ર થવાને, આચરણે રહેવો;
 સદ્ગુરુ શબ્દ હદેમાં ગૃહીને, તે અનુભવ લેવો. ભવ૦ ૨
 ચાર દેહતું માન મટાવા, શુક્ર મહિમા ગ્રેહેવો;
 પાંચ તત્વનો તું પ્રકાશિક, તેમાં તે જેહેવો. ભવ૦ ૩
 કામ મહાદિ તસ્કર સહુને, જ્ઞાન દંડ દેવો;
 નભુ અનુભવગીતાનો અનુભવ, તું જાણી લે એવો. ભવ૦ ૪
 ઇતિ ૫૬ ૧ છં.

આલ.

કરજેડીને લાગું પાયેછ, શુક્ર મહિમા મેં ગણ્યો નવ જાયેછ;
 નાના મતમાં ઘણા જન ગાયેછ, સાંભળતાંમા સંશે થાયછ. ૧

દોડ.

સાંભળતાંમાં સંશે થાયે, પ્રભુ આચારજ આગે થયા;
 વ્રત નિયમ ઉપાસના, તે ક્વણુ કારણ પરકિયાં. ૨
 તારે શુક્ર કહે સુણ શિષ્ય મહારા, એ પ્રશ્નનો પરિહાર;
 આચારજ આગે થયા તે, જાણે તત્વવિચાર. ૩
 તે મોહોટા પાસે સેવાને, આવે તે પ્રાણી માત્ર;
 પણ હજારોમાં એક હોય, ભાઈ જ્ઞાન કેરું પાત્ર. ૪
 પછે પાત્ર જોઈને મહાપુરૂષ, તેને આપે આતમજ્ઞાન;
 અન્યને કર્મ ઉપાસના, જય તપ તીરથ ને દાન. ૫
 ભાઈ જંતુ ચાર પ્રકારના, તેનો લેહ કહું નિરધાર;
 સુક્રત સુસુક્ર વિષઈ પામર, સાંભળ તે વિસ્તાર. ૬

મુક્ત પુરૂષ તો પ્રદા સ્વે, મુમુક્ષુ મોક્ષ ઈચ્છા કરે;
 વિપ્રર્થ વિષયાશક્ત રેહે, પામર પશુ જેહેવા કરે. ૭
 તે મુમુક્ષુ ત્રણ જાતના, ઉત્તમ મધ્યમ મંદ;
 ઉત્તમ નિવારે કર્મને, ચાહે અખંડાનંદ. ૮
 મધ્યમને ઉપાસના, દૃઢ નિયમ વ્રત વિશ્વાસ;
 સાધુની સેવા કરે, સંસારથી ઉદ્ધાસ. ૯
 મંદ કર્મ કરે સહુ, અર્પે હરીને તેહ;
 જેમ ઘટે તેમ આચાર્ય આપે, એમાં નહિ સંદેહ. ૧૦
 તે ઘણે કાળે પાત્ર થાયે, અંતઃકરણ મેલું મટે;
 મહા પુરૂષ એમ જાણિને, કેહે જેહને જે કેહવું ઘટે. ૧૧
 પછે મર્કટ મુઠી ઘડે મુરખ, આઘો ઉદમ નવ કરે;
 કોટી ઉપાય કરે સહુ પણ, કાગદ પારો નવ ઠરે. ૧૨
 એમ કર્મ ઉપાસના જ્ઞાન તે, સહુ મુમુક્ષુને સંભવે;
 મુક્તને એકે નહિ, જે આત્મવિદ્યા અનુભવે. ૧૩
 તે માટે આચારજે, પડનાલિકા એવી કરી;
 પાત્ર પક્ષ થયા વિના લાઈ, વસ્તુ કેમ સકે ઠરી. ૧૪
 પછે મોટાનો લઈ આસરો, પાખંડ કરે જાહુ પેરનાં;
 વાદ કરી વઢતા કરે, જેમ કુંજડા હોય શેહેરના. ૧૫
 વાદે વળગ્યા નવ રહે, કોઈ વીરલા અનુભવ ધરે;
 કેહે નહુ તે ભવ તરે, જેને સદ્ગુરુ કંતુણા કરે. ૧૬

ઈ શ્રી અં ગું કર્મ ઉપાસના નિરૂપણો

નામ પંચમ પર્વ:-૫.

આલ.

સદ્ગુરુ સ્વામી શરણે રાખોજી, ભવના બંધન કાપી નાંખોજી;
 કંતુણાદૃષ્ટે હુંપર આંખોજી, છાના ભેદ તે પ્રગટ લાંખોજી ૧
 દોડ.

પ્રગટ લાંખો પ્રભુ મહારા, એક સંશે ઉરનો ટાળિયે;
 અધમઉધારણ દિનબંધુ, એ બર્દ પ્રેમે પાળિયે. ૨
 પ્રભુ આગે ભક્ત અનેકધા, તેને પ્રગટ દર્શન આપિહ;
 નાના વિધનાં રૂપ લઈને, કદ તેનું કાપિહ. ૩

પ્રભુ પ્રહ્મ તો અવિનાસ છે, ખંડિતા કેમ થાયે; ૪
 નામ રૂપ તો નાશ પામે; એ સંદે ઉર માંયે.
 તારે શુરુ કહે સુષુ શિષ્ય મહારા, આ વિશ્વ માયાથી થયું; ૫
 એને જ્ઞાન નિજ સ્વરૂપનું, તેને દ્વૈત ભાન મટી ગયું.
 એ જંતુ રૂપે માયા થઈ ને, માયા કર્મ ઉપાસના; ૬
 વળી તૃષ્ણા રૂપે માયા થઈ, થઈ માયા રૂપે વાસના.
 આકાર માયા ઈશ પરઠ્યો, અભ્યાસ એવો આદર્યો; ૭
 લક્ષિતનું પ્રદ પાળવા, પછે વેસ માયાયે ધર્યો.
 એમ પ્રત્યક્ષ પર્યો માયાનો, તે માયાયે વખાણ્યો; ૮
 એ દેવ સાધન જંતુ જૂઠો, જરે આત્મા જાણ્યો.
 જેમ ખાંડનાં બીજાં ભર્યાં, થયાં સ્વાન સિંહ શિયાળ; ૯
 મૂળ વસ્તુ જ્ઞાનથી, તેને લક્ષ કરે તટાળ.
 તેમ અનિરવચની આવ માયા, પ્રકૃતિ એ પ્રહ્મની; ૧૦
 બુદ્ધિ જાણે વિરલા એ, માયા કેરા મર્મની.
 પાતાળથી વૈકુંઠ સુધી, જાણ માયા વૈખની; ૧૧
 એ માયાના પ્રપચને, જાણશે કોઈ અનુભવી.
 તે માટે એ સર્વ સાચું, વિશ્વ સાચું જહાં લગી; ૧૨
 આ જક્ત છે તે આત્મા એવું, ભાસ થયું ના ભાંલગી.
 વિશ્વ તે જે ભેદ બુદ્ધિ, પ્રહ્મ તે જે અભેદ; ૧૩
 જક્ત તે જે નાસ પામે, આત્મા અછેદ.
 ચૈતનની સત્તા વડે, એ માયા નાટક થાય; ૧૪
 આત્મજ્ઞાની પુરૂષને, એ મિથ્યા ઘેન પળાય.
 સતસંગત ક્રિયા વિના, સદ્શુરુ નવ ઓળખાય; ૧૫
 સદ્શુરુ પ્રિયતા વના, પોતાપણુ નવ જાય.
 પોતાને જાણ્યાથકી, એ સેહેજે ભવસિંધુ તરે; ૧૬
 કહે નભૂ અનુભવ ઉપજે, જો સદ્શુરુ કરુણા કરે.
 ઈં શ્રી અં શું સાકાર નિરૂપણો નામ સપ્તમ પર્વઃ ૬.

આલ.

સંશય મનના પામ્યાં સાંતળ, શુરુ કરુણાથી ભાંગી ભાંતળ;
 જીવનમુક્ત વદે વેઠાંતળ, સ્વામી તેનું શું સિદ્ધાંતળ. ૧

દોડ.

સિદ્ધાંત શું ને લક્ષણ કેહેવાં, તે કરે શું ના કરે;
 સો જાપ તપ ને ધ્યાન કેહેતું, સેં સ્વરૂપે તે પ્રેરે. ૨
 પ્રગટ લેદ પ્રકાશ કરીને, કહો મારા નાથ;
 આનંદસાગર પ્રસન્નતાથી, યોલ્યા શિષ્યની સાથ. ૩
 જીવતાં પેહેલો મરીજાએ, તેજ જીવનમુક્ત;
 ભાઈ સાંભળજે શ્રવણે ધરી, તેને ચાલવાની જુક્ત. ૪
 સુખ દુઃખ રાગ દ્વેશ વૃદ્ધિ, હાણ ને નિદા સ્તુતી;
 માન ખડાઈ ઈર્ષ્યા જાણે, પ્રથમ સરજી ના હતી. ૫
 નહિ પક્ષપાત ને ઘાત આંટી, અમળ અંતઃકર્ણ;
 સંકલ્પ સર્વ સમીગયા, જે જીવતાં પામ્યો મર્ણ. ૬
 કર્મ ધર્મ ને પુણ્ય પાતિક, વર્ણ આશ્રમ લેદ;
 સ્વપચ ઘર કે તીરથ લોભી, મટ્યો સઘળો ખેદ. ૭
 ત્રી સુન્ય પાર સદા રમે, કરી ઉનમુનીમાં વાસ;
 તાંહાં ધ્યાન ધાતા દ્યે નહિ, ઉપાસના ઉપાસ્ય. ૮
 તે સદા નિરંતર યોગમ વત, અખંડ અજાપ્યા અર્થ;
 દૃષ્ટાંત ત્યાં પોંચે નહીં, સિદ્ધાંત છે સમર્થ. ૯
 સ્વે સ્વરૂપાકાર વૃત્તિ, સાક્ષીવત્ વિચરે સદા;
 તે પ્રેરે સુકાં પર્ણવત્, સુખ દુઃખ વિના સેહેજે સુદા. ૧૦
 જેમ જળકુકડી જળ વિધે, યુડે ઉડે ચાલે તરે;
 એવી જુક્તિ જિવનમુક્તની, તે સહેજના ઘરમાં ફરે. ૧૧
 નીલ પિત ને રક્તાદિમા, ણીળ ભાનુનું ભજે;
 તાતો સિતળ થાય નહિ, તે હુનું થાતે નવ ખજે. ૧૨
 તેમ રહે અસંગી અંગથી, એને સંગ નહિ રે શરીરનો;
 પંકજ જળ લેદે નહિ, ઉપાય ન ચાલે નીરનો. ૧૩
 એમ મુક્ત પુરૂષની મહાદશા, તે પ્રિય્યામાં આવે નહીં;
 તે સઘળે દેખે બ્રહ્મમય, જેની સુરતા સુલટી થઈ. ૧૪
 સુઆં પછી જે મોક્ષ કેહે તે, મિથ્યા કલ્પ્યું મનવડે;
 જે મોક્ષ પામ્યો જીવતાં, તે ભાતે ભુલો નવ પડે. ૧૫
 ધન ધન એવા પુરૂષને, જે જીવતાં પેહેલો મરે;
 કહે નભૂ અનુભવ ઉપજે, જેને સદ્ગુરુ કહુણા કરે. ૧૬

ઈ શ્રી અં. ગું. જીવનમુક્ત નિરૂપણો નામ સસમ પર્વ:-૭.

આલ.

સદ્ગુરુ સ્વામી કડુણા આણીલ, શરણે લીજે નિજ તન બાણીલ; ૧
અધાધ બોધ અવિચળ વાણીલ, જેથી ઉધરે પામર પ્રાણીલ.

દાહ.

પ્રાણી ઉધરે ભવનિધિથી, એ વચનને બાઉં વારણે; ૨
એક પ્રશ્ન ઉપન્યું પ્રભુલ, નિજ મોક્ષ ધર્યા કારણે.
પ્રભુ ભોગની ભુક્તિ કહો, તે કોણ કોણ પ્રકાર છે; ૩
ભોગ અક્ષર અર્થ શું, તેનો કહો જે પ્રકાર છે.
તારે ગુરુ કહે સુણ વત્સ મહારા, નિગમ કેરી વાણ; ૪
એક અર્ચી ને એક ધૂમ મારગ, રાજ ને હઠ બાણ.
પ્રથમ હઠતું નિરૂપણ તું, સાંભળજે શ્રવણે ધરી; ૫
ભોગની ખટ ક્રિયા કરવા, એક સ્થળ ખેસે ઠરી.
એક ગણપતિ ગજ ક્રિયા દ્વલ, ત્રિલ તે ધોતી કહી; ૬
ચોથી નોળી પાંચ નેતિ, ખેચરી છઠી લહી.
એમ શરીરની થઈ સુદ્ધતા ને, શીલ આચરણ પાળવું. ૭
રસ નિરસ થઈ ધૃતતા ગૃહિને, સિદ્ધ આસન વાળવું.
મૂળ બાળંધર વળી, ઉડ્યા ન ત્રણે પંથ; ૮
પછે પ્રાણ ને અપાનનો, સુલટો કરે સમંધ.
પછે પ્રાણનો દેહે પિંડ માંહે, ભેદન કરે ખટ અંક; ૯
એ ગુરુ વિના ઘર નવ જડે, મારગ છે અતિ વક.
ગણપતિ પ્રદક્ષા હરિ, શિવ ઈંદ્ર અગ્નિ સ્થાન; ૧૦
જે જે કમળના ઈશ તહાં, જૈ ધરે તેનું ધ્યાન.
જે જે સ્થળમાં જઈશકે, તેટલી સિદ્ધિ થાય; ૧૧
સિદ્ધિને સંઘે નહિ, તો રવિ સમ મહિમાય.
પછે જ્ઞાન આત્માનું લહે, તો ભેતે ભેત સમાય; ૧૨
લંગ થાયે લિંગનો, ને એક ચૈતન થાય.
અગ્નિ આબ્યો જળ વિષે, તે માટે કહિયે ભોગ; ૧૩
દેખાદેખી આચરે તો, અંગ આવે રોગ.
ચોગાગ્નિએ દેહે પકવ થાયે, પછે જ્ઞાનથી કારજ સરે; ૧૪
કહે નભુ થાય આત્મ અનુભવ, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે ૧૪

ૐ શ્રી અઽ ગુઽ હઠયોગ નિરૂપણો નામ અષ્ટમ પર્વઃ ૮.

૫૬-રાગ-પૂર્વી.

સમર મન સદ્ગુરુચરન સરોજ; સમર; ટેક.
 પામર વિષઈ કે તીરથ રત, પાત્ર હોવેકી યોજ; સમ૦. ૧
 કર્મ કરી નિસ્કર્મ સત્વગુની, લાગી અવિદ્યા ફેજ, હું વારી;
 કરી ઉપાસના અગુન યોગ લગ, કીની આત્મા ખોજ; સમ૦. ૨
 જીવનમુક્ત લયો વૈદેહિ, મિટગયો મિથ્યા ખોજ, હું વારી;
 નભ અનુભવગિતાકો હારદ, એ મુનસાકી મોજ; સમ૦. ૩
 ૫૬-૨. પુરણ.

આલ.

સાંભળ શિષ્ય કહું એક વાતજી, રાજયોગ ફેરી ખ્યાતજી;
 સમજણકેડું અહિં છે કામજી, અંતર જોવું છે નિજ ધામજી. ૧

દોડ.

નિજ ધામ જોવા કારણે, લાઇ કીજિયે સતસંગ;
 વિન પ્રયાસે વસ્તુ લાધે, ઘાટ પામે લંગ. ૨
 ચાર સાધન સમ દમાદિ, યુક્તને અધિકાર;
 કેં કાળ કરતો આવિયો, તે પાત્ર છે નિરધાર. ૩
 તેને પ્રથમ તત્વ તપાસવાં, લાઈસાંખ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણ;
 પછે નિત્યાનિત્ય ને કાય કારણ, સે સ્વરૂપે જાણ. ૪
 પછે અભિમાનીનાં સ્થળ ક્રિયાં, તે ધારવું મનમાંયે;
 પછે પ્રણવસાથે લક્ષ રાખી, જાણું તે સ્થળ ઝાંચે. ૫
 જે પ્રણવ તે મહાવાક્ય છે, એ મંત્ર ત્રિપુટી મધ્ય;
 તે પાર નાદની પાર લય, સિદ્ધાંત થાયે સિદ્ધ. ૬
 હવે ચિત્ત ધૂડ એ સ્થિરાસન, ક્રિયા તે દશ લક્ષણ;
 અર્ધ માત્રા મંત્ર તત, એ સાક્ષી નિરક્ષણ. ૭
 ખંપ્રહોતિ વેદવાણી, તદાકાર પ્રકાશ;
 હૃદ અનહૃદ પાર અનુભવ, એજવત આકાશ. ૮
 તાંહાં નહિ અંતઃકરણ ચારે, જિવેશ માયા સુદ્ધ;
 દૃષ્ટાંત પોંચી નવ શકે, પણ જેમ જળ ને દુધ. ૯
 અખંડ એહ સ્વરૂપમાં, દેહે ચાર છાયાં માત્ર;
 એ સ્વરૂપે મહાન પુરૂષો, વસ્તુકેસાં પાત્ર. ૧૦
 ઘાટ લંગ થઈગયો, લાસ્યો નિરાળો નાટ;
 ચૈતન વિના ન કિંચિદસ્તી, કનક કુંડળ ઘાટ. ૧૧

દૃષ્ટાંત આવે દૃષ્ટિમાં, સિદ્ધાંત તે સરખું નહીં;
 ગુરૂ કરાંશુલિકરિ કહે, જે ચંદ્રશાખાવત કહી. ૧૨
 સિદ્ધાંત જાણી સ્વે થયો, એ પરમારથ પામ્યો સરે;
 કહે નભૂ થાય આત્મવિત્, જે સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૩
 ઇં શ્રી અં ગું રાજયોગ નિરૂપણો નામ નવમ પર્વ; ૯.

ચાલ.

સદ્ગુરુ સ્વામી પરમારથજી, એથી અન્ય નથી સમર્થજી;
 મહિમા જાણે સરિયો અર્થજી, જેણે ન જાણ્યું તે જન્મ્યો વ્યર્થજી. ૧

દાડ.

વ્યર્થ જન્મ્યો સર્વથા, નરવેધ જેને નવ હવો;
 તહાં લગી એ વિશ્વ ભટકે, સ્વાંગ ધારે નવનવો. ૨
 તે ભટકણુ મટવા કારણે, સતસંગ છે ઉપાય;
 પ્રભુ કૃપા જાણી પુછવાનું, પ્રશ્ન મનમાં થાય. ૩
 આ જક્ત દુઃખ અપાર સાગર, ઉપાધિ ભંડાર;
 દસ લક્ષણુ જ્ઞાનીને કહ્યાં, કયમ વરતે એ નિરધાર. ૪
 અકોધકયમ રેહેવાય જગમાં, નહિ રાગતે કયમ થાય;
 ભાઈ કોધમાં પાછો વળે તે, અકોધી કહેવાય. ૫
 નિસ્નેહ જે અધ્યાસ નહિ, ક્ષમા તે સહિતા વડે;
 દયા જે નહિ દ્રોહ કોનો, એમાં શું બંધન નડે. ૬
 ઈંદ્રીજિત જે મન સ્થિર, સમ દૃષ્ટી જે મન સમ સદા;
 આપ ટાળી વિચરે, સંસાર તેને સુખદા. ૭
 નિર્લોભ તૃપ્તા રહિત મન, દાતાર તે ઉદાર;
 ભય રહિત તે જે નાસ નહિ, નહિ શોક તે ધૂડ સાર. ૮
 સંસાર કસણી સહન સાથે, પ્રેરે ચક્ર કુલાર;
 તે ચક્રે કીડી ભમતાં દેખી, બુદ્ધ કરે વિચાર. ૯
 એ ચક્ર સેહેજે પ્રેરે છે, કીડી તે ચિરઠામ;
 સિદ્ધાંત એથી પાર અનુભવ, જાણવાનું કામ. ૧૦
 ભાઈ સમજીને સમ થઈ રહ્યા, તે માનુભાવ જગ વીચરે;
 કહે નભૂ કોઈએક પરિક્ષિત, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૦

ઇં શ્રી અં ગું દશ લક્ષણુ નિરૂપણો નામ દશમ પર્વ:-૧૦.

ચાલ,

એથી આવો અનુભવ જેહલ, સ્વામી મુજને કહિયે તેહલ;
જેથી જાએ સહુ સંદેહલ, છતે દેહે થાય વિદેહલ. ૧

દોડ,

વિદેહતું લક્ષણ દોહો, કરુણા કરી ગુરુદેવ;
સમજતામાં રહેજ પ્રગટે, અનુભવ તત્ત્વેવ. ૨
ગુરુ કહે સુણ શિષ્ય એ તે, લક્ષું પુછ્યું પ્રશ્ન;
એ સ્વરૂપે જનક શુક, વશીષ્ઠ ભરત ને કૃષ્ણ. ૩
એ લક્ષ કેરી સાત લોભી, કહું કરી વિસ્તાર;
એક ચિત્તથી સાંભળો; જે કહ્યો છે પ્રકાર. ૪
પ્રથમ લોભિ સુલ ઇચ્છા, બિલ તે સુવિચારણા;
ત્રીલ તનુમાનસા ચોથી, સત્વાપત્તિ સ્વેધારણા. ૫
અસંશક્તિઅનામિકા, એ પાંચમી લોભિ કહી;
પદાર્થભાવની ખટમી, તુર્યગા સાતમી લહી. ૬
હવનમુક્તા ચોથી લોભિ, પાંચમી વિદેહ;
છઠ્ઠી ને વળી સાતમી, મહામુક્ત કહિયે તેહ. ૭
અર્થ એનો જેહ છે, તે કહું સાંભળ વીર;
સુલ ઇચ્છા તે ભાવલક્ષિત, એમ જાણે ધીર. ૮
નિત્યાનિત્ય વિચારવું, સુવિચારણા કહેવાય;
મુધુમા જે જ્ઞાનની, તનુમાનસા લહેવાય. ૯
તુર્યાવસ્થા સત્વપત્તિ, સિદ્ધાંત એ અધ્યાત્મતા;
બીલ ત્રણે જે કહિ તે, સાધનની તારતમ્યતા. ૧૦
અસંશક્તિ એજ છે જે, સમાધિ રહેજે કરે.
રૂપમાંહે સ્થિતિ થઈ તે, ઇચ્છે તોરે ઉતરે. ૧૧
પદાર્થભાવની કહિએ, આપે કરે સમાધ્ય;
આપથી નાં ઉતરે, તે અન્ય કેરે સાધ્ય. ૧૨
સાતમી છે તુર્યગા, તે સમાધી જે થાય;
અન્યથી દે આપથી, નવ ઉતરી શકાય. ૧૩
અખંડ વ્યોમાકાર વૃત્તિ, સકળ પંચકથી પરે;
નભૂએ અનુભવ તે લહે, જેને સદગુરુ કરુણા કરે. ૧૪

ચાલ.

સદગુરુ સ્વામી ભવતું નાવળ, તમ કરુણાથી ભાસ્તું સાવળ;
એણી રીતે રહેજ સમાવળ, મનુશા દેહનો પામ્યો લાવળ. ૧

દોહ.

દહાવ મનુશાદેહનો, સ્વામિ તમ કૃપાએ પામિયો;
હવે ત્રીવીધિ તાપ કેરી, વેદના ભય વામિયો. ૨
ઉપાય અભિમાની મઠ્યાનો, પર્વ પેહેલાંમાં કહ્યો;
ળીજે પર્વે શીખ્ય ગુરુનો, ભેદ જોડ્યા તે લહ્યો. ૩
ત્રીજે અનુભવ શબ્દનો, મેં અર્થ ગ્રહિને રાખિયો;
ચોથે હારદ સાંખ્યનો, પ્રભુ કૃપા કરીને દાખિયો. ૪
પાંચમે ઉપાસનાનો, ભેદ તે મેં જાણિયો;
છઠ્ઠે પર્વે સગુણ મહિમા, કહ્યો તે પરમાણિયો. ૫
સપ્તમે જીવનમુક્ત લક્ષણ, કેરી જાણી નીત;
અષ્ટમે હઠજોગ કેરી, ખતાવી છે રીત. ૬
નવમે પર્વે રાજજોગ ને, દસમે દસ લક્ષણ;
એકાદસમે સપ્ત ભોમિ, કેરું નિરક્ષણ. ૭
ત્રણ પદ ને પર્વ દ્વાદશ, તમે કહ્યાં જુગદાધાર;
સમગ્ર સંખ્યા પંચદશ, અનુભવગીતા સાર. ૮
આ જક્તકેરા જંતુને, ભવસિંધુ કેરી સેત;
એવું જાણી અનુભવે, તેને હોય હરિનું હેત. ૯
સંવત સતદશ નવ ઉપર, ત્રણ વરણે સાર;
ભાદ્રપદ સુદ પંચમી, છે તીથિ મંગળ વાર. ૧૦
તે દિવસ પૂરણ ગ્રંથનો, એ થયો છે વિસ્તાર;
સાંભળી ધારી અનુભવે, તે પુરુષની ખલિહાર. ૧૧
નડિયાદ શુરજર દેશમાં, છે તે થળનો રહેનાર;
નાગર ન્યાત સાઠોદરો, નોકરીનો બ્યાપાર. ૧૨
કદરામામાં અંન જળ એ, તળોટું લખવા રહ્યો;
નિમિત્ય દેહેને કારણે, એ સમાચાર સરવે કહ્યો. ૧૩
જેમ કાષ્ટ કેરી પુતળી, નાચે નચાવે તેમ;
આપે આપતું કરે વર્ણન, હારદ પ્રીછા એમ. ૧૪
દાનતરાયાત્મજ નભૂ, નિમિત્ય કેહેવા માત્ર;
જેમ જેતતંતુ તૂળડાં, તેને વળાડે ગુણપાત્ર. ૧૫

સંતસેવા ગુરુ મહિમા, શ્રુતી સહુ કહે છે સરે;
તે અનુલવ થાય નભૂ જો, સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬

ઇં શ્રી અં ગું અથ મહિમા વર્ણનો નામ દ્વાદશ પર્વ: ૧૨.

દોળ.

હરિ ગુરુ સંત સદોદિત સેવો, માણી લો મુનશાદેહે મેવો;
દ્વરિ અવસર કહાં પામિયે એવો તો, અનુલવગીતા અનુલવોરે. ૧
રાજયોગ ને જ્ઞાન આચરણુ, ચાલવાકેરાં દશ લક્ષણુ;
સખત લોમિકાનું નિરક્ષણુ તો, અનુ૦-૨
એ અનુલવતાં આપ ઉદ્યોત, પોતે પોતાનું જાણુરે પોત;
એમ અચાનક થાયે જોત તો, અનુ૦-૩
સ્વે થયો ત્યારે સંશય ટળિયા, સંચિત ઘાસના ગંજ રે બળિયા;
ક્રિયમાણુ કર્મનાં દુકિત દળિયાં તો, અનુ૦-૪
સુખ થાયે સમજીને સમાતાં, આડ ન દિસે નિજ થળ જાતાં;
સાધન સમિયાં સ્વેપદ થાતાં તો, અનુ૦-૫
મું કરિએ ને કોહો કયાં જઈએ, સાંને તજિયે ને સાંનેરે અહિયે;
મહાકલ્પે જળ પૂરણુ લહિયે તો, અનુ૦-૬
એણુ વરણુવ કીધું રે એહેનું, અન્ય નથી તો ઓસીંગળ કેહેનું;
નભૂ નિમિત્ત નામ ધરયું દેહેનું તો, અનુ૦-૭

ઇતિ શ્રી અનુલવગીતા સમાપ્ત.

ચાલ.

સદગુરુ સ્વામી ભવતું નાવજી, તમ કંઠગુથી ભાસ્યું સાવજી;
એણી રીતે રહેજ સમાવજી, મનુશા દેહનો પામ્યો લાવજી. ૧

દોહ.

દહાવ મનુશાદેહનો, સ્વામિ તમ કૃપાયે પામિયોં;
હવે ત્રીવીધિ તાપ કેરી, વેદના ભય વામિયોં. ૨
ઉપાય અભિમાની મઠ્યાનો, પર્વ પેહેલાંમાં કહ્યો;
ળીજે પર્વે શીષ્ય ગુરુનો, ભેદ જોડ્યા તે લહ્યો. ૩
ત્રીજે અનુભવ શબ્દનો, મેં અર્થ ગ્રહિને રાખિયો;
ચોથે હારદ સાંખ્યનો, પ્રભુ કૃપા કરીને દાખિયો. ૪
પાંચમે ઉપાસનાનો, ભેદ તે મેં જાણિયોં;
છઠ્ઠે પર્વે સગુણ મહિમા, કહ્યો તે પરમાણિયો. ૫
સપ્તમે જીવનમુક્ત લક્ષણ, કેરી જાણી નીતં;
અષ્ટમે હઠજોગ કેરી, જતાવી છે રીતં. ૬
નવમે પર્વે રાજજોગ ને, દસમે દસ લક્ષણ;
એકાદસમે સપ્ત ભોમિ, કેરું નિરક્ષણ. ૭
ત્રણ પદ ને પર્વ દ્વાદશ, તમે કહ્યાં જુગદધાર;
સમગ્ર સંખ્યા પંચદશ, અનુભવગીતા સાર. ૮
આ જક્તકેરા જંતુને, ભવસિંધુ કેરી સેતં;
એવું જાણી અનુભવે, તેને હોય હરિસું હેત. ૯
સંવત સતદશ નવ ઉપર, ત્રણ વરણે સાર;
ભાદ્રપદ સુદ પંચમી, છે તીથિ મંગળ વાર. ૧૦
તે દિવસ પૂરણ ગ્રંથનો, એ થયો છે વિસ્તાર;
સાંભળી ધારી અનુભવે, તે પુરૂષની ખલિહાર. ૧૧
નડિયાદ ગુરજર દેશમાં, છે તે થળનો રહેનાર;
નાગર ન્યાત સાઠોદરો, નોકરીનો વ્યાપાર. ૧૨
કદરામામાં અંત જળ એ, તળાટું લખવા રહ્યો;
નિમિત્ય દેહેને કારણે, એ સમાચાર સરવે કહ્યો. ૧૩
જેમ કાષ્ટ કેરી પુતળી, નાચે નચાવે તેમ;
આપે આપતું કરે વર્ણન, હારદ ગ્રીષ્ણ એમ. ૧૪
દાનતરાયાત્મજ નભૂ, નિમિત્ય કેહેવા માત્ર;
જેમ જંત્રતંતુ તૂંબડાં, તેને વળાડે ગુણપાત્ર. ૧૫

સંતસેવા ગુરુ મહિમા, શ્રુતી સહુ કહે છે સરે;
તે અનુભવ થાય નભૂ જો, સદ્ગુરુ કરુણા કરે. ૧૬

ઇં શ્રી અં ગું ત્ર્યં મહિમા વર્ણનો નામ દ્વાદશ પર્વ: ૧૨.

ઘોળ.

હરિ ગુરુ સંત સદોદિત સેવો, માણી લો મુનશાદેહે મેવો;
ફરિ અવસર કહ્યાં પામિયે એવો તો, અનુભવગીતા અનુભવોરે. ૧
રાજયોગ ને જ્ઞાન આચરણુ, આલવાકેરાં દશ લક્ષણુ;
સપ્ત ભોમિકાનું નિરક્ષણુ તો, અનુ૦-૨
એ અનુભવતાં આપ ઉદ્યોત, પોતે પોતાનું જાણેરે પોત;
એમ અચાનક થાયે જોત તો, અનુ૦-૩
સ્વે થયો ત્યારે સંશય ટળિયા, સંચિત ઘાસના ગંજ રે બળિયા;
ક્રિયમાણુ કર્મનાં દુકિત દળિયાં તો, અનુ૦-૪
સુખ થાયે સમજીને સમાતાં, આડ ન દિસે નિજ થળ જાતાં;
સાધન સંમિયાં સ્વેપદ થાતાં તો, અનુ૦-૫
મું કરિએ ને કોહો કયાં જઈએ, સાંને તજિયે ને સાંનેરે ગ્રહિયે;
મહાકલે જળ પૂરણુ લહિયે તો, અનુ૦-૬
એણે વરણુવ કીધું રે એહેનું, અન્ય નથી તો ઝોસીંગળ કેહેનું;
નભૂ નિમિત્ત નામ ધર્યું દેહેનું તો, અનુ૦-૭

ઇતિ શ્રી અનુભવગીતા સમાપ્ત.

ત્રીસ પ્રશ્નોત્તરી.

છંદ-ભુજંગપ્રયાતની ચાલ.

જયં સદ્ગુરુ સચ્ચિદાનંદ સ્વામી, બેહુ કરજોડીને કહું શીષ નામી;
 મહારા મંત્રમાં પૂછવા પ્રશ્ન ઇચ્છું, કૃપા સદ્ગુરૂની વિના કેમ પ્રીછું. ૧
 મહારે મંત્ર સંદેહ આવી ભરાય, વિના સદ્ગુરુ કોઈથી નવ જાય;
 પ્રથમ પ્રશ્ન એ જે પ્રાણી દેહ ધારે, મરે અવતરે તે તે શાને આધારે. ૨
 બીજું માત્ર ગર્ભ ધરે ધ્યાન કોહોનું, ત્રીજું ગર્ભ આવે તો ચૈતન્ય શાનું;
 ચોથું સર્વ ચૈતન્યમય જો કેહેવાય, સુખી ને દુઃખી ઉંચ કાં નીચ થાય. ૩
 પંચ પ્રશ્ન એ જે કહ્યો મિશ્ર ન્યારે, સ્વામી શું પ્રિયોજન તેનું વિચારે;
 છંદુ સર્વ જો એક બ્રહ્મવડે છે, તારે સીદને બોધ કરવો પડે છે. ૪
 પ્રશ્ન સાતમું જગૃતાદિ કહાં છે, પાંચે દેહનાં થાન દેહેમાં કિયાં છે;
 વસુ પ્રશ્ન જે એ અસંભવ ભેળો, થયો બ્રહ્મ એ કેમ માયાની ભેળો. ૫
 નવમું પ્રશ્ન આ શૃષ્ટીનો કોણ કરતા, દશમું જીવતું નામ તેકોણ ધરતા;
 એકાદસમું શિવશક્તિ કહી છે, કિયે ઠામ વાસો વસીને રહી છે. ૬
 પ્રભુ બારમું પ્રશ્ન ચૈતન માણે, પોતાનો જ આનંદ જાણે કે ન જાણે;
 સંશે તેરમો રામને જ્ઞાન દીધું, વશિષ્ઠે કહ્યું શું રામે માની લીધું. ૭
 એ છે ચૌદમું જે મનુષ્યાવતાર, સહુ શૃષ્ટી કહે છે આવે એકવાર;
 પંદરમું પાત્ર થાય તે કોણ રીતે, સોળે કોણ શું છે વર્તે કેમ નીતે. ૮
 શું છે ગુણ એ પ્રશ્ન સત્તરમું છે, ત્રણે દેવ જૂદા થવા કારણ શું છે;
 પુરૂષ નારીનો વા પુરૂષ નારી થાય, પુછ્યું પ્રશ્ન એ ઓગણીસું કેહેવાય. ૯
 વળી વીસમું જે વિના મનુષ જે છે, તેને આત્મનું જ્ઞાન તે કોણ કેછે;
 પ્રશ્ન એકવીસે જેને મોક્ષ થાય, તેણે કિં પુનઃ વિશ્વમાંહે અવાય. ૧૦
 બાવીસે કોઈ મુક્તિને નવ્ય માગે, તેવીશે જન્મ મરણથી સર્વ ભાગે;
 ચાવીશે કોઈ દેહને નેષ્ટ માને, પચ્ચીસે અમરલોક ઇચ્છે તે સાને. ૧૧
 છઠ્ઠીશે ગુરૂશિષ્યનું રૂપ કેહેવું, કિયો મંત્ર સત્તાવીસું પુછ્યું એવું;
 વળી વીસ ને આઠમું પ્રશ્ન એ છે, પ્રભુ સદ્ગુરૂ કોણ ઠામે વસે છે. ૧૨
 ઓગણત્રીસમું સ્વાદ જીહ્વાજ માણે, બીજી બિન્દ્રિઓ તે તે શું સુખ જાણે;
 પુછ્યું ત્રીસમું પ્રશ્ન નિજરૂપ દાખો, છેદિ ત્રીશ સંશે શરણ માંહે રાખો. ૧૩
 નભૂને નિમિત્તે ગુરુભાવ જાણી, લલુ લક્ષ લેહેવા વહી ત્રીશ વાણી. ૧૪

પ્રશ્ન ૩૦ નો ઉત્તર.

છંદ-દોહોરો.

પ્રથમ પ્રશ્ન જે દેહે ધરે, જગમાં જંતુ અનેક;
સે સંજોગે લઘુ દિરઘ, દોહો શુરુ કરી વિવેક. ૧

છંદ-ચોપાઇ.

ધન બુદ્ધિ તારી સુત એહ, આત્મલક્ષ ઉપર છે નેહ. ૧
પૂછ્યું પ્રશ્ન અનોપમ સાર, સાંભળ એનો કહું પરિહાર. ૨
સંચિત કર્મ કરચાથી થયું, ભોગવ્યું સંચિતમાંથી ગયું. ૩
તે પ્રાલબ્ધને ભોગે દેહ, ત્રિપુટી સમજી લેવી એહ. ૪
ત્રિપુટી પર એ ત્રણે નથી, સુતો એ અનાદિ કાળથી. ૫
તેમાં સ્વપ્ન તે જન્મજ થયો, લય થાતે સુષુપ્તિમાં ગયો. ૬
એને ન્યારે ભગૃત થાય, ભે એ સ્વપ્ન મટવાનો કરે ઉપાય. ૭
સાચું ચોસડ સદ્ગુરુ થાય, તારે સંચિતની જડ ભય. ૮
પછે ત્રિપુટી ભાસે નહીં, સુરતા એક સતંતર થઈ. ૯

દોહોરો.

પ્રાલબ્ધચોગે દેહે ધરે, જહાંસુધી અજ્ઞાન;
જ્ઞાન અર્ક ઉર ઊઠ્યો, તો થાયે વિજ્ઞાન. ૧૦

પ્રશ્ન ૨ નું-દોહોરો.

પ્રભુ સમાધાન એ તો થયું, વળી પુણું એક વાત;
માત ગર્ભમાં ધ્યાય છે, તેની કોહો વિજ્યાત. ૧

ચોપાઇ.

સાંભળ શિષ્ય કહું વિસ્તાર, ધ્યાન ધરે જે ગર્ભ મોબર. ૧
આક્રમે માસે બુદ્ધિ થાય, તેનું નામ તે જીવ કેહેવાય. ૨
તે દુખ પામે ગર્ભને વિષે, પણ હું આત્મા એવું નવ લખે. ૩
એમ જાણે તો જન્મ ન થાય, જન્મે તો તે ના બંધાય. ૪
જીવો શુકદેવજી તેવા થયા, તે જન્મમરણથી ન્યારા રહ્યાં. ૫
દુખ મટવા સંભારે શિવ, તે માટે એ તો છે જીવ. ૬
ખીજું દુખ નહિ ગર્ભ સમાન, અકળાયો ધરે છે ધ્યાન. ૭

દોહોરો.

ધ્યાન ધરે છે ઈશનું, કરવા દુખ નિસ્તાર;
સમય થાય ઉત્પત્તનો, પછે કરે સ્વપ્ન વ્યાપાર. ૮

પ્ર૦ ૩ જી-દોહરો.

ત્રિજો સંધે એક છે, મહારાજ મહારે મંત.
માતાકેરા ગર્ભમાં, પ્રભુ કેમ આવે ચૈતન. ૧

ચોપાઈ.

ધન બુદ્ધિ તારી સુત સાર, કિધૂં પ્રશ્ન પરમ ઉદાર. ૨
સાંભળ તેનો ઉત્તર કહું, સદ્ગુરુ કુરુણાથી જે લહું. ૩
ચૈતન ના આવે ના જાય, સદા એ તેમનો તેમ પ્રાય. ૪
ઘટ થાતે દેખિએ આકાશ, ઘટ ભાગે નવ થાયે નાશ. ૫
ઘટમાં નાખવું પડતું નથી, કહાડે નવ જાયે સર્વથી. ૬
એમ અખંડિત એ નિર્વાણ, ગર્ભ આવ્યો એને મા જાણ. ૭

દોહરો.

આત્માને નહિ સંભવે, ગર્ભતાણું કટપાંત;
નહિ આવે જાએ નહિ, ઘટાકાશ દૃષ્ટાંત. ૮

પ્ર૦ ૪ થી-દોહરો.

ચોથો સંદે એક છે, જો સર્વ આત્મા એક;
તો સુખી દુખી કેમ થાય છે, પ્રભુ તેનો કહો વિવેક. ૧

ચોપાઈ.

સુખ દુખ એ તો મનનો ધર્મ, સાંભળ તેનો કહું મર્મ. ૨
તે મનતું નિજ રૂપે થાય, તારે સુખદુખ ઘેન પલાય. ૩
પ્રભુ જારે એક સર્વ કહું, તારે થવું જવું કહાં રહું. ૪
ભાઈ એ થવા લગી અભ્યાસ, જહાં લગી ન મટયો અધ્યાસ. ૫
સ્વસ્વરૂપ સુખ દુખ નવ લહે, જો નિજ મનને લક્ષે રહે. ૬
જો ત્રિપુટીથી આવો વટે, ત્યારે મિથ્યા કટિપત મટે. ૭
સુખ દુખ એ મિથ્યાતું રૂપ, સર્વે ચૈતન એક અનૂપ. ૮

દોહરો.

જળમા જળની લેહર છે, ત્યમ તું ચિદની લેહર; ૯
લેહબુદ્ધિથી ભાસિયું, સુખ દુખ પ્રીતિ વેર. ૧૦

પ્ર૦ ૫ થી-દોહરો.

વિનય કરી પુરૂં પ્રભુ, પ્રશ્ન પાંચમું એક;
લિપ્ત લંચો સા કારણે એ ટાળો સંદેહ. ૧

ચોપાઈ.

ગુરુ કહે સાંભળ સુત વાણુ, આત્મા લિજ્જભાવ મા જાણુ. ૨
 બ્રાંતિ માત્ર જગત ભાંસિયું, અજ્ઞાને એ ન્યારૂં થયું. ૩
 ઘાટખુદ્ધિયે લિજ્જ જણાય, કંચન બુદ્ધિ દ્વૈત ન થાય. ૪
 એક મૃત્તિકા ભાંડ અનેક, એમ લાહો અન્વય વ્યતિરેક. ૫
 જો કે ચિતમાં શંકા થાય, એ ભૂલ પ્રદ્ધમાં કેમ કેવાય ૬
 તેનો ઉત્તર સુણજે તંન, જેમ દ્વિપક પ્રગટયો ભોવંન. ૭
 તેજેમય દિસે અતકાર, તેમાં કાળક નથી લગાર. ૮
 તેમાંથી કાજળ નીકળે, કહી દિશા કાંઈ નવ કળે. ૯
 એમ પ્રદ્ધમાં બ્રાંતિ રહી, પ્રદ્ધવેત્તા પુરૂષોયે લહી. ૧૦
 બ્રાંતી ભેદ જે જનનો ટળ્યો, નભૂ તે પ્રદ્ધનિધિમાં ભળ્યો. ૧૧

પ્ર. ૬ કું-દોહોરા.

સમાધાન સિદ્ધાંત એ, થયો રહિત સંદેહ;
 હવે પ્રશ્ન છઠું કહું, ગુરુ સમજાવો તેહ. ૧
 સર્વ એક ચૈતન્ય છે, એમ કર્યો પ્રતિજ્ઞાધ;
 તારે શાસ્ત્ર ગુરુ સતસંગમાં, સાને કરવો શોધ. ૨

ચોપાઈ.

સાંભળ સુત કહું ઉત્તર એહ, પૂર્વે બ્રાંતિ કહી છે જેહ. ૩
 તે બ્રાંતિએ ભૂલ્યો રૂપ, લિખારી થૈએઠો ભૂપ. ૪
 સમજામાં લિખારી થયો, નૃપનીતિ સહુ ભૂલી ગયો. ૫
 તે દુઃખેદુખિયો ખહુ થાય, સ્વપ્ન મટયાવણુ દુખના જાય. ૬
 ગુરુ કહુણા કરી આપે જ્ઞાન, ગત રજની જેમ ઉગે ભાણ. ૭
 સમજા મટયું સત્તંતર થયું, થયો રાય ને દારિદ્ર ગયું. ૮
 ત્યાર પછે સમજા નવ નહે, તે માટે જોધ કરવોપડે. ૯
 સંગ કરેથી વાઘે રંગ, નભુ નિત્યે કરવો સતસંગ. ૧૦

પ્ર. ૭ મું-દોહોરા.

એ ઉત્તર ઉર ઉતર્યો, કૃપાસિંધુ ગુરુદેવ;
 પ્રશ્ન સાતમાંનો પ્રભૂ, હવે ગતાવો ભેવ. ૧
 ચાર અવસ્થા લોગવે, કોણ થાનકે વાસ;
 કહાં જાય આવે પ્રભૂ, તેનો કરો પ્રકાશ. ૨

ચોપાઠ.

ઉત્તમ પ્રશ્ન કરયું સુણ તંન, ઉત્તર કહું તે ધરજે મંન. ૩
 મનવૃત્તિ આવે ને જાંય, સ્થાનેકલેદે નાંમ ધરાય. ૪
 ભાસ બ્રહ્મનું ચારે ભોમ, ચૈતન એક સતંતર બોમ. ૫
 નાલિ તુર્યા સાક્ષી રહ્યો, ત્રણે સ્થાન સતંતર લહ્યો. ૬
 હૃદે સુષુપ્તિ કંઠે સ્વપ્નન, જાગૃત નેત્રે રહે અનુદીન. ૭
 એક એકમા ત્રણે થાય, તે અનુભવ કરતે યોગખાય. ૮
 મુખ્ય એક યો વર્તે ગૌણ, જેમ જળ માહે રહ્યું છે લૂણ. ૯
 એ રીતે એ સ્થાનક જાણ, અનુદિન અનુભવથી પ્રમાણ. ૧૦
 લલુ લક્ષ સાક્ષીનો લહે, શુરુતા એજ નભૂ થઈ રહે. ૧૧

પ્ર૦ ૮ મું-દાહોરા.

સંશયગત સદ્શુરુ થયો, વિનય કહું મહારાજ; ૧
 પ્રશ્ન આઠમું પુછવા, ઇચ્છા ઉપની આજ. ૨
 ચૈતન એક પ્રકાશ છે, કોઇથી નવ જાયે કળ્યો;
 અન્વયની શંકા થઇ, કેમ માયા લેજો લળ્યો. ૨

ચોપાઠ.

સાંભળ સુત ઉત્તર એ તણો, એમાં જાપ બુદ્ધિનો ઘણો. ૩
 અન્ય પદારથ કાંઇ નથી; ભિન્ન ભાસ્યાથી કલ્પી કથી. ૪
 તે ઉપર સાંભળ દૃષ્ટાંત, મનન કરે મન પામે સાંત. ૫
 ભાનુ ભાસ પડયું જળ માંય, તેની ભીંતે દ્વીસે છાંય. ૬
 ચિત્ર વિચિત્ર દ્વીસે આકાર, નથી રંગ કે ચિતરનાર. ૭
 છાંય મટે નવ ભાસે તેહ, એમ મિથ્યા જાણી લે એહ. ૮
 તહાં રહી જોતાં ભાસે કળ્યો, એમ રવિ છાયામાં લળ્યો. ૯
 મિથ્યા માયા કલ્પિત એમ, રૂપ છીપે ભાસે તેમ. ૧૦
 પૂરણમાં આવાહન કર્યું, નભૂ નિમિત્તમાત્ર છે અસું. ૧૧

પ્ર૦ ૯ મું-દાહોરા.

સદ્શુરુ એ સંધે ગયો, હવે નવમો સંદેહ;
 કોણ કરતા આ વિશ્વનો, કૃપા કરી કહો તેહ. ૧

ઓપાઘ.

અવ્યક્ત ઓમ નિરંતર સાવ, પ્રથમ સેહેજ સંલોગ સુભાવ. ૨
સાંભળ કહું દૃષ્ટાંતે કરી, તિત્ર બુદ્ધિ રાખે મન ધરી. ૩
મળ વિસર્ગ કોઈ ઢોરે કર્યો, તે જઈ પૃથ્વી ઉપર કર્યો. ૪
પૃથ્વી મળનો થયો સંલોગ, તેમાં જંતુ થાય અમોઘ. ૫
વળી કહું બીજું દૃષ્ટાંત, જે સાંભળતાં ભાંગે ભ્રાંત. ૬
જળ જળમા અપૂજાએ જદા, ઓઢા લેહેર થાયે બુદ્ધબુદા. ૭
સેહેજ સંલોગ સુભાવે થાય, કરતા એનો કોણ કહેવાય. ૮
સુભાવે સેહેજ સંલોગે થયું, નથી કોઈ આવ્યું કે ગયું. ૯
તત્વતણે શિર દિધો ભાર, નભૂ નથી બીજો કરનાર. ૧૦
ચૈતન લેહેર ત્રિપુટી એહ, તેથી આપ અકરતા છેહ, ૧૧

પ્ર૦ ૧૦ મું-દોહરો.

એ ઉત્તર ઉર ઉતર્યો, સદ્ગુરુ સુખના ધામ;
હવે પ્રશ્ન દસમુ કહો, જીવ તે શાનુ નામ. ૧

ઓપાઘ.

સુણ સુત ઉત્તર એહનો કહું, ગુરુકરુણાથી જે હૂં લહું ૨
શબ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ ગંધ, એને દેહમું સદા સમંધ. ૩
મન બુદ્ધિ ચિત્ત ને હંકાર, એ નવનુ વાસનાલિંગ સાર. ૪
તેનુ નામ તે જીવ કહેવાય, પ્રરી કરી આવે ને જાય. ૫
એહને જરે સદ્ગુરુ મળે, લિંગવાસના ત્યારે ટળે. ૬
પછી જીવ ખોળ્યો નવ જડે, લખચોરચાચીમાં કોણ પડે. ૭
જેમ એક સકટ ધર્યું છે નામ, નામ જડે નહિ તેણે ઠામ. ૮
બુદ્ધ બુદ્ધ કરીને કળે, તો સકટ નામ સોધ્યું નવ મળે. ૯
એમ જીવ તો કહિયે નથી, બાંધીરૂંધી વાણી કથી. ૧૦
ચૈતન એક સતંતર પ્રભુ, નિમિત્તમાત્ર જેમ પરગ્યું નહુ. ૧૧

પ્ર૦ ૧૧ મું-દોહરો.

સ્વામી એ સંદે મટ્યો, વળી આશંકા એક;
શિવ સક્તિ તે કહાં વસે, કહો ગુરુ કરી વિવેક ૧

ઓપાઘ.

સુળાધાર સક્તિ રેહે જાણ, ધ્વજરંધ્ર તહાં રૂદ્ર પ્રમાણ. ૨
સક્તિ તે ચિત્તચંચળતાય, થીર ચિત્ત તે શિવ કહેવાય. ૩

પ્ર૦ ૧૨ મું-દાહરો.

પ્રભુ દ્વાદશમુ પ્રશ્ન એ, સાક્ષી થાયે થાન;
નિજનંદ સુખ સાવડે, જાણે કાહો લગવાન. ૧
ચોપાધ.

ઉત્તમ પ્રશ્ન કર્યું તે એહ, જે જાણે તે થાય વિદેહ. ૨
સાંભળ તેનું કહું દૃષ્ટાંત, સમજીને મેળવ સિદ્ધાંત. ૩
એક ગરબામા દીપક ધર્યો, જંહાર ભાસ તેનો વિસ્તર્યો. ૪
છિદ્ર પ્રમાણે થાય આકાર, પછી સર્વે તે જુર્યા દાર. ૫
દીપ જોત નવ જાણી થાય, ભાશક દીપકનો મહિમાય. ૬
એમ આ દેહ ગરબામાં વાસ, યૌદ ઈંદ્રીને કરે પ્રકાશ. ૭
યૌદેનું પ્રકાશિકપણ, કેમ ઓછું થાયે તે તણ. ૮
નિજનંદ સુખ જાણે એમ, જુઓ દીપ ગરબામાં તેમ. ૯
સર્વેમાં સાક્ષી પ્રકાશ, નથી લીન ઓગળ્યપંચાસ. ૧૦
સાક્ષી વરતે સર્વે છતાં, નભુ લીન નથી કાઈ થતાં. ૧૧
હું થઈ વિશ્વ લોગવે જેમ, હું મટતે સાક્ષી રહે તેમ. ૧૨

પ્ર૦ ૧૩ મું-દાહરો.

સંશે તેરમે રામને, કહું વશિષ્ઠે જ્ઞાન;
શું કહું ને શું લહું, તે કહો કૃપાનિધાન. ૧
ચોપાધ.

ગુરુ કહે સાંભળ ચિત ધરી, જીવ ઇશ્વરતા અજાગી કરી. ૨
એક સતંતર ચૈતન કહ્યો, કહ્યો તેહેવે રઘુનાથે લહ્યો. ૩
શ્રોતા વક્તા જેહું સમાન, તેથી તરત લહું નિજ જ્ઞાન. ૪
રામરમેતી સહુમાં રમે, નભૂ રખે કાઈ બાંતે લમે. ૫

પ્ર૦ ૧૪ મું-દા૦

સંદે મનનો લાંગિઓ, વળી પ્રશ્ન યૌદસુ સાર;
શાસ્ત્ર કહે દેહે મનુશનો, પ્રભુ આવે એકવાર. ૧
ચોપાધ.

કીધું પ્રશ્ન અતિ ઉદાર, સાંભળ સુત એનો પરિહાર. ૨
ભાત વગેરું થાય નમાર, એમ ઉચ્ચ નીચ અવતાર. ૩

મરણ સમે થાય જેવી મતી, જંતુની થાયે તે ગતી.	૪
એમ જાણે છે સહુ સંસાર, કેમ કહિયે આવે એકવાર.	૫
હરિ લજવાનુ આળસ કરે, એમ કહિયેતો કાંઈ એક કરે.	૬
એહેવું હારદ એહેનું લહું, એકવાર તે માટે કહું.	૭

પ્ર૦ ૧૫ મું.—દોહરો.

એ તો સહુ સંદે ટળ્યો, વળી પંદરમું એક;	
પાત્ર થાય કોણ રીતથી, પામર જંતુ જેહ.	૧
ચોપાઈ.	

અહો ધન્ય સુત યુધ તાહેરી, મોક્ષ થવાની પૃચ્છા કરી.	૨
પ્રથમ તીર્થ જાત્રાદિ કરે, પછી પૂજસાથે મન ઠરે.	૩
વળતી ધ્યાન ધારણા થાય, એમ જ્ઞાનનુ પાત્ર કહેવાય.	૪
અનેક જન્મ કરતો આવિયો, જેમ કીડા બંગી સેવિયો.	૫
પછી ચટકે યુધ ભુલી ગઈ, એમ કીડાની બંગી થઈ.	૬
પાત્ર વિના બ્રહ્મરસ ના ઠરે, નભૂ ઉપાય શુરુ તે શો કરે.	૭

પ્ર૦ ૧૬ મું.—દોહરો.

સ્વામી એ સાચું કહું, વળી એક સંદેહ;	
કાળ તે શું કહેવાય છે, સમજાવી કહો તેહ.	૧
ચોપાઈ.	

સાંભળ શિષ્ય સમય તે કાળ, નથી રૂપ કાંઈ વિકરાળ.	૨
ઉત્પત્તિ સ્થીતિ લયનો સમે, એમ કાળ તે કાળજું રમે.	૩
થૂળ કાળ તે પંથ મહાભૂત, સૂક્ષ્મ તનમાત્રા અદ્ભૂત.	૪
આત્મા એક અલેદ અછેદ, નભૂ નિમિત્ત કાળનો લેદ.	૫

પ્ર૦-૧૭ મું.—દોહરો.

એ તો લેદ લહ્યો પ્રભૂ, વળિ સત્તરમો સંદેહ;	
શુણ કહે છે તે શું હશે, શુરુ સમજાવો તેહ.	૧
ચોપાઈ.	

સાંભળ સુત ઉત્તર એહનો, શુણ તે શું પુછ્યું તેહનો.	૨
શુણ નામ તે દોરાતણ, તે દોરા વાયુના ગણ.	૩

એ દોરે પોયો વૈરાટ, પિંડ બ્રહ્માંડનો એકજ ઠાઠ. ૪
 બોહોતેર શહસ્ત્ર નાદીમાં વહ્યો, પુરુષોત્તમ તે પૂરિરહ્યો. ૫
 તે દોરાને ગુણુ તે કહે, નભૂ એ ગુણુને જોગી લહે, ૬

પ્ર૦ ૧૮ મું-દોહરો.

સ્વામી એ સાચું કહ્યું, વળી પુછું એક વાત;
 ત્રણ દેવ જૂદા થયા, તેહેની કોહોને જ્યાત. ૧

ચોપાઈ.

સાંભળ પુત્ર કહું વૃત્તાંત, સાંભળતાં મન પામે શાંત. ૨
 વડવાનળ જે અગ્નિ કહ્યો, પીંડમાંહે જઠરા થઈ રહ્યો. ૩
 દોરા ત્રણ થયા તેતણા, ચંદ્ર સૂરજ ત્રીજી સુધુમણા. ૪
 વાયુ સૂર ચંદ્ર જળ થાય, સુધુમણા વહ્ની બ્રહ્મણ કહેવાય. ૫
 વાયુ રજોગુણુ તે બ્રહ્માય, સાત્વિક જળ વિષ્ણુ તે થાય. ૬
 અગ્નિ તમો રૂદ્ર બ્રહ્મિયે, ત્રણે દેવ એ પરમાણિયે. ૭

દોહરો.

એમ પીંડ બ્રહ્માંડમાં, ત્રણ ગુણુ તે દેવ;
 નભુ નિશ્ચે તું માનજે, વિરલા બ્રહ્મ લેવ. ૮

પ્ર૦ ૧૯ મું-દોહરા.

એ સંદે મારો મટયો, ગુરુ કહુણા આગાર;
 પુછું પ્રશ્ન યોગણીસમું, તેનો કોણ પ્રકાર. ૧
 નારીનો પુરુષ વા, નરની નારી થાય;
 એ સંદે મન માહેરે, ટાળો સદગુરુ રાય. ૨

ચોપાઈ.

સુત સાંભળ ઉત્તર કહું સાર, નર નારી દેહેનો આકાર. ૩
 વાસનાલિંગ નારી નર નથી, રૂડી પેરે જોને મથી. ૪
 ધાતુ લેદે એ આકાર, થાયે નર નપુંસક ને નાર. ૫

પ્ર૦ ૨૦ મું-દોહરો.

વળી વીસમુ પ્રશ્ન એ, પુછું કૃપાનિધાન;
 મનુષ્ય વિના પશુવાંદિને, કોણ કહે નિજ જ્ઞાન. ૧

ચોપાઈ.

સાંભળ શિષ્ય કહું એ વાણુ, સરખા જંતુ ચારે ખાણુ.	૨
મનુષ્યમાં માનિતા ઘણી, ગ્રંથી નવ છૂટે તે તણી.	૩
મનુષ્ય વિના ણિજ જે જંત, સહુમા સરખો છે ભગવંત.	૪
જે તે ઉપર ના હોય હેત, તો મચ્છ કૂર્મ કેમ ધારી દેહ.	૫
તે માટે સુત સાચું માન, સહુ જંતુને સરખું જ્ઞાન.	૬
મનુષ્ય દેહ ના ઝીણી રીત, થોડું ઘણુ ન માનિશ રીત.	૭
ગજ અરજીન કપિ શુક ને ટીટ, એક રીત પ્રજ્ઞા ને કીટ.	૮
વાણીભેદ વિભતિપણે, નભૂ ભેદ એમાં શો ગણે.	૯

પ્ર૦ ૨૧ મું.-દોઠ.

સંદે સહુ મનનો ગયો, કહું નમાવી શીશ;	
પ્રશ્ન વીસ ને એકમું, ઉત્તર કહો ભુગદીશ.	૧
મોક્ષ થયો જે જનનો, પૂરણ થઈ પરતીત;	
તે આવે આ વિશ્વમાં, તેની કોહોને રીત.	૨

ચોા.

સાંભળ સુત ઉત્તર કહું વળી, સલિતા જઈ સાગરમા ભળી.	૩
તેથી પાછું કેમ અવાય, જળ આવે વૃષ્ટિ કેહેવાય.	૪
એમ ચૈતનમા જે જન ભજ્યો, તે તો ચૈતન રૂપે મળ્યો.	૫
તે ચૈતનનું કિંચિત્ ભાસ, તે નારાયણ સિંધુવાસ.	૬
તેનું ભાસ વિષ્ણુ જે કહે, તે વૈરાટને કંઠે રહે.	૭
તે ધરે લિલા અવતાર, જગજંતુનો કરે ઉદ્ધાર.	૮
પરંપરા એમ આલ્યું જાય, જેમ જળમાહે મીઠું જાય.	૯
તેજ લવણ ફરી થાયે નહી, કાંઠે જળનું જામે કહીં.	૧૦
એમ મોક્ષ પરમારથ લખે, નભૂ ન આવે તે ભવ વિષે.	૧૧

પ્ર૦ ૨૨ મું.-દોઠ.

શુરુવણ સંશે ના મિટે, તેથી કરવી સેવ;	
મુક્તિને ઈચ્છે નહીં, કોહો શુરુ એનો ભેવ.	૧

ચોા.

શિષ્ય કહું સાંભળ ચિત ધરી, મુક્તિ સાડ તો સેવા કરી.	૨
સેવાના મહિમાને કાજ, મુક્તિસુખ જણાવું તાજ.	૩

પ્ર૦ ૨૩ મું.-દો.૦.

પ્રભુ દેહેને નરતો કહે, શા કારણથી સામ; ૧
એ દેહેમાં રહિને સહુ, ભજે નિરંતર રામ.
ચોપાઈ.

સાંભળ ભાઈ કહું એક સાર, એ દેહમાં ભર્યો વિકાર. ૨
મળ મૂત્રનો ભરેલો દેહ, એમ જાણીને છાંડો નેહ. ૩
એ દેહેતું મટવા અભિમાન, નભૂ નેષ્ટ કરિને માન. ૪

પ્ર૦ ૨૪ મું.-દો.૦.

સ્વામી સંદે ઉપન્યો, ચતુર્વિંશમો સોચ; ૧
સા કારણથી જન્મમરણ, મટ્યું ચાહે સહુકોચ.
ચોપાઈ.

જન્મમરણ મટવાને જંત, સઘ સેવિયે હરિ શુરુ સંત. ૨
જન્મમરણતું દુખ છે ઘણું, શું વર્ણવ કરિયો તે તણ. ૩
શાસ્ત્ર પુરાણથી સરવે લહું, તેમાટે સંક્ષેપે કહું. ૪
હરિ શુરુ સંતની સેવા મળે, કહે નભુ જન્મમરણ તો ટળે. ૫

પ્ર૦ ૨૫ મું.-દોહરો.

કહું પ્રશ્ન પચ્ચીસમું, પ્રભુ વાહાલો એ ઘાટ; ૧
મનુષ્ય દેહ ઇચ્છે અમર, તે શા કારણ માટ.
ચોપાઈ.

ફૂડી એ આશંકા કરી, સાંભળ સુત કહું તે ચિત ધરી. ૨
અમર લોકમા વૈભવ ઘણું, અભિમાન વાધે તેતણી. ૩
મનુષ્ય દેહ છે દુખતુ ધામ, તેણે સાંભરે આત્મારામ. ૪
માન મટયા વણ મન નાગળે, મન ગળ્યા વણ દ્વૈત નટળે. ૫
દ્વૈત ટળ્યાનો એ છે ઘાટ, નભૂ અમર ઇચ્છે તે માટ. ૬

પ્ર૦ ૨૬ મું.-દોહરો.

સમાધાન એ તો થયું, ઉત્તર થયો અનૂપ; ૧
પ્રશ્ન વીસ ખટમું કહો, શુરુ શિષ્યનું રૂપ.

ચોપાઠ.

શબ્દ શુદ્ધ ને સુરતા શિષ્ય, સોધે તો પામે ભુગદીશ. ૨
શુદ્ધ શિષ્ય કારણ તાંહાંએહ, જહાં લગી હુતો અંદેહ. ૩
સમજ પડંતે સરળા બે, ઉપકારી બાણી શુદ્ધ કેહે. ૪
બાણ્યું તારે સહુ ભુગદીશ, નભૂ ન રહ્યું શુદ્ધ ને શિષ્ય. ૫

પ્ર૦ ૨૭ મું.—દોહોરો.

સત્તાવીમે પુછિયું, કિયો મોક્ષનો મંત્ર;
જેહથકી નાટક થયું, સહુ ત્રિપુટીનો તંત્ર. ૧

ચોપાઠ.

ૐ પ્રણવથી ઉપન્યા મંત્ર, ૐ વડે લાંસે સહુ જંત્ર. ૨
અર્ધમાત્રા થયો ૐકાર, તેમાં લખ્યો ઉકાર મકાર. ૩
એ ૐકાર એકાક્ષર બ્રહ્મ, વેદ ત્રણનો એ છે અંમ. ૪
પ્રથમ હંસમાં સુરતા જાય, લોપ સકાર હકારનો થાય. ૫
ૐકાર દેખાયે તાર, અર્ધમાત્રામાંથી ઉચ્ચાર. ૬
અર્ધમાત્રા ક્ષર અંકોર, વાણી પરા મંત્ર શિરમોર. ૭
એથી મંત્ર નથી કાંઈ અન્ય, નભુ લોલાઈ રહે તે ધન્ય. ૮

પ્ર૦ ૨૮ મું.—દોહોરો.

અઠાવીમું પ્રશ્ન એ, કહાં સદ્ગુરુનો વાસ;
કૃપા કરી મુજ ઉપરે, પ્રભુજી કરો પ્રકાશ. ૧

ચોપાઠ.

દેહેલાવ નિશ્ચેમાં રહે, ઉનમુની થાંને લક્ષે લહે. ૨

પ્ર૦ ૨૯ મું.—દોહોરો.

પ્રશ્ન એકઉનત્રીસમું, ઈંદ્રી છે દશ ચાર;
તેમાં જિહ્વા અધિક કેમ, તેનો કહો વિચાર. ૧

ચોપાઠ.

જિહ્વા સર્વથકી શિરતાજ, જિહ્વા ઝીતે સુધરે કાજ. ૨
રસ ઈંદ્રી પોખે સર્વને, તેથી તેર ધરે ગર્વને. ૩
રસ ઈંદ્રી બે છાંડે રસ, તો વિના પ્રયાસે તેરે વસ. ૪
રસ ઈંદ્રી રસને નવ તને, તહાંલગી તેર વિધયને ભને. ૫
નભુ નિશ્ચે જિહ્વા ઝીતાય, તો પૂરણપદની પ્રાપ્તિ થાય. ૬

પ્ર૦ ૩૦ મું-દોહોરો.

પ્રશ્ન ત્રીસમું એ પ્રભુ, નિશ્ચે કહો નિજ રૂપ;

જેથી સ્વપ્ન જાગે સમી, એવો ખોધ અનૂપ. ૧

ચોપાધ.

ધનં ધનં બુદ્ધિ તુજ તંત્ર, આત્મલક્ષ રાખો અનુદીન. ૨

ઈંદ્રીઓ મનસામું જોય, મન પવનની સાથે પોય. ૩

હંસપવન લયમાં લય થાય, ત્યારે સુરતા નાદમાં જાય. ૪

નાદથી થાયે અનહદ ધુની, તેની પાર અરૂપ ઉત્તમુની. ૫

તારે મન આકાશવત થાય, નિજનંદ સુખ તે કહેવાય. ૬

એ રીતે આત્માનો લક્ષ, તાંહાં નહિ કાંઈ પક્ષાપક્ષ. ૭

લક્ષાલક્ષ થાયે તદરૂપ, નભૂ નહિ ત્યાં નામ ને રૂપ. ૮

ઇતિશ્રી નભુલાલ કૃત ત્રીસ અંશોત્તરી સમાપ્ત.

તત્ત્વબોધ.

—*****—

રાગ-સામેરીની ચાલ.

- ૐ નમો શ્રી ત્રિગુણાતિતણ, વાસુદેવ અખંડ અદ્વૈતણ. ૧
તેને પ્રણમી કરું ઉચ્ચારણ, આત્મવિદ્યા અનુભવ સારણ. ૨
જે સમજેથી ભવ નિસ્તારણ, તતક્ષણ થાયે ન લાગે વારણ. ૩

ઢાળ.

- વાર ન લાગે સુકૃત થાતાં, જો સોધે સુક્ષ્મ થઈ;
એ તત્ત્વબોધ વિચારતાં, લાઈ મતિ થાય વસ્તુમઈ. ૪
સંવાદ એ ગુરુ શિષ્યનો, એ ભેદ કહું તે ચિત ધરો;
શબ્દ ગુરુ ને શિષ્ય વૃત્તિ, આપોપે અનુભવ કરો. ૫
એ ગ્રંથ છે ગિરવાણુમાં, ઘણા વિદ્યાવાનને ગમ પડે;
હું સરીખા મુરખને, શબ્દાર્થ કાંઈ નવ જડે. ૬
તેમાટે પ્રાકૃત વાણિ, પ્રગટ કરવા ઉચરું;
કૃપ્તણ સુત જોગીલટની, આજ્ઞાથી વર્ણન કરું. ૭
એ ગ્રંથને જે અનુભવે, તે ટાળે જન્મ ને મરણને;
તો શુદ્ધ સ્વરૂપ પામે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુ ચરણને. ૮

કડવું ૧. પૂર્ણ.

- કરજોડીને કરું પ્રણામણ, શ્રીગુરુણ છો પૂરણ ધામણ. ૧
મારા મનનો સંશે ટાળોણ, જન્મજન્મના દુકિતખાળોણ. ૨
તત્ત્વ વસ્તુ કોહો મહારાજણ, જેથી થાયે મારું કાજણ. ૩

ઢાળ.

- કાજ થાયે સર્વ શિરોમણ, હેવો બોધ મુજને કરો;
પ્રથમ તો એ બોધના, પ્રભૂ અધિકારી ઉચ્ચરો. ૪
ગુરુ કહે ધન બુદ્ધ તાહારી, પ્રશ્ન તેં રૂઠું કરયું;
આ વિશ્વ કેરા જંતુને, તેં મોક્ષ કરવું ચિત ધર્યું. ૫
પ્રથમ સાધન ચાર છે, તે સાંભળ જે ધૂડ ચિત કરી.
વિવેક ને વૈરાગ સમાદિ, મોક્ષની ઇચ્છા ધરી. ૬

તત્વબોધ.

—*****—

રાગ-સામેરીની ચાલ.

- ૐ નમો શ્રી ત્રિગુણાતિતલ, વાસુદેવ અખંડ અદ્વૈતલ. ૧
તેને પ્રણમી કરું ઉચ્ચારલ, આત્મવિદ્યા અનુભવ સારલ. ૨
જે સંભજેથી ભવ નિસ્તારલ, તતક્ષણ થાયે ન લાગે વારલ. ૩

ઢાળ.

- વાર ન લાગે સુકૃત થાતાં, જે સોધે સુક્ષ્મ થઈ;
એ તત્વબોધ વિચારતાં, ભાઈ મતિ થાય વસ્તુમઈ. ૪
સંવાદ એ ગુરુ શિષ્યનો, એ ભેદ કહું તે ચિત ધરો;
શબ્દ ગુરુ ને શિષ્ય વૃત્તિ, આપોપે અનુભવ કરો. ૫
એ ગ્રંથ છે ગિરવાણુમાં, ઘણા વિદ્યાવાનને ગમ પડે;
હું સરીખા મુરખને, શબ્દાર્થ કાંઈ નવ જડે. ૬
તેમાટે પ્રાકૃત વાણિ, પ્રગટ કરવા ઉચરું;
કૃપ્નલ સુત ભેગીભટની, આજ્ઞાથી વર્ણન કરું. ૭
એ ગ્રંથને જે અનુભવે, તે ટાળે જન્મ ને મરણને;
તો શુદ્ધ સ્વરૂપ પામે નભૂ, જે સેવે સદ્ગુરુ ચરણને. ૮

કડવું ૧. પૂર્ણ.

- કરભેડીને કરું પ્રણામલ, શ્રીગુરુલ છેા પૂરણ ધામલ. ૧
મારા મનનો સંશે ટાળોલ, જન્મજન્મના દુકિતળાળોલ. ૨
તત્વ વસ્તુ કોહો મહારાજલ, જેથી થાયે માતું કાજલ. ૩

ઢાળ.

- કાજ થાયે સર્વ શિરોમણ, હેવો બોધ મુજને કરો;
પ્રથમ તો એ બોધના, પ્રભૂ અધિકારી ઉચ્ચરો. ૪
ગુરુ કહે ધન પુદ્ધ તાહારી, પ્રશ્ન તેં રૂઠું કરયું;
આ વિશ્વ ફેરા જંતુને, તેં મોક્ષ કરવું ચિત ધરયું. ૫
પ્રથમ સાધન ચાર છે, તે સાંભળ જે ધૂડ ચિત કરી.
વિવેક ને વૈરાગ સમાદિ, મોક્ષની ઇચ્છા ધરી. ૬

એ ચાર સાધન સંબુકેતને; અધિકાર છે એ જ્ઞાનનો;
 એ વિના ઉપાય ધીજો, નથી કંઈ અભિમાનનો. ૭
 ચાર દેહનો અભિમાની, કેમ તજે આવર્ણને;
 વિશેષ સુદ્ધાં મટે નભૂ જો, 'સેવે સદ્ગુરુ ચરણને. ૮
 કડવાં-૨. પૂ૦.

સાંભળો સ્વામી વિનતી મહારીજી, કુતુહ્લાસિધુ ગુરુ સુખકારીજી ૧
 સંક્ષેપે તો નહિ સમજાયેજી, હું મુરખને જ્ઞાન કેમ થાયેજી. ૨
 એ ઉત્તરનો કરો વિસ્તારજી, સાધન આહારે કોણ પ્રકારજી. ૩
 ઢાળ.

કોણ પ્રકાર સ્વામી સાધનકેરા, કૃપા કરી મુજને કહો;
 પ્રગટ કરીને પ્રભુ મહારી, જાણ્યતા મનની દહો. ૪
 ભાઈ પ્રથમ તો વિવેક સાધન, નિત્યાનિત્ય વિચારવું;
 બ્રહ્મ નિત્ય અનિત્ય ધીજું, સર્વ કલ્પિત ધારવું. ૫
 વૈરાગ્ય ધીજું સાધન છે, જે સ્વર્ગાદિક ઇચ્છા નહી;
 સમાદિ ખટ સંપત્તિનું, સમજાવું સાધન કહી. ૬
 સમ દમ ને તપ તિતિક્ષા, શ્રદ્ધા ને સમાધાન;
 એ છ મળીને એક સાધન, સમજે બુદ્ધિવાન. ૭
 મુમુક્ષુતા તે મોક્ષ ઇચ્છા, મટે ઇંધાવર્ણ;
 સુદ્ધ સ્વરૂપ થાયે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુચરણ. ૮
 કડવાં-૩. પૂ૦.

સ્વામી માફ જડ છે મંનજી, સંશે ટાળો લહી નિજ તંનજી. ૧
 સમ દમ તે શૂં હૂં નવ જાણજી, તપ તિતિક્ષા કેમ પરમાણુજી. ૨
 શ્રદ્ધા તે શૂં સમાધાનજી, પ્રભૂ સમજાવો કરી વાળ્યાનજી. ૩
 ઢાળ.

વાળ્યાન કરી પ્રભુ કોહો મુને, ત્યારે ગુરુ કહે સુણ તંન;
 સમ તે તેને જાણીએ જે, વસ કરે નિજ મંન. ૪
 દમ તેજ જે દમે ઇંદ્રી, તપ તે જે નિજ ધર્મ;
 'સર્વ વિષયને સાધ્ય રાજે, નિજ ધર્મનો એ મર્મ. ૫
 શ્રદ્ધા ગુરુ વેદાંત વાક્યે, વિશ્વાસ પૂરણ હોય;
 ચિત્તની એકાગ્રતાએ, સમાધાન તે સોય. ૬

એ છ મળીને એક સાધન, એ સાથે કહ્યાં ચાર;
અધિકારી તુજને કહ્યાં, તેહેને વટે તત્ત્વ વિચાર. ૭
લેદ મન આણે રખે, તું ભેઇ જાતિ વહુને;
બ્રહ્મવિદ થાયે નહુ ભે, એવે સદ્ગુરુચહુને. ૮
કડવાં.-૪. પૂઠ.

પુરું પ્રશ્ન શ્રીગુરુદેવજી, તત્ત્વ વિવેકનો દાખો લેવજી. ૧
ગુરુકહેઆત્મા જાણો અલગજી, એ અનુભવથી મટે સંન્યસજી. ૨
સ્વામીઆત્મા તે શુંકહિયેજી, અમોઅજ્ઞાની તે કેમ લહિયેજી. ૩
દાખ.

લહિયે કેમ તે કહો પ્રભુજી, ગુરુ કહે સુષુ તાત;
તે પ્રશ્ન અતિ ઉત્તમ કર્યું, જેથી મટે જન્મજાત. ૪
સ્થૂળ સુક્ષ્મ ને કારણુ દેહે, એ ત્રણથી અળગો રહે;
પંચ કોશાતિત અવસ્થા, ત્રણનો આક્રી લહે. ૫
સદ્ગિદાનંદ સ્વરૂપે, આત્મા એ તું જાણુને;
એ સમને ચિત્તસ્થિર થયે, અંતર અનુભવ આણુને. ૬
પ્રભુ સ્થૂળ સુક્ષ્મકારણુ તે શું, પંચ કોશ ક્રિયા હયે;
ત્રણ અવસ્થા એ સ્વરૂપે, તે સાંભળવા મનહું ધયે. ૭
સદ્ ગિદ આનંદ તે શું, તેહેતું કરો ઉદારહુર્ણ;
એ અનુભવ થાયે નહુ, ભે એવે સદ્ગુરુચહુ. ૮
કડવાં.-૫. પૂઠ.

સાંભળ શિષ્ય કહું એક જ્ઞાનજી, સ્થૂળ શરિરતું કહું વાખ્યાનજી. ૧
પંચિકૃતતા પંચ મહાભૂતજી, એકએકમા છે અનુચ્યુતજી. ૨
કર્મથી ઉપન્યા સુખ દુખ જેહજી, ભોગવવાનુંસ્થાનક એહજી. ૩
દાખ.

સ્થાનક એ વિશાર ખરતુ, તેદનો લેદ ઉચારિએ;
એ છે જે ઉત્પન્ન થાયે, વૃદ્ધિ થાય વિચારિએ. ૪
વિપરીત થાય ને શ્રીણુ થાય, નાશ એ પામે ખરું;
એ છ વિશારતું સ્થૂળ શરીર, હેવું પ્રલય સહુ દેખે ખરું. ૫
સુક્ષ્મતું છે અપંચીકૃત, પંચ મહાભૂતે કર્યું;
કર્મથી ઉત્પન્ન સુખ દુખ, ભોગનું સાધન કર્યું. ૬

દશ ઇંદ્રી ને પ્રાણ પાંચે, જીવિ મન દસ સાત એ;
 સત્તરનું સુક્ષ્મ દેહ છે, અંતર અનુભવ આણુને. ૭
 તીવ્રજીવિએ વિચારિએ, કરી શુદ્ધ અંતસ્કર્ણ;
 લીંગ લંગ થાયે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુચર્ય. ૮

કડવાં ૬. પૂ.

હવે કહું તુંજને કારણ દેહજી, જેથી ટળે સહુ સંદેહજી. ૧
 સ્થૂળ સુક્ષ્મનું કારણ એહજી, અનિર્વચની કહિએ જેહજી. ૨

ઢાળ.

અનિર્વચની અનાદ્ય વિદ્યા, સ્વરૂપજ્ઞાન રહીત છે;
 નીર્વિકલ્પક રૂપ માયા, એ પણ જાણ અનિત્ય છે. ૩
 અવસ્થાનો લેહ સાંભળ, ત્રણ પ્રકારે લોગવે;
 જગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તેનો, અભિમાની થઈ જોગવે. ૪
 ઇંદ્રી દશના વિષય જાણે, જગૃતનો એ ધર્મ છે;
 સ્થૂળ શરીરનો લોગતા, વિશ્વાભિમાની બ્રહ્મા છે. ૫
 જગૃતમાં જે સાંભળ્યું, ને દષ્ટે દીકું જેહ;
 તેથી ઉપની વાસના, તેણે જીકું દીકું એહ. ૬
 તે મિથ્યાને સાચું માન્યું, તે જાણવી સ્વભા દશા;
 અભિમાની આત્મા, ત્યાં લોગવે થૈ તૈજસા. ૭
 હું કાંઈ નથિ જાણતો, એમ સુખેથી ઉઘી રહ્યો;
 એ સુષુપ્ત જાણવી, તેને પ્રાજ્ઞાભિમાની કહ્યો. ૮
 સાક્ષી અલ્પજ્ઞ થઈ રહે, થાયે લીન અંતસ્કર્ણ;
 એ ઘાડ નિદ્રા મટે નહી, જો સેવે સદ્ગુરુચર્ય. ૯

કડવાં ૭. પૂ.

હવે કહું પંચે કોશ વિચારજી, જેથી આત્મા કહ્યો છે પારજી. ૧
 પેહલો અન્નમય કહું નિરધારજી, જગૃતમાહે એ છે સારજી. ૨
 પ્રાણમય મનોમય સારજી, વિજ્ઞાન આનંદ કહું વિસ્તારજી. ૩

ઢાળ.

વિસ્તાર કહું તે સાંભળ લાઈ, અંન રસથી ઉપજે;
 અંન રસથી વૃદ્ધિ પામે, અંનમય તે અંન યજે. ૪

અન્ન રૂપ છે પૃથ્વી કેરું, તે પૃથ્વી માટે સમાય;	
પ્રાણમય તે જાણવો, જેમાં રહ્યા પંચે વાય.	૫
કર્મેન્દ્રી ને મન છડું, એ મનોમય જાણીએ;	
વિજ્ઞાનમય તે બુદ્ધિ સાંચે, જ્ઞાનંદ્રિ એ વખાણીએ.	૬
ધારણશરીર અવિદ્યામાં, મળી સરવે જે રહ્યો;	
પ્રજ્ઞાન એક આનંદમય, લાઇ આત્મા એથી પર કહ્યો.	૭
આર દેહ ને પ્રાણ મહારો, મન બુદ્ધિ જ્ઞાન;	
એ પાંચમો સાક્ષી કહ્યો, તે નહી કોઇ સમાન	૮
એ સદ્ ચિદ આનંદ આત્મા, નહિ વિદ્યેષ ને આવર્ણ;	
એ શુદ્ધ સ્વરૂપને પામવા, નભૂ સેવો સદ્ગુરુ ચણ.	૯
કડવાં-૮. પૂ૦.	

સ્વામી સદ તે શું દેહેવાયલ, ચિદ ને આનંદ કેમ જોળખાયલ.	૧
સદ તે કહિયે છે સદાયલ, ચિદ તે જાણ્યું શુરુકરુણાયેલ.	૨
તે જાણ્યાનું સુખ આનંદલ, સમજે ટાળે સરવે દંદલ.	૩
ઢાળ.	

દંદ ટાળે મનના લાઇ, તે માટે તુજને કહું;	
ઉત્પત્તી ચોવીસ તત્વની, જથ્થા મતિ જે હું લહું.	૪
બ્રહ્મ આશ્રીત છે લાઇ, એક ત્રિગુણાત્મિક અબ્જ;	
તે થકી નલ ઉપન્યું, જ્યારે બ્રહ્મની પાસી રજ.	૫
વાયુ થયો આકાશથી, પછે વાયુથી થયું તેજ;	
તેજથી જળ જળે પૃથ્વી, ઉત્પત્તી એહેની એજ.	૬
એ પાંચ ભૂતના સત્વ અંશે, જ્ઞાન ઇન્દ્રી પાંચે થઈ;	
શ્રવણ ચર્મ ને નેત્ર નિષ્ઠ્યા, નાસિકા આદે લઈ.	૭
એ પાંચ ભૂતના રજે અંશે, કર્મ ઇન્દ્રી પંચ;	
વાક પાણી પાદ શુદ્ધ ઉપસ્થ, વાયુ કેશ સંચ.	૮
મહાભૂત પંચે સમગ્રતા, સત્વાંશે અંતઃકરણ;	
એ ભેદને જાણે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુ ચણ.	૯
કડવાં-૯. પૂ૦.	

વૃત્તિભેદે થયા એ ચારલ, મન બુદ્ધિ ને ચિત અહંકારલ.	૧
પંચ મહાભૂતના તામસ અંશેલ, પાંચે તત્ત્વ થયાં નહિ સંશેલ.	૨
પંચિકૃતના એ પંચ ભૂતલ, તે તત્ત્વ થયાં અંદ્રભૂતલ.	૩

ઢાળ.

અદ્ભૂત પાંચે તત્વ પ્રભુ, પંચીકૃતકેરાં કહ્યાં;	
એ પંચીકૃત તે કોણ પ્રકારે, સ્વામી તે મેં નવ લહ્યાં.	૪
ત્યારે શુરુ કેહે ભાઈ સાંભળ કહું, એના ભાગ વેચ્યા જેહ;	
એક તત્વને અરધ કરીને, ન્યાં રાખ્યું તેહ.	૫
પછે અરધના કરી ચાર કટકા, વેહેંચી આખ્યા ચારને;	
આચર્ય થાય તે ઓળખે, જે લહે તત્વ વિચારને.	૬
એ પંચીકૃત મહાભૂતનુ ભાઈ, થયું સ્થૂળ શરીર;	
પ્રહ્લાંડ પીંડની એકતા, એમ જાણજે તું વીર.	૭
પ્રહ્લાંડ ઉપન્યું તે થકી, હૂં સ્થૂળ કહિ ઉભો રહું;	
એ લેદથી જીવ છે, તે આત્માનુ પ્રતિબિંબ કહું.	૮
પ્રકૃતિના જોરથી, લિન ઇશ્વરને લહે;	
અવિદ્યા ઉપાધિ માટે, આત્મા તે જીવ કહે.	૯
માયાની ઉપાધિથી, એ ઇશ્વર આત્મા હોય;	
જીવ ઇશ્વર લેહ તહાં લગી, જન્મ મરણ નવ ખોય.	૧૦
તેમાટે એ જીવ ઇશ્વર, લેહબુદ્ધિ ના કીજિયે;	
પ્રહ્લ સત્ય અખંડ અદ્વૈત, એક સમજી લીજીએ.	૧૧
એ સમજ્યાથી પુત્ર મહારા, નહી મરણ અવતર્ય;	
એ અનુભવ થાએ નભ, જો સેવે સદ્ગુરુચર્ય.	૧૨

કડવાં.-૧૦. પૂ૦.

સાંભળો સ્વામી વિનતી મહારીજી, અલેહ બુદ્ધિ તમે ઉચ્ચારીજી.	૧
જીવ અદ્વૈતને હંકારીજી, શિવ સર્વજ્ઞ નિરહંકારીજી.	૨
આગે સંકા થઈ નિવારીજી, હવે હેનો લેહ કહો નિરધારીજી.	૩

ઢાળ.

નિરધારી કહો નાથ મહારા, લેહ બુદ્ધિ કેમ મટે;	
તત્વમસી મહાવાક્ય જોતાં, અંતસ્કરણ બહુ આવડે.	૪
શુરુ કહે વાચ્યાર્થ ને, લક્ષ્યાર્થ ઇશ્વર જીવને;	
સ્થૂળ સુક્ષ્મ અભિમાની, વાચ્ય જીવ સદૈવને.	૫
ત્વંપદનો લક્ષ્યાર્થ એ જે, ઉપાધિથી મુક્ત;	
શુદ્ધ ચૈતન જીવ એ તે, ઉપાધિ સંબુક્ત.	૬

તત્પદ ઈશ્વર કેરાં લાઈ, વાચ્યાર્થ કહું તે સાંભળો;
 સર્વજ્ઞતા સંબુક્ત છે, હવે લક્ષ્યાર્થ કહું તે કળો. ૭
 ઉપાધિથી સુન્ય છે, શુદ્ધ ચૈતન એ લહો;
 વાચ્ય લક્ષ વિચારતાં, લાઈ ભેદ કાંઈ નવ રહ્યો. ૮
 એવાં વાક્ય વેદાંતથી, અને સદ્ગુરુ કટુણાવડે;
 બ્રહ્મ બુદ્ધિ સર્વમાં, તે ભવબુદ્ધિમા નવ પડે. ૯
 ગુરુકૃપા ક્ષણ એકમાં, લાઈ કરે મેરૂ તરણને;
 જીવનમુક્તા તે નભ, જો સેવે સદ્ગુરુચરણને. ૧૦

કડવાં-૧૧. પૂ૦.

કટુશાસિધુ સુખના ધામજી, કરનેડીને કટું પ્રણામજી. ૧
 જીવનમુક્તા કેમ કેહેવાયજી, વિસ્તારી કોહો કરી કટુણાએજી. ૨
 જેથી સર્વે સંશે જાયજી, જેહેવું કોહોછો તેહેવું થાયેજી. ૩

ઢાળ.

થાય તેહેવું રૂપ સ્વામી, લક્ષણ મુજને દાખિએ;
 ગુરુ કહે લાઈ હું કહું તે, ઉર સમજી રાખીયે. ૪
 જેમ દેહ હું ને પુરુષ હૂં છું, દ્રીજ સુદ્ર ને નારી;
 તેમ હું નહિ સ્ત્રી પુરુષ, વિપ્રાદિ વરણ ચારી. ૫
 અસંગ સન્નિવેદાનંદ સ્વરૂપે, ધૃષ્ટ નિશ્ચે થયો એહ;
 ચિદાકાશ સર્વાંતરયામિ, જીવનમુક્તા તેહ. ૬
 અહંબ્રહ્માસ્મી થતે, સઉ કર્મથી મુક્તએ;
 પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનનું એજ લક્ષણ, દ્વૈતભાવ ન થાયે. ૭
 અખીલ કર્મનો બંધી છે, મુક્ત એ આચર્ય;
 અપરોક્ષ જ્ઞાન થાએ નભ, જો સેવે સદ્ગુરુ ચર્ય. ૮

કડવાં-૧૨. પૂ૦.

પ્રભુ કોહો કર્મની કેટલી જાતજી, જેણે થાયે સ્વે સાક્ષાતજી. ૧
 ગુરુ કહે કર્મ ત્રણ પ્રકારજી, સાંભળ તેહેનો કહું વિસ્તારજી. ૨
 જ્ઞાનીકેરા દેહથી જેહજી, પુન્ય ને પાપ થયું છે જેહજી. ૩
 તે કેહેવાય ક્રિયામાણ કર્મજી, હવે સંચિતનો કહું છું મર્મજી. ૪

હાળ.

સંચિતનો એ મર્મ છે જે, જે પૂર્વે ઉપાર્જન કર્યું;
 તે રહ્યું છે ઘણા કાળનું, સાંચું તે સંચિત ઠર્યું. ૫
 તે પકવ સંચિત ભોગવવાને, દેહ ઉપન્યો બાણ;
 મુખ દુઃખ પ્રાણ તે ભોગવે, પ્રારબ્ધ એ પરમાણુ. ૬
 તે ભોગવી રેહે એટલે, દેહનો થાય ભંગ;
 જ્ઞાને ક્ષય ક્રિયમાણ સંચિત, પ્રારબ્ધ દેહને સંગ. ૭
 અહંબ્રહ્માસ્મી થતે, સંચિત પ્રલે થાયે;
 નિજ જ્ઞાનથી ક્રિયમાણ સંચિત, જ્ઞાની પુરૂષના બાળે. ૮
 કમળદળ જળાભિન રેહે તેમ, જ્ઞાનીને નહિ સમંધ;
 તેમાટે ક્રિયમાણ કર્મનો, નથી તેને બંધ. ૯
 કારણ કે એ જ્ઞાનીની કોઈ, કરે સ્તુતિ નિંદાએ;
 તે પ્રત્યે એ પુન્યપાપના, કર્મ સરવે બાળે. ૧૦

શ્રુતિ.

સુરદઃ પુન્યકૃતાં દ્વિસંતી પાપઃકૃતાગૃહ્ણંતિ, તથાચાત્મવિત્
 સંસાર તિરત્વાત્ બ્રહ્માનંદ શિવઃ પ્રાપ્નોતિ, તરતી શોકમાત્મ-
 વિત્ ॥ તથા ચ-

સ્મૃતિ.

તનુ ત્યજતિ વાકાશ્યામ્, સ્વપચસ્ય ગૃહે યવા;
 જ્ઞાન સંપ્રાપ્તિ સમયે, મુક્ત સૌ વિગતાસયઃ ॥ ૧ ॥

ઇતિ.

કાસી કે આંડાળને ઘેર, મુક્ત પામે મર્ણ્ય;
 હરિ ચરણે બાણો નહી, એ સેવે સદ્ગુરુ બર્ણ્ય. ૧૧
 કડવાં-૧૩, પૂ૦.

ઇતિશ્રી તત્વબોધ સમાપ્ત ॥ શ્રી ॥

ગુરૂગીતા.

વળા છંદ (દાળ કુચના આખ્યાનનો).

પ્રથમે હું ગુરુદેવને, પ્રેમે કંઈ પ્રણામ;
ઉર અતિ આનંદથી, ગાઉં ગોવિંદના ગુણગ્રામ.

ઉલાળો.

ગાઉં ગોવિંદના ગુણગ્રામ, જેણે પ્રગટ ઓળખાવ્યા સમ;
પ્રેમકટાક્ષે પુરી આશ, જન્મ જન્મનો ટાળ્યો ત્રાસ.
જે જે સદ્ગુરુ રાચે. ૧

આ ભવમાં ભટક્યો ઘણું, મેં લીધા જન્મ અપાર;
અજ્ઞાને બહુ આથળ્યો, દેહે ધરીયા વારંવાર.
વારંવાર ધર્યા બહુ દેહ, તેમ તેમ અદકો વાઢ્યો નેહ;
એ અભ્યાસે ભુલ્યો આપ, તેથી પાર્યો અદકો તાપ.—જે ૨
એ દવદાધા જંતુને, હરિકૃષ્ણ તે પરજનં;
તે વિના ત્રિલોકમાં, ઉપાય ન દિસે અન્ય.

અન્ય નથી બીજો ઉપાય, ત્રણે દેવ કરે જો સહાય;
બળ રીદ્ધિ વૈભવ સહુ થાય, મોક્ષ કરે એક સદ્ગુરુરાય.—જે ૩
ઈશ્વરના જંતુ કર્યા તે, જાય નર્કમોતર;

તેને ગુરુ કૃષ્ણ કરે તો, ઉતારે ભવ પાર.
ભવ પારે ઉતારે ગુરુ, તતક્ષણ અનુભવ પ્રગટે ઉર;
અર્ક ઉદય અંધારૂ જાય, મિથ્યા માયાઘેન પળાય.—જે ૪

સુક સનકાદિક સારદા રે, શેષ કરે વખાણ;
પાર નહિ પરતાપનો, એમ બોલે વેદ પૂરાણ.
વેદપૂરાણે બોલે વેણ, બોલે તેહવું દીઠું નેણ;
ગુરુ મહિમાનો કો લેહે પાર, એમ કહે શિવ વારંવાર.—જે ૫

જેણે સદ્ગુરુ સેવિયા, ધનધન તેનું લાગ્ય;
તે જનમાહે વશી રહે, નિત જ્ઞાન લક્ષિત વૈરાગ.
જ્ઞાન લક્ષિત વૈરાગજ વશે, સંશય સર્પ ન તેને હશે;
ગુરુ સેવાનો લાભ અનંત, એમ વદે છે મોટા સંત.—જે ૬

ગુરૂ પારસ ચિંતામણી, કામધેન કદપતતુ સાર;
 તે વધારે સંસારને, ગુરુ મોક્ષ કરે નિરધાર.
 નિરધારી ગુરુ નિશ્ચે કરે, પછે તે કોથી નવ ડરે;
 જેને સિંહતણુ શિર ભેર, શું કરે તેને સારસ મોર.-જે૦ ૭
 એમ જાણિને આવિયો, હું શરણુ તમારે નાથ;
 દયા કરી મુજ રંકનો, પ્રભુ હેતે ઝાલો હાથ.
 હાથ ઝાલી કહાડો ભવ બહાર, સ્વમાંતર ભાસે સંસાર;
 યોદ્ધ લોકનો જૂઠો ભોગ, દીર્ઘ દૈતનો ટાળો રોગ.-જે૦ ૮
 સદ્ગુરુકેરા લક્ષને, શું જાણે મુરખ મન;
 અંતરથી નવ જોળજો, દેહેદરશી દેજો તન.
 તંતતણા તે દેજો એન, નિદ્રામાં ઘેરાયાં નેણુ;
 જેમ ખર ચંદનને નવ લહે, મેઠક પંકજ સંગે રહે.-જે૦ ૯
 જાણે ગુરુના લક્ષને, જેને દયા કરે ગુરુરાય;
 દેહધારી સરખા પ્રેરે, પણ માનુષ કેમ કેહેવાય.
 કેમ કહિયે માનુષ કે દેવ, જેને નહિ કાંઈ અયવેવ;
 અદ્વૈત એક અખંડ સ્વરૂપ, અજ અવિનાશી અમર અરૂપ.-જે૦ ૧૦
 સેજે સ્વાતી શબ્દનો રે, વરસે અતિ આનંદ;
 આરત પ્રીતિ છીપમાં, તેમાં જઈ જામે બીંદ.
 બિંદુ લઈ પાતાળે જાય, તેમણે મુક્તાશ્ન થાય;
 કપુર કંદળી અહિમુખ ઝેર, પાત્રતણા એમ જાણો ફેર.-જે૦ ૧૧
 જેમ આરત છે છીપને, તેમ થાય બે નરવેધ;
 ગુરુશબ્દ સ્વાતી ઘટે, તો ટાળે વીધિનિષેદ.
 વીધિનિષેદ ટળે જેમ તૂલ, પાકે અનુભવ મુક્ત અમૂલ;
 ભૂલ ભાગે ને જાણે અંમ, જક્ત ઠેકાણે ભાસે પ્રહ્લ.-જે૦ ૧૨
 પારસના પરતાપથી, સેજે લોહો કંચન થાય;
 એમ ગુરુકુણ્ડાથકી, ભાઈ ભવદશા તે જાય.
 જાયે ભવદશા વીસરી, પોતા સરખો મુકે કરી;
 એવો સદ્ગુરુનો મહિમાય, સેવે તે સેજે શિવ થાય.-જે૦ ૧૩
 શ્રીગુરુ ચરણ સરોજરજ, હૂં ધારૂં મારે શીશ;
 કર ભેડી કંઈ વીનતી, હૂં બાળબુદ્ધે ગોલીશ.
 બાળબુદ્ધે ગોહું છું વેણુ, અમૃત ભરિયાં દેખી નેણુ;
 પ્રશ્ન કરવાની ઈચ્છા થઈ, તમ પાંખે પુછું કહાં જઈ. જે૦ ૧૪

શુરુ કહે શિશ માહેરા રે, પૂછો આણી પ્રેમ;
સંશે સઘળા છેદવા છે, શુરુપદને એ નેમ.
નેમ જાણી ઓસંકો રજો, પૂછો જે હોએ મનવીજો;
પૂછ્યા વના સંશે નવટજો, સંશે મટયાવના રામ નવ મજો. -જે૦ ૧૫

શિષ્ય કહે સ્વામી દેહના જે, ચલણ હલણ ક્રિયામાણ;
તે કેમ વરતે લક્ષમાં, જે પામે પદ નિરવાણ.
નિર્વાણ પદ પામે જાહેરે, યૌદે ઇંદ્રી થાકે તાહેરે;
જો આવીને વરતે વર્ત, તો કેમ થાએ લક્ષમાં નર્ત. -જે૦ ૧૬

શુરુ કહે ધન શિષ્ય એ તે, ઉત્તમ કીધું પ્રશ્ન;
એ સ્વરૂપે વીચરે, દુર્વાસા વશિષ્ઠ ને કૃપ્ત.
વૈદેહિ લોમસ સમરથ, વળી દેવહુતી જહલરથ;
છતે દેહે વિદેહી રહ્યા, કાયાકૃત સાથે નવ વહ્યા. -જે૦ ૧૭

જ્ઞાની ને અજ્ઞાનીમાં, ભાઈ એટલો અંતર જાણ;
જ્ઞાની મિથ્યા જાણશે, અજ્ઞાનીને વૃદ્ધિ હાણ.
સુખ દુખ સમ છે માન અમાન, એ છે તજ પુરુષતુ જ્ઞાન;
નિર્વિકલ્પ સદા મન રહે, હું કરતા હેવું નવ લહે. -જે૦ ૧૮

સાક્ષીવત વિચરે સદા, જુઠામા જુઠો સાજ;
એ રીતે નીમિ નૃપે કીધું, મૈથીલ પુરમા રાજ.
રાજતણા વૈભવ સૌ કરે, હું કરતા મનમા નવ ધરે;
મુરજ વડે ચાલે વેપાર, રવિને કાંઈ ન આવે ભાર. -જે૦ ૧૯

શિષ્ય કહે શુરુદેવજી, સમાધાન થયું મહારાજ;
એક અપુરવ ઉપજ્યો, મને સંશે મનમા આજ.
સંશે ઉપજ્યો એ મુજ મન, સદા સદોદિત છે ચૈતન;
વિશ્વમાહે છે એનો વ્યાપ, તે કેમ ભૂલ્યો આપું આપ. -જે૦ ૨૦

શુરુ કહે સાચી કહિ પણ, એમ સમજ રે જાણ;
ચૈતનની સત્તાવડે, એ ભાસ્ત્યું આળપંપાળ.
આળપંપાળ ભાસ્ત્યું અણછતું, નથી થયું પૂરવ ના હતું;
લેહેરી ઓઢા જળની છોળ, વકરયો ઉંદર થઈ ગયો કોળ. -જે૦ ૨૧

પંચ ભૂત થઈ પર રહ્યો, પછે ઇચ્છે સુખના ભોગ;
તે ન મળેથી દીન થઈને, ઇચ્છે ઇશ્વર ભોગ.
ઈશ્વર ભોગે મળશે સુખ, એમ જાણી દેહેને દે દુઃખ;
દુખસુખ ભોઈ પરકયાં પુન્ય પાપ, એમ આપો પું ભૂલ્યો આપ. -જે૦ ૨૨

શિષ્ય કહે ગુરુજી સુણો, એ તો બેહું સરવે ઘાટ;
 વળી સંશે મહારો ટાળિયે, પ્રભુ પુછું કડુણામાટ.
 સ્તુતિ નિદા સમજે સહુકોય, જ્ઞાનીને કેમ ખેદ ન હોય;
 તે નિરૂપણ કહો મહારાજ, જેથી મહારાં સીએ કાજ.-જે૦ ૨૩
 ગુરુ કહે જ્ઞાનીતાણું, મન દર્પણ જેહવું ધાય;
 જગતતાણું ચિત મુખ છે, તે કરે તેહવું દેખાય.
 વાંકું સીધું જેહવું ઝાંએ, તેહવું દીસે દર્પણમાંએ;
 દર્પણમાં કોઈ એવું નથી, એ દૃષ્ટાંતે જો સર્વથી.-જે૦ ૨૪
 નિર્મળ ચિત છે જેહવું, તે જોલે નિર્મળ વાણ;
 જ્ઞાની મન હરખે નહીં, એ તો એહવું કરે વખાણ.
 તે સાંભળીને હરખે કેમ, જ્ઞાની મન સમજે છે એમ;
 સાઈ કરે સાઈ દેખાય, દર્પણમાં સું અદકું થાય.-જે૦ ૨૫
 કપટ રૂદે છે જેહને, તે નંદે વારંવાર;
 દર્પણમાં મુખ દેખતાં, જેમ શબ્દ હોય ઉચ્ચાર.
 નંદે જોઈ પોતાવું મુખ, એમાં શું જ્ઞાનીને દુખ;
 જેહવો પોતે તેહવો કહે, જ્ઞાની દર્પણ રૂપે રહે.-જે૦ ૨૬
 સત્ય સ્વામીશ્રીજી તમો છો, નિર્મળ સુદ્ધ સ્વરૂપ;
 અમર અજર અવિનાશ છોજી, અખિલ ભુવનના ભૂપ.
 અખિલ ભુવનના ભૂપ અરૂપ, અન્ય નથી તો સાની ઉપ;
 ઉપમા તમને શી હેવાયે, જે દીને તે મિથ્યા માયે.-જે૦ ૨૭
 ગુરુગીતા જે સાંભળે રે, લાવ ધરીને ગાએ;
 શબ્દ સમજીને અનુભવે તો, લવળંધન મુકાએ.
 લવળંધન છોડે તતક્ષેવ, એવા ગુરુ હેવાધિદેવ;
 કરજોડીને લાગું પાય, નભુ નિર્લેપદ સેએ થાય.-જે૦ ૨૮

ઈતિશ્રી ગુરુગીતા સંપૂર્ણ.

જ્ઞાનપરનાલિકા.

—૩૩૩૬૬૬—

દોહારા.

પ્રથમ નમુ ગુરુદેવને, પ્રેમે લાગું પાય;
શુભમતિ દેલે સારદા, હંસવાહની માય. ૧
ગુરુ શિષ્ય સંવાદથી, આત્મા અનુભવ થાય;
ગ્રંથ જ્ઞાનપરનાલિકા, કરવા મન ઈચ્છાય. ૨

શિષ્ય ઉવાચ.

સદ્ગુરુની સેવા કરી, પુહું ભેડી હાથ;
ક્યમ છુટું ભવબંધથી, કૃપા કરી કોહો નાથ. ૩

ગુરુ ઉવાચ.

ગુરુ કહે સુણ શિષ્ય તું, તો છુટે ભવબંધ;
લહે જ્ઞાનપરનાલિકા, કહ્યા ચાર અનુબંધ. ૪
અધિકારી પેહેલો કહ્યો, બીજું તો સંબંધ;
ત્રિજું વિષય પ્રિયોજન, એ ચારે અનુબંધ. ૫

શિષ્ય વ૦.

પ્રથમ કહો ગુરુજી મુને, અધિકારીતું રૂપ;
જે બાણે સુખ ઉપજે, પામુ શુદ્ધ સ્વરૂપ. ૬

ગુરુ વ૦.

ગુરુ કહે સાંભળ શિષ્ય તું, એના સાધન ચાર;
વિવેક વૈરાગ્ય સમાદિ બટ, મુગુધતા મન ધાર. ૭

શિષ્ય વ૦.

એ સાધન કેમ ઉપજે, તે કહો કૃપાનિકેત;
વિવેક તે સાને કહું, તે કહો આણી હેત. ૮

ગુરુ વ૦.

વરણાશ્રમના ધર્મ જે, તે પાળે ધૃઠ નેમ;
ક્રીધે કર્મ ઉપાસના, ઉર શુદ્ધ થાયે એમ. ૯
ત્યાર પછી તે જંતુને, ઉપજે સાધન ચાર;
નિત્યાનિત્ય વિવેકનો, સાંભળ કહું વિચાર. ૧૦
નિત્યાનિત્ય વિચાર એ, કહિયે શુદ્ધ વિવેક;
અનિત્ય જગ સહુ બાણિએ, નીત્ય આત્મા એક. ૧૧

શિષ્ય કહે ગુરુજી સુણો; એ તો જોઈું સરવે ઘાટ;
 વળી સંશે મહારો ટાળિયે, પ્રભુ પુછું કડુણામાટ.
 સ્તુતિ નિંદા સમજે સહુકેય, જ્ઞાનીને કેમ જોઈ ન હોય;
 તે નિરૂપણ કહો મહારાજ, જેથી મહારાં સીએ કાજ.-જે૦ ૨૩
 ગુરુ કહે જ્ઞાનીતાણું, મન દર્પણ જેહેવું થાય;
 જગતતાણું ચિત મુખ છે, તે કરે તેહેવું દેખાય.
 વાંકું સીધું જેહેવું ઝાંએ, તેહેવું દીસે દર્પણમાંએ;
 દર્પણમાં કોઈ એવું નથી, એ દૃષ્ટાંતે જો સર્વથી.-જે૦ ૨૪
 નિર્મળ ચિત છે જેહવું, તે જોલે નિર્મળ વાણ;
 જ્ઞાની મન હરખે નહીં, એ તો એહેવું કરે વખાણ.
 તે સાંભળીને હરખે કેમ, જ્ઞાની મન સમજે છે એમ;
 સાફ કરે સાફ દેખાય, દર્પણમાં સું અદકું થાય.-જે૦ ૨૫
 કપટ રૂઢે છે જેહને, તે નંદે વારંવાર;
 દર્પણમાં મુખ દેખતાં, જેમ શબ્દ હોય ઉચ્ચાર.
 નંદે જોઈ પોતાનું મુખ, એમાં શું જ્ઞાનીને હુખ;
 જેહેવો પોતે તેહેવો કહે, જ્ઞાની દર્પણ રૂપે રહે.-જે૦ ૨૬
 સત્ય સ્વામીશ્રીજી તમો છો, નિર્મળ સુદ્ધ સ્વરૂપ;
 અમર અજર અવિનાશ છોજી, અખિલ ભુવનના ભૂપ.
 અખિલ ભુવનના ભૂપ અરૂપ, અન્ય નથી તો સાની ઉપ;
 ઉપમા તમને શી દેવાયે, જે દીજે તે મિથ્યા માયે.-જે૦. ૨૭
 ગુરુગીતા જે સાંભળે રે, ભાવ ધરીને ગાએ;
 શબ્દ સમજીને અનુભવે તો, ભવબંધન મુકાએ.
 ભવ બંધન છોડે તતક્ષેવ, એવા ગુરુ દેવાધિદેવ;
 કરજોડીને લાગું પાય, નભુ નિર્લેપદ સેજે થાય.-જે૦ ૨૮

ઈતિશ્રી ગુરુગીતા સંપૂર્ણ.

જ્ઞાનપરનાલિકા.

—૫૩૩૩૬૬૬૬—

દોહોરા.

પ્રથમ નમુ શુરુદેવને, પ્રેમે લાગું પાય;
શુભમતિ દેલે સારદા, હંસવાહુની માય. ૧
શુરુ શિષ્ય સંવાદથી, આત્મા અનુભવ થાય;
ત્રેય જ્ઞાનપરનાલિકા, કરવા મન ઈચ્છાય. ૨

શિષ્ય ઉવાચ.

સદ્ગુરુની સેવા કરી, પુછું જોડી હાથ;
ક્યમ છુટું ભવબંધથી, કૃપા કરી કોહો નાથ. ૩

ગુરુ ઉવાચ.

શુરુ કહે સુણ શિષ્ય તું, તો છુટે ભવબંધ;
લહે જ્ઞાનપરનાલિકા, કહ્યા ચાર અનુબંધ. ૪
અધિકારી પેહેલો કહ્યો, બીજું તો સંબંધ;
ત્રિજું વિષય પ્રિયોજન, એ ચારે અનુબંધ. ૫

શિષ્ય વ૦.

પ્રથમ કહો શુરુજી સુને, અધિકારીતું રૂપ;
જે જાણે સુખ ઉપજે, પાસુ શુદ્ધ સ્વરૂપ. ૬

ગુરુ વ૦.

શુરુ કહે સાંભળ શિષ્ય તું, એના સાધન ચાર;
વિવેક વૈરાગ સમાદિ ખટ, મુગ્ધતા મન ધાર. ૭

શિષ્ય વ૦.

એ સાધન કેમ ઉપજે, તે કહો કૃપાનિકેત;
વિવેક તે જ્ઞાને કહ્યું, તે કહો આણી હેત. ૮

ગુરુ વ૦.

વરણાશ્રમના ધર્મ જે, તે પાળે ધૃઠ નેમ;
ક્રીધે કર્મ ઉપાસના, ઉર શુદ્ધ થાયે એમ. ૯
ત્યાર પછી તે જંતુને, ઉપજે સાધન ચાર;
નિત્યાનિત્ય વિવેકનો, સાંભળ કહું વિચાર. ૧૦
નિત્યાનિત્ય વિચાર એ, કહિયે શુદ્ધ વિવેક;
અનિત્ય જગ સહુ જાણિએ, નીત્ય આત્મા એક. ૧૧

શિષ્ય વ૦.

અનિત્ય આ જગને લહે, એ તો કહ્યો વિવેક;
આત્મા તો જાણ્યો નથી, તો સાને કેહે એક. ૧૨

ગુરુ વ૦.

આત્મા જે આનંદધન, તેહતણો આભાસ;
જે આનંદમય કોશમા, એમ આણુ વિસવાસ. ૧૩
આનંદ વના રૂચે નહી, શબ્દાદિક સુખ જેહ;
તે આનંદ તે આત્મા, નિત્ય જાણુ તું તેહ. ૧૪

શિષ્ય વ૦.

ખીજું કહું વૈરાગ જે, તે કેમ ઉપજે મન;
કૃપા કરી મુજને કહો, જાણીને નિજ તન. ૧૫

ગુરુ વ૦.

શબ્દાદિક સુખમા લહે, ત્રણ દોશનો ભાગ;
અતિસહિતા અનિત્યતા, નાસ લહે વૈરાગ. ૧૬
ચૌદ લોકની સંપતિ, કાગવિટ સમ હોય;
એમ પ્રીતિ નહિ મનમા, વિરાગ કહિએ સોય. ૧૭

શિષ્ય વ૦.

હવે સમાદિ ખટ કહી, તેનો કોણ પ્રકાર;
કૃપા કરી મુજને કહો, શ્રીગુરુ પરમ ઉદાર. ૧૮

ગુરુ ઉવાચ.

સર્વ વાસના સહિત મન, રહે મોક્ષને ઠામ;
સમ તે તારે જાણિએ, મન પામે વિશ્રામ. ૧૯
મન સમતાએ જાણુજે, અમળ ઇંદ્રીઓ થાય;
દમ તે કહિએ તેહને, ઉપરતી એ કેહેવાય. ૨૦
સમ દમ ધૂક જારે થયાં, મન ઇંદ્રી એક ઠામ;
એજ ઉપરતી જાણવી, હવે તિતિક્ષા નામ. ૨૧
સત સંગત કરતાં કંઈ, સુખ દુખ માન અમાન;
એજ તિતિક્ષા સહુ કહે, મનમા ગણે સમાન. ૨૨
શ્રદ્ધા ગુરુ વેદાંતના, વાયકનો વિશ્વાસ;
સમાધાન એક મોક્ષમાં, તજે ત્રિવિધિની આસ. ૨૩
ચોથું સાધન મોક્ષની, ઇચ્છા મનમા હોય;
તે અધિકારી મોક્ષનો, પેહેલું અનુગ્રંથ સોય. ૨૪

શિષ્ય ૧૦.

હવે ણીજું ગુરુજી કહો, પૂરવે જે અનુબંધ;
એ અધિકારી જન તે, સાથી કરે સમંધ. ૨૫

ગુરુ ૧૦.

બોધ્ય આત્મા બોધક ગુરુ, કરે એજ સતસંગ;
જે કરતાં જન ભવ તરે, ચઢે અનુપમ રંગ. ૨૬

શિષ્ય ૧૦.

વિશય કરે તો સા વિષે, તે કહિએ મહારાજ;
જેથી ભવસાગર તરે, મુધરે સરવે કાજ. ૨૭

ગુરુ ૧૦.

જિવ ઈશ્વરની લિલ્લતા, જાણે છે મન મૂઢ;
અજ્ઞાન એજ અનાદિતુ, ગ્રહણ કર્યું છે ધૂડ.
મહાવાક્ય જે વેદનાં, ગુરુમુખ સાંભળ તેહ;
પછી પૂછજે પૂછવું, જે મનમા સંદેહ. ૨૮

શિષ્ય ૧૦.

શિષ્ય કહે ગુરુદેવજી, મહાવાક્ય તે સુંય;
સંક્ષેપે સમજું નહિ, મંદ મતિ હું હુંય. ૩૦

ગુરુ ૧૦.

અહંબ્રહ્માસ્મી તત્ત્વમસી, પ્રજ્ઞામાનંદ પ્રદ્ય;
અર્થઆત્મા ચાર એ, મહાવાક્યનો અંમ. ૩૧
વાચ્ય લક્ષ્ય પદ જો તે તણા, કહું તેનો વિચાર;
એ અનુક્રમે જાણજે, જે મહાવાક્ય ચાર. ૩૨
તત્ પદ ત્વં પદ અસી પદ, એ ત્રણે પદ જાણ;
હવે એહના અર્થનું, સાંભળ કહું વખાણ. ૩૩
તત્પદ તે ઈશ્વર કહ્યો, ત્વંપદ કહિએ જીવ;
અસી પદ વ્યાપક જોહુમા, એવું જાણ સંદેવ. ૩૪
કરતા હરતા જગતનો, વાચ્ય તત્ પદનું એહ;
નિર્મળ શુદ્ધ સ્વરૂપ હું, લક્ષ્ય કહાવે તેહ. ૩૫
દેહ હું કરતા ભોજતા, ત્વં પદનો વાચ્યાર્થ;
હું નહિ દેહ હું આત્મા, એ ત્વંપદ લક્ષ્યાર્થ. ૩૬
ભાગ કરી વાચ્યાર્થનો, ગ્રહી લક્ષ્યાર્થ વિવેક;
એમ વિષય અનુબંધમા, જીવ ઇશ તે એક. ૩૭

શિષ્ય વ૦.

ચોથું જે અનુબંધ તે, પ્રિયોજન કેહેવાય;
એનો અર્થ કરી કહે, જેમ ચોખ્ખું સમજાય. ૩૮

શુર વ૦.

શુર કહે સુષુ ઓહનો, અર્થ કહું મન રાખ;
કર અનુભવ અંતરવિષે, શ્રુતિ સ્મૃતિ દે સાખ. ૩૯

જે જાણ્યો તે આતમા, તો કર એમ વિચાર;
પ્રાલબ્ધયોગે દેહનો, હલણ ચલણ વેહેવાર. ૪૦

જક્ત સહુનો જાણજે, દેહે સાથે સમંધ;
ત્રણ દેહ મિથ્યા કહી, તો શું મુક્ત ને બંધ. ૪૧

તું તો સાક્ષી સર્વનો, મિથ્યા દૃશ્ય પ્રપંચ;
એહેવા જ્ઞાન પ્રકાશથી, રાત રહે નહિ રંચ. ૪૨

દુખ નિવૃત્ત્ય સંસારતું, લાભ પરમ આનંદ;
એજ પ્રિયોજન આરમ્ભ, લેશ રહ્યું નહિ દંદ. ૪૩

એ આરે અનુબંધને, જે જાણે શુરુસુખ;
તો તે ભવબંધન છુટે, પામે શાંતી સુખ. ૪૪

કહી જ્ઞાનપરનાલિકા, શુરુ શિષ્ય સંવાદ;
કરજોડીને કેહે નભૂ, હરિ શુરુ સંત પ્રસાદ. ૪૫

ઇતિ જ્ઞાનપરનાલિકા સમાપ્ત.

કક્કા.

છંદ-ચોપાઇ.

કક્કા કડુણાસાગર ગુરુ, ચિંતામણી ધેતુ મુરતરૂ;
સતસંગતથી સંગે રજે, સંચિત જ્ઞાનઅશિમા બળે;
સેવંતા થાએ સુધ ઉરુ. કક્કા કડુણાસાગર ગુરુ. ૧

ખખખા ખોળી જોની આપ, ખોળે ના રહે થાપ ઉથાપ;
ખેંચાતાણુ મટે મનતણી, અખિલ વિશ્વનો એક જ ધણી;
જાણે જાંચ ત્રિવીધિ તાપ, ખં. ૨

ગગ્ગા ગુણ ત્રણેથી પરે, તે પ્રકાશ ત્રણેને કરે;
ગુણ તે દોરા વાયુતણા, એહેવા બિન્ન દોરા ધણા;
ખાતેર શહસ્ત્ર શિરામાં ફરે, ગં. ૩

ધધધા ધરમાં ધરનો ધણી, ખાહેર શોભા રૂડી બણી;
તે જોઇ ધુંચાણા ધણું, તેથી લુહ્યો પોતાપણું;
જેમ નાગ ન દેખે માથે મણી, ધં. ૪

નન્ના નરદેહી તે ધરી, આવ્યો લક્ષ ચોરચાસી ફરી;
આ અવસર છે રૂડો અતિ, સમજે તો થાયે સદ્ગતી;
તે માટે હોંસે ભજ હરી. નં. ૫

ચચચા ચાર અવસ્થા જાણુ, ચાર વેદ તે ચારે વાણુ;
ચાર અંતઃકરણ મુદ્રા ચાર, તું પાંચમો તેથી પાર;
મરણ્યો થઈ મહારસ માણુ, ચં. ૬

છચછા છે તે જાણ્યો નથી, ઘણુ ઘણુ શું કહિયે કથી;
જેવું મગજળ જૂઠું સાચ, જેમ ચિત્રામણ દિસે કાચ;
મહિ મુકીને વેળુ મથી, છં. ૭

જજજ જન્મમરણ જગ સહુ, ગર્ભ ધરયાતુ દુખ છે જાહુ;
તે છુટયાનો કરો ઉપાય, મનસાદેહ વિના નવ થાય;
કર સતસંગત સાચું કહું, જં. ૮

ઝઝઝા ઝટપટ સમઝી લે, માથે મરણતણા છે લે;
ઝોદ લોક ચરાચર ભાળ, સૌને શિશ ભમે છે કાળ;
તેમાટે ત્રેવડમા રહે, ઝં. ૯

ટટા ટાળો મનની ટેક, ઓળખ આપ નિરંજન એક;
ભરમે ભુલ્યો ભવમા ભમે, સમજ્યા પાંખે ચિત નહિ સમે;
લે વિચારી વસ્તુ વિવેક, ૮૦. ૧૦

ઠઠા ઠગવિદ્યાને છાંડ, પૂરણ સાથે પ્રિતજ માંડ;
બુઠા ઉપર તે શું જોર, સમજ્યા વિના ન કરીએ શોર;
ધારે ભેખ તરે નહિ ભાંડ, ૮૦. ૧૧

ડડા ડાપણ તારૂં લહું, વણ સમજે બુઠામાં વહું;
કર્મતણી કિરત બહુ કરે, હંસ થઈ બગ ચારો ચરે;
રસ્તા વના રવડતું રહું, ૩૦. ૧૨

ઢઢા કહું વગાડી ઢોલ, સાચાં બુઠાંનો કર તોલ;
સદ્ગુરુ શબ્દ રૂઢેમાં ધાર, જે જાણે જન ઉતરે પાર;
બાહેરના મુકી દે બોલ, ૬૦. ૧૩

રણેણા રણસમંધે મળ્યું, લેહેણાં દેવાં સાથે ભળ્યું;
પુરું થાયે જમે ઉધાર, ત્યાર પછી ના રેહે વેહેવાર;
તે કોઈનું નવ જાયે કળ્યું, ૨૦. ૧૪

તત્તા તત્પદ શોધી લે, ત્વં પદ તત્ પદ તે નહિ જો;
તું તે તે તું બુક્તો જાણ, અંતર અસી પદ વરતી આણ;
અખાંડ એ અનુભવમા રેહે, ૮૦. ૧૫

થથા થિરતા મનની થાય, અરૂંપરૂં કહિંએ નવ જાય;
તોળી જો તું તારૂં રૂપ, રંક થયો પણ ઉતો ભૂપ;
રંક મટે સંકલ્પ સમાય, થ૦. ૧૬

દદા દુખ સુખ મનનો ધર્મ, ભુખ તરસ એ પ્રાણનુ કર્મ;
ઉતું ટાડું દેહેને દમે, રમતા રામ નિરાળા રમે;
ખટ ઉર્મીનો એ છ મર્મ, ૬૦. ૧૭

ધદ્ધા ધરતી જળ ને તેજ, વાયુ નભ અનુક્રમે એજ;
પાંચ થકી પચ્ચીશે થયાં, એક એકમા વેંઢ્યાઈ ગયાં;
સેએ થયાં સમાયાં સેએ, ધ૦. ૧૮

નન્ના નિરગુણ સીરગુણ નથી, વાદ વિવાદે કથની કથી;
કંચન કુંડળ વેહેરો કશો, કાચ જોઈને કુત્તો ભસ્યો;
સહુ માને ન્યારે' સર્વથી, ન૦. ૧૯

પપ્પા પૂરણ પૂરી રહ્યો, પુત્રોત્તમ તે માટે કહ્યો;
જળહુળજગમગજોત પ્રકાશ, વિધુ વંદી, રવિ તે નહિ પાંસ;
કાંઈએક લક્ષી પુત્રો લહ્યો, ૫૦. ૨૦

ફફફ ફરતાં ફેરો ફળ્યો, જેને ગુરુ ઝવેરી મળ્યો;
રજની રંચ રહી નહિ રુદે, જ્ઞાનઅર્ક તે પામ્યો ઉદે;
લવસાગર કેરો લય ટળ્યો, ૬૦. ૨૧

ખખખા ખુદ્ધિ પોંચે નહીં, વાણી મન શકે કેમ જઈ;
છંદ્રીગોચર તે નવ થાય, તેને દીકો કેમ કેહેવાય;
ગુંગે સાકર મનમા લહી, ૭૦. ૨૨

લલલા લરમે લુલો પડ્યો, કર્મતણા કાદવમાં ગડ્યો.
ફળની આસે ફેરા ફેરે, જપ તપ જોગ જગન બહુ કરે;
ખાધો કાળતણે કર ચડ્યો, ૮૦. ૨૩

મમમા મહાવાયક વિચાર, સદ્ગુરુ વણ ના ઉતરે પાર;
સતસંગતથી આવે સાન, ભુલવણીનું જાએ ભાન;
જાગે સ્વપ્નતણો નિસ્તાર, ૯૦. ૨૪

ચચ્યા ચક્ષુ પુત્રને ચળે, તૃષ્ણા વૈતરણીને તળે;
ગુરુ દેખાડે તે ઘટ માહે, નિસિ વાસર થિર થઈ રહેતાંહે;
લવની રિદ્ધ આણુ નવ.લળે, ૧૦. ૨૫

રફા રસથી નાટક થયું, રમતે રામે શોભી રહ્યું;
રસ મટતે રહે એક જ રામ, એક આણુ ઠાલો નહિ ઠામ;
જાગ્યા તેને જોગમ ગયું, ૨૦. ૨૬

લક્ષા લક્ષ અનુદિન કરો, લક્ષાલક્ષ થકી છે પરો;
લક્ષ વના તે નવ લેહેવાય, ખીજા કોટિ કરે ઉપાય;
ગુરુકરુણાથી લવનિધિ તરો. ૩૦. ૨૭

વવ્વા વરણાશ્રમ કુળ જાત, એ તો સરવે સ્થુળની ભાત;
મહા કારણથી પર મહારાજ, તે નહિ કારણ ને નહિ કાજ;
એ સહુ વાણી કેરી વાત. ૪૦. ૨૮

શશ્શા શોહું શોહું કરે, ચૌદ લોકમાહે તે ફેરે;
મુળ કુંડળીથી છે એ માળ, લાવ ધરી ભગુદીમા ભાળ;
થીર થઈ સુરતા જો ધરે, ૫૦. ૨૯

પધ્ધા ધટની ખટપટ તજો, રમતા રામ નિરંતર ભજો;
કાયરતાણુ નથી એ કામ, છે સુરાકેરો સંગ્રામ;
ક્ષમા ખડગ આદે સહુ સજો, ૫૦.

૩૦

સસ્સા સુધુમણાની વાટ, આગળ ત્રિવેણીનો ઘાટ;
તહાં જમણુ સુરજધર છાંડે, ચંદ્રસાથે સુરતા માંડે;
આગળ જાતાં અદકો ઠાકે, ૬૦.

૩૧

હહા હરદા આગળ ધુંત, અનહદની આણિપા સુંત;
અનહદ પાર ઉનમુની ઠરે, તહાં હંસ મુક્તાક્ષણ ચરે;
ચારે વાણી, પામે મુંત, ૭૦.

૩૨

અ આ ઐ પ્રણવથી પાર, અક્ષરે ધામ આણુ આકાર;
નિરાકાર તે કેવળ નૂર, બાહેર ભીંતર છે ભરપૂર;
લે શુરુગમ કેરો આધાર, ૮૦.

૩૩

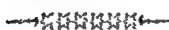
ગતરીસ અક્ષર એતો થયા, અયા સહિત તેત્રીશે કહ્યા;
અક્ષરઅક્ષર આતમ યોધ, જો સમજીને કરશે શોધ;
રંક નભુને શુરુની દયા, સર્વે અક્ષર પૂરણ થયા. ૯૦

૩૪

ઈતિ કંઈકો સંપૂર્ણ.

કક્કો ૨ જો.

કક્કા કર સતશુરુની સેવ, ભવસાગર તારે તતક્ષેવ;
સતસંગત સમ ધીજીં નથી, શ્રુતિ પુરાણમાં જોયું મથી;
સતશુરુ દેવાધિદેવ, ૧૦.

૧

ખખખા ખોટા ભાસે લોગ, અતિસહિતા જો ચૌદે લોક;
અનિલ નાસવંત એ જાણુ, વૈરાગ એમ લાહીને આણુ;
સુખ સમસ્ત જાણુ મન રોગ, ૨૦.

૨

ગગગા શુરુ કહે આણુ વિવેક, જગત અનિલનીલ હુરિએક;
એમ વિચારે સાર અસાર, તેનું નામ વિવેક વિચાર;
એક આત્મા જગત અનેક, ૩૦.

૩

- ઘઘા ઘડી પીયારી જાય, સમ દમાદિ છ સાધન થાય;
ઉપરતિ તીતિક્ષા જાણુ, સમાધાન શ્રદ્ધા મન આણુ;
ખટ મળી સાધન એક કેહેવાય, ઘ૦. ૪
- નન્ના નર મન ધારે એમ, લવસાગરથી છુટું કેમ;
રાત દિવસ ચિતવન એમ કરે, ધર્મ અર્થ ને કામ વિસરે;
એ સુમુક્ષુતા મન એ પ્રેમ, ન૦. ૫
- ચચ્ચા ચારે સાધન થાય, તેહેને અધિકારી કેહેવાય;
તે સુમુક્ષુ ત્રણ પ્રકાર, ઉત્તમ મધ્યમ મંદ વિચાર;
ઉત્તમનો મોટો મહિમાય, ચ૦. ૬
- છછી છે સુમુક્ષુ મંદ, સુકર્મનો મનમા આનંદ;
તે સુલ કર્મ કરે જેટલાં, શ્રીહરિને અરપે તેટલાં;
જાગ જાગ તીર્થાદિકે છંદ, છ૦. ૭
- જજજ જે ઉપાસના કરે, તેથી એકાગ્રે ચિત ધરે;
નિષ્કામે સેવે નંદન નંદ, જેમ ચક્રાર તે ચિતવે ચંદ;
મધ્યમ તે સુમુક્ષુ ઠરે, જ૦. ૮
- ઝઝા ઝારે પાત્રજ થાય, જ્ઞાન પામવા કરે ઉપાય;
આતમહરશી ગુરુને મળે, વચન ગ્રહે તો સંશે ટળે;
મહાવાક્ય આપે ગુરુરાય, ઝ૦. ૯
- ટટ્ટા ટાળો મનની ટેક, તત્ત્વમસીનો લહો વિવેક;
તત્પદ ઇશ્વર ત્વંપદ જીવ, અસીપદ જાણો પ્રહ્લ સદૈવ;
સમજે સર્વ સતંતર એક, ટ૦. ૧૦
- ઠઠા ઠાલો ઠામ ન કહીં, જેમ ચિતવે જળકાંઠે રહી;
થળ દેખે ઉભો જળતીર, થળ જીહું ને સાચું નીર;
સાચું જીહું સમજે સહી, ઠ૦. ૧૧
- ડડા ડગે નહિ નગ જેમ, ધૂડ અંતઃકરણ થાએ એમ;
અવિદ્યાનો થાયે ખાધ, સુદ્ધ વાત તો તેને સાધ;
અંતર ખાહર જાણે તેમ, ડ૦. ૧૨
- દદ્દા દંગ એ તેના સહુ, નામ રૂપ ગુણ પસરયો જાહુ;
એક જણાયો અનેક પ્રકાર, જે જોઈએ તે હોય અપાર;
નાના લાવ ક્રિયા દ્રવ્ય કહું, દ૦. ૧૩
- રણા રણમાં આયુધ પડ્યાં, ત્યાં જતાં કોઈ નરને જડ્યાં;
શસ્ત્ર દેખીને કદ્દયું બુદ્ધ, હિંદુનાદ મયી થઈ બુદ્ધ;
એ અનુમાને કદ્દયાં નડ્યાં, રણા૦. ૧૪

તત્તા તું કર મન વીચાર, સૌ જડમાં તું ચૈતન સાર;
તંજવડે સરવે ચળવળે, જેમ ચુંગકથી લોહું ચળે;
હાલે જેમાં થોડો ભાર. તત્તા૦. ૧૫

થથથા થિર ચર પ્રાણ પ્રતાપ, સચરાચર તું આપોઆપ;
ચર ધલોલ અચર સમ રહે, થીર ને ચર તે માટે કહે;
નામ રૂપમાં ચૈતન વ્યાપ. થથથા૦. ૧૬

દદદા દર્શન શાસ્ત્રોલેદ, તેર કાંડ ધુમમારગ વેદ;
ચૌદમામા અરચીનોં સાર, વેદે સત કીધું નિરધાર;
તહાં ન કહું કાંઈ વીધિ નિખેદ. દદદા૦. ૧૭

ધદ્ધા ધુમમારગે ચડે, કર્મ ગહનમાં ભુલો પડે;
અરચીવાળો મળિયો કોય, તો શુદ્ધ માર્ગ જવા ગમ હોય;
તેને સુધો મારગ જડે. ધદ્ધા૦. ૧૮

નન્ના નરપત સુતો શેજ, સપને થયો લિખારી તેજ;
અનેક ઉપાયે દુખ નહિ મટે, મરવા આવ્યો સાગર ત્રટે;
પડતાં જાણ્યો દુખ નાહુ એજ. નન્ના૦. ૧૯

પપ્પા પરગટ જોની હરી, સચરાચર રહ્યો છે ભરી;
મહા કલ્પ અંબુમેય જેમ, તેમાં તું લેહેરી છું તેમ;
એમ જાણીને જોસો ઠરી. પપ્પા૦. ૨૦

ફફફા ફેગટ ન કરો શ્રમ, મહાજનનો ગ્રેહેવો છે મ્રમ;
સરવે સરખા ઘાટ અનંત, સમજ્યા માટે કહિએ સંત;
કોઈ સાહે કરે નહીં કર્મ. ફફફા૦. ૨૧

ખખખા ખાહ્યાભ્યંતર નથી, જે કલ્પે તે આત્રણ વતી;
આત્રણની ટાળી દે લોમ, ખાહ્યાભ્યંતર એકજ વ્યોમ;
એક સતંતર શું કહું કથી. ખખખા૦. ૨૨

લલલા ભ્રમ ટળે તો પ્રહા, શીશું ધુમી કહે ફરે આશ્રમ;
એમ ભૂલથી અવળું લહે, જેમ જળમાં તડુ ઉધાં કહે;
મહાજન એમ જતાવે મર્મ. લલલા૦. ૨૩

મમમા મનવૃત્તીથી જ્ઞાન, મનવૃત્તી હુતી અજ્ઞાન;
પારયો જ્ઞાન અમન મન થયું, દ્વૈતપણુ ત્યારે નવ રહ્યું;
જેમ ભુલ્યાને આવ્યું ભાન. મમમા૦. ૨૪

ચચ્યા ચશ નીઃશ્રે તે મળ્યો, તો લવસાગર ફેરો ફળ્યો;
શોક મટ્યો પારયો આનંદ, આપે પૂરણ પરમાનંદ;
વીધિ નીખેદનો સંશે ટળ્યો. ચચ્યા૦. ૨૫

- રરસા રામ રમેતિ લહો, સદ્ગુરુએ સમસાચે કહ્યો;
હું હરિમા ને હુંમા હરિ, અરસપરસ એકતા એમ કરી;
હું મટતે હરિ એકજ રહ્યો. રરસા૦. ૨૬
- લલ્લા લક્ષણા કરિયે ભાગ, અજહત જહતે કરો વિભાગ;
જહદાજહત એકતા મળે. ભાગ ભાગ કરી વસ્તુ કળે;
વાચ્યારથનો કીજે ભાગ. લલ્લા૦. ૨૭
- વળા વસ્તુ શુદ્ધ સ્વરૂપ, અલખ અનાદિ અજર અનૂપ;
આદ્ય મધ્ય અંત એને નથી, તો દૂર નિકટ કેમ કહિએ કથી;
અપરંપાર અનંત અરૂપ. વળા૦. ૨૮
- શશા સમરથ સર્વાતીત, સર્વ નહીં ને સર્વ સહીત;
એમ સમજ્યા તે નર સ્વે હરિ, તે ભવમાં નવ આવે ફરી;
તે તારે ને તરે નચિત. શશા૦. ૨૯
- ખખખા ખટપટ સઘળી ટળે, સંચિત જ્ઞાનઅગ્નિમાં ખળે;
ક્રિયાભાણથી નવ રહે નેહ, પ્રાલખ્ય જહાંસુધી દેહ;
પાપ પુન્યથી તજ ન ચળે. ખખખા૦. ૩૦
- સસ્સા સોહું શબ્દ વિચાર, ઘટ ઘટમા કહે વારંવાર;
તે હું તે હું એ છે અર્થ, સમજ્યા વિના સહૂ અનર્થ;
શુરુ મળે તો પામે પાર. સસ્સા૦. ૩૧
- હહા હરિ હરિ સઘળે ઘયું, જીવ જીવનું જોડજ ગયું;
હરિ વિના નહિં ઠાલો ઠામ, સઘળે રમી રહ્યો છે રામ;
અણુમાત્ર ખાલી નવ રહ્યું. હહા૦. ૩૨
- અઆ અક્ષરાતીત અનંત, તેને જાણે વિરલા સંત;
અહર્નીસ એ રૂપે રહે, સ્વપના માંહે દૈત ન લહે;
નભુ કહે કરુણા હરિ શુરુ સંત. અઆ૦. ૩૩
- આ કજ્જો દીવામાં થયો, સરવે સંત કૃપાએ કહ્યો;
ખુસાલદાસજીએ શુદ્ધ કર્યો, વડા સંતનો શીજો ઠર્યો;
દાસ નભૂએ એ રસ ગૃહ્યો. આ કજ્જો૦. ૩૪
- પ્રગટ કરી દેખાડ્યો પ્રભુ, જેને કહિએ ચૈતન વીભુ;
સંવત નવ દશ સત ચોવીસ, શ્રાવણ સુદી પુનેમનો દીશ;
હરિ શુરુ સંત કૃપા કેહે નભુ, પ્રગટ કરી દેખાડ્યો પ્રભુ.

ધતિ કહો ખીજે સંપુરણ.

મહિના ૧ લા.

—સમસ્ત—

રાગ સોરઠ-સાખી.

શ્રી ગુરુ ચરણે ચિત્ત ધરી, ગાઝી ચીદ વિલાસ;
 આરોપું અપવાદને, ઉપજી થયા સમાસ. ૧
 વસ્તુ વિષે અવસ્તુનો, કરવોપડ્યો આરોપ;
 ઘોષ કરી અધિકારિને, પછી કરવો છે લોપ. ૨
 સન્મુખ થયલા જંતને, છોડવવા ણંધન પાસ;
 પ્રેમ કરી પરણોધિએ, ખટ રતુ બારે માસ. ૩

માસ ૧ લો-ચાલ.

કારતેકે કડુણાનિધિરે, ગુરુ સમ નહિ કોય;
 વેદ પૂરાણ ને શાસ્ત્રમાં, સર્વે સોધીને જોય;
 સાંભળ ગુરુ ચિત્તે કરી. ૧
 કદપતડુ ચિતામણિ રે, કામધેતુ સમાન;
 ઉપમા એ ઓછી પડે, સોધિ જોતાં નિદાન. સાં ૨
 તે મન વાંછિત આપશે રે, કરશે સંપત્તિવાન;
 તેમાટે અદકા ગુરુ, કરે આપ સમાન. સાં ૩
 પારસના પ્રતાપથી રે, લોહ કંચન થાય;
 પારસે પારસ બને, તો તે સમ કેહેવાય. સાં ૪
 ઇશ્વરના કરયા જંતુ તે રે, સ્વર્ગ નર્કમાં જાય;
 તેને ગુરુ કડુણા કરે, તો તે ઇશ્વર થાય. સાં ૫
 ગુરુ સમ હિતુ કે નહિ રે, માત તાત ને જાત;
 નારી સુંદર સુલ પતિ, તેથી અદકી રે વાત. સાં ૬
 ગુરુને લેટ સૌ મુકિએ રે, સર્વ વસ્તુનો નાસ;
 પ્રતિ ઉપકાર થાયે નહિ, આપે પદ અવિનાસ. સાં ૭
 જક્રત તે સઉ જાણજો રે, ગુરુ તે જુગદીશ;
 નભૂ જેહુ કરજોડીને, ચરણે મેહેલીયે શીશ. સાં ૮

સાખી.

ગુરુ ગોવિંદ ગોવિંદ ગુરુ, અદ્વૈત એક અલીન;
 રવી કિરણ જેમ એક છે, દીપ અગ્નિ એમ ચીન. ૧

માસ ૨ જો.-આલ.

માગશેરે મિથ્યા મોહથી રે, માન્યો મારો રે દેહ;
 દેહ સમંધી સ્વારથી, નિત નવો નવો નેહ. સાં ૧
 સુત દારાદિ સગાં સહુ રે, જાણે સ્વારથી સાથ;
 અંતસમે અળગાં સહુ, ન કરે આઠો રે હાથ. સાં ૨
 રૂણ સમંધે ટોળે મળ્યું રે, અતિ આણે છે વહાલ;
 હેત દેખાડીને મન હરે, જાણે કીધા નિહાલ. સાં ૩
 જેમ જેરી પાળે ખાટકી રે, આપે ભક્ષ અપાર;
 જાણે વપુ વાધે ઘણુ, પછી કરવો છે અહાર. સાં ૪
 મહાજન મુકાવા કરે રે, તોએ મેહેલે ન પૂઠ;
 સાંભો થાયે તેને મારવા, થઈને રહે અરૂઠ. સાં ૫
 પછે નિર્દય તેને વધ કરે રે, પેહેલાં કરતોતો પ્રીત;
 ઉંધે મસ્તકે ખાંધિઓ, હેવી માયાની રીત. સાં ૬
 એ માયાને ઓળખો રે, કરીને સતસંગ;
 તો છુટો લવપાસથી, રામનો ચડે રંગ. સાં ૭
 સતસંગત કિધા વિના રે, મોહો રોગ ન જાય;
 કર જોડીને કહે નભૂ, નથી અન્ય ઉપાય. સાં ૮
 સાખી.

મોહ એજ અજ્ઞાન છે, જેથી લવનુ લાન;
 સતસંગત સંશે મિટે, ઉપજે આતમજ્ઞાન. ૧

માસ ૩ જો.-આલ.

પોપે પૂરણુ પ્રદક્ષણું રે, કર પ્રેમણું પ્રીત;
 એજ લક્ષિત મન જાણવી, રાજો નિર્મળ ચિત્ત. સાં ૧
 કોણુ હું ને જગ કોણુ છે રે, કોણુ ઈશ્વર જીવ;
 કોણુ માયા કોણુ પ્રદક્ષ છે, એમ ધાર સદૈવ. સાં ૨
 ગંધન સું ને સું મોક્ષ છે રે, કેને મોક્ષ ને ગંધ;
 એમ પુછી સતસંગમા, ટાળિયે અંધાધૂંધ. સાં ૩
 સેવા કરીએ સંતની રે, ધરી શબ્દમાં ચિત્ત;
 જુહું જગ સહુ જાણીએ, સુત દારા ને વિત્ત. સાં ૪
 સુલ ઈચ્છા પેહેલી ભૂમિકા રે, સદ શાસ્ત્ર સુણાય;
 સાંભળ્યું તેને વિચારિયે, સુવિચારણા થાય. સાં ૫

ળીજી ભૂમિકા એ થયું રે, પછી ત્રીજી પ્રમાણ;
 વૈરાગ આવે જગ ઉપરે, તનુમાનસા જાણ. સાં ૬
 જગ સાચું ત્રણ ભૂમિલગી રે, મહા જન એમ ગાય;
 સતસંગત કરવાયકી, આતમા ઓળખાય. સાં ૭
 આપે આપને ઓળખો રે, અહંતા ઉઠી જાય;
 નભૂ નિર્લેપદ પામિએ, સતસંગત મહિમાય. સાં ૮

સાખી.

સતસંગત કરવાયકી, આપોયું ઓળખાય;
 જેમ ઔષધથી મદ ઉતરે, મુળ હતો તે થાય. ૧

માસ ૪ થો:-ચાલ,

મહાવાક્યના મર્મનો રે, જાણી કરવો વિચાર;
 તત્ત્વમસી પદ ત્રણનો, અર્થ ચિતમા ધાર. સાં ૧
 તત્ પદ તે ઇશ્વર કહો રે, ત્વં પદ કહો જીવ;
 અસી પદ વ્યાપક બેહુમા, એમ જાણ સદૈવ. સાં ૨
 જગકર્તા પૂજનો દાતા રે, એ તત્પદનું રે વાચ્ય;
 હું નહિ કર્તા હું આતમા, એ લક્ષ્ય છે સાચ. સાં ૩
 કર્તા ભોક્તા દેહ હું રે, વાચ્ય ત્વંપદ એહ;
 હું નહિ દેહ હું આતમા, લક્ષ્ય ત્વંપદ તેહ. સાં ૪
 પરોક્ષ દેશ અવ્યાકૃત રે, અવસ્થા રે પ્રલાય;
 વસ્તુ કહે શુણ સામ્યતા, ત્યાગ વાચ્યનો થાય. સાં ૫
 પરદેશ સુષુપ્તી ઇંદ્રીઓ રે, દેશ કાળ ને વસ્ત;
 એ વાચ્ય ત્વંપદ જીવને, કીજે ત્યાગ સમસ્ત. સાં ૬
 ભાગભાગ કરી લક્ષણા રે, ગ્રહે કરવાનો લક્ષ;
 જહદાજહદ વિચારતાં, આતમા પ્રત્યક્ષ. સાં ૭
 ભેદ મટે જીવ ઇશનો રે, અહંગ્રંથી છોડાય;
 નભૂ કહે દ્વૈત ભાસે નહી, જો સુધું સમગાય. સાં ૮

સાખી.

અજ-જીવ ને ઇશનો, ટળિયો સઘળો ભેદ;
 સુદ્ધ સ્વરૂપને પામતાં, ન રહ્યું વિધિનિષેધ. ૧

માસ-૫-ચાલ.

પ્રાગણે કરતાં ફેરો પ્રભુએ રે, મળ્યો સંતનો સંગ;
જગ્યાથી સમણુ ગયું, ચલ્યો રામનો રંગ. સાં ૧
અવિદ્યાને અસ્મિતા રે, વળી રાગ ને દ્વેશ;
અલિનિવેષ આદે લઈ, ટળ્યા પંચ કલેશ. સાં ૨
જીવ ને આતમા લિન છે રે, વળી કર્તા કહેવાય;
ત્રણ દેહનો સંગ છે, તેથી વિકારી થાય. સાં ૩
બ્રહ્મ લિન પ્રપંચ છે રે, એ તો સત્ય જણાય;
એ પાંચે ભ્રમ તો મિટે, દૃષ્ટાંતે લેહેવાય. સાં ૪
ર્ષીંય દૃષ્ટાંત અલેહ છે રે, સ્ફટિક રંગ બદલાય;
કરતા ભ્રમ નિવર્તવા, ને ચોખ્ખું સમજાય. સાં ૫
ઘટાકાશ અસંગ છે રે, રજન્યુ સર્પ દૃષ્ટાંત;
અવિકારી એમ જાણવો, ન રહે ભ્રમ બ્રાંત. સાં ૬
કનક કુંડળ દૃષ્ટાંતથી રે, ન રહે પ્રપંચ સત્ય;
પાંચે બ્રાંતી નિવારવા, રાખો હેવી રે મત્ય. સાં ૭
તિમ્ર બુદ્ધિએ આલોચતાં રે, આપોપું જોળખાય;
હરિ શુરુ સંત કૃપાચક્રી, નહુ નિર્ભય થાય. સાં ૮

સાખી.

પાંચે ભ્રમ મટી જતે; સેહેજે સ્વેપદ થાય;
પાંચે કલેશ નિવર્તવા, છે સતસંગ ઉપાય. ૧

માસ ૬ ઠા-ચાલ.

ચૈતરે ચિત ચિંત્યા મટે રે, ને તું પામે અચિંત્ય;
સાધન સર્વે સમી ગયાં, જોળખાયો અનંત. સાં ૧
જૂઠું જગ તે જાણિયું રે, શુણ રૂપ ને નામ;
સાંતિતું સુખ આવિઉં, પામ્યું મન વિસરામ. સાં ૨
જગ મિથ્યા હેવું લહું રે, જેમ થંભમાં ચોર;
મૃગતૃપ્નાના નીર છે, જેમ કાષ્ટમા મોર. સાં ૩
છીપ માહે રૂપું નહિં રે, લહ્યો દોરીનો સાપ;
વાયુ મધ્યે વંટોળિયો, જુઠો થાખ્યો છે થાપ. સાં ૪
વંજા પુત્ર વહાણે ચલ્યો રે, ભર્યો માલ અપાર;
લાલ આવે હરખે ઘણુ, ખોઈ થયા રે ખુઆર. સાં ૫

એમ જુઠાં જગમા વહેરે, વળી કરે રે પોકાર;
 સતસંગ નાવમાં બેસતાં, કોઈ ઉતરે પાર. સાં ૬
 ગૌવચ્છપદના નીરમાં, કીડી બુડે જરૂર;
 અદ્યબુદ્ધિને અંધારૂં ઘણું, તેને પેશાબે પૂર. સાં ૭
 સંતકૃપાએ સેઝે તરે રે, વઢે વેદ પૂરાણ;
 હરિ ગુરુ સંત કૃપાથકી, ઉગે અનુભવ ભાણ. સાં ૮

સાખી,

આત્મા નહિ જાણ્યાથકે, જગ સાચું લેહેવાય;
 જ્ઞાન થયેથી જગ મટે, ગ્રહ સકળ દેખાય. ૧

માસ ૭-મો, -ચાલ.

વૈસાખે વસ્તુ જ્ઞાનથી રે, મટે અસત આરોપ;
 મુદ્ધ સ્વરૂપ સાચું રહે, અવિનાસી અનોપ. સાં ૧
 તે તું તુર્યાતિત છે રે, પંચ કોશથી પાર;
 સમ્યક્ આનંદ ગ્રહ છું, હેતું નિશ્ચે ધાર. સાં ૨
 અજ અવિનાસી નિત્યતૂં રે, અમર અગુણ અનંત;
 રૂપ રંગ કાંઈ નહિ, સાચું કહેછે રે સંત. સાં ૩
 અહં અહં ઉઠતાં આદિ રે, એક તૂંજ અરૂપ;
 બીજો કોઈ કહેવા નથી, ખરૂં માનજે ખૂપ. સાં ૪
 મન વાણિને અગમ છે રે, તૂં તો એક અખંડ;
 તારે વિષે રે ભાસીરહ્યું, સરવે ગ્રહાંડ. સાં ૫
 જેમ જળમા તરંગ છે રે, વિચિ પરપોટા લેહેર;
 એમ જગત તારે વિષે, દધી ગંભીર ઘેર. સાં ૬
 તુંમાં ઉપજે ને તુંમાં સમે રે, તુંથી ભિન્ન ન લેશ;
 લેદ્યબુદ્ધિ નહીં આણિએ, છોડી કર્મ કલેશ. સાં ૭
 કરવું તારે કંઈ નથી રે, ગ્રેહેતું તજવું ન કાંઈ;
 નભૂ અર્ક શિર આવતાં, મટીજાશે રે છાંઈ. સાં ૮

સાખી.

કર્તાદિ ત્રિગુણી સહુ, મિથ્યા જાણુ પ્રપંચ;
 એ અનુભવ ઉદ્યોતથી, રજની રહે ન રંચ. ૧

માસ ૮ મો, -ચાલ.

જેષ્ઠ થયા જન જે આગે રે, તેનો એજ વિચાર;
 સચરાચર સુખસિધુમાં, આનંદ અપાર. સાં ૧
 હું માંડું ને તાહેડું રે, તેને ન રહું લગાર;
 પ્રાલબ્ધ થોગે દેહનો, ચાલે જગવેહેવાર. સાં ૨
 ઇચ્છ પચેછ અનિચ્છનો રે, એ ત્રણ પ્રકાર;
 જે નિમિત્ત પ્રાલબ્ધ છે, કો ન મિટાવનહાર. સાં ૩
 વ્યાસ વશીષ્ઠ કપીલજી રે, સ્વામી અપ્રાવક;
 ઉદાલક જડલરથજી, તેને તૃણવંત શક. સાં ૪
 જમદગ્નિ ને દેવહુતિ રે, વળી જનક ને રામ;
 દુરવાસા આદિ લેઈને, થયા જ્ઞાનના ધામ. સાં ૫
 એવા એવા મોટા મહાસુનિ રે, તેનો એજ સિદ્ધાંત;
 સચરાચર હરિભય થયું, નહિ દ્વૈતની બ્રાંત. સાં ૬
 તેમાટે મન તું મટિ રે, એક આત્મા જાણુ;
 સત્ય જ્ઞાનમનંત પ્રહ્લ, શ્રુતિવાક્ય પ્રમાણુ. સાં ૭
 અનુદિન એ અનુલવથડી રે, ઉપસમ સુખ માણુ;
 નામ ને રૂપ વિના નભૂ, એક આત્મા જાણુ. સાં ૮

સાખી.

સૌ સાણાની એક મત, મુરખ એક અનેક;
 એમ સમઝ મન લાવિએ, સઘળે આત્મા એક. ૧

માસ-૯-ચાલ.

આપાડે અણસમજીને રે, અણ જાણી આડ;
 સમજીને સુખ કહાં થકી, ચતુરાઈનો ખાડ. સાં ૧
 તરહું સલિતાપૂરમા રે, જેને માથે ભાર;
 છુટે ધન્યો સંદે નહી; ભાર નાળે પાર, સાં ૨
 તજિયે દેહ અભિમાનને રે, જઈએ સંતને શર્ણુ;
 સતશુરુની કૃપા થકી, વામે જન્મ ને મર્ણુ સાં ૩
 ચાર દેહથી જુદા થઈ રે, એ હૂં નહિ નિરધાર;
 એ મિથ્યા હું સત્ય છઉં, એવો કરવો વિચાર. સાં ૪
 મિથ્યા જાણે મોહો મટે રે, હર્ષ શોક ન થાય;
 માન અમાન નિંદા સ્તુતિ, સમતા લેવાય. સાં ૫

સમદર્શી તે સંતને રે, ગ્રેમે લાગીએ પાય;
 આપણે તેવા થઈરહિએ, એવો સંતપસાય. સાં ૬
 દ્રોહ નહિ કોઈ જંતુનો રે, શત્રુ મિત્ર સમાન;
 બલિહારી એવા સંતને, જેને હરિતું રે ધ્યાન. સાં ૭
 નિસ્ત્રેહિ તે નિર્મળા રે, જેને લેપે નહિ ઢંદ;
 નભુ તેને સુખ દુખ વિના, સદા પર્મ આનંદ. સાં ૮
 સાખી.

સુખસાગર તે સત્ય છે, સમદર્શી સુખધામ;
 નિર્દાવે દિન નિર્ગમે, લહિ સચરાચર રામ. ૧

માસ-૧૦-ચાલ.

શ્રાવણ મનન નિદેશ્યાસથી રે, થાયે સાક્ષાત્કાર;
 ખટ પ્રકાર સમાધિ ને, જાણે શુદ્ધ વિચાર. સાં ૧
 સવિકલ્પ સમાધિ ને રે, નિર્વિકલ્પ કેહેવાય;
 શબ્દાનુવિદ્ધ ને વળી, દૃષ્ટાનુવિદ્ધ થાય. સાં ૨
 બાહેર સિતર જો એ મળી રે, જાણે ખટ લેદ;
 એ અખંડ સમાધિ છે, અંતે કહ્યું છે વેદ. સાં ૩
 સર્વ ત્રિપુટી પ્રદ્ધ છે રે, સવિકલ્પ જહાંય;
 ત્રિપુટી તહાં નહીં, નિર્વિકલ્પની માંય. સાં ૪
 દૃષ્ટાનુવિદ્ધ સાક્ષી હું રે, શબ્દ અનુવિદ્ધ;
 શબ્દાનુવિદ્ધ સર્વમાં, અનુસ્યુત એ વિત્ત. સાં ૫
 અંતર મન બુદ્ધિ આદિમા રે, એમ જાણે જેહ;
 બાહેર સૂર્ય ચંદ્રાદિમા, સમજી લેઓ એહ. સાં ૬
 છ પ્રકાર સમાધિને રે, જાણે કોઈ જંત;
 અખંડ એજ સમાધિ છે, તદાકાર રહે મન. સાં ૭
 મનથી સઉ જગ થયું રે, મનથી થાયે મોક્ષ;
 લેદ નભૂ મનથી મટે, અપરોક્ષ પરોક્ષ. સાં ૮
 સાખી.

છ વિધ સમાધિ જાણવી, મન વૃત્તિથી થાય;
 હરિ શુરુ સંત કૃપાયકી, દ્વૈતબુદ્ધિ સહુ જાય. ૧

માસ-૧૧-ચાલ.

ભાદરવે ભવદુખ ટળે રે, થઈ પ્રહ્લવિદ્ ભેટ;
ભવસાગરનો ભય મટે, ઠરે સમુદ્ર ખેટ. સાં૦ ૧
સંસારદુઃખ નિવર્તિઆં રે, પામ્યા પરમ આનંદ;
સંકલ્પ સર્વ સમી ગયા, મટયું સર્વે રે દ્રંદ. સાં૦ ૨
પ્રેમ પયોધિમા ઝીલિએ રે, મળીને સૌ સંત;
સુખનો સાગર ઉલટયો, આંચો દુખનો અંત. સાં૦ ૩
ચિત્તવૃત્તિના નેત્રથી રે, સર્વ પ્રહ્લ દેખાય;
અન્ય આણુ ભાસે નહીં, અંગે આનંદ થાય. સાં૦ ૪
એ સુખની અવધી નથી રે, આદિ ને અંત;
સચરાચર વિલસી રહ્યો, અવિનાશી અનંત. સાં૦ ૫
કરવું કાંઈ રહ્યું નહિ રે, સમિઆં સાધન;
સેવક નહિ સ્વામી નહિ, હેવા સંતને ધન. સાં૦ ૬
ધ્યે ધ્યાતાને ધ્યાન નહિ રે, નહિ જ્ઞેજ્ઞાતાને જ્ઞાન;
કર્તા કર્મ ક્રિયા નહિ, નહિ પ્રમાતા પ્રમાણ. સાં૦ ૭
સત ચિત આનંદ સ્વે રહ્યો રે, સચરાચર વાસ;
નભૂ નિબનંદ શુદ્ધ તું, આપ છે સ્વયંપ્રકાશ. સાં૦ ૮

સાખી.

સું ત્યાગું ને સું ગ્રહું, સું કરું ને કહાં જાઉં;
સામા લાવિ સું ભરું, સું મટું ને સું થાઉં. ૧

માસ-૧૨-ચાલ.

આસો આનંદ ઉલટયો રે, વર્ણવ નવ થાય;
ગુંગાને સમણું થયું, સમણને હરખાય. સાં૦ ૧
એ સુખ તે ખીજે સું લહે રે, જાણે જેહેને રે થાય;
સામાએ સુખ સ્વામીનું, સુખ કેમ રે કેહેવાય. સાં૦ ૨
ધૃત સુરતાંતના સ્વાદનો રે, સાક્ષાત ન થાય;
જેને અનુભવ તે લહે, ખીજે કેમ જોલાય. સાં૦ ૩
ખારે માસ બહુ વિધિ રે, સુખ ભોગવે જેહ;
વારે વારે જાઉં વારણે, વાઘે નૌતમ નેહ. સાં૦ ૪
જેમ ક્રીડી સાકેર વિષે રે, પેઠી નવ નિકળાય;
ખાવા લાગે ખાંતથી, તેમાં ગડીજાય. સાં૦ ૫

તેમ એ સુખમાં દુખતાં રે, જળ થળ નવ દેખાય;
 જેમ મિઠાંની પુતળી, પેઠી જળમાંય. સાં ૬
 એ સુખ અપરમપાર છે રે, અતિસેં હુંદ્રાસ;
 એ સુખ સું વર્ણવું, શુદ્ધ સ્વયંપ્રકાશ. સાં ૭
 સર્વખલ્લિવદ્ધ્રક્ષ છે રે, સચરાચર વાસ;
 નભૂ બલિહારી સત્યને, શોભે ચિદવિલાસ. સાં ૮
 સાખી.

જાણુનહારો જાણિયો, સુખનિધિ સર્વાવાસ;
 નભૂ નિશ્ચે દદ અનુભવે, ચીન્યો ચિદવિલાસ. ૧

મહિના-૨ જા.

ઢાળ-ગરબો.

કારતેક કળીમળ ટળશે રે, જો સંતસમાગમ મળશે રે;
 તો સુકૃત સુફળ ફળશે, રમંતી રામસું રટ લાવો રે. ૧
 માગશેર માનિતા મનની રે, જોટી આશા તનને ધનની રે;
 એ તો સાહેબી થોડા દનની, રમંતી ૨
 પોશ માસે પરમ સુખ થાયો રે, જો સદ્ગુરુ શરણે જાયો રે;
 શેજે આપ માહે જોળખાયો, રમંતી ૩
 મહાવાક્યને ઉર આણે રે, વાચ્ય લક્ષ અર્થને જાણે રે;
 કરે અનુભવ એ પરમાણે, રમંતી ૪
 દ્વાગણુનો કૂલ્યો દીશે રે, જોઈ જોઈ મિથ્યા મન હિંસે રે;
 જાગી જુઓ તો જુહું દીસે, રમંતી ૫
 ચૈતર ચિત ચંચળ મટતાં રે, લક્ષની લાણી સુરતા લટતાં રે;
 નહિ વાર અજ્ઞાનને ઘટતાં, રમંતી ૬
 વૈસાખે કહુંછો વાળી રે, આપે આપું લો સંભાળી રે;
 અહંકારની આંટી ટાળી, રમંતી ૭
 જેઠ તેથી જીજે નહિ કોઓ રે, જેને હેત હરિસું હોઓ રે;
 શબ્દસાથે પ્રાણુને પોઓ, રમંતી ૮
 આશાડે તો ઉમગે ધન રે, તેવાં પ્રેમી જનના ચિન્હ રે;
 એવા અનુભવિઆને ધન, રમંતી ૯

શ્રાવણુ મનન નિદધ્યાસ રે, પછે કહાં રહે કર્મના પાશ રે;	
રાખો શુરુવચને વિસ્વાસ, રમંતીં	૧૦
ભાદરવાની ઝેવી લેસ રે, તેવી અણુઅધિકારીની રેસ રે;	
તેને જ્ઞાન ન લાગે લેશ, રમંતીં	૧૧
આસો દુનિઆં સાથે દાવો રે, મિથ્યા સાને જન્મ ગમાવો રે;	
નભૂ હરિ ભજિને લો લાવો, રમંતીં	૧૨

તીથિ ૧ લી.

રાગ-સોરઠ-સાખી.

શુરુ ગોવિંદ ગોવિંદ શુરુ, રખે આણુતા લેદ;	
અગ્નિ જવાળા જે નહીં, અવિચળ વાણી વેદ.	૧
અગ્નિથી દીપક થતે, થાય અતિ આયાસ;	
દીપકથી દીપક કરે, તો પ્રગટે વિના પ્રયાસ.	૨
આલ,	
સોધીએ શુદ્ધ વિચારથી રે, સચ્ચિદાનંદ ઘન;	
સતસંગતમાં સાંપડે, રૂંડું રામ રતન.	સોં ૧
પડવાના પીંડ પ્રહાંડ છે રે, નામ રૂપનો નાસ;	
જોગી જંગમ જપી તપી, મુકો અમરની આશ.	સોં ૨
ખીજમાં વૃક્ષને દેખિએ રે, ઉગેથી ચોળખાય;	
એમ કદપીને આરોપિઉં, તેથી મિથ્યા કેહેવાય.	સોં ૩
અતી રજકથી પ્રહા લગી રે, નામ રૂપ કેહેવાય;	
જૂઠું તેથી જાણિએ, આરોપ્યું અલપાય.	સોં ૪
ચોથાના સામર્થ્યમાં રે, ત્રીપુટીની ઉપાધ;	
ચોથા સહિત સહુ બ્રહ્મ છે, એ સવિકલ્પ સમાધ.	સોં ૫
પાંચમો પૂરણુ આતમા રે, આરોપ ન આણુ;	
એજ સમાધી સર્વદા, નીર્વિકલ્પક જાણુ.	સોં ૬
છઠ્ઠે શાસ્ત્રે સુધું કહ્યું રે, તું સદા સુખ સાંત;	
પાંચમાં ઘણી બ્રાંત છે, નિરબ્રાંત વેદાંત.	સોં ૭
સાતમે પેહેલી શુભધૃત્યા રે, સુવિચારણા જેહ;	
તતુમાનસા જે સત્વાપત્તી, પરમારથ તેહ.	સોં ૮

આઠે પૂર અજા વિશે રે, એજ જાણો આરોપ; સાં ૯
 જોધાર્યે મુમુક્ષુને, આરોપી કરો લોપ.
 નામે નામે નિશ્ચે થયો રે, કેહેવા રહ્યું ન કાંઈ; સાં ૧૦
 એ નહીં એ નહીં જાણતાં, શેશ રહ્યો તે સાંઈ.
 દશ દીશા આકાશમાં રે, વળી રેણી ને દીસ; સાં ૧૧
 એમ આપું આત્મામાં, અજા જીવ ને ઈશ.
 એકાદશમાં ઓદ્ધવને રે, કહ્યું શ્રીભગવાન; સાં ૧૨
 સચરાચર સભરાભરયો, એજ આતમજ્ઞાન.
 બહાર સેને ભમે જાપડો રે, જોજો છે વન વન; સાં ૧૩
 સદ્ગુરુ મળતે સાંપડે, ઘરમાહેતું ધન.
 તેરસને તેહેવા લહે રે, આતમલક્ષી થાય; સાં ૧૪
 દેહે દરશી કાંઈ નવ લહે, કરે કોટી ઉપાય.
 ચૌદે ભુવનલગી સહુ અજા રે, ગુણ રૂપ ને નામ; સાં ૧૫
 ભાંત મટે નામ રૂપની, સચરાચર રામ.
 પૂરણુ બ્રહ્મ પૂરી રહ્યો રે, રૂપ નામમાં રામ; સાં ૧૬
 અણુમાત્ર દીસે નહિ, ઠાલો કહીં ઠામ.
 એ પંદર તીથિ અનુભવી રે, સમજે સદ્ધર્માત્ર; સાં ૧૭
 નભૂતો ન ભવિષ્યતી, કર્તા કીર્તિત માત્ર.

તીથિ ર જી.

ઢાળ-ગરજો.

સખી પડવાનો સહુ ઘાટ, નીશ્ચે જાણો રે; ૧
 તે માટે સંતની સીખ, ઉરમા આણો રે.
 સખી બીજો જોલણુહાર, ન મળે જોજો રે; ૨
 ઓઢા પરપોટા લેહર, ઉમંગે છોજો રે.
 સખી ત્રીજી વાણી પાર, રહી મુખ માણો રે; ૩
 રવી ભેગે જળહળ તેજ, તે પરમાણો રે.
 સખી ચોથા ઘરની વાત, કહો કેમ કહિયો રે; ૪
 ગુંગાતુ સપતુ તેમ, સમજી રહિયો રે.

સખી પાંચમે પ્રકાશ, નખશિખ નાહાળો રે;	
એ જ્ઞાનાશિમા ખીજ, સરવે બાળો રે.	૫
સખી છઠ્ઠે ચક્રે લક્ષ, વૃત્તિ લાવો રે;	
પછે એકતાર અનહુદ્, તે સ્થળ આવો રે.	૬
સખી સાતમે ભોવંન, ઘઘરસ પીજે રે;	
એ સંતોકેરી સાન, સમજી લીજે રે.	૭
સખી આઠે પૂરનો એક, છે પરકાસી રે;	
એ આઠ મટીને એક, તે અવિનાસી રે.	૮
સખી નામે રૂપે વીશ્વ, જૂઠું દીસે રે;	
થાએ સદ્ગુરુથી સહુ એક, તો મન હીસે રે.	૯
સખી દશમી લક્ષિત એહ, વિરલા જાણે રે;	
તે મનમાં દ્વેત વિચાર, લેશ ન આણે રે.	૧૦
સખી એકાદશમું દ્વાર, તે મન તાહાં રે;	
તે મન થાએ નિજમંન, મટે અંધાં રે.	૧૧
સખી બારેવાટે પંથ, બોહોળા ચાલે રે;	
તેણે ઘુંચાયો જંત, મતમા મહાલે રે.	૧૨
સખી તેરસનો જે સ્વાદ, મુક્તા જાણે રે;	
આણુ સમજે વાદવિવાદ, જે મત તાણે રે.	૧૩
સખી ચૌદે ભુવનભેદ, રૂડા કલ્પ્યા રે;	
તે મટવા સાડ વેદ, સાધન જલ્પ્યા રે.	૧૪
સખી પૂરણમાસ વિલાસ, તૃષ્ણા ટાળો રે;	
તેણે સચરાચરમા એક, આત્મા લાળો રે.	૧૫
સખી પંદર તીથિ પ્રકાશ, અચળ વાણી રે;	
નભૂ એ ચિદ બ્રહ્મ વિલાસ, લે સુખ માણી રે.	૧૬

તીથિ ૩ જી.

ઢાળ-ગરબો.

હુનિઆંથી છોડો દાવો રે, સહુ સંશય મનના સમાવો રે;	
તો તો આ ફેરામાં પ્રાવો, રમંતી રામજી રટલાવો રે.	૧
પડવાનો પીંડ બ્રહ્માંડ રે, સમ દ્વીપ વળી નવ ખંડ રે;	
સોધી જોતાં ન કોઈ અખંડ, રમંતી	૨

ળીજો નથી જોલણ હાર રે, પોજો છે પરાની પાર રે;	
વાણી લેદે યથા વેદ આર, રમંતીં	૩
ત્રીજી સુન્ન પાર છે સ્વામી રે, નિર્લે થાઓ તે પદ પામી રે;	
આપે જોળજો અંતરજામી, રમંતીં	૪
જોયે દેહ લગી આકાર રે, પરમાત્મા તેથી પાર રે;	
જો તો વાણી રહિત વિચાર, રમંતીં	૫
પાંચમે કોશ રહી પેજો રે, તટસ્થાર્થ થતે પદ દેજો રે;	
પછે છવને સેજે ઉવેજો, રમંતીં	૬
છકે ચકે તે શ્રીજી છાજે રે, કરતા થઇ શિખરે જીરાજે રે;	
તહાં દશ વિધિ અનહુદ વાજે, રમંતીં	૭
સાતમે લોવન સુખ સાફ રે, તહાં વળગી રહો તો વાફ રે;	
નથી તે થળ માફ તાફ, રમંતીં	૮
આઠ પૂરતણો એક ઇશ રે, તેથી પર રહ્યાં પચ્ચીશ રે;	
સર્વથી પર છે ભુગદીશ, રમંતીં	૯
નામે રૂપે જગત જો ભાસે રે, સતસંગથી સંજો જાશે રે;	
ત્યારે એક સતંતર થાશે, રમંતીં	૧૦
દશ ઇંદ્રિઓથી ન જલાયે રે, તહાં અંતઃકરણ ન જાજો રે;	
તો તે સાવડે ધારી કેહેવાજો, રમંતીં	૧૧
એકાદશમાં અનુભવ સોધોરે, હુરિયે જોદ્ધવને પરજોધ્યોરે;	
શુકે પરિક્ષતને અંજોધ્યો, રમંતીં	૧૨
જારે વાટે પંથ જાહુ જોલો રે, તત્ત્વ વાત કોઈ નવ તોળે રે;	
પછે ડાયા થઈ ડાપણ ડાળે, રમંતીં	૧૩
તે રસને જાણે શુક સરળા રે, કાંઈ પરિક્ષતે કોથી પરજયા રે;	
જેણે નીત નિરંજન નિરજયા, રમંતીં	૧૪
ઐક લોવન કલ્પિત મનનું રે, એવું જાણવું છે હરિજનનું રે;	
તે ન માને કરતવ તનનું, રમંતીં	૧૫
પૂરણમાં આવાહન કેહેવું રે, એવું લક્ષી પુરુષને લેહેવું રે;	
નભૂ નિત્ય અરૂપે રેહેવું, રમંતીં	૧૬

વાર.

ઢાળ-ગરબો.

- રવી જ્ઞાન ઉદ્ધે થયું ઝેને રે, રંચ રાત રહી નહીં તેને રે;
તે તો ખીજું કરી કેહે કેને, રમંતી રામજું રટ લાવે રે. ૧
- શોભ દૃષ્ટી થયા તે જન રે, થયાં શોભ સરીખાં મન રે;
એવા આતમદરશીને ધન, રમંતી૦ ૨
- મંગળ વરલાં દીન ને રાત રે, તેણે જુદી ન દીડી જાત રે;
તે તો ભૂલે જોઈ નહિ ભાત, રમંતી૦ ૩
- બુધથી નિશ્ચે કેમ થાયે રે, બુદ્ધિમાં તેની સત્તાયે રે;
કેમ આંખે આંખ જોવાયે, રમંતી૦ ૪
- ગુરુ વિના કોઈ નવ જાણે રે, મનમુખી મિથ્યા મત તાણે રે;
વણ પામે વાત વખાણે, રમંતી૦ ૫
- શુકરે તે સાધન રે, જહાં દૃષ્ટ ન આવે અન્ય રે;
તાંહાં જાતાં મટિજાય મન, રમંતી૦ ૬
- સાની વાર ગુરુને શરણે રે, જો ચિત્ત ઠરી રેહે ચરણે રે;
તેના મટે જન્મ ને મરણ, રમંતી૦ ૭
- આઠે વાર અનોપમ ગાયારે, ગુરુકુરુણાથી કેહેવાયા રે;
કહે નભૂ ધન ગુરુરાયા, રમંતી૦ ૮

વાર.

ઢાળ-ગરબો.

- સાતે વાર સુધરિયા શેજમા, શ્રીસદગુરુએ કીધી શાયે જો;
લટકણ લાંગી લવસાગર તણી, મોટો સંતતણો મહિમાય જો. સાં ૧
- ગુરુવણ અન્યથકી શુભે નહીં, એ સમજવું છે ગૂઢ જો;
માટે લાવ ધરી મનને વિષે, જા ગુરુશરણે મતિમૂઢ જો. સાં ૨
- ગુરુશરણ ગ્રહી રસ આખવો, જેથી સર્વ દુઃખનો નાશ જો;
જન્મ મરણ લય જઈ કરી, પદ પાંમશે અવિનાસ જો. સાં ૩
- એવા ગુરુમહિમાને જાણિને, કર પ્રીતિ અચળ સદાય જો;
નભુ ગુરુપ્રતાપે તરિ ગયા, આ લવસાગર મહાય જો. સાં ૪

આદિત ઉદ્યો નિજ જ્ઞાનનો, મોહો રજનીનો આળ્યો અંત નો; સાં ૫
 અજ્ઞાન અંધારું યોગ્યું નહિ જડે, સુધો મારગ સમજ્યા સંત નો.
 રવિ શશિ જોતિ જોવા શું કરે, સદ ચિદ આનંદ સમ પ્રકાસ નો; સાં ૬
 અદ્વૈત એક અખંડિત આતમા, આપે યોગખાચો અવિનાસ નો.
 કરવું તેને કાંઈ રહ્યું નહીં, જેમ કોઈ ઉતરયો સલિતા પાર નો; સાં ૭
 જળનાં સાંજ સહુ જળમાં રહ્યાં, ના કરે નાવી મંત વીચાર નો.
 વિરચિત નામ નભુ નીમિત્ત છે, એ પદ પૂરણું એધાણ નો; સાં ૮
 એથી સંશય કોઈ કરશે નહીં, આગે આપનું કરે વખાણ નો.

શોભ સરખું મન શીતળ થયું, સાંતી સુખસીધુમાં ઝીલે નો; સાં ૯
 એ સુખ કેરી ઉપમા શું કહું, જેને લેશ અજ નહિ પીડે નો.
 વીશ્વ બ્રહ્મ તેને ભાંસી રહ્યું, દ્વૈત ના રહ્યું કીચિત્માત્ર નો; સાં ૧૦
 તેને જાંચ નીચ રહ્યું નહીં, નહિ કોઈ પાત્ર ને કુપાત્ર નો.
 એથી સત સંગત કીજિયે, બીજા કરિયે કોટી ઉપાય નો; સાં ૧૧
 કરતાં જગ્ન જપ તપ દાનને, એથી આત્મજ્ઞાન નહિ થાય નો.
 સતસંગતથી દુષ્ણ વામિયે, એવો સંતતણો પ્રતાપ નો; સાં ૧૨
 નભુ નિશ્ચે નીરલેપદ પામિયે, આયું ટાળી યોગજો આપ નો.

મંગળ વરલ્યા ચૌદે લોકમાં, નિત નિત આનંદ આચ્છવ થાય નો; સાં ૧૩
 સ્વર્ગથકી સુખ અધિક છે, જન તે જીવદસાથી જાય નો.
 મુક્તા થઈ માહાદે જગતમાં, રેડે પાંધન નહિ આણુમાત્ર નો; સાં ૧૪
 એ સુખથી સુખીયા થઈ, થાય પ્રપુલ્હિત નરગાત્ર નો.
 વીશ્વ બ્રહ્મ તુજમાં ગળકી રહ્યો, તું ગળકયો વીશ્વ મોહન નો; સાં ૧૫
 વીધિસુખ જોતાં જેમ ઘટ નીરમાં, તેને ગાહેર ભીતર વાર નો.
 નિશેધ જોતાં કાંઈ ભાસે નહીં, શ્રુતીશબ્દ કરે ઉચ્ચાર નો; સાં ૧૬
 વિધિ નિષેધ કંઈ ભાસે નહીં, નભુ એમ તત્વ વિચાર નો.

બુદ્ધિમા ભાસ પડ્યો ચૈતનનો, ચૈતનમા બુદ્ધિનો ભાસ નો; સાં ૧૭
 એક એકમા એમ આવીયો, અરસપરસ અધ્યાસ નો.
 લોહું પેહું હોય જેમ આગમાં, તે લોહામાં અગ્નિ આવે નો; સાં ૧૮
 લોહું ને અગ્નિ એકરસ થતે, ન્યાડું દૃષ્ટિયે ના આવે નો.
 એથી ભ્રમ ઉપન્યો મન વિષે, શુદ્ધ બુદ્ધિ ક્યાંથી લાવે નો; સાં ૧૯
 એથી અંધ મોક્ષ માની રહ્યા, સંત મળે સુધું સમજાવે નો.

એનો ઉપાય કહું તે સાંભળો, મન થીર કરી શ્રોતાજનન જો;
નહુ નિશ્ચે નીરસેપદ પામિઓ, તેને સમાન ઘર ને વંન જો. સાં ૨૦

ગુરુકે સાંભળ મુત સાચું કહું, એમ સમજ્યાથી મન પામે સાંત જો;
એમ લહ્યાથી અધ્યાસ નહિ રહે, તેપર કહું એક દૃષ્ટાંત જો. સાં ૨૧
નર વાંદર તરોવરપર વંનમાં, નીચે આવી ઉભો વાઘ જો;
કપિની છાંયાં પકડી છંજ કરી, પકડાયો લપટાયો કપિ પાગજો. સાં ૨૨
નરની છાંયાંને ગ્રેહેવા ગયો, નર કેહે એમ નહિ પકડાઉં જો;
થાકી વાઘ ગયો કર ઝાપટી, હું કપિ જેવો મુરખ નહિ થાઉં જો. સાં ૨૩
નર જ્ઞાની અજ્ઞાની વાંદરો, છાંયાં દેહ ને કર્મ વાઘ જો;
એ સીદ્ધાંત સમજવું સંતને, નહુ લેશ દેશ નહિ ગ્રહણત્યાગ જો. સાં ૨૪

મુકરે સાધન મુધું સમજતાં, સમજ થયા છે લવપાર જો;
એવા અનેક હુરિજન ઓધરયા, સમજ આત્મ તત્ત્વ માર જો. સાં ૨૫
પરિક્ષત જનકવિદેહિ આદિ ઘણા, રાજા રહુગણુ ને ખટવાંગ જો;
દેવહુતિ ઉતંગળ ને સકુંતળા, તે સમજ્યાં સાંગોપાંગ જો. સાં ૨૬
આત્મજ્ઞાન વિના ભટકી મરે, ને ગર્ભવાસ નહિ જાય જો;
લક્ષ્યોરયાસીમા ફેરા ફેરે, અજ્ઞાને અતિએ અથડાય જો. સાં ૨૭
એથી સતસંગત કીજિયે, નહુ નિશ્ચે નીરસે પદ થાય જો;
તેનો જન્મ મરણ ફેરો ટળે, એ લવ તરવાનો ઉપાય જો. સાં ૨૮

સાની વાર સમજતાં સેજમા, આંખ ઉઘડે તો સમજુ જાય જો;
મિથ્યા સાજ સોદ્યો જડે નહીં, એમ આપોપું ઓળખાય જો. સાં ૨૯
ભાવાભાવ તેને ભાસે નહીં, સેજે સાત ભુમિકા મુજે જો;
બ્રહ્મ વિદ્યમા વ્યાપી રહ્યો, મુરખ પ્રીતે પથ્થર પૂજે જો. સાં ૩૦
જળમાં પેડી લવણની પૂતળી, પેસંતાં જળ રૂપે થાય જો;
ઘા પાડાને ઠામ પખાલને, ઘા કોહો કેમ રૂઝાય જો. સાં ૩૧
ખતરીસ તુકો આઠે વારની, તુકે તુકે તત્ત્વવિચાર જો;
જે નર વાંચી શીખીને સમજશે, નહુ તે ઉતરશે લવપાર જો. સાં ૩૨

રેંટિયો-૧ લો.

ઢાળ-ગરબી.

રેંટિયો તે રિદ્ધ ને સિદ્ધ, મારા વાલા;
 કાંતે કુળવંતી નારી રેંટિયો રે. ટેક.
 મારા રેંટિયામાં છે નવે નિધ, મારા વાલા; કાં ૧
 જ રે પૂર્વ સંચિત પાકા સાગનો રે,
 હેના સુક ને સોણીત બે સુથાર; મારા વાલા; કાં ૨
 જ રે સુરતા સોહાગણ સુંદરી રે,
 એનો અવિનાસી છે ભરથાર; માં; કાં ૩
 રૂડી પાંચ તત્વની કીધિ પાટલી રે,
 એની થાંભલી છે પ્રાણ ને અપાન; માં; કાં ૪
 જેના ચિત્ત રે ચમરખાં ચોડિયાં રે,
 એના તોરણિઆ શશિયર ભાણ; માં; કાં ૫
 એની હોરી બાંધી તે દિલ સુદ્ધની રે,
 એના દાવડાનો દીનકાર; માં; કાં ૬
 એની ત્રાંક સુધારી સુધુમણ રે,
 એની મુળકુંડળની માળ; માં; કાં ૭
 એની ઘોણી અવસ્થા ચારની રે,
 એના રેણુ થયા છે ગુણ ત્રણ; માં; કાં ૮
 એની બુદ્ધિ ગ્રહી તે મન માકડી રે,
 મટ્યો પૂરી ફેરાનો ત્રાસ; માં; કાં ૯
 સદગુરુ શબ્દે સંમારિયો રે,
 એનો આરો અખંડ અભ્યાસ; માં; કાં ૧૦
 જ રે શ્રુતીને સ્મૃતિ તેલ હંજિયું રે,
 પૂર્યો લોભ તૃષ્ણાનો લોટ; માં; કાં ૧૧
 બેઠી મન રે નિશ્ચળ કેરી માચીએ રે,
 ખાંતે કાંતિએ નહિ આવે ખોટ; માં; કાં ૧૨
 એની પ્રરતી ચંચળતા ચારની રે,
 મટ્યું અવિદ્યાનું આવર્ણ; માં; કાં ૧૩

જી રે પૂણી ગૃહી તે નિજ પ્રેમની રે,
 ભરી સોહમ અપટી સાર; માં; કાં ૧૪
 જી રે જોહમ અખંડ અંકોરથી રે,
 હેનો તૂટી ના શકે તાર; માં; કાં ૧૫
 હેતું મન રે પ્રરીરહું ક્ષણકો રે,
 ઉણું અનુભવ વસ્તુ વિવેક; માં; કાં ૧૬
 જી રે સતસંગ જળથી પુંકારિઓ રે,
 વાળી આંટી અનેકની એક; માં; કાં ૧૭
 કોઈ સંત રે સુતરિએ સુતર મૂલવ્યું રે,
 આંચો લાલ અખંડ આનંદ; માં; કાં ૧૮
 એ તો લોભાઈનભૂસળી લક્ષ્મી રે,
 થઈ મટ્યું તે સરવે દર્દ; માં; કાં ૧૯

રેંટિયો ર જો.

રાગ-સોરઠ.

ઘરમા રહી રોળાગણ કાંતે રૂડો રેંટુડો રે;
 ક્ષણ ક્ષણ કાંતે કાંતે રૂડો રેંટુડો રે. ટેક.

તોરાણઆમાં ત્રાંક ત્રવેણી, સુપુમણ શરી સુર સાથે;
 ગુણ ગ્રહી એમ લાલ ઘણેરો, ગ્રહી મન માકડલી હાથે. ધર૦ ૧

પાંચ તત્વની પ્રોઠ પાટલી, દશે દામણે દોરી;
 અચળ માંચી સુરતા સોહાગણ, બેટી ગુણનીધિ ગોરી. ધર૦ ૨

મુળકુંડળની માળ મનોહર, શબ્દ સનેહે ઊંચે;
 લોલ મોહનો લોટ પૂર્યો, જુગત ઘણેથી ઝુએ. ધર૦ ૩

સુતર સકળ સીદ્ધી સાંપડતાં, ઉણી આંટી વાળી;
 નભૂસળી મૂલ ઘણેરું આવે, હરિજન હરખે લાળી. ધર૦ ૪

ગરબો.

અનુભવિ ઓળખ આત્મારામ કે, છે સતસંગમાં રે લોલ; ૧
 વિરા મારા છીપ પ્રમાણે થાય કે, આરત અંગમાં રે લોલ.
 સાથી મારા થાય શબ્દ ઓંકાર કે, સુરતા દોડાવીએ રે લોલ;
 ખેલી મારા સાંભળીને કરિએ મન કે, પછી અજમાવિએ રે લોલ. ૨
 અનુભવિ ઇન્દ્રી ને તનમાત્રા કે, પવનમાં ભેળિએ રે લોલ;
 વીરા મારા મન પવન સમેત કે, લયમાં મેળિએ રે લોલ. ૩
 સાથી મારા લયનો છેડો નાદ કે, ચોથા ઠામમાં રે લોલ;
 ખેલી મારા ત્યાંસુધી આકાર કે, રૂપ ને નામમાં રે લોલ. ૪
 સાથી મારા તેથી પાર અરૂપ કે, જળહળ ભેતતું રે લોલ;
 ખેલી મારા જેમ જળમાંહે ભાસ કે, રવી ઉઘોતતું રે લોલ. ૫
 વીરા મારા તે તું તું તે એકરૂપ કે, મહામંત્રતું રે લોલ;
 વીરા તહાં નહી વીધિ નિખેદ કે, ત્રિપુટી તંત્રતું રે લોલ. ૬
 વીરા એ ઠરવા કેરો ઠામ કે, અતિસે દોહલો રે લોલ;
 નભુ એ હરિ શુરુ સંત દયાએ કે, થાએ સોહલો રે લોલ. ૭

ગરબી.

સું જાણે હરિને રે, મૂરખ મમતાના અંધા; સું ૧
 પરપંચે બહુ પેટ ભરે ને, ધાતા હિંડે ધંધા.
 એક બાણું સંતસંગ કરે નહીં, પાંસે જાતાં લાગે; સું ૨
 મારખાય ને દંડ ભરે, એક તુચ્છ વિશયને કાળે.
 વાદ કરે વણુ સમજે તાણે, માંહેલું ઉંટ ન જાણે; સું ૩
 મન મેલું ને જાહેર ધુવે, કોહો નિર્મળ કેમ થાણે.
 આત્મલક્ષની વાત ન જાણે, કર્મ ક્રીડામાં ગડિયા; સું ૪
 અહંકાર સંશે નવ છૂટે, લખચોર્યાસી પડિયા.
 ડાયા ઘઈને ડાપણુ ડાળે, સંતશબ્દ નવ જાણે; સું ૫
 નભૂએવા મૂરખની આગળ, કોહો શુરુતું શું ચાલે.

ગરબી.

સાંભળ મન મહારાં રે, સાચી વાત કહું;	
સુત વિત ને દારા રે, સ્વાસ્થભૂત સહુ.	૧
નહિ કોઈ કોહોનું રે, ભે વિચારીને;	
હરિ સનમુખ થાને રે, મમતા મારીને.	૨
આ ભવ છે દુસ્તર રે, દીલડે બાણીને;	
તરવા કર અનુભવ રે, સદ્ગુરું વાણીને.	૩
સહુ અંત પોકારે રે, કડુણા આણિને;	
તોહિ સાન ન આવે રે, પામર પ્રાણીને.	૪
કડવું ગુરુ પાએ રે, રીસ લગાડીને;	
નિદ્રાને ખુવે રે, ભેરે જગાડીને.	૫
તો તું નવ ચેતે રે, ત્યારે શું કરીએ;	
ઉંઘા ઘટમાહે રે, ઉદક કેમ ભરીએ.	૬
હવે કહિને થાક રે, ઘાંટા કહાડીને;	
સહુ સંતે કહું છે રે, ઢાલ વગાડીને.	૭
હવે ભે નહિ ચેતે રે, તો ગોંથાં ખાશે;	
લખચોર્યાશીમા રે, ફરી પ્રરીને બાશે.	૮
તે માટે તાહારે રે, હવે એ કરવું;	
નભુના પ્રભુ દેકું રે, ધ્યાન રૂઢે ધરવું.	૯

ગરબી.

ધરવા હરિ ધ્યાને રે, સાને સમજી લે;	
દેહા અભિમાને રે, દુખ સદા પી લે.	૧
તે દુખ મટવાને રે, સતસંગત કરીએ;	
સતોને શબ્દે રે, ભવસાગર તરીએ.	૨
સાગર તરવાનો રે, અન્ય ઉપાય નથી;	
ભે વેદ પ્રાણે રે, મેળવ શાસ્ત્ર મથી.	૩
સતસંગ કરીને રે, સરવે પદ પામે;	
જેમ જળ ઢળીઆવે રે, તે નીચે ખામે.	૪
મહાપદમાં માણે રે, તે મુકતા થઇને;	
નિઃસંદિગ્ધિર થઈ રહે રે, એથે ધરજીને;	૫
તે ધરને ખોળો રે, બાંહાં ઉપાધ નહીં.	
નહિ ત્યાંધ્યે ધ્યાતા રે, સાધક સાધ નહીં.	૬

તે ધામ તમારું રે, ઠરવા ઠેકાણું;	૭
તાંહાં ઠીક ઠરી રહો રે, તો ડાયા બાણું.	
ડાપણ ડોળાયું રે, બહુ વચને વળગી;	૮
વાણીની બળો રે, કેમ થાએ અળગી.	
અળગી તે વળગી રે, વળગી અળગી છે;	૯
તે ગુરુગમ વાણી રે, પૂરા નર પ્રીછે.	
પ્રીછો પૂરણ છે રે, ઘીભું શું બાકી;	૧૦
એ અનુભવ થાતાં રે, ક્રિયા સહુ થાકી.	
તેને શું સાધન રે, સઉ સીદ્ધિ થાતે;	૧૧
નભૂ નિલય અખંડિત રે, સમગ્રી સમાતે.	

ગરબી.

સમજ્યા તે સમિયા રે, ભાતે ના ભમિયા;	૧
સિદ્ધ પાક બનાવે રે, ભો પોતે જમિયા.	
જમિયા પણ મુગા રે, મુખ કેમ બોલાએ;	૨
ખાંડ કે મીઠું રે, કોહો કેમ કેહેવાએ.	
કેહેવાએ એહેવું રે, ચંદ્ર તરૂં જેહેવું;	૩
શાણને સાને રે, તે સમજી લેવું.	
લેવાનો લક્ષજ રે, ભો નિસદ્દિન આવે;	૪
તો અનુભવ થાએ રે, આ ફેરો ફાવે.	
પ્રાવ્યો તે ફેરો રે, ભવમા ના ખાએ;	૫
નભૂ નિરંજ્યે થાતાં રે, જીવદશા જાએ.	

ગરબી.

હરિજન હરિથી અધિક જાણવા, શ્રીમુખથી હરિ જોડ્યા વાણુ ભે;	
અગમ નિગમમા સહુ એમ કેહે, જીગમા પંચ કહે પરમાણુ ભે. હં ૧	
હરિના ક્રિધા જીવ નરે પડે, હરિજન ઉતારે ભવપાર ભે;	
દુરવાસાએ અમરીખ પરલવ્યો, હરિએ તતક્ષણ કીધી વહાર ભે. હં ૨	
તેમાટે હરિજનના સંગથકી, સેજે નિર્મળ ખુદ્ધિ થાય ભે;	
હરિજન હરિ સરજો તેને કરે, જનની જીવદશા તે જાય ભે. હં ૩	
એને જન્મ મરણ દુખ ટાળવું, તે જન કરે સંતનો સંગ ભે;	
નભૂ નિર્ભયપદ નિરંજ્યે પામશો, થાશે ભવદુખ કેરો લંગ ભે. હં ૪	

ગરબી.

એને લવસાગર તરવું હશે, તેને એ મોટો ઉપાય ને;
નિત નિત સતસંગતમા બેસવું, સંશે પૂછે ઉત્તર થાય ને. એં ૧
સાંભળી શ્રવણ મનન કીર્તિએ, પછી કરિએ નિત અભ્યાસ ને;
સાક્ષાત્કાર અનુભવ ઉપને, તતક્ષણ થાય અવિદ્યા નાસ ને. એં ૨
કાયા કલેશ નહિ કરવોપડે, વણ આયાસે પામે ધામ ને;
સતસંગતનો મહિમા છે ઘણો, હસતાં રમતાં મળશે રામ ને. એં ૩
સંતની સીખ રૂઢેમાં ધારને, સેઝે સરવે સીને કાળ ને;
નભુ ઉણમ ન રેહે તેને કશી, ઘેર બેઠાં પામે સુખરાજ ને. એં ૪

ગરબી.

અનુભવિ આપે આપું ઓળખો, તમથી અન્ય નથી કાંઈ બીજું ને;
સ્વામી સેવકનો સંશે ટાળને, સમજ્યા તેતું કારજ સીજ્યું ને. અં ૧
આ લવસાગરને અજ્ઞાનથી, એવો જાણો છો અપાર ને;
ગૌવધપદ જળ સમ તરીજશે, સમને ક્ષણ નહિ લાગે વાર ને. અં ૨
તમો છો અખંધ બાંધ્યા કહાં રહો, મિથ્યા પ્રતિત વેગળી સુકો ને;
બાંધ્યા વણ છુંટવું ચાઓ છો, આવા ચતુર થઈ કાં ચુકો ને. અં ૩
મન બુદ્ધિ આદે જડ સૌ જાણિએ, તમથકી ચૈતન થાય ને;
નભુ પરછાંચો નરને કેમ ગ્રહે, રોગ વિના તે સો ઉપાય ને. અં ૪

ગરબી.

એમ સમજી સમરસ થઈ રહો, ટાળો ધેધાતાનો ચેહેરો ને;
અગ્નિ દીપકમા અંતર નથી, સુન્ય ગગનમાં નહીં કાંઈ બહેરો ને. એં ૧
કુંડળ દૂર કનકથી કેટલે, - તમ સુદ્ધાં હરિથી એમ ને;
કાંઈએ અળગું તો દીસે નહી, ત્યારે બીજું કહીએ કેમ ને. એં ૨
દૃષ્ટા પ્રપંચ સાક્ષી ત્યાં લગી, પ્રપંચ નહિ તો સાક્ષી સાનો ને;
સ્વામી સેવક બે હોય ત્યાં લગી, સેવક નહિ તો સ્વામી સાનો ને. એં ૩
એ અચ્ચો રસ ચોપે ચાખને, શબ્દાતિતતણુ સુખ લેવા ને;
નભુ નિર્લેપદ નિશ્ચે પામશે, કરતાં સંત ગુરુની સેવા ને. એં ૪

ગરબી.

માયા મહાળળવંતી મોહેની, મોહ્યા માનવ દાનવ દેવ ભે;
 એથી કોઈતું બળ ચાલે નહી, તપથી ચુકાવે તતક્ષેવ ભે. માં ૧
 પાશશર સરખા પરમારથી, દીઠી કૈવરતક કન્યાય ભે;
 મછગંધાને મધ ગંગા વિષે, ધુવેર પ્રગટાવી ક્રીધો અન્યાય ભે. માં ૨
 ભસ્મગંધને હુરિએ બાળિઓ, મોહેનીથી મોહ્યા ત્રિસુળપાણી ભે;
 વનમાં તપ કરતાં હર ચુકિયા, ઉમયા થઇ ભીલડી રાણી ભે. માં ૩
 બ્રહ્મા સારદાને દેખી ચલ્યા, અન્યોઅન્ય દીધો શાપ ભે;
 ચંદ્ર ગુરુપતિની ચુકિઓ, મન નહિ ગણ્યું પુન્ય કે પાપ ભે. માં ૪
 સુરપતિ ગૌતમને ઘેર સાંચર્યો, વિધુ કુરકુટ થઇને સેન ભે;
 રૂપીને બાણ થયું તવ શાપિઓ, સહસ્ર થયાં ઇન્દ્રને નેણ ભે. માં ૫
 શ્રૃંગીરૂપી રંભાએ ભોળવ્યો, નારદ જગમોહેનીએ વગોયો ભે;
 ડાહ્યા ચતુર ઘણા નર ચુકિયા, મોટા મુનિએ મહિમા ખોયો ભે. માં ૬
 ગર્વ ન કરશો ગુણિએલ મન વિષે, જહાં જેમ હુરિ રાખે તેમ રહિયે ભે;
 રંક નભૂ સરખાતું શું ગળું, ભાઈ તીખા તરેરા નવ થઇએ ભે. માં ૭

ગરબી.

મન મુરખ મા કર ગારખો, દેહે કેરો રે;
 ક્ષણમાં પરપોટો જેમ, પાણી કેરો રે. ૧
 સ્વારથનો સહુ સંસાર, ગણશે ગરથે રે;
 અંતે નહિ આવે કોઈ, તાહારે અરથે રે. ૨
 એમ બાણી ચિત તું ચેત, મમતા મુકી રે;
 તુંજ ઉપર તે ગળી કાળ, રહ્યો છે હુંકી રે. ૩
 જોને મોટા રાણા રાય, મરડી મારચા રે;
 એ કાળ થકી તો લોક, ચોદે હારચા રે. ૪
 તે માટે સંતની શીળ, ઉરમા ધરિયે રે;
 નભૂ નીતકરો સતસંગ, ભવજળ તરિયે રે. ૫

ગરબી.

તું અવિનાશી, અચળ સનાતન જોની આપ વિચારી;
 સત્ય જ્ઞાનમનંત બ્રહ્મ, એ વેદે શ્રુતિ ઉચારી રે. તું અવિં ૧
 તું પરમારથ બોધરૂપ, સચ્ચિદાનંદ સુખકારી;
 નિજાનંદ તું સ્વપ્રકાશ, એમ કર નિરથે નિરધારી રે. તું અવિં ૨

અન્યોઅન્ય અધ્યાસ બુદ્ધિથી, આત્મા લહે સંસારી;
અખંધ ખંધન એજ પ્રતિતી, મિથ્યા મુક વિસારી રે. તું અવિં ૩
સદ્ગુરુ વચન સંતની સાળો, જો તે ઉર ધારી;
પછી પ્રતિત કર મન અનુભવથી, અવ્યય અજ અવિકારી રે. તું અવિં ૪
શ્રવણ મનન નિદધ્યાસ કરી, સાક્ષાત્કાર અનુસારી;
નભૂ નિરલેપદ સદ્ગુરુ શરણે, વાદવિવાદ નિવારી રે. તું અવિં ૫

ધોળ.

સકળ પ્રહ્લાંઠમાં એક છે તાર, વિશ્વ રહું સૌ એને આધાર;
સુત્રાત્મા કેહે સૌ સંસાર તો, ઓળખિએ એક તારને રે. ૧
એક એક તાર અખંડ છે ભાઈ, એને કોઈ શકે નહિ ગાઈ;
જો જાણે ગુરુ હોય સહાઈ તો, ઓળખ ૨
ત્રિકુટિએ સુરતા જો આણે, ઝીણો જાતો વળતો જાણે;
સંગે જાયતો થાય ઠેકાણે તો, ઓળખ ૩
પશ્યંતિએ થઈ મધ્યમાં જાણે, દ્વાદશ નીચ ખરાકો રે થાણે;
એ પરમાણુ શંકર ગાય તો, ઓળખ ૪
તત્ત્વવેત્તાએ તત્ત્વ તપાસ્યાં, લિન લિન પ્રગટ પ્રકાસ્યાં;
અદ્વૈત એક અનેક તે ભાસ્યાં તો, ઓળખ ૫
શેષ રટે તે સોહું સાચો, નામ રૂપ નભૂ નટ નાચો;
રસકારને રંગે રાચો તો, ઓળખ ૬

ધોળ.

અનુભવિ વીરા આત્મા ભાળો, દ્વૈતપણુ તનડાંથી ટાળો;
નેહુ ધરી નરહરિને ન્યાળો તો, ખાળો વિશ્વની વાસના રે. ૧
ચંદ્ર સૂરજ સુક્ષ્મણુએ સાધો, અળગી કરવી હોય ઉપાધો;
ખળવંત સાથે નેહુડો ખાંધો તો, લાધો લક્ષ ના છોડશો રે. ૨
તર્ત આવો ત્રિવેણીને તીરે, નાહો સુચિ ગંગાજળ નીરે;
મળવું ધારો આણે શરીરે તો, ધીર ધરો એના ધ્યાનમા રે. ૩
શાસ્ત્ર વદે છે સુગજ શુધી, આગળ વાત વેદાંતે રૂંધી;
ખાંતે તે સંતોએ નાખી ખુંદી તો, બુદ્ધિનું બળ જ્યાં નથી રે. ૪
ગગન મંડળમાં અમૃત વરસે, પ્રેમીજન કોઈ વિરલા પરશે;
કોઈએક હંસ મોતીડાં ચરશે તો, તરસે નભૂ જે ત્યાંડાં જશે રે. ૫

ઘોળ.

અનુભવિઆ જન આવો રે, સતસંગત કરિએ; ૧
 જે સ્થળ દ્વેત ન લાસે રે, તે સ્થાનેક ઠરિએ.
 શૃષ્ટી મારગ રચિઓ રે, એમા આપ સમાવો;
 શુદ્ધ સ્વરૂપને પામો રે, મનસાનો લાવો. ૨
 પ્રથમ આઘ અનાદિ રે, અંકુર તે માયા;
 રજ તમ સત હરિ હર અજ રે, એ ઈશ્વર જાયા. ૩
 તેથી પાંચે તત્વ રે, નભ વાયુ ને વન્હી;
 જળ પૃથિવ એ પાંચે રે, ઉપન્યા અવિગતથી. ૪
 પંચ વિષય તત્વના રે, શબ્દ ને સ્પર્શ;
 રૂપ રસ ને ગંધ રે, જ્ઞાનીને દર્શ. ૫
 પંચ ઈંદ્રી એ જ્ઞાન રે, વિષયને જાણુ;
 તેથી છે ઈંદ્રી કર્મ રે, ક્રિયા પરમાણુ. ૬
 એ ચોવીશે તત્વ રે, લખિયાં પૂરાણુ;
 પચ્ચીસમી છે માયા રે, પોતે પરમાણુ. ૭
 છવ્વીસમો પરમાત્મા રે, તૂં ને તે એક;
 નહુ નિશ્ચે કરી રહિએ રે, નેતિને છેક. ૮

ઘોળ.

એવું અંતર આવ્યું તેને, અવર ગમે નહિ કાંઈ જોને;
 જે નરને નરવેધ ઉપન્યો, તેને જડશે સાંઈ જોને. ૧
 તે દેખે મૃત્યુને જમલો, કમળો સરવે જાય જોને;
 જેમ જળમાથી મીન વછાચું, ઘડિએ નવ જીવાય જોને. ૨
 આ સંસાર અલુણો લાગે, જેને આરત લાગે જોને;
 ચૌદ લોકની રીદ્ધિ સીદ્ધિ, તેહેને તે નવ માગે જોને. ૩
 સતસંગતમા નિસદ્ધિન રહે તે, અંતર પ્રેમ અતિસે જોને;
 હરિ વિના અણુમાત્ર કહીં તે, કાલો ઠામ ન દીસે જોને. ૪
 હરિને જાલે હરિને ગાયે, હરિને સોંપે મન જોને;
 આપું ટાળી આપે પ્રગટે, હરિને સોંપે તન જોને. ૫
 અંતર આરત એવી થાયે, તો ભવનુ દુખ જાય જોને;
 હરિ શુરુ સંત કૃપા હોયે તો, નહુ નિરલેપદ થાય જોને.

ધોળ.

સતસંગતનો મોટો મહિમા, શાસ્ત્ર પૂરાણે સાખી જોને;
સંત શબ્દ સાંભળતાં તરશે, જો રેશે મન રાખી જોને. ૧
શુક સનકાદિક નારદ સરખા, સંત મળેથી સીધ્યા જોને;
શરણે આપ્યા તે પ્રાણીને, આપ સરીખા કીધા જોને. ૨
જેમ પારસને લોહું પરસે, સેજે સોનું થાય જોને;
જેમ કિડાને પાંખો આવે, જો ચટકો સેહેવાય જોને. ૩
જેમ લોહું અગ્નિમા પેશે, તેમાં અગ્નિ આવે જોને;
શિવ શિવ સઘળે થાયેતો, ઉપજણ સહુ સમાવે જોને. ૪
તે માટે સતસંગત કરતાં, કાંઈ વિલંબ ન કરિયો જોને;
નહુ નિશ્ચે સતસંગત કરતાં, ભવસાગરથી તરિયો જોને. ૫

ધોળ.

ચેતી લો ચેતી લો પ્રાણી, મુનશા દેહે છે મેવો જોને;
ફરી ફરીને કયાંથી તમને, મળશે અવસર એવો જોને. ૧
સુખ જોઈને શું લોભાયા, અંતે દુખનો દરિયો જોને;
મદ મમતા હંકાર ભર્યો તું, લક્ષ્યચાર્યાસી ફરિયો જોને. ૨
સ્વાસ્થ્યતું સંસાર સગું છે, સુત દારા વિત સરવે જોને;
અંતે કોઈ કામ ન આવે, શું ધૂમે છે ગરવે જોને. ૩
કંઠે કફ આવીને ચટકે, ત્યારે તું અકળાશે જોને;
જમડા જકડી સાશે તારે, કોઈ ન આવે પાસે જોને. ૪
તે માટે મન માન કહ્યું હું, કહું છું વારે વારે જોને;
અધરી આંટી અંતસમાની, હરિ વણ કોણ ઉગારે જોને. ૫
આ અવસરે યોગખાશે નહિ તો, લખચોરચાશી થાશે જોને;
રંક નહુતુ નહીં માને તો, પાછળથી પસ્તાશે જોને. ૬

ધોળ.

પરઉપકારી સંતસમુ નહીં કોણે, સોધી જોજો શાસ્ત્ર પૂરાણમા રે;
પારસ પરસે લોહું કંચન હોણે, યોછી ઉપમા એ વખાણમા રે. ૧
બોલ્યા સંત દયાળુ દેશી સાથ, મારગ ધામ સ્વે આનંદનો રે;
ભવ તરવા કર ભક્તિ હરિગુણ ગાય, સંશે ટાળો મિથ્યા પ્રદનો રે. ૨

હોમ જગ જપ તિરથ વ્રત નેમ, સૌનુ સાર સેવા સંતની રે;
 અક્રોધી અમાની જાણો એમ, વિરતી વિશે ક્ષમાવંતની રે. ૩
 દયા દિનતા સમદર્શી સુખધામ, એ છે ભૂષણ ભક્તિતણા રે;
 પ્રેમભક્તિ તે પેહેલી પગથી કામ, નવધા નવમું દાદર ધારણા રે. ૪
 જ્ઞાન દીવડો ઝાલો જમણે હાથ, ડાળે કરે દીન દોર છે રે;
 સુરતા શીડી ચડી સહેલી સાથ, સેજે સેજે કૂટ્યાં ફેર છે રે. ૫
 અંતરજામી ઓળખ અનહદ પાર, અવિચળ થાને એ રસ ભોગવી રે;
 હું તુંતું હારદ કર એકાકાર, અનુભવ વાક્ય જોને જોગવી રે. ૬
 સંતતણી સમસ્યાનું અંજન આંખે, આંખ્યું પડળ પાછાં થયાં રે;
 જેમ છો તેમના તેમ થઈ જાંખાજાંખ, સંશે આવર્ણુ પરાં ગયાં રે. ૭
 એવો સંત કૃપાકેરો પ્રતાપ, મીઠું નિરમા મળીગયું રે;
 ઓળખી જોયો આત્મ જોતાં આપ, નહી તીરથ સુપૂજે થયું રે. ૮

ધોળ.

હું બલિહારી મારા સદ્ગુરુ સ્વામી, પૂર્વ સંચિત કૃળ પામી; મારા વાલા રે. ૧
 ઘણા રે દીવસની મારી ભટકણુ ભાંગી, સાચા શબ્દનું તાળી લાગી; માં ૨
 કરૂણા કરીને મુજને હરિ ઓળખાવ્યા, તો સંશે સર્વ સમાવ્યા; માં ૩
 આજ લગણુ હું તો જગત તમાસો, હવે જગતને કાંમે પ્રહ્લ લાસ્યો; માં ૪
 એક ચૈતન વિના અન્ય ન દીશે, હરિ જાણી હૈકું માફે હીંસે; માં ૫
 સાધન સરવે મારે સેજમાં સીધ્યાં, સદ્ગુરુ શરણમાં લીધા; માં ૬
 તત્ત્વમસી પદ અનુભવ કીધો, પ્રેમનું પ્રહ્લરસ પીધો; માં ૭
 અલખ પુત્ર એક અંતરજામી, નહી નથી કાંઈ હેમા જામી; માં ૮

ધોળ.

નથી અણુ કહીં કાલો કામ, નિજનંદ આતમાં;
 સચરાચર વ્યાપક પ્રહ્લ છે, નામ રૂપે રમી રહ્યો રામ; નિજનંદ આતમા. ૧
 એમ અનુભવ અંતર આણિએ, તો તું આપે આપનુ ધામ; નિં ૨
 પુરુષારથ ચાર ન કામના, મોક્ષ ધર્મ અર્થ ને કામ; નિં ૩
 સહુ જગત જોઈ તે મારે વિષે, પામે મુજમા તે વિસરામ; નિં ૪
 જેમ જળમાં લેહેરી થાયે સમે, તેમ સમરસ સુંદરસ્યામ; નિં ૫
 એમ સમજીને સાંતી સમુદ્રમા, મનવૃત્તિ પામે વિરામ; નિં ૬
 સતસંગત કરતાં સસુ પડે, જગ ધન્યર ઘડી પળ જાય; નિં ૭
 એમ વ્યઘ્ની સમઘ્નીને જાણિએ, દીન ત્રીશ માસ એક નામ; નિં ૮

માટે નાતું મોટું કાંઈ કેવા નથી, જેમ દેશમા નાના ગામ; નિં ૯
એમ સંમળીને સંશે મટાડિએ, સૂરા થઈ હેએ રાખિએ હામ; નિં ૧૦
એમ અડગ અટ્ટી સમ કીજિએ, મનકેરી ન મુકિએ મામ; નિં ૧૧
નહુ નિર્ભય સુદ્ધ સ્વરૂપ તું, નહિ નભમા દક્ષિણ વામ; નિં ૧૨

ધોળ.

ૐ નમુ ત્રિગુણાત્મને, જે છે ત્રણે રે ગુણ;
રજતમ સતજે માહે તેવશે, જેમ કાંઈ સાગરને લૂણ. ૐ નમુ ૦ ૧
તે સવિતા અરધ માતરા, પીંડ પ્રહાંડની કળ;
ળીજક સર્વ સંસારતું, તેને કે છે સળળ. ૐ નમુ ૦ ૨
વરણુવ તેતું તે શું કરે, સર્વ જગતતું મૂળ;
અવિદ્યાને ભંજન કરે, ટાળે ત્રિવિધિનો સૂળ. ૐ નમુ ૦ ૩
દેવ શબ્દે પ્રકાશ છે, જે જે સચ્ચિદાનંદ;
બલિહારી એવા પ્રદાને, જેને લેપે નહિ દંદ. ૐ નમુ ૦ ૪
ધી જે બુદ્ધિ એહેવી રહે, ન રહું લેદા રે લેદ;
એવી થાએ જો પ્રેરણા, તો તે પ્રાદાણુ વેદ. ૐ નમુ ૦ ૫
એજ નિર્ણય છે મોક્ષનો, અન્ય ધીનું તે વ્યર્થ;
નહુ કોઈ પ્રાદાણુ માણશે, એ ગાયત્રિનો અર્થ. ૐ નમુ ૦ ૬

ધોળ.

સંતો સદ્ગુરુ શું કરે, સંગનો લાગે નહિ રંગ;
કહિએ સુધું ઉધું ગહે, અણુઅધિકારીના ઢંગ. સંતો ૦ ૧
સહુતરુ મળિઆગર નિપજે, તહાં હોય એરંડા વાંસ;
તે તહાં એવાના તેવા રહે, ન લહે અંદનનો પાસ. સંતો ૦ ૨
અગર અંદનને છોડવે, લપટી વળગી રહે વ્યાળ;
અણુ સીતળતા આવે નહીં, નાળે વિળની રે ઝાળ. સંતો ૦ ૩
દુધ ને સાકેર જો પિએ, વળી તે પુલમાં લેટાય;
અહિમુખ ઝેર મટે નહીં, ગરળ હુળાહળ થાય. સંતો ૦ ૪
માંજરી મુખ આગળે, વાંચિએ ગ્રંથ જો કોટ;
દુરથી મુખક નજરે પડે, મેલે દેખીને દોટ. સંતો ૦ ૫
તલને કુસુમે જો પાસિએ, કંકર હોય તેની પાસ;
તલતું ફૂલેલ નિપજે, કંકરમાં નાવે વાસ. સંતો ૦ ૬

પારસ લોહાને કંચન કરે, કિંચિત ના થાએ કથીર;
 સો ઉપાએ ન નિપજે, કાંઈ કેશનું હીર. સંતો ૭
 મેડક પંકજ પાંસે રહે, નિશદ્દિન આઠે પોહોર;
 મેડકને નાવે વાસના, મધુકરને આવે ફેર. સંતો ૮
 સુધી વાત સમજે નહી, પાડે ભજનમાં ભંગ;
 નભુ કહે પ્રભુ કોને ના હસો, અણ અધિકારીનો સંગ. સંતો ૯

ઘોળ.

અનુભવિઆ લોકો, ઉપનિસદ કહે છે તમે આતમા;
 એમાં સંધે નથી અણુ માત્ર. અનુભવિઆ ૧
 સંતો સતસંગમાં સહુ એમ કેહે, સદ વિચાર કરે સદપાત્ર. અ ૨
 વળી તમે તપાસ કરો મંનમાંહે, તમે સાક્ષી છો સરવેથી પરરે. અ ૩
 એ ત્રણ અવસ્થા બુદ્ધિની વૃત્તિને, જેમ એક સદનમાં ત્રણ ઘરરે. અ ૪
 બુવો આકાશ અનુસ્યુત સર્વમા, એ ત્રણેમા એક રેનારરે. અ ૫
 તમે દૃષ્ટા ને દૃશ્ય પ્રપંચ છે, તમે સરવે સંઘાતથી પારરે. અ ૬
 તમે કેશો જે એમ જોતાં બે થયા, અને ઈશ્વરતાની જાણ આડરે. અ ૭
 પણ બોધ થવા લગી દ્વૈત છે, આત્મા જાણેથી મટે સહુ જાળરે. અ ૮
 વિના ચૈતન કાંઈ જીજ્ઞું નથી, જેમ એક કંચનના ઘાટરે. અ ૯
 સંતો સાધન માંહી સમરથ રહે, સીદ્ધી સર્વે માયાનું નાટરે. અ ૧૦
 તે માટે સંત ઈચ્છે નહીં સીદ્ધીને, સીદ્ધી ઈચ્છે એ માયાનો પાશરે. અ ૧૧
 તું તો સચરાચરમાં વ્યાપી રહ્યો, સદચિદ આનંદ સ્વયં પ્રકાશરે. અ ૧૨
 એમ સમજીને જે જન સીજ્યા, તેને કરવાનું રહ્યું નહિ કાંઈરે. અ ૧૩
 નભુ બલિહારી જાય એવા સંતને, જાણે દેહેદૃષ્ટી તે તરુ છાંયરે. અ ૧૪

ઘોળ.

સદ્ગુરુ સ્વામી અંતરજામી રે, અનંત અપાર અને જહુ નામી રે. ૧
 માત પિતા સુત જંધુ દ્વારા રે, પ્રેમી જનને તેથી ખ્યારા રે. ૨
 તન મન ધન નોછાવર કરિએ રે, તો સેજે ભવસિધુ તરિએ રે. ૩
 માત પિતા તે સુતને પાળે રે, તેમ સદ્ગુરુ સંશે ટાળે રે. ૪
 સુત જંધુમા જેવું હેત રે, તેથી અદકું પ્રેમ સમેત રે. ૫
 વિશ્વની ચિંતામા સદ્ગુરુનાથ રે, કડુણા કરિને સાહે હાથ રે. ૬
 સદ્ગુરુ કેરી સાચી સગાઈ રે, કહે નભુ સારદ ન શકે ગાઈ રે. ૭

ધોળ.

જે જનને નરવેધ ઉપજે તે,	વાચેક માની લો;	
લવ તરવા સતસંગ, સંતોતું,	અદ્વૈતુતું, શ્રુતિતું, વાચે-ટેક.	
વાડે તે વાછરડો નિપજે રે,	વાચેક માની લો;	
હંસ માળે મુક્તા નંગ,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૧
અન્ય ઉપાય જીજ્ઞે નથી રે,	વાં;	
કોટિ કોટિ કરે જતન,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
સંત વિના મળશે નહિ રે,	વાં;	
રામ સરિખું રૂં રતન,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૨
સતસંગતમા પૂછવું રે,	વાં;	
નમ્રતા વિનય સંયુક્ત,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
કોણ હું ને જગ કોણ છે રે,	વાં;	
કોણ જીવેશ્વર મુક્ત,	સં, સં, શ્રુ વાં.	૩
સંત કહે તું પ્રહ્લ છે રે,	વાં;	
જગ લેહેરી તુંજ માંહે,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
જીવ ઇશ જગ ને અજગ રે,	વાં;	
વ્યઘ્રી સમઘ્રી બંહે,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૪
વળી પુછિએ શું બંધ છે રે,	વાં;	
છુટ્યો કેમ દેહેવાય,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
બંધ મુક્ત એ બાંતી છે રે,	વાં;	
તું અબંધી ન બંધાય,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૫
પરમારથ શુરુ શું હશે રે,	વાં;	
શું પરમપદ દેહેવાય,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
કૃપા કરી કહો મુજને રે,	વાં;	
જેમ સેહેલું સમજાય,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૬
સ્વારથ અર્થ તે આપણો રે,	વાં;	
પરમારથ પારકો જાણ,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	
સ્વે મટ્યો પર ના રહે રે,	વાં;	
પરમ અર્થ એ પ્રમાણ,	સં, સં, શ્રુ, વાં.	૭
એજ પરમપદ જાણજે રે,	વાં;	
જે પરમારથ રૂપ,	સં, સં, શ્રુ, વાં;	

વળ લેહેરી તૂમાં એમ છે દે, વાં; ૫૦;
 એમ સમજ મન ખૂપ, સં, સં, શ્રુ, વાં. ૮
 વિચિત્ર રૂંચે શુદ્ધિ દે, વાં;
 જો વળગી નહિ મંન્ય, સં, સં, શ્રુ, વાં;
 એમ શુભ સમજી રહ્યા દે, વાં;
 તેવા મંત્રોને મંન્ય, સં, સં, શ્રુ, વાં. ૯
 એમ પૂછે મંત્રો દ્રવ્ય દે, વાં;
 દેહ પ્રારબ્ધ આધાર, સં, સં, શ્રુ, વાં;
 નબુ નિર્દોષ માય તેહને દે, વાં;
 હોયે છેલ્લે અવતાર, સં, સં, શ્રુ, વાં. ૧૦

શ્લોક.

કર તન્ય સમાસનો તોલ, અનુભવ આણુવો; ૧
 એતો બારંદનો નહિ જોલ, અનુભવ આણુવો.
 જાવી શાંત નેત્રે સદીને, સપળ આધારે પાસ દે; ૨
 વિગિદ્યાન ચક્રિ વાતમા દે, એતો માણુતો ભોગ વિલાસ. અં ૨
 નેત્ર સુદીને ક્રોધે આંચો, સ્વભાવસ્થા માંહે દે;
 નયું નાટક ન્યાસ રચું દે, ચક્ર દારજ દારણ તાંહે. અં ૩
 તાંદાં ભોગ તો નાના ભોગવે, સુખ દુઃખ સરવે ધાય દે;
 સત્તર તત્ત્વે તાંદાં રમે, એનું દારણ ઈશ્વર કાય. અં ૪
 દારજ દારણમાં બળ્યું, યથો સુપુસિમા લીન દે;
 ઓગળપચાસ ગઈને દે, યથો અવિદ્યાને આધીન. અં ૫
 તેથી આગળ સૂત્ર જાતે. તટસ્થ કાશ વિજ્ઞાન દે;
 ચોથું મર એ અનુભવો દે, તો દેતનું જાણે ભાન. અં ૬
 તકાં રહો નાટક રમે, દાણુ દાણુ ખગાકાર દે;
 નબુ નિગિત મટી ગયો દે, તો હું જળહળતો આતકાર. અં ૭

શ્લોક.

શ્રી શુક્રચરણે ચિત ધરિએ દે, સતસંગત કરિએ; ૧
 સેએ લવસાગર તરિએ દે, સતસંગત કરિએ.
 ચંદ્ર રવિ અગ્નિ જે થળ નાહી, શુક્રગમે તે થળ કરિએ દે. સતં ૨
 માન અમાન સ્તુતિ ને નિદા, લેશ ન ચિતા ધરિએ દે. સતં ૩
 સ્વમતાણુ સુખ સાચું ન લહિએ, મનવડે જીવતાં મરિએ દે. સતં ૪

અજર અમર રસ શુરુગમે પીજે, કાળ થકી ના હરિએ રે. સત૦ ૫
નહુ તુરતી સુરતી થઈ સેજે, અવિનાશી વર વરિએ રે. સત૦ ૬

ધોળ.

સતસંગત સુખ સુંદર રે, મેહેરામણ મીઠો;
એવો મહિમા મોટો રે, કેઈ અન્ય ન દીઠો. ૧
આરોપી ઉપજાવે રે, તત્ત્વનું ટોણું;
લીન કરી સમજાવે રે, દિલ ન રહે ડોણું. ૨
કર્મેદ્રિ જે પાંચ રે, મનમાં થાય લીન;
જ્ઞાનેદ્રિ બુદ્ધિમાં રે, થઈ રહે આધિન. ૩
પૃથિવ જગત સંઘાથે રે, જળમાં લય પામે;
જળ અગ્નિમાં લળીને રે, વાયુમાં જામે. ૪
સમીર વિશય લય ખેમાં રે, ખે તમશુણ માંહે;
મનબુદ્ધિ તમરજ સતલય રે, પ્રકૃતિ છે તાંહે. ૫
તે પ્રકૃતી આરોપ રે, આત્માને ધાંજે;
આરોપી ઉચરિઆ રે, મુમુક્ષુ કાજે. ૬
તે આત્મા તું પોતે રે, આપોપું ટળતાં;
એ સુખસાગર ઉમગ્યો રે, નહુ સદશુરુ મળતાં. ૭

ધોળ.

આજ અનોપમ દીવાળીનો દીન, સદશુરુ આઠ્યા આગણે રે; ટેક.
મંગળ વરલા દુધે ઉઠ્યા મેહ, સંચિતને જાઉં લામણે રે. આજ૦ ૧
કરુણાદૃષ્ટે આઠ્યું છે નિજ જ્ઞાન, મમતા ને માન ટાળિઉં રે;
સાફ નરતું સંચિતકેઈ ખીજ, બ્રહ્મ અગ્નિમાંહે બાળિઉં રે. આજ૦ ૨
સેજે સેજે મળિયા સદશુરુ દેવ, ઓળખિયા અંતર એઝમાં રે;
સેજે મન પામ્યું સમાધાન, સમાધી કીધી સેઝમા રે. આજ૦ ૩
જાગૃત સ્વપ્ન સુશુપ્તી તુર્યા સ્થાન, દેખાડ્યાં સેજે સાનમા રે;
અલખ લખાવ્યો આપે આપમાંહે, જે નહીં ધ્યેધ્યાતાધ્યાનમાં રે. આજ૦ ૪
જાહાં નવ પોચે વાણી ને વિચાર, નિગમ ચારે નવ લહે રે;
પોતે જડિઓ પરાકેરે પાર, અપાર પાર કેમ હહે રે. આજ૦ ૫
નહુ નિરંજન નિરાકાર, નિરખ્યા શુરુ નેણથી રે;
અધિકારી જનના સીધ્યાં કાજ, સંતોના સત વેણથી રે. આજ૦ ૬

ધોળ-ચોતાળ

શ્રી ગુરુ સંત કૃપાધક્રી રે, ઝોળગિઆ અવિનાસ રે;
 જન્મ મરણ લય મિટિયા રે, જેને ગુરુ વચને વિસવાસ, તે તો ભવ છુટિયા. ૧
 પ્રિય્યા કેરૂં પારણું રે, પ્રલક્ષ દેખે લોક રે;
 આપામાં અંજાઈ ગયો રે, જાણે સારું ને કેછે ફેક. તે તો ૨
 અલખેલાને ઝોળજ્યા રે, નેહની અળગી આંખ રે;
 પ્રેમતાણુ તે પાત્ર છે રે, તે તો હરિગુણ હરણે ગાયે. તે તો ૩
 કોધકેરો કાંકરો રે, કહાડી લાજ્યો જહાર રે;
 ક્ષમા ક્ષણુ નવ વેગળી રે, મન વરચો નિવરતી નાર. તે તો ૪
 વૈરાગ વસ્તુમાત્રથી રે, પામ્યું છે મન અસ્ત રે;
 કાંઈ નવ ચાલ્યું મોહતું રે, નવ દીઠી ળીજી વસ્ત. તે તો ૫
 દયા ને વળી દીનતા રે, એ ભક્તિનો સણગાર રે;
 સમદૃષ્ટી સેજે થઈ રે, રહિ જોલે પરાને પાર. તે તો ૬
 ખટપટ ખેચાતાણની રે, ખપી આપા માહે રે;
 હું મટતાં તો તે રહ્યો રે, શુદ્ધ ચૈતન ચિદ્ધન રાયે. તે તો ૭
 પારસમણી એને જડે રે; તહાં દળીદ્ર ન રહે લેશ રે;
 ગુરુજ્ઞાન એને લાગિયાં રે, તેની રૂડરી થાયે રેશ. તે તો ૮
 લોભ ને લાલચ નહિ રે, લક્ષ લાજ્યો હોય રે;
 કોમળ દિલ દાતાપણુ રે, લય શોક તેને નહિ સોય. તે તો ૯
 મૃતકકેરી વારતા રે, જાણે નહીં કોઈ અન્ય રે;
 જે નર મરણ્યા થશે રે, પછે એ સુખને કહે ધન્ય. તે તો ૧૦
 ઘેલા થઈ ગોવિંદ ભજે રે, એ ધણી સાથે ધ્યાન રે;
 નંદો વંદો કોઈ સ્તુતિ કરો રે, નહીં માન ને અપમાન. તે તો ૧૧
 મમતા ભાગી મનની રે, હરિમાં લયલીન રે;
 અવર સર્વ અળખામણું રે, જેમ નીરવછેયું મીન. તે તો ૧૨
 હેવાં સંત લક્ષણુ અતિ ઘણું રે, કેહેતાં ન આવે પાર રે;
 હરિકિરતન એને ગમે રે. ધન ધન તેનો અવતાર. તે તો ૧૩
 હરિભક્ત થાએ વંશમાં રે, સત એકોતેર ઓદ્ધાર રે;
 એવું જાણી આણુંદથી રે, ગાઓ ગોવિંદ નર ને નાર. તે તો ૧૪
 સરગુણ નિરગુણ એક છે રે, સંશે ન કરશો કોય રે;
 નભૂસખીનો નટવર વશે રે, દીસે નિશ્ચિના ઘરમાંએ. તે તો ૧૫

પ્રબંધ-૧ લો. રાગ-સોરઠ.

રહિત નેહ દેહ પંચ તે વિરાગી,
સ્વર્ગલોક લોગ ફળની ભ્રાંતિ ભાંગી ભાંગી, કે તે વિરાગી.-ટેક.
દયા દિનતા સુચિ સુશિળ સાતા,
ક્ષમા તોપ શાંત દક્ષ દીલદાતા,
કામ ક્રોધ લોભ મોહ સુન્ય નાતા,
એ આચર્યુનો, એ આચર્યુનો વિચાર;
ચિત્તધાર, સંતસાર, અતિ ઉદાર, કૃપાગાર,
કરે પાર, આ સંસાર, અસાધાર, વાર વાર,
કહું જોને જન જાગી જાગી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ૦ ૧
નહિ માન ને અમાન મન માહી,
હર્ષ શોખ પક્ષપાત ઘાત નાહી,
ફરે મુખ પર્ણવત કેવા નિજ છાંહી,
એ સ્વરૂપ, એ સ્વરૂપ સો અરૂપ;
જે અનૂપ, ગૂપ ખૂપ, અખિલ ભૂપ, લહી ચૂપ.
રહ્યો ધૂપ, હોય લૂપ,
લગન લાગી લાગી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ૦ ૨
વિશ્વ લેહેર એ પયોધિમા સમાય,
લેદ બુદ્ધિથી એ લિનતા લહેવાય,
જહાંલગી ન લહ્યો વિષ્ણુ મહિમાય,
તો સુખ થાય, તો સુખ થાય;
જરણ જાય, ગુરુ પાય, શિર નમાય, વિનય થાય,
થઈ સદાય, કરી પસાય, તે સમાય,
જાય સુરતી નિરતી આઘી આઘી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ૦ ૩
એ પદ પરમ મરમ મુક્ત જીવ જાણે,
તેને મન બુદ્ધ્યાદિ ઈંદ્રી સું વખાણે,
કોઈક જન એ રસ પ્રદ્ધ નીધિ માણે,
તે વખાણે સું વચન, તે વખાણે સું વચન;
અહો ધન, નિરંજન, પંચ તન, થકી અનં,
સહુ સ્વપન, વત. ગગન, ગુરુ પ્રસન,
નભુ એ સુખ લે માગી માગી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ૦ ૪

દેહની સુરતા વીસરી, દુખ પામી છે માત રે;
 વસમી વેળાની વેદના, ગઈ મરણની ઘાત રે. જોરે ૦ ૪
 જી રે લીધો જીના વસ્રમાં, નાખ્યો માંચી મોજર રે;
 સગાં સહુને વધામણી, વાળં વાગે અપાર રે. જોરે ૦ ૫
 પારણામા પોરાદીઓ, હાલો ગાયે સંસાર રે;
 અવસર રૂઠો આપણે, સહુ હરખે અપાર રે. જોરે ૦ ૬
 થોડે દહાડે શિખ્યો ચાલવા, જોલે તોતલાં વેણ રે;
 લાડકડો રમે આંગણે, ઠરે માતાના નેણ રે. જોરે ૦ ૭
 થયો વરસ દસ ખારનો, કિધો ન્યાતિ વેવાર રે;
 વેહેવા કરી પરણાવિયો, લાખ્યો કુળવંતી નાર રે. જોરે ૦ ૮
 વીસે થયો વરણાગિયો, રાચે વિશયના રંગ રે;
 પાન ફૂલ પટ પેરણે, ચોળે અત્તર અંગ રે. જોરે ૦ ૯
 ત્રીસે તરુણા તું થયો, ફરચો દેશ વિદેશ રે;
 જેમ તેમ કરી ધન જોડિયું, વધ્યો કર્મ કલેશ રે. જોરે ૦ ૧૦
 પેટ ભરે પરપંચથી, થયાં છોડે ખે ચાર રે;
 રઘવાયો સો રડવડે, માથે વિશ્વનો ભાર રે. જોરે ૦ ૧૧
 ખાળ જોખન તરુણા ગઈ, થયો વૃદ્ધાનો વેશ રે;
 જીવે કપાળે કર દેહને, થયા ધોળેરા કેસ રે. જોરે ૦ ૧૨
 ઘરના સહુ ઘેલો કેહે, કેઈ પૂછે નહિ વાત રે;
 દાંત પડ્યા ને ગળે નાસિકા, આલી લાકડી હાથ રે. જોરે ૦ ૧૩
 ખડકી દ્વારે ખાટલી, નહીં દેહીતું ભાન રે;
 એટલામાં મરવા પડ્યો, તારે ટળી ગઈ સાન રે. જોરે ૦ ૧૪
 ટીલો કરી રામજોલો કહે, ભેળાં થઈ સહુ જન રે;
 બળતે ઘરે જોદે કુવો, મુરખ સમજે નહિ મન રે. જોરે ૦ ૧૫
 જમરાએ જકડીને ખાંધિઓ, દીધું દુઃખ અપાર રે;
 ફરી લાખ્યો ગર્ભવાસમાં, પેહેલો ઉતો તે ઠાર રે. જોરે ૦ ૧૬
 વારે વારે કંઈએ કેટલું, તારા કરમનો વાંક રે;
 નભૂ નહોરને સું કંઈએ, તુંથી આડેરા આંક રે. જોરે ૦ ૧૭

આરતી.

આરતી અખંડાનંદની, કરે અધિકારી જન રે;
 સદ્ગુરુ અક્ષર ધામમાં, કીધું સુન્ય આસન રે. આર૦ ૧
 સુલ ઇચ્છા સુવિચારણા રે, તનુમાનસા જેહ રે;
 ત્રણે ભોમિ આગળ વટી, પછે સત્વાપત્તી તેહ રે. આર૦ ૨
 અસંસક્તિઅનામિકા રે, ભોમિ પંચમી કેહેવાય રે;
 છઠી પદાર્થાલાવિની, પછે તૂર્યગા થાય રે. આર૦ ૩
 એ સાતે ભોમિકા મહાલતાં રે, ટળે દ્વૈત ઉપાધ રે;
 કર્મ ઉપાસના ને જ્ઞાનનો, તહાં તો નથી કાંઈ બાધ રે. આર૦ ૪
 એ સુખ અનુભવિઆ લહે રે, જેને અખંડ અભ્યાસ રે;
 નભુ બલિહારી સંતની, સદા ઉનમુની વાસ રે. આર૦ ૫

પ્રભાત.

આજ આનંદની હેલિઓ, સદ્ગુરુજી પધાર્યા;
 સુકીતના ફેળ હુંકડાં, આવાગમન નિવાર્યા. આજ૦ ૧
 પ્રેમે પ્રભુજી પધારિઆ, પૂરણાનંદ પોતે;
 તીમિર અજ્ઞાન ટળી ગયું, જ્ઞાન અર્ક ઉદોતે. આજ૦ ૨
 મનમોતિડે વધાવિયા, ઉરમાં પધરાવ્યા;
 પ્રેમે પાયરણા હુર્જનાં, ફૂલે પગર ભરાવ્યાં. આજ૦ ૩
 સુરતા શેજે જેસાડીને, ચિતચંદન ચરચ્યું;
 અમૃતદ્રષ્ટી નાથની, મોઢે કેસર અરચ્યું. આજ૦ ૪
 સંત સદા આનંદમાં, મુખ મીઠી વાણી;
 દયાનિધિએ દયા કરી, પોતાની બાણી. આજ૦ ૫
 પ્રપ્ત કર્યું પ્રભુજી સુણો, ભવતું દુખ ભારે;
 જન્મમરણના ભયથકી, સ્વામી કોણ ઉગારે. આજ૦ ૬
 શાસ્ત્ર પૂરાણ ને સંપ્રદા, બુજવા મત ન મળતા;
 શબ્દને સાચા કરે, આવે ભળતેભળતા. આજ૦ ૭
 એકે સૂઝ પડે નહીં, પક્ષાપક્ષી તાણે;
 જીભામા બાણે હરી, મમતામાં માણે. આજ૦ ૮
 સુરતી પ્રત્યે સદ્ગુરુ કહે, સાંભળ સત્ત વચન;
 એ તો ઘાટ સહુ મનતણા, નિજરૂપ અમન. આજ૦ ૯

મનને આધાર છે શબ્દનો, ભજવા અભ્યાસ;
 શબ્દમા સુરતા સમાવતાં, થાએ નાદ પ્રકાશ. આજ્ઞા ૧૦
 એ થળે આપોયું મટે, જાય થાપ ઉથાપ;
 મહાપદની એ જાણુ છે, જે છે આદિ અમાપ. આજ્ઞા ૧૧
 સ્વપ્ન વિનાની નીદરા, એ અનુભવ સાર;
 જાગૃતમાં તે અનુભવે, પૂરણ તે પાર. આજ્ઞા ૧૨
 એ કહ્યું અધિકારીને, જેહેને મેહે વાધે;
 સાકુટને સંશે પડે, મૃગમદ નવ લાધે. આજ્ઞા ૧૩
 અરસપરસ દરશન થયું, જ્ઞાન અંજન કીધું;
 નભુ નિરંજન જાણતાં, સર્વ કારજ સીધું. આજ્ઞા ૧૪

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

સર્વ આત્મા કહ્યો, તેમાં સંશે રહ્યો,
 નાસ અવિનાસ, કેમ એક થાએ;
 દૃશ્ય પ્રપંચ, અનિત્ય બોલ્યા તમે,
 દૃશ્ય દૃષ્ટા એમ, જે કહેવાએ. સર્વ ૧
 અસદ જડ દુઃખ ગુણ, નામ ને રૂપ એ,
 વસ્તુગત્યે નથી, જો વિચારી;
 પંચ મહા ભૂતમાં, ત્રણને ત્યાગતાં,
 સાન્ન્યદાનંદ લો, મંન ધારી. સર્વ ૨
 એક અદ્વૈતમાં, ભેદ કાંઈ નથી,
 અસદ આરોપ, અપવાદ કરતાં;
 ઘાટ બુદ્ધિ મટે, ઠાઠ રેહેવા છતાં,
 એક અદ્વૈત પદ, નથિ રે ફરતાં. સર્વ ૩
 સુદ્ધ બુદ્ધિ વડે, સોધ કરતાં થકે,
 અવર અણુ માત્ર, કાંઈ ન ભાસે;
 દેહ અનિત્ય દરસ્યા, વિના કહિએ તો,
 આત્મા જ્ઞાન, નાહી પ્રકાશે. સર્વ ૪
 નાસ દેહે દાખીને, બોધ કરવા થકે,
 દેહ સુદ્ધાં સહુ, આત્મા જાણી;
 રૂપ ગુણ નામનો, ત્યાગ કરતાં નભુ,
 ભેદ બુદ્ધિ રળે, મંન આણી. સર્વ ૫

પ્રભાત અથવા છંદ-કંઠખા.

સચ્ચિદાનંદ આનંદ, ઘન એક નિર,
 બંધ હું બંધ એ, બ્રાંત ભાશે;
 દૃશ્ય પ્રપંચ અધ્યાસ, છુટ્યા વિના,
 અન્ય ઉપાએ તમ, નાહી નાશે. સચ્ચિં ૧
 આર દેહ હું નહીં, મુજ વિના દેહ નહીં,
 લોહ ચુંબક એમ, જાણ આશે;
 બીંબ પ્રતિબીંબ, આદર્શ સંભોગથી,
 ભેદ બુદ્ધિ વડે, ભિન્ન ભાશે. સચ્ચિં ૨
 વૃક્ષથી પુરુષનો, છાંયો હેઠે પડ્યો,
 વ્યાધ છાંયાં ઝડે, કેમ મલાશે;
 એજ દૃષ્ટાંત, અધ્યાસ નિવર્તિતું,
 ઝાટકી હાથને, સિંધ જાશે. સચ્ચિં ૩
 દૃષ્ટા ને દૃશ્ય એ, જોધ કાળે કહ્યો,
 જ્ઞાન કાળે સહુ, દ્વંદ્વ જાશે;
 શુદ્ધ બુદ્ધિ વિશે, નભુતો ન ભવિષ્યતિ,
 સદા સ્વતંત્ર તે, સ્વપ્રકાશે. સચ્ચિં ૪

પ્રભાત અથવા છંદ-કંઠખા.

જાગને જાગ તું, જીવ ઉતાવળો,
 કેમ રહ્યો સુષ્પ, અત્યાર સુષ્પી;
 દિવસ નિશી જાય છે, અલ્પ આયુશનું,
 ઉઠરે ઉઠ કર, તીવ્ર બુદ્ધિ. જાગને ૧
 વખત રૂંડો ગયો, આવશે નહિ પ્રરી,
 ચેતી ભગવાનને, ભાવે ભજની;
 મોહ માયા અને, માન મમતા તજ,
 વસ્ત્ર વિવેકના, અંગ સજની. જાગને ૨
 જાણુજે નિશ્ચે તું, કાળ માથે ભમે,
 ઝડ ઘટ પુટશે, સંભાળ કાર્યું;
 જાહે જાતું થશે, અતિઘણું પરતાશે,
 કેહે. નભૂ સંતનું, માન સાચું. જાગને ૩

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

જક્ત મિથ્યા મપિ, સત્ય આત્માથકે,
 સર્વને ભાસે છે, સત્ય જેહેવું;
 રવિકર વારી મરુ, ઉર્ધ્વ સત્તાથકે,
 સુક્રિત રજતાર્કથી, બાણી લેવું. જક્ત ૦ ૧

થંભલા ચાર રજુ, સર્પ તમ તેજથી,
 જ્ઞાન થયું તોયે, તેવું ને તેવું;
 દેખવા માત્ર સંકલ્પ, કાંઈ રહે નહી,
 ક્ષણિક રાગાદિ જેમ, કંપ સેહેવું. જક્ત ૦ ૨

વિશયાસક્ત ને, પ્રજ્ઞમાંદાદિક,
 કુતર્ક દુરાચર, તે ન ગ્રેહેવું;
 જ્ઞાન પ્રતિબંધ એ, ચાર નિર્વતવા,
 શ્રવણ સમાદિ કરિ, દૂર રહેવું. જક્ત ૦ ૩

સત્ય લહિ સાંતિના, ઉદ્ધિ આનંદમાં,
 કથિદારોપ નહિ, દંદ. કેહેવું;
 પુનર કર્તા નભૂતો, ન ભવિષ્યતિ,
 સમજ સત જ્ઞાન, વિજ્ઞાન એહેવું. જક્ત ૦ ૪

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

જાગને જાગ જગ મોહેની રાતની, ભાતમા ભૂલતાં બ્રમ ભાસે;
 લેદ બુદ્ધિવડે લિલ ભાસી રહું, પાધરૂં પ્રીછતાં ઘેન નાશે. જા ૦ ૧

જોની તૂં એકલો સુતો સેજ્યા વિષે, સ્વપ્નના લોગ તૂં ક્યાંથી લાગ્યો;
 એમ આ જન્મ તે સ્વપ્નસુખ જાણવું, જન્મતાં સંગ તૂંસૂં લઈ આગ્યો. જા ૦ ૨

આદે કાંઈ નથી અંતે કાંઈ નથી, મધ્ય માની લઈ દુઃખ પામે;
 સંત સંગત કરી આત્માને ઓળખે, તો તારા ત્રિવિધિના તાપ વામે. જા ૦ ૩

ગ્રેહેવું ને તજવું એ મોઠેમ મનતાણી, સમજતાં સર્વ એ દીસે સુધું;
 ગ્રેહેનારો તજનારો તેજ મટવો કહ્યો, ત્યારે શું સમજે તું ઉધું ઉધું. જા ૦ ૪

હૂં માહેરૂં તાહેરૂં એજ અજ્ઞાનતા, હૂં મટે કહાં રહે મારૂં તારૂં;
 મંદમતિ મૂઢ મા ઊંધ મૂરખ નભૂ, સંત કહેછે સૌ તૂંજ સારૂં. જા ૦ ૫

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

ઝોળખ એક અનેકમાં શું લમે, દેહ દમે નહિ સમે ઘાટ લેહેરી;
ખાહેર ખોળવા જય ક્યાં નાથ છે, પાશે પાછો ફરી જોને હેરી. ઝો. ૧
જીવ તૂં ઇશ તૂં માયા તૂં પ્રહા તૂં, એકના નામ તે ચાર જાણો;
કામથી નામ તહાં જાત જૂદી નથી, જુઠાંને સાચું લઈ સીદ તાણો. ઝો. ૨
લેહેરી ને લવાણુ એ ઘાટ છે દેખવા, આદ મધ અંતમાં નિર નિહાળો;
કેહે નૂલૂ તૂં પ્રભુ વિશ્વ તારી વિભુ, તૂં વના ચાણુ નથી કામ કાલો. ઝો. ૩

૫૬.

રાગ ધનાસરી.

આજ દીવાળી દયા કરીને, હમ ઘેર સંત પધારયા;
સુખ સીંધુ સંત દરશન દેતાં, ત્રીવિધિ તાપ નિવારયા. આજ. ૧
સર્વે સંચીત સપૂજ થયું મારે, લાવે સન્મુખ ઉભા રે;
સખી શું કહિએ વારે વારે. આજ દી. ૨
સંત સમદરશી ને સુખરાશી, મદ મોહ રહ્યા જેથી નાશી;
એ રૂપ અરૂપે અવિનાશી. આજ દી. ૩
એ સુખને અનુભવિઆ જાણે, કુડાં લોકડિયાં સંશે આણે;
સંત પ્રેમપયોધિમા માંણે. આજ દી. ૪
સંતે અંતરની આંટી લાંગી, જુઠાં સપનાથી હૂં જાગી;
હવે ભવકેરી બ્રાંતી લાંગી. આજ દી. ૫
સંતે ઝોળખાવ્યા અંતરજામી, જે અગિલલોવનકેરા સ્વામી;
નભુ સદ્ગુરુ કડુણાથી પામી. આજ દી. ૬

૫૬-રાગ ધનાસરી

મહા વાક્યનો મર્મ સમજ મન, તૂં તે તે તૂં એક રે. મહા. ૦
એક આત્મા સભરભર્યો એ, નિત્યાનિત્ય વિવેક રે;
સંશય કર્મ અહં ગ્રંથીની, ટાળો મનથી ટેક રે. મહા. ૧
જીજ્ઞે થઈ ખાહેર ખહું દેખે, લાળી લેખ અનેક રે;
નભુ નિશ્ચે કીધો સંતોએ, કહાડ્યો જીવનો છેક રે. મહા. ૨

પદ-રાગ ધનાસરી.

સતસંગત કરિએ રે, ક્ષણ જો સતસંગત કરિએ. ટેક.
 એક ત્રાજવે કોટિ જનમના, જપ તપને ધરિએ;
 તોએ તોલ ણરાણર નાવે, ફરિ ફરિને ભરિએ રે. ક્ષણું ૧
 દુનિયાંથી સતસંગત કરતાં, દિલડે નવ ડરિએ;
 મોક્ષની ઇચ્છા માટે મનડાં, મેહેખારાં ફરિએ રે. ક્ષણું ૨
 દુરિજન ખોલ કહે તે સહિએ, જેમ જિવત મરિએ;
 નભુ નિશ્ચે સતસંગત કરતાં, ભવસાગર તરિએ રે. ક્ષણું ૩

પદ-રાગ ધનાસરી.

સતસંગત ઝેવો રે, નથી કંઈ સતસંગત ઝેવો;
 કોટિ કલ્પલગી કોઈ ખીલે, નથી ઉપાય એહેવો રે. નથી ૧
 ભવસાગર તરવા મનુશને, મહાવાક્ય મેવો;
 ગુરુગુણથી શ્રવણદિ કરિને, તત્ત્વ સાર ગ્રેહેવો રે. નથી ૨
 કીટ ડંખ બ્રહ્માનો થાતાં, જેમ ચટકો સેહેવો;
 નભુ નિશ્ચે તે થાએ બ્રહ્મા, પછી ન રહે કેહેવો રે. નથી ૩

પદ-રાગ ધનાસરી.

સતસંગથી સુખ થાશે, અલ્યા તુને સતસંગથી સુખ થાશે. ટેક.
 સતસંગ કરતાં અહંતા ટળશે, સંશય સઘળા જાશે;
 કર્મ ગ્રંથી તે સેજમા છુટશે, અગણિત લાલ કમાશે. અં ૧
 આત્મવિચારે આત્મા ઓળખીશ, પ્રભુ દેખાશે પાસે;
 મહાવાક્યનો મર્મ લક્ષ્યાથી, મિથ્યા બ્રાંતી નાસે. અં ૨
 હું મટતાં હરિ તું થઈ રેશે, એ છે જ્ઞાનનો આશે;
 નામ રૂપની રજની મટતે, આત્મ અર્ક પ્રકાશે. અં ૩
 મિથ્યા બંધ માન્યું તે મટશે, સઘળે આત્મા ભાશે;
 નભુ નથી તેને શિદ્ધ વળગે છે, આપોપે ઓળખાશે. અં ૪

પદ-રાગ સારંગ.

ઓળખ પદ અવિનાસને, મન ઓળખ પદ અવિનાસને;
 પંચક સકળ સકળ ત્રીપુટીથી, તું જેથી પામે પ્રકાશને. મન ૧
 દેહ જીવ ઇશ્વર ને માયા, એ જાણે ચિદ વિલાસને. મન ૨

ગુરુગમ અર્ક ઉદે ક્રીધા વિના, કેમ પામે ઉલ્લસને. મનં ૩
સતસંગત વિના કોણ મટાડે, મિથ્યા માયા ભાસને. મનં ૪
સદગુરુ સંત મટાડે હેલામાં, ગંધ મોક્ષના ત્રાસને. મનં ૫
મૂળ જાણ્યા વિના કોહો કચમ ટળશે, વાણીકેરા પાસને. મનં ૬
નભુ નિત્ય નિશ્ચે જો થાયે, તો તજે અંતરની આસને. મનં ૭

૫૬-રાગ સારંગ.

જાએછે જાએછે જાએછે, વૃથા જન્મ લજનવિના જાએ છે;
ચેતને ચેત અચેત અભાગી, મિથ્યા કાળ ગમાએ છે. વૃથાં ૧
મદ મમતામા મગન પૂરાં છાં, તું ધનને લોભે શું ધાએ છે. વૃથાં ૨
તૃપ્તા તારીનો ભાગ ન આવે, શું લાલચમાં લેવાએ છે. વૃથાં ૩
દુષ્પ્રસાગર સંસારમાં દુખ્યો, તું ગડબડ ગોથાં ખાએ છે. વૃથાં ૪
અમૃત ઢોળી વિષને વલુંધ્યો, વણુ સમજે તું બહવાએ છે. વૃથાં ૫
રંક નભુના નાથ લજ્યા વના, કાંત્યું કપાસીયા થાએ છે. વૃથાં ૬

૫૬-રાગ સારંગ.

મુનસા દેહી એળે ગઇ, તારી મુનસા દેહી એળે ગઇ;
મિથ્યા માતાને દુખજ દીધું, તું એઠો દુનિઆંનો થઇ. તારીં ૧
ગર્ભવાસે કર્યા કોલ ઘણેરા, તેમાં એકે પાળ્યો નહીં. તારીં ૨
હરીજનની કરી હાંસી ઠેકડી, જીવ રહ્યો તું જડ થઇ. તારીં ૩
સ્વારથ આગળ કાંઈ ન સુઝે, તો મતિ થઇ મમતામઇ. તારીં ૪
રંક નભુના નાથ લજ્યા વના, વૈતરણીમા જાશે વહી. તારીં ૫

૫૬-રાગ સારંગ.

કેમ સેશો જમમારને, પ્રાણી કેમ સેશો જમ મારને;
જાણીજોઇ ક્રીધાં કર્મ કારમાં, કાંઈ વિવેક વિચારને. પ્રાણીં ૧
એક ક્ષણમાં મુકીને જાશે, તો સુત દારા સંસારને. પ્રાણીં ૨
ફરી ફરી નહીં પામે પ્રાણી, મુનશાદેહ અવતારને. પ્રાણીં ૩
અંતસમે અતિ કઠણ છે ભાઈ, કોઈ નહિ આવે બહારને. પ્રાણીં ૪
તેમાટે વસકર વેળાસર, નભુસખીના ભરથારને. પ્રાણીં ૫

૫૬-રાગ સારંગ.

૨૮ રસના તું રામને, ભુંડી ૨૮ રસના તું રામને;
 આડી ચુગલીમાં ચોકસ છે રે, તું તો સૂરી પૂરી છે હરામમે. ભુંડી ૦ ૧
 નિદા લવરી લડવા આલે, તું લેવા ઇચ્છે પર દામને. ભુંડી ૦ ૨
 રામ લજે અવગુણ વીસરે, તેમાટે રહિ છું એ ધામમે. ભુંડી ૦ ૩
 નભુના પ્રભુને જો ન લજે તો, કાણુ રાજે મુખ આંમને. ભુંડી ૦ ૪

૫૬-રાગ ગોડી.

થવાકાળ નહિ મટે, તુંજથી થવાકાળ નહિ મટે. ટેક.
 જપી તપી મુનિ સંન્યાસી, તપતા તીરથ તટે;
 ઈશ્વરઈચ્છા આદ પુરુષની, તે પાછી નહીં લટે. તુંજથી ૦ ૧
 પ્રદ્ધા ઇંદ્ર આદિ શુભ કરવા, અંતરમા આવટે;
 થવાકાળથી થરથર ફૂળે, થાકી પાછા હટે. તુંજથી ૦ ૨
 પાપ પૂન્ય બેહુ કર્મ બંધાયાં, એક એકથી નહિ હટે;
 તારા હાથમાં તત્વ એક છે, તાંડે લવતું બંધન કટે. તુંજથી ૦ ૩
 સુખ દુખ બે સંચીતબંધાયાં, નીમિશ વળેતારે. તુંજથી ૦ ૪
 નભુ અખંડાનંદ સમર તું, એને શેષ

૫૬-રાગ ગોડી.

મરજીવ્યા રસ માણે સંતો, જાણે કેળી સુખ થાશે. ટેક.
 માન અમાન સ્તુતિ ને નીદા, હુર્ણ શોકાળના જાશે;
 સુખ સંસારતણુ જે સરવે, તે મન તૃપ્તિ કમાશે. અં ૦ ૧
 અંતરમાની ટળે આપદા, પક્ષાપક્ષ નથી પાસે;
 જગત નહિ જીવનમુક્તાને, વાયક વેનાસે. અં ૦ ૨
 મસ્તકસાટે એ રસ સાથો, પ્રીત ન હોય પચાશે;
 મનસાદેહ છે મોહું તીરથ, જે સમજે જાશે. અં ૦ ૩
 નભુ નિરામય જે ઉર લેધાં, સદ્ગુણ શબ્દને બાંધશે;
 નભુ નિરામય જે ઉર લેધાં, સદ્ગુણ શબ્દને બાંધશે. અં ૦ ૪

૫૬-રાગ સામેરી વા પંચમ.

સતસંગ કરતાં રે, લવસાગર તરે ર,
 નથી એનો બીજો કાંઈ ઉપાય;
 સંતની સલામાં રે, પ્રશ્ન કાંઈ પુછીએ રે, મન ૦ ૧
 ઉત્તર આપે તો સંશે જાય. સતસંગ ૦ ૨

પુછવાની રીતી રે, લાઈ તુંજને કહું રે, વીનય કરીને નમિએ પાય; જગ શું ને હું શું રે, પ્રભુ તે શું હશે રે, ગંધ શું ને મોક્ષ તે કેમ થાય.	સતસંગ ૨
જીવ ઈશ માયા રે, એ તે શું હશે રે, કૃપા કરીને કોહો ગુરુરાય; નાશવંત તે શું રે, શું અવિનાસ છે રે, જડ ચૈતન કેમ ઓળખાય.	સતસંગ ૩
જન્મ ને મર્ણુ રે, કોહો કેમ છુટીએ રે, દેહ ને હું જુદા કેમ સમન્તય; દેહ તે કેટલા રે, દેહી તે કોણ છે રે, દેહાતિત તે કેમ કેહેવાય.	સતસંગ ૪
મુક્ત શાને કહિએ રે, કોને થાએ છે રે, સંત થયા તે કેમ ઓળખાય; મુક્ત થયા તેને રે, પછી કેમ આલવું રે, નહુ સતસંગમાં એમ બોલાય.	સતસંગ ૫

ઉપલાં પદનો ઉત્તર.

પદ-રાગ સામેરી વા પંચમ.

અધિકારી પ્રત્યે રે, સંત એમ ઓચરે રે, સાંભળ લાઈ પ્રશ્નનો પરિહાર; ઉપજો ને વણસે રે, જક્ત કહિએ તેહને રે, તું તો તેને માઠું એમ કેહેનાર.	અધિ ૧
પ્રભુ તો પ્રકાશી રે, જક્ત સર્વનો રે, નાશવંત નામ ને આકાર; જીવ સદા જીવે રે, માયા નવ ઓળખે રે, ગંધ મોક્ષ અજ્ઞાનનો વેહેવાર.	અધિ ૨
ચૈતન અવિનાસી રે, જડ જનમે મરે રે, છુટે જ્ઞાનથકી અવતાર; દેહ પડ્યો મુકી રે, સમણામાં માહાલિએ રે, એ દેહથી જુદાનો વિચાર.	અધિ ૩

દેહ તો છે ચાર રે, દેહી એક એકમાં રે,
 દેહાતિત ચીદધન રાય;
 દુખની નીવૃત્તિ રે, આનંદરૂપ છે રે,
 એ સુખ આપોઆપ લેહેવાય.
 મુક્ત થયો તેને રે, ચિન્હ કંઈએ નથી રે,
 નથી તેને સાચો આ સંસાર;
 નભુ સત દૃષ્ટા રે, દૃષ્ય મિથ્યા લહું રે,
 તે શેજે ઉતરયા લવપાર.

અધિ ૪

અધિ ૫

પદ-રાગ સેવાડો અથવા પંચમ.

લવાઈ લજવી હો, લવમાં તે લલી રે,
 ફરિયો લલચારયાશી દેશ;
 મોજને પામ્યો હો, તે મન લાવતી રે,
 લવમાં વાડુ લજવ્યો વેશ.
 ગણેશ પધારયા હો, ઓચ્છવ જનમતાં રે,
 મોતીડે તોરણ ગાંધ્યાં દ્વાર;
 હરણે હલમલ હો, ંહાલાંને વધામાણી રે,
 વિચર્યો આનંદ દિન દશ ગાર.
 ભુઠણ મુક્યો હો, નજરો માંડતો રે,
 પછે રમે રમત ફેકે ફેક;
 ભુઠો ને ઝઘડો હો, લવ ભુઠી કરે રે,
 ગાળકતું ગોલ્યું ભુઠું કહે લોક.
 મીયાં લાવ્યા પીળી હો, પરણે પ્રેમથી રે,
 ભુવાનીમાં ભેદો થઈ ફેરે આપ;
 અતીસેં ંહાલી હો, લાગી આશકી રે,
 આપે ગમતા ગમતા જવાળ.
 એમ ઘણો રહ્યો હો, ધારણ સહુ કરે રે,
 અંતે રામદે રમનાર;
 નૃત્ય થાય પુરું હો, ભે નીત સંતથી રે,
 જેનો હોય છેલ્લો અવતાર.
 સર્વ સ્થવારે હો, લેળા થઈ જમે રે,
 નથી રમવાનો વીચાર;

લવાઈ ૧

લવાઈ ૨

લવાઈ ૩

લવાઈ ૪

લવાઈ ૫

નારી નવ જાણે હો, રમતાં મનમાં રે,
એમ રહ્યો જ્ઞાની જાણુહાર. ભવાઈ૦ ૬
એમ જે ચેત્યો હો, ભવાઈ તેહેની લજ રે,
પામ્યો મોક્ષ રૂપી મોજ;
સાક્ષી થઈને રે, નહી એમ ખેલશે રે,
જેણે ગ્રહી શુરુગમ ચોજ. ભવાઈ૦ ૭

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ.

જે જન જાગ્યા રે, ધન તેનું જીવવું રે. ટેક.
ઉંઘ્યા તે મુંવા સરખા માન, સપનાની વ્યાધી રે;
તેને મટે નહીં રે, જ્યાં લગી નથી આતમજ્ઞાન. જે જન૦ ૧
અજ્ઞાનમાં ઉપજે રે, અસંભાવના રે;
તેણે વિપરિત ભાવના થાયે, પ્રમેય પ્રમાણે રે;
નિશ્ચે નવ થયો રે, તેથી સંશય નવ છોડાય. જે જન૦ ૨
ક્ષણું નવ ખેસે રે, તે સતસંગમાં રે;
ત્યારે શ્રવણ કયાંથી થાય, શ્રવણ કરે તો રે;
મનન કરે નહીં રે, નિદંધ્યાસે ચિત્ત ન જાય. જે જન૦ ૩
ઈશ્વરજાણે અળગો રે, નિશ્ચે હૂં જીવ છર્ગિ રે;
બંધાયો છું કર્મને પાશ, ઈશ્વર તૂં કહિએ રે;
તો કંપે અતી રે, અનાદિનો છૂટે નહિ અધ્યાસ. જે જન૦ ૪
જીવ નથી જોયો રે, કેહે છે સાંભળી રે;
ઈશ્વર કહિએ તો કહે હું જોઉં, સીદ્ધિ કંઈ થાયે રે;
તો હું આત્મા રે, જોયા વના જીવપણું કેમ જોઉં. જે જન૦ ૫
અજાણે ખોલે રે, ગમ થાતી નથી રે;
જાણુ કેછે જાણું હું સહુ ભેદ, જાણું આણુજાણું રે;
ન થાયે વેગળું રે, જિવ થાયે શાસ્ત્ર પૂરાણું ને વેદ. જે જન૦ ૬
એમ અજ્ઞાને રે, જગ જોયે સહુ રે;
તેમાં જાગે જવરલા કોય, નહી બલિહારી રે;
જાગેલ જનની રે, હરિ શુરુ સંત કડુણા હોય. જે જન૦ ૭

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ.

અધિકારી પુછે હો, જાગ્યા કેમ જાણિએ રે. ટેક.
 તેની શું ક્રિયા શું વિચાર, તે કેમ ચાલે રે;
 દેહેધારી થઈ રે, તે શો આચરે આચાર. અધિ૦ ૧
 જાગ્યા તેને જાણો હો, જાણ્યો જેણે આતમા રે;
 આણુ એક ભાસે નહિ કંઈ અન્ય, દેહ પરમાણુ રે;
 તે ક્રિયા કરે રે, પ્રાલબ્ધ યોગે ચાલે તેહ. અધિ૦ ૨
 વળી તે વિચારે હો, હરિ જીવ ના રહે રે;
 હરિ હુએ મળે એ આચાર, અસંભાવના હો;
 કંઈ ઉપજે નહિ રે, સંશય વિપરિતનો પરિહાર. અધિ૦ ૩
 નામ રૂપ મિથ્યા હો, મનથી જાણિયું રે;
 અસ્તિ ભાતિ પ્રિય હૂં ત્રીપુટીપાર, આકાશ ઝેવો રે;
 અવલંબન વના રે, મિથ્યા મુજમાં ભાસ્યો આ સંસાર. અધિ૦ ૪
 સેહેજ સ્વભાવે હો, વરતે વિશ્વમાં રે;
 સુખ દુઃખ રહિત માન અમાન, અરિ મીત્ર નથી રે;
 એ ઘરને વિષે રે, નહિ ત્યાં ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન. અધિ૦ ૫
 શિષ્ય ગુરુ સ્વામી રે, ત્યાં સેવક નહિ રે;
 નહિ ત્યાં થાપ ને ઉથાપ, સગુણ નિર્ગુણ રે;
 સંશય ટળ્યો રે, જેણે જાણ્યો આપો આપ. અધિ૦ ૬
 સુભાસુભ કર્મ હો, ત્યાં કેમ સંભવે રે;
 જે થળ નહિ કર્તા કોય, નહુ બલિહારી રે;
 જાગેલ જનની રે, જેને ગુરુ સંત કડુણા હોય. અધિ૦ ૭

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પૂંખમ.

જગદીશ માંહે હો, જગતને જાણિએ હો;
 જેમ જળમાંહે ભમરા લેહર, નામ રૂપ મિથ્યા હો;
 ભ્રમ પરમાણિએ હો, કલ્પિત જાણો પ્રીતિ વેર. જગદી૦ ૧
 આપ અકર્તા રે, છું કર્તાથકો રે;
 માથે તાણી લે કાં ભાર, અણુછતો ઉભો હો;
 થઈ અથડાય છે રે, સાચો માનીને સંસાર. જગદી૦ ૨
 સમુદ્રમાંથી હો, જળ ઊંચું ચઢે હો;
 વરસી નીચે ઢાળે જાય, તેને નદી કેહે છે હો;
 તેમ જીવ જાણિએ હો, તે હરિસાગરમાંહે સમાય, જગદી૦ ૩

બ્રંમે ભૂલ્યો હો, નિજ સ્વરૂપને હો;
જાણે છવ માયા ઇશ, નભુ કર નિશ્ચે હો;
શુદ્ધ વિચારથી હો, ભિન્ન નથી જગત ને જગદીશ. જગદીં ૪

પદ-રાગ મેવારો અથવા પંચમ.

અનુભવ એહજ હો, હું છું આત્મા રે;
હું નહિ દેહ ઇંદ્રી ગુણવાન, પુરુષ પ્રકૃતિ હો;
હું કાંઈ નહિ રે, નહિ ત્યાં ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન. અનુભ૦ ૧
સ્વામી ને સેવક હો, નહિ મારે વિશે રે;
હુંમા નથી કાંઈ કંદ, શ્રુતિ ને સ્મૃતિ હો;
સાચી સાખ દે હો, સુખ દુઃખ વિના નિજ આનંદ. અનુભ૦ ૨
એમ સમજીને હો, શાંતિ સમુદ્રમાં રે;
જળ થઈ રહે ઘેરઘંભીર, પ્રાણધ્ય જોગે હો;
વપુતું વરતવું રે, મુકું પત્ર ચક્ષાવે સમીર. અનુભ૦ ૩
સંકલ્પ વિકલ્પ હો, મનનો ધર્મ છે રે;
હું તો છું સાક્ષી શુદ્ધ અસંગ, સ્ફટિક મણિમાં હો;
રંગ કાંઈ નથી રે, ભાસે ઉપાધિને અંગ. અનુભ૦ ૪
ધુમ્ર દેખાયે હો, નભમાંહે ભજ્યો રે;
તેને પરમે નહિ રે લગાર, કર્મ શુભાશુભ હો;
તેને નવ નડે રે, પુનરપી થાય નહિ અવતાર. અનુભ૦ ૫
જે એમ સમજ્યા રે, તેને કરવું કાંઈ નહિ રે;
જે જન ઉતર્યા સલિતા પાર, નભુ નાવિકતું રે;
તેને શું કામ છે રે, એવો અનુભ આત્મ વિચાર. અનુભ૦ ૬

પદ-રાગ કાફી.

સીદ્ધાંતપદ સોયો રે, સરવે કાજ સરે;
પ્રાણને પરખોયો રે, મહાપદ માંહી ઠરે. ટેક.
મહાપદની મોટમ શી કહિયે, જ્યાં નહીં ગુણનો થાપ;
ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન નથી દોઈ, અખંડ આપે આપ;
વ્યાપક વીચારો રે, સમરણ હોણુ કરે. સીં ૧
સ્મરણ લક્ષ તણો એ અનુભવ, આત્મા એથી પાર;
જડ ગયાનો હુર્ણ શોઠ નહીં, તેમ પેહેલો થાય વીચાર;
ફરી નહીં તેવું રે, એમ જાણી લેજો પરે. સીં ૨

સ્વે સ્વરૂપાકાર થાતે, સાધન સરવે સમ્યું;
 ઉપાધી અજગી થઈ પછે, એ રૂપ અરૂપમાં રમ્યું;
 નભુપદ નીરસે રે, જો તે સ્થાનેક ઠરે. સીં ૩

પદ-રાગ કાફી.

ચીત નવ ચેત્યો રે, જોયું નહીં જાગી;
 ઉપદેશ દે તો રે, તૃપ્તિ નવ લાગી. ટેક.
 મોહો માયાના મદમાં છાક્યો, થાક્યો નહિ રે લગાર;
 માઈ માઈ કરતો હીંડ્યો, સુત દારા પરિવાર;
 કોઈ નથી તાઈ રે, ઉંધા અણુભાગી. સીં ૧
 ઓચિંતો ઉલો થઈ દોડ્યો, આલ્યો દેશ વિદેશ;
 મનકપટ મુક્યું નહિ લેશે, ન કાળક મુકી કેશ;
 ધનને લોભે રે, લાલચ બહુ લાગી. સીં ૨
 સો મળ્યા તારે લાંબને ધાયો, લાખ મળ્યા તારે રાજ;
 રાજ મળ્યું તારે થયો રાંધણો, ભક્તિ કીધી ત્યાજ;
 તોહો ભુખ તારી રે, ભૂડા નવ ભાંગી. સીં ૩
 એવે જન્મ અકારથ ગોયો, લજ્યા નહિ ભગવંત;
 જાતાં જાતાં રોવા લાગ્યો, જ્યારે આવ્યો અંત;
 જન નભુ જાણી રે, તે દુખ લીધું ભાગી. સીં ૪

પદ-રાગ કાફી.

સંચિત પામ્યો રે, સંત મળ્યા સુખકારી;
 વેદના તો વામ્યો રે, લૈશજ મળ્યાં ભારી. ટેક.
 અનુભવ ઔશદ આંખે આંખ્યું, પાડી પ્રહ્લમાં લેળ;
 આનંદનીધિ આપે ઓળખાયા, તો રૂડી રંગની રેલ;
 એવા ઉદ્ધિમાં રે, જેમ છુડકી મારી. સં ૧
 મીન થઈને મીનને દેખે, નિશ્ચે ન રોકે નીર;
 સામે પૂરે હરિજન આવે, એમ ધારણ હીધી ધીર;
 નીર સમ ભાળ્યું રે, વરત્યું નલ વારી. સં ૨
 શબ્દ આગળ સુરતા ચાલી, લય પામી થઈ લક્ષ;
 કરોળિયાની જાળ વત, વણ આવે કીધી લક્ષ;
 પીવને પ્રીછ્યો રે, પ્રીજવંત જાળધારી. સં ૩

દયા કરી દર્પણ દરસાવ્યું, ત્યારે દેખવાપણું થયું દૂર;
સાગરમાંહે ભળિ જઈ સહિતા, પ્રેમતાણું ચડ્યું પૂર;
અનહદ મધ્યે રે, સુધ શેરી સારી. સં૦ ૪

બાહ્યાભ્યંતર ભીંત ભાંગી ને, મૃગતૃષ્ણા વૈભોગ;
ભાસે છે તે નહિમાં ભાજ્યું, ચંદ્ર જે કર્ણભોગ;
રોગ નાખ્યો રેલી રે, નભુ એ તો ઉપકારી. સં૦ ૫

પદ-રાગ કાફી.

અનુભવિ વિરા રે, ધીરા થઈને ધ્યાન ધરો;
ભેદ સતસંગે રે, મળે તે સ્થાને ઠરો. ટેક.

મૂળ પવનનું લયમાં જાણો, મન પવનથી થાય;
મન રૂદે આકાસે વાયુ, શબ્દ અંકુર પરાય;
જાએ સહુ સંશે રે, સંતનો સંગ કરો. અ૦ ૧

નાદ પ્રદ્ધ ને ણિંદુ માયા, મધ્યે મિથ્યા છવ;
પૂરણ પ્રગટ પ્રકાશ ચૈતન, સદા અખંડિત શીવ;
ખીજો નવ ખોલે રે, કોણ કહે હરોપરો. અ૦ ૨

પીંડ પડે ત્યારે છવ શીવ તે, ન આવે ન જાએ;
વાયુનો વંદોળિયો તે, સેજે સેજ સમાજો;
નાદ ણિંદુ ભારુત રે, છવ શિવ એક નરયો. અ૦ ૩

આત્મજ્ઞાને એજ અલેખ, લે લક્ષાલક્ષની પાર;
લાંબો ચોડો ને રંગે રૂપે, કોહો કેમ કહિયો કિરતાર;
નભુ નથી ઉણો રે, પ્રદ્ધદધી સભરભરયો. અ૦ ૪

પદ-રાગ કાફી

સદ્ગુરુ સ્વામી રે, સંતજન સુખકારી;
અંતરજામિ રે, સુણો વિનતી મારી. ટેક.

સ્થુળ સુક્ષ્મ કારણ મહાકારણ, છવ ઇશ અન્ન પ્રદ્ધ;
કોણ ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ કોણ, સું ક્રિયા કાર્ય ને કર્મ;
મર્મ મુખ ભાષો રે, ભેદ જેનો ભારી. સદ૦ ૧

અસ્તિ ભાતિ ને પ્રિય તે શું, શું ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન;
સદ ગ્રિહ ને ગ્રાનંદ તે શું, શું ને જ્ઞાતા ને જ્ઞાન;
જ્ઞાને કેમ સમજૂં રે, મૂઢમતિ મારી. સદ૦ ૨

આરે અંતઃકરણ ને દશે ઇંદ્રી, પંચ તત્વ સે વાન;
 આરે વાણી ને ચાર અવસ્થા, કાં હશે તેનાં સ્થાન;
 જ્ઞાન તેનું આપો રે, નિજ અંકિત ધારી. સદ૦ ૩
 લેખ લખ્યા વના અલેખ નલાધે, તેથી પૂછ્યું મહારાજ;
 શ્રુષ્ઠી કહિ સંધાર બતાવો, જેથી સીજે કાજ;
 દાઝ ત્રીવીધિની રે, સીંચો કુતુણા વારી. સદ૦ ૪
 એ સર્વેથી પાર અકર્તા, જાહું નહિ પક્ષાપક્ષ;
 જહંદજહંદ લક્ષણા કરીને, આપો તેહેનો લક્ષ;
 દક્ષ કરી દાખો રે, સુધ વાણી સારી. સદ૦ ૫
 પરમારથ પદ આ લવમાં પ્રભુ, તમ વિના નહિ કોય;
 નભુ નિરલેપદ તમ કુતુણામાં, જીવદશાને ખોય;
 અવિચળ વાણી રે, જાણું જાલિહારી. સદ૦ ૬

પદ-રાગ કંઠી.

શિષ્ય તું સાંભળ રે, ધૂડ સંધ્યા આણી;
 મહાપુત્રધની રે, નહિં મિથ્યા વાણી. ટેક.
 સ્થૂળ ઓવિસતું સત્તર સુક્ષ્મ, કારણ સેવે લીન;
 મહોકારણ તે સાક્ષી સૌનો, અનુક્રમને આધિન;
 જીવ ઇશ માયા રે, પ્રદાપદ લે માણી. શિષ્ય૦ ૧
 ક્ષેત્ર ક્રિયા ક્ષેત્રજ કર્તા, કર્મ કારણ પ્રકાર;
 અસ્તિ જીજ ને લાતિ અંકુર, પ્રિય તરૂ વિસ્તાર;
 સદ ચિદ આનંદ રે, અનુભવ લે જાણી. શિષ્ય૦ ૨
 દ્યૈ ધ્યાતા ને જો જ્ઞાતા, તે જાણો એક અપાર;
 ચાર અંતઃકરણ અનુભવો, તે મન બુદ્ધિ ચિત અહંકાર;
 પૃથ્વિ નલ વાયુ રે, અગ્નિ અપ લે પ્રાણી. શિષ્ય૦ ૩
 અજ્ઞેક તત્વની જાણે ઇંદ્રી, એક કર્મ એક જ્ઞાન;
 પરાપર્યંતિ મધ્યમાવૈખરી, નાલિ રૂદે કંઠ દગ સ્થાન;
 સાંખ્ય શાળ દેછે રે, નિશ્ચયે કરી જો નાણી. શિષ્ય૦ ૪
 લેખ કહિએ સર્વે શ્રુષ્ઠી, પાછા વળે સંધાર;
 અકર્તા એ પાર અનોપમ, વાણી રહિત વિચાર;
 લક્ષ કરિ લાગો રે, ઓળખ એધાણી. શિષ્ય૦ ૫

પૂરણ પ્રગટ પ્રકાસમય, ચૈતન બ્રહ્મ અપાર;
નભૂતો ન લવિષ્યતિ, તાં નહિં થાપ ઉથાપ;
આપ અખંડિત રે, નહિં વૃદ્ધી હાણી. શિષ્ય૦ ૬

૫૬-રાગ કાફી.

પ્રશ્ન કેરો ઉત્તર રે, જડે સતસંગ કરે;
જ્ઞાની મુનિ પંડિત રે, પામે ધ્યાન ધરે. ટેક.
થયું નથી તો થાપ કાંહાનો, કેમ પરઠે માળાપ;
જે કહિએ તે કલ્પિત દીશે, જહાં અખંડ આગેઆપ;
વ્યાપ કહી વરાંસે રે, એ તો પરપંચ પર. પ્રશ્ન૦ ૧
કામ ક્રોધ મોહ લોભ દેવ એ, હરિ લે બુદ્ધિનો ભાગ;
જાણવાપણું પછે સોધ્યું ન જડે, પામે નહિ પોતાનો થાગ;
મીન રૂપે થઈને રે, મૂળગે થાંને ઠરે. પ્રશ્ન૦ ૨
લાળાચાહુ લખ જક્ત સાથે, જ્યાં સુધી ન થયું જ્ઞાન;
ભાવન અક્ષરની ઓટ ટાળી જ્યારે, જાણ્યું લવિષ્ય વર્તમાન;
પાંચે પિંડ પાંડવ રે, એમ થયે ઉગરે. પ્રશ્ન૦ ૩
રામમંત્ર પ્રગટ પેળ્યો લારે, ખંધાઈ સેઝે સેત;
રાઠો રાવણ રણમાં રોળ્યો, ઉતરી સેન સમેત;
અધ્યાત્મ વિચારો રે, નહુ તેથી કાજ સરે. પ્રશ્ન૦ ૪

૫૬-રાગ કાફી.

અનુભવી અવસર છે રૂઝો રે, રામ ભજો;
અંતર વિચાર કરિ જો ઉંડો રે, રામ ભજો. ટેક.
નાના વિધના નામ રૂપથી, જક્ત લેહ બહુ ભાસે;
સતસંગથી અંશય ગત થઈ, સમન્તશે ઉંડો આશે રે. રામ૦ ૧
ઘણા કાળનો વહીવટ તેથી, વિશય ઘણેરો વહાલો;
સ્વાદ જડે તો રામ વના કોઈ, કામ ન દીસે કાલો રે. રામ૦ ૨
જળ તરંગ કંચનમાં ભૂખણ, મૃત્તિકામાં ઘટ ઝેવો;
લોહોમાં શસ્ત્ર વસ્ત્ર સુતરમાં, રામ રમે છે તેવો રે. રામ૦ ૩
રામ થઈને રામ સમરતાં, લેહ ભાવના બીશે;
નહુ નિરોપદ અદ્વૈતુ અરણે, રામ અતંતર થાશે રે. રામ૦ ૪

૫૬-રાગ કાફી.

ભજ ભાવે અંતરભમિ રે, સાચી કહું છું. ટેક.
 જીવડલા તારી જીવદશા એથી જાશે,
 સચ્ચિદાનંદ થાશે રે. સાચી કહું છું. ૧
 સાચી રે મારા જીવ ઈશ્વર ને માયા,
 એ ત્રણે એકજ જાયા રે, સાચીં ૨
 સંતો રે જીવો બાપ બેટિએ જાયા;
 તેને પરણી ધણી કેહેવાયા રે. સાચીં ૩
 સંતો રે એ સાન ગુરુની જાણે,
 તે સુખ સાગરમાં માણે રે. સાચીં ૪
 સંતો રે જેની સંશય ગ્રંથી છુટી,
 અહંતાની સાંકળ તુટી રે. સાચીં ૫
 ભાઈઓ રે તારે કર્મની લેહર સમાણી,
 નભુ વિરામ ચારે વાણી રે. સાચીં ૬

૫૬-રાગ કાફી-તાલ હંસ.

ગુણ જાણે જંબુરે ગાફી, તારી ખેલવા કેરી ખાંતને રે;
 તેં તો વેદનું ડાક વળાડિઉં, ભાંગી ભ્રમણતાની ભાંત રે. ગુણ ૧
 વાદી મિથ્યા તારી મોરલી, માંહે મોહનવિદ્યા મંત્રરે;
 તેને જાણે જંબુરે બાળકો, તુંથી શિખેડો બાધા તંત્ર રે. ગુણ ૨
 ખખુતર કર્યું તેં કારમું, તેને જોલાવે ધરી કાનરે;
 ત્રણે ગુણના ગુટકાચલાવે, દરશે ને થાએ અંતર ધ્યાન રે. ગુણ ૩
 સંચિત દોરીએ લંચર સાંકળ્યો, તેને ભણાવ્યો છે લેદરે;
 બાજી રમત ભવ બજારની, બુલે વીધિ ને નિખેદ રે. ગુણ ૪
 આપ્યો ચીતરો મારા હાથમાં, કરડો દેખિતો વિકરાળ રે;
 ગ્રહો જેમ કંઈ કર લુગડું, લહો લેખ દારીનો ખ્યાલ રે. ગુણ ૫
 જગત નરને એહ આંકડો, હુધે પટ દીધા દસ બાર રે;
 નીચે અગ્નિ કીધો કોધનો, પુલ્યાં પુલડાં તેણી વાર રે. ગુણ ૬
 કાયા કાંકરાનું ધન દાખવ્યું, કાચું માનત્રા કેરે કાજ રે;
 સ્વે સંતકેરી સંજાનું કીધું, કાગળ કેરું આજ રે. ગુણ ૭
 રમનારો રાજ થઈ રીજ્યો, કર્યું મોજ આપવાનું મંત્રરે;
 વસ્તુ દીડી નાહિ કું વેગળી, ધારી કહું જંબુરા ધનરે. ગુણ ૮

હેવા ખેલ અનેરા આચરે, જન હરિના બાણનાર રે;
નભુ રંક ખિચારો શું લહે, જેની મતિમંદ ગુમાર રે. ગુણ૦ ૬

૫૬-રાગ સોરઠ.

હું તો બલિહારી, અનુભવિયા જન બગીચા રે. ટેક.
સુકૃત સપ્ત યયું આ ભવમાં, તે નહિ આવ્યા ત્રીવીધિના દ્વભમાં;
કર્મતણા કાદવ સર્વે તેણે ત્યાગીયા રે. હું તો ૦ ૧
વ્યાપીક વીશ્વ પ્રકાશીક પુરણ, ચીનાનંદ સચરાચર પુરણ;
ચૂરણ સદગુરુ શબ્દતણા શર જેને વાગીઆ રે. હું તો ૦ ૨
વીધી નીખેદ નહીં જે સ્થળમાં, જેમ મીકું પેકું જઈ જળમાં;
નભુ એ કળમા ભવબંધન ભય ભાંગીઆ રે. હું તો ૦ ૩

૫૬-રાગ સોરઠ.

આવો અનુભવિઆ સંતો, સતસંગત કીજિએ રે. ટેક.
સતસંગતથી સંશે ટળશે, આ દેહે અવિનાસી મળશે;
મનસાનો લાખેણી લાવો લીજિએ રે. આવો ૦ ૧
જગ બુકું સાચું નહિ માને, નંગમુ નંગ અક્ષણો સાને;
દેસી વણ તેને દિલકું નવ દીજિએ રે. આવો ૦ ૨
સાચા જન તે સાચું લેસે, બુઠા અખમારીને રેશે;
ખોટા સાથે ખાંત કરી નવ ખીજિએ રે. આવો ૦ ૩
પ્રેમ ધરી પરમોધ જ કરિએ, સોધી સાર રૂદેમાં ધરિએ;
બુદ્ધિહિણે બકવાદે મન નવ ખીજિએ રે. આવો ૦ ૪
સતસંગતનો મહિમા મોટો, બુગમાં ખિલે ના મળે જોટો;
માટે નભુ પ્રેમ સુધારસ પીજિએ રે. આવો ૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

જગ સહુ બુકું લાગે, જો જગી વીચારિએ રે. ટેક.
નહીં મારાં તેને કેહે મારાં, તોળી જો એ સાથી તારાં;
સારાં નરતાં નેહુ ધરી નિરધારિએ રે. જગ ૦ ૧
નહિં નામ ત્યાં નામ ઠરાવ્યાં, સ્વર્ગ નર્ક કહી મન ડરાવ્યાં;
પરને કહે મોહો મમતા મારિએ રે. જગ ૦ ૨

એલો ધન દારા સુત માળે, શુંડે કેહે ભેટ ધરો મુજ આળે;
એવાં આશ્ચર્ય દેખીને મન હારિએ રે. જગ ૦ ૩
સાચો સોમાં એક જવરલો, વ્યાપક રામ લખે કોઈ વિરલો;
નભુ સરણાંગત કારજ સારિએ રે. જગ ૦ ૪

૫૬-રાગ સોરઠ.

જગ સહુ મિથ્યા લાસે રે, જાગીને જોતાં. ટેક.
જગ સહુ મિથ્યા લાસે, અજ્ઞાન તીમિર નાસે;
ખટ અરિ સોહેજે ત્રાસે રે. જાગિને ૦ ૧
મૃગજળ રજજી અહીં, સુક્રિતમાં રજત નહીં;
થંભે ચોર બ્રાંતિ લહિ રે. જાગિને ૦ ૨
નિલતા આકાશ માંહી, જળ માંહે તડુ ઝાંધ;
એમ જગ સાચું નાહી રે. જાગિને ૦ ૩
સદ્ગુરુ સાચા મળે, અજ્ઞાન દૂર પળે;
જીવ ઇશ ભેદ ટળે રે. જાગિને ૦ ૪
નભુ જેણે જોયું જાગી, નામ રૂપ બ્રાંતી લાંગી;
તુંહી તુંહી તાળી લાગી રે. જાગિને ૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

આપે આપું ઓળખાણું રે, આતમ દરશી. ટેક.
આપે આપું ઓળખાણું, રાત મીટી હવું વહાણું;
જાણવુંતું તેજ જાણ્યું રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૧
મહાવાક્ય અર્થ જાણ્યો, વાચ્ય લક્ષે વખાણ્યો;
લક્ષણાએ પરમાણ્યો રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૨
જહદથી જીવ રોધ્યો, અજહદે ઇશ સોધ્યો;
અસીપદે એક જોધ્યો રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૩
જીવ ઇશ વાચ્ય ત્યાગી, લક્ષ અર્થે જોયું જાગી;
દ્વૈત કેરી બ્રાંતી લાંગી રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૪
વીધિમુખે વિશ્વ ગતી, નિજોદે ન રહું રતી;
નભૂતો ન લવિધ્યતી રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૫

પદ-રાગ જંગલો-પંડાળી.

કાચી કાયા વે, વણસતાં વાર ન લાગે. કાચીં ટેક.
કાચી કાયા વારી વે, કાચનો શીશો; ઠોકર લાગે લાગે. કાચીં ૧
સત સહસ્ર કલ્પ જુગ જીવે, હેવી વણસી આગે. કાચીં ૨
તોહિ મુરખ તું કાંઈ નવ ચેતે, ઝગકી સેં નવ જાગે. કાચીં ૩
નભૂ નઠોર થયો કાંહાં પ્રાણી, તૃણા સેં નવ ત્યાગે. કાચીં ૪

પદ-રાગ રામઝી.

લાઈઓ રે ભવનો ભય ભાંગ્યો, અનુભવ અર્ક ઉદ્દે થયો;
નિદ્રાથી જાગ્યો. ભાઈં ૧
ત્રીવિધ તાપ સમી ગયા, જાગીને જોતે;
પ્રગટ પ્રકાશી રહ્યો, પૂરણાનંદ પોતે. ભાઈં ૨
મંત્રે માધવ જોળખ્યા, રૂપે જાણ્યું નામ;
નામરૂપ થયાં એકઠાં, ચિતનો વિશ્રામ. ભાઈં ૩
તે પદ પામવા કારણે, જોગ જપ તપ કરિએ;
જેમ જન કોઈ તીરથ કરે, તેમ ચોરચાશી પ્રિએ. ભાઈં ૪
એમ પ્રરતામાં ફેરો ફર્યો, મળ્યા સંત ઝવેરી;
હસ્તામળ દેખાડિયા, સમી અનંત લેહેરી. ભાઈં ૫
સમાધાન ચિતતું થયું, આવી સેજ સમાધી;
ખળવંતો છે ખોલતો, ભાળ તેની લાધી. ભાઈં ૬
સોહિએ સાતમી ભોમિકા, મારા નાથની મેડી;
મુરતા સખી ને નિવૃત્તિ, ગઈ છે તાંહાં તેડી. ભાઈં ૭
અખંડ વિહાર હમે કર્યો, રમતાં રસ જામ્યો;
હરિ ગુરૂ સંત કૃપાવડે, નભુ એ પદ પામ્યો. ભાઈં ૮

પદ-રાગ રામઝી.

સંતો રે સેઝનું ઘર સાધો, જે ઘરમાં સુખ દુખ નહીં;
સહ અળગી ઉપાધો, સંતો રે સેઝનું ઘર સાધો. સંતો રે ૧
સંતો રે જુગમાં કોઈ જાણે, મરજીવ્યા થઈને રેહે;
તે મહારસ માણે. સંતો રે ૨
સંતો રે સહ સંશે ટળતાં, અગમ પંથને અનુસરે;
પ્રહ્મમાંહે ભળતાં. સંતો રે ૩

સંતો રે હંસસાથે હુજિએ, શબ્દસંગાથે ચાલતાં;
નિસાંને લજિએ.

સંતો રે ૪

સંતો રે નિસાંન નિહાળ્યું, જેમ મચ્છ સમુદ્ર વીથે;
નીર આકાસ ભાળ્યું.

સંતો રે ૫

સંતો રે વાસનાલિંગ ગગતાં, કર્મ કાંઈ નવ ઉગરે;
જ્ઞાનઅગ્નિમાં બળતાં.

સંતો રે ૬

સંતો રે ફૂડી સેજસમાધી, નહુ નિરાલંગ અગ્નિસુ;
સુતો સુખની ગાદી.

સંતો રે ૭

પદ—રાગ વસંત.

આજ વસંત અનોપમ સજની, સંતસમાગમ કીજે;
પ્રેમભક્તિની કુંપળ પ્રગટી, જોઈ અનુભવિ રીજે. આજ ૧
શ્રુતિ મહાવાક્ય શબ્દના કેશુ, અંતર અધર ભીજે;
અખીલ શુભાલ અભિમાન ઉરાડો, દરસ પરસ સુખ લીજે. આજ ૨
ફગવા મેવા લક્ષ અનુદીન, અદ્વૈતથી મન ધીજે;
નહુ વસંત સંત અવિનાસી, મળતે કારજ સીજે. આજ ૩

પદ—રાગ વસંત.

શ્રુતિના શબ્દ વિચારો રે સંતો; સંશય સઘળા નાજો;
અહં પ્રહારમી તત્ત્વમેસી પદ, અનુભવતાં સુખ થાજો. શ્રુતિ ૧
પ્રજ્ઞામાનંદ પ્રદા અર્થ સો, વાક્ય વેદ ઉચાર;
એ ચારેનો અર્થ એક છે, ચૈતન વાણી પાર. શ્રુતિ ૨
ચાર વાક્યનો પોશક પૂરણ, તે તું તું તે એકે;
નહુ નિરણુ કરી સંત બતાવે, ચારે વેદને છેકે. શ્રુતિ ૩

પદ—રાગ વસંત.

અનુભવિ આવો ને વસંત વધાવો, ગાઓ ગુણ ગોવિંદતણા;
જ્ઞાન ગોષ્ઠિ પ્રશ્નોત્તર કરતાં, થાજો અંગ આનંદ ધણા. અનુ ૧
પરાપારથી પોણે પ્રાણુપ્રતિ, અંકોર થાયે પરાયે;
પશ્યંતિએ થઈ મધ્યમા આવે, તે ઘળ ઘાટ ઘડાયે. અનુ ૨
ઉત્તમ મધ્યમ શબ્દ અનોપમ, વૈખરિએ વેરાયે;
તે વાણીમાં કેમ આવે વાહાલો, શબ્દાતિત સદાયે. અનુ ૩

દેહથી પર ઇંદ્રિ ઇંદ્રિથી પર મન, મનથી પર ધીશણાયે;
તેથી પર પુરણ પરાતપર, મનથી કેમ કળાયે. અનુ૦ ૪
દૃશ્ય પ્રપંચ નામ રૂપાદિક, કલ્પિત કરી શ્રુતિ ગાયે;
કલ્પિતમાં કેવલ કેમ આવે, કીર્ણું રવિ ના કળાયે. અનુ૦ ૫
સાને સમજે તે નર સ્યાણા, ધ્યાનરતે ઓળખાયે;
નભુ લીલા નટવરની નીરખી, હેડે તે હરખાયે. અનુ૦ ૬

પદ-રાગ ધુમાર.

આનંદ સાગર ઉમચ્યો, હો મેરે ખ્યારે;
અવિનાસી પદ ઓળખો, હો મેરે ખ્યારે.
જેનો છે સતસંગ દેશ, અવિનાસી પદ ઓળખો. હો૦ ટેક.
અજર અમર પદ હરિજન પામ્યા, વેદ શાસ્ત્ર એમ ગાય; બલભ૦
એક એકથી અધિકું જીવે, આખર ઘાટ ભાંગી બાય. અવિ૦ ૧
જળ પૃથિવ વાયુ ને અગ્નિ, એક એકમાંહે સમાસ; બલભ૦
અનુભવ કરતાં આતમ ચીનો, એક ન ભાંગે આકાસ. અવિ૦ ૨
તે આકાસ થંકી આવેડું, અજર અમર પદ એક; બલભ૦
ઉતપત નહિં તો નાસ કહાંથી, એમ છે વસ્તુ વિવેક. અવિ૦ ૩
બહાં નહિં અગ્નિ ચંદ્ર રવિની, ભેતતણો પરકાશ; બલભ૦
એ ત્રણેનો પ્રકાશિક પૂરણ, સંતે તહાં કિધો નિવાસ. અવિ૦ ૪
નામ રૂપ ઉપન્યા તે વણસે, જેમ લેહેરીનુ નીર; બલભ૦
ઉંડું આપ વિચારી ભેતાં રે, સાગર ચેરગંભીર. અવિ૦ ૫
મહાપદની મોટમ શી કહિએ, ન લહે વાણી વિચાર; બલભ૦
નભુ નિમિત્ત દેહ પાંચેથી, પ્રીછવું વિના પ્રીછનાર. અવિ૦ ૬

પદ-રાગ હંસારી.

અનુભવ આપમાં આપનો, નથી જળ ધીનનું;
સતસંગતમાં સોધતાં, જડે સુખ સીનનું. અનુ૦ ૧
અવ્યક્તથી નભ ઉપન્યું, થયો નભથી વાયુ;
તેજ થયું માણતથી, તેજે જળ ઉપન્યું. અનુ૦ ૨
જળથંકી પૃથ્વી થઈ, એ પાંચ પ્રમાણો;
પરમાણું એ પાંચનું, જુગતેથી જાણો. અનુ૦ ૩
અવ્યક્તથી આકાસમાં, વિચર્યો જે વાયુ;
વાયુથી ધુન ઉપની, ધુને પ્રણવ ઉપાયું. અનુ૦ ૪

અવ્યક્તથી પોષણ કર્યું, પરાએ ધીજ લેખું;
 પર્યંતિએ થઈ મધ્યમા, વૈજરીએ દેખું. અનુ૦ ૫
 નિજ મનથી મન ઉપન્યું, મનથી ચિત આલ્યું;
 ચિત થકી અહંકારને, બુદ્ધિએ આલ્યું. અનુ૦ ૬
 શબ્દ વાયુના સ્પર્શનો, રૂપથી રસ રેલું;
 રસથી ગંધ ઉપાવિઉં, એક એકમાં લેળું. અનુ૦ ૭
 ચૈતનથી માયા થઇ, માયાથી ઇશા;
 ઇશ્વરથી જિવ પરઠિયો, એ દેહનો ધીશા. અનુ૦ ૮
 એમ સમૃદ્ધિ શ્રદ્ધિની, સચરાચર વાસ;
 નભુ નિરંજન સર્વમાં, ચૈતન પ્રકાસ. અનુ૦ ૯

પદ-રાગ હલારી.

અતુલવિ ઓળખ આપને, એ છે અલર ભરેલો રે;
 જેમ જળ પાત્ર તુશારથી, ભાસે ભિન્ન ઠરેલો રે. અનુ૦ ૧
 ઘટ પટ મઠ વત ઘાટમાં, એમ ણાહર એવો રે;
 સદ ચિદ મણિગણ સૂત્ર છે, એમ આનંદ એવો રે. અનુ૦ ૨
 ઈદ વીધુ અરણ્ય નીળે, બીલશે ને વિલાએ રે;
 કિયો મટયો ને કિયો થયો, નિશ્ચે નવ કેવાએ રે. અનુ૦ ૩
 આણુચિતો ઉભો થયો, હું માહાઈ કેહેતો રે;
 તું નથી તો કયાંથી તાહેરું, નભુ સે નથી લેહેતો રે. અનુ૦ ૪

પદ-રાગ હલારી.

પાત્ર વિના રસ કેમ ઠરે, કરો કોટિ ઉપાએ રે;
 કીટ વિના અન્ય જંતુની, ભમરી નવ થાએ રે. પાત્ર૦ ૧
 સ્વાતી વરસે સર્વમાં, છીપે મોતી બભે રે;
 કપુર કેળ ઉસ ખારમાં, વિળ અહિમુખ હામે રે. પાત્ર૦ ૨
 પ્રેમ વિના પામે નહીં, તે તો શિશને સાટે રે;
 સંત ચઢે કોઈ સૂરમા, એવી વસમી વાટે રે. પાત્ર૦ ૩
 ચિત ચંચળ સઘળે ભમે, અણઘટતું કરવા રે;
 સાચા વિના શા કામતું, કાણું તુંળતું તરવા રે. પાત્ર૦ ૪
 પાત્ર બને સતસંગથી, સદ્ગુણી સેવા રે;
 નભૂ નિશ્ચે કરી માનજે, તે કરે આપ એવા રે. પાત્ર૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

ચેતને ચેત અભાગિઆ, આવ્યો છે આરો રે;
 મુતસા દેહ મોટો સમો, લાઈ સે ન વિચારો રે. ચેત૦ ૧
 ફરી ફરી તૂને નહિ મળે, અલ્યા હાવું ટાણું રે;
 અવસર સે નહિ ઓળખો, કાલે આવશે આણું રે. ચેત૦ ૨
 ભેતામાં જળ વહિ જશે, મૃગતૃષ્ણા ઝેવું રે;
 પાછળ પસ્તાવો થશે, આગળ છે હેવું રે. ચેત૦ ૩
 કર સતસંગત હરિ કથા, જેથી સંશય ભાંગે રે;
 સમણાવું સુખ શું કરે, બારે ગ્રંથકીને બાંગે રે. ચેત૦ ૪
 મુરખના મનડાંતાણી, મમતામાં માણે રે;
 નભૂ નિરંજન નાથને, જગ વિરલા બાણે રે. ચેત૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

દેસી મળે દિલડાં મળે, વણુ દેસીને શું કહિએ રે;
 સાચું કેહે અવળું ભજે, તેથી વણુ બોલ્યા રહિએ રે. દેસી૦ ૧
 પાછા વળ્યા નર દેખશે, આગળ આડ છે ઝાઝી રે;
 વાણીની બળે ઘુંચાઈ રહ્યો, કર્મ ફળે થયા રાજી રે. દેસી૦ ૨
 સાચા બુઠાનો સાંસો પડે, તેથી મૂળ ન બાણે રે;
 મન મુકી વડતા ફરે, મત પોતાની તાણે રે. દેસી૦ ૩
 સંશે નાગે ડંડ્યા પ્રેરે, તેથી જરણુ ન થાએ રે;
 નભૂ કેહે મનડતાણી, તેસું કેમ કેહેવાએ રે. દેસી૦ ૪

પદ-રાગ હલારી.

વસ્તુ હમારા દેશની, બહાલી લાગે તો બેહારો રે;
 સાચું બોલે ગમશે નહીં, આ છે પાપનો પોરો રે. વ૦ ૧
 કાગ કરમને મુકે નહીં, કોટી કરિએ ઉપાયે રે;
 અંતર મેલ ટળ્યા વિના, કેમ હંસલા થાયે રે. વ૦ ૨
 ખણુતર ભાંચું ચઢે, દૃષ્ટી કુવાની માંહે રે;
 કાચ મંદિરમાં કુતરું, દેખે પોતાની છાંએ રે. વ૦ ૩
 આપું મટયા વિના આપને, ઘણું દેખે છે દુર રે;
 દેહતણા અસિમાનમાં, ભોળવાયો છે ભુર રે. વ૦ ૪

પ્રરી ફરી મરેને અવતરે, તોએલાજન આવે રે;
 પાછું ફરીને જુવે નહીં, તેથી ફેરે ન ફાવે રે. ૧૦ ૫
 એળલો જઇને ઉભો રહ્યો, એથે ઘર વાસ રે;
 નભૂ નિમિત્ત મટી ગયો, થયો પોતે પ્રકાસ રે. ૧૦ ૬

પદ-રાગ હલારી.

જરણના પ્યાલા જેરવે, કોઇ વિરલા જોગી રે;
 ગુરુકુરુણા ઝેને હવી, તે એ રસના લોગી રે. ૪૦ ૧
 વાણીના વાદ વીલાસમાં, લક્ષાંસ ન થાયે રે;
 અનુભવ આપ કરચા વિના, જુઠે જકત પસ્તાએ રે. ૪૦ ૨
 સીપ સ્વાતી જળ લેઇને, મહાનીધિએ જાએ રે;
 મુક્તાકૃષ્ણ રૂડાં ખને, ઘણે મૂલે વેચાએ રે. ૪૦ ૩
 સંતતણી એ સાનમાં, કોઇ સમઝે શાણા રે;
 નભૂ નિરંજન જોળજો, જાણી થાઓ અજાણ્યા રે. ૪૦ ૪

પદ-રાગ હલારી.

વિરલા કોઇવેણમાં વેધાણા, વિરલા કોઇવેણમાં વેધાણા;
 જુઠામાં તે ન બંધાણા. ૧૦ ટેક.
 વર્ણશ્રમના ધર્મ કરી કરી, કેટલા બહુવાણા;
 ધનને હિંડે દોડતા રે, અજ્ઞાની અટવાણા. ૧૦ ૧
 કામના આ લોક ને પરલોકની, ગાઇને ધુંચાણા;
 કાળ લેશે ખણ એકમાં ઝડપી, જેમ જીવને સિયાંણા. ૧૦ ૨
 મોક્ષને કાળે સાધન સાધે, શીખે થઇ શાણા;
 સીદ્ધ થઇને જગને ભૂટે, એ લોભમાં લપટાણા. ૧૦ ૩
 કરવું તેને કાંઈ રહ્યું નહીં, જે જોળતાં જોવાણા;
 નભૂ આપે આપને જોળજી, સમઝી સમાણા. ૧૦ ૪

પદ-રાગ હલારી.

જાગ્યા તેણે ઝળકી જોવાણું, જોટું ખરું જોળતાં જોવાણું;
 જાગ્યા તેણે ઝળકી જોવાણું. ૧૦ ટેક.
 વર્ણશ્રમના ધર્મ વિધોગતે, પાળ્યા આંણી પ્રીત;
 વિવેક સાધન પ્રગટયું સેજે, જાણ્યું નિત્યાનિત્ય. ૧૦ ૧
 ત્રણે દોશને જાણતાં સેજે, થયો વેરાગનો જોગ;
 આલોક ને પરલોકના ભાળ્યા; કાળ વિદ્યા સમ લોગ. ૧૦ ૨

સમ રહું મન સાંતમાં ને, દમીઓ ઇંદ્રી દસ;
 ઉપરતી થઈ આપથી, વરતી ચૌદે પોતાને વસ. ૧૦ ૩
 તીતિક્ષા સુખ દુઃખ સહીને, નિત કર્યો સતસંગ;
 શ્રદ્ધા ગુરુવેદાંતને વાક્યે, ચિતને લાગ્યો રંગ. ૧૦ ૪
 મોક્ષની ઇચ્છા એજ મુમુક્ષુ, અધિકારી થયો તેહ;
 જીવ ને ઇશ્વર એકતા કેરો, વિષય ઝાઝો નેહ. ૧૦ ૫
 તત્ત્વમસ્યાદિ મંત્ર નિગમના, વાચ્ય લક્ષનો વિચાર;
 સમંધ એવા સદ્ગુરુથી, સાંભળવો પ્રકાર. ૧૦ ૬
 શ્રવણ થયું તે મનન કરીને, થાયે નિદધ્યાસ;
 સાક્ષાત્કાર થતામાં છુટ્યો, ચારે દેહનો અધ્યાસ. ૧૦ ૭
 પ્રિયોજન સંસારના દુખની, થઈ નિવૃત્તિ નેટ;
 પ્રેમાનંદની પ્રાપ્તિ થાતે, કર્યો સમુદર જેટ. ૧૦ ૮
 દેહ પ્રાલબ્ધે જેમ ફેરે તેમ, કરવું ના રહું કાંચ;
 બલિહારી એવા સંતની, નહી સમઝીને સમાય. ૧૦ ૯

૫૬—રાગ હલારી.

જાણી લેરે જાણી લે વીરા, જાણી લે તારી જાત રે;
 જીવ જાણી લે. ટેક.
 કોણ કુળ ને નામ તારું, કોણ તારી ન્યાત રે. ૧૦ ૧
 નથી કુળ ને નામ તારું, નથી તારી ન્યાત રે. ૧૦ ૨
 વંધ્યાસુતનો બહેવા કીધો, વાએ ઉડી વાત રે. ૧૦ ૩
 સ્વપ્નવત સંસાર મિથ્યા, નામ ગુણ ને રૂપ રે. ૧૦ ૪
 રાજ લેજો એજ પોઠ્યો, લીળ માગે ભૂપ રે. ૧૦ ૫
 ગ્રાંધવ કેરું નગર કહેવા, ગગન કેરું કૂલ રે. ૧૦ ૬
 એવું મિથ્યાં સાચું માની, ખોયો જન્મ અમુલ રે. ૧૦ ૭
 તુંજ જીવ ને તુંજ ઇશ્વર, તુંજ માયા પ્રહાર રે. ૧૦ ૮
 છોડ વીરા ત્રણ ગ્રંથી, અહં સંશે કર્મ રે. ૧૦ ૯
 હુળી ચાલો હંસ સાથે, મળી થાઓ લીન રે. ૧૦ ૧૦
 આવર્ણુ દેરી આડ ટળશે, જેમ જળમાં મીન રે. ૧૦ ૧૧
 લીનનો અનુભવ અનોપમ, ભર્યો ચિદાકાસ રે. ૧૦ ૧૨
 નભૂ નિશ્ચે એજ આત્મા, તાંહાં કરિલે વાસ રે. ૧૦ ૧૩

પદ-રાગ હલારી.

માની લે રે માની લે મન, મળ્યાનાં એધાણુ રે;
 મન માની લે. ટેક.
 મળ્યા કેરી મીટ આજગી, કરી આપે બાણુ રે. મન૦ ૧
 હુર્જ શોક ને માન મમતા, ન રહે તેની પાસ રે;
 નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં, સદા તેનો વાસ રે. મન૦ ૨
 તે કરે સુકાં પર્ણવત, જેમ ત્વચા સંગે નાગ રે;
 તેને આત્મદર્શી ઓળખે, તાંહાં નહિ ણિબનો લાગરે. મન૦ ૩
 તે નિસ્પૃહિ ને નિર્મળા, સુખ દુખ વિના આનંદ રે;
 લેશ લેખે નહિ તેહેને, માયા કેરો પૂંદ રે. મન૦ ૪
 તેને ઓળખી આદર કરે, અનુભવી આત્મારામ રે;
 નભૂ શરણે સદંશુરુને, ભૂલ્યો પામે ધામ રે. મન૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

જીરે મન મરેતો અમર સદા, ન મરે વિના સતસંગજી;
 સતસંગ મળે રે સંચિતથી, નિસ્કામિક અંગજી. જીરે૦ ૧
 જીરે પંચ વિષય ઘણા પ્રોઢ છે, તેસું ના ચાલે જોરજી;
 શુરુકરુણાએ નિવૃત્તિએ, તેના ઉદય અંકોરજી. જીરે૦ ૨
 જીરે વનમાં વસ્તુ ધરની નથી, તાંહાં થઈ નિમકે ઘોરજી;
 અંતર અધ્યાસ છુટ્યા વિના, વનમાં નવ જોસે ઠોરજી. જીરે૦ ૩
 જીરે અધ્યાસ છુટે રે અભ્યાસથી, શુરુગમનો વિચારજી;
 તત્ત્વમંત્રી પદ સોધતાં, લક્ષે ભવનો નિસ્તારજી. જીરે૦ ૪
 જીરે અનેક ઉપાય ખીજા કરે, તોયે દ્વેષ ન જાયજી;
 નભૂ નિરલો પદ પામિએ, જો મન મનમાં સમાયજી. જીરે૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

જીરે મુન મનમાંહિ સમાયાની, રાજયોગની ઘડું રીતજી;
 હરિ શુદ્ધ સંત સેવા વિષે, પૂરણ આણિએ પ્રીતજી. જીરે૦ ૧
 જીરે સોહગમે શબ્દને સોધિએ, પૂરિએ ત્રિકુટિમાં વાસજી;
 ઉચ્ચાર એમ રે ઉપને, કરિએ અખંડ અભ્યાસજી. જીરે૦ ૨
 જીરે મન પદોત્તમ એકતા કરે, લક્ષ લયનો લેહેવાયજી;
 લય લય ધાર્મનો રે નાદમાં, સુરતા નાલિએ જાયજી. જીરે૦ ૩

છરે તે સ્થળ દ્વૈત ભાસે નહીં, તાં નહિ વીધિ ને નિષેદછ;
 ધ્યાન ધ્યે ને ધ્યાતા નહી, તાં નહિ ભેદ ને અભેદછ. છરેં ૪
 છરે એ અનુભવ છે રે માંહેલો, ખીજા વાણી વિલાસછ;
 વસ્તુ પામ્યા વિના જે વહે, તેણે સ્વરૂપનો નાસછ. છરેં ૫
 છરે જેજે પુરૂષ આગે થયા, તેનો અનુભવ એહછ;
 રૂપ અરૂપી આપે રહ્યા, છતે દેહે વિદેહછ. છરેં ૬
 છરે અંતર લક્ષ એવો થયે, તે જન તેવા કેહેવાયછ;
 સદ્ગુરુ કુરુણાએ દેહે નભુ, એમ મન મનમાંહે સમાયછ. છરેં ૭

પદ-રાગ હલારી-ચોતાલ.

હાંરે મારા ભેલિડા, તમે સેવો સંતાંપાય રે;
 વેદ પૂરાણ ને શાસ્ત્રમાં, મોટો સંતનો મહિમાય રે. હાંરેં ૧
 સંત કેરાં ચરણ સેવે, જકૃત ઝંધન જાય રે;
 અહું અંશે કર્મ અંથી, સેઝમાં છોડાય રે. હાંરેં ૨
 અવિનાશી ઝોળખેથી, ઝોળતાં ઝોવાય રે;
 તાપ ત્રણે ટળે તતક્ષણ, જો આપને ઝોળખાય રે. હાંરેં ૩
 સંત સેવ્યા વિના ખીજે, નથી કાંઈ ઉપાય રે;
 જહલરથને ભેટતામાં, તરચો રહુગણ રાય રે. હાંરેં ૪
 પ્રહલાદને જો નારદ ભેટ્યા, ભણાવ્યા ગર્ભ માંહે રે;
 વ્યાપક પ્રગટ્યા ખંભમાંથી, હિરણ્યકશ્યપ નંહે રે. હાંરેં ૫
 જે જે મહાપદ પામ્યાં તે, ગુરુ સંત પસાય રે;
 સગુણ બ્રહ્મ એ સંત છે, નભુ તેતણા ગુણ ગાય રે. હાંરેં ૬

પદ-રાગ હલારી-ચોતાલ.

હો મન માંહેરા, મનુશા દેહ મોઢે મૂલ, મા કર છાહેરાં;
 સહોદર સહુ સ્વાસ્થી, અંતે કોઈ ન આવે લહાર. હોં ૧
 ચેત અવસર જાય છે, કેહે સંત વારંવાર રે;
 શોધ અનુભવ આપમાં, કર નિત્યાનિત્ય વિચાર. હોં ૨
 તે તૂં તૂં તે એક અદ્વૈત, દ્વૈત અપરંપાર રે;
 મંનથી તે માની લીધો, મિથ્યા કલ્પ્યો સંસાર. હોં ૩
 જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તુર્યા, લગી અવસ્થા ચાર રે;
 શુદ્ધ વ્યોમાતિત વસ્તુ, તું પરાને પાર. હોં ૪

ઉત્પતિ ને સ્થીતિ લય, સર્વે રહું તુંજ મોજાર રે;
જેમ દધિમાં લેહર સેજે, હીત વિના વેપાર. હોં ૫
મૂળ તું ગંભીર છે, સમ કરીને નિરધાર રે;
નભૂ હરિ ગુરુ સંત ઓળખ, વસ્તુનો લંકાર. હોં ૬

૫૬-રાગ હલારી.

પીંડમાં પાછા વળો મારા ખેલિઓ રે, વળો મારા સાથિઓ;
અનુભવ અંતર ભાળો. ટેક.
પંથ વિષયથી પર રહી. ખેલો રે, જ્ઞાન અગ્નિમાં બાળો. પીં ૧
કાર્ય કારણ માંહે સમાવો રે, મહાકારણ થઈને માણો;
ચોથે સ્વરૂપે થઈ ચોથે ઘેર ખેસો રે, ચોથી વાણિયે વખાણો. પીં ૨
નથી અંધારૂં તહાં અખંડ પ્રકાશ છે રે, સંતોના વેણ છે સાચાં;
આડ અજ્ઞાનનીએ નાવે પ્રતીતિ, તેના સુકૃત કૃણ કાચાં. પીં ૩
સારદા નદીએ જાવોનો સેરડો રે, અઘોર વનને વટાવો;
ખેપ કરો પણ બાળો ના કરશો રે, સેજને ઘેર એમ આવો. પીં ૪
સંતોની સાંનમાં સમજે કોઈ શાણા રે, નિસ્કામિ સંચિત હોય જેને;
એ રસ જામવાનું પાત્ર પ્રમાણ રે, ગુરુકરુણા હોય તેને. પીં ૫
નિરગુણ સગુણ સંશય ખોટો રે, વાણીમાં સાંને વહવાઓ;
એખલા થઈ થાઓ આકાશ જેવા કે, ખીજ થઈને ગુણ ગાઓ. પીં ૬
ખિન્ને થયા વિના કોહો કેમ ખોલિયે રે, ડાયા છો દિલડે વિચારો;
જે થાઓ એક થાઓ કે અનેક થાઓ રે, નભૂ આધાર એક તારો. પીં ૭

૫૬-રાગ હલારી.

ઘોળ્યાં માનવી રે, ઘોળ્યાં માનવી;
કોણ લાણે તારો, ભાળીનેની આતમારે. ટેક.
મારૂં મારૂં લાણે તારૂં કો નથી રે;
પુત્ર નારી સગાં કુટુંબ ન્યાતમા રે. ઘોં ૧
સાચી કાયા જુકું જાણે જોળ કરે;
અંતે કોઈ નહીં તારા હાથમાં રે. ઘોં ૨
પાછું ભાળી જોને તારા મૂળને રે;
વેચાણા કાં ભૂલી વાણી વાતમાં રે. ઘોં ૩
લાણે નભૂ ભજો ધણી હુકડો રે;
ખાંતે જોળો હંસો કેરા સાથમાં રે. ઘોં ૪

વિભાગ ૧ લો-ગુજરાતી.

ખંડ ૨ જો.

ઈશ્વરચરિત્ર વિષે.

વાંસળી.

પદ ૧ છું-રાગ પ્રભાત.

કેણે લીધી હોય તો દેને રે, રૂડા વિકૂલવરની વાંસળી; ટેક.
કેણે લીધી હોય તો દેને રે, મીઠા મોરલીધરની મોરલી.
એ મોરલીમાં રે મંત્ર છે, એણે ગોકુળ ઘેલું કીધું રે;
સાંભળતાંમાં પડી સાંસરી, એણે કાળજ કોરી લીધું રે. કેણે ૦ ૧
નંદા કહે સુણ રતિપ્રીયા, વિરજ લલિતા ને રાધા રે;
એ મોરલીને કારણે, એણે લીધી છે અઘરી બાધા રે. કેણે ૦ ૨
એ વેરણ વરણાગણી, વણસાડયું બાધું ગામ રે;
ધીજ પતિજ કરાવશે, એ તો કહાડી જાણે છે નામ રે. કેણે ૦ ૩
એ ગુણવંતો ગારુડી, એનું કાંઈ નથી અજાણ્યું રે;
ખોઈ આવ્યો કાંઈ ખેલમાં, એણે આપણે માથે આણ્યું રે. કેણે ૦ ૪
જુઓ જીવણ સહુ એમજ કેહેછે, હમે વાંસલડી નથી દીડી રે;
નભૂ સખીને ઘણી હોંસછે, તારી સુણવા મોરલી મીઠી રે. કેણે ૦ ૫

પદ ૨ જી.

હમે લીધી નથી લટકાળા રે, તારી વશ કરવાની પેલી વાંસળી. ટેક.
સુરીનર સુનિજન વાનર વિનતા, ત્રણે લોક પ્રીછેછે રે;
વળી વાંસલડી વાઈ બહાલા, કોને વસ કરવાને ઇચ્છેછે રે. હમે ૦ ૧

- મારા તાતને ઘેર ફેરે છે, દાસીઓ સો હબર;
 તારા સરળી પારવની છે, ગોખરની વાળનાર;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંરેં, ધરેં, લેશુંં. ૯
- ઓળખતો નથી કોઈને રે, કરે સમઝાવનાની શોર;
 તું સરખા લખ ચાકર મારા, બાપનાં ચારે ઢોર;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં. ૧૦
- મેણા દે છે માનુની તું, રાખે છે બહુ ટેક;
 આ ગોવાળા મહિ લૂટશે, માટ ફૂટશે એકેએક;
 ઉભીં, ચોરીં; તરેં, વાંરેં; ધરેં, લેશુંં. ૧૧
- માટ ફૂટે તો માવળ, અહીંયાં જોવાસરખું થાય;
 નંદને પડે નાસવું, નથી દીઠા તે કંસરાય;
 છાનોં, ચમં; કોરેં, મુકીં; વહેં, ઘેરોં. ૧૨
- કંસ તે મારે ચાર સરીખો, તેને તે ગણે કાણ;
 મહિ આખ્યા વિના જાય તો તુંને, નંદરાયતી આણ;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંરેં, ધરેં, લેશુંં. ૧૩
- એવડો બળિયો ઉતો તારે, સાને લીધી મધરાત;
 બંધીખાંને બાપડાં મેલ્યાં, રોતાં માત ને તાત;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં. ૧૪
- મરકલડે જોતી મેણા દે ને, નેણુ નચાવે નાર;
 પ્રેમનું ગોરસ પ્રીતે પાતી, શાને લગાડે વાર;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંરેં, ધરેં, લેશુંં. ૧૫
- ગોરસ મોઘાં મૂલવું, નથી દોકડા મારી પાસ;
 આવતે ફેરે પાઈયું, જો વધશે આયુ છાસ;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં. ૧૬
- આપે ધારયું આપવું, તારે સિદ્ધને ખોટી થાઓ;
 રાધા મહેલો ઓળમાં, પછે સુખે વેચવા જાઓ;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંરેં, ધરેં, લેશુંં. ૧૭
- ઓળમાં છે અલખેલડાણ, તે જાણે આયું ગામ;
 ગોરસનું તે શું ગળું, સહુ નારી તારે નામ;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં. ૧૮
- પ્રેમનું ગોરસ પાઈને પ્રીતે, રીઝવ્યા નંદનો લાલ;
 નભુસજીના નાથને નહાળી, નારીઓ થઈ છે ન્યાલ;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંરેં, ધરેં, લેશુંં. ૧૯

દાણુસીલા-૨ છ.

ઈન્દ્ર-સવાયા.

માથે મહિનાં માટ ધરીને, મધુપુર ચાલી મહિયારી;
ગૌધન આરે દાણુઘાટમાં, ઉભા શુભવંત ગીરધારી. ૧
સન્ન કરી સહુ ગોવાળાને, હરિ કહે વાત સુણો મહારી;
દાણુ દધિતું આખ્યા વણુ કોઈ, જવા નવ પામે નારી. ૨
તતખર થઈ આસ્યા ત્રીકમણ, સહુને સ્ત્રીજ દઈ સારી;
દાણુ દહીંતુ દીધા વણુ જો, ચો જાએ દોડી દારી. ૩
ગોપ કહે તમે ઝઘડો કરતાં, હરિઆગળ જાઓ હારી;
નભુસંખીના નટવરપર કોટી, અનંગ નાખું ચોવારી. ૪-૧

હાંરે તે કોઈ ખીણ હોશે, આંહાં નહિ ડાઠ ગળે તહારી;
પ્રીયુલાનની જેટી આજ છે, ટોળામાં રાધે ખ્યારી. ૧
દોડ્યો આવે આંહાં શું ડાટયું, છોકરવાદી નહીં સારી;
નખરાં કરે ને નેણુ નચાવે, કાળજ ધાવ કરે કારી. ૨
જવાદોં જીવનણ માથે, ગોરસમાટ ઘણાં ભારી;
અસુર થાય છે અલખેલાણ, અમે હરિએ અખળા નારી. ૩
અમે ચોળખિએ એક ખોલમાં, વાંકાખોલા વ્યલિયારી;
નભુસંખીના નટવર રંગરસિયા, ખાનકની જાજી જલિહારી. ૪-૨

હુમે વ્યલિયારી તો તું વેશ્યા; ખાલીને ખોલાવે છે;
હુજવે રહિને વાત કરતાં, ચઢી ચઢી શું આવે છે. ૧
લટકા મટકા કરતી મેળા, જગુડીને મટકાવે છે;
નાક સંકોટે મોહો મચકોડે, નખરે નેણુ નચાવે છે. ૨
આખ્યામાં શું તાહાં જાએ, ઝાંઝું જોર જણાવે છે;
ચમકે ઝમકે ચપળાઈ સાથે, મનની વાત જણાવે છે. ૩
હાંડાં દેડે હેત જોઈને, ચતુર ચાખવા આવે છે;
નભુસંખીના નટવરને નારી, તાહાં ગોરસ ભાવે છે. ૪-૩

ચાખ ચીલડાં ચણીખોર તું, હમને શું સમઝાવે છે;
અમો અખળાના અંગ સંઘાથે, અડ્યો અડ્યો શું આવે છે. ૧
ચુંબન કરવા ચપળ થઈને, ઈંઠ ખાંવડી લાવે છે;
સઘળી સહિયર દેખતાં કર, ઉરને શું અડકાવે છે. ૨

કરમાં કર આલીને કાના, સમસ્યા શું જતલાવે છે;
લોળી નાર હમે લગુવાડાં, લાળીને લરમાવે છે. ૩
દાણુ દધીતું નથી સાંભળ્યું, કર શું નવો ચઢાવે છે;
નભૂસળીના નટવર રંગરસિયા, ફેલ કરચામાં પાવે છે. ૪-૪

ફેલ હમારાં તે શું દીઠાં, બુઠાં વાયક ખોલે છે;
ઝાઝું કરતાં જાહેર પડશે, ચરચીને કયાં ચોળે છે. ૧
વઢવા સાડું એક પગે થઈ, કાંઈએક ખાંપણુ ખોળે છે;
હું અડક્યો તો તું અડ મુજને, મુજપર મહિ કયાં ઢાળે છે. ૨
મેં કીધું તો તું કર ચુંગન, શાને નેણા ચોળે છે;
કંઠે ખાંડ ધરી તો તું ધર, શાને છીલર છોલે છે. ૩
સાટે સાટું વાળ સળી તું, આંહાં કાંઈ પાને પોલે છે;
નભૂસળીનો પ્રભુ કેહે વેહેવારે, સાચો ન્યાય તોળે છે. ૪-૫

ન્યાય તમારો સાચો નટવર, તમે કાયા સૌ ઘેલાં છે;
તમે પુરુષ ને હમે પરનારી, એ કાંમ કાંઈ સેહેલાં છે. ૧
વાંકું છે તો તાહરાં મનમાં, હમે સુધાને સુધું છે;
યાન પીઠપર કાથો ચુનો, કોઇના કેહે જે ઉધું છે. ૨
નટાસટાની વાતો મુકી, જીવન હમને જાવા દો;
દાણુ તમારું વળતાં દેશું, ગોરસ તો વેચાવા દો. ૩
મહિ વેચવાને જા મહિયારી, વેહેલી વેહેલી આલીને;
નભૂસળી સહુ દાણુ ચુકાવી, હમને દોકડા આલીને. ૪-૬

હમણા નથી હમારી પાસે, મહિ વેચીને લાવીશું;
વળતે ફેરે હિસાબ કરીને, તાહારું દાણુ ચુકાવીશું. ૧
તાહારી ધીર ન આવે હમને, વાત કરી શું વાહાય છે;
ઘણા દીવસથી દાણુ હમારું, ચતુરાં ચોરી જાય છે. ૨
ચોર જાણે ચોરતણી જત, સઘળે કેહેવત વાણી છે;
કોણુ રાયજીએ જેસાંકયો ને, તું તે કાંહાંનો દાણી છે. ૩
કપડું રાજ છે કંસરાયતું, રોકે વિનતા મંદને;
નભૂસળીના પ્રભુ ઝઘડો થાતાં, પડે નાસતું નંદને. ૪-૭

કંસરાય તો તારે મોટો, મારે મન તો ચાર છે;
એહેતું મૃત્યુ પાસે આવ્યું, એ હરિનો વિચાર છે. ૧

નંદરાય ગોકુળના રાજા, તેનો નંદકુમાર છે;
 પ્રીતુલાન વરસાણે એ સહુ, આહીરનો પરિવાર છે. ૨
 જોલ ફટાણા જોલો હમસું, તું કોઈ નવલી નાર છે;
 આજ ન કર રેહે અજગી અમથી, આંહાં કાંઈ તારો ચાર છે. ૩
 તારા મનમાં વાત ગમી છે, તોયે ઘડિએક વાર છે;
 નભુસખીના નટવરની લીલા, અનુપ અપરમપાર છે. ૪-૮

ઘડી ઘડી એમ કરતો રેહેજે, જોલ સંભાળી જાળકડા;
 જીજી તાહારી જાળ ન સાંજે, તમારી માને લાડકડા. ૧
 લાડ હમારાં તે પુરે છે, તાહારે શી પંચ્યાત છે;
 ફાટું ફાટું જોલે મુજથી, તું ભડવાડી જાત છે. ૨
 હું ભડવાડી તું ભડવાડો, આપણા કુળની ચાલ છે;
 ન માને તો પુછી જો તું, તારી માને માથે તાલ છે. ૩
 પાળેલો ને પેટભરો એમ, કહી તુજને જોલાવે છે;
 નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, તું કહિને કેહેવડાવે છે. ૪-૯

મેણા દેતી મરમે જોલે, ભરમે આજસ મોડે છે;
 આજા તાહારા અહિં નહિ ચાલે, હવડાં મટુકી ફાટે છે. ૧
 છમછમાટ કરતી ધરતીપર, વળી અંજોડો છોડે છે;
 હસે રસે વળી અધુર ડશે ને, મરમે મુજ મચકોડે છે. ૨
 મુજ મચકોડે તું કાંહાં જીધો, છાંછલમાંછલ છોડી દે;
 જોરસની જો ગરજ હોય તો, પ્રીતિ હમસું જોડી દે. ૩
 છાસ ઘાસમાં તે શું રીઝે, હીરા સાટે કોડી દે;
 નભુસખી કેહે મુજ ભણી તું, તારું મન મરોડી દે. ૪-૧૦

મન મરોડ્યામાં શું જાકી, જોલ્યું વાયક પળવાને;
 મહિ વેચવાને મશે મોહન, આળ્યાં તમને મળવાને. ૧
 અહિંયાં નથી ઉધારો એવો, રોક રૂપૈયા રળવાને;
 ભાવ ધરી આળ્યાં તમ પાસે, હોતે લીતર ભળવાને. ૨
 હળી મળીને હોતે જોડાં, પ્રીતે જોરસ પાયાં છે;
 વેચ્યાં કરતાં હરખ વિશેજે, ઝાઝો લાલ કમાયાં છે. ૩
 પુરણ પ્રહ્મ પ્રગટ પુરુષોત્તમ ગોપેશ્વર કેહેવાયા છે;
 નભુસખી એકાદશ સવાયા, નેહ ધરી શુભ ગાયા છે. ૪-૧૧

વીહુરજીની ભાજી.

પદ-રાગ હલારી.

પાતળિઓ બહાલો પ્રેમતણે વસ છે, જોગ જગન વ્રત નેમ ગણે નહીં;
પ્રેમ તાંહાં નિસદ્દિન રહે રે. પાત૦ ૧૬૬.

એક દિવસ અલખેલોજી આવ્યા, હસ્તિનાપુર મોજર;
સામા જઈ વિહુરજીએ, હરિને કીધો નમસ્કાર રે. પાત૦ ૧૬૭.

હુરજોધને જાણ્યું કૃષ્ણ આવ્યા, તે આવશે મારે ઘેર;
ગર્વિષ્ટ રાજ સામો ન આવ્યો, એવી જાણો અહંકારની પેર રે. પાત૦ ૧૬૮.

પ્રભુજી પધાર્યા વિહુરને ઘેર, જાણી રાજાએ વાત;
આપણને મુકી એને ઘેર ગયા, તારે આપણે કરે ઉતપાત રે. પાત૦ ૧૬૯.

નથમાંહે હડતાલ પડાવી, કોપ કરી રાજન;
આણુ ફેરવી આખા પૂરમાં, કોઈ વિહુરને આપે નહીં અંત રે. પાત૦ ૧૭૦.

પ્રભુને દેખી વીહુર હરખ્યા, ને હરખી વિહુરની નાર;
પ્રાણનાથ પરાણા આવ્યા આજે, ધન હમારો અવતાર રે. પાત૦ ૧૭૧.

વિહુરજી ચૌટામાં ચાલ્યા, લેવા સામગ્રી સાર;
દ્રવ્ય લેતાં કોઈએ અંત ન આપ્યું, આપે તેને રાજ મારે ઠાર રે. પાત૦ ૧૭૨.

વિહુરની સ્ત્રી વાટ જીવે છે, જે નાથ લાવશે અંત;
સારી રીતે રસોઈ કરીને, જમાડશું જીવન રે. પાત૦ ૧૭૩.

વિહુર કહે નારી અંત મળે નહિ, રાજાએ ફેરવી આણુ;
પદશો જરચતે અંત મળે નહિ, ઉછિતું આપે કાણુ રે. પાત૦ ૧૭૪.

નારીએ નિસવાસ મુક્યો, હવે શું થાશે આ વાર;
પ્રાણનાથ પરાણા પધાર્યા, શું જમશે મોરાર રે. પાત૦ ૧૭૫.

જોજો વાળીને ગદ્ય જેતરમાં, વિષયો ફૂજો ને કલાર;
કણજરી લાંબડી ને તાંદળજો, ઉશેડયો એકેવાર રે. પાત૦ ૧૭૬.

ભાજી જોધને ભુદર રીઝ્યા, વંદા વિશ્વાધાર;
સાત વાનીની ભાજી ન કીધી, મારી નારી આ સોળહજાર રે. પાત૦ ૧૭૭.

હુરજોધન સંગે સૈન્ય લઈને, આવ્યો વિહુરને દ્વાર;
કાકા હમે પદ પરાણા લેજા, આવ્યા આણી વિચાર રે. પાત૦ ૧૭૮.

વિહુર કહે ભાઈ ભલે પધાર્યા, રાજાજી કીજે સ્નાન;
હું એકલો કેમ ઉઠું કાકા, મારી સેનને દેવું માન રે. પાત૦ ૧૭૯.

પેહેલી સેન્યા ને પછે તમે આલો, નાહાવા મેલ્યાં નીર;
 ઉખટ અંગે તેલ કચોળાં, ભરી મુક્યાં ધરી ધીર રે. પાત૦ ૧૪
 કેટલુંક ચોળ્યું ઢોળ્યું કેટલું, જાણે જે ખૂટી જાય;
 પ્રભુકૃપા તેને ઉણમ શાની, એકે કચોળું ઉણું નવ થાય રે. પાત૦ ૧૫
 તાંબાકુંડી જળ ભરીને મુકી, તે જળ જાવા કીધું છીદ્ર;
 પાતાળથી આવ્યાં ગંગાકુંડીમાં, જાણે મેઘ મોઢલ્યા હોય ઈંદ્ર રે. પા૦ ૧૬
 ખખખે બાજઠ લઈ જંગાને બેઠા, સહુને પોંચી સોનાની ધાળ;
 પારખું દેખે તોહિ મૂઠ ન સમજે, ઘણું રીસે બળે ભૂપાળ રે. પાત૦ ૧૭
 વિદુરની નારીએ લાલ પ્રીતી, તારે બોલ્યો દુરભોધન રાય;
 શાકપાક તો પછી પ્રીતિએ, પેહેલાં લોજનિયાં પ્રીતિયાય રે. પાત૦ ૧૮
 વિદુરની નારી મન વિમાસે, હવે કેમ રેશે મારી લાજ;
 છલકરડીને મડું એમ વિચાર્યું, તારે બોલ્યા તે શ્રીમહારાજ રે. પાત૦ ૧૯
 લાલી ભુલો છો જુવો પેલા ઓરડા, તમે રાંધીને મુક્યાં અંન;
 અનુચર મારા પ્રીતે છે, એમ બોલ્યા જુગલવંન રે. પાત૦ ૨૦
 પાત્ર લઈને પ્રીતનાર નિકળ્યા, નાના વિધના પાક;
 પેંડા ખરડી ઘેબર ખાન્ત કળી, કોઈ પ્રીતે છે સુંદર શાક રે. પાત૦ ૨૧
 સેવ શુવાળી ને લાખશી, માંહી લેંચી ને કંસાર;
 સરવે તરેના શાક રાયતાં, જે સરળ્યાં સંસાર રે. પાત૦ ૨૨
 જેના મનમાં જે ઈચ્છા તે, શુણે પ્રીતિયાનો પોકાર;
 રાજા દેખીને દાઝ્યો ઘણું, આ કોણે કર્યો ઉપકાર રે. પાત૦ ૨૩
 મારી આણુ તે કોણે લોપી, તેનો હવડાં આણુ અંત;
 મુરખ મનમાં સમજતો નથી, એને સાહે કરે ભગવંત રે. પાત૦ ૨૪
 આચમન લઈ લીધા મુખવાસ સરવે, આલ્યા રાજા ઘેર;
 વિચાર કિયો જે એ કામ કૃષ્ણનાં, હરિ કરે તરણાનો મેર રે. પાત૦ ૨૫
 પદોણા રાખીને પ્રભુને વેળાવ્યા, એવો ભક્તિનો મહિમાય;
 લાલ વિદુરની પ્રેમે આરોગ્યા હરિ, તેનો રંક નહુ જશ ગાય રે. પા૦ ૨૬
 ગાએ સિએ ને સાંભળે, જે પ્રેમ ધરીને મંન;
 નહુ કહે હરિજનને સદા, સાહે કરે જીવંત રે. પાત૦ ૨૭
 લાલ વિદુરના લાવની, પ્રેમ ધરીને ગાએ;
 નહુના પ્રભુ વશ પ્રેમને, તે ઉપર હરિ રાજ થાએ રે. પાત૦ ૨૮

અગમ વાણી.

૫૬-રાગ હારી-ચોતાલ.

અગમવાણી સંતની, સત માનજો સંસાર રે;
 લાઈ અગમવાણી૦ ટેક.
 મટે નહીં કહું બળ પાંકી, નિશ્ચે એ નિરધાર રે. લાઈ૦ ૧
 બહાલાં માંહે વેર થાશે, પરાયાંસું ખ્યાર રે;
 સાસરિઆંસું પ્રીત સળળી, નહિ કુટુંબસું કાર રે. લાઈ૦ ૨
 બ્રાહ્મણ સેવે સુદ્રને, તે કરશે બહુ આચાર રે;
 વિપ્રના તે શુરુ થૈને, કરશે વેદોચાર રે. લાઈ૦ ૩
 વરસ નવની ગર્ભ ધરશે, અસંતનો આધાર રે;
 કુળવધુ કુટિલા થશે, નર ઇચ્છશે પરનાર રે. લાઈ૦ ૪
 એક એક પુરુષ પુઠે, નારી વળગશે દસળાર રે;
 તે થાકીને નાઠા પ્રશે, ઠરસે નહિ આ કાર રે. લાઈ૦ ૫
 આપી થાપણ ઓળવશે, સમ જૂઠા ખાસે હજાર રે;
 પ્રભુભાગા નવ ડરે, કરશે કુડાં કર્મ અપાર રે. લાઈ૦ ૬
 વરણાવરણી મટી જશે, વરતશે ચોકાકાર રે;
 રત્નેચ્છમય ઉરવી લખી, થશે કલંકી અવતાર રે. લાઈ૦ ૭
 વિપ્ર વેસ્યા સંગ રમતાં, થશે એક કુમાર રે;
 અસ્વ અચાનક આવશે, બહુ અસ્ત્ર સાથે સાર રે. લાઈ૦ ૮
 પશુપતાકા અસ્ત્ર લઈને, કરશે દુષ્ટનો સંધાર રે;
 નભૂનો પ્રભુ પ્રગટ થાશે, ધર્મે થાપનહાર રે. લાઈ૦ ૯

કુમારિકાષ્ટ.

છંદ-ભુજંગપ્રયાત.

ૐ નમો આઘ મા ગરદ ધારી, બાળાબહુચરી આઈ લેજો ઉગારી;
 લવાનીતણો છે ઘણો લેદ લારી, કૃપાસિન્ધુ કૌમારિકા સુખકારી.
 મોટા મહાસુની જોગી ધ્યાને જપે છે, ધરે ધ્યાનમાં તાપસી જે તપે છે;
 તારો પાર પામે નહિ માત મારી. કૃપાસિન્ધુ૦
 દેવિ શર્ણુ થાતે સહુ દુઃખ નાસે, સદા સાહે પ્રેમે રહે નિત્ય પાસે;
 લેતાં નામ દારિદ્ર નાખે નિવારી. કૃપાસિન્ધુ૦

સહુ શ્રુષ્ટીમાંહે રહ્યાં સકય વ્યાપી,	સ્મરણુ માત્રમાંહે નાખો કપ કાપી;	
કહું ગર્દ પાંકી ખાળા દુઃખહારી.	કૃપાસિન્ધુ	૪
નિત્ય ગાઓ ગાંને ધરો નિત્ય ધ્યાંને,	મોહો મદમાંહી ભમો ભૂર સાંને;	
અહી વાન સંન્યસ્ત ને પ્રહાર્યારી.	કૃપાસિન્ધુ	૫
નેતિ નિગમ કેહેતા નથી પાર લેહેતા,	ચાલે ભાર બેહેતા ઘણા જ્ઞાન દ્રેતા;	
પલક એકમાં દો ભવાબ્ધી ઉતારી.	કૃપાસિન્ધુ	૬
નથી કામ બુદ્ધિ ભણ્યાનું ગણ્યાનું,	નથી યોગ અષ્ટાંગ યોગિપણાનું;	
કાલું થેલું ગાતાં રીઝે ટેક સારી.	કૃપાસિન્ધુ	૭
ભોળી મા ભવાની કૃપાદ્રષ્ટી ભાળો,	નભુ લાડકા ખાળના લાડપાળો;	
મારે આસરો ને માણુ ઓથ તહારી.	કૃપાસિન્ધુ	૮

વિધાતાબ્દક.

છંદ-ભુજંગપ્રયાત.

અજાને ગળે સ્તન શું કામ આવે,	ઉરે જાટને પાગ તે કેમ ફાવે;	
કૃપી બૌધની નિર્ધની કિદ્ધ દાતા,	અહો ધન રે ધન ધાતા વિધાતા.	૧
કરયાં વેલ કુસ્માંડ ને વૃક્ષ ટેટા,	વળી તેં ગુલાળે કરયા કૈાર કાંટા;	
હરીદ્રી ગુણી ને ધની મુર્ખ થાતા.	અહો ધન રે	૨
કુંવારાં ધરે મન બેવા થયાને,	પ્રભુલી રહે છે પ્રદેશે ગયાને;	
ખળી નિર્દય નિર્જાળી પ્રાણુત્રાતા.	અહો ધન રે	૩
હુખીનાર દેખી નારિહીન જુરે,	અને નારિવંતા નહિ કોડ પૂરે;	
હુખી પૂન્યવંતા અધર્મી સુશાતા.	અહો ધન રે	૪
નહીં રૂપ ત્યાં ગૂણ મૂર્ખા રૂપાળા,	અતિ ગૌર અંત્યજ ને વિપ્ર કાળા;	
ફરે ચોર સુખે શાહા માર ખાતા.	અહો ધન રે	૫
ઈચ્છે સેવના જે સ્વામીહીન નારી,	સોહાગેણુ દે નાથને મુખ ગાળી;	
સુખી કૃત્યને બહુ હુખી ખૂબ માતા,	અહો ધન રે	૬
અહિ ચંદને ને દધિ પ્રૌઢ ખારા,	જઠરને નવી નાર ખાળા કુંવારા;	
કંઈ ચ્હાય તેને નથી તેજ ચ્હાતા.	અહો ધન રે	૭
ઘણું ધન ત્યાં કોઈ ખાનાર નોતા,	ઘણા પૂત્ર ત્યાં અંન ખાવાનુંકોત્તાં;	
નભુ શું કવે જો થકે શેષ ગાતા.	અહો ધન રે	૮

મહિલા.

દામ-અરંગા.

- કારતોક કાનડ કરેનેડી કરું દે, મારાં તનની લાલાવેડી લાલ;
સુંદરું સુજને સું ધામે છે દે, મારી વાત કરું મન મેડેલી લાલ;
બાલા આજ એકાંત ભલે મળ્યા દે. ૧
- માગમર મન માફ અકળાય છે દે, તનમાં તાવરું નિત આંખે લાલ;
કાંઈ મમે નરિ કદમરી ફરું દે, સુજને રેળી નિદ્રા નાખે લાલ. બહા. ૨
- પાયે પીડા તે હોને કરું દે, ગિજા કોઈને કેમ કેવાઓ લાલ;
સમજ પડે નરિ જે સું ધાય છે દે, દરદરે કોઈની ના પરખાયે લાલ. બહા. ૩
- મારું આશ મનમાં ધારતી દે, કાન મમે તો પૂરું પ્રીતે લાલ;
દરશન આપ્યું ને રૂંધું ધરું દે, વિનતી કુણુએ એકે વિનતે લાલ. બહા. ૪
- કાગાનું ફેર પડ્યો તમને મમે દે, તેમી મન આગ્યો વિગવાસ લાલ;
દરજી આપી છે એ દરદના દે, આજ મારી પૂરણ થાયે આશ લાલ. બહા. ૫
- ગઈતરે મિતા સહુ મારી રૂળી દે, તમે હીશે દરદના આપી લાલ;
આ મારી નાર બુઝોને પરખી દે, સુજને નેટક કે કાંઈ બ્યાધી લાલ. બહા. ૬
- વઈથાએ વળુ સમજું કરું દે, તન માફ ધખખ નિત તપે છે લાલ;
અંગે આળસ આંખું આંખમાં દે, તમને મળવા મન ધપે છે લાલ. બહા. ૭
- જેઠે ભુગલી કાંઈ બલુ નહીં દે, બાળક તેથી યોલી ન શકું લાલ;
ઉચ્ચાટણ જેમ કોઈને કોઈકે દે, તેમ હું કહિએ ઘડિએ નટું લાલ. બહા. ૮
- અશાહ મારા અનોખા દાડો દે, મારા મનનું ધારયું ધાશે લાલ;
માવ મળ્યા તે મરશે મૂળને દે, હાવે મારી પીડા મઘળી બશે લાલ. બહા. ૯
- આવળુ સામળિયા મારા સંમછે દે, સાચેસાચું હોય તે કેળે લાલ;
રસિયા પરિશા કરમે કાગની દે, અતળેલાજી ઓગરડેળે લાલ. બહા. ૧૦
- લાદરયે ભૂદરજી કર બહે દે, નાડી બેતાં નાર કંપી લાલ;
પ્રગટ્યો કામ કળા હેલેની ફરી દે, આતુર વરે લઈ ઉરયું આંખી લાલ. બહા. ૧૧
- આશો મેર કદે અલળેલડો દે, અળળા કેરી આશા પૂરી લાલ;
સમા રસળસ કીધી રંગમા દે, અળુએ ન રહી આશ અધુરી લાલ. બહા. ૧૨
- બારે મારા બહુ બાવે કરી દે, ગુણવંતાના હેતે ગોયા લાલ;
નભુસાખીના નૂટવરને નાળતાં દે, ગુનસા હેલેતા લાલા કમાયા લાલ. બહા. ૧૩

બહુચરાજનો ગરબો.

(વીરમ ગામના તળાવપર છે તેનો.)

- પ્રથમ ગણપતિ પ્રણામ કરૂં પ્રેમથી રે લોલ; સમરૂં સરસ્વતી માત નિત્ય નેમથી રે લોલ. ૧
- ગુણ ગાવાને આનંદું મન માહેરૂં રે લોલ; ક્ષમા અપરાધ હું છોરૂં છું મા તાહેરૂં રે લોલ. ૨
- ન જાણુ વીવેક વાણી અક્ષર લેદને રે લોલ; ન જાણુ શ્રુતિ પૂરાણુ શાસ્ત્રકેસ લેદને રે લોલ. ૩
- અદ્ય બુદ્ધિએથી બાળ આળ હું લવું રે લોલ; કાલાવાલા કરી માત તૂંજને સ્તવું રે લોલ. ૪
- સાચી સલખનપુરી માત સદા સોખમા રે લોલ; વીરમગામમાં વસ્યાં ગંભીર ગોખમા રે લોલ. ૫
- આવે લોક થોકેથોક ઘણો ભાવ છે રે લોલ; સોહે સુનસર તે દીપતું તળાવ છે રે લોલ. ૬
- ચારે પાસે બાંધેલા ઘાટ છે રે લોલ; ત્રટે દેવળ તે ત્રણસેં ને સાઠ છે રે લોલ. ૭
- આઈ ઉગમણા મુખનો અવાસ છે રે લોલ; શિવ વીજળુના થાનેક આસપાસ છે રે લોલ. ૮
- રૂડું સુનસર તળાવતું ત્રટ છે રે લોલ; ઘરનાળાં ઉપર માતનો ઘુમટ છે રે લોલ. ૯
- બુક્તિ જોતાં ઘણુ માઈ મન હરખિજા રે લોલ; મેતો અલોકિક તીરથ સરખું નીરખિજા રે લોલ. ૧૦
- દોલતજદીના દેદાર કર્યા રંગમા રે લોલ; અતિ આનંદ વાઘ્યો છે મારા અંગમા રે લોલ. ૧૧
- રૂપ વરણવવા શેષનું સામ્રથ નથી રે લોલ; ભૂર બુદ્ધિ નથી સુદ્ધિ શું કહૂં કથી રે લોલ. ૧૨
- માતુ વરણવ તો સાત સાગરથી ઘણું રે લોલ; અહૂં આંચમા કરૂં વખાણુ તે તણું રે લોલ. ૧૩
- સુંદીર ચોટલો તે નાગ વાસુકી જસો રે લોલ; શિશ ઉપરથી કટિ પ્રમાણુ ધર્યો રે લોલ. ૧૪

વદન ચંદ્રમા શોભે છે પુરણીમાતણે રે લોલ;
 સોળ કળાએ શોભી રહ્યો છે તે ઘણો રે લોલ. ૧૫
 નેત્ર અંબુજ ભૂગુટી છે કમાનસું રે લોલ;
 ભમર આણીનો સમંધ થયો કાનસું રે લોલ. ૧૬
 ગળસ્થળ ઉપર ત્રાજવું શોભી રહ્યું રે લોલ;
 જાણે કંચન કુંદને રત્નને અહું રે લોલ. ૧૭
 રૂડી નાસિકા પ્રમાણુ શુક ચંચરી રે લોલ;
 અધર ઉપમા પ્રવાળી ણિળના જરી રે લોલ. ૧૮
 દંત પંક્તિ તે હીરાની રૂડી હાર છે રે લોલ;
 સ્વર કોકિલા સરિજો સુભ સાર છે રે લોલ. ૧૯
 મધુર હાસ્ય મારી માવડી હેતે કરે રે લોલ;
 કંઠુણ કટાક્ષે તે સેવકના દુખ હરે રે લોલ. ૨૦
 શ્રવણ ચંપક ને હડપચી રહી હસી રે લોલ;
 કંઠ કપોત કૃપાળી મારે મન વસી રે લોલ. ૨૧
 ગજસુંઠ ભુજડડ દીપે આંગળી રે લોલ;
 ભસ્મા ઘાટથી ઝેવી તે મગતી ફળી રે લોલ. ૨૨
 રૂદે વિસાળ કૃપાનો વાસ છે ઘણો રે લોલ;
 પેટ પોએણસું ગુણ તે સાગરતણે રે લોલ. ૨૩
 નાભી અમૃતનો કુપ આડો આઠ છે રે લોલ;
 કટી પાતળી તે કેસરીનો લાંક છે રે લોલ. ૨૪
 ભુગમ ચરણ અધોમુખ થંભ કેળસા રે લોલ;
 અંગુઠા તે જાણે નાગની ફણા જસા રે લોલ. ૨૫
 પાની રાતડી દીસે તે કંકુ લોળસું રે લોલ;
 આંગળી જોતાં તે ચિત્ત ચરણે વસ્યું રે લોલ. ૨૬
 પેરયા વિધુવા ટોડા ને કલ્લાં કાંણિઉં રે લોલ;
 રણકે નેપુર ધુધરી છે લાંણિઉં રે લોલ. ૨૭
 આંઝાં આંઝરે કરયો તે અમકાર છે રે લોલ;
 કટીમેખળા કહી અહીં જો સાર છે રે લોલ. ૨૮
 આરસી છલ્લા અંગુડી અતિ શોભતી રે લોલ;
 હથેલી તે કમળદળ કંઠુણાવતી રે લોલ. ૨૯
 દસે આંગળીજો વેડ પોંચાં સાંકળાં રે લોલ;
 આગટ બાજરીઆં જડાવ ચુડામાં ભરયાં રે લોલ. ૩૦

વાંકં બનેઠાં ને બાબુબંધ કાંકણી રે લોલ;
 કંઠં તુળસીમાં રૂડા જડ્યા છે માણી રે લોલ. ૩૧
 ચંદનહાર ચેણુમાળ ને હમેલસું રે લોલ;
 રૂડી ચંપકળી અરીસો સોલે ખેલસું રે લોલ. ૩૨
 શ્રવણ અકોટા ને પાટડી છે લટકતી રે લોલ;
 જડ્યાં રત્ન ને ઝવેરં ચુની ચળકતી રે લોલ. ૩૩
 અતિ સુંદર દીસે છે અલકાવળી રે લોલ;
 નય વેસરની ભેત ભેતમાં લળી રે લોલ. ૩૪
 નેત્ર કાજળની રેખ ચાંદલો કરચો રે લોલ;
 ઘણુ શોભે છે જે સીંદુરે સેચો લરચો રે લોલ. ૩૫
 ચોડ્યા ચોખલા ને આડ કરી રાતડી રે લોલ;
 રૂડી દામણી ખીરાજે શીશ રાખડી રે લોલ. ૩૬
 ગુંથ્યો ચોટલો પરોયાં મોતી વાળમાં રે લોલ;
 ગોફણાનો શબ્દ થાય છે રસાળમાં રે લોલ. ૩૭
 ચરણા ચુંદડી ઓડી છે અતિ રંગની રે લોલ;
 રૂડી શોભા વસ્ત્ર આલુષણ અંગની રે લોલ. ૩૮
 પેચ્યા હારડા તે દેવતરૂ પુલના રે લોલ;
 કોઈ કાળે ન સુકાય છે અમૂલના રે લોલ. ૩૯
 રૂડાં ખેરખાં બાંધ્યાં છે કર પુમતાં રે લોલ;
 મોતી જુમખાં લટેર લૂમ જુમતાં રે લોલ. ૪૦
 હેવા ઠાઠથી ખીરાજે મા આનંદમાં રે લોલ;
 દર્શને ન રહે લેશ દુખ દ્રંદમાં રે લોલ. ૪૧
 વ્રતદીપકની ભેત રૂડી જગમગે રે લોલ;
 અગર ધુપનો તે ધુમ્ર ધુમંડળ લગે રે લોલ. ૪૨
 રૂડી આરતી તે થાગે છે કપૂરસું રે લોલ;
 અતિ આનંદ વાધ્યો છે લરપૂરસું રે લોલ. ૪૩
 મળી મેદની ઠરી છે ઘણું ઠાઠમાં રે લોલ;
 ખીરાજ્યાં છે સુનસર કેરા ઘાટમાં રે લોલ. ૪૪
 જેજેકાર ઉદો શબ્દ થાગે છે ઘણા રે લોલ;
 આનંદ ઓઘમાં નથી રહેતી કાંઈ મણા રે લોલ. ૪૫
 એવાં આઈજી આનંદરૂપ ન્યાળિયાં રે લોલ;
 સર્વ જન્મના જંજળ દુખ ટાળિયાં રે લોલ. ૪૬

જે કોઇ ગરબો ગાયે શીખે ને સાંભળે રે લોલ;
 મુનસરી કૃપાયે દુખડાં તે સહુ ટળે રે લોલ. ૪૭
 સંવત અરાડ પંચાસીએ પ્રમાણીએ રે લોલ;
 પ્રથમ અષાઠવદી તેરસથી જાણીએ રે લોલ. ૪૮
 બુધવારના પ્રભાતમાં પૂરો થયો રે લોલ;
 જન જોલજો શ્રી બહુચરા જયો જયો રે લોલ. ૪૯
 ગુર્જરખંડમાં તે ગામ નડીઆદ છે રે લોલ;
 કૃપા ઇશ્વરીની આદ ને અનાદ છે રે લોલ. ૫૦
 ન્યાતે, નાગર ખટમાંહે છે સાઠોદરો રે લોલ;
 માજી રાંકડા ઉપર તે કડુણા કરો રે લોલ. ૫૧
 ઇશ્વરીઈચ્છાએ આવ્યો તે વીરમગામમાં રે લોલ;
 ઘણી આરતથી આવ્યો માના ધામમાં રે લોલ. ૫૨
 માજી દાસડાંના અવગુણ તે ના ગણે રે લોલ;
 જોડી પાણુ દાસ નભૂ જાએ લામણે રે લોલ. ૫૩

રામાયણના ગરબા.

ગરબો ૧ લો.

રઘુવંસી રામ, લંકા ઉપર જોરે ચડાઈ ધીધી;
 સઉ સેન્ય મળી, રાવણની નગ્રી રે ઘેરી લીધી. ટેક.
 રામ આવ્યા સમુદ્રને તીરે, કરે વિનતી હુરિ ધીરે ધીરે;
 ત્યારે ક્રોધ ધર્યો લક્ષ્મણ વીરે. રઘુવંસી ૧
 દ્વીજરૂપે રતનાકર આવ્યો, ઘણી ભેટ સામગ્રી તે લાવ્યો;
 તેણે ભેદ અંતરનો ખતલાવ્યો. રઘુવંસી ૨
 નલ નીલ પાજ રચના કરશે, તેને હાથે સૌ પથ્થર તરશે;
 તેવડે સેન્યા પાર ઉતરશે. રઘુવંસી ૩
 ગીરિ લાવીને તો પાજ કરી, જોઈ રીઝયા હૈયામાં રે હરી;
 જળ જંતુએ આવી પીઠ ધરી. રઘુવંસી ૪
 કપીસેન્યા તણી કંઈ નહિ રે મણા, સેન્યાપતિ પદા હરાડ ગણ્યા;
 કંઈ બળ અકળિત છે તેહ તણા. રઘુવંસી ૫
 પાર ઉતરીને મુકામ કર્યો, ત્યારે રાવણ જોલ્યો ગર્વ ભર્યો;
 જાઓ દૂત રમે કાંઈ મન ડરો. રઘુવંસી ૬

આવ્યો દૂત સેન્યને કળવાને, શી વાત થઈ તે સાંભળવાને;	
અન્ય રૂપ ધરી કપી છળવાને. રઘુવંસીં	૭
હતુમાનના મુખ આગળ આવ્યો, ત્યારે ઝડપ કરી તેને આવ્યો;	
મારી કુટી બંધનમાં ઘાલ્યો. રઘુવંસીં	૮
જાણ્યું રામે દયા કરી છોડાવ્યો, તે રાવણકને રોતો આવ્યો;	
અતુલ બળ એવી બળર લાવ્યો. રઘુવંસીં	૯
પછે અંગદને શ્રી મહારાજે, લંકા મોકલ્યો વીળી કાજે;	
રાજનીતિ શાસ્ત્રમાંહે છાજે. રઘુવંસીં	૧૦
હવે એ દુત લંકામાં જશે, રાવણ સાથે વિવાદ થાશે;	
તે નબુદાસ હેતે ગાશે. રઘુવંસીં	૧૧

ગરબો ૨ જો.

અતિ બળવંતા, ચતુર છે વાળી સુત અંગદ બંકા;	
રાવણની સલામાં, તૃણવત ગણતો મન નથી કાંઈ શંકા. ટેક.	
કેટલાએક પોળિયા માસ્યા, કેટલાના મસ્તક સંધાસ્યા;	
પોતે રાજસલામાં પધાસ્યા. અતિં	૧
રાવણ કહે તમે કોણ છોજી, કોણ પાસે કોણ ગામ રોહોજી;	
શું કામે આવ્યા તે કોહોજી. અતિં	૨
અંગદ કહે વાળીનો જાયો, મેં શરણ રઘુપતિનો શાયો;	
તું મીત્ર પિતાનો કેહેવાયો. અતિં	૩
વાળીને તે હું શું જાણું, અંગદ કહે જુલો તે ટાણું;	
કાળમાં રહ્યાતા દિન વહાણું. અતિં	૪
અલ્યા સમજ વિના બોલે શાને, કહીં સુણ્યો હશે રાવણ કાને;	
સુર અસુર આણુ મારી માને. અતિં	૫
ખટ માસ વાળીની કાળ રહ્યો, જઠરીનો ફેંક્યો બીલ ગયો;	
તે વામનજીએ રાણી લીધો. અતિં	૬
શહઆર્જુનને કર આવ્યો, તેણે હયશાળામાં બંધાવ્યો;	
મુની પૌલશ્ત્યે જઈ છોડાવ્યો. અતિં	૭
તમે ક્રિયા રાવણ એ ચારમા, છે બીજા કોઈ સંસારમા;	
શું અંધ થયો છે હંકારમાં. અતિં	૮
ત્રેલોક્યપતિ તુંજ ધર આવ્યા, દ્વીજકુળ જાણી કુરુણા લાવ્યા;	
માટે મોકલ્યો મુજને સમજાવા. અતિં	૯

આપ સીતાને તું પાચ પડી, ક્ષમા કરી ઉતારશે રીસ ચડી;
 તુંને અવિચળ કરશે તેજઘડી. અતિં ૧૦
 ત્યારે રાવણુ યોદ્ધો રોશ ભર્યો, આ વાનરને કોઈ દૂર કરો;
 તપસીને કહાડો પાર પડે. અતિં ૧૧
 કરાટકયા અંગદે લોંચ સાથે, પડ્યા મુગટ જમીનપરદશ માથે;
 છ પૂંકયા અંગદે લઈ હાથે. અતિં ૧૨
 તમને શેજ વાતે નહિં સુએ, એવો કોણુ છે હરિસાથે બુએ;
 કહે નભુ સુરખ તે શું બુએ. અતિં ૧૩

ગરબો ૩ નો.

અંગદ વાણી, સાંભળતાં શ્રીરામે ચડાઈ કીધી;
 સૌ સેન્ય મળી, ચોપાસેથી લંકાં ઘેરી લીધી. ટેક.
 લઈ સેન્યા ઇંદ્રજિત આવ્યો, તેને લક્ષ્મણુએ અકળાવ્યો;
 મારી સાંગ કાંઈ લડતાં કાવ્યો. અંગદવાણી ૧
 આવી મુરછાં લક્ષ્મણુ ધરણે ઢળ્યા, સૌ વાંદર રઘુપતિ પાંસ પળ્યા;
 સુપેણુને લઈને તરત વળ્યા. અંગદવાણી ૨
 કહ્યું સજીવન દીવો આવે, તો તરત લક્ષ્મણુને જવાડે;
 સૌ કેહે હેલાં હનુમાન લાવે. અંગદવાણી ૩
 પછે માત્રુતિ દીપગીરિ આવ્યો, બહુ દીપ લઈ ગીરિ કર આંદ્યો;
 લઈ મરતક હરખ ધરી હાલ્યો. અંગદવાણી ૪
 દીપગીરિએ લક્ષ્મણુ ઉઠાડ્યા, જે રોડા ઇંદ્રજિતે પાડ્યા;
 તે તતક્ષણુ સૌને જગાડ્યા. અંગદવાણી ૫
 પછે કુંભકરણુને જગાડે, ઘણા શોર કરે બુમો પાડે;
 લઈ કાનમાં બાણુધા વગાડે. અંગદવાણી ૬
 ખીન્યો રાવણુને એ શું કીધું, તે જગત્પતિને દુખ દીધું;
 તે મોત હાથે માગી લીધું. અંગદવાણી ૭
 એવું કહીને સંગ લીધા સાથી, રથે જોડ્યા છે અગણિત હાથી;
 ચડ્યો કુંભકરણુ મહા લડ લાથી. અંગદવાણી ૮
 તેણે રઘુપતિ સાથે બુદ્ધ કર્યું, કપિ રીંછવું સુરવે સેન ડર્યું;
 બંને બળિયા દાડુણુ બુદ્ધ કર્યું. અંગદવાણી ૯
 રઘુપતિએ અસુરને અંકાર્યો, લીલા ખેલ કરીને વંકાર્યો;
 એકે બાણુ કુંભકરણુ માર્યો. અંગદવાણી ૧૦

પછે લક્ષ્મણે જાણેના લંગ કર્યો, ઈંદ્રજિતને અતિ વ્યાકુળ કર્યો;
 મારી બાણે ક્ષણમાં પ્રાણ હર્યો. અંગદવાણી ૦ ૧૧
 ત્યારે રાવણ ચડિયો રોગ કરી, સૌ સેનમાં એવું પોણ ધરી;
 ઘેર નાવે છવતો કોઈ કરી. અંગદવાણી ૦ ૧૨
 આવ્યો રાવણ સંશ્રામે મુરમાં, વહ્યો આવે શોણીતના પુરમાં;
 દશ મસ્તક એક માર્યું ઉરમાં. અંગદવાણી ૦ ૧૩
 રૂદ્ર બાણે રાવણને માર્યો, વીલિપણને ગાદી બેસાડ્યો;
 જસ જુગમાં ઘણું વિસ્તાર્યો. અંગદવાણી ૦ ૧૪
 વીલિપણ જઈ સીતાને લાવ્યા, રામ લક્ષ્મણ સતીને દરસાવ્યા;
 તાપ ત્રેલોકના ત્યાં સમાવ્યા. અંગદવાણી ૦ ૧૫
 સરવે દેવતાના ધંધન છોડી, મોટા જોદ્ધાના માન લાખ્યાં મોડી;
 દાસ નલુ નમે બેહુ કરજોડી. અંગદવાણી ૦ ૧૬

ગરબો ૪ થો.

અજોધ્યામાં, રાજ કરે દસરથનો સુત રઘુરામ;
 સંગ જનકસુતા, અર્ધ ગાદિએ બેઠાં વામા વામ. ટેક.
 સેન્યાપતિ ભરત પ્રમાણ કરે, સત્રુધન લક્ષ્મણ અમર કરે;
 નિકટ વિલીપણ છત્ર ધરે. અજોધ્યામાં ૦ ૧
 રહ્યા સન્મુખ માતૃતિ કર જોડી, લવના ધંધન લાખે છોડી;
 કરે આરતી માતા ત્રણ તોડી. અજોધ્યામાં ૦ ૨
 સુંદર સલિતા સરજી ગાળે, સુનિ વશીષ્ઠ રાજસલા રાળે;
 જંઘડ જંઘડ નોખત વાળે. અજોધ્યામાં ૦ ૩
 ઘેર ઘેર આનંદ ઓગળવ થાયે, સૌ માનુનીઓ મંગળ ગાયે;
 નમે દેશ દેશના સૌ રાળે. અજોધ્યામાં ૦ ૪
 બની અજોધ્યાપુરી શોભા સારી, અમરાવતી લાખું ઓવારી;
 જોઈ દાસ નલુ જાળે બલિહારી. અજોધ્યામાં ૦ ૫

ગરબો ૫ મો.

રઘુનાથ કહે, લક્ષ્મણજી સીતા વન મેહિલી આવો;
 અપવાદ મટે, વિદેહિને છે સુનિદર્શણનો લાવો. ટેક.
 ઉઠ્યા લક્ષ્મણ આજ્ઞા શીશ ધરી, રથ લાવ્યા તતક્ષણ સજ્જ કરી;
 સીતા બેઠાં ઉર ધ્યાન ધરી. રઘુનાથ કહે ૦ ૧

- જઈ અઘોર વનમાં બેસાડ્યાં, લક્ષ્મણે નૈણે આંસું પાડ્યાં;
સો અપરાધે સીતા વનકાડ્યાં. રઘુનાથ કહે૦ ૨
- ગયા લક્ષ્મણ સીતા એકલડી, થઈ મુરખાં માતા લોભ પડી;
વાલ્મિક પધાર્યા તેજ ઘડી. રઘુનાથ કહે૦ ૩
- રૂશી કેહે બેટા મુજ ઘર ચાલો, સુધ મંને સતીનું વ્રત પાળો;
પતિવ્રતા ધરમ તુંજને વાલો. રઘુનાથ કહે૦ ૪
- સીતાજી રૂશીને મઠ આવ્યાં, સૌ રૂશી મુનીને મન લાવ્યાં;
સરવે બેટી કહિને બોલાવ્યાં. રઘુનાથ કહે૦ ૫
- એમ કરતાં કેટલા દીન ગયા, વાલ્મિક રૂશીને આશ્રમે રહ્યાં;
લવ કુશ કુંવર બે પ્રગટ થયા. રઘુનાથ કહે૦ ૬
- બળ તેજ પ્રાક્રમથી પૂરા, નહિં એક વાતથી અધુરા;
વળી સંશ્રામે સુભટ સૂરા. રઘુનાથ કહે૦ ૭
- રૂશીએ નિજ કન્યા કરી આપી, વનમાં સૌ દુખ લાગ્યાં કાપી;
બેહુને અસ્ત્ર શસ્ત્ર વિદ્યા આપી. રઘુનાથ કહે૦ ૮
- એવે એક દીવસ એક હય આવ્યો, પત્ર વાંચતાં મનમાં લાવ્યો;
લવે તરૂવર સાથે બંધાવ્યો. રઘુનાથ કહે૦ ૯
- સત્રુઘન સેન્યા લઈ આવ્યા, લવ સાથે લડતા નવ ફાવ્યા;
હેલામાત્રમાં તેમને હરાવ્યા. રઘુનાથ કહે૦ ૧૦
- મોહાસ્ત્ર સત્રુઘને સાધીને, રઘુપતિનું ધ્યાન આરાધિને;
લવ રથમાં લાગ્યો બાંધીને. રઘુનાથ કહે૦ ૧૧
- બીજે બાળકે આવી વાત કહી, લવને સેન્યા લઈ જાય તહીં;
ત્યારે સીતાને ધીરજ નવ રહી. રઘુનાથ કહે૦ ૧૨
- ત્યારે સીતાનું આકંઠ સુણી, કુશ આવ્યા સીતામાત લાણી;
લવ લાવું હવણાં ભૂપ હણી. રઘુનાથ કહે૦ ૧૩
- કુસ સાદ કરી સેન્યા તેડે, અંકુશ દઈને જેમ ગજ ફેડે;
સત્રુઘન આવ્યા કુશ મેરે. રઘુનાથ કહે૦ ૧૪
- તમે દ્વીજ બાળક સરખા લાસો, હય બાંધ્યાનો એવો શો આસો;
ઘર બંધો નહિ તો માર ખાસો. રઘુનાથ કહે૦ ૧૫
- કુશ કહે હવે કર જોજો મારા, નથી અહિંયાં લવણાસુર વારા;
એમ કહીને સેન્ય કરચું તારે તારા. રઘુનાથ કહે૦ ૧૬
- લવ છોડાવી જાંન્યો અડિયા, રાય સત્રુઘન સામા પડિયા;
કહે નભુ કુશબાણે ભુપ પડિયા, રઘુનાથ કહે૦ ૧૭

ગરબો ૬ ફો.

લક્ષ્મણ ચડિયા, સેન્યા લઈ લડવા લવ કુશની સાથે;	
જાઓ હય લાવો, એમ કહીને પ્રેર્યા શ્રી રઘુનાથે.	ટેક.
આવ્યા લક્ષ્મણ સેન્યા સૌ લેને, રહ્યા ઉભા રણભોમિ જૈને;	
હય આપો મુનિબાળક કહિને, લક્ષ્મણ ચડિયાં	૧
કુશ કહે લેઓની જુદ્ધ કરી, સંગ સેન્યા લાવ્યા શસ્ત્ર ધરી;	
હય લીધાવિણ જાઓ ઘેર પૂરી, લક્ષ્મણ ચડિયાં	૨
પછી લક્ષ્મણ બાણ બહુ નાખે, તેટલાં કર કુશ ઝીલી રાખે;	
કરી હાસ્ય ને વેદવચન લાખે. લક્ષ્મણ ચડિયાં	૩
જેટલાં બાણ આવે લક્ષ્મણના, તેને તલતલ માત્ર કરે ક્ષણમાં;	
કરે જુદ્ધ મુલત બંન્ધો રણમાં. લક્ષ્મણ ચડિયાં	૪
કુશે દ્રુમી એક તહાં કહાડી, થઈ લક્ષ્મણની વેળા માઠી;	
પડ્યા લક્ષ્મણ ગઈ સેન્યા નાઠી. લક્ષ્મણ ચડિયાં	૫
ત્યાં શ્રોણીતની સરિતા વેહે છે, કોઈ મુર તથા સન્મુખ રેહે છે;	
કોઈ ત્રાહે ત્રાહે મુખથી કેહે છે. લક્ષ્મણ ચડિયાં	૬
એ બંન્ધો નવ જાઓ કળિયા, સૌ સૂરા રણ મુકી વળિયા;	
કહે નહુ પ્રભુના મૃત બળિયા. લક્ષ્મણ ચડિયાં	૭

ગરબો ૭ મો.

કહે ભરત પ્રભુ, આપણે અધર્મ કીધો તે પૂજ પામ્યા;	
સતી સાધવીને, સા અપરાધે વનમાં કહાડી સ્થામા.	ટેક.
એમ કહિને ભરત ચડ્યા રણમાં, સજ સેન્ય કર્યું સૌ તે ક્ષણમાં;	
એ પરાક્રમ નવ હોય પ્રાહ્મણમાં. કહે ભરત પ્રભુ	૧
એ બાળક બંન્ધો ક્ષત્રીના, ન હોય અગસ્ત ગૌતમ અત્રીના;	
એ બાણ સહે કેમ હયપતિના. કહે ભરત પ્રભુ	૨
એમ કરતા રણભોમિ આવ્યા, બંન્ધો બાળક ત્યાં બોલાવ્યા;	
જોઈ સ્વરૂપને મન લાવ્યા. કહે ભરત પ્રભુ	૩
કહે ભરત તમે તો બાળક છો, કે પ્રાહ્મણ કે ભૂપાળક છો;	
કંઈ સમજો કે શિશુ બાળક છો. કહે ભરત પ્રભુ	૪
કુશ કહે બાળક કોને કોહો છો, દેહિને અવિનાસી લેજો છો;	
દેહે જોઈને બાળક બોલો છો. કહે ભરત પ્રભુ	૫

એમ કહિને બાણુ ગ્રહું કરમાં, સંભાળી લેજો સમરાગણમાં;
ભરત વિરથ કર્યો એક જ સરમાં. કહે ભરત પ્રભુ ૬
બીજે બાણુ સુરછાં બાધી, તતક્ષણુ સેન્યા નાઠી બાધી;
તેની ખોળ કોઇને નવ લાધી. કહે ભરત પ્રભુ ૭
ત્રણે ભાઈ તો ત્યાં પડિયા, લવકુશની સામા જે ચડિયા;
ખંન્યો બાંધવ તો રણમાં ચડિયા. કહે ભરત પ્રભુ ૮
એ બળવંતા પ્રાક્રમી પૂરા, સૌ સેન્ય કર્યું ચુરેચુરા;
કહે નભૂ પ્રભુના સુત સૂરા. કહે ભરત પ્રભુ ૯

ગરબો ૮ મો.

રઘુનાથ ચડ્યા, જગથકી ઉઠ્યા છે દીક્ષા મૂકી;
હય મેઘળ ગોડો, એમ કહીને ચાલ્યા સારંગ ચૂકી. ટેક.
ભારા બાંધવ બળવંતા ભારે, તેની આગળ ત્રીલોકી હારે;
તેને ત્રણ ભોવનમાં કોણુ મારે. રઘુનાથ ચડ્યા ૧
સંગે અંગદ સુગ્રીવ રે બળિયા, હનુમાન વીલિષણુ સૌ પળિયા;
સૌ રણભોમિ આવી મળિયા. રઘુનાથ ચડ્યા ૨
કહું જાઓ કરો જુદા ને હય લાવો, તમે બળિયાથી બળિયા કહાવો;
એને જુદા કરીને હરાવો. રઘુનાથ ચડ્યા ૩
જો પ્રાહ્મણના બાળક હોયે, તો ઘા જો નવ કરશે કેઓ;
ખમજો તમને મારે તોઓ. રઘુનાથ ચડ્યા ૪
આવ્યો અંગદ કરમાં વૃક્ષ ધર્યું, કરમાંથી તલતલ માત્ર કર્યું;
કુશે લવ સામું જોઈને હાસ્ય કર્યું. રઘુનાથ ચડ્યા ૫
કુશ કહે સુગ્રીવ તું શું કૂલે, વાળીથી નાઠો તે ભૂલે;
કર્યાં કર્મતણાં ફળ તો તું લે. રઘુનાથ ચડ્યા ૬
અંગદ તુને ધિક સૌ કહે છે, સત્રુનો સેવક થઈ રહે છે;
અલ્યા પીડ કીયા પીતુને દે છે. રઘુનાથ ચડ્યા ૭
વીલિષણુ કુળ અંગાર ઉઠ્યો, તુંને શું જોઈને રઘુવર ત્રુઠ્યો;
આવ્યો શરણે જો બાંધવ રૂઠ્યો. રઘુનાથ ચડ્યા ૮
તું પાપી બહુ ભરિયો દોશે, મનોવરીને માત્ર કહી હોશે;
તેને નારી પેઠે કેમ જોશે. રઘુનાથ ચડ્યા ૯
એમ કહિને ફળ વણુ શર માચ્યા, ત્રણેને ગગને ઉરાડ્યા;
કંદુકની પેઠે ઉછાળ્યા. રઘુનાથ ચડ્યા ૧૦

- જાણ્યુ રામે રથમા સયન કર્યું, મન જાણ્યું માફે તેજ ખરું;
કેમ વડિએ એવું મન ધર્યું. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૧
- રણુ ઝીતી લવ ને કુશ આઠ્યા, ચારેના મસ્તક સંગ લાઠ્યા;
મા આ તમપ્રતાપે હરાઠ્યા. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૨
- સીતા કેહે બહુ અનરથ કીધો, અમો સહુને રંડાપો દીધો;
પીતુઘાતક દોષ તમે શિર લીધો. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૩
- કુશ કેહે મા હૂં તે શૂં જાણું, તે કાંઈ મુજને ના કેહેવાણું;
તમ વચને હય ઝીતી આણું. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૪
- પછે સીતાજી રણુભોમિ ગયાં, સતીએ જઈ સત્ત વચન કહ્યાં;
સતી વચને સૌ સજીવન થયા. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૫
- પછે સેન્યા સૌ સજીવન કીધી, બેહુ બાળક સીતા સંગ લીધી;
અબેધ્યા આવી હુંદુલિ દીધી. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૬
- સહુ આઠ્યા અવર પૂર હેત કરી, હય બાંધ્યો પૂરણુ પ્રીત ધરી;
સૌ મંદીર બેઠા ઠામ ઠરી. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૭
- એ લવ કુશ મહિમા જે ગાશે, સાંભળતામાં પાવન થાશે;
કેહે નહુ વૈકુંઠે તે જાશે. રઘુનાથ ચડયા૦ ૧૮

—૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩—

દશમ ભાગવતના ગરબા.

ગરબો ૧ લો.

- કહું કૃષ્ણકથા, શુકદેવજી કહે સાંભળો પરિક્ષતરાએ;
જાય જન્મવથા, હરિજસ સાંભળવાનો બહુ મહિમાએ. ટેક.
- શ્રી ગણપતિનું સમરણ કરિએ, સરસ્વતિનું ધ્યાન રૂદે ધરિએ;
હવે દશમકથા સહુ બિચરિએ. કહું કૃષ્ણ૦ ૧
- શુકજી પ્રત્યે પરિક્ષત પુછે, તમે તત્ત્વ જથારથ દરશ્યું છે;
પ્રભુ પ્રગટયાનું કારણ શું છે. કહું કૃષ્ણ૦ ૨
- શુક કેહે પૃથ્વિપરભાર થયો, અતિ અધર્મ તેનવ જાય સહ્યો;
સત ધર્મ કર્મ નાહિ લેશ રહ્યો. કહું કૃષ્ણ૦ ૩
- પૃથ્વિ ઘેનુનું રૂપ ધરી, વીધિ આગળ કડુણા રાવ કરી;
નૈણે આંસુંની ધાર ઝરી. કહું કૃષ્ણ૦ ૪
- અજ હરિ હર આદિ સુર સંગે, ગયા સાગરતીરે ઉમંગે;
જઈ નમણુ કર્યું આઠે અંગે. કહું કૃષ્ણ૦ ૫

તમે અખિલ ભુવનપતિ અવિનાસી, તમે સદ ચિદ આનંદ સુખરાસી;
 તમે સહુથી પર ને પરકાસી. કહું કૃષ્ણ ૦ ૬
 હે ભક્તવત્સલ કરુણાસિંધુ, શરણાગતપાહિ દિનબંધુ;
 અમો આરતથી તવ પદ વંદું. કહું કૃષ્ણ ૦ ૭
 પ્રભુ તમપાંખે હમે કહાં જઇએ, હમે કેને શરણે જઈ રહિએ;
 હુખ તમ વિના કોહોને કહિએ. કહું કૃષ્ણ ૦ ૮
 સુરનરતણી આરત બાણી, કરુણાનિધિએ કરુણા આંણી;
 તતકાળ થઈ આકાસવાણી. કહું કૃષ્ણ ૦ ૯
 તમે દેવ સહુ બદવ થાઓ, સુરવધુ ગોપી થઈ ગુણ ગાઓ;
 સત્ય માની સુર સરવે બાઓ. કહું કૃષ્ણ ૦ ૧૦
 સુણી સુર હરખી નિજ આન ગયા, પૃથિવને કેહે થઈ મેહેર મયા;
 સુખથી જા ઘેર થઈ નાથદયા. કહું કૃષ્ણ ૦ ૧૧
 પ્રભુ પ્રગટ્યાતું કારણ એ છે, એમ શુકળ પરિક્ષતને કેહે છે;
 નભુ રંક હરિ શરણે રહે છે. કહું કૃષ્ણ ૦ ૧૨

ગરબો ૨ જો.

શુકદેવ કહે, સાંભળ પરિક્ષત કથાતણે વિસ્તાર;
 હિત ભક્તતણે, અજ અવિનાસી ધરયો મનુશ અવતાર. ટેક.
 દેવકી દેવક કન્યા કહાવી, વસુદેવ બદવને પરણાવી;
 બહુ રિદ્ધ આંખીને વળાવી. શુકદેવ કહે ૦ ૧
 હય ગજ રથ દાસી બહુ આલી, કંસ ભૂપતને ભગની વહાલી;
 સારથી થઈ રાસો કરાલી. શુકદેવ કહે ૦ ૨
 અન્યોઅન્ય વિનય વચન ભાંખે, વસુદેવ સહુને ઉભા રાખે;
 રાય કંસ હરખથી રથ હાંકે. શુકદેવ કહે ૦ ૩
 એવે અકસ્માત થઈ નભવાણી, શું જોઠો નિજ ભગની બાણી;
 એથી તુંજને છે રે બહુ હાણી. શુકદેવ કહે ૦ ૪
 તારી જનક તે બાળક જણશે, તે બાળ તુંને વેરી ગણશે;
 આઠમો ગર્ભ તે તુંજને હણશે. શુકદેવ કહે ૦ ૫
 સાંભળતાં ચિંતાતુર થયો, એ શબ્દ ન મિથ્યા બાય કહ્યો;
 ઉતરીને રથથી ઊભો રહ્યો. શુકદેવ કહે ૦ ૬
 તતખર થયો અસિચર્મ લઈ, કોધાતુર રાતોચાળ થઈ;
 લાગ્યો મારવા દેવકી કેશ ગ્રહી. શુકદેવ કહે ૦ ૭

વસુદેવે વારયો સ્તુતી કરી, કંસ તું કેહે છે તે વાત ખરી;	
કે આકસવાણી સાચી ઉચરી. શુકદેવ કહે૦	૮
એથી તો લો નથી કદાપી, એક વચન કહું છું ચિરથાપી;	
કહું વેણ તારા કરમાં આપી. શુકદેવ કહે૦	૯
તું ધર્મસીલ રાજા કહિએ, દાન તે જીવતતાણું લઈએ;	
તન પ્રશવ થતે તુંજને દઈએ. શુકદેવ કહે૦	૧૦
સંતોષ થયો મન ભૂપતણે, માઈ જે ભગની બાળ જણે;	
પછે મુજને તે કોણ હણે. શુકદેવ કહે૦	૧૧
ખેડ્યો રથ નરપત એમ લહી, વરકંઠ્યા પોતાં ઘેર સહી;	
ભૂપતને ચિંતા મંન થઈ. શુકદેવ કહે૦	૧૨
નારદ આઠ્યા ભૂપત પાસે, કંસ કેમ બેઠો છું વિસવાસે;	
એના સુતથી તુંજ મૃત્યુ થાશે. શુકદેવ કહે૦	૧૩
મુકિએ નહિ સાપને છછેડી, લીધાં વસુદેવ દેવકી તેડી;	
બેહુ પગમાંહે નાખી બેડી. શુકદેવ કહે૦	૧૪
કંસે મુખ કરડી વાણી ભાંખી, ખંચો કારાગ્રહમાં રાખી;	
નિજ પિતા પગે બેડી રાખી. શુકદેવ કહે૦	૧૫
પ્રધાનને તેડી કેહે રાએ, જીવો જાગ જગન કંહી ના થાએ;	
કરો પીડા સંત વીર ને ગાએ. શુકદેવ કહે૦	૧૬
એમ અધર્મના બહુ ઓઘ કરે, કહે નભુ પ્રભુથી નવ લેસ ડરે;	
બહુ પાપ થયા વણુ કેમ મરે. શુકદેવ કહે૦	૧૭

ગરબો-૩ ને.

રાય સાંભળજે, જાદવ કુળમાં પ્રગટ્યા જીગદાધાર;	
કેહે શુકનેગી, દુષ્ટહણી ભોમીનો હરવા ભાર.	ટેક.
પ્રથમ સુત કીર્તિમંત કહું, સુખસેન ને ભદ્રસેન લહું;	
મરદુગુન ને અતિપાવન બહુ. રાય સાંભળજે૦	૧
સમર્દક ભદ્રક સંકર્શણ, થયો ગર્ભ સાતમો આકર્ષણ;	
ગર્ભ અષ્ટમે હરિ દીધું દર્શણ. રાય સાંભળજે૦	૨
ખટ બાળક સદ્યા સાથે હણ્યાં, એમ કીધા ડુંગર પાપતણા;	
રાખી નહીં અધર્મમાંહે મણા. રાય સાંભળજે૦	૩
નિજ માયાને પ્રભુએ પ્રેરી, રોહીણી કુખ ગર્ભ મુકો હેરી;	
તું થાજે જસોદાને ડેરી. રાય સાંભળજે૦	૪

- શ્રાવણ સુદ આઠમ પુષ્પવારે, રોહીણી નક્ષત્ર થયું ત્યારે;
પ્રભુ પ્રગટ્યા મધ્ય નિશાન્યારે. રાય સાંભળજે૦ ૫
- વસુદેવજીને દર્શણ દીધું, સંકટ તમ દૂર સહુ કીધું;
એમ કહિને જાળક રૂપ લીધું. રાય સાંભળજે૦ ૬
- અજ શિવ સુર આવી સ્તુતિકરી, નીલે રોહો જોડ્યા એમ હરી;
થોડે દીન હણસું દેવઅરી. રાય સાંભળજે૦ ૭
- મુને જોકુળમાં મુકી આવો, જસોદાની કન્યા આંહા લાવો;
તે પુત્રી કંસને દરશાવો. રાય સાંભળજે૦ ૮
- પગમાંથી બેડી દૂર પડી, ગયાં દ્વાર સહુ એએ ઉઘડી;
વસુદેવ લઈ ચાલ્યા તેજ ઘડી. રાય સાંભળજે૦ ૯
- જમનામાં જાતાં માર્ગ થયા, વસુદેવજી નંદને ઘેર ગયા;
જઈ પલંગ આગળ ગુમ રહ્યા. રાય સાંભળજે૦ ૧૦
- સુત મુકીને કન્યા લીધી, જીવો વસુદેવે વોરત કીધી;
કોડી સાટે નવ નીધિ દીધી. રાય સાંભળજે૦ ૧૧
- લઈ મથુરામાં તતક્ષણ આવ્યા, કુંવર મુકી કન્યા લાવ્યા;
પછી દ્વાર હતાં તેમ અડકાયાં. રાય સાંભળજે૦ ૧૨
- પોતાને પગ બેડી ઘાલી, કન્યા દેવકીને કર આલી;
મુકયા દીવડિયા અજવાળી. રાય સાંભળજે૦ ૧૩
- પછી પુત્રી તે રોવા લાગી, રખવાળ સહુ ઉઠ્યા બગી;
જઈ કંસતણી આજ્ઞા માગી. રાય સાંભળજે૦ ૧૪
- કેહ દેવકીને જાળેક થયું, જાણતા તમને તરત કહ્યું;
હમે જાણ થયું કેમ જાણ રહ્યું. રાય સાંભળજે૦ ૧૫
- સાંભળતાં ધસમસતો ધાયે, ઢળી પડે વળી બેઠો થાયે;
એમ ઉતાવળો આવ્યો રાયે. રાય સાંભળજે૦ ૧૬
- લાવ જાળક ઉલો એમ કહી, દેવકી રહી ઉભી પાણ ગ્રહી;
લાઈ પુત્રીને મારેશ નહી. રાય સાંભળજે૦ ૧૭
- મારા પુત્ર હણ્યા દુખાણી કીધી, રાખ તનયા જાણે તે દીધી;
એમ કહેતામાં જોયી લીધી. રાય સાંભળજે૦ ૧૮
- મારવાને નીર્દય મંત્ર ઘઈ, સદ્યાસું મારે હાય લઈ;
છુટી કરથી તે આકાસ ગઈ. રાય સાંભળજે૦ ૧૯
- અધર્મી મુજને શું મારો, તારે ઉગરવાનો નહિ આરો;
કંહી પ્રગટ્યો છે વેરી તારો. રાય સાંભળજે૦ ૨૦

એમ કહિને વીજળી સ્વર્ગ ગઈ, તારે ચિંતા કંસને મન થઈ;	
હવે શો કરવો ઉપાય અહીં. રાય સાંભળજે.	૨૧
એમ કહી સલામાં રાય ગયા, પ્રધાનને લેઈ એકાંત રહ્યા;	
ત્યાં લેળા પાપી સર્વ થયા. રાય સાંભળજે.	૨૨
ચાણુર મુઠ્ઠીક અગ બકે આદે, કરતા વખાણુ બળ બકવાદે;	
એમાં શું કારજ તે છે બદે. રાય સાંભળજે.	૨૩
અમે સુરનેલેજે નવ ગણિયે, વર્ષ પાંચલગીના બાળક હણીએ;	
જ્યાં ત્યાંથી મરશે આપણિએ. રાય સાંભળજે.	૨૪
બકાસુરની બેન બકી દાસી, તેનું નામ કહે પુતના માસી;	
તે બાળ મારવા હુલાસી. રાય સાંભળજે.	૨૫
હવે અહિંયાંથી એ વાત રહી, ગોકુળ માંહે સીં પેર થઈ;	
નહુ પરિક્ષતને શુકદેવે કહી. રાય સાંભળજે.	૨૬

રાધાનો ઝોળંઝો-(રાય).

લાળ-(માતા જસોદા કુલાવે પુત્ર પારણે.)

રાધા ઝોળંઝા લાવે રે નટવરલાલના,	ટેક.
ઘેરી ગોપી સરવે કેડે લીધા કાન;	
સાને નસાડીમુક્યા રે સૌ ગોવાળને,	
વાળો સાંભળિઆને કાંઈ ન આવે સાન.	રાધાં ૧
અમે પાણીલાની હેલું ભરવા નીસર્યા,	
બુગતે જીવણુ આળ્યા બાણી એવો લાગ;	
ઝાઝાં માકડલાં તે સરખાં મેલ્યાં છોકરાં,	
ઘરમાં પેસી અનુબળે મેલ્યો પાગ.	રાધાં ૨
પ્રીતમ પોંચાયા નહિ તે કીધી પેરવી,	
ગેડી ભરાવી ગોરસની કીધી ધાર;	
મેં તો ધારયુંતું હરજીની ચોરી હેરવી,	
સેજે સંતાઈ ગેડીતી બીજે દ્વાર.	રાધાં ૩
ઘરમાં ઘેરચા રે ગીરધારી હમે સહુ મળી,	
મેં જઈ હરજીકેરો ઝાલ્યો જમણો હાથ;	
વાહાલે દુધનો કોગળો માર્યો મારી આંખમાં,	
સાને નસાડ્યો છે ગોવાળાનો સાથ.	રાધાં ૪

વારો વારો રે વિકૃલને કહિએ કેટલું,
 એજે આવીને જગાડે નાહાના બાળ;
 કાંને સાંભળી ગોપીએ કહું જેટલું,
 વેણુ યોદ્યાં મીઠાં મધુર રસાળ. રાધા૦ ૫
 માહારા ઘરતું ગોરસ તો ભાવે નહીં,
 ચારીખાધાની પડી છે એને ટેવ;
 અરોપરો હરેકરે ને આવે તાંડાં,
 લાવો દોરડીએ બાંધું હું તતક્ષેવ. રાધા૦ ૬
 છેડો ઉઘાડી જીવે તો નિજ બાળકો;
 ભેધ વિરમે થઇને લજ્જા પામી નાર;
 સુતા ઉઘેટા સરખા ને આંખો ચોળતા,
 હરજી આવી ઉભા મંદીરમાંથી બાહાર. રાધા૦ ૭
 જીડી જીડી કહીને આંખી પાડી જીવતી,
 એવી બાળલીલા અનંત ને અપાર;
 સીએ ગાયે ને જે એકે મંને સાંભળે,
 તેની આસા પૂરે નંદનો કુમાર. રાધા૦ ૮
 શ્રી વલ્લભ કૃપાએ શરણે રાખશે,
 સેવો સાચે મંને સહુ નર નાર;
 રંક નણુ જીવે તારા જસ ગાઇને,
 અલખેલા છે અનાથ નાથ આધાર. રાધા૦ ૯

ગરબો.

ઓઢવજી આઘ્યા રે ગોકુળગામમાં, રથછાજ્યો જઇ નંદરાએને ઘેરજે;
 ભાવે ભેટી પ્રેમ થકી પૂજન કરયું, નંદજસોદા યોદ્યાં આનંદભેરજે. ઓ૦ ૧
 કરાવ્યાં ભોજન તે રૂડીરીતસું, પલંગે બેસાડી બેઠાં બંન્ધોં પાસજે;
 સમાચાર પુછે રે નંદજી નેહથી, ક્ષેમકુશળ પુછે આણી ઉલ્લાસજે. ઓ૦ ૨
 હરિહજીવર વસુદેવ દેવકી રોડેણી, કુશળક્ષેમ છે સહુ જાદવનો સાથજે;
 હાકહિને ઓઢવજી યોદ્યા હેતસું, ઘણું સંભારે તમને જાદવનાથજે. ઓ૦ ૩
 ઓઢવજી હજી દરિઆમાં બુડ્યાં હમે, મુગદીકાં તે સાલે અંગોઅંગજે;
 બાલુડાં મારાં જો તે કેમ વીસરે, આ વૃદ્ધામાં કીધાં આશાભગજે. ઓ૦ ૪
 અમારી એણે રે જહુ રક્ષા કરી, અનેક અરિષ્ટથી ઉગાર્યાં બહુવારજે;
 લાડીલાનું મુગ ભેળને હું જીવતી, મા કહિને જોલાવે વારંવારજે. ઓ૦ ૫

શુભ એના અગણિત શું કહું તમ આગળે, બાળપણમાં બક કષ્ટો ઓધાર ને;
 વ્યોમાસુર શકટાસુર સરખા મારિયા, લાડકડાની લીલા અપરમપારને. ઓ ૬
 નવરાવી ધવરાવી નેણા આંજતી, માટીમશે વકાસ્યું વહન ને;
 ત્રિલોકી દીડી રે ત્રીકમ સુખમાં, વળી ઉધારયા તરૂ જમલાનું ને. ઓ ૭
 વાત કરતાં રજની સહુ વિતી ગઈ, નંદજસોદા નેણે ભરિયાં નીર ને;
 નભસખીના નટવરની અગણિત ગોઠડી, સેન કરાવ્યાં ઓદ્ધવે આપી
 ધીર ને. ઓ ૮

ગરબો.

ઓદ્ધવજી અરુણોદય નાવા નિસરયા, રવિતનયાત્રટ જાવા કીધું મન ને;
 તે વેળા જાગી ગોકુળની ગોંપીઓ, દધીમથન કરે મુખે હરિકિરતન ને. ઓ ૧
 ઓશિતી આંવિ રે કોઈએક બારણે, નંદઆગણે લીઠો રથ અતિ રૂડો ને;
 તે વેળા તરૂણી તતક્ષણ ટોળે મળી, શું કરવું હવે આવ્યો અકુર કુડો ને. ઓ ૨
 હંસ હમોરા હેળાંમહિ હરિ ગયો, પિંડતાણું કંઈ પડ્યું દીસે છે કામ ને;
 કુડાં કર્મ કર્યાની એને ટેવ છે, મિથ્યા એતું પરકયું અકુર નામ ને. ઓ ૩
 કોઈ કહે મારી નંખાવ્યો કંસને, પિંડ આપવા આપણને લઈ જાય ને;
 મર્જન કરીને એટલે ઓદ્ધવ આવીયા, મુળથી વારંવાર જપે વૃજરાયે ને. ઓ ૪
 મકરાકૃત કુંડળને મુગટ શોહામણો, જાણ્યું જે શું આવ્યાં સુંદરસ્યામ ને;
 ઓદ્ધવજી આગળથી જેહુ કરનેડીને, વૃજમંડળને કીધો દંડપ્રણામ ને. ઓ ૫
 પાંસે જઈને પ્રેમદા સહુ પાંચે પડી, હેત કરી યોલાવ્યા આણી પ્રેમ ને;
 વૃજવિનતા સહુ ઓદ્ધવને વીટીવળી, વારેવારે પુછે કુસળ ક્ષેમ ને. ઓ ૬
 શું કરવા વૃજ સામળિયાને સાંભરે, રાજનીતિનો વૈભવ રૂડો લાગે ને;
 સાવ સોનાના સુંદર ઓડે સાવટાં, ગુંજા ને કામલડી તે કોણ માગે ને. ઓ ૭
 ઓદ્ધવજી હરિને એવું કરવું નવ ઘટે, ગાલી પેહેલે તરછોડયા હાથ ને;
 નભસખીનો નટવર નિર્દય ધઈ રહ્યા, વાલાજીએ વિસ્તારયો વૃજ
 સાથ ને. ઓ ૮

ગરબો.

તમે ઓદ્ધવ વૃજની વિનતી, કુળજ પટરાણીને કહેજો ને;
 સંગપણ સરખું આપણ જેહુને, સારી શીખામણ જઈ દેજો ને. તમે ૧
 દુધ કલ્યાંમાં સાકર લેજો, નિત હરજીને છે હેવા ને;
 પ્રાતસ્કાળે પાળે પીઉને, સુંદરવરની કરજે સેવા ને. તમે ૨
 મરદન કરજે અંગે માવને, નાવણ કરતાં તું પગ ધોજો ને;
 સારા સાણ કેરે છેડલે, લટકે લાલતાણું અંગ લોજો ને. તમે ૩

રસિયો રિઝયા છે અંગરાગથી, હમે અહિં બેઠાં સરવે લહિયે ને;
 એ તો વિદ્યા તારા ઘરતણી, એમાં અમે આજું શું કહિયે ને. તમે૦ ૪
 નાના વિધના પાક બનાવજે, મિઠા તીળા ખાટા ખારા ને;
 વ્યંજન વાહાલાણને પ્રીશજે, જમતાં છવન કેશે સારાં ને. તમે૦ ૫
 લવંગ સોપારી સાથે એળચી, મુકજે ખીડી માંહે ખરાસ ને;
 ખોળે બેશીને ખવરાવજે, મેળા મોહનને સુખવાસ ને. તમે૦ ૬
 સુંદર પલંગ તળાઈ પાથરી, આનંદે આલિંગન દેજે ને;
 રતિ વિપરીતતણું સુખ રંગમાં, ઉપર રાખી લહાવો લેજે ને. તમે૦ ૭
 રામા રતિએ ના રીસાવતી, સુંદર સામળિઆની સાથે ને;
 હાજર રહેજે હરિની હજુરમાં, હુકમ કરે તે લેજે માથે ને. તમે૦ ૮
 એદ્દવ હેવાં સુખ હમને હતાં, સમયે સાંભરતાં બહુ સાલે ને;
 દયા ન આવી દિલમાં રંકની, વૃજ વીસારી મુકયું વહાલે ને. તમે૦ ૯
 કેહેલે રાજવણાની રીત છે, નૃપને હોયે ઘણેરી નારી ને;
 મોહોલ પધારે મહિપત તેહને, જે દિન હોયે ઝેની વારી ને. તમે૦ ૧૦
 થાપણ મુકી છે અમે તમ કને, મહિને માસે માગી લેશું ને;
 ધેળી તમે મન ઇચ્છાએ માગજે, પાછાં તતક્ષણ તમને દેશું ને. તમે૦ ૧૧
 થોડાંમાંહે ઘણુકરી માનજે, લાલે ઘણાં લડાવ્યાં લાડ ને;
 એકવાર મોકલો દરશન આપવા, માનશું ખાઈ તમારો પાડ ને. તમે૦ ૧૨
 નભુસખીના નટવરને વિનતી, એદ્દવ જરૂર કરીને કેલે ને;
 જાણી હુખી તમારાં દાસડાં, દયા કરીને દરશન દેલે ને. તમે૦ ૧૩

ગરબો.

એદ્દવ અમ ઉપર સું આવડું, કીડી ઉપર કટક ચડાવો ને;
 દયા નહી આવી દીનદયાળને, કડ્ડણામાગર ખરદ કહાવો ને. ઓ૦ ૧
 કપટ અતુરતા અમે જાણી નહીં, લોળી ભરવાડાની જતી ને;
 સુખડું ભેઈ મનડું મોહી રહું, ગુણવંત માન ઘટે છે ઘાતી ને. ઓ૦ ૨
 અમને છળ કરીને છેતર્યાં, આઘાં તેડીને તરછોડ્યાં ને;
 ઘરઘંધો કંઈ ગોઠે નહીં, ઘેલાં ગીરધર પૂઠે દોડ્યાં ને. ઓ૦ ૩
 લલજ તણ કુટુંબ કુળ જતની, ન ગંધ્યા માતપીતા સુતપ્રાત ને;
 હાસ્યાં દોર્યાં હરિ પુઠે પ્રસ્યાં, ન ગળ્યું મન દીવસ કે રાત ને. ઓ૦ ૪
 એદ્દવ અમે અળખાતું શું ગળું, રોતાં મેલ્યાં સમા રાંક ને;
 મીત્ર તમે તેથી જાણતા હશે, એવડો કશે હમારો વાંક ને. ઓ૦ ૫

કેહેને હદ થઈ હરણ હવે, જીવન તનમનની છો બાણ ને;
 ઝાઝું ખેવંતાં સાફ નહીં, પ્રીતમ જશે હમાર પ્રાણ ને. ઓ ૦ ૬
 ઓસંકો મનમાં નવ આણસો, દાસી વરી શું દાણું સુખ ને;
 મારાં મનમાન્યાં સુખ પામીએ, તેથી સોગણું હમને સુખ ને. ઓ ૦ ૭
 એખલા અલખેલા આવો નહીં, કુળજ પટરાણી સંગ લાવો ને;
 સેવા કરીશું પ્રીતે શોકની, લઈશું મનસાદેહેનો લાવો ને. ઓ ૦ ૮
 કરને આળ સહુકોઈ દેખતાં, મન માને તો માખણ ખાને ને;
 ખેળે ગીરધર નહી ગવડાવીએ, મન ગમે તો મોરલી વાને ને. ઓ ૦ ૯
 ઓઢવ વૃજનારીની વીનતી, કાનને કરનેડીને કેહેને ને;
 નલુસખી દાસી બાણી ચરણની, દયા કરીને દરશન દેને ને. ઓ ૦ ૧૦

ગરબી.

જાય છે જાય છે જાય છે ને, દાણ ચોરી ગોવાળણ જાય છે;
 ચંચળ ચપળ ચમકતી આલે, છાંને છેતરવા ચાય છે ને. દા ૦ ૧
 ઘણા દીવસથી આવી આજ હાથમાં, નીત દાણ ચોરી પાય છે ને. દા ૦ ૨
 આ માર્ગે થઈ જાએ મહિઆરી, તો દાણ હમાફ થાય છે ને. દા ૦ ૩
 ઊઠ સુદામા રોક રામાને, ધુતારી દેખાય છે ને. દા ૦ ૪
 નેણ નચાવે ને મોહો મચકોડે, વાત કરીને વહાય છે ને. દા ૦ ૫
 મહિઆરી સરવે મોહનને, પ્રેમ કરી મહી પાય છે ને. દા ૦ ૬
 તું હઠ શીદ કરે હરિ સાથે, એ ગોકુળનો રાય છે ને. દા ૦ ૭
 જે ના કેહે તેતું આ ઘાટે, મહિ માખણ લુટાય છે ને. દા ૦ ૮
 નલુસખીનો નટવર રંગરસીયો, આડી ગેડી શાયે છે ને. દા ૦ ૯

ગરબી-રાગ સોહણી.

ઘણું વહાલા રે ગુણવંત ગીરધારી, તમ ઉપર નાખું તનવારી;
 સુખ નેધને મત ભૂલી મારી. ઘણું ૦ ૧
 મુને ખાણુંએ અળગા નવ લાવે, પરિજનમાં ભળતાં નવ દાવે;
 દુરીજનિઆં સહુ ખેલે દાવે. ઘણું ૦ ૨
 મુને સાસરિઆં મેણાં ખાલે, દીલ માફ તોએ ના ડાલે;
 કે નાવે? કાનડને તોલે. ઘણું ૦ ૩
 લટકાળા લેરખડા લેહેરી, મારાં હૈયડલાં લીધાં હેરી;
 નલુ ચરણકમળ ફેરી ચેરી. ઘણું ૦ ૪

ગરબી-રાગ સોહૈણી.

યોરા આવો રે અલખેલા વાલા, નટવરજી નંદતણા લાલા; ૧
 મુને વાગે મર્મતણા લાલા. યોરાં
 સુધ ભુલી સુંદર સામળીઆ, પ્રિય લાગો પ્રીતમ પાતળિઆ; ૨
 મનહરજી મોહનજી મળિઆ. યોરાં
 મારે આજ અનોપમ દીવાળી, નેહનજરથકી નાથે નહાળી; ૩
 લાગી ત્રીકમજી તમસું તાળી. યોરાં
 કરમાંહે કોમળ કર શોભે, લટકાળા માફે મન લોભે; ૪
 ત્રિલંગી તનડું નવ થોભે. યોરાં
 ચાતુરવર આઠ્યા ચાલીને, વસ કીધી બહાલે બહાલીને; ૫
 કંઠે બાંવડલી ઘાલીને. યોરાં
 રસળસ કીધી રસરોળીને, નિસાની સાળુ ચોળીને; ૬
 નભુ હસતી વાયુ ઢોળીને. યોરાં

ગરબી.

મુખે બોલો છો મીઠડાં, છળીલાલાલ; આવડા ધુતારા નોતાં દીઠડા. છળીં ૧
 વારેવારે જાઓ બહાઈને; છળીં; હું તો રાખીશ છેડા સાંહાઈને. છળીં ૨
 આવડું તે શાને કીજિએ, છળીં; નભુના પ્રભુ છેડ નવ દીજિએ. છળીં ૩

ગરબી.

બહાલપણું નવ વીસરે, બીહારીલાલ; ક્ષણું વિયોગે પ્રાણ નીસરે, બીહાં ૧
 માહારાસંમ કહું છું મંનની, બીહાં; ત્રીકમ જાણો તમે તંનની, બીહાં ૨
 જેરે દાડાતું ઝાંખિયું, બીહાં; કાળજ કોરી નાખિયું, બીહાં ૩
 ઘરના સહુ ઘેલી કહે, બીહાં; મનડાંની તે શું લહે, બીહાં ૪
 શું જાણે જે શું કર્યું, બીહાં; હમડાંતું હારદ હર્યું, બીહાં ૫
 મહાવ તમાફે મુખ જોઈને, બીહાં; મન રહું છે માફે મોઈને, બીહાં ૬
 મુખડે તે માગી લીજિએ, બીહાં; નિત નિત દરશણુ દીજિએ, બીહાં ૭
 જુગજીવનજી જાણુ છો, બીહાં; નભુસખીના તમે પ્રાણુ છો, બીહાં ૮

ગરબી.

ચિતડું ચોરયું લાલ, ચપળ ચમકતી ચાલે; ૧
 મોરમુગટ ને કાંને કુંડળ, હાંરે બહાલા, તિલક કેસરી ભાળે. ચિતં ૧
 રોતાં નેણુ તરેરાં તીખાં, હાં, ઘાવ કરે ઉર સાલે. ચિતં ૨

પાંચે રહીને પાતળિયાછ, હાં, અચક વેરા ઘાલે. ચિત્ર ૩
નભુસખીના છવન રંગરસિયા, હાં, મનડાં માંહે મ્હાલે. ચિત્ર ૪

ગરખી.

મનડાં વધ્યાં લાલ, મોરલડીને નાદે;
લાન વિહાણા કીધાં ભૂદર, હાં, બહાલા, ચુણતાં સરૂવે આદે. મન ૧
ક્ષણું અળગા ન ગમે અલભેલો, હાં, બહાલપણાને વાદે. મન ૨
મારાસમ મુખ પામ્યું માધવ, હાં, જોડુણ સહુ અમ આદે. મન ૩
નભુસખીના પ્રીતમ પાતળિયા, હાં, છવન શું ઠહું બાદે. મન ૪

ગરખી.

વારી વારી લાલ, વરણાગીપર વારી;
અધર લાલ મુખ મધુરું હસતું, હાં, બહાલા, કરડી નેણ કટારી. વારી ૧
ખાટુ વિસાળ ને ઉર વૈજયંતી, હાં, દુગદુગી સોભે સારી. વારી ૨
જોખતું ઉદર કટિએ કંદોરો, હાં, પિનાંખર જરતારી. વારી ૩
પાજે અંખર નેપુર ઠણ્ઠે, હાં, પાવડિએ પગ ધારી. વારી ૪
મોરસુગટ મકરાકૃત કુંડળ, હાં, નથ વેસર નંગ ભારી. વારી ૫
મરકલડે મુખ જોલે મધુરા, હાં, સજ્જનને મુખકારી. વારી ૬
નભુસખી નીરખી મન હરખે, હાં, લાખું અનંગ જોવારી. વારી ૭

ગરખી.

મુજને મોહન મળિઆ રે, પ્રગટ પુરુષોત્તમ પાતળિઆ;
દામોદરતું દર્શણ કરતાં, દુકિત કુંગર દગિઆ. મુજને ૧
કાંમે ક્રોધ મદ મોહો મમતા એ, ખાટુ રજનીચર ઘણિયા;
ચુણવંતાના ચુણલા ગાતાં, ગર્વ ઘણાના ગણિયા. મુજને ૨
અધમ એધારણ અંતર આણે, તાપ ત્રીવિધિના ટળિઆ;
લખચોરચાશી લટકણ લાંગી, સપ્રજ દેરા દગિયા. મુજને ૩
કળિંબુગમાં કૃતબુગ વર્તાવ્યો, લેહર કરી હરિ મળિયા;
અનાથ બાણી અલભેલાછ, હૂંપર અઢળક ઢગિયા. મુજને ૪
રંક નભુના રૂદે કમળમાં, ભાવે ભૂદર ભણિયા;
સેહેને નિરખ્યા સદા મુખ સાગર, સુંદરવર સામળિયા. મુજને ૫

ગરબી.

સઘઅર શું કંઈ રે, હુજીએ નાળ્યા સુંદર સ્થામ;
 ફટકારી પ્રફં રે, મુજને ગોઠે નહિં ઘર કામ. ૧
 ત્રીકમજી વના રે, લાગે તાલાવેલી તંન;
 પલક નવ પડે રે, થાએ જુગ જુગ જેવડો દંન. ૨
 અંન ભાવે નહિં રે, નિદ્રા નાવે સારી રાત;
 જોડ્યું નવ ગમે રે, ંહાલિ લાગે નહિં કાંઈ વાત. ૩
 ગદગદ કંઠથી રે, આંખે આંસુડાં ચોધાર;
 સંખી સંખોધતી રે, વિનતા વિલપે વારંવાર. ૪
 મુરછાંગત થઈ રે, જોતી સઘઅર કેરે સાથ;
 નભુસખી ના રૂઓ રે, પુરશે અલખેલોજી આશ. ૫

ગરબી.

જુઠડા જોલા લાલ, આવોની મારા જુઠડા જોલા લાલ;
 તે દહાડાના તમે સિદ્ધ ગયાતા, આવી ઉભા છ માસ. આવોની ૧
 ઠાકોર મંદીરમાં રાસ રચાવું, ભજન કરાવું આખી રાત;
 નભુનાનાથ વેહેલા પધારો, થઈ જશે પરભાત. આવોની ૨

ગરબી.

લોભાણી રે નંદના લાલ, લેહેરીડા લાલને જોઈ લોભાણી;
 વીઠલ વર સાથે રે ંહાલ. લેહેરી ૧
 મુખ મનોહર માવતુ જોઈ લોભાણી, તેવું તિલક ખીરાજે ભાળ. લેહે ૨
 કરડી નેણુ કટાક્ષને જોઈ લો, બલીહારી હું થઈ જોડાલ. લેહે ૩
 માવ મધુરા હાસ્યને જોઈ લો, ઉર ગજમુક્તાની માળ. લેહે ૪
 પાયે પીરોજી મોજડી જોઈ લો, ચાલે ચમકતીશી ચાલ. લેહે ૫
 સાન કરે આવે સેરીએ જોઈ લો, રૂચીર વાણી રસીક રસાળ. લેહે ૬
 મૃદુ હસી જોલે મર્મમાં જોઈ લો, જેની મેઘા મહત વિસાળ. લેહે ૭
 કાંન પુઠે જઈ કુંજમાં જોઈ લો, તાંહાં ખાંતે કરેખડુ ખ્યાલ. લેહે ૮
 નભુસખીના નાથને જોઈ લો, નેહનજરે કીધી ન્યાલ. લેહે ૯

ગરબી.

બહાલીડા વાંસળિએ દિલ વેધાણું, મોઝ્યાં મોરલિએ રે ઓ માન, બહાં ૧
 મુણતાં મુંદર સાદથી રે, દિલં, સહુ ટાળી મુધ ને સાન. બહાં ૨
 બ્રમણથયાં જેમ ભાંગથી રે, દિલં, ભાળી ભૂદર ભૂલ્યાં દેહે ભાન. બહાં ૩
 ધરધંધો ગોઠે નહીં રે, દિલં, ગુણવંતા થયાં ગુલતાન. બહાં ૪
 વિકળ વહ્યાં એવાં ફરે રે, દિલં, હુશે વૃજ કહી હેવાન. બહાં ૫
 મસ્ત પડી એ મોરલી રે, દિલં, પ્રેમે કરી અધરામૃતપાન. બહાં ૬
 રંગરસિયા તમ કારણે રે, દિલં, રડવડતાં ફરિએ રે રાન. બહાં ૭
 નભુસખીના નાથણ રે, દિલં, લાગું ત્રીકમ તમશું રે તાન. બહાં ૮

ગરબી.

મારા ધરમાં બહુ રંભડે રે, ગોઝ્યા ગિરધરિયા;
 કાંઈ કહિએ તો રાઈ બિવાડે રે. ગોઝ્યાં ૧
 દુધ ઉભરાતું માવને મુકી, બાઈ હું ભેવા દોડી રે;
 રીસ ચડાવીને પથ્થર મારી, મહીભરી ગોળી ફાડી રે. ગોઝ્યાં ૨
 ધરમાં બધે ગોરસ ઢાળાયું, માળણ લઈને નાઠો રે;
 ડસકાં ભરતો ઓ અંતાયો, બધ ખુણામાં પેઠો રે. ગોઝ્યાં ૩
 માતા જસોદા સોટી કર લઈ, સ્યામને શાવા બાંધે રે;
 હુમકે હુમકે આગળ દોડે, આદ્યો જસોદા માંચે રે. ગોઝ્યાં ૪
 દામણા લઈ બાંધે બાળકને, બળ્ળે આંગળ ખુટે રે;
 કેમ બંધાએ દામોદર, એને નામે બંધન છુટે રે. ગોઝ્યાં ૫
 બાણીભેઈને હરિ બંધાયા, માતાની દયા આવી રે;
 અનુબળ સાથે બાંધ્યા હરિને, માતાજીએ રીસ લાવી રે. ગોઝ્યાં ૬
 અનુબળ ખેંચી ગયા અલગેલો, મન મનમુખા ધારયા રે;
 નળ કુબેરને શાપ છોડાવી, જમલાર્જુનને તારયા રે. ગોઝ્યાં ૭
 વૃક્ષ પડ્યાં બે પુરુષ નિકળ્યા, સ્તુતિ કરવાને લાગ્યા રે;
 ઓ કાનુડે આડ પાડ્યાં, એમ કહી બાળ સહુ લાગ્યા રે. ગોઝ્યાં ૮
 નળ કુબેરને આજ્ઞા આપી, એટલે નંદજી આવ્યા રે;
 ખીજ જસોદાને જીવન છોડ્યા, મંદિરઆંમાં લાવ્યા રે. ગોઝ્યાં ૯
 એવાં બાળચરિત્ર અનૂપમ, નભુસખી હરખી ગાએ રે;
 સાંભળતામાં અઘોર પાતકી, તતક્ષણ પાવન થાએ રે. ગોઝ્યાં ૧૦

ગરબી.

છોગલિઆંપર વારી લાલ, છેલ છળીલા છોગાળા;
 તેણે મત ભુલાણી મારી લાલ. છેલ૦ ૧
 તારી કરડી નેણ કટારી લાલ; છેલ૦
 ઘા વાગે કાળજ કારી લાલ. છેલ૦ ૨
 મરમાળી નાળે મારી લાલ; છેલ૦
 હમે ઝેઠાં હુઈઠે હારી લાલ. છેલ૦ ૩
 નભુસખી ગોકુળની નારી લાલ; છેલ૦
 તારી જાનકની જલિહારી લાલ. છેલ૦ ૪

ગરબી.

ભુદરજી તમને લાળી લાલ, લાલ મનોહર લટકાળા.
 તારી પાઘડલી પેચાળી લાલ. લાલ૦ ૧
 મટકાવે જુ મરમાળી લાલ; લાલ૦
 તારી આંખડલી અણિયાળી લાલ. લાલ૦ ૨
 વણ આંજે કીકી કાળી લાલ; લાલ૦
 મારે ઉર વસિયા વનમાળી લાલ. લાલ૦ ૩
 નભુસખી નેણા નખરાંવાળી લાલ; લાલ૦
 મારે તમસું લાગી તાળી લાલ. લાલ૦ ૪

ગરબી.

વરણાગીથી વસ કીધી લાલ, વીકુલવર વરણાગીઆ.
 વણ મૂલે દારી લીધી લાલ. વી૦ ૧
 ઘડી એક ન ગોઠે ઘરમાં લાલ; વી૦
 વેધ્યું મન વિકુલ વરમાં લાલ. વી૦ ૨
 મોહન ઘર કીધું મનમાં લાલ; વી૦
 મુને તાલાવેલી તનમાં લાલ. વી૦ ૩
 મારા સંગતણી સાહેલી લાલ; વી૦
 મુને કેહે તું દીસે વેલી લાલ. વી૦ ૪
 ભામનિઓ મુજને ભાળી લાલ; વી૦
 સહ કેહે કાનુડાવાળી લાલ. વી૦ ૫

હું રોશ કંઈ તે આગે લાલ; વીં ૦
 મને મનમાં સાઈ લાગે લાલ. વીં ૦ ૬
 હો નભુસખીના સ્વામી લાલ; વીં ૦
 હું પૂરવ પુન્યે પામી લાલ. વીં ૦ ૭

ગરબી.

તે કાંઈએક કામણ કીધું લાલ, કામણગારા કાનુકા.
 માઈ ચીતહું ચોરી લીધું લાલ. કામં ૧
 મુને ઘરના સહુ કહે છેલી લાલ; કામં
 મારા તનમાં તાલાવેલી લાલ. કામં ૨
 મારો પરણ્યો પેર ન જાણે લાલ; કામં
 હરકહીંથી સાહી આણે લાલ. કામં ૩
 વળી અક્ષતિયા ઉતરાવે લાલ; કામં
 જાદુગરને દેખડાવે લાલ. કામં ૪
 કોઈ દરદ ન માઈ પરખે લાલ; કામં
 તમ દરશનથી મન હરખે લાલ. કામં ૫
 વીધવીધના વેદ જોલાવે લાલ; કામં
 તે જોસડિયાં ખવડાવે લાલ. કામં ૬
 હો નભુસખીના સ્વામી લાલ; કામં
 હું કહું ચરણે શીર નામી લાલ. કામં ૭

ગરબી.

રઠ લાગી રસિયા તારી રાજ, રાજ મનોહર રઠિયાળા;
 વરણાગીપર વારી રાજ. રાજં ૧
 તારાં વચન અલોટીક દીઠાં રાજ; રાજં
 મરમાળાં મધુરાં મીઠાં રાજ. રાજં ૨
 તારી આંખડલી અણિયાળી રાજ; રાજં
 અતિ નેહ ભરી નખરાળી રાજ. રાજં ૩
 અમે ભામનિઓ નથી ભોળી રાજ; રાજં
 વસ થઈ તરૂણીની ટોળી રાજ. રાજં ૪
 રંગ રસિયા રસમાં રોળી રાજ; રાજં
 રસ સાગરમાં ઝખડોળી રાજ. રાજં ૫

તરણનો મેરૂ કીધો રાજ; રાજ૦
 લાખેણી લાહો લીધો રાજ. રાજ૦ ૬
 બહુ લવના બંધન કાપ્યાં રાજ; રાજ૦
 સુખ અજ લવથી અતિ આપ્યાં રાજ. રાજ૦ ૭
 હો નભુસખીના સ્વામી રાજ, રાજ૦
 હવે કાંઈ રહી નહીં ખામી રાજ. રાજ૦ ૮

ગરબી.

ગાવડી દોવાને ગોવાલીડા, તું આવજે મારે ઘેર;
 તુંને હેળવી ગાવડી રે, મુને દોવા દે કઈ પેર. ગાવડી૦ ૧
 સાને હેળવી મારી ગાવડી રે, ઘોલી ને ધુમેર;
 આજ વલોણા વાર છે, જરા ઝાલવી પડશે શેર. ગાવડી૦ ૨
 વહેલો આવજે વાલમા રે, ન પડે કરવી તેડાતેડ;
 વાટકડામાં દોઝે રે, મેં વાટી છે સાકેર. ગાવડી૦ ૩
 કામ પડે ત્યાં તેડશું, તેમાં શું કરશે આહેર;
 નભુસખીના નાથજી રે, તમે આવે લીલા લેહેર. ગાવડી૦ ૪

ગરબી.

આવે વાલીડા જાઉં વારણે રે, મારાં હૈડાંકેરા હાર;
 મારા અવશુણ મન ન આણસો રે, નાથ હું નાની નગણી નાર. વાલી૦ ૧
 તમથી વહાલું શું છે વાલમા રે, શું કહિયે વારંવાર;
 મીઠા લાગો માવજી રે, મુને ખારો લાગે સંસાર. વાલી૦ ૨
 અલખેલો ના ઓળખ્યા રે, તેનો ધીછર પડો અવતાર;
 તમથી અધિક ના ગણે રે, જે સમજે સાર અસાર. વાલી૦ ૩
 વીતી કહું છું વાલમા રે, દુર મા મેલો લગાર;
 નભુસખીના નાથજી રે, હું નોધારાનો આધાર. વાલી૦ ૪

ગરબી.

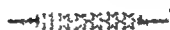
ગોપીએ કર્યું તે કોઈએથી નહિ થાયે રે; સામજિઆ;
 એના પ્રેમમાં લખ ઓધવ વહિજાયે રે. સામ૦ ૧
 બુઓની એણે સુત સમાન ધવરાવ્યા રે; સામ૦
 હેત કરીને પારણિએ જુલાવ્યા રે. સામ૦ ૨

વળી બુઝો એણે કાલ્યાયની વ્રત કીધાં રે;	સામ૦	
પરણેલિએ વરદાન વરવાનાં લીધાં રે.	સામ૦	૩
કુળ કુટુંબ મરનદા સરવે મેલી રે;	સામ૦	
ગિરધર પુઠે પ્રિયો છેલી છેલી રે.	સામ૦	૪
વેદ પૂરાણ ને ધર્મશાસ્ત્ર સહુ લોપી રે;	સામ૦	
જગ વિખ્યાત કહે ગિરધરની ગોપી રે.	સામ૦	૫
સુત વિત સુહૃદ સ્નેહ સકળનો તોડી રે;	સામ૦	
બુગજીવન સાથે પ્રીતલડી ભેડી રે.	સામ૦	૬
સહુ થકી સમંધ ગોપીનો સાચો રે;	સામ૦	
એને પ્રેમે થનગન થનગન નાચ્યો રે.	સામ૦	૭
મુખ્ય રાધા ને કૃષ્ણ પછી કેવાયો રે;	સામ૦	
ગુણીજનને મુખ ગોપીનાથ ગવાયો રે.	સામ૦	૮
ગુંજ વારતા ગોપીથી નહીં છાંની રે;	સામ૦	
એ ગોપીના મુખમાં ખામી સાની રે.	સામ૦	૯
લાખો વાર અરિષ્ટથી ઉગ્યારાં રે;	સામ૦	
શ્રીમુખ સો સો વાર કહ્યું એ મારાં રે.	સામ૦	૧૦
દેવ અસુર માનુશમાં કોઈ નહિં લહિએ રે;	સામ૦	
ચૌદ લોકમાં ગોપીસમ કોણ કહિએ રે.	સામ૦	૧૧
કોટિ જનને દાન કોટિધા કરિએ રે;	સામ૦	
ગોપીના ગુણ ગાતાં ભવનીધિ તરિએ રે.	સામ૦	૧૨
ગર્વ ઓદ્ધવ અકુર સરખાના ગળિયા રે;	સામ૦	
થયા કૃતારથ વૃજ ગોપીને મળિયા રે.	સામ૦	૧૩
તેની દાસીની દાસીની દાસી રે;	સામ૦	
નભુસંખી રાધાકૃષ્ણ ચરણ અલિલાસી રે.	સામ૦	૧૪

ગરબી.

સાચું સુણને હીરા ને મારા માવા રે, ભક્તિ કરો;	
મનુશા દેહે લાલ કમાવા રે, હરિ ભક્તિ કરો.	૧
આ અવસર છે સહુથી ઝાઝો રૂડો રે;	ભક્તિ૦
ચાંપે પેરો ચતુભુજ ચુડો રે.	હરિ ભ૦ ૨
સખી થઈ સામળિયા વરને વરને રે;	ભક્તિ૦
સારી પેઠે સેવા સમરણ કરને રે.	હરિ ભ૦ ૩

કર્મ શુભાશુભ છોડી દેને આશે રે; ભક્તિ૦
 પ્રેમ પ્રવાહમાં તે સર્વે વહી જાશે રે. હરિ ભ૦ ૪
 સંસારમાં રહી સરસા સમરણ કરજો રે; ભક્તિ૦
 કુડ કપટ ને છળ પ્રપંચથી ડરજો રે. હરિ ભ૦ ૫
 નભુસખીની વિનતી માની લેજો રે; ભક્તિ૦
 દયા કરીને દિન દિન દરશન દેજો રે. હરિ ભ૦ ૬

ધોળ.

મનમોહન સંગે રે રહાલતાં, મારા ટળિયા રે મારા ટળિયા,
 ત્રીવીધિના તાપ, સાહેલી રે, સુંખ સું વખાણિએ. ૧
 મારા અવશુણ એકે ગણ્યા નહીં, કર સાહ્યો રે કર સાહ્યો,
 આપોઆપ. સાહેલી૦ ૨
 મેં તો તપ વ્રત દાન કીધાં નથી, નથી કીધાં રે નથી કીધાં,
 જગત ને જાપ. સાહેલી૦ ૩
 બંધ મોક્ષમાં હું નથી જાણતી, હું ન જાણું રે, હું ન જાણું,
 પુન્ય ને પાપ. સાહેલી૦ ૪
 સખી શું જાણે મનમાં તે શું વસ્તું, શરણે લીધો રે, શરણે લીધો,
 મારો પાપી પ્રાણ. સાહેલી૦ ૫
 સખી પતિત પાવન બ્રહ્મ માવતું, પોતે કીધું રે, પોતે કીધું,
 તે પરમાણુ. સાહેલી૦ ૬
 કીધી સમોતી રે સર્વચર સાધમાં, મારે મેટયાં રે મારે મેટયાં,
 જન્મ ને મરણ. સાહેલી૦ ૭
 મારે આનંદ સાગર ઉલટચો, વાલે લીધી રે, વાલે લીધી,
 નભુસખી શરણ. સાહેલી૦ ૮

પ્રબંધ-રાગ સોરઠ.

શુણ્વેલી સાહેલી વજત વીતી, કહું મારાં કાળજાંની રે,
 કહું મારાં દિલડાંની રે, કહું મારાં દિલડાંની વાત,
 અથ ઇતી ઇતી; વજત વીતી, શુણ્વેલી સાહેલી વજત વીતી. ટેક.
 થકિત દ્રિગ થયાં અનંત રાહ દેખી, વિચિક્ષણ ધરયાં વિભૂષણ વિષેખી;
 પર્મ પ્રેમ સુકત રહી પંથ પેખી, હેવે આવ્યા રે;

- હેવે આબ્યા પ્રીત્યંદ, નંદાનંદ, સ્નેહચંદ, શ્રીમુકુંદ, હાશ્યમંદ,
પ્રેમકંદ, ખોહોમુગંધ, રહિતકંદ, સહિતકંદ, એ ગોવિંદ,
સંગ પ્રીતી પ્રીતી; વખત વીતી. ગુણુથેલી૦ ૧
- મુખસમુદ સેન મુંદીર મુધારી, પ્રીતલાલ સંગ વહાલને વધારી;
પર્મ પ્રેમ મુક્ત પાસે હું પધારી, હેવે ઉઠી રે;
હેવે ઉઠી દીધી જ્ઞાન, કરવા આજ, જસોબાજ, પ્રતિપાજ, કચ્છાજ, સહી શંગાર,
નાથ્યો બ્યાજ, નંદલાલ, લાલભાજ, મોહુબજ, ગૃહિતમાજ, તરતકાજ,
જક્ત ઝીતી ઝીતી; વખત વીતી. ગુણુથેલી૦ ૨
- ખટુલાંતી હાવલાવને બાણાવી, બુદ્ધિ અઝી નેહુ નેણમાં જણાવી;
લલી ચાતુરીથી ભૂધરે લણાવી, સ્વયે કહે છે રે;
સખી સ્વયે કે છે ઘનશ્યામ, ન કર આમ, અયો નામ, દીસ દામ, ઠરાણુઠામ,
બાએ બામ, કંઈ પ્રણામ, પૂરો હામ, રાખો મામ,
રસરીતી રીતી; વખત વીતી. ગુણુથેલી૦ ૩
- મુણી શ્યામ વચન સમજી વહાલ વાઢ્યો, ગર્દપાજ સંગ પ્રેમ ખટુળાંધ્યો;
મુનશ્યામ સ્નેહ બાણી સમય આધ્યો, મુખ રીતે રે;
સખી મુખ રીતે રચ્યો રામ, રસ વિલાસ, અવિનાસ, મંદહાસ,
પ્રેમપાસ, ખહો સુવાસ, ગુણ પ્રકાશ, કુળ ઉબાસ, કુંજવાસ,
ખટમાસ, લાનુલાસ, કંઈ પ્રયાસ, નભૂદાસ, પૂરો આસ,
હરો ભીતી ભીતી; વખત વીતી. ગુણુથેલી૦ ૪

—૧૫૬—

પ્રલાત.

- આવો રે આવો અલખેલા, મંદીરમાં આવો. ટેક.
મહિને દામ થયો તે દેશું, મારાં વચ્છ ચરાવો રે. આવો૦ ૧
- લાલ ધરી વનવેસ તમારા, સંગ સખા સઉ લાવો રે;
અલખેલાજી આંગણલાંમાં, માકરલાં ખેલાવો રે. આવો૦ ૨
- દુધ કંઠ્યાં ને માખણુ રાખું, ખાઓ પીઓ ખવરાવો રે;
સામગિયા હું સેલો વાળું, તમે વાછરૂં ધવરાવો રે. આવો૦ ૩
- હરજી ધન હળી છે તમને, ઉભા રહી દોવરાવો રે;
નભુસખીના નટવર દીજે, મુનસા દેહેનો લાવો રે. આવો૦ ૪

પ્રભાત.

તારો રે તારો ત્રિકમળ, તમ વિના કેને કહિએ રે. ટેક.
 દિનદયાળ અનાથનાથ પ્રભુ, તમ પાંખે કાં જઈએ રે. તારો ૧
 કામી ક્રોધી લોભી લંપટ, આદ અધર્મી હૈએ રે;
 પતિતપાવન અધમઓધારણ, બરદ પોતાનું બૈએ રે. તારો ૨
 આ લવના સુખનું શું કહિએ, મુક્તિ અમો નવ લઈએ રે;
 નભુસખી નિસદિન ગુણ ગાઈએ, શરણ તમારે રહિએ રે. તારો ૩

પ્રભાત.

આપો રે આપો અલખેલા, એ વર હમને આપો રે. ટેક.
 કુવિદ્યા કુવિચાર કુબુદ્ધિ, કલેશ કલિમળ કાપો રે. આપો ૧
 ભક્તિ ભવમાં પરમ પદારથ, છે જીગ બાધે છાપો રે;
 દેવતરૂપાંસે દુરળજને, માગ્યાને નહિ માપો રે. આપો ૨
 જન્મ જન્મ ગોવિંદ ગુણ ગાઉં, નાવે અજ્ઞાન અંધાપો રે;
 નભુસખી નિસદિન નટવરળ, નિજ ચેરી કરી થાપો રે. આપો ૩

પ્રભાત.

હૃદની રાતમાં, હરિસંગે જોલતાં, હરણ હૈડે ઘણા હોંસ પોંતી;
 સ્વામીનું સુખ શું, સુખ વર્ણન કરું, સાસરે પિયેર કીધી સમોતી. હૃદ ૧
 મહિમા પ્રસાદનો, માવે મોટો કર્યો, ચાર દિન અખંડ વાણીની લેહેરી;
 અષ્ટાદશ સહસ્ર પદ, ઉત્તર આપિઆ, દાસ અપવાસની ખબર પ્રેરી. હૃદ ૨
 આજ્ઞા દીધી, અલંકાર વરણનની, અધિક અધિક અંગ સુખ પામી;
 નામ ને રૂપની, રજની વીતી ગઈ, ત્યારે પાંસે નહી દીઠા સ્વામી. હૃદ ૩
 સોધવા નીસરી, દેશ સતસંગમાં, સોધતાં સોધતાં હું સમાઈ;
 હું સમાઈ ત્યારે, એક અવિનાસ પદ, અન્ય આણુંમાત્ર નહી દીઠું કાંઈ. હૃદ ૪
 ક્યાં જઈ શું કરું, સાને ત્યાગું ગ્રહું, એમ માનિતાની ગાંઠ છુટી;
 કર્મની ગંજ નિજ, જ્ઞાને પ્રલે થઈ, સંશયરૂપી સાંકળ તૂટી. હૃદ ૫
 જાગૃત સ્વપ્ન ને, સુષુપતિ સમ થયું, ધ્યાન ધ્યે ધ્યાતાનુ હારદ લાઇ;
 લાગ ઉચ્ચારનો, લેશ દિશે નહીં, અદબદ નલપદ રહુંજ બાધું. હૃદ ૬

થાળ.

મારાં ભાગ્યતણા નહિ પાર હેલી, આજ અનોપમ દાડલો;
 ઘેર આળ્યા જુગદાધાર હેલી. ટેક.
 હુંતો સેરી વળાવીને સજ કડં, ઘણા પ્રીતે વેરાવું કૂલ હેલી;
 હુંતો હરખે વધાવાને નીસરી, લઘ થાળીમાં મુક્તામૂલ હેલી. માં ૧
 હુંતો સાને સમઝાવું સાહેલડી, ઘર લીપાવું કુમકુમ ગાર હેલી;
 સખી પાટ પાથરજે રે પ્રેમથી, રૂડાં તોરણ ગાંધજે દ્વાર હેલી. માં ૨
 જોઈ જીવણને જાઉં વારણે, આવી નેત્રમાં ઉભા નેહ હેલી;
 હેવાં કોટિ આનંદ પધારિઆ, મારી પ્રપુલ્લિત થઈ છે દેહ હેલી. માં ૩
 હરી હશી હશી બોલે રે વાતડી, જોઈ સુખ પામે માં મન હેલી;
 જી રે શેજે જોસાડું સુંદરચામને, વારે વારે નિહાળું લોચન હેલી. માં ૪
 પછી વિનતી કરી બહાલા તણી રે, મેંતો પ્રીતે બનાવ્યો પાક હેલી;
 ઘારી પુરી પોળી વેડમી રે, નાના વિધના કિધાં શાક હેલી. માં ૫
 જી રે જીવણ જમવા પધારિઆ રે, મેંતો પીરશી કંચન થાળ હેલી;
 જોની ચતુરાઈ કરી આલશું રે, એમ આરોગે ગોપાળ હેલી. માં ૬
 પછી શુદ્ધ આચમન કરી સામજે રે, લીધો નાગરવેલી મુખવાસ હેલી;
 મેંતો આનંદે કીધી આરતી રે, ઘણુ આનંદા અવિનાસ હેલી. માં ૭
 મેંતો હેત કરી હૈડાં વિજે રે, પ્રભુજીને પધરાવ્યા પાટ હેલી;
 હુંતો ઉભી રે ઢાળું વાવલા રે, ખંતે પોઠ્યા છખીલો ખાટ હેલી. માં ૮
 હુંતો પાસે પધારી પ્રેમશું રે, અલગેલે પૂરી આશ હેલી;
 રસીઆજી રસજસ રંગમાં રે, નભસખી તમારી દાસ હેલી. માં ૯

પદ-રાગ પંચમ.

આવોની અલગેલા રે, એમ સું એસરો રે;
 અમને કોણ કેહે છાની વાત, દાસીઓને વારી રે;
 તે કેમ દાખવે રે, જે રંગ જામ્યો માઝમરાત. આવો ૧
 અની હો ચિત કરે ચાડી રે, ચતુરાઈ ચુકિઆરે;
 નેત્રે આવ્યાં છે તંગોળ, અંજન અધુરે રે;
 મહાવર ભાળમાં રે, ઉર થયા કુમકુમના રંગરોળ. આવો ૨
 અનીહો સમના તો સાચા રે, વેણ ચુકો નહીં રે;
 સોળ ઉઠ્યા કંકણકેરા પીઠ, દક્ષતા જોઈને રે;
 વાલા વેસ પાલટ્યો રે, આજ બની આવ્યા નાયક ઢીટ. આવો ૩

અનીહો વાંસલડી વિસારી રે, વેલણ સીદ લાવીઆ રે;
 ચોળાણી ઉર ચંપકની માળ, ઉત્તંગરે આંખો રે;
 અતીસે રાતડી રે, આળસે ગોલો આળપંપાળ. આવો ૪
 અની હો ડગમગ ડોલો રે, શાને ખોલો સણમણા રે;
 સુવા પાથરી મુકી સેજ, નિદ્રા નેહ કીજે રે;
 નટવર લાલણ રે, નભુસખીપર આણી હેજ. આવો ૫

પદ-રાગ ખટ અથવા આસાવરી.

પરા રો પરા રો મારો પાલવ મેલો, એવા બુઠકાને કાંઠાં રે. પરાં ૦ ટેક.
 મન હરવાને મીઠું મીઠું ખોલો વાલા, એ મુંઠગવું ઠાલું રે. પરાં ૧
 ઉત્તંગરે આંખો થઈ રાતી વળી, આખું ભાંગું ખોલો રે;
 પટભૂષણ પલટાયાં દીસે વળી, ડગ ભરતાં શું ડોલો રે. પરાં ૨
 અમથાં કહિએ હમારે શું છે; મન ભાવે ત્યાં માલો રે;
 નભુસખીના નટવર રંગરસીયા, કાંઈ તો સુધા ચાલો રે. પરાં ૩

પદ-રાગ ખટ અથવા આસાવરી.

માનોછ માનોછ રાધે મિથ્યા નવ ખોલો, અમે પુરુષ નહિ કે એવારે; માં ૦ ટેક
 બુઠા ઉપર ઝાળ સહુને, એતો તમને જ દઉં કેહેવા રે. માં ૧
 વચન દીધું તે નથી વિસર્યું, સાંકડે શાયા શું કરિએ રે;
 માળાપની મરજદ ઘણેરી રાધે, તેથી દિલડે કરિએ રે. માં ૨
 ગરગાચાર્ય ઘેર પધાર્યા, તેણે ભણવાને ખેસાડ્યા રે;
 વેણુ ગોખંતાં વાર થઈ પછે, પરિચંકે પોરાડ્યા રે. માં ૩
 તે કરતાં તમે કહો તે સાચું, હવે એવું નહિ કરિએ રે;
 કોટિક કામ હશે તોએ પણ, તમ વિના કહિ નવ કરિએ રે. માં ૪
 તમ સરખું મારે કોઈ નથી બહાલું, ભામિની રૂડાં ભાવો રે;
 નભુસખીનો પ્રભુ પાયપડીને કહે, પ્રેમદા ચોરાં આવો રે. માં ૫

પદ-રાગ ખીલાવર.

જય બુગદીશ વિશ્વવ્યાપક હરિ, જય મોરલીધર ગીરીવરધારી;
 નિર્ગુણ પ્રદા સગુણ સચરાચર, જય ગોપીપતિ કુંજબિહારી. જય ૦ ૧
 ભૂતળભાર ઉતારણુ કારણ, વિલંબ ન કીજે લીજે ઉગારી;
 નારદ વચન સુણી હરિ હસિયા, સાન કરી નથી વાત વીસારી. જય ૦ ૨

નિજ નિજ ધામ ગયા સૂર સર્વે, નિજ મંદીર ગયાં સહુ નારી;
 નિજ મંદીર ગયા હુરિ હળધર, મંગળ મૂરત આનંદકારી. જય ૦ ૩
 સાખી તેર એકવીસ પદનો, રાસઓઝધ ગાયે નરનારી;
 સફળ જનમ થાએ જસ ગાતાં, પામે રૂચિર પદારથ આરી. જય ૦ ૪
 અખંડ રાસ અનોપમ રચના, એ રસ મગ્ન સહુ પ્રીજનારી;
 નભુસખીના નટવરની લીલા, જે ગાએ તેની ળલિહારી. જય ૦ ૫

પદ-રાગ સામેરી.

અનીહો અતિ રૂઝે યેની રે, દીન મારે આજનો રે;
 સેરીએ પધાર્યા મુંદરસ્યામ;
 અનીહો મધુરીશી વાણી રે, શ્રવણે સાંભળી રે;
 કરવું ભૂલી ધરવું કામ. અનીહો ૦ ૧
 અનીહો જળકીને આવી રે, જીવણ નીરખવા રે;
 સખી મારે હેડે હરખ ન માય;
 અનીહો અંતરની વાતો રે, યેની તુને શું કહું રે;
 એકપલક બુગબુગ સમ વહીજાય. અનીહો ૦ ૨
 અનીહો ચાલ ચાલ વેહલી રે, અતુરાં ચોંપમા રે;
 લાવ લાવ શુભવંતાને ઘેર;
 અનીહો સાનમાં સમજાવી રે, કેહેને સ્યામને રે;
 પ્રીછવને પ્રેમતણી સહુ પેર. અનીહો ૦ ૩
 અનીહો હુંતો નહીં યોલું રે, દુરીજન દેખતાં રે;
 શેને આવી ઉભી રહું તુજ સાથ;
 અનીહો નેણામાં યોળખશે રે, નટવર નેહને રે;
 આવશે નભુસખીનો નાથ. અનીહો ૦ ૪

પદ-રાગ સામેરી.

અનીહો પાતળિયાની સાથે રે, સખી મારે પ્રીતડી રે;
 પ્રીતમજીમાં પડોયા પ્રાણ;
 અનીહો અગ્નિ ને જવાળા રે, અમો એથી એમ છું રે;
 મું બાણે દુરીજન લોક અબાણ. અ ૦ પા ૦ ૧
 અનીહો નિગમને ચાર રે, નેતિ નેતિ કરે રે;
 તે હુરિ હીરે આંચો હાથ;

અનીહો જીવની પેરે રે, જતને જાળવું રે;
 કેમ વેચું કાચ કથીરની સાથ. અં પાં ૨
 અનીહો મોહન મારો રે, અમીરસ છુંટડો રે;
 માવજીની રૂડી મુજપર મહેર;
 અનીહો આ લવ સારો રે, વીજની વેલડી રે;
 કોણ પીએ અમૃત ઢાળીને ઝેર. અં પાં ૩
 અનીહો કુર મુકીને રે, કોણ જમે કુસકા રે;
 તજ મુક્તા થાકે શુંજહાર.
 અનીહો ચીર ગમાવી રે, કોણ હોડે ધાળજી રે;
 પ્રભુ મારા પ્રાણતણા આધાર. અં પાં ૪
 અનીહો તનમન અરખું રે, ત્રીકમજી તુને રે;
 તજ મેતો લોકડિયાંની લાજ;
 અનીહો નટવર સાથે રે, નહુસખી નિહાળતાં રે;
 ઉત્તમ અવસર મારે આજ. અં પાં ૫

સાખી-રાગ સામેરી.

શ્રી વૃજ શોભા જોધને, હરજ્યા મન મોરાર;
 બહાલે વાઇ વાંસળી, વન તેડી વૃજ નાર. ૧
 સામેરી સોહાગેણું સુંદરી, તું તો બહાલી પીયાની નાર;
 જે કોઇ તુજને સમરશે, વશ થાશે ભરથાર. ૨

પદ-રાગ સામેરી.

અનીહો વાંસલડી વળડી રે, બહાલે મારે વૃજમાં રે;
 સ્વર ગયો લેલી લોવન સાત;
 અનીહો સાતમે પાતાળે રે, વસીઅર ડગમગ્યો રે;
 વિચરી વિશ્વ સકળમાં વાત. અં પાં ૧
 અનીહો સુરીનર સુની રે, ધ્યાન ચુકી ગયા રે;
 શિવજીએ સાંભળી છુટી સમાધ;
 અનીહો ચૌદ લોક મોહું રે, મોરલીના નાદમા રે;
 એવો અલોકિક શબ્દ અગાધ. અં પાં ૨
 અનીહો સુણતાં ને એવ રે, સલીતા થાલી રહી રે;
 ખગ મૃગ ટગમગ જાય;

અનીહો વૃજની ગોપી રે, સરવે ઘેલી થઈ રે;
 રહ્યાં સહુ પ્રાણ હરિમાં પ્રોઈ. અં વાં ૩
 અનીહો સુંદર રસીલી રે, મોરલી એ માવની રે;
 પડી કંઈ દરદીકાંને કાન;
 અનીહો જે જેમ તેમ રે, પટકી નીસર્યાં રે;
 નભુસખી ભુલ્યાં દેહેનું લાંન. અં વાં ૪

પદ-રાગ દીપક.

રચિઓ મુખકારી, ખેલે કુંજળીહારી;
 એક એક ગોપી એક એક ગોપ, પ્રેમભગન સહુ નારી. ખેલે ૧
 એક એકને આલિંગન ચુંબન, અધરામૃત પીએ પ્યારી;
 ક્રુચમરદન મુખડંક અંક લરી, તુરત સુરત ભર ભારી. ખેલે ૨
 રતિ વીપરીત સમે રસસાગર, નિજ નિજ ઉરપર ધારી;
 મેઘઘટામાં તડીત અમકે, શોભા દે બહુ સારી. ખેલે ૩
 રજની કરી ખટ માસની, તનની સુરત વીસારે;
 સ્વેદ થયો મરજન કરવાને, આંખ્યાં જમના કીનારે. ખેલે ૪
 કાલીંદીમાં મરજન કરતાં, હરખ થયો અતી ભારી;
 નભુસખીના નટવરની ઉપર, વળી વળી જાઉં વારી. ખેલે ૫

પદ-રાગ કલ્યાણ.

કારાચહ રણુછોડ, પધાર્યા, કારાચહ રણુછોડ;
 શ્રી વસુદેવ દેવકીજનાં, પુર્યાં મનનાં કોડ. પધા ૧
 સંખ ચક્ર ગદા પદ્મ ચાર કર, બળ પ્રાક્રમ જેહેના પ્રોઈ;
 સુરીનર મુનીજન ધ્યાન ધરે સહુ, દેવ તેત્રીસ કોડ. પધા ૨
 દેહે ગોકુળ મુજને મુકી આવો, હોંસ ધરી મન હોડ;
 એમ કહી પ્રભુ રણુ છોડાવે, કહે નભુ કરજોડ. પધા ૩

પદ-રાગ કલ્યાણ.

જનમ્યા ભુગદાધાર, મથુરામાં, જનમ્યા ભુગદાધાર;
 કંસરાયને નાણુ થયું, જગાડ્યા પ્રતિહાર. મથુ ૧
 શ્રી વસુદેવ લઈ વહાલાને, આલ્યા ઉઘડ્યાં દાર;
 નીદ્રાવસ સહુ નથ થયું રે, નાગે નહિ રે લગાર. મથુ ૨

જમુના ચરણ પરસવા આવ્યાં, પરસ્યાં ચાલ્યા માર;
વીજળી લઈ કાનને મુક્યા, જસોદા સેજ મોઝર. મથુ ૩
ઉચ્ચેન સુત કારાચહ આવ્યાં, જાગ્યો કંઈ તે વાર;
પ્રાતસ્કાળ નહુ જોડુળમાં, આનંદ નંદકુમાર. મથુ ૪

પદ-રાગ કલ્યાણ.

પ્રીતમ જાણી રે, મેં તારી પ્રીતડી. ટેક.
પરમ સુધડ રસળસ ળંસીધર, રામા લેહેજો રસ રીતડી. પ્રીત ૧
અમો લોળી કાંઈ લેદ ન સમજી, મનવી તમસું પરતીતડી;
ન ઘટે નાથ નહુના તમને; અલગેલા એ અનીતડી. પ્રીત ૨

પદ-રાગ મારૂ.

પ્રીતલડી મેં તો જાણી, પાતળિયા તારી પ્રીતડલી મેં તો જાણી;
વચન આપીને હરિમથુરાં ગયા છે રે, ફરી મનમાં નવ આણી. પાત ૧
અમો ભરવાડાં દિલડે નવ લાવ્યાં રે, રૂચી મન કુળજા રાણી;
રાજનીતિના રૂઠા વૈલવમાં રે, કેમ લાવે છાશનુ પાણી. પાત ૨
આજ અનોપમ રાજ કરો છે ળહાલા, દીલડે વિચારો ઉતા દાણી;
નહુસખી નેહડલાની વાતુ ળહાલા, નવ શકે વેદ વખાણી. પાત ૩

પદ-રાગ મારૂ.

પાંડવ હૃત રમે છે જ્યારે, એવો નિમ કર્યો છે ત્યારે. ૧
તેર વરસ વનમાં જાણું, એક વરસ પ્રગટ ના થાણું. ૨
એક વરસમા પ્રગટ થાયે, ફરી ધાર વરસ વન જાયે. ૩
પાંડવ ચાલ્યા છે વન જાવા, અતિ દુઃખ લાગ્યું છે થાવા. ૪
પડો ફેરવ્યો કૌરવ રાજે, પાંડવને કો નીર ન પાયે. ૫
પાંચ પાંડવ છટ્ટી નાર, છયે ચાલ્યાં વનમોઝર. ૬
વન માંહે રૂશીનો આશ્રમ, તહાં જાયે રાજા ધર્મ. ૭
ઘણા આદરથી જોલાવે, કંદ મૂળ ફૂલ ફળ લાવે. ૮
દુષ્ટદીની પાંસે અખેપાત્ર, કરે ભોજન પ્રાણી માત્ર. ૯
એમ થાવા આવ્યાં વર્ષ ધાર, હુલ્લેધને કર્યો વિચાર. ૧૦
દુર્વાસાની પ્રાર્થના કીધી, પાંડવ છળવાની આજ્ઞા દીધી. ૧૧
રૂશી વનમા આવ્યા તેણીવાર, સાથે પ્રાદાણુ રસ હજાર. ૧૨

અખેપાત્ર ઘોઘ મેલ્યું જ્યારે, રૂશીએ બીજા માગી ત્યારે.	૧૩
કહ્યું હા રૂશીજી નહાઈ આવો, સરવે ગ્રાહણ સંગે લાવો.	૧૪
સ્નાન કરવા ગયા રૂશીરાએ, દુપદીને ઘિતા થાએ.	૧૫
અખેપાત્ર ઉંધુ પાડ્યું આજ, હવે કેમ રેહેશે મારી લાજ.	૧૬
સ્તુતી કરવા લાગી પંચાળી, મહારી વહારે ચડો વનમાળી.	૧૭
મહારી વીકટ વેળાના વીર, પૂરયા નવસેં નવવાણુ ચીર.	૧૮
જાશે દુર્વાસા ભૂખ્યા આપ, તો તે હમને દેશે શાપ.	૧૯
હરિ હવે તે શું થાશે, વીત્ર શાપ તે કેમ સેહેવાસે.	૨૦
સુણી પંચાળીની પીડ, હરિએ જાણી લક્ષ્મીની બીડ.	૨૧
જાણી આવ્યા જુગલવંન, ભૂખ્યો છાં કંઈ ખવરાવ અંન.	૨૨
અખેપાત્ર ઘોઘને મેલેલ્યું, પ્રભુ શેં ન કહ્યું મુને પેહેલું.	૨૩
અખેપાત્ર તે કરમા લીધું, હરિએ કપ ટાળવાનું કીધું.	૨૪
લાલપત્ર દીકું છે ત્યાંહે, હરિએ લઈ મેલ્યું મુખ માંહે.	૨૫
હરિ જમતાં જમ્યા ચૌદ લોક, શ્રમ થયો રૂશીનો ફોક.	૨૬
ઓટકાર જમ્યાના આવે, શું જમિએ જઈ ત્યાં હાવે.	૨૭
ખડારોખડાર ગયા રૂશી સર્વ, કૌરવનો ઉતરિઓ ગર્વ.	૨૮
અંતરધ્યાન થયા બહુ નામી, લક્ષ્મીવત્સલ નભુનો સ્વામી.	૨૯

૫૬-૨૧ માં.

ગુપ્ત રેહેલું છે વર્ષ એક, તેનો કરવો કોણ વિવેક.	૧
શસ્ત્રશખવતખાંધી સમડિએ, ભીમ કેહેએહેની ઉપરચડિએ.	૨
રક્ષા કારણે મુક્યા નાગ, કરે ગુપ્ત રેહેવાનો લાગ.	૩
કંક પંડિત થયા ધર્મ રાય, વૈરાટ સલામાં જાય.	૪
વૈરાટે માન બહુ દીધાં, અર્ધપાદથી પૂજન કીધાં.	૫
અર્જુન મરી વ્યંડળનો વેસ, નીશાળ લણાવે વિશેષ.	૬
સેહેદેવ નીકુળ થયા જોશી, પાઘડીમાં ટીપણાં ખોશી.	૭
વાલવો થયો ભીમ તેવારે, પંચ રહ્યા તે રાજદારે.	૮
સતી દુપદી રાણીની પાસ, દાસીપતિ થઈ રહ્યાં અવાસ.	૯
છાએ જણ એમ છાનાં રહ્યાં, વૈરાટમાં કોણે નવ લહ્યાં.	૧૦
રાજના સાળા છે સોય, તેમાં કંઈયાકચ્ચક કોય.	૧૧
દુપદીપર બગાડી દુષ્ટ, કામનીને આવી પડ્યું કુષ્ટ.	૧૨

સતી ભીમને કહીને જાએ, ભીમ કહે એનો કંઈ ઉપાએ. ૧૩
 ભીમ નારી થઇને જોઠો, કંઈયોકચ્ચક નિસાળમાં પેઠો. ૧૪
 ભીમે કમરથી તેને આલ્યો, થંભ માળની વચ્ચે ધાલ્યો. ૧૫
 તહાં લખ્યો શબ્દ એક સારો, કંઈયાકચ્ચકને મેં માર્યો. ૧૬
 જે વાંચે તે કેહે એમ, કેહે રાજા થયું હશે કેમ. ૧૭
 સો ભાઈ સમસાને લઈ જાય, વાલવો સંગે ખાંધીઓ થાય. ૧૮
 ચીતા ખડકી લાકડાં આણી, સોને ખાળવા છે એમ જાણી. ૧૯
 ચીતા માહે તે કચ્ચક રાજો, સળગાવી પીળને નાજો. ૨૦
 એમ સળગાવી નંવાણુ ખાળ્યા, એક સંગે લઇને આલ્યા. ૨૧
 એક રાખ્યો દેવાને સાખી, તેની ઝીલ ચીતામાં નાખી. ૨૨
 ભીમ કેહે ભાઈ આહાનું હેત, અલી અલી થયો ફજેત. ૨૩
 અલી રાખું જે હાથે ચડે, તરછોડી ચીતામાં પડે. ૨૪
 મુજો સમસામાં સમઝાવે, ભીમ તેહિવી જુગતી લાવે. ૨૫
 એમ કહિને ગયા સહુ ધામે, લાગ્યા પોતપોતાને કામે. ૨૬
 દુરજોધને કર્યો વીચાર, વર્ષ થયાં એક ને ખાર. ૨૭
 પ્રગટ થાય તો ફરી વન જાય, તેનો કરવો કોણ ઉપાય. ૨૮
 એક વીચાર ધાર્યો ભલ્લ, તેડાવ્યો જૈમુત મલ્લ. ૨૯
 દુરજોધને તેડ્યો ખીતે, તને ભીમ વણુ કોઈ ન ખીતે. ૩૦
 ખીતશે તો પ્રગટ થાશે, ખાર વર્ષ ફરી વન જાશે. ૩૧
 આલ્યો મલ્લ ગદા ધરી ખાંધે, ખીતે તેનું પુતળું ખાંધે. ૩૨
 આવ્યો વૈરાટ રાજા આગે, મલ જુદ્ધ જઈને માગે. ૩૩
 સભા કેહે એનો ઉકેલ કહાડો, વાલવાને એથી જાઝાડો. ૩૪
 ઘણા દીનથી અંન જગાડે, એનું કામ આવ્યું સરાડે. ૩૫
 વાલવાને સભામાં તેડાવ્યો, તેને જૈમુત મલ્લ જતાવ્યો. ૩૬
 તમે કરો કામ દિલ શુદ્ધ, એની સાથે કરવું જુદ્ધ. ૩૭
 તુનેલોજનથી અમે કળિઓ, તારા સરખો નથી કોઈ જળિઓ. ૩૮
 કુંડું કહાડીને વડવા લાગ્યા, કોઈ હઠે નહી કોઈ ભાગ્યા. ૩૯
 કંદે મુઠીકાનો પ્રહાર, સામાસામી ગદાનો માર. ૪૦
 ભીમે પકડી નાખ્યો ધણુ, જૈમુત પમાડ્યો મણુ. ૪૧
 તેણે મરતાં પાડી ચીશ, ત્યારે જાણ્યું કૌરવધીશ. ૪૨
 સેન્યા સજીને દુર્જોધન, વૈરાટ ગયો રાજન. ૪૩
 અહિયાં છે એહેલું ભાળી, તેના નગની ગાયો વાળી. ૪૪

ભુમ પડી તે વૈરાટ શેહર, થયાં વર્ષ તે પૂરાં તેર. ૪૫
 ઉત્તરા કુંવરને લૈ અર્જુન, ગયો બુદ્ધ કરવા રાજન. ૪૬
 દુર્જોધન મારી હઠાવ્યો, રાજ વૈરાટ નગરીમાં આવ્યો. ૪૭
 વૈરાટે પ્રણીપત દીધી, અભિમાનને ઉત્તરા દીધી. ૪૮
 ધર્મે લખ્યું દારિકાં પત્ર, શ્રી કૃષ્ણ પધારજો અત્ર. ૪૯
 કૃષ્ણે વૈરાટ નગરી આવી, કન્યા અભિમાનને પરણાવી. ૫૦
 એને માથે સામળિયો સાહે, તેને શત્રુ થકી શું થાયે. ૫૧
 હું શું વર્ણવું બુદ્ધિ થોડી, દાસ નહુ કહે કરજોડી. ૫૨

સાખી-રાગ કાફી.

કાફી કેરી રાગણી રે, મળે વછોયા મીત;
 સામા લાગી સોધવા, એને પ્રીતમજીયું પ્રીત. ૧

પદ-રાગ કાફી.

કોણે દીઠા કહીં વનમાળી રે, રૂએ નેણે આંસુડાં ઢાળી રે;
 કર દીવલડીઓ અબુવાળી રે, પેળે પગલાં પંથ નીહાળી રે. કોણે ૦ ૧
 પુછે તમાલને પ્રીતમ દીઠા, તારા સરખો છે રંગ;
 ચંપાને કેહે તારા રે સરખી, નારી છે એક સંગ. કોણે ૦ ૨
 કુંજ તણા તતુ કૂલ પાંખડીને, પુછી વળી વૃજનાર;
 અધરા સમ જો સાચું ન જોલો, કોઈ દેખાડોની મોરાર. કોણે ૦ ૩
 યાળા સહૂ રેહે વ્યાકુળ થઇને, ચારે દીસાએ જોએ;
 દીઠાં નહુના પ્રભુના પગલાં, પદમની શાણી હોએ. કોણે ૦ ૪

પદ-રાગ કાફી.

સજ અંગે નવ સાત સખીરી, ચાલ ચતુરાં જીવન જોવા;
 જોવા રસીકશીરોમણુ ગાત સખીરી. સજ ૦ ૧
 કાળી પીળી ઘોળી ધુમરી, ધેતુ નાના ભાત સખીરી;
 ગોર્વીદ જો તે સખીની સંગે, કરત હસી હસી વાત સખીરી. સજ ૦ ૨
 ઓ આવે વનથી મનમોહન, સજત આરતી માત સખીરી;
 નહુસખી નીરખી કરી નોછાવર, રસીક થઈ રળીઆત સખીરી. સજ ૦ ૩

પદ-રાગ કાફી.

કાનુડા અમને કોહો રે, તમે કામણુ ટૂમણુ કયાં સીખ્યા; ટેક.
 કંઈ જાહુ જાણો છો રે, તમે કામણુ ટૂમણુ કયાં સીખ્યા.
 મોહન મંત્ર તંત્ર કહાં લણિયા, મુખ ઉપજાવે મોહો રે;
 નેણુ દારે થઈ નટવર પેશો, હરિ હૈડે વશી રોહો રે. તમે ૧
 મીહું જોલી મોહો ઉપજાવો, છંદ લરેલા છો રે;
 આલ્યામાં કાંઈએ ચેટક દીશે, ચીતકું ચારી લો રે. તમે ૨
 ચાતુરવર ચતુરાઈ કરતાં, કાંઈએ ના ચુકો રે;
 ભૃગુડીમાં ભુરકી છે ભૂધર, પ્રટકારી મુકો રે. તમે ૩
 ગોકુળ ઘેલું કીધું ગીરધર, ભૂધરજી મન લાવો રે;
 નભુસખીના નટવર રસીયા, કાંઈ અમને સીખાવો રે. તમે ૪

પદ-રાગ કાફી.

કાંઈ અમને દોશ ચઢાવે, તું નાર ઠગારી ધૂતારી; ટેક.
 તું જગતને મંત્ર પઢાવે, તું નાર ઠગારી ધૂતારી.
 જોગી જંગમ ને સંન્યાસી, મુજને ના પાવે રે;
 તે તરણી તું માખણુ માટે, થઈ થઈ નાચ નચાવે રે. તું ના ૧
 તુંજ વિના ખિખુલાન હુલારી, લોજન નહીં લાવે રે;
 ચેન નહીં ચતુરાં તુંજ પાંખે, નીદ્રા નવ આવે રે. તું ના ૨
 અખીલ ઉપાધી રહિત અનામય, વાણીમાં નાવે રે;
 તે હું હરી વસ કીધો વનિતા, વન વન ભટકાવે રે. તું ના ૩
 કામણુ તારાં નેન રસીલાં, જોતાં અટકાવે રે;
 નભુસખી સીખીને કામણુ, શું કરશે હાવે રે. તું ના ૪

પદ-રાગ કાફી.

હું તો તારો કાન ન મુકું કેડો રે, કાં જાસે કાનુડા. હું ૧ ટેક
 મારાસમ જવા નહીં દઉં, હારે વહાલા સાહીને રાખું છોડો રે;
 એમ તેડીને તરછોડવાં જ્યારે, તારે શીદને ખાંદ્યો નેડો રે. હું ૧
 જે રે દીવસના બહાલા દીલડાં મળ્યાં જોતે, મુને તારનો તારો હોડો રે;
 નભુસખીના પ્રભુ દીલડાં કુડ્યાં તારે, હારે બહાલા આઘરાં
 સાને તેડો રે. હું ૨

૫૬-રાગ સોરઠ.

ચિત માફ ચોરી લીધું રે, સાહેલી એણે;	
ચિત માફ ચોરી લીધું, કોણ જાણે શુંએ કીધું;	
બહાલીડામાં મન વીધું રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૧
કટાક્ષ કામણુગારી રે, સાહેલી એની;	
કટાક્ષ કામણુગારી, કાળજડાંમાં વાગે કારી;	
મારા સમજેનાંખ્યાં મારી રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૨
મનડાંમાં ફરે ફૂલી રે, સાહેલી હું તો;	
મનડામાં ફરે ફૂલી, લાળીને ઘરધંધો ભૂલી;	
ડાપણને સહુ ગયું ફૂલી રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૩
ત્રિભોવનમાં નહિ કે તોલે રે, સાહેલી એની;	
ત્રિભોવનમાં નહિ કે તોલે, દુરિનિઆં દાવે જોલે;	
તોલે માફ મન ન ડોલે રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૪
પૂરે મન સામણિઆ સાથે રે, સાહેલી માફ;	
ફરે મન સામણિઆ સાથે, છેડો મેંતો નાખ્યો માથે;	
હરણએ ગાલી હાથે રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૫
પ્રીતે માફ ચિત પ્રોયું રે, સાહેલી એની;	
પ્રીતે માફ ચિત પ્રોયું, મોરલીએ મન મોડયું;	
નભુ લવનું બંધન જોયું રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૬

૫૬-રાગ સોરઠ.

કાળા તો કપટે લરચા રે, ઓઢવણ એવા;	કાળા૦ ૧૬
કાળા તો કપટે લરચા, છેતરીને છળ કર્યાં;	
પ્રભુ લાગા નવ રચ્યા રે, ઓઢવ;	કાળા૦ ૧
ભુલી ભયું વન વન, મોહનમાં પ્રોયું મન;	
હરણએ પ્રાણુ હર્યા રે, ઓઢવ;	કાળા૦ ૨
કુડી વાત નવ લહી, શુણ જાણી વેલી થઈ;	
વાફ જાણી બહાલે વહી રે, ઓઢવ;	કાળા૦ ૩
કેતકી કમળસંગ, રસ માણે રૂંડે રંગ;	
નવે નવે ફૂલે ફર્યા રે, ઓઢવ;	કાળા૦ ૪
નભુસખી જાણી પર, કુળજનું માંડયું ઘર;	
એવાં ઠાર્યાં તેવા ઠારે રે, ઓઢવ;	કાળા૦ ૫

પદ-રાગ સોરઠ.

કાનુડાની કેતાં લાભું રે, ઓદ્ધવજી અમે; કાનુ૦ ટેક.
 કાનુડાની કેતાં લાભું, કામ એલે કીધું કાભું;
 જહુકુળ દીખું ઝાહું રે, ઓદ્ધ૦; કાનુડા૦ ૧
 કુળડી કાજળ રંગ, સામળાને તેનો સંગ;
 ઓકું અંગ નથી સાભું રે, ઓદ્ધ૦; કાનુડા૦ ૨
 સામળો ત્રિભંગી લાલ, કુળજાસું લાગ્યો ખ્યાલ;
 છેલપાણું રૂડું છાજ્યું રે, ઓદ્ધ૦; કાનુડા૦ ૩
 મોહનમાં માંડે મન, ઉપર કુળડું તન;
 સાંભળીને દિલ દાહું રે, ઓદ્ધ૦; કાનુડા૦ ૪
 નભુસખી નથી કહેતી, યોલીનજાણું અદેહતી;
 વાંડે સહુ મળ્યું વાણું રે, ઓદ્ધ૦; કાનુડા૦ ૫

પદ-રાગ સોરઠ.

અમસાથે એવી કીધી રે, ઓદ્ધવજી એલે; અમ૦ ટેક.
 અમસાથે એવી કીધી, અરીથી ઉગારી લીધી;
 પાસે રાખી પાળી દીધી રે, ઓદ્ધ૦; અમ૦ ૧
 આપી સુખ દીધાં દુખ, દિલની ન લાંગી ભુખ;
 કાળજડાં તો નાજ્યાં વીધી રે, ઓદ્ધ૦; અમ૦ ૨
 માત પિતા સુત બ્રાત, વેદ પુરાણોની વાત;
 અમો તેથી નવ ખીધી રે, ઓદ્ધ૦; અમ૦ ૩
 ઇંદ્રને મનાવી હાર, દૈતનો કર્યો સંધાર;
 બળબેવરાં વન્હી પીધી રે, ઓદ્ધ૦; અમ૦ ૪
 નભુસખી ખાંધી પ્રીત, એ વના આંધળી ભીંત;
 નટવર નવે નીધિ રે, ઓદ્ધ૦; અમ૦ ૫

પદ રાગ સોરઠ.

સેરીએ સામળિઓ આવે રે, ઓદ્ધવજી મારી; સેરી૦ ટેક.
 સેરીએ સામળિઓ આવે, સાન કરી સમજાવે;
 દુરિજનિઆં દેખે દાવે રે, ઓદ્ધ૦; સેરી૦ ૧
 મરમાળી નેણાં મારે રે, ઓદ્ધવજી મુને;
 મરમાળી નેણાં મારે, ંહાલીડાને કોણ વારે;
 આળ કરે અણસારે રે, ઓદ્ધ૦; સેરી૦ ૨

ઝંદકેરી નાખી પ્રાંસી રે, ઓદ્ધવજી મુને;
 ઝંદકેરી નાખી કાંસી, સેરીના કરેછે હાંસી;
 જાળ મોહોની કંઠે અંસી રે, ઓદ્ધવજી; સેરી૦ ૩
 ઉઠું જેમું ગુણ ગાઈ રે, ઓદ્ધવજી હું તો;
 ઉઠું જેમું ગુણ ગાઈ, જામે મતિ ભરમાઈ;
 જાણે લીલી લાંગ પાઈ રે, ઓદ્ધવજી; સેરી૦ ૪
 કાનુકે કાંઈ કામણ કીધું રે, ઓદ્ધવજી મુને;
 કાનુકે કાંઈ કામણ કીધું, વેણ મીઠે ચિત્ત વીંધું;
 નભુસખી કારજ ઝીંધું રે, ઓદ્ધવજી; સેરી૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

આવ્યોઉતો ચોરલીવાળો રે, જેની મારી; આવ્યો૦ ટેક.
 આવ્યોઉતો ચોરલીવાળો, નેણાનો કીધો ઉલાળો;
 રૂડો આળવણીનો ચાળો રે, જેની૦; આવ્યો૦ ૧
 ભરવા હુંતો ગઈતી પાણી રે, જેની મારી;
 ભરવા હુંતો ગઈતી પાણી, પ્રેમપીડા ભરી આણી;
 ચિત્ત માંડે લીધું તાણી રે, જેની૦; આવ્યો૦ ૨
 જેઠી હુંતો દોવા ગાએ રે, જેની મારી;
 જેઠી હુંતો દોવા ગાએ, જીવ મારો અકળાએ;
 તનમાં તાલાવેલી થાએ રે, જેની૦; આવ્યો૦ ૩
 ચિત્ત માંડે ચોરી લીધું રે, જેની મારી;
 ચિત્ત માંડે ચોરી લીધું, કપટીએ કામણ કીધું;
 કાન કાળે કાળજ વીંધું રે, જેની૦; આવ્યો૦ ૪
 હાવો સખી નોતો જાણ્યો રે, જેની મારી;
 હાવો સખી નોતો જાણ્યો, સાંભળતાં તો સારો શાણો;
 નભૂ પ્રીતે પરમાણ્યો રે, જેની૦; આવ્યો૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

મોહન મિટડિયું મસ્તાનિયું મરમાણિયું રે. ટેક.
 ખંજન અખ મૃગં અંબુજ નિરખી, કેમ કહિએ ઉપમા કો સરખી;
 ભુરકીએ ભરેલી, સરખી ભાણિયું રે. મોહ૦ ૧

તિરછી તીખી ને તરેરી, બુલમી બહુગારી ઝેરી;
 અદ્ય અનેરી આંખડિયું, અણિઆણિયું રે. મોહ૦ ૨
 કરડી તારી નેણકટારી, કાળજ ઘાવ કરે છે કારી;
 કાતુડા કાજળ વણુ, કીકી કાણિયું રે. મોહ૦ ૩
 મનમાં લાજ મરબદા મહેલી, પેઠી પ્રીત કરતાં મહેલી;
 ઘેલી કીધી, ગોકુળની ગોવાણિયું રે. મોહ૦ ૪
 નભુસખી નેણા રહી નિહાળી, કપટી કામણુ ટુમણુ વાળી;
 ભાળી ભેદ ભરેલી, ને નખરાણિયું રે. મોહ૦ ૫

પદ-રાગ સૌરઠ.

મારાં મનમાં માહાલે, માવ તમારું મોણિયું રે;
 ખંધુક પોપ અણુણતા હારે, કેમ ઉપમા દેવાયે તારે;
 વણુરંગે છે રાતું, રંગ ઝડોળિઉં રે. મારાં મન૦ ૧
 ફરતાં ફૂલ ભર્યાં ચોકેરી, અલિ અવલિએ લીધાં ઘેરી;
 હેરી લેછે તતક્ષણ; તણુણી કેરું ટોળિઉં રે. મારાં મન૦ ૨
 અતિ આંટાણિ ને પેચાળી, વાંકડલી વરણાળી વાળી;
 ભુરકાઈ ભાળી, ભરવાડી ભોણિયું રે. મારાં મન૦ ૩
 નભુસખીના નટવર રંગ રસિયા, વાલીડા મારે મનવસિયા;
 રમ્યા રતિરસ રંગે, રસળસ રોણિયું રે. મારાં મન૦ ૪

પદ-રાગ સૌરઠ.

અકુરળ મા તેડી બશો, હવડાં હરિને રે; અકુ૦ ટેક.
 મોટાંની મરબદા મહેલી, રોતી ટોળે થઈ સાહેલી;
 વિનય કરે કરબોડી, બહુ કરગરીને રે. અકુ૦ ૧
 મેહર કરીને માગ્યું આપો, કષ્ટ અમો અબળાનાં કાપો;
 કહિએ પાય પડી, જોળા પાથરીને રે. અકુ૦ ૨
 થોડા દિન નિજ મંદીર રહેલો, પછી પાછળ આવે છે કહેલો;
 જરૂર કરે તો, તેડું કરબો કરીને રે. અકુ૦ ૩
 ગોપી સર્વ રહી રથ ઘેરી, કેટલિક સુતી આડી સેરી;
 કેટલિક તતપર થઈ, રહેવા મરીને રે. અકુ૦ ૪
 કેટલિક કૃષ્ણતણો કર સાહી, નહીં બાવા દઉં કહે સમખાઈ;
 મુખ છૂટે રોતી, આંસુડાં ભરીને રે. અકુ૦ ૫

માધવ સાથે દેખી માયા, અકુરળ અતિસેં અકળાયા;
 ચિત્ર પુતળી તુલ્ય, રહ્યા છે ઠરીને રે. અકું ૬
 કેટલિક રૂઢન કરે સ્વર મોટે, કેટલિક લોભીપર આળોટે;
 કેટલિક ઉર હુણે છે, આકંઠ કરીને રે. અકું ૭
 કૃષ્ણ કહે બેહુ કર બેડી, કેમ જઈએ તમને તરછોડી;
 આજ્ઞા આપો અમને, ધીરજ ધરીને રે. અકું ૮
 પ્રેમવચન પ્રમાણે પળશું, કંસકારજ કરી વેહેલા વળશું;
 થોડે દીન મળશું, સરવે સુંદરીને રે. અકું ૯
 અતિસેં આસવાસના કીધી, ફરી મળવાની આશા દીધી;
 તેથી ક્ષણેક રહ્યાં સહુ, રથ પરહરિને રે. અકું ૧૦
 જસોદા આદિ સહુને પ્રણમી, ગોપ સખામંડળને વિનવી;
 ખેડયો રથ જે ગંગમુખ, મુખ ઉચ્ચરીને રે. અકું ૧૧
 રહી સહુ પ્રાણ હરિમાં પ્રોથ, એક તાર જાતો રથ બેઠ;
 જોતી ધન દરકતી, અમક જરીને રે. અકું ૧૨
 દુષ્ટે ધ્વજ પડી નહિ જ્યારે, ધરણી ઢળ્યાં તરુણી સહુ ત્યારે;
 મુર્છાગત થઈ મેળા, પડી થરથરીને રે. અકું ૧૩
 એ દુખ ડુંગર કે વા દરિઓ, રાજહંસ શિર મેઝ ધરિઓ;
 કતુણા કરી દો દરશન, નભ ઝિંકરીને રે. અકું ૧૪

૫૬-રાગ સોરઠ,

ઓદ્ધવ હમારો સંધેશો, કેહેજો હરિને રે. ઓં ૧૬.
 સામ પધારયા અકુરસાથે, નેહડલો વિસારયો નાથે;
 ગોકુળિયું ઝાંખી નવ, જોયું પ્રરીને રે. ઓં ૧
 અમે એવો નાહિ જાણ્યો એને, લેશ દરદ નાહિ દિલડે એને;
 ગયો બાધું ગોકુળિયું, વેલું કરીને રે. ઓં ૨
 કુળ કુટુંબ મરજાદા મેહિલી, હાવે રાખીશું સીંગી સેલી;
 જોગીડાં થઈશું, જટા ધરીને રે. ઓં ૩
 જોગ જોગ ગોકુળની નારી, લોગ જોગ કુળજ સુકુમારી;
 માટે મહાવ રહ્યા, મધુપુરમાં ઠરીને રે. ઓં ૪
 હમો અળખાળખ હીણા ઓદ્ધવ, નિમજ્યા છેક નમેરા માધવ;
 જાદવકુળ દીપાવ્યું, કુળજ વરીને રે. ઓં ૫

વિરહણી મેહેલી વન રાતી, તે સોહાગેણુ થઇ સમોતી;
 આજ દશા ચઢતી, મધુપુર સુંદરીની રે. ઓ ૬
 જોગ જ્ઞાન શીખવવા આવ્યા, સામળીએ સંધેસા કાવ્યા;
 વિલપતી વિનતા, આંસુડાં ભરીને રે. ઓ ૭
 જેમ નળને કળીભુગ થઇ લાગો, કહાન વિના નડે કોઇ લાગો;
 ઓઢવ શું કરિએ, શંકરના અરિને રે. ઓ ૮
 હરણ હૃદ થઇ છે હાવે, જો નિર્દય નટવર નહિ આવે;
 મારા સમ જો દઇશું, હુલ્લા મરીને રે. ઓ ૯
 કહે હેલાંમાં આવી મળશું, કંસકાજ કરી બેઠા વળશું;
 ઓઘવ આપ ગયા, હેલું ઉચ્ચરીને રે. ઓ ૧૦
 શું જાણે કોણે અટકાવ્યા, કે કંઈ લજ્જાથી નહિ આવ્યા;
 કે કુળજ પટરાણી, લાગા ડરીને રે. ઓ ૧૧
 અમો જોદ્યાં તે મન ન આણો, ચરણકમળની દાસી જાણો;
 માશું માપ હમે, જોળા પાથરીને રે. ઓ ૧૨
 નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, બહાલમ રૂદે કમળમાં વસિયા;
 કરુણા કીજે હાવે, કહાન ડિંકરીને રે. ઓ ૧૩

૫૬-રાગ કેદારી.

હારે મારા જીવન રે, મારા જીવન જીગદાધાર;
 જમવા આવો રે, ટેક.
 હારે લાવતણા ભુખા ભુદરજી, પ્રેમ હોય ત્યાં જાવો રે;
 જોગ જગન તપ ધ્યાન કરે તેને, સપનામાં ના આવો રે. જમ ૧
 હારે દુરજોધન ભુપતિના મેવા, તે ઉપર નહિ રાજ રે;
 લાવ જોઈ વિદુરજીને ઘેરે, તમે જઈ આરોગ્યા લાજ રે. જમ ૨
 હારે કરમાળાઇનો ખિચડો લાવ્યો, વળી સવરીકેરાં જોર રે;
 ગોપીઓના જોરસ જાવાને તમે, નામ ધરાવ્યું ચોર રે. જમ ૩
 હારે રંકતણી મનુહાર મોહનજી, મનડે માની લેજો રે;
 નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, મુને પ્રીતે પ્રસાદી દેજો રે. જમ ૪

૫૬-રાગ કેદારી.

તારું મુખડું જોતાં મહાવ, મનડાં વેધ્યાં રે. મનડાં વેધ્યાં રે. ટેક.
 ગુણુ જોતાં ઘરઘંધો ભુલી રે, નૈણે ભુલી લાજ રે;
 ચતુરાઇએ ચીતડું ચોરી લીધું, મને ગમે નહીં કામ ને કાજ રે. મનડાં ૧

માવ મધુરાં હસવાં. માંહે, હૃદયું નવ રહે હાથ રે;
કાનઠ વહાલી કહીને બોલાવો, સહુ સામાકેરો સાથ રે. મનડાં ૦ ૨
તન મન ધન તમને હું જાણું, બીજું કંઈ નવ લાવે રે;
નભુસખીના નટવર રંગરસીયા, હું તો ખાણું નવ મુકું હાવે રે. મનડાં ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહિણી.

પોવાયા પાતળિઆમાં પ્રાણ રે,
તારા વિના બીજી મુને ગોઠડી ના ગમે. ટેક.
દરદીની વાતુ બહાલા, દરદીડાં જાણે જોને;
શું જાણે દુરીજન લોક અજાણ રે, માફ મનડું તારી પૂઠે ભમે. પોવા ૦ ૧
લોક જાણે જે પગ, કાંકુરી ખુંચી જોને;
શું જાણે પ્રીતડીતું પરમાણુ રે, નટવરને દેખી નેહ નમે. પોવા ૦ ૨
નભુસખી વેચાતાં રે, લીધાં બહાલે;
શું કંઈ જીભડિએ વખાણુ રે, તન મન ને ધન તો મારે તમે. પોવા ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહિણી.

સખી જોને આજ કચ્ચાની દેવ રે, અલખેલા છેલાને; ટેક.
જ્યાં રે જોઈ ત્યાં તેવો દીસે બહાલો,
નહિં મોટાઇનો અહુમેવ રે; અલ ૦; સખી ૦ ૧
ખાહ્યાભયંતર રૂઝે રૂઝે રમીઓ રે,
ખેની એતો માણસ નોહે દેવ રે; અલ ૦; સખી ૦ ૨
નભુસખી વેચાતાં રે લીધાં બહાલે,
નૈણે જોતામાં તતખેવ રે. અલ ૦; સખી ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહિણી.

મેંતો હાથમાં દીધું મન રે, માણીગર મીઠા મહાવને. ટેક.
જીવન જોવા કારણે, જોની ખેની;
લોભે અણિયાળાં લોચન રે. માણી ૦; મેંતો ૦ ૧
એરે સમું મારે કાંઈ નહિ બહાલું, જોની ખેની;
તેને અરયું તન ને ધન રે. માણી ૦; મેંતો ૦ ૨
નભુસખીના નટવર રંગરસિઆને, જોની ખેની;
લેટી જીવત કીધું ધન રે. માણી ૦; મેંતો ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

ભુગજવન તમને જોઈ રે, ગુણવંતા હુંતો ઘેલી થઈ; ભુગ૦ ટેક.
 મુખડું જોતાં રે મનમોહનજીવું, માંડ મન રહું છે મોહી રે;
 ખાવા નંદને આંગણે હુંકું જઈ. ભુગ૦ ૧
 એક ખાણું અળગા નવ થાસો ંહાલા, મારા પ્રાણ રહ્યા છે પ્રોઈ રે;
 દીલ વીંધ્યું માંડ સાચે દઈ. ભુગ૦ ૨
 નભુસખી વેચાતાં રે લીધાં જોને, અલખેલા અઝલ જોઈ રે;
 સુધખુધ હું સહુ ભુલી ગઈ. ભુગ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

આવોની અલખેલા મારા, મીઠા જોલા મહાવ રે. આવો૦ ટેક.
 ઘણા રે દીવસથી ંહાલે વાચદે ંહાયાં,
 વાટઁલીને જોતાં ંહાલીડા, આજે આવ્યો દાવ રે. આવો૦ ૧
 હસવું મધુકું તારું, હૈડું હરી લીધું મારું;
 તેથી રૂઝા લાગે તારો, સીતળ સ્વલાલ રે. આવો૦ ૨
 નભુસખીના પ્રભુ, જાંહારે પધાર્યા;
 તેણે મંદિરિએ રૂઝા, રંગના જમાવરે. આવો૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

વારે વારે ંહાલી લાગે, ંહાલીડાની વાતો;
 ંહાલીડાની વાતો, મારા જોલીડાની વાતો. વારે૦ ટેક.
 હસીને હસાવે ંહાલો, નમીને નમાવે રે;
 જોલડિયાને જોલે જોલે, ઘણી રમે ઘાતો. વારે૦ ૧
 આંજોથી અળગા નવ લાવે, ંહાલાસું ંહડતાં નવ ફાવે;
 વિરહવું દુઃખ ઘણું, નથી રે ખમાતું. વારે૦ ૨
 નભુસખી મેહ ખાંધી, સુરતા ંહાલાસું સાંધી;
 નટવર સાથે મારે, પૂરવતું નાતું. વારે૦ ૩

૫૬-રાગ કલેરો.

હરિ હેલવણી વિદ્યા રે લણાવું, ંહાલા આવજો મંદીર મહારે રે;
 પ્રીત કરી પ્રીતમ તે શેરી, શું જાઓ વારે વારે રે. હરિ૦ ૧
 જોળખિએ અંતરની સાને, જોગમે ચક્ષુ ન્યાળે રે;
 ચિત ચોરી લઈએ ચતુરાવું, ચાળવણીને ચાળે રે. હરિ૦ ૨

હુરિજન દેખતાં ના કરિએ, સામળિયાણ સ્નાન રે;
 ગર્વી રહિએ ગુણવંતાણ, કરિએ સમસ્યા સ્નાન રે. હરિં ૩
 મોટાઈ મનમાં નવ ગણિએ, રસિયા રસની રીત રે;
 રોજ વાતમાં રોજ ન કરિએ, પૂરણ ધરિએ પ્રીત રે. હરિં ૪
 લાંબીજે લાવંતી વાણી, વળી કરિએ વખાણ રે;
 પાસ પ્રેમના માંહે આવે, પ્રેમદા દેરા પ્રાણ રે. હરિં ૫
 સંદેશો કાં સામળિયાણ, નિયાં સંગ ન કહિએ રે;
 હુરિજનિયાં વાંકું જોલે તે, સાદું નરતું સહિએ રે. હરિં ૬
 દીલ મળ્યું તો દરદીડાંનાં, દરદે દુળિયા થઈએ રે;
 બળ અનુસારે હિત કરિએ પણ, તે મુખડે નવ કહિએ રે. હરિં ૭
 નિચો નમી કોઈ બેઠેત નમે તો, કોઈ નમે એક હાથ રે;
 એ બહુ અલખેલા કરજે, નભુસખીની સાથ રે. હરિં ૮

પદ-રાગ કાલેરો.

ધન ત્રંદાવન ણંસીળટત્રટ, વૈકુંઠ તોલે ન આવે રે;
 નટવર નંદકીસોર વના મને, ત્યાં વસવું નવ લાવે રે. ધનં ૧
 રાસવિલાસ રસિલા સંગે, તે દેને ત્યાં કેમ પાવે રે;
 શ્રી ગોવરધન શ્રી જમનાણ, તે ત્યાં ક્યાંથી લાવે રે. ધનં ૨
 ગોપી ધેન ગોવાળ વિના મને, અંગ ઉલટ નવ આવે રે;
 લાવ લરયા ભુવરણ મહેલી, ત્યાં રેહેવું કેમ કાવે રે. ધનં ૩
 કાન ત્રિલંગીલાલ વિના કોણ, થઈ થઈ નાચ નચાવે રે;
 મનોહર મોહન નાદ કરી ત્યાં, ણંસી કોણ બળવે રે. ધનં ૪
 નંદ જસોદામાત વિના કોણ, મર્મ કરી જોલાવે રે;
 હસતાં રમતાં ચંચળ ચાલે, આંગણિએ કોણ આવે રે. ધનં ૫
 પ્રેમ સહિત મને ખ્યારી કહિને, કોહો ત્યાં કોણ જોલાવે રે;
 નભુસખી નથી વૈકુંઠ બધું, કેશો નહિ કોઈ હેવું હાવે રે. ધનં ૬

* પદ-રાગ વેરાડી.

હારે મુણી વિકળ થઈ ત્રજનાર, વેરણ વાંસલડી;
 હારે ચાલી અતુરાં વનમોબર, વીંધી પાંસલડી. ટેક.
 હારે મરજન કરતાં હો માનુનીરે, ચોંપે અતુરાં હો ચાલી રે;
 કોઈએ હાર લરાવ્યો હાથે, કો પગમાં કાંકણ ઘાલી રે. વેરં ૧

હારે એકે લોજન ભરથારની થાળી, અખ્યાગતને હો મહેલી રે;
 એક ઉખટ અંગ કરતી ચાલી, ગોરી થઇગઇ ઘેલી રે. વેર૦ ૨
 હારે કોઇએક ગાય દોહોતી ગોખી, પાંસે મુકી હો દોહોણી રે;
 કોઇએ વાછરૂ ધવડાવી મુકયું, કોઇએ બાળક બાંધ્યું તાણી રે. વેર૦ ૩
 હારે કોઇએ એક આંખડલી આંજી, કોઇએ મહાવર દીધું હો ભાળે રે;
 કોઇએ તરસેતિઉં કાંને બાંધ્યું, કોણે ટીલડી ચોલી ગાલે રે. વેર૦ ૪
 હારે કોઇએ અવળી કસી કંચુકી, અણિઓ હોડયો હો માથે રે;
 વિકળ સરખાં ચાલ્યાં રે વનમાં, કોઇએ નેપુર પેચ્યાં હો હાથે રે. વેર૦ ૫
 હારે જે જેમ તે તેમ નાખીને ચાલ્યાં, ક્ષણ ન ધરે મન હો ધીર રે;
 નભુસખી સહુ ગઈ જમનાતિરે, જહાં ઉભા જહુવીર રે. વેર૦ ૬

* પદ-રાગ વેરાડી.

હારે જોઈ હસીને જોલ્યા મહારાજ, કોહો કેમ આવ્યાં રે;
 હારે શું છે ગોકુળમાં ઉતપાત, સંગે કોને લાવ્યાં રે. કેક.
 હારે પતિવૃતાને પતિ દેવતા, એ નારીનો હો ધર્મ રે;
 વેદ લોક મરજદા રે લોપીતમે, કીધું છે અઘટિત કર્મ રે. કોહો ૧
 દર્શણ કારણ આવ્યાં હો તો, થયાં દર્શણ જાઓ હો ઘેર રે;
 માત પિતા પતિ બંધુ જોળશે, તાંહા શી કરશે પેર રે. કોહો ૨
 વનમાં એકલાં વિકળ સરીખાં, અવળાં આંખણ હો અંગ રે;
 અદ્ભુત કર્મ કર્યું તમે અબળા, સાથી નહિ કો સંગ રે. કોહો ૩
 અમે નથી પાણીગ્રહણ કીધું, તમે સહુ પરનારી રે;
 અનુચિત કર્મ અમે કેમ કરિએ, એમ જોલ્યા કુંજબિહારી રે. કોહો ૪
 ભલે આવ્યાં હવે ઘેર પધારો, વાત વિચારો મન રે;
 તન મન ધન તમે અમને અરખ્યું, કહે નભુસખીના જીવન રે. કોહો ૫

† પદ-રાગ વેરાડી.

હારે એ શું જોલ્યા દીનદયાળ, કેહે કરજોડી રે;
 રસભંગ થઈને રૂદન, મુક્યું છે છોડી રે. કેક.
 વેણ વનડીને વિંહુળ કીધાં, ત્રીકમ તેજ્યાં શાને રે;
 સુધયુધ દેહેની સરવે ભુલ્યાં, શબ્દ સુણતાં કાંને રે. કેહો ૧
 પતિવૃત હમે સાચું પાળ્યું, બહાલા બ્યાપક બાણી રે;
 આજ્ઞા કેમ આલંબન કરિએ, વેદ મરજદા આણી રે. કેહો ૨

વ્યભિચારણી જે પરને લાગે તે, બહાલા મન વિચારે રે;
તમ વિના ટ્રેલોકનો વૈલવ, અમને લાગે ખારે રે. કેહે ૦ ૩
અવળાં સવળાં આલુપણ સન્નિયાં, તે પરના મન મહોવા રે;
તન મન ધન અમે અરખી આવ્યાં, મોહનનું મુખ જોવા રે. કેહે ૦ ૪
સમ ખાઈને અમે ટહિએ સાચું, અવિચળ માંનો વાણ રે;
નભુસખીના પ્રભુ કડવે વચને, જાશે હમારા પ્રાણ રે. કેહે ૦ ૫

*૫૬-રાગ વેરાડી.

હારે હરિ રમવામાડ્યો રાસ, રંગ રસ વાઘ્યો રે;
રૂડો સરદતણો ઉજાસ, સમયો સાધ્યો રે. ટેક.
પિતાંબરની પલવટ વાળી, ને લીધી મોરલી હાથ રે;
નટવર વેસ ધરી રંગરસિયો, રમિઆ સામાસાથ રે. રંગ ૦ ૧
તાલ મુદંગ રવાજ આલરી, નાના વિધનું વાળું રે;
એક એક ગોપીને એક એક ગોવિંદ, રાસનું મંડળ સાલ્યું રે. રંગ ૦ ૨
તાતા થેઇ તાતા થેઇ તાંન મેલાવે, ને નૃત્ય લેદથી નાચે રે;
રાગ રાગણી સુર મેલાવે, રમણી રંગમાં રાચે રે. રંગ ૦ ૩
અંતરધ્યાન ને માન મનાવા, નૌતમ વાઘ્યો નેહ રે;
નભુસખી નિરખી મન હરખી, દુધડે વરસ્યા મેહ રે. રંગ ૦ ૪

†૫૬-રાગ લલિત.

માઈ તો નવ માને રે, માઈ તો નવ માને;
જઈ રાજ મનાવો, માઈ. ટેક.
કેહેતાં છલે કુંચા વણિયા, કાંઈ નવ લાવે કાંને રે. જઈ ૦ ૧
સામ દામ બહુ લેદ કરીને, સમજાવી ઘણુ સાને;
કેણુ ન લાગે હઠજોગેણુને, જેમ કાંઈ શંકર ધ્યાને રે. જઈ ૦ ૨
ધન ધન રે અમે આહિરડાં તે, રહડિયાં પુસ્તકપાને;
નભુસખીના પ્રભુ થઈને ચાલ્યા, વિનતા રૂડે વાને રે. જઈ ૦ ૩

૫૬-રાગ ખમાચી.

ખીનની બલિહારી, ઓદ્ધવજી જાઉં ખીજની બલિહારી;
જે રે દિવસનું અમે ગોકુળ છોડ્યું, દિલડે દુખ લારી. ઓદ્ધ ૦ ૧

જહાં છપ્પન કોટી સેન સંગ આવે, સોલિત અસવારી;
 દાણધાટ સુખડું કેમ આવે, ઘા કાળજ કારી. ઓદ્ધ૦ ૨
 ગદગદ કંઠે કંઠે અલખેલો, સુણો વિનતી મહારી;
 પ્રેમની છાસનાં પાણી આગળ, અમૃત લાખું ઓવારી. ઓદ્ધ૦ ૩
 વૃજ વધુને તોલે નવ આવે, સોળ સહસ્ર નારી;
 તો કોણ માત્ર ગણિયો ઓદ્ધવ, કુળજ બિચારી. ઓદ્ધ૦ ૪
 દેહ મધુપુર વૃત્તિ વ્રજમા, નૈણે વહે નિર ભારી;
 નભુસખી જહાલે હૈયે દુખ આણી, વાત શ્રીમુખ ઉચારી. ઓદ્ધ૦ ૫

પદ-રાગ ખમોચી.

મથુરાંને રે મારગ કેમ જઈયો, મથુરાંને રે મારગ૦ ટેક.
 જતાં ને વળતાં જીવન રોકે, વણ કાળે જોટી થઈયો. મથુ૦ ૧
 એને રે મન અલુચ્છ અતિસે, હમે તો લાજ રહિયો. મથુ૦ ૨
 નભુસખી ચાલોની જસોદાની પાસે, રાવ હરિની આપણ
 જઈ કહિયો. મથુ૦ ૩

પદ-રાગ વસંત-ગીતગોવીંદની છાંયાં.

વિરહીજનને અતિ દુખદાયક, રસ સાગર રીતુરાજ;
 સમર અવલંબન ઉદીપન, કરતા સરવ સમાજ. વિર૦ ૧
 લવંગલતા મલયાચલ માતૃત, મધુર સ્વર ગુજાર;
 કોકિલ કલરવ કુંજ વિષે હરિ, સંગ રમે બહુ નાર. વિર૦ ૨
 પીમળ શ્રીતત્તુ પુષ્પિત પ્રપુલ્લિત, ઉત્તમત મદનવિકાર;
 તત્તુ પુષ્પ તત્તુણીના ઉડુને, વસંત વિહારણહાર. વિર૦ ૩
 મદન નૃપતિ શિરછત્ર સમોવડ, કેશુ કૂલ અપાર;
 વિરહી હૃદય વિહારણ કેશુકળી, તે હરિ નખ આકાર. વિર૦ ૪
 પાટલી પોહોપ દીરેક સહીત તે, મન મિનકેત નિર્ગંગ;
 નભુસખી કેરૂં હૃદય લેદાઈ, વિન્હળ થઈ ગયું અંગ. વિર૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

વેધાણી રે માણીગર મહાવમાં રે, મારા પોવાયા છે પ્રાણ;
 વેધાણી રે ભુદરના લાવમાં રે, સહુ નારિયું થઈ વેચાણ. વેધા૦ ૧
 અણિઆળી અંબુજ આખડી રે, ગળ કરીને પૂંકેલ જાણ;
 કાળજ કારે માંહેથી રે, કોહોને જાહેર જાણે કોણ. વેધા૦ ૨

ચંચળ ચોટ ચુકે નહિ રે, રૂઠાં નેણુ લેદ્રે નિસાણુ;
 પારથી નાદે હરણાને જેમ, હેલામાં કરે હાણુ. વેધા૦ ૩
 વારે વારે જાઉં વારણુ રે, કંઈ વહાલાનાં વખાણુ;
 નિરખી નેણુ ધ્રાવ નહિ, કાંન મુણતાં મીઠી વાણુ. વેધા૦ ૪
 અથ ક્ષણ અળગા ના ગમે, એ પ્રીતડીતું પરમાણુ;
 નભુસખી નોહું જુઠું રે, અલભેલા તાહારી આણુ. વેધા૦ ૫

પદ-રાગ હસારી.

લોભાયો રે ખ્યારી તારા પ્રેમનો રે, નવ કાડયો જાએ પાર. ખ્યા૦ ટેક.
 નીમ વ્રત પરનારપર, એવો નહીં મુને ખ્યાર. ખ્યા૦ ૧
 જમતાં કાંને સાંભળું, તારાં અંઝરનો અમકાર; ખ્યા૦
 અખટી આવું અંખવારે, હું નીસરી મંદીર પાર. લો૦; ખ્યા૦ ૧
 સારો દાહાડો સણમણો રે, તુંજ મળવાનો વિચાર; ખ્યા૦
 ગમે નહીં ખીજી ગોઠડી રે, કાંને તારા પડે લણુકાર. લો૦; ખ્યા૦ ૨
 શાસ્ત્ર પુરાણ ને સુર મુની, મુને કેછે વેદનું સાર; ખ્યા૦
 જગત મારે આસરે, પણ તું મારો આધાર. લો૦; ખ્યા૦ ૩
 અગ્નિ દીપક એમ જાણી લે, તારો મારો અવતાર; ખ્યા૦
 હું તું તું હું એક છાં, કેઈ જાણે જાણણુ હાર. લો૦; ખ્યા૦ ૪
 અથક્ષણ માથા વેગળી, મુને મહા દુખ દે છે માર; ખ્યા૦
 નભુસખી નોહું જુઠું રે, સમ ખાઈને કહું સો વાર. લો૦; ખ્યા૦ ૫

છંદ-કંઠખા.

અગ્નિ જ્વાળા થકી ચંદ્ર અમૃત ઝરે, ધીંદુ અડતાં હરિ તર્ત ધાયો;
 નાઠો નંદી જહીં મોર ઉડયો તદા, મુખકને આલતાં સર્પ સહાયો.
 અંગા લયલીત થઈ શાખી ઓખાજીને, માગતાં એક વર વ્રણ પાયો;
 ખડલડ દેખીને શીવજી ખડખડ હસ્યા, વ્યગ્ર હર નભુ નિજનંદ ગાયો. ૧

વિભાગ ૧ લો.-ગુજરાતી.

ખંડ ૩ નો.

પરચુરણ વિષય.

વાંઠા વિષે.

પદ-ઠાળ-રાજિયાનો.

- મેં તો માનુની વના પરમાણીયુંજ રે,
મંદીર માનુ રે મસાણિઉં. ટેક.
જે કોઈ છેલછખીલીએ છાંડિયાં,
તેને હુનિયાં દેખીને કેશે ઢાંડિયાજી રે. મંદી૦ ૧
છે જો પોઠણુ શેજ પલંગડી,
જાણો જીવતી વના ધકે સગડીજી રે. મંદી૦ ૨
મેલે વાંકા મુગટ મોતી તોરલા,
જાણો જીવતી વના જંગલ મોરલાજી રે. મંદી૦ ૩
ભણત પ્રહા સદનને અપાશરો,
એક પ્રહાણીનો હત નહીં આસરોજી રે. મંદી૦ ૪
લહેરી લક્ષ્મી વૈકુંઠે નવ હોત તો,
હું તો અખાડો વૈકુંઠને ગોલતોજી રે. મંદી૦ ૫
સાચી શક્તિ ન હોત શિવ વાસ જો,
તો હું મઠ કહત કૈલાસનેજી રે. મંદી૦ ૬
પ્રહા વિજ્યુ ને શિવ હત એકલા,
તો કહત જતી વેરાગી ને ગોસલાજી રે. મંદી૦ ૭
જહાં રમજમતી રમણી રમે,
તે તો રશિક કિંકરને મન ગમેજી રે. મંદી૦ ૮

હજામ વિધે.

પ્રભાત.

જાગો રે મોઘાંના મોટા, ખુણે પડિયું ખાતર રે. ટેક.
કોથળીમાંથી ઘેરત્ત ગયાં છે, એક કાંસડી ને બીજી કાતર રે. જાગો ૦ ૧
ચીપિયો નરેણી ને હુંગી, લટપટિયું ને જળપાતર રે;
અસ્ત્રો એક હાથ ન આંચો, લઈ ગયો લોહા માતર રે. જાગો ૦ ૨
સમદર્શી ને વિચાર દમ, શ્રદ્ધા સતસંગ જાતર રે;
જ્ઞાન થયે થકી જો નહી, મહા સુખ પામે ગાતર રે. જાગો ૦ ૩

કણુખી વિધે.

પદ-રાગ સોરઠ.

કણુખી ચાલે કોડે લચ્યા, રાતા દેખીને આલ. ટેક.
ગોચર લાંગે લાવે કરી, જોદે ખાવો ને ડાલ. કણુ ૦ ૧
આંખજે ખજદોનાં પૂછડાં, ડક ડક દેહે મારા ખાપ;
અરધાં કપાએ અગસિયાં, તેનું ગણે નહીં પાપ. કણુ ૦ ૨
ઓરે ત્યારે આનંદમાં, લે સહુ જીવોનાં નામ;
પાકે ત્યારે ગોળા કરે, ગોફેણ ગુંથ્યાનાં કામ. કણુ ૦ ૩
એક ઘડી જેસે નહિ ઠરી, ખાધાલીધા દિનરાત;
ઘેર ખેડાં લાંગે ગાળિયાં, ઝાઝો થાય વરસાત. કણુ ૦ ૪
હુંગર જેડે દુખિયા થઈ, લાવે અણુતોજ્યો કાઠ;
આવે જે ત્રણ અઠવાડિયો, થાએ જોવાનો ઠાઠ. કણુ ૦ ૫
એમાં એક અધિક છે, ખળીમાં આપે બહુ અંન;
નહુ તે માટે સરવે કહે, ઉઘમ જેતીનો ધંન. કણુ ૦ ૬

નલરમા ધણી વીધે.

રેલંદિયો-ઢાળ ગરખાનો.

શાંને કાંતે સોહાગેણ નાર, કુડો રેટુડો. ટેક.
રેટિયો રાંડે તે કાંતે, કે પીઉડો પરદેશ રે;
સમીપ સ્વામી રંગ સોરંગી, શાંને કીજે કલેશ. કુડો ૦ ૧
ધણી નલરમા માથે લાંગ્યો, તેને ધંધા કરવા રે;
સમરથ સ્વામી સમીપ સાથે, રસળસ રંગમાં દેરવા. કુડો ૦ ૨
૨૪

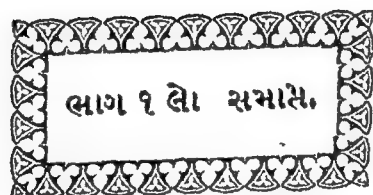
નધણિઆઇનો ધણી રૈટિયો, કાંતી દહાડા કહાડે રે;
 ધણિઆતીને ધણી રિઝવવો, શાને ત્રોડા પાડે. કુડો ૦ ૩
 સમરથ કેરો સંગ મળ્યો તે, શીઠ વેવલાં વીણે રે;
 રૈટુડામાં દીનગુબારો, કરવો એ દુખ હીણે. કુડો ૦ ૪
 નાથ ન મળતાં નેટ દુખી થઈ, કાંતી કાંતી થાકી રે.
 નભુસખી સ્વામીને મળતે, કરી ફકરની ફાકી. કુડો ૦ ૫

પુરૂષ, સ્ત્રીનો આકર છે; તે વિષે.

છંદ-ચખોલા.

ઘંટી ઉપર ઘાડલું, માંહે ભરી છે સાકર;
 બાઈજી તમારો ઘેટડો, તે રાતે મારો આકર. ૧

વિભાગ ૨ જો.-હિંદુરતાની.

—॥॥॥॥॥॥॥॥—

ખંડ ૧ લો.

—॥॥॥॥॥॥॥॥—

ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે.

—॥॥॥॥—

નિરાલંબ ઉપનિષદ (સંસ્કૃતમાંથી ભાષાંતર). (છંદમાં.)

છંદ છંપય.

ૐ નમઃ શિવ ગુરુ, સંન્યિદાનંદ મૂર્તિમય;
નીરપ્રપંચ અરુ સાંત, નિરાલંબાશ્રીત સુતિ જય;
સંન્યાસી સાલંબ, યોગિ કૈવલપદ પાવત;
અગ્નિ રીટ જિય સાંત, હેતુ થહ બોધ કહાવત;
અથર્વણુ ઉપનિષદે, ત્રીશ પ્રશ્ન શિષ્યે કિયો;
ઉદાહરન કરકે નહુ, ગુરુ તાકો ઉત્તર દિયો.

૧

પ્રશ્ન.

શુદ્ધ બ્રહ્મ સો કવન, સખળ બ્રહ્મ ઇંશ જીવ કો;
પ્રકૃતિ કહા પરમાત્મ, સઆદિ બ્રહ્મ ખીવ કો;
બલિ કર્મ અકર્મ, કોન તપ સુર તપ આસુર;
કહા જ્ઞાન અજ્ઞાન, કોન સંસાર બંધ મોક્ષ ઉર;
કોન સુખ દુઃખ સ્વર્ગ નર્ક કહા, પરમપદ ઉપાસ્ય વિદ્વાન કહે;
નહુ શઠ સન્યાસ બ્રાહ્મ રુ, અબ્રાહ્મ સમાધિ બ્રાહ્મણ કો લહે.

૨

પ્રથમ પ્રશ્ન—કી શુદ્ધ બ્રહ્મ? તાકો ઉત્તર.

અગિલ ઉપાધી મુક્ત, અનાદિ અંત ન બાંધ;
શુદ્ધ સાંત નિર્ગુન, કહુ અવયવ નહિ તાંધ;
નિત્યાનંદ અખંડ, એકરસ અરુ અજ અકય;
સોઈ શુદ્ધ ચૈતન્ય, નિરંજન એક નિરામય;

ઇશ જીવ માયા જગત્, તામે કછુ નહિ પાઇયે;
નભુ નિશ્ચે શુરૂયો કહ્યો, સુનિ આશ્વેપ મિટાઇયે.

૩

દૂજો પ્રશ્ન—સળલ પ્રહા કે? તાકો ઉત્તર.

સળલપ્રહા સો જાન, આદિ મેં શુદ્ધ સુનાયો;
સો અવ્યક્તમે મહદ્, પ્રથમ ઐકાર સોહાયો;
છીતિ અપ મરુતહિ અગ્નિ, આદિ આકાસ ઉપાયો;
અંકકોશયુત કર્મ, જ્ઞાન અરૂં રૂપ દેખાયો;
સકલ શક્તિ સંબુક્તહિ, સાક્ષી સળકો ઠહે રહ્યો;
નભુ નિશ્ચે શુરૂદેવને, સળલપ્રહા તાકું કહ્યો.

૪

ત્રીજો પ્રશ્ન—કો ઈશ્વર? તાકો ઉત્તર.

ઈશ્વર વાકું જાન, કહ્યો તોય સળલપ્રહા સો;
સુ પ્રકૃતિ આશ્રીત, લોક પરવિષ્ઠ અંમ સો;
પ્રહાદિ ઠહે દેવ, ઇંદ્રી દસઆરી નિયંતા;
સો ઈશ્વર સર્વગ્ય, કર્મકે ફલપદ જંતા;
લોક ચતુર્દશકો પતિ, પુરૂષોત્તમ જોલે નિગમ;
નભુ નિશ્ચે કરિ કહે શુરૂ, કહ્યો ઇશ ઉત્તર સુગમ.

૫

ચૌથો પ્રશ્ન—જીવ કેાન? તાકો ઉત્તર.

જીવ કહ્યો જો ઇશ, પ્રકૃતિ જીવ ઠહે વિકારમયે;
અંજ વીખતુ લવ ઇંદ્ર, આદિ વારાહ વિશ્વ લયે;
યહ સમગ્ર અધ્યાસ જાસ, થુલ જીવપદ ઠહે રહ્યો;
નભુ નિશ્ચે શુરૂદેવને, દિયો ઉત્તર શિષ્યે લહ્યો.

૬

પંચમ પ્રશ્ન—કો પ્રકૃતિ? તાકો ઉત્તર.

પ્રકૃતિ શિષ્ય લે જાન, પ્રહાકો લાસ પરચો જળ;
નાના જજા ણિચિત્ર, નિર્મયે સમર્થ લયો તળ;
બુદ્ધિરૂપ જગ ધીચરી, અનિર્વાચ્ય સંતા અતી;
નભુ નિશ્ચે શુરૂને કહ્યો, પ્રહાશક્તિ સો પ્રકૃતી.

૭

છઠ્ઠે પ્રશ્ન—દેહા પરમાત્મા ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—સોરઠા.

દેહાદિકે પર બ્રહ્મ, પરમાત્મા તાસુ કહે;
છઠ્ઠે પ્રશ્નકો અંમ, શુરુ કહે નભુ શ્રોતા લહે.

૮

સપ્તમ પ્રશ્ન—દે આદિ બ્રહ્મ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—છપ્પય.

આદિ બ્રહ્મ સુતુ શિષ્ય, ઈશ બ્રહ્મા શિવ સો ક્ષર;
સચિ સવિષ્ણુ સહરૂદ્ર, મનુજ રવિ ચંદ્ર સુરાસુર;
સહુ પિશાચ સહુ જીવ, નારી નર સપ્રહ્લાદય;
સખે જક્તા ચર અચર, અમર સહુ સકલ બ્રહ્મમય;
આદિ બ્રહ્મ એસે કહ્યો, કેન શબ્દ ઉર સંચન;
નભુ નિશ્ચે કરી શુરુ કહે, બ્રહ્મ નેહુનાનાસ્તી કિંચન.

૯

અષ્ટમ પ્રશ્ન—અતિ કા ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દુહા.

અર્મ રક્ત ત્વચ માંસ પુની, મળળ અસ્તિનિ ભાંતી;
નભુ કહે શુરુ વ્યવહાર લખિ, કલ્પી નાના જાતી.

૧૦

નવમ પ્રશ્ન—દેહા કર્મ ? તાકો ઉત્તર.

કર્તા ભોક્તા મેં નહિ, ઈન્દ્રિયકે ક્રિયમાન;
નભુ કહે શુરુ ઉત્તર દિયો, કર્મ તાહિકું જાન.

૧૧

દશમ પ્રશ્ન—કિં અકર્મ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—છપ્પય.

અકર્મ સો સુન તાત, બાત યહુ દહ કરિ ગહિયે;
કર્તાકો અહંકાર, તાસું પુનિ ભોક્તા કહિયે;
બંધ જન્મકો હેતુ, નિત્ય નૈમિત્ત અભિલાષા;
યોગ વ્રત તપ દાન, તાહિકે ફલકી આપા;
તાસું અનુસંધાન ચિત, પરકેહે ધર્માધરમ;
નભુ કહે શુરુ સુન શિષ્ય મમ, તાસુ બુધ કહે અકરમ.

૧૨

એકાદશમ પ્રશ્ન—તપ કોન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહડા.

પ્રહ્મ સત્ય જગત્ મિથ્યા, પ્રત્યક્ષ એસો જ્ઞાન હે;
ક્ષીણ પ્રહ્માદિ સહ લૌ, સંકલ્પ બીજકી હાન હે. ૧૩
એસી બુધ એકાગ્રતા, જગ દીપ બાંતી નવ રહે;
કહે નભુ ગુરૂ શંકર કહે, પંડીત તપ તામું કહે. ૧૪

દ્વાદશમ પ્રશ્ન—આસુરી તપ કોન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહડા.

કરહિ ઉગ્ર એકાંત રહિ, હિંસા દંભ સહીત;
નભુ કહે ગુરુ તપ આસુરી, સુધરમ દયા રહીત. ૧૫

ત્રયોદશમ પ્રશ્ન—કીં જ્ઞાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—કવિત.

એકાદશ ઇંદ્રી ગ્રહે, સદગુરુ ઉપાસન,
શ્રવણ મનન નિદધ્યાસાદિક જાન હે;
દષ્ટા-દૃષ્ય પ્રકાર નિરસ સર્વ અંતર સ્થાઈ,
ઘટ પટ પદારથ ભેલોં પરમાન હે;
ચરાચર ચૈતન બિના ન કિંચિદ્વરતી એ,
અખંડ એક વૃત્તિમેં નિશ્ચલ બહું ભાન હે;
નભુ કહે ગુરુદેવ, શિષ્યહું કહત બહું,
એસો ભયો તાહું કહે, અનુભવ જ્ઞાન હે. ૧૬

ચતુર્દશમ પ્રશ્ન—કીં અજ્ઞાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—મનહર.

રજબુ સર્પ જ્ઞાન અરૂ, સુક્તિમેં રજત માને,
ખોડરમેં ચોર મરિચિકા જલ જાન હે;
નીલતા આકાસમાંહિ, નીરમાંહિ બિંધતરુ,
પ્રહ્મમેં જગત ભાવ, એસેહું બખાન હે;
સર્વ અનુસ્યુત સર્વ, મિથ્યા દેવ તીર્થકાદિ,
સ્ત્રી પુરુષ વરણાશ્રમ, ગંધ મોક્ષ માને હે;
તાકી કલ્પના હે ભેલોં, તોલોં નભુ કહે ગુરુ,
એસો ભે હે જંતુ તાહું, બડોહી અજ્ઞાન હે. ૧૭

પંચદશમ પ્રશ્ન-કઃ સંસાર ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહા.

અનાદ્યવિદ્યા વાંસના, પડ જન્માદિ વિકાર;
નભુ કહ શુરુ કડુણાયતન, સુતુ સુત યહ સંસાર.

૧૮

શેાડષ પ્રશ્ન-દો બંધ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-છપ્પય.

બંધ પિતૃ પુત્રિ માતૃ, સહોદર ગૃહ આરામાદિક;
ક્ષેત્ર વરણ મંશય સંકલ્પ, જેહિ કામાદિક;
કરતૃત્વ લોકતૃત્વ આદિ, અહંકારહી લવશુન;
દેવ મનુજ રૂપ કર્મ, યજ્ઞ વ્રત ભોગ નેમ પુન;
અણિમાદિ સિદ્ધિ સકલ, મોક્ષ સંકલ્પ સંધ હે;
નભુ કહત શુરુ અધિકારિયું, સંકલ્પ માત્ર સખ બંધ હે.

૧૯

સપ્તદશમ પ્રશ્ન-દો મોક્ષ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહા.

નિત્યાનિત્ય બિચારતે, લહી અનિત્ય સંસાર;
નભુ સમસ્ત સંકલ્પ ક્ષય, શુરુ કહે મોક્ષ બિચાર.

૨૦

અષ્ટાદશમ પ્રશ્ન-કીં મુખ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહા.

સદ ચિદ આનંદ રૂપ લહિ, આનંદ લયો અપાર;
નભુ કહ શુરુ સુતુ શિષ્ય તિન, લહો મોક્ષ મુખકાર.

૨૧

એકોત્તર વિંશમ પ્રશ્ન-કીં દુઃખ ? તાકો ઉત્તર.

અનાત્મરૂપ સખ હે બિપય, તાકો સંકલ્પ રૂખ;
નભુ કહ શુરુ સુત શિષ્ય તું, યાહિ જન અતિ દુઃખ.

૨૨

વિંસમ પ્રશ્ન-કઃ સ્વર્ગ ? તાકો ઉત્તર.

તૃપ્નાકો ક્ષય હોત હે, નભુ કહ શુરુકે સંગ;
તાહિતે નિત દીનિએ, સ્વર્ગ સોઈ સતસંગ.

૨૩

એકવિંશમ પ્રશ્ન—કો નર્ક? તાકો ઉત્તર.
અસત સંસારી બિષધજન, તાકો જો સંસર્ગ;
નભુ કહુ શુરુ નિજ શિષ્યકું, તાહિ જાન લે નર્ક.

૨૪

દ્વાવિંશમ પ્રશ્ન—કી પરમપદ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—છંદપય.

પરમપદહી તું જાન, પ્રાન ઇંદ્રી અંતસ્કરણ;
પરહિ સચ્ચિદાનંદ, અદ્વીતિય સર્વ સાક્ષી ભણ;
નિત્ય મુક્ત પરબ્રહ્મ, સ્થીતિ સોઈ સુખદાયક;
યાહિ જાનિ નિજ રૂપ, ભયે સોઈ બુદ્ધિ લાયક;
તાહિ બંદન કરિ નભુ, શુરુ કંતુણા કરી કહે સુખદ;
યા પ્રકાર ઉત્તર દીયો, તાહી જાન લે પરમપદ.

૨૫

ત્રયોવિંશમ પ્રશ્ન—કો ઉપાસ્ય? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહડા.

સોઈ ઉપાસન કીજિયે, નભુ જળ સુધ હોય ઉરુ;
શરિરસ્થ ચૈતનકો, પ્રાપ્તી કરાવહિ સો શુરુ.

૨૬

ચતુરવિંશમ પ્રશ્ન—કો વિદ્વાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહડા.

અંતરજામી સખહિમેં, એસા જાકું જ્ઞાન;
નભુ કહુ શુરુ જાની બદત, સો કહિએ વિદ્વાન.

૨૭

પંચવિંશમ પ્રશ્ન—કો મૂઠ? તાકો ઉત્તર.

કર્તા લોકતાકો રુદે, અભિમાન આરુદ;
નભુ કહુ શુરુ સુતુ શિષ્ય તું, તાહી જાન લે મૂઠ.

૨૮

ષટ્ વિંશમ પ્રશ્ન—ક: સંન્યાસ? તાકો ઉત્તર.

સ્વસ્વરૂપમે સ્થીતિ કરહિ, સકલ કર્મફલ નાસ;
નભુ કહુ શુરુ સુન શીષ્ય તું, તાહી કહત સંન્યાસ.

૨૯

સપ્તવિંશમ પ્રશ્ન—કિં ગ્રાહ્ય ? ઉત્તર.

દેસ કાલ વસ્તુ રહિત, આત્મા કહિએ સોય;
નભુ કહુ શુરુ શંકર વદે, ગ્રહણ કરે બુધ બોય. ૩૦

અષ્ટવિંશમ પ્રશ્ન—કિં અગ્રાહ્ય ? તાકો ઉત્તર.
સ્વસ્વરૂપ વ્યતિરીક્ત સો, માયામય બુધિ બહિ;
જગત સત્ય ચિંતવન નભુ, ભૂલી ન ગ્રહિએ તાહિ. ૩૧

એકાદશવિંશમ પ્રશ્ન—ક: સમાધી ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—મનહર.

સર્વ અન્ય પરિતજ્ય નીર્મમ નીરંબહંકાર,
હોય બ્રહ્મનીષ્ઠ શર્ણુ અધિગમ્ય માનિએ;
તત્ત્વ મર્યાદા ને ચાર બેદકે મહાવાક્ય તાકો,
અખંડાર્થ લહી બ્રહ્મ ન વિકલ્પ કાનિએ;
સોઈ હે સ્વતંત્ર મુક્ત પૂજ્ય પર્મહંસ સોઈ,
અબધુત બ્રાહ્મણ સોઈ સત્ય સંધી સાંનિએ;
નભુ કહે શુરુ સોઈ રૂપ રહે નીલ તાકું,
નીકે કરી નીર્વિકલ્પ સો સમાધી જાંનિએ. ૩૨

ત્રીસમ પ્રશ્ન—કો બ્રાહ્મણ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—પાદકલા.

કો વા બ્રાહ્મણ એસો શિષ્યે, પ્રશ્ન ત્રીસમ કીનો;
બ્રહ્મવિત સો સળહિ બ્રાહ્મણ, નભુ ઉત્તર શુરુ કીનો. ૩૩

છંદ—દોહા.

નિરાલંબ ઉપનિષદ લહિ, ગઈ પુનર્ભવ બ્રાંતિ;
જયત સ્વપ્ન સુશુપ્તિ સાક્ષી, શાંતિ શાંતિ શાંતિ. ૩૪
નિરાલંબ ઉપનિષદ ટીકા, સળ ભાષામે ભાષી;
શ્રુતિકે અર્થ યથામતિ કીને, નભુ ના જોએ સાષી. ૩૫
સંવત નવ દસ બટ દસ બરખે, જેષ્ઠ કૃષ્ણપચ્છ સાર;
દ્વાદશી સૌરી વાર ગ્રંથકો, લયો જન્મ નિરધાર. ૩૬
ઇતિ શ્રી નિરાલંબ ઉપનિષદ ભાષાંતર સમાપ્ત. શ્રીરસ્તુ.

—૧૨૬૨૬૨૬૨—

ગોધરનાવલી.

શ્રી છંદ-એક અક્ષરકા.

શ્રી, છં, દી, થં. ૧. મેં, કા; તેં, સો. ૨.

ગાયત્રી છંદ-ખટ અક્ષરકો, તાકે અવાંતર, આદિ એકસે
ચૌશદ લૌ અનુક્રમસું; પ્રસ્તાર પ્રમાણ છંદ. પેહલા પ્રસ્તાર ખટ
ગુરુકા-છંદ શેષરાજ.

હુંસો શબ્દે કહેતા,	તાકું ગિર્લા દહેતા;	૧
શબ્દો ગૂરો વંદા,	શેષો રાજા છંદા.	
ખરે મને જોલે,	તરે તારે તોલે;	૨
ભજે ભાવે તાકું,	કરે કુણા નહું.	
સેવના સંતોષી,	નાવડી નંતોષી;	૩
જકત સીધુ ભારે,	સંત હેલાં તારે.	
તપકો સંચેહે,	ભવમે જંચે હે;	૪
સમતા આ દે ને,	સરવે સાધે તે.	
નહું કહેતા સો,	તોકું જતાયા ઓ;	૫
જોલે હંમેશાં ને,	તો ખીન ઓરે કો.	
આપાર યાતે હે,	ન થાડ પાતે હે;	૬
અભૂલ તાતે હે,	અનંત જાતે હે.	
આરતજાંતા હે,	તાકર અંતા હે;	૭
ભાવ ધરંતા હે,	પાર પરંતા હે.	
અમર ના દહેતા,	નર ગળ કેતા;	૮
શબ્દકું સોધે,	સુરતતે જોધે.	
એસા અંત આવે,	તાકું સંત ભાવે;	૯
સેવે ભાવ નીકે,	પાવે પાર જીકે.	
લહે કો કહે સો,	સનાતન એસો;	૧૦
જીતે ભાવ જેસો,	તીતે પ્રજા તેસો.	
જકતમે જડે હે,	કોઠિ ના કડે હે;	૧૧
ઇસસે જડે હે,	ભૂલમે પડે હે.	
અજ કો કહે હે,	રજ ના લઈ હે;	૧૨
જગ થાતમે હે,	જિધ જાનમે હે.	

પંચે ભૂત એસે,	સિંધો જલ જેસે;	
એસા મન બાને,	ઓરે નહિ માને.	૧૩
અપાર કહાયા,	સુબાન લહાયા;	
જિંદુ ન સતાયા,	અલેદ બતાયા.	૧૪
યા જગ અબા હે,	ઓ મગ કબા હે;	
સો લખત બાહે,	તો અતમ બાહે.	૧૫
મદ મમ બાહે,	રહત ન વાકે;	
અમિ રસ છાકે,	હમ બલિ તાકે.	૧૬
એસા બાને કળે,	સંતાં સેવે જળે;	
ખોટા લેળે સળે,	સાંતી પાવે તળે.	૧૭
સદા તે શુધ હે,	નહી બીરૂધ હે;	
અધોના ઉર્ધ હે,	લહે સો બુધ હે.	૧૮
પારળે સો લળે,	થીતિમે ઓલળે;	
અંથ નામાવલી,	બોધરતનાવલી.	૧૯
હમ સો કૌન હે,	મુખ કેા ગૌન હે;	
મનમે બે લહે,	તનમે ના કહે.	૨૦
સંતોષ લાવતા,	અંતે ન ધાવતા;	
ગોવિંદ ગાવતા,	આનંદ પાવતા.	૨૧
અનંત વાપ હે,	ન ઓર થાપ હે;	
અલેખ આપ હે,	અછેધ આપ હે.	૨૨
ધાય અનંતમે,	માનત અંતમે;	
આહત અંતમે,	ખોજત સંતમે.	૨૩
દુખિત અંત હે,	અતુર અંત હે;	
સુખદ સંત હે,	નિગમ મંત હે.	૨૪
બે આહે તરને,	તો સેવા કરને;	
સંતોકે અરને,	બા માથા ધરને.	૨૫
મધુસે જળકે,	મરે સો લળકે;	
અલેળે લળકે,	રૂદેમે રળકે.	૨૬
બોધ ત્વંપદકું,	ખોજ આતમકું;	
ચીન આદમકું,	છાંડ દે મમકું.	૨૭
કિત બોધ કરે,	નહિ બૂજત હે;	
મદકે તમમે,	નહિ સૂજત હે.	૨૮

નભુવાણી.

ગોવિંદ	ચરન,	સો હંદ	હરન;	૬૧
આનંદ	કરન,	આકંદ	ટરન.	
સધીર	સદન,	સમીર	મદન;	૬૨
અનંત	ગદન,	સો કંક	કદન.	
સંમર	સયન,	અંકુર	અયન;	૬૩
ગોલત	નયન,	જારત	મયન.	
અગમ	લહત;	મુગમ	કહત;	૬૪
નિગમ	રહત,	જગ ન	ગહત.	

દોહા

ચતુરશષ્ટિ પ્રસ્તારકો, હે ગાયત્રી છંદ;
 ગ્રંથ ગોધરતનાવલી, નભુ સમુદ્ર આનંદ.
 છંદ ગોધરતનાવલી, ધરે કંઠ જન કોય;
 આત્મગોધ વૃત્ત છંદકે, કહ નભુ જાને સોય.

ધૃતિ ગોધરતનાવલી સમાપ્ત

જ્ઞાનપોડશી.

છંદ-પવંગમ. શિષ્યવચન.

પ્રથમ ગુરુકે પાચ પડે કર જોરિકે,
 ચરનકમલ રજ શિશ કે ધારે દોરિકે;
 સરગુન નિરગુન શબ્દ કહે કરિ હોરિકે,
 પરિહાં સંશય સકલ પાશ કે ડારે તોરિકે.

ગુરુવાક્ય.

વાચ્ય લક્ષકો અર્થ ન જાને ચાહિતે,
 સરગુન નિરગુન લેહ કહતહે તાહિતે;
 જીવ ઇશ દો લિન લહતહે વાહિતે,
 પરિહાં કે ઇશ્વર મેં જીવ કે પ્રગટે માહિતે.

શિષ્ય વચન.

ઈશ્વર કર્મ રહિત કે કરતા જાનિએ,
 એવ કર્મ આધીન અગ્નિ પરમાનિએ;
 એવ ઇશ દો એક કે કેસે ઠાનિએ,
 પરિહાં ઇશ્વર એવ અલિન કે કયેા કરી જાનિએ.

૩

શુરુ વચન.

જ્યેા ઇશ્વરકો વાચ્ય કે તેસો એવકો,
 પિગલો જામે સ્વાદ ન પલટે થીવકો;
 ઘાડો જાનો એવ કે પિગલો શિવકો,
 પરિહાં દોમે વ્યાપક સ્વાદ એ પરચો પીવકો.

૪

શિષ્ય વચન.

લઘુ બુદ્ધિ હમ જાત જાડી કયેાં કીજીએ,
 જિનુ સમજે મહારાજ કે કેસેાં થીજીએ;
 આરત હરન ઉદાર કે શરને લીજીએ,
 પરિહાં વાચ્ય લક્ષકો અર્થ કે પરગટ કીજીએ.

૫

શુરુ વચન.

તું ચૈતનકો ભાસ અવિદ્યામે પડ્યો,
 પંચ કોશ વપુ તીન કે કાદામે ગડ્યો,
 કર્તા ભોક્તા માન કે ન્યાયો ના કડ્યો,
 પરિહાં એહિ એવકો વાચ્ય કે ચક્રોરે ચડ્યો.
 જ્યેા હરિ દેખી છાંહ દૂપમે ધસત હે,
 કાગળ કરણી દેખી નાગ જ્યેા લસત હે;
 શુક નલિકાકું પકરી પ્રદમે ડસત હે,
 પરિહાં મુકર મેહેલમે સ્વાન ભૂલિકે લસત હે.
 અજ સુન તેરો લક્ષ કે કરતા તું નહીં,
 તીન દેહતે ભિન્ન તો તું ભોક્તા કહીં;
 નિશ્ચલ એક અસંગ કંચુકિતે આહી,
 પરિહાં કેવલ સુદ્ધ સ્વરૂપ જાનિ લે તું સહી.
 જગત ઉપાવનહાર - વાચ્ય હે ઇશકો,

૬

૭

૮

ફલદાતા સર્વગ્ય સળે કહે શિષકો;
લેદ ઉઝેરી રેન અંધેરી નીશકો,
પરિહાં એસો એ સરદાર કોટિ તેત્રીશકો.

૯

શિષ્ય વચન-આપકા અનુભવ કેહેતાહે.
જગકર્તા મેં નાહિં નાહિં સર્વગ્ય રે,
મોમે દીસત નાહિં અગ્ય અતુ તગ્ય રે;
અગ્ય તગ્યકો ભાન સળે અદપગ્ય રે,
પરિહાં સળ જરીકે લયો છાર કિયો પ્રહ્મ જગ્ય રે. ૧૦
વાચ્ય લક્ષકો રૂપ ગુરુસું મેં લહ્યો,
સરગુન નિરગુન લેદ સળે મિથ્યા કહ્યો;
જીવ ઇશકા લેદ નદીમેં ના બહ્યો,
પરિહાં કૃપા તુમારી નાથ અનુભવકું ગ્રહ્યો. ૧૧
સેહેજ સંભેગ સુભાવ કે જક્ત કહાવ હે,
જલ જલ મિલતે લેહેરિ કે એહિ સુભાવ હે;
લેહેરી કરિવે કાજ ન દધીકું ભાવ હે,
પરિહાં કે લેહેરીકું નાંહ હોનેકો અહાવ હે. ૧૨
પોહોમી પાની વાંચુ કે અગ્નિ આકાશ હે,
મેં નાહીં એ પાંચ મોતેં પરકાશ હે;
મો ખિન નામ રૂ રૂપ સળેકો નાસ હે,
પરિહાં સાક્ષી સુદ્ધ સ્વરૂપ અહં અવિનાસ હે. ૧૩
કર્તા હુંમેં નાહિં કિયા કમ કોન હે,
ધ્યાતા દ્યેય ન કોઉ ધરે કો ધ્યાન હે;
પરમાતા પરમેય કહા પરમાન હે,
પરિહાં જ્ઞાતા જ્ઞેય ન કોઉ તો કેસો જ્ઞાન હે. ૧૪
ગુરુ કુરુણાતે જ્ઞાન અરક ઉજાસ હે,
તાકું ત્રીપુટી ભરમ કે લેશ ન ભાસ હે;
અસદ જડ અતુ દુઃખ કે તાકો નાસ હે,
પારહા સદ અદ આનંદ પ્રહ્મ સ્વયંપ્રકાશ હે. ૧૫
મેરે બંધન મુક્ત કે સ્વર્ગ ન નરક હે,
જ્યૌં પસરેતેં કિરન ન પરવા અરક હે;
જક્ત નહિં હે પ્રહ્મ કહુ ના ફરક હે,
પરિહાં નભુ બલિહારી સંત જ્ઞાનમેં ગરક હે. ૧૬
ઇતિ જ્ઞાન પોડશી સંપુરણ.

જ્ઞાન પંચાંગ-(કપિલ ગીતા વિષે.)

પ્રશ્ન-કવિત્ત.

કેતે બ્રહ્મ દેવ સ્થાન, બર્ણુ બાનિ સુન્યાવસ્થા,
દેહ માત્રા બેદ શુન, કંજ તત્વ ક્રિયા હે;
દિશા કોન પરીમાન, મુદ્રા મુખ્ય ગૌણ કેતી,
કલા પંથ નલ થાન, લોક માની ક્રિયા હે;
વાજિત્ર ત્રિપદા પૂજા, શક્તિ કો બીચાર અગ્નિ,
આનંદ દિક્ષા વિષય, અધ્યાત્મ લહિયા હે;
પંચ ત્રીશ પ્રશ્નકો, ઉત્તર શુરુ કૃપા કરી,
પંચક સકલપર, નભુ એસા દિયા હે.

૧

ઉત્તર-કવિત્ત.

તારક બીધિ ત્રિકુટ, અકાર વૈખરી અધો,
જાગરત સ્થૂલ હ્રસ્વ, ઋઘ રજ રક્ત હે;
પૃથ્વિ શૂન્ય પૂરવહી, નૈરુત તિનર્ધ હસ્ત,
ખેતરી ષણ્મુખિ અર્ચી, પિપિલિકા વ્યક્ત હે;
ઘટાકાશ નેત્ર સત્ય, વિશ્વ રુ વેણુ ગાયત્રી,
પ્રથમ ઋચા ગણેશ, પુનિ ક્રિયા શક્તિ હે;
ક્ષર રૂ વડવાનલ, વિષયાનંદ નામદિક્ષા,
ગંધ દેહ પંચ ત્રીશ, નભુ એસો જગત હે.

૨

હુને દેહ દંડક, વિષ્ણુ સિંહટ ઉકાર,
મધ્યમા ઉર્ધ્વ સ્વપ્ન સુક્ષ્મ, દીર્ઘ મત્તા યજ્ઞ હે;
સત્ત્વ સ્વેત આપ તત્વ, પાલન પશ્ચિમ દિશા,
ઇસાન્ય અંગુષ્ઠમાત્ર, ભૂચરી સો રજ્જુ હે;
ઉનમિલનિ અરુ ધુમ્રી, વિહંગ મઠંહી કંઠ,
બૈકુંઠ તૈજસ હી, ગિતાંત નાદ ગજ્જુ હે;
હુને ભાસકર જ્ઞાન, અક્ષર મંદાગ્નિ યોગ,
અહંસોહં રસ જીવ, નભુ લહી તજ્જુ હે.
કુંડલ રૂઝ ઘોદહાટ, મકાર પર્યંતી મધ્યા,
સુપુત્રી કારણ જ્ઞાત, સામ વેદ તમ હે;

૩

સ્યામ તેજ પ્રલય યામ, અગ્નિ કોણ અર્ધાંગુષ્ઠ,
 ચાચરી શાંભવિ જ્યોતિ, કપીપથ ગમ હે;
 મહુદાકાશ હૃદય, કૈલાસ પ્રાણ મૃદંગ,
 તૃતીય વિષ્ણુ ઇચ્છા શક્તી, કુટસ્થ સો સમ હે;
 રૂદ્રાગ્નિ અદ્વૈતાનંદ, સોહકોહં રૂપ ઇશ,
 પદ છાંડી નભુ દેખ, તું તો એક પ્રહ્લ હે.
 અર્ધચંદ્ર ઇશ્વર હી, ઉઠપીઠ ઇકારસુ,
 પરા સર્વસુન્ય અવસ્થા, તુરિયા બખાનિયે;
 મહાકારણ અર્ધ મત્તા, અથર્વેદ શુદ્ધ સત્વ,
 નીલકંઠ વાયુ સૂર્ય, ઉત્તર પ્રમાનિયે;
 વાવ્ય કોણ મસુરુ, અગોચરી આત્મલક્ષી જ્વાલા,
 મીન ચિદ મુર્દાશ્રય, પ્રત્યગહિ જાનિએ;
 કાંસી ઓંકાર રૂદ્ર આદિ, શક્તિ આત્મનીર્ણયુરુ,
 કામાગ્નિ વિદેહુ શિવોત્તમી, નભુ સ્પર્શ માયા ઠાનિયે;
 ણિદુ શિવ પ્રહ્લરંધ્ર, એકાર પરાતપર,
 મહાંતસુન્ય ઉનમુની, કૈવલ્ય અનુચાર હે;
 સુક્ષ્મ નિર્ગુણ પીત, નભ ચંદ્ર ઉર્ધ અધો,
 પ્રમાણુ ઉન્મનિ અરુ, પ્રણોધિ ણિચાર હે;
 કલાતીત અહી, નિરાકાસ શિખા નિરાશ્રય,
 નિરંજન વેણુ, પારમાર્થિક પાર હે;
 શક્તિ પરા ક્ષેત્રજ, પ્રહ્લાગ્નિ પ્રહ્લાનંદ શિવ,
 શબ્દ સો પુરુષ નભુ, ચૈતન અપાર હે.
 ઇતિશ્રી જ્ઞાન પંચાંગ-(કપિલ ગીતા વિષે) સંપૂર્ણ.

અથ જ્ઞાન પંચાંગનો કોઠો.

અંક.	પ્રશ્ન ?	ઉત્તર.				
		૧	૨	૩	૪	૫
૧	પ્રશ્ન	તારક	દંડક	કુંડલ	અર્ધચંદ્ર	ખીકુ
૨	દેવ	વીધિ	વીળુ	રૂદ્ર	ધૈર્ય	સદાશિવ
૩	સ્થાન	ત્રીકુટ	સીંહકુટ	ધોલકુટ	ઉકાપીક	પ્રશ્નરૂપ
૪	વર્ણ	અકાર	ઉકાર	મકાર	ધકાર	એકાર
૫	વાણી	વૈષ્ણવી	મધ્યમા	પર્યંતી	પરા	પરાતપરા
૬	સુન્ય	અધો	ઉર્ધ્વ	મધ્ય	સર્વસુન્ય	મહાંતસુન્ય
૭	અવસ્થા	ભૂત	સ્વપ્ન	સુષુપ્તી	તુર્યા	ઉત્તમુની
૮	દેહ	સ્થુલ	સુક્ષ્મ	કારણ	મહાકારણ	દૈવદેહ
૯	માત્રા	હરપ	દીર્ઘ	પ્રકૃત	અર્ધમાત્રા	અનુચ્ચાર
૧૦	વેદ	ઋગ્વેદ	યજુર્વેદ	સામ	અથર્વણ	સુક્ષ્મ
૧૧	ગુણ	રજઃ	સત્ત્વ	તમઃ	સુક્ષ્મસત્ત્વ	નીર્ગુણ
૧૨	કંઠ	રક્ત	સ્વેદ	સ્થામ	નીલ	પીત
૧૩	તત્ત્વ	પૃથ્વી	આપ	તેજ	વાયુ	નભઃ
૧૪	ક્રીયા	સૃજન	પાલન	પ્રલય	સૂર્ય	ચંદ્ર
૧૫	દિશા	પૂર્વ	પશ્ચિમ	યામ	ઉત્તર	ઉર્ધ્વ
૧૬	કોણ	નૈઋત્ય	ઇશાન્ય	અગ્નિ	વાયવ્ય	અધો
૧૭	પરીમાણ	ત્રીનર્ધકસ્ત	અંગુષ્ઠમાત્ર	અર્ધાંગુષ્ઠ	મમુર	પરમાણુ
૧૮	સુખ્યમુદ્રા	એચરી	ભૂચરી	ચાચરી	અગોચરી	ઉન્મની

અંક.	પ્રશ્ન ?	ઉત્તર.				
		૧	૨	૩	૪	૫
૧૯	ગોણુમુદ્રા	પણુમુળી	ઉન્મીલની	શાંભવિ	આત્મભક્ષી	પ્રભાધી
૨૦	કળા	અર્ચી	ધુમ્રી	ન્યોતિ	નવાવા	કલાતીન
૨૧	પંથ	પીપિલિકા	વીહંગમ	કપી	મીન	ગદી
૨૨	નભ	ધટાકાસ	મઠાકાસ	મહટાકાસ	ચીદાકાસ	નિરાકાસ
૨૩	સ્થાન	નેત્ર	કંઠ	હૃદય	મૂર્ધની	શિખા
૨૪	લોક	સત્ય	વૈકુંઠ	કૈલાસ	આશ્રય	નિરાશ્રય
૨૫	અભિમાની	વીશ્વાભિમાની	તૈજસ	પ્રાણ	પ્રત્યગાત્મા	નિરંજન
૨૬	વાજ્ર	વેણુ	વીતંત	મૃદંગ	કાંસ્ય	વેણુ
૨૭	ગાયત્રીપાદ	પ્રથમપાદ	દ્વીતીયપાદ	તૃતીયપાદ	ચતુર્થપાદ-કાર	પારમાર્થિક
૨૮	પૂર્ણ-પચા-યતન	ગણેશ	ભાસ્કર	વીંબુ	રુદ્ર	શક્તિ
૨૯	શક્તિ	ક્રીયા	જ્ઞાન	ધૃત્તિ	આદિશક્તિ	પરાશક્તિ
૩૦	વીચાર	ક્ષર	અક્ષર	કુટસ્થ	આત્મનીર્ભય	ક્ષેત્રજ
૩૧	અગ્નિ	વડવાનલ	મંદાગ્નિ	રૂદ્રાગ્નિ	કામાગ્નિ	અદ્યાગ્નિ
૩૨	આનંદ	ત્રિપયાનંદ	યોગાનંદ	અદ્વૈતાનંદ	વિદેહાનંદ	અક્ષાનંદ
૩૩	દીક્ષા	નામદિક્ષા	આહુરોહ	રોહુરોહ	ચિત્તારમ્ભી	શિવ
૩૪	વીપય	ગંધ	રસ	રૂપ	સ્પર્શ	શબ્દ
૩૫	અધ્યાત્મ	દેહ	જીવ	ઇશ	માયા	પુરુષ

ઇતિ જ્ઞાન પંચાંગ સંપૂર્ણ.

નવધરૂં, વા નવ નંગ શિરપેચ, યા રવેની.

પદ ૧ શ્લોક. શુદ્ધ સ્તુતિ.

બંદન શુદ્ધપદ પંદજ કરિએ, બીતું પ્રયાસ ભવ હસ્તર તરિએ વે. ૧
સત્ય શબ્દ શુદ્ધેવ બતાવે, ગ્રહન કરે સો સુખકું પાવે વે. ૨
છીપકો જંતુ મીન જળ આવે, ખાલી હોય તળ આરત આવે વે. ૩
દધિપર આતુર કરભર દરશે, સમય જાનિ સ્વાતી જંદ બરશે વે. ૪
ખિંદુ લેકર નિજ થક સોવે, સુક્ત અમુલિક તામહિં હોવે વે. ૫
યહુ દૃષ્ટાંત શુદ્ધગમકેરા, યા મીટતે નબૂ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

આપા જંતુ ખા ગયા, સંચિત રૂપી મીન;
શુદ્ધ શબ્દ સ્વાતી ભરા, અનુભવ સુક્ત પ્રણીન.

૧

અંતરેકરણ અતુષ્ટય સ્તુતિ.

પદ ૨ શ્લોક. મન સ્તુતિ.

સત્ય સમગ્ર તું મેહરમ તેરા, કહા કરતા મન મેરા મેરા વે. ૧
તું અમ કોઈ બડા નહિં ભાઈ, અળ સૂઈ તેરી ઉપજઈ વે. ૨
તું શાહા ચોર અગ્ય અધિકારી, જતિ ગિયઈ તું ભૂપ ભિખારી વે. ૩
તેરા જયાલ સપનેમેં જાનાં, તળ તેરા સળબલ પેહેવાંના વે. ૪
નઈ સ્વર્ગ દો તેરી હાંગી, ભૂત ભવિષ દો તેરી ફાંસી વે. ૫
તું તેરા જળ રૂપ નિકારે, તું સળકું રુખાવે તારે વે. ૬
તું જળ સનમુખ હોય સમેરા, તું મિટતે નબૂ છેલ્લા ફેરા વે. ૭

સાખી.

મન નિજ મનજળ હોરહા, તળ નહિં વિશ્વ વિલાસ;
શિરપર સવિતા દેખિએ, જેસે છાંડુ અમાસ.

૨

પદ ૩ શ્લોક. બુદ્ધિ સ્તુતિ.

બુદ્ધિ તું સળતેં બલવંતી, બલ પ્રકાશ વિશ્વ વિલસંતી વે. ૧
નામ રૂપ શબ્દ તેરે જાણે, તે સળ હિન અનહિતકે ગાયે વે. ૨

એક અનેક કરે પલ માહી, નાવ તિરાવે થલકે કાંઈ વે. ૩
 નાહે હે સો સાચા ભાસા, સો ચિદશક્તિ તેરા વિલાસા વે. ૪
 નાના રંગ ઘાટ અરુ નામા, લિખ લયા સો તેરા કામા વે. ૫
 પરાક્ષર રહિ પોખન કીના, આગે આઈ રૂપ ધરી લીના વે. ૬
 નિશ્ચે કીન નિગમતે ચારા, ખટ ચરચા પૂરાન અઠારા વે. ૭
 કહા બંરતુ તેરી પ્રભુતાઈ, કરે મોક્ષ તું હોય સહાઈ વે. ૮
 તું જળ ઉલટ આઢકું હેરે, તળ તું પ્રહા વિશ્વ નહિ નેરે વે. ૯
 તું બુદ્ધિ બલ તોર ધનેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

બુદ્ધિ પ્રકૃતિ પ્રહાકી, પલમે કીન બીલાસ;
 કચ્છળ લો સંજમ કરે, તો તું પ્રહાપ્રકાસ.

૩

પદ ૪ મું. ચિત્ત સ્તુતિ.

ચિત્ત તું બીજ ચાર ખાનિકા, પ્રેરક દેહ ચારમે નીકા વે. ૧
 સળ સમાજકો તું હે રાજ, ઘટ ઘટમે તું કરત અવાજ વે. ૨
 વિષયાદિક તેરે અનુચારી, સળ શ્રદ્ધિ તેને વિસ્તારી વે. ૩
 તું જળ કરે ચિતવન જેસા, સત્વર હોય કરે તળ તેસા વે. ૪
 અળ તું માન સંતંકી સિક્ષા, જ્ઞાનયાગકી લેરહે દિક્ષા વે. ૫
 સંશય અરવ છોડ જગમાહી, ઉપનિષદ સંગ સયન પઠાઈ વે. ૬
 વિશ્વ વિજય કરી યગ્ય અનુપા, હોઈ રહ અખિલ વિશ્વકો ભુપા વે. ૭
 હોય નિકંક દેખ ધર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૮

સાખી.

ચિત્ત ચિદમે કછુ લિન નહિ, નામ રૂપ ગુણ તાગ;

જ્યો જલ પય ન્યારે કરી, હંસ પીયે મધુ ભાગ.

૪

પદ ૫ મું. અહંકાર સ્તુતિ.

અહંકાર તું અતિ બલવાના, વિશ્વ વિદિત બલ રૂદ્ર સમાના વે. ૧
 ચંદ્ર પ્રહાંડ રહા તું ધારી, ત્રિપુટિ સળે તોરી અનુચારી વે. ૨
 તું કરતા સળ કારજ તેરા, ભૂમી રાજ સંગ સેન ધનેરા વે. ૩

તુંતે ઓર નહિ કોઈ લેખા, તુંતે કોઈ બડા નહિ દેખા વે. ૪
 એકાદસમેં તું જળ આવે, તળ કૈવલ્ય વિશ્વ સુખ પાવે વે. ૫
 બિનય કરી માગું તો પાહીં, તું ઉલટા પ્રિય તેરે માંહીં વે. ૬
 નાહીં ઘટે તેરેકું એસા, જીમી સૂરેકું ઘર અંદેસા વે. ૭
 સિંધ અન્નકે લય ના ડરહી, સતી નારી વિલિયાર ન કરહી વે. ૮
 તું અંતર એસા જળ હોવે, જનમ મરનકા ધોંખા ખોવે વે. ૯
 તું ઉલટી ઘર દેખે તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

અહં કરત યા વિશ્વકું, લેહબુદ્ધિ નહિ રંચ;
 મોહુ ન પાવે નાટકી, દાડ પ્રતિમા સંચ. ૫

સાખી—અંતરેકરણ રતુતિ.

આર નામ વપુ એક હે, સોહં હંસ સ્વરૂપ;
 નભુ નિરલેપદ પાવહી, સો આનંદ અનૂપ. ૬

અંતરેકરણ ચતુષ્થ રતુતિ સંપૂર્ણ.

પંચ તનમાના રતુતિ.

પદ ૬ હં. શબ્દ રતુતિ.

શબ્દ પ્રહ્લાકા વિશ્વ વિલાસા, શબ્દ ધામ ચૈતનકા બાસા વે. ૧
 ચિદાકાસતે ઉઠત નાદા, ધામ ધામ પ્રતિ હોવે જાદા વે. ૨
 પરાયાન રહિ તત્પદ ખોલા, સોઈ અક્ષર ધામ અડોલા વે. ૩
 પર્યંતિમેં ધુન દરસાયા, હૈં મધ્યમાં ઘાટ ઘડાયા વે. ૪
 વૈખરીમેં તું સોહં દરસા, હોય અપાર વિશ્વકું પરસા વે. ૫
 પ્રથમ ખેદ ક્રીના ઉચ્ચારા, ખટ ચરચા પૂરાન અઠારા વે. ૬
 જાંહાં જેસા ઇચ્છામેં આયા, તાંહાં તેસા તેં રૂપ બનાયા વે. ૭
 ચૌદલોક માંહિં તું ફેલા, સળ જગ ચલતા તેરી ગેલા વે. ૮
 નાના મત નાના બિધિ પંથા, નાના બાની નાના અંથા વે. ૯
 શબ્દજાલકું નિકટ ન હેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

સોહું આત્મા જ્ઞાનધન, અનુદિન હોત ઉચાર;
શબ્દપ્રહ્લ સોહું સદા, વિધિમુખ લયો અપાર.

૭

પદ ૭ મું. સ્પર્શ સ્તુતિ.

સ્પર્શ પ્રણલ જલ પરમ પ્રણીના, તુંતે હરિ હર અજ લયે દિના વે. ૧
તું ઉત્પત્ત લય જગકર ત્રાતા, તું ત્રય લોકહિ સુખ દુખ દાતા વે. ૨
સહજ પ્રહ્લ પરસા જળ માયા, સોઈ સુભાવ લયે જગ જાયા વે. ૩
પરસ લયેતે નિજ નહિ જાના, મિલા પરસ્પર મેં કરિ માના વે. ૪
પરસ ણિવચકર જીવ રૂ ઇશા, તળ તું જીવ ઇશકો ધીશા વે. ૫
વિષય પરસ પ્રમ જેસા તેરા, તું મિટતે નજી છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

પરસ પરિચ્છા પ્રથમહિ, લહે ણિચિછન લોગ;
સકલ જગત એસે લયા, સેહેજ સુભાવ સંજોગ.

૮

પદ ૮ મું. રૂપ સ્તુતિ.

રૂપ રૂચિર રાજત ચ્યૌં ચોરા, નાના ણિધ લયો ઠોરહિ ઠોરા વે. ૧
કો કરીશકે સુરૂપ કુરૂપા, તું ણિતુ સંજયા એક અરૂપા વે. ૨
તું સળ જગકું કરત પ્રકાસા, નાના રૂપ સો પ્રહ્લ નિવાસા વે. ૩
એક અગનકા ભાસ અપારા, દીપ મસાલ જોત ઉજિઆરા વે. ૪
કો ણિધ તોકું કેહેવે કેસા, જાંહાં જીહી જોગ લયાતાંહાં તેસા વે. ૫
હોય અરૂપ રૂપ લિળ તેરા, તું મિટતે નજી છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

રૂપ રૂચિર નાના લયો, પૂરણ પ્રગટ પ્રકાસ
નિર્વિકલ્પ તું પ્રહ્લ જીમી, સંપુટ ખુલે બરાસ.

૯

પદ ૯ મું. રસ સ્તુતિ.

રસ તું રૂચિર નિગમ શ્રુતિ સાખી, શાસ્ત્ર પૂરાન સંજોકે સાખી વે. ૧
આપહિ ઇષ્ટ જીમી સળ જોલે, ત્રિભુવન રાજ ન તોરે તોલે વે. ૨

સળ જગકું દિનકર નિત સોજે, શશિ શ્રવે સુધા પરસ તેહી પોજે વે. ૩
જયોં રસ રજત લિંન લયે દરસે, તું જગ પોખક અનુદિન ખરસે વે. ૪
તું રસ મિટત રામ રહે એકા, કોઉ બુધ જન અસ લહે બીબેકા વે. ૫
હે રસ નિરખ આદ ધર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

રસ કરી ખસી રસખસ લયો, ઉનયો સઘન અમાપ;
કરી નિખેદ નિજ ચીન લે, હેહરી તવ નહિ આપ. ૧૦

પદ ૧૦ સું. ગંધ સ્તુતિ.

ગંધ ગંભીર ધીર મુનિ અચલા, તુજ કારણુ ધારણુ જગ સકલા વે. ૧
તું બીનું જગત નામ શુણુ રૂપા, ભૂ બિનું કહે કોનકો ભૂપા વે. ૨
ધામ નામ તેરા સળ કહત, સળ સંગાત તુહિમેં રહતે વે. ૩
ચૌદ લોક તેરા બિસ્તારા, કોઉ બિચિછન કરહિ બિચારા વે. ૪
તું કારણુ કારજકો કરતા, તું હે ચૌદ લોકકો ધરતા વે. ૫
તું જખ ઉલટી લહે ધર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

નામ રૂપ શુન તીન સો, અસહહિ જડ દુખ દૂર;
સદ ચિદ આનંદ પ્રદ તું, અસ્તિ લાતિ પ્રિય પૂર. ૧૧
નવે તત્વ નવ રંગકો, રચ્યો રુચિર શિરપેચ;
નભુ કોઉ બુધ ભૂપતિ લયો, સો ખાંધે શિર ઐચ. ૧૨
પદ ૧૦ ને સાખી ૧૨ તું નવધરૂં સંપૂર્ણ.

—૧૧—

જકડી ૧ લી.

કર જોજ આતમકી સંતમાંહી, દેખ દેહકે ઠાઠ કયા ભૂલતા હે,
બિનુ જોજ કિયે નહિ જ્ઞાન પાવે, આહે શિશ નિચે કરી જૂલતા હે;
કરી કર્મ કલેશમેં હાથ નાવે, મમત હંકારકે લિયે ફૂલતા હે,
નભુલાલ કહે શુરુગંમ બિના, નર દેખ મુડીમેંસે ફૂલતા હે. ૧
નહીં ગંમ નિગમ પૂરાન કછુ, બિનુ સમજે બુઠિયાં જૂડતા હે,
સંત સીખ દેવે તાકું જૂઠ માને, બિનુ ગ્યાન વાકેપર ફૂડતા હે;
ભૂચર પંખી અનલ સેતી, બંને મનમે હુંખી બિડતા હે,
નભુલાલ કહે કહ્યા માન પ્યારા, દેખ તીર આયા નાવ ખૂડતા હે. ૨

સાચી વાત કહે તાકું જૂઠ માને, ડાયા હોય ઉડાવતા તાલિયુંમે,
 ઈત ઉત સટકકે જાત સીખા, ઓર ખૂબ બાતાં મરમાલિયુંમે;
 બાંહાં બય બાંહાં તાકો દોષ હુંડે, પૂરે સાખ કુડી કહે ભાલિયુંમે, ૩
 બાકું ચેતના આઈ સો જગપરા, ભાસા જગ તો દુખકા કુંગરા જ,
 સુખ કયો હોવે એસે ચાહ જાકું, દીલજન રહે નહિં તુગરા જ;
 શુરુ ગ્યાન દીયા ભેદ ચિન લીયા, રહે કર્મ તો અંનકા ભુગરા જ,
 નભુલાલ કહે નિજનંદ લાહે, રહે સોઈ સદાકાલ સુગરા જ. ૪
 દેખ દ્વૈત સંખે મગ ભૂલનેકા, અદ્વૈત હોકે બાત તોલના જ,
 જહાં દ્વૈત તહાં શુન તીન સેતી, ચાહી ઈંકકટાહમે ડોલના જ;
 સાચી બાતહુંમે જિન રોસ આનો, ખીતુ અંન કા છીલર છોલના જ,
 નભુલાલ કહે સાચી માન ખ્યારે, અદ્વૈત નહિં દ્વૈત બોલના જ. ૫
 તું બિચાર તેરે ચિત માંહિ લેયા, એસા દાવ કહાં ફિર આયગા વે,
 તું કોન હે કોન એ જગ દેખે, આયા કહાંસે પિછા કિત બયગા વે;
 ફિર કોન તેરે કર્મ પ્રલ દાતા, બાકું બેદ પૂરાનમે ગાયગા વે,
 નભુલાલ કહે બિન જોજ કિચે, સાચી માન પિછે પછતાયગા વે. ૬
 દેખ સુખકી સુખન બોલ શકે, અવ્યક્ત તાતે યાકો નામહે જ,
 દુખકી નીવરતી હોય ચુકી, પુરુષોત્તમ પૂરણ કામહે જ;
 ચિદાકાસમે ચિદવિલાસ લયા, આરોપ ન રૂપ ન નામહે જ,
 નભુલાલ કહે અધ્યારોપ સખે, એક આનંદ અક્ષર ધામહે જ. ૭

—૧૬૬૬૬૬૬૬—

જકડી ૨ જ.

છંદ-કવિત.

પંડ પેખ દૃષ્ટાંત દેખ લે, પાંનીકે પરપોટેસે;
 કોંધો બઢતા પવન તરન જલ, કોંધો બઢતા રોટેસે;
 કહત નભુ સુન ગાપ્રલ ગીંદી, પકડ જાયગા ટોટેસે;
 માને તો કુદ્દન બાત લલી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૧
 ન્યાત જાતમે ખ્યાત બિચાર્યા, જાન્યો બઢતા લોટેસે;
 નમણ ઠમણકી નીતિ જાનકે, મોયા છોટે મોટેસે;
 કહત નભુ સુન ગાફલ-ગીંદી, કીરા સત્ત કર ઓટેસે;
 માને મન કુદ્દન બાત લલી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૨

મે મેરીમે મુરખ બુલ્યા, સગાં સાથકે ભેટેસે;
ધન માલ ઘરખાર નારિયું, રીઝા દેખી ઘોટેસે;
કહત નભુ સુન ગાફલ ગીદી, રીઝા નાભુ ખોટેસે;
માને તો કુદન ખાત ભલી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૩

ચેતરે ચેત અચેત કયોં હો રહા, ફેર દાવ એસા કળ આયગા બે;
ધન માલ સંગી સખ છોડ છતુ માહીં, ઝટ જંગલમે જાયગા બે;
કહા જાનીએ કેનસી ખાન માહીં, પાપી દેહ કેસા તું પાયગા બે;
નભુ એક પ્રભુસંગ પ્રીત કીચે બીનુ, જમકા માર તું ખાયગા બે. ૧

પદ—રાગ ભૈરવ.

અનુભવિ જાગો રે, અજ્ઞાન રેન ગઈ;
ઉદે ભયો જ્ઞાન ભાતુ, મીથ્યા નીદ ત્યાગો રે. અનુ૦ ૧
સંશેગંથી કર્મગંથી, અહંગંથી છૂટ ગઈ;
ખંડ ખંડ જોત ભઈ, બંધ ભય ભાગો રે. અનુ૦ ૨
મહાવાક્ય સિદ્ધ ભયો, પંચ કોશ પાર ગયો;
અસીપદ એક રહ્યો, જાહું લક્ષ લાગો રે. અનુ૦ ૩
ન ભુતો ન ભવિષ્યંતિ, જલ હોય બીચરંતી;
સભરાભર એકરસ, મનભર આખો રે. અનુ૦ ૪

પદ—રાગ ભૈરવી.

સતગુરુજીને સેનમે સમજાયા રે, મેરે ઘરમે શાહ દરશાયા. ટેક.
પોથી કુરાન પરાપર ગસ્તુ, સો પરાપર પાયા. સત૦ ૧
પથથરસોં પથથરસું પ્રીતી, આગે ચિતમે પછતાયા;
જીવ પરોક્ષ અપરોક્ષ લખાયા, જીવ નામ તજી કાયા. સત૦ ૨
સહજ દયાસું સંશે ટારા, ઠીક જનમમે આયા;
નભુ નીરંજન તહાં નહિ દોઝક, ભીસ્તી બી નહીં પાયા. સત૦ ૩

પદ—રાગ ભૈરવી.

થોરી થોરી જીંદગી વે, જંદગી ન કરે માનુ,
જંદગીકે ખોહો બીચ, જીંદગી ફસાય લીની;
લે ન આઈ કછુ ચીજ, ભવકે બજાર બીચ,
સાર સાર છાંડ દઈ, છારકું બસાય લીની. થોરી૦ ૧

બુદ્ધિ તું બીચાર ભરી, દેખત સકલ જગ,
 તેરીસી હે તુંહી એક, ઉપમા બહુય દીની;
 જોર બરજોરી કરે, માન હો શુમાન ભરી,
 ઘરી ઘરી રટ હરિ, પાર તેરો લેહુ ચીની. થોરી૦ ૨
 તોસું મેં કહત સો, ગહત ન નાહી કહુ,
 આદહુ ન એસી જાને, પારતે અપાર ગીની;
 કહે સરસ્વતી અતી, ધરન કહહુ કહા,
 ધરન સુનત નહુ, રહ મો દરશ બીની. થોરી૦ ૩

પદ-રાગ ખર.

જીવ જીવ તું નહિ રે ખ્યારા, જોજ કરીલે તોરા રે;
 જીવ નામ કહું મિલત ન હુજ્યો, તું મત ભૂલે ભોરા રે. જીવ૦ ૧
 દેખ બીચારી ઘટ ઘટ માંહી, જીવ રહે કોન ઠોરા રે;
 શેહેર ખસો નાહીહિ ભાઈ, તીત ક્યો હોવે ચોરા રે. જીવ૦ ૨
 પાંચ તત્વકી બની ગોદકી, બીચ પવનકા દોરા રે;
 પીંડ પ્રદ્વાંડ નહુ પરપોટા, બહુત રહા દીન ચોરા રે. જીવ૦ ૩

પદ-રાગ ખર.

માયામેં પ્રતિજીવ પરતે, જીવ ઇશ દોહ દેખાવે; માયા૦ ટેક.
 કારનકો અગ્યાન ગાધતે, જીવ જીવ કર લેખાવે. માયા૦ ૧
 પરક્યા ઇશ બાધ કારનતે, નાહી સો અવરેખાવે. માયા૦ ૨
 અસ્તિભાતિ પ્રીય જીવદું, તો ઇશ્વર વિસેખાવે. માયા૦ ૩
 નહુ સચ્ચિદાનંદ પદ, નામ કરે જો લેખાવે. માયા૦ ૪

પદ-રાગ ખર.

સોહં સોહં હોવે સકલમેં, બાજ રહ્યો એકતારો રે. સોહં૦ ટેક.
 સોહં હંસો વ્યંજન લોપ વૈખરી, ઝં મધ્ય ઉચારો રે;
 પશ્યંતિ અણુઓપ પ્રાણુ તા, પાર લક્ષકું ધારો રે. સોહં૦ ૧
 લંકાલક્ષ પાર મહાપદ, વહાં જહાજહદ બિચારો રે.
 નહુ નિત્ય એ સભર સદોદિત, સોઈ બોલણુધારો રે. સોહં૦ ૨

પદ-રાગ ખીલાવર.

ચિતકું ચિરતા કર્યો કરિ આવે, શુરુ ખીન યા મગ કેન બતાવે. ટેક.
તપ તીરથ ત્રત દાન નિયમતે, અધિક અધિક અભિમાન બઢાવે;
વિદ્યા પઢહિ યોગ સાધહિ, તાથે મનકે ગરવ ન બાવે. ચિં ૧
સશુન ઉપાસન બહુત કરીયે, અંતર માન ઘનેરે આવે;
તત્વ વિભાગ સાંખ્યસું ખાંટે, તખ મન જ્ઞાની શ્રેષ્ઠ કહાવે. ચિં ૨
ખિનુ દરસે નહીં લાવના હોવે, દરસે સો તો નાસ લહાવે;
નહુ નિશ્ચે કરી કોહો શુરુ મેરે, ચિત અપલકું કેન સમાવે. ચિં ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

કયો નહિં જાગે જીયરા મેરા, અરક ઉદે લયા જ્ઞાન ઉજેરા. કયોં
નીસિ અજ્ઞાન મીટ ગઈ લાઈ, અખ કયોં ઘેન મટે નહિ તેરા. કયોં ૧
બહુત જનમતે નિદમે સોયા, નેક નહીં હરિ સન્મુખ હેરા;
દુરલભ મનુશ દેહ તું પાચો, મુદ્દલ કરી લે અખકા દેરા. કયોં ૨
મન ગ્રહે પવન પવન ગ્રહે લયકું, લયકા કર રે નાદમે ડેરા;
નહુ ઉનમુની તા પાર અનુલવ, સલરલરાં લર સાગર ઘેરા. કયોં ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

જો લવ તરીખો ગાહે નર રે, તો છિન છિન સતસંગત કર રે. જોં
ખિનુ સતસંગત જ્ઞાન ન પાવે, ખેદ પૂરાન શાસ્ત્ર સખ ગાવે. જોં ૧
લક્ષ્મ પ્રેહેલાદકું નારદ ભેટયો, જન્મ મરન લય તાકો મેટયો. જોં ૨
સતસંગતસું સંશય બાવે, અનુલવ મુક્તી અમુલિક પાવે. જોં ૩
તાથે નિત સતસંગત કરિએ, નહુ છિનમેં લવસાગર તરિયે. જોં ૪

પદ-રાગ ખીલાવર.

શુરુ ખિનુ કો અભિમાન મિટાવે. ટેક.
માન ગયે ખિનુ મોક્ષ ન પાવત, સો શુરુ ગ્યાનતેં ગર્વ ઘટાવે;
ગ્યાન ખિના નર પામર જેસો, લોભ પ્રપંચનમે લપટાવે. શુરુ ૧
સુરત નહીં ચઢી પવન દોરપર, દુસહ માયા લહર લટાવે;
નહુ તું ખેલ પાંચ દેહી પર, હેલાંમે ચહ તિમિર હટાવે. શુરુ ૨

પદ-રાગ બીલાવર.

પાત્ર બિના રસ કેસે ઠરેગો, બે ગુરુ કેટિ ઉપાય કરેગો. પા૦ ટેક.
 કીટકો ભંગ હોવે પલમાંહી, ઓરનકું ડંક લાગત નાંહી;
 પારસ પરસે હાટક હોઇ, અન્ય ધાતુકો બને નહીં કોઇ. પા૦ ૧
 નેતરકું ફૂલ ફૂલ ન હોવે, અમૃત ખારિદ ખરખી ભેવે;
 ગેલુકો તેલ કહું નહીં જનો, સુરખકી ગતિ એસી માનો. પા૦ ૨
 મરકટકું મુક્તાપ્લ માલા, પુંથવિકું જેસે રસિક રસાલા;
 ગુરુબચન પરતીત ન આવે, ગ્યાન કહે તાકો માન ગમાવે. પા૦ ૩
 બિનુ સતસંગત કરુણા ગુરુકી, તો બિનુ સંશય ન મિટે ઉરુકી;
 ગુરુપદપંકજ ધ્યાન ધરેગો, નભુ ચા લવસે પાર પરેગો. પા૦ ૪

પદ-રાગ પુરબી.

સમજ મન સોહં શબ્દ બિચાર. સમ૦ ટેક.
 અબિલોપાધી રહિત અનામય, અલખ અખંડ અપાર. સમ૦ ૧
 સો પરોક્ષ વ્યતિરેક વિશ્વતે, તતપદ વિશ્વાધાર;
 પંચક સકલ ત્રીપુટીહિ પ્રકાસિક, સાક્ષી અવસ્થા ચાર. સમ૦ ૨
 તત્ત્વં ત્વં તત્ત્વ સોહં હંસો, નિકસત નિગમોચ્યાર;
 અનહદ અસિપદ કરત લછના, નભુ ગુરુગમ આગાર. સમ૦ ૩

પદ-રાગ પુરબી કનડો.

મહાપદકી મોટમ કહા ખરતું, ઉપમા નાહે કહું કોહો કેસી;
 બુદ્ધિલગ એ બલ બાનિકો, ગ્યાની ભાગ લક્ષણુ લેસી. મહા૦ ૧
 સાગર એક અનેક લહરવા, ચરધ લોલ અચર થિર રેહેસી;
 અધિક નૂન હોવે લહરથે, સભરભરાભર સુરતા એસી. મહા૦ ૨
 જનુ આકાસ ભાંડમે ભાસ્યો, પાત્ર બીધિ એ લિન ન રેહેસી;
 સાખાપર શશિ સખહિ દેખાવે, નભુ કોઉ સંત સમસ્યા એસી. મહા૦ ૩

સાખી-રાગ ગોડી.

બ્રહ્મબુમારી રેન દિન, કર્મ કલ્પના દર;
 બલિહારી તો સંતકી, હરદમ સાંધ હબૂર. ૧
 ગોડી પૂછત ગોડકું, કોન ભલેરો દેશ;
 સંપન્ન હોઇ તો ધરભલો, નહિ તો ભલો પરદેસ. ૨

પદ-રાગ ગોડી.

બીનુ ઘર પાચે નહિં હે બીસરામા, નહિં હે બીસરામાં ટેક.
અધ્યાત્મિક અધિભુત અધિદેવક, ન્યારે ન્યારે નામા. બીનુ ૧
ત્રીપુટી સકલ પ્રકાશિક પુરન, નીરખે નભુ નિજ ધામા. બીનુ ૨

પદ-રાગ ગોડી.

આહુ જામ ખૂમારી, અમલકી આહુ જામ ખૂમારી. ટેક.
તનકી કુંડી પવનકા સોટા, સુરતા ઘૂંટનેવારી. અમ ૧
સંત શબ્દકી સુંદર સખલ, સતસંગતમે સમારી;
દયા દિનતા સમાદિ મસાલો, મોહકી મિસરી ડારી. અમ ૨
પ્રેમ ખ્યાલા સદ્ગુરુને પિલાયા, ત્રિપુટીકી સુરત ખીસારી;
અનુભવ લેહેરી અખંડાનંદકી, ચૌદ લોવન ધુનકારી. અમ ૩
લયે ચક્રચૂર ફિરત મતળાલે, બંધકી સંખ્યા ટારી;
નભુ નિરલેપદ પાવે જવરલા, તાકું મે બલિહારી. અમ ૪

પદ-રાગ ગોડી.

હરલલ દેહિ પાયો, મનુશ તું હરલલ દેહી પાયો;
શ્રી ગીરિધરલાલ ન ગાયો. મનુશ ૦ ટેક.
દુખસમુદ્ર સંસાર સો તોકું, બૂઠ સુખ મન લાયો;
વણજ કરનકું આયો વિશ્વમે, કાચ કથીર કમાયો. મનુશ ૧
આદિ વિશ્વકે આપ નારાયન, સો દેહિ તોકું આયો;
તૂયાંતિતકી શાષ્ટી લેહેરમે, ભૂર હોયે ભરમાયો. મનુશ ૨
માની નાંહિ મટયો મન મૂરખ, તૃણામે તલસાયો;
નભુ નિત નિશ્ચે નહિ તોદ્યો, મિથ્યા જનમ ગમાયો. મનુશ ૩

પદ-રાગ ગોડી.

રામ રટે સો નીકા, સખમે રામ રટે સો નીકા;
વામે છેડા પાયા છકા. સખમે ૦ ટેક.
ચૌદ બિલાકી પટે અનુરાધ, સો સખ લાગે શ્રીકા;
એ પરપંચ પેટ ભરનેકે, નિરમલ નામ હરિકા. સખમે ૧

કર સતસંગત ગુરુકી સેવા, સો ઘર પાવે પીકા;
હરિ ગુરુ સંત કૃપા નભુ બકે, સો ભક્તન શિર ટીકા. સખમેં ૨

પદ-રાગ ગોડી.

રામ ભને મેરે ભાઈ, અળ તો રામ ભને મેરે ભાઈ;
એકતાર લો લાઈ. અળં ટેક.
સુત દારા-સંસાર સળે એ, મિથ્યા બન સગાઈ;
પલમે પંછી ઉઠ ચલેગા, ગોરી સંગ ન આઈ. અળં ૧
ડાયે ડાયે સળ જન કેહેવે, બતમે બોહોત બડાઈ;
ડાયા હોકર દિલ નહિં જોજ્યા, અછલ કહાંબુ ગમાઈ. અળં ૨
આગે ભજન ન કીયા અંતમે, સંતકી રીત બનાઈ;
મેહેલ જરયા જદ બોદત કુવા, કેસે આગ બુઝાઈ. અળં ૩
પેહેલે કર પેહેચાન પ્રભુકી, સળ દુખ તળ મિટ બાઈ;
હરિ ગુરુ સંત કૃપા કરી તોફું, દેત ભજન બરિઆઈ. અળં ૪
મુખ નહિં જોલે બીલ નહિં હાલે, મનકી સુરત સમાઈ;
નભુ અનુદિન અળંડ ભને રે, રરંકાર લોલાઈ. અળં ૫

પદ-રાગ ગોડી.

ક્યા હોવે ગત તેરી, મૂરખ ક્યા હોવે ગત તેરી;
તું તો કરતા મેરી મેરી. મૂરખં ટેક.
દોલત દુનિયા માલ બબના, માત તાત અડુ મેહેરી;
સળકું છાંડ જંગલમે બાસા, હોયગી બાબકી ઢેરી. મૂરખં ૧
લાલચ લોલ લપટકે અનુદિન, ફિરતા સેરી સેરી;
અછલ તેરી કહાંબુ શુમાઈ, કયું કંબજતીને ઘેરી. મૂરખં ૨
સુનત ન કાન સાન કયું ન આવે, સંત કહે સળ ટેરી;
નભુ મન મૂરખ માનત નોહિં, બજત ન પાવે ફેરી. મૂરખં ૩

પદ-રાગ ગોડી.

રામ રમે ઘટમાંહિં, સળકે રામ રમે ઘટમાંહિં;
કછુ ચામે સંદે નાંહિં. સળં ટેક.
ચરખ લોલ અચર ચિર રહે સમ, હેયા બિધ બહાં તાંહી;
દેહકું દેખ ભૂલો મત ભાઈ, જેસે મિથ્યા છાંહિં. સળં ૧

શિરપર સૂરજ આયે રહે જળ, છાંયાં જાત સમાઈ;
નભુ નિત અખંડિત હે સો, ભૂખન કનક કહાઈ. સખ૦ ૨

પદ-રાગ ગોડી.

સખ જગ સ્વારથકે સંગી રે, નહીં કોઈ પરમાથ ચંગી;
ન લહે કોઈ પરાઈ પીડા, આપસ્વારથ ચંગી. સખ૦ ૧
આંખા મહોવા તરવર સુંદર, બહુત બરસ ફલ ખાયે;
ફલત નહિ તળ કાઠી કારન, આલા કાટન આયે. સખ૦ ૨
મહિસી દુઝ રહી તળ વાકું, હાંક દઇ જંગલમે;
કોસ કરનકું ચરમા ચહિયે, તળ હુંદત હે જંગલમે. સખ૦ ૩
ખેડ કરી તળ ખેલ લલાહે, ફરી બરધ લયો અટકે;
તાકું ઘાસ ન ડારે કોઈ, ગલી ગલીમે ભટકે. સખ૦ ૪
ગરજ પદે તળ પ્રીત બઢાવે, ગરજ સરી તળ ખેરી;
નભુ સુરીનર દાનવ સખડી, એસી રીત મેં હેરી. સખ૦ ૫

પદ-રાગ આસાવરી.

ભાઈ રે ભવસાગર ભય ભારે, વામે શુરુ બિન કોન ઉગારે. ટેક.
અઘાધ તિર અવિદ્યા માયા, તામે ભૂલપદે મતળારે;
સંશય કર્મ અહં મકર હૈ, જલમે ખેંચનવારે. વામે૦ ૧
ડૂબત ડૂબત આયો ઘાટવા, મુનશાદેહ કિનારે;
શબ્દ નાવ લે સદ્ગુરુ ખેવટ, કુતુનાસાગર ઠારે. વામે૦ ૨
સુકૃત પવન ચલે ભો સુધો, છિત્યો સદ્ગુરુ દારે;
નભુ ઉપાય અન્ય કષ્ટ નાંહી, સોહ શબ્દ પોકારે. વામે૦ ૩

પદ-રાગ આસાવરી.

ભાઈ રે ભવનીધિ પાર ઉતરના, વહાંતો કોહો કોન બીધિ કરના. ટેક.
એસો પ્રેશ લયો યા લિતર, તળ સતસંગત કરના;
સદ્ગુરુ ચરનસરોડુહ નૌકા, ઉર ગ્રહી તામે ઠરના. ભાઈ રે૦ ૧
શ્રવન મનન નિદધ્યાસ કરિકે, યા ઘટ બીચ ઉતરના;
ખેસી એકાંત અનુભવ ધરકે, સંકલ્પ આદિ બિસરના. ભાઈ રે૦ ૨
અનુભવ તાકું જાની લીજે, સમકો લક્ષ સુમરના;
લક્ષાલક્ષ મધ્ય મહાપદ સો, ખ્યાપિક હોય બિચરના. ભાઈ રે૦ ૩

સાચે સદ્ગુરુ શબ્દ લયે સો, ધૃઠ નિશ્ચે મત ડરના;
નભુ નિશ્ચેપદ પાવે ગિરલા, તો એસે જીવત મરના. ભાઈ રે૦ ૪

પદ-રાગ આસાવરી.

અળધો ગુરુગમસેં ઘર પાયા, સંતો આપમે અલખ લખાયા, અળ૦ ટેક
આદ અબકો મૂલ નહિ હે, હો રહી અનંત અપારા;
પાંચ તત્વ ગુન ત્રીન ઇંદ્રિ દશ, પુનિ અંતઃકરન ચારા. અળ૦ ૧
ઇશ જીવ દો પંછી બેઠધા, જગ એકે બીસારા;
જીવ હોયકે સળ જગ ખાયા, ઇશ ખેલતા ન્યારા. અળ૦ ૨
ચિદાકાસમેં પ્રાન ગઉકા, અછર દૂધ જમાયા;
ગ્યાન તત્વ સંતનને પાયા, અગ્ય છાછ જગ લાયા. અળ૦ ૩
મનિપૂર ચક્ર અધોમુખ કૂઆ, અનુલભ અમિકા ખાસા;
ઉલટ હેરતેં ભર ભર પીયા, સુલટ ગયા સો ખ્યાસા. અળ૦ ૪
સંશે ધાગે સળ જગ બાંધા, ગ્યાની હોગયા છૂટા;
જાલ મીટા સો જા ઘર પોંહોંચા, માંહે પડા સો ખૂડા. અળ૦ ૫
પંખી ખોજ ગગનયા ઘટકા, ઉલટ સુરત સો મીના;
કળીરસે ગુરુકી કડુનાસું, રંક નભુને ચીના. અળ૦ ૬

પદ-રાગ કાફી.

સમજ લે શ્રુતિકે શુદ્ધ ખિયાર.

સમજ૦ ટેક.

યતોવા ઇમાનિ ભૂતાનિ, શૃષ્ટી સમગ્ર પસારહું વારી;
પ્રાજ્ઞામાનંદ બ્રહ્મ અર્થ સો, આત્મા એક અપાર. સમજ૦ ૧
તત્ત્વં ત્વંતત્ત્વ અસીપદ અદબદ, સોહં હંસોચ્ચારહું વારી;
નભુ બાની પરસભર ભરાભર, ઠર રહે બીતું આધાર. સમજ૦ ૨

પદ-રાગ કાફી.

સોહં શબ્દ બીચાર, સમજ મન સોહં શબ્દ બીચાર. ટેક.
અખિલ ઉપાધિ રહિત અનામય, અલખ અવ્યય વિચાર. સમ૦ ૧
સો પરોક્ષ વ્યતિરેક વિશ્વતેં, તત્ત્વપદ વિશ્વાધારહું વારી;
પંચક સકલ ત્રીપુટીહિ પ્રકાશિક, સાક્ષી અવરથા ચાર. સમ૦ ૨
તત્ત્વં ત્વંતત્ત્વ સોહં હંસો, નિકસત નિગમોચ્ચારહું વારી;
અજહદ અસિપદ કરત લછના, નભુ ગુરુગમ આગાર. સમ૦ ૩

પદ-રાગ કાફી.

નિસદ્દિન મન લયલીન લક્ષમે. નિસદ્દિન૦ ટેક.
સોઈ લક્ષકો સુમરન અનુભવ, દૃષ્ટિપરે કોઈ ઇવચિતલક્ષમે. નિસ૦ ૧
શ્રુતિકે બચન અર્થ ફલ સોઈ, એક અસંભવ અન્ય પક્ષમે;
ઈંદ્રસદ્દનસુખ કામળીપ્રસમ, રીદ્ધિસીદ્ધિ નીધિનવપુટકલમે. નિસ૦ ૨
જયતિ સચ્ચિદાનંદ બ્રહ્મ શુરુ, નભુ પરોક્ષ નાહિ પ્રત્યક્ષમે;
પૂરણ પ્રકાસ અખંડ અગોચર, એક અસિપદ ઉરધવૃક્ષમે. નિસ૦ ૩

પદ-રાગ કાફીના મુખનો જંગલો.

સો છાંડદાની વે, બાનીદી જંગલ. સો છાંડ૦ ટેક.
સદ્ગુરુ બાની સો નહિ બાની, જેસા મોક્ષ નહિ કાલ. સો છાંડ૦ ૧
બાનીસે પદ પર રહે તેરો, જ્યૌ તાનું બિચ તાલ;
નભુ નિશ્ચેલગ બલ બાનીકો, દીરવાંસે હનુકાલ. સો છાંડ૦ ૨

પદ-રાગ કનડો.

સદ્ગુરુ સદ્ગુરુ સુખ જગ બોલે, કહા સદ્ગુરુ સો યાત ન તોલે. ટેક.
સદ સો નિત્ય અખંડિત એસો, ચિદ બાન્યો આનંદ ભયો તેસો;
સદ્ગુરુ સો અનુભવમેં રહી, સદ્ગુરુ કરીવેકી કલ લહી. સદ૦ ૧
માતાપિતા શુરુ બિદ્યા દેવે, કુલશુરુ તૃતિય દાન જો લેવે;
ચોથા શુરુ દેવે જો દિગ્ધા, તબલગ જન્મ મરનકી ઈચ્છા. સદ૦ ૨
મોક્ષ બંધ ભય સોક મિટાવે, સો સદ્ગુરુ સદકું દરસાવે;
ચિદ અનુભવ આનંદ ફલ પાચો, શિષ્ય શુરુ પંક્તિમેં આચો. સદ૦ ૩
માતાપિતા શુરુ કુલકી રીતિ, વિદ્યાધ્યયન શાસ્ત્રમું પ્રીતિ;
કુલ શુરુ તાકું તીરથ કરાવે, અધમ મુમુક્ષુ જંતુ બનાવે. સદ૦ ૪
સોઈ મુમુક્ષુ ઉત્તર-ધીનો, દિક્ષા સેવા સ્તુતિ જપ દીનો;
સાધન ચાર કરી, સદ્ગુરુ સદ્ગુરુ કરન બીચારી. સદ૦ ૫
કીટ ભૂંગી પાચો, નભુ સોઈ સદ્ગુરુતા પાચો;
સુરતા ની, સદ્ગુરુ બીન કલ કોઈ ન બાની. સદ્ગુરુ ૨

પદ-રાગ કનડો.

પદ-રાગ કનડો. અંભોજ. એક૦ ૩
રમારથ પદ તાકું બંનો, મોક્ષ બંધકી શુરુ બીના પાવે ન ઘાટ. એક૦

સુત વિત દારાદિક અણિમાદિ, યોગ અષ્ટાંગ કલ્પના લાગી;
 મોક્ષાપેક્ષ નહિં કિંચિત સો, નિસદ્દિન પ્રેમમગન મતિ પાગી. જીવન ૦ ૨
 નાહિં પ્રીતિ ન જોર કાહુંતે, જાકું વા ઘર સુરતા લાગી;
 પંચક પાર રહ્યા નર જોલે, નભુ જીનુ મુદા સદાય સોહાગી. જીવન ૦ ૩

પદ-રાગ કનડો.

જંતુ ચાર જાત જગ લહિયે. ટેક.
 પામર મંદ મધ્યમ ઉત્તમ સો, સો સુત તો સું લિન લિન કરિ કહિયે. જંતુ ૦ ૧
 પામર જીવ અવિદ્યામય સો, મંદ કર્મફલ લાગી રહિયે;
 મધ્યમ કરત ઉપાસના દૃઢ બહે, ચંદ્ર ચકોર જનુ મન દઈયે. જંતુ ૦ ૨
 ઉત્તમ સોઈ મુમુક્ષુ જાંનો, આગમપાઠ સુખ દુખ સહિયે;
 શ્રવન મનન નિદધ્યાસ કરીકે, નભુ અનુદિન અનુભવમે રહિયે. જંતુ ૦ ૩

પદ-રાગ કનડો.

અનુભવિ પુરુષનકી બલિહારી. ટેક.
 જાતી જરનાશ્રમ સો નાહીં, બાદગિબાદનતે રહે હારી. અનુ ૦ ૧
 સુખ દુખ માન અમાન સદા સમ, વીધિ નિજેદ કલ્પના ટારી;
 તું નહિં તોય પવન છીતિ પાવક, નભ નહિં ચોર અંતઃકરન ચારી. અનુ ૦ ૨
 તું નહિં સ્વેત પીતર્યામાડુન નીલ, તીક્ત મીષ્ટ મધુ કટુ ન કસારી;
 સ્થૂલ સૂક્ષ્મ કારન મહાકારન, ઘે ધાતાકી બાંત નિવારી. અનુ ૦ ૩
 તું નહિં ચાર જોદ ખટ અઠદશ, નહિં સીરગુન નિરગુન બ્રહ્મ લારી;
 તું પૂરનકી પૂરનતાકું, બાની નાહિં સકત ઉચારી. અનુ ૦ ૪
 નભુ સંખ્યા જીનું એક સતંતર, અસિપદ સભર વિશ્વ વિલસારી;
 જ્યતિ સચ્ચિદાનંદ પરમપદ, સરગુન બ્રહ્મ સંત દેહેધારી. અનુ ૦ ૫

પદ-રાગ કનડો.

જીનું સતસંગત ગ્યાન કહાંતે. ટેક.
 ગ્યાન બિના નર જર શુકરસો, ઉજડ હૃદય મસાન કહાતે;
 નહિં જનુનીકું દુખ દીનો, પેટ પરચો પાખાન કહાતે. જીનું ૦ ૧
 પંચક ન જીનું જીવ બુદ્ધિકો, નહિં છૂટે મદ માન હું વારી;
 તત્ત્વ ત્વંતત્ત્વ આતમ હાંની, નર્ક જાત નિદાન કહાતે. જીનું ૦ ૨
 અજહદ અસિપદ કર જ્યોત્યો, તોત્યો ખોચાતાન કહાતે;
 માઈ, નભુ સંતનકી સાંન કહાતે. જીનું ૦ ૩

પદ-રાગ સોરઠ.

જીને આતમા ચિના નહિ, નરદેહ ધરા તો કા લયા. ટેક.
જપ જાગ તીરથ દ્વાનમેં, તપ ધ્યાન વ્રત અભિમાનમેં;
મનમેલકું ધોયા નહીં, સાધન કીયા તો કા લયા. જીને૦ ૧
કોઉ ખેદ શાસ્ત્ર પૂરાનકા, પારાન પઢ પઢકે કીયે;
અભિમાનકું ખોયા નહીં, ખીઘા પઢા તો કા લયા. જીને૦ ૨
છાપા તીલક માલા ગરે, ગાતા બજતા તાનમેં;
આશકકું જોયા નહિ, લગતા બના તો કા લયા. જીને૦ ૩
શેલી જો સીંગી કંઠમેં, કાંધે કસાયાંબર ધરા;
જાહુરકું જાનાં નહિ, પૂછડ બના તો કા લયા. જીને૦ ૪
ગલત ખલકકું છોડકે, નિત દેખ સચ્ચા સાંઈકું;
કેહેતા નહુ મસ્તાન ંહે, સાહેબખીના નાંહિ ખીયા. જીને૦ ૫

પદ-રાગ કાલીંગડા.

શુરુ ચરનકમલ ચિત દીજે વે. શુરુ૦ ટેક.
ચિત દીજે ઉર ધ્યાન ધરીજે, નીત સતસંગત કીજે વે. શુરુ૦ ૧
કીજે ચરચા બ્રહ્મનીરૂપન, પ્રેમ સુધારસ પીજે વે. શુરુ૦ ૨
કીટ ભંગવત ત્રીપુટી તંત્રમેં, નહુ મરીકે લવ તરીજે વે. શુરુ૦ ૩

પદ-રાગ કાલીંગડા.

દેખો નામ રૂપ જગ સારા વે. દેખો૦ ટેક.
પંચિકૃત અપંચિકૃત સો, એક અખંડ અપારા વે. દેખો૦ ૧
વિશ્વકે શ્રવન વિશ્વકે ચક્ષુ, એસા સકલ પંસારા વે. દેખો૦ ૨
ભાસત લિન લેદબુદ્ધિતેં, નહિ ચૈતનતેં ન્યારા વે. દેખો૦ ૩
નહુ અદ્વૈત સિદ્ધ લયા જગહિ, તખ જગકા નિસ્તારા વે. દેખો૦ ૪

પદ-રાગ કાલીંગડા.

શુરુ ચરનકમલ ચિત ધારના વે. શુરુ૦ ટેક.
તનમન ધન અરપન કર શુરુસન, ત્રીખીધિ તાપ લય ટારના વે. શુરુ૦ ૨
દશ ઇન્દ્રી મનમાંહે સમાવના, સલ્ય શબ્દ સંભારના વે બલ૦
મન પવનમેં લીન લયો તખ, લયમેં પવન ણિચાઅલોજ. એક૦ ૩
સો અલોપ અનહદમે હોવે, નાદતેં ઉનમુની વૈરાટ, બલ૦;
નહુ નિરભેપદ પાય શુરુમેં, છનભર ન્યુરુ ખીના પાવે ન ઘાટ. એક૦

પદ-રાગ કાલીંગડો.

સોહં સોહં કેહે ઘટઘટમેં વે. સોહં ટેક.
 અનુદિન લક્ષ લલો આહે તો, ઠર રેહે ત્રીકુટી ત્રટમેં વે. સોહં ૧
 ચૈતન એક સદોદિત સોધ, જેસે તંતુ પટમેં વે. સોહં ૨
 વાગ જલતે લાસત નાહી, માયાકે ઘુઘટમેં વે. સોહં ૩
 એહીં ભજન ભવકા નિસ્તારા, નભુ રહે નિત રટમેં વે. સોહં ૪

પદ-રાગ કાલીંગડો.

અળ તો સમજ મન મેરા વે. અળ ૦ ટેક.
 જ્યોં લ્યોં સંશે મિટત ન તેરે, ત્યોં લ્યોં ન ટરે ફેરા વે. અળ ૦ ૧
 માદકતે તમ લેદ લાસ હે, કર ગુરુગ્યાન ઉજેરા વે. અળ ૦ ૨
 અહં કર્મકી અંથી છૂટે, નાહિ દૂર હરિ નેરા વે. અળ ૦ ૩
 નભુ નિરલેપદ સદગુરુ ચરને, ત્રાસ મિટે ભવફેરા વે. અળ ૦ ૪

પદ-રાગ કાલીંગડો.

જનકું ભજન ઝર લાગી વે. જનકું ટેક.
 પ્રેમભગન નિસદિન સોધ ધુમે, અંતરણ્ણતિ ગિરાગી વે. જન ૦ ૧
 બીધિ નિખેદે નાહીં કછુ તાકે, નાહિ ત્રીબીધિકે આગી વે. જન ૦ ૨
 નભુ નિરલેપદ સદગુરુચરને, લેદ બ્રાંત સંખ ભાંગી વે. જન ૦ ૩

પદ-રાગ કાલીંગડો.

અળ તો સમજ હો શાકી વે. અળ ૦ ટેક.
 સાહેળ એક દોષ કયોં દેખ અરૂ, આતસ દે ખાખી વે. અળ ૦ ૧
 દેખ પેદાશ શરૂ એ ધરકી, સો કયોં હોવે પાકી વે. અળ ૦ ૨
 કલમા રોળ આર નિમાળ, કરે ગમ નહિ તાકી વે. અળ ૦ ૩
 નભુ બંદાજહાં બરખત તુરી, આહિ જગ્યાશા સદાકી વે. અળ ૦ ૪

પદ-રાગ કાલીંગડો.

બંની જગતકી રીતિ વે. બંની ૦ ટેક.
 પંચક સંગ કરે નહિ, ગરજ પરે કરે પ્રીતિ વે. બંની ૦ ૧
 તત્ત્વં ત્વંતત્ત્વ આવે, સુખમે પૂછે નહિ મીતી વે. બંની ૦ ૨
 અજહદ અસિપદ ગારા, કો શકે નહિ ઝીતી વે. બંની ૦ ૩૫

સ્વારથકે લાગે સળ ટેરે, તાકી કા પરતીતી વે. જનીં ૪
નલુ કર એક ભરોસા શુરુકા, સળ મીટ જાય અનીતિ વે. જનીં ૫

પદ—રાગ કાલીંગડા.

કરલો ભજન ભડાકા વે, સુનળ ગ્યાન ઝડકા વે. ટેક.
હમ કા કેહેવે તુમ કા સમજે, તુમ હમમે નહિ ખેરા;
હારે હારે પંછી ખેઠે, આખર એક ખસેરા. કરલોં ૧
ધરમ કરમ નહિ કરા કરાયા, નહિ કછુ તેરા ભેરા;
માયાકા મદ પીકર છડા, તું કા જાંને ભેરા. કરલોં ૨
અજર પીયાલા ખીરલા પીવે, નીશ્ચે ચાહિ નવેડા;
નલુ નિરખલે આપ નિરંજન, હોવે પાર પખેડા. કરલોં ૩

પદ—રાગ ધુમાર.

જાકું જગ્યાસા ગ્યાનકી હો, હો મેરે ખ્યારે;
તાકું નિત સતસંગત સાર. જાકું ટેક.
શ્રુતિ મહાવાક્ય અરથકું જાંને, વાચ્ય લક્ષ શ્રવેશ, બલજાઉં;
વાચ્ય ત્યાગ કરી લક્ષ ગ્રહીએ, હો મેરે ખ્યારે;
દ્વેત ન રહે લવલેશ. જાકું ૧
સાક્ષી સુદ્ધ મગન સો ભાસે, મિટ ગયા બ્રાંતી ભેદ, બલજાઉં;
નલુ મહાપદમે દેશ નહિ હે, હો મેરે ખ્યારે;
નાહી હે વીધિ નિખેદ. જાકું ૨

પદ—રાગ ધુમાર.

હારે એક તાર અનોપમ પ્રિછિયે હો, હો મેરે ખ્યારે;
પ્રહ્લાંડ પીડકો આધાર. હારે એક ટેક.
મૂલાધાર ચતુરદલ પત્રો, ઉઠત સતખટ જપ, બલજાઉં;
ખટ દસ દ્વાદસ સ્વાધિષ્ઠાનમે, હો મેરે; મણિપૂર હનાહત આપ. એક ૧
ખટ ખટ શહુસ હોત તીનુ થલ, તાપર એક હજાર, બલ;ં
કંઠથલ સોરપ દલમાંહી, હો મેં; કરત શ્રવ વ્યાપાર. એક ૨
એક શહુસ અગનીકો થાનક, દ્વીદલ પત્ર સરોજ, બલ
તાપર એક શહુસ અજખ્યા, હો મેં; અસંખ્ય દલ હે અંભોજ. એક ૩
એક તાર એસા ઝનકારા, વ્યાપ રહા વૈરાટ, બલ;ં
સુરત લગાય જાય મીલે વાસું, હો મેં; શુરુ ખીના પાવે ન ઘાટ. એક ૦

શાસ્ત્ર પૂરાન બેઠકે આદિ, છતના ખાની બીચાર, બલન;
સળસે દૂર બસે એક તારા, હો મેન; બળવે સરજનહાર એકન ૫
કેવલ મંત્ર અરધ માત્રાકો, હોય રહ્યો રરંકાર, બલન;
નભુ નીરખ તાહીસું મીલકે, હો મેન; બાજતહે એક તાર એકન ૬

પદ—રાગ ધુમાર.

સદગુરુ બિન સંશે ના મીટે, હો હો મેરે ખ્યારે;

કિલ્લો કોટિ ઉપાય.

સદગુન ટેક.

બે ભવબંધન છૂટો ચાહે, સદગુરુ શરને બાય, બલનઉ;
પ્રેમ સહિત પૂછે સદગુરુકં, હોન; કરબેરી શિશ નમાય, સદન ૧
કોન મેં હું અરુ કહાંતે આયો, કહોલ કહા કાજ, બલન;
કા સાચો કા જૂઠો સ્વામી, હોન; કિનકો સકલ સમાજ. સદન ૨
ગુરુ કહે તું સચ્ચિદાનંદ સ્વામી, ના આયો ના બાય, બલન;
નામ રૂપ જૂઠો તું સાચો, હોન; એસો સમજ મન લાય. સદન ૩
શિશ કહે કહા બંધન કાકું, મોક્ષ કોનકું હોય, બલન;
ગુરુ કહે સળ તેરી મનબાંતી, હોન; બંધન કંછુ નાહીં તોય. સદન ૪
તું તેરો નિજ રૂપ ભુલાનો, તાતે સકલ સંતોપ, બલન;
નભુ નિશ્ચે કર સતસંગતમે, હોન; તખ તો તું આત્મા આપ. સદન ૫

હોરી—રાગ કાફી.

શ્રુતીકી સુખદાયક ખાની, દૈત મત ન રહાની. શ્રુતીન ટેક.

સત્ય જ્ઞાનમનંતં બ્રહ્મ, પરમારથ વાકય બખાની;
સર્વબલ્લિદ બ્રહ્મ અયં સો, લક્ષ લક્ષના ઠાની, કોઉ સંતોને બાની. શ્રુન ૧
ભાગ્યાગ કરી લક્ષ બહીકે, દેહ રહિત પરમાની;
પ્રજ્ઞામાનંદ બ્રહ્મ લહ્યો તખ, યે ધાતા ન રહાની, સ્વપ્રકાસલહાની. શ્રુન ૨
તોશ ક્ષમાર્જવ સત્ય દયા એ, નિજ આનંદ નિસાની;
તત્ત્વમસી મહાવાકય પુરે તખ, કેવલ બ્રહ્મ કહાની,
નભુ લહે બિરલા બ્યાની. શ્રુન ૩

હોરી—રાગ કાફી.

બકું નરવેધ ભયોરી. બકું ટેક.

કરી સતસંગ બચન બહી શ્રુતિકે, અનુભવ વ્રતિ લયો રી;
સમકો રૂપ લહી મીલ સમ બહે, દેખો નાહીં નયો રી;
કેસે એક સાંખ્ય બહયોરી. બકું

પંચ કોશતે પર સો આત્મા, અહિં વ્રત્તિને પયોરી;
નભુ નિરણે સતસંગમે હોવે, સંશય સર્વ ગયોરી;
વાગ નદીમે ન બહોરી. બાકું ૦

૨

હોરી-રાગ જંગલો.

જન મત બાઓ રે, દૂર કોઈ હરિકું હુંહન, મત૦;
દેખો ઘટઘટમે, રામ લખ લાઈ રટ રટ. મત૦. ટેક.
મનહુકો માનકારો છાંડી પટ રે, સંતો મતબને દોઈત ઉત લટલટ વે;
સુરતકી દોર પકર સટ હટકે, લક્ષ લગાય રહો ઝટપટ. જન૦ ૧
ખટપટ છાંડ દેહો મત ખટકી, ખેલ કરો જેસો ખેલત નટ રે;
નભુ નિરણે કરી શુકુગમ અહિકે, થીર રહે તુરિયા ત્રટ વે. જન૦ ૨

—૧૩૩૩૬૬૬—

રેખતા-રાગ જંગલો.

હરિકે લજન ગિન, જન્મ ગમાયા વે. ટેક.
કિત આયા કિત જૈહે જીયરા, તાકી સુધ નહિં પાયા વે. હરિ૦ ૧
સખ જુગ એ સમંધી સ્વારથકો, તેરા કોન કહાયા વે. હરિ૦ ૨
કોલ કરાર કીયા કછુ આગે, તામે નેક ન નિભાયા વે. હરિ૦ ૩
નભુ સખીકે નટવર રટ રસના, સદશુકુ સેન બતાયા વે. હરિ૦ ૪

રેખતા.

જીવનમુક્ત મુવા નહિં મારા, માસ જ્ઞાનસે માગા જી. ટેક.
ખેતરણી ત્રટ ખેલ ખીરછવા, કાલ ચરનકું લાગા જી;
યોગ પારધી આપ સમાધી, મુવાં મરઘાં નહિં ભાગા જી. જીવ૦ ૧
ઉર ખુર ચરન ગ્રાંચ ગિન પંખાં, પ્રણવ પવન સો સાધા જી;
સોહું હુંસ ગગનકે બાસી, નભુ જગત કો બગા જી. જીવ૦ ૨

રેખતા.

અજળ એ ખ્યાલ દુનિયુંદા, સખે ગલ્લત પસારા હે. ટેક.
ચાહે રહે ઓ અગરચે તું, એ મુરશદકા ઇસારા હે. અજ૦ ૧
મેરા પાંઉ ચસ્મ શિર ફરતાર, બદન કેહેતા હમારા હે;
મેરા દિલકી અકલ અરવાં, ખૂદા સરજનહારા હે. અજ૦ ૨
સખે મેરા કેહેતા ચાર, અગર કા રૂપ તેરા હે;
અંદેશા કર નભુ દિલમે, ખુદા તોસેં ન ન્યારા હે. અજ૦ ૩

રેખતા.

સુન મૈરા દિલદાર, સમજ ઘર ન્યારા હે;	સુન૦	૧
ઉલટ દેખ ઘર માંહી, ફર નહિ ખ્યારા હે.		
હર જગા મોબુદ, મેહેરમ તેરા હે;	સુન૦	૨
કર સુસંગમેં જોજ, નિદકા ઘેરા હે.		
સો અધ્યાસ મિટત, જૂઠ પસારા હે;	સુન૦	૩
નામ રૂપ ગુન જાન, માનતા ન્યારા હે.		
તું નહિ બંદા કેઇ, બુલી હંમ કેહેતા હે;	સુન૦	૪
ગફલતસેં તું દોઈ, બનીકે રહેતા હે.		
તુંજસેં કછુ નહિ હોત, કહે હંમ કરતા હે;	સુન૦	૫
ફિર કરતાકા માન, મનમેં ધરતા હે.		
કરને વાલા સાંઇ, તેરેપર ડારા હે;	સુન૦	૬
નહુ તુકળ્ગરી છાંડ, ખુદાવન સારા હે.		
સાહેબ બિનુ નહિ ચોર, કછુ જગ ફળા હે;	સુન૦	૭
જસકું ઇનકી રહેમ, તાહિફું સૂઝા હે.		

રેખતા યા ગજલ.

અજબ એ ખાખડી દુનીઆં, પલકમે ખાખ હોતા હે;	અજ૦	૧
અંદેશા ના કરે અરવાં, બુલી સુખસેજ સોતા હે.		
મકાની તુંમ છેલાની હંમ, એસા અરવાકું જાન્યા હે;	અજ૦	૨
અંદેસા કીયા તસળી ચોર, એસા કેહેકે બુલાના હે.		
જોદા બીન ચોર હે નાહી, કહે હંમ ચોર બંદા હે;	અજ૦	૩
એસો નીશ્ચે કીયો ઉરમે, હમે સળમે પરંદા હે.		
મીલા મુરસદ બતાયા ખુદ, ખલક ખાલક બુદા નાંહી;	અજ૦	૪
સરીખત સી તરીકત દહી, હકીકત મસ્તકે માંહી.		
મારે ફીતકાર મીલા રોગાન, ફીરે મસકા ન હોતાહે;	અજ૦	૫
નહુ નીરલે બજા ડંકા, સમજ એ ગ્યાન ગોતા હે.		

રેખતા યા ગજલ.

મીલા મેહેરંમ હમારા વે, લેમા ભર નેસ્ત ન્યારા હે;	મીલા૦	૧
કીયા દેદાર ચસ્મુસેં, નગદમે કયા ઉધારા હે.		
ખીછાનાં શીર દહીં મસ્કા, લગા રોગાન ખ્યારા હે;	મીલા૦	૨
સરીકત ચોર તરીકતસેં, હકીકતકું બીચારા હે.		

મારેકતમે મીલા અરવાં, સમે ખુદકા પંસારા હે;
 નહીં ચેતાંન નહીં ણદા, સમે સરજનકારા હે. મીલા૦ ૩
 પવન આતસ જમીન આમે, સમે સાહેબ હમારા હે;
 નભુ સુકરર બડા એકીન, એ મુરસદકા ઈસારા હે. મીલા૦ ૪

છંદ—કુલના યા મંગલ.

શ્રી સદશુરુચરન સરોજ, ધ્યાન ઉર ધારકે;
 કહું ચેતાવન મંન, મંગલ ઉચ્ચારકે. ૧
 કર રે નેક ખિચાર, ઓસ રકહાં પાયગા;
 અખતો ભરિયા ઉમેદ, પાછે પછતાયગા. ૨
 સાહેબી રંગ પતંગ, સંગે નહિં આયગી;
 જલવે કારન દેહ, જંગલમે જાયગી. ૩
 બાતી કુલ પરિવાર, કુટુંબ અરૂ નારી હે;
 નહીં આવેગી સાથ, તોહું બે પ્યારી હે. ૪
 ચેત રે ચેત અચેત, સોયા કહા ચેનમે;
 નભુ નિરંજન રાય, નીરખ નિજ એનમે. ૫

છંદ—કુલના યા મંગલ.

કર સતસંગત નીત, પ્રીત પરમારથી;
 દેખ ખીચારી સાથ, તેરો સખસ્વારથી. ૧
 સતસંગત ખિનુ જ્યાન, કહાંતે પાઈએ;
 કાગ સદનમે સુકત, કહાંતે લાઈએ. ૨
 માનસરોવર સુકત, ચારા હે હંસકા;
 કહ્યા ન જાને બુકત, હંસાકે ણંસકા. ૩
 સતસંગત પરતાપ, ખેદશ્રુતી ગાવહી;
 છનકો સુકૃત સુદ્ધ, તીનું પાવહી. ૪
 ઉગે અનુભવ અર્ક, અંધેરો જાયગો;
 સદશુરુ સખદ ખીચાર, અંતરમે લાયગો. ૫
 સમજ શિષ્ય સુજાન, સંતનટ્ટી સેનમે;
 નભુ નિરંજનરાય, નિરખ નિજ એનમે. ૬

છંદ—પૌભાવતી.

સુખ દુખ દુગન દુસહન સધનખન,
 દહન અગની યહુ આતમખોધા;
 પ્રખલ પ્રચંડ અજ્ય અતિ ખટ અરિ,
 મત્સર ગરવ કામ મદ કોધા;
 લોભ આદિ સળ ટરત તંતછન,
 સમુજી ખીચારી કરત જેહી સોધા;
 નભુ નિસદ્દિન સતસંગ સરસ જગ,
 કરત ખીરસ કોઉ સુભટ સુખોધા. ૧
 સદચિદઆનંદ અમર અજ અવિગત,
 અલખ અમર અજ ભવ રટ લાવે;
 આગમ નિગમ સુગમ સુઅગમ કહી,
 સુરીનર ગુનીજન નિસદ્દિન ધાવે;
 થકિત ચકિત ચિત નિત રટે અહિપતિ,
 તદપિ ન કોઉ કષ્ટ પારહી પાવે;
 નભુ અદભુત રસ સરલ સુલભ કહી,
 સહજ સયન કરી સંત ખતાવે. ૨
 અસત ન લખત અનૃતહુ જગત સળ,
 દુખિત જંત ધિનુ સુધ ખીચારી;
 મોહ ન મિટત જતન ખહુ ખીધિ કિયે,
 જેહિ જેહિ કરત સખહિ દુખકારી;
 સંશયસર્પ પ્રસિત અતિશય જનુ,
 તેહિ સતસંગ મંત્ર ઉપચારી;
 નિસદ્દિન કરત ટરત તંતછન તત,
 નભુ સોઈ સંતનકી બલિહારી. ૩
 જિવ શિવ ભેદ ઇક દેહ ત્રય સંગી અરુ,
 પુનિ આતમ કરતા સવિકારી;
 દૃશ્ય પ્રપંચ સત્ય નિશ્ચે કિયે,
 એહિ અગ્યાન પંચ ભ્રમ ભારી;
 ણિંગાદશ નભ ઘટ ક્રટિકાગુણ,
 રણુ અહિ હાટક કટક સવારી;
 અનુક્રમ યહુ દૃષ્ટાંત સમજ મન,
 ભરમ પંચ નભુ શાંત લયારી. ૪

કવિત્ત-છંદ ઝલણાની ચાલ.

ગંધુ ઘરનાર કુટુંબે અડુ ન્યાતિ પુનિ,
 મીત્ર મીચિત્ર સળ મન ભાવે;
 નારી સુત બ્રત્ય ધન માલ લંકાર વે,
 અશ્વ રથ નાગ સીળિકા સોહાવે;
 અત્તર અરગળા અંગ લેપન કરે,
 રાગ ગંદી ગુની દ્વાર ગાવે;
 નેત્ર દો મુદ્ ગયે દેખ તેરા કહા,
 નભુ રતી એક નહી કામ આવે. ૧
 ધામ માંહી બડા જાત માંહી બડા,
 હાથ હાટક કડાં હરખ પાવે;
 સળ મેરે આસરે મો બીના ના સરે,
 એસી મનમે લહી જસ ગાવે;
 છલ પાખંડ પરપંચમે પૂર તું,
 ધન પરકા હુરિ લેત દાવે;
 નેત્ર દો મુદ્ ગયે દેખ તેરા કહા,
 નભુ રતી એક નહી કામ આવે. ૨

હોહા.

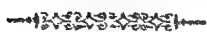
અર્ધ દોહામે કહતહું, કેટી ગ્રંથકો ભવ;
 પ્રદ્ધ સત્ય મિથ્યા જગત, ભવ જાન લે શીવ. ૧

વિભાગ ૨ જો-હિંદુસ્તાની.

ખંડ ૨ જો.

ઈશ્વરચરિત્ર વિષે.

તુલસીત્રીકમ. (છંદમાં).

દોહા.

શ્રીસરસ્વતિ સુખદા સદા, ધરદાયની ધખાન;
મુદ મંગલ દેની મુદા, પરમ દયાનીધિ જાન. ૧

છંદ.

સેવું વારિસુત સુતસુતા, અકલ અપાર ગુન અદ્ભુતા;
સેવા કરે ધનત સુજાન, ધરદાયની ધરદ ધખાન. ૨
ખાંધે ગ્રંથ ધોહો ધીધિ ધ્યાસ, કીની કૃપા અરક પ્રકાસ;
આદે કવિ કહત અનંત, લાખા લેદ જાની લાનંત. ૩
સરસતી સાહેતે સથ સંત, જગમહુ તજ કીને જંત;
ધેના ધરી કડુના ધંત, પ્રેમે નભૂ પાય પરંત. ૪

દોહા.

લંખોદર અશરન શરન, ગુનનીધિ સુધિ ધુધિ કંત;
આદિ સકલ આરંભતે, મહિમા અમિત અનંત. ૫

છંદ-તરલ નયન.

સરન ગહન તવ ચરન તરન ભવ,
જનમ મરન ભય હરન લહત;
મુગતી કરન દુખ હરન ભરન ભવ,
શરન ગહત અઘ અમુઘ દહત;

અરુન બદન ગજબદન સદન ગુન,
મદન બદન મમ રદય ગહત;
ચરન પરન કરગરન કરન નભુ,
બરન બરન કરી બીનતિ કહત.

૬

કવિત્ત.

ઐકાર અગમ અપાર અતિ ઉદાર અજ ભવ,
કૃતહુકી કરતાર પાર પાવે નહીં અંતકો;
અજનમ અનાદ આદિ અંતર ઉલાદ સમર,
મીઠે બીબળાદ સાધ સેવક સળ સંતકો;
ભક્તનકે પ્રતિપાલ દુષ્ટકે કૃતાંત કાલ,
સરગુન સરૂપ ભૂપ ભોવન અનંતકો;
નભુકો નિભાવ કરન સંકટ સળ હરન,
ચરન શરનકો સોહાગી ભાવ સંબુત ભગવંતકો.

૭

દોહા.

શ્રીપ્રંદાબન ચંદકું, સુમરી કંઈ ગુનગ્રામ;
તુલસી ત્રીકમ જોરિ કર, ધરો ગ્રંથકો નામ.
દધિસુત જાલંધર ભયો, સળ આસુરકો ભૂપ;
સંમરમે આવત લિજો, શિર કળંધ દો રૂપ.
મન સંશે નૃપકું ભયો, લાગો કરન બિચાર;
તા છન રૂશી નારદ મુની, આયે સલા મોબાર.

૮

૯

૧૦

છંદ-છંપય.

આયે નારદ મુન્ય, પ્રેમ બુત આદર કીનો;
અરધ પાદ પૂજન, અરચી રૂચિ આસન દીનો;
પુછત દનુજ યહ કોન, સલામે ધડ શિર આવે;
તુમ બિન કો રૂખિદેવ, મન સંદેહ મીટાવે;
કરી કડુના કહિયે સકલ, કસ ધડ શિર છવત રહેઉ;
નભુ કહે નીશિચર અસ કહી, નમી કરજોરી પદ ગહેઉ.
કહે નારદ સુત દનુજ, દેવ દધી મંથન કીનો;
ગીરિ મંદર ધરી બીચ, રબુ હિત બાસુકી લીનો;

૧૧

કુચ મરદન કીનો, અધર રસ પીનો,
લાલ લપેટી, અંક લઈ;
મધુ પય આલિંગન, ખંડન ચુંબન,
કામોદીપન, ચુક્ત લઈ;
સુરતકો સંભર, ગહી કર કંમેર,
નભુ રસખસ એક, તાર ઠઈ.

૨૬

દોહા.

આસન ચિત્ર ચહુ દિશા, ઝગમગ નેત અપાર;
ચંમર ખીજન આદિ લે, ચેરી કારી ચાર. ૨૭
લડે લીડે લાલચ તણ, લલ્યો સુરત સુખ સાર;
કંદ્રપ ખલિત, લઈ તળે, નલંધરકી નાર. ૨૮
ખાનખાન સંલોગ ફરી, પ્રગટ કીયો હુરિ આપ;
અતિ બ્રંદા મન કેપિકે, દીચો ખીખુકું શાપ. ૨૯
હોઈ પરે પાખાંન બહે, સુની બોલે ભગવાન;
જગપતિ જાંને નહીં, તુમ હોઉ તરુ આંન. ૩૦
બ્રંદા ફિર અનુગ્રહ કીયો, તવ પૂજહિ સખ લોગ;
કહિ ત્રીકમ તુલસી ગિના, મે ન કરુંગો લોગ. ૩૧
મૃત્યુંજય સો ચક લે, કોધાતુર ભગવાન;
મારતહિ જમપૂર ગયે, નલંધરકે પ્રાન. ૩૨
અમર પૂષ્પ ઘૂણિ કરે, જે જે શબ્દ ઉચાર;
દનુજ મર્યો પીરા મીટી, આનંદ બદ્યો અપાર. ૩૩

છંદ—ત્રીલંગી.

સો ત્રીકમ તુલસી, જગમે હુલસી,
નંહાં ત્રીકમ, અવતાર લીયો;
કાતિક માસકી, શિત એકાદશી,
તા દીન ખીઠ્ઠલ, ખ્યાહ કીયો;
તિનહુ લોક, પ્રશિદ્ધ પરાક્રમ,
એસો હુરિ, બરદાન દીયો;
શેષ સુરેશ, મહેશ થકે નભુ,
દૈવત યા સમ, નાહિ ખીયો.

૩૪

દોહા.

તુલસી માલા કંઠમે, અધમ ધરે કોઉ આંન;
ખિનુ પ્રયાસ દુસ્ત તરે, સો ચઢી ગયે ધીમાન. ૩૫

કવિત.

સમ્રનતેં મન શુદ્ધ કરે, કોઉ કંઠધરે તરિહે ભવસાગર,
પરશ કરે ભવરોગ ટરે, દુખ દૂર પરે જસ જક્ત ઉભાગર;
પોન લિએ નિજ ધામ દીયે, મહિમા અતિ ચારિ પદારથ આગર,
કૃષ્ણકૃપા જિનકેપર હોય, સો સંત પ્રતાપ લિએ નહુ નાગર. ૩૬

દોહા.

સંવત નવ દશ શષ્ટ દશ, ભાદો પૂરનમાસ;
ગ્રંથ જન્મ ભૃગુવારકો, તા દીન ભયો પ્રકાસ. ૩૭
તુલસીત્રીકમ ગ્રંથ કોઉ, પઢે સુને જુત પ્રેમ;
ચાર પદારથ પાવહિ, ચહે કૃષ્ણકો નેમ. ૩૮
તુલસી મહિમા સો લિએ, જાંને પંથ અપંથ;
જન નહુ લધુ બુધને કથ્યો, તુલસીત્રીકમ ગ્રંથ. ૩૯
ઈતિ શ્રી વરાહ પુરાણે, જાલંધર પીઠે, તુલસીત્રીકમ ગ્રંથ સમાપ્ત.

ૐૐૐૐૐૐૐૐૐૐ

કટાવ.

શ્રી બ્રજરાજ નંદદુલારે, તુમ હો જીવન પ્રાન હમારે;
શ્રી બ્રંદાબનમે, જુગ જીવન, કર ગંસીધુત,
કાન ભનક સુન, મન ભઈ ઉનમુન, પરિજન શંક ન,
અરપન તન મન, ધીપરીત બન;
ઠોર ઠોરકે, દોર દોરકે, કામ જોર મીલ,
ઠોર નહિ છન, ચલન ચપલ ઢિગ,
આ કહુત કરજોરી, નહુસખી ચરનન,
વિનય ઉચારે. શ્રી બ્રજ૦, તુમ હો૦. ૧

* પદ-રાગ લલીત.

અલખ લખાયા પરમ પદ પાયા વે, અલ૦ ટેક.
ખસ્તુ ધીચારળીબેક પ્રથમ ભયા, જગ અનિલ દરસાયા વે;
નાસવંતપે રાગ ન હોવે, સો ધૈરાગ કહાયા વે. અલ૦ ૧

* આ પદ ભૂલથી અહીં છે (જોષ્ઠ ૧ લા ખંડમાં).

સમ મન હુવા દમી ઇંદ્રી દશ, ઉપરી આપ રહાયા વે; અલ૦ ૨
 સુખ દુખ સહી શ્રદ્ધા મન ઉપજી, ચિત એકાગ્ર ઠરાયા વે.
 ખટ સંપત્તિ પુનિ મોક્ષકી ઇચ્છા, અધિકારીમે આયા વે; અલ૦ ૩
 લયા સમંધ શાસ્ત્ર શુરુ કેસ, ચહુ મહાવાક્ય સુનાયા વે.
 તત્પદ ઇશ જીવ ત્વંપદ કહિ, અસિપદ બ્રહ્મ જનાયા વે; અલ૦ ૪
 વાચ્ય લાગ દે લક્ષ અહન કરી, દ્વૈતકા લાવ મટાયા વે.
 અદ્વૈત એક બ્રહ્મ પરિપૂરન, પરમાનંદ લહાયા વે; અલ૦ ૫
 લઇ નિવર્તી સંસાર દુઃખકી, સો પ્રિયોજન મન લાયા વે.
 યું પરનાલિકા શુદ્ધ ગ્યાનકી, સદ્ગુરુ ભેદ જતાયા વે; અલ૦ ૬
 નભુ નિશ્ચે લયા અડગ અદ્રી ઇવ, આપમે સમજ સમાયા વે.

પદ-રાગ ભૈરવ-(આરતી).

મંગલા સમારી લાલ, આરતી ઉતાડે. મંગ૦ ટેક.
 નિરખિ નિરખિ હરખિ કોટિ, મનમથ ઉવાડે. મંગ૦ ૧
 માળન લગો હે હોક, પુંછતહું પ્રાનનાથ;
 નવનિત લિયો હે હાથ, ચંચલ છબિ આડે. મંગ૦ ૨
 કૃપાકે નિધાન લાન, કોટિ તેજ ઝલક લલક;
 કુંડલ નભુ મુગટ મોર, ચિદાકાસ આડે. મંગ૦ ૩

પદ-રાગ ભૈરવ.

ભોર ભયે બદલામ-કરનહું, આચે આંગન મેરે. ટેક.
 રેન શુભરી સોતનકે વહાં, રેન ઉભગર ઘેરે. ભોર૦ ૧
 બરજ રહી બરજો નહિ માને, કેતિક કરકે ટેરે;
 તુમ હમ એક ધન તુમહિહું, જન નભુ જેસે ચેરે. ભોર૦ ૨

પદ-રાગ પંચમ.

લલા બિહારી લાલજી, સો ડર પાયા વે. લલા૦ ટેક.
 પિયા ગયે મધુપૂરમે, મેરી સસન ઘરમે હે;
 સાંપ આયા સો જનકર, લલા ડરકે લાગી મે. લલા૦ ૧
 આયકે દુક નિહારિએ રે, હે પર કરનેકો લાગે;
 નલ ન કહે જુક પિયા, તુમે નાથો કારીનાગ. લલા૦ ૨

પદ-રાગ આસાવરી.

જે જે ગોપાલ લાલા, તુમ સેવકજન પ્રતિપાલા. ટેક.
 પ્રહ્લાદ નારદ ભેટયો, ભવસાગરકો દુખ ભેટયો;
 નિજ નામ સુમરન કીનો, નરસિંહ રૂપ લીનો. જે જે૦ ૧
 અમરીખે વ્રત ધારા, રૂશિ દુરવાસા પધારા;
 મુનિજનકો કોપ નિવારયો, અપનો દાસ ઉગારયો. જે જે૦ ૨
 સવરી ભીલકી નારી, રહે બનમેં રંક બિચારી;
 પૂલ પાયે રામ જૂઠે, રાબધિરાજ ત્રૂઠે. જે જે૦ ૩
 પિપો પરે સાગરમેં, ગયો દ્વારિકાં નગરમેં;
 કરી દર્શન બાહેર આયો, નિસાની ચાર લાયો. જે જે૦ ૪
 નહિ અબમેલસો કોઈ, સખ જક્ત બને સોઈ;
 પુત્રકો નામ લીનો, બધકુંઠ ધામ દીનો. જે જે૦ ૫
 કુરમા બુ મિરાંબાઈ, સજનો બાત કસાઈ;
 શુનકા શુક નામ પઢાઈ, નિજધામ દીન પઢાઈ. જે જે૦ ૬
 ગજકંઠ ઘંટા ડારી, લિયે પંછી ટીટ ઉગારી;
 ગાંગેવન પહુ ભાંજો, રથચક્ર ધરકે રાજો. જે જે૦ ૭
 ગજ આહુતેં છુડાયો, તહાં નંગે પાઉં ધાયો;
 પ્રભુ ભક્ત બરદ સંભારી, પુરે અંબર દેવભોરારી. જે જે૦ ૮
 નિહકંચન રંકા વંકા, મેટા કરમકે અંકા;
 ગોપાલ નરહર છુટા, સો ભવકે બંધન છૂટા. જે જે૦ ૯
 પ્રભુ ધના ભગત રોઈદાસા, કાટે કરમકે પાસા;
 જન અગર કીલ અરુનામા, કિયો નાલાજાન ધામા. જે જે૦ ૧૦
 પ્રભુ બૈષ્ણવ ભયે ચોચ્યાસી, કિયે બ્રંદાવન ખાસી;
 જેદેવ લીને તારી, જીવાઈ બકી નારી. જે જે૦ ૧૧
 નરસંઈ કળીર સેના, પ્રભુ પાલે ભક્ત બેના;
 નભુસળી તુમારી દાસી, સંતનકે ચરન ઉપાસી. જે જે૦ ૧૨

પદ-રાગ બીલાવર.

ઝોહો ઉધો મોમું અધિક કરિ વે, અજહુ પ્રીજ નહિ આયે હરિ રે. ટેક.
 મધુપુર ભયે રાજનીધિ પાયે, ગોકુલકી અળ કહાતું ઠરી રે. ઝોા૦ ૧
 તજકે બેલી ભયે મધુકર, તાકી સુધ નહિ લેત પ્રરી રે. ઝોા૦ ૨
 નભુકે પ્રભુકું બકર કહિયો, બીનતિ હુમારી પાય પરિ રે. ઝોા૦ ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

બાગો રે પ્રજરાજ હુલારે, ગ્વાલ સખા આગનમે ઠારે. ટેક.
લેહો માખન રોટી દેહુ કરમે, પાયકે ગૌઆં ચરાવો ખારે. બાં ૧
લેહો લકુટિયાં લાલ કમરિયાં, ધરો સુકુટ શિર ળંસી ખારે. બાં ૨
નિરખી નિરખીકે હરખતી મૈયાં, નભુકે પ્રભુકી લેત ખલૈયાં. બાં ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

છારો કનૈયા ખાંહે હમારી, જહીહું સાથ સખ પ્રીજનારી. ટેક.
ચાહે કરો મે દાન ન દેહું, હમ પ્રીજનારી ફિર ઘર જેહું. છાં ૧
રાજ કંસકું તુમ નહિ ચીનો, બકે ડર લજઆયે મોરારી. છાં ૨
હસી હીલી મીલીકે ગોરસ પાયો, નભુસખી ખેરં ખેર બલિહારી. છાં ૩

પદ-રાગ ધનાસરી.

મેં તેરે આતુ વે, સામલિયા ચાર. મેં તેરેં ટેક.
તન તેરો મન તેરો, ધન તેરો સુન; તોપર ઠારે વાર; મેં તેરેં ૧
જગત કહે સખ તેરી તેરી, તું મેરો ઉરહાર; નભુસખીકે પ્રીતમ રસસાગર, તું મેરે જીવન સાર. મેં તેરેં ૨

પદ-રાગ કાફી.

મા માતુ સામરેતુ ઠગી રે. માં ટેક.
આન અચાનક ખડી હોં અરૂખે, રેનઉ નીંદ જગી; માં ૧
પ્રીતમ ખ્યારો ઠારો ગલિયનમે, નિરખત અંખિઆં લગી. માં ૨
અખી લાલ જળ લઈ છકીસી, લાજની ગોડી લગી; માં ૩
તાન માનસું અગહિ ધુમે, ચોટખાન જમી ચગી. માં ૪
કૃપાનિવાસી કહાંલોં ખરતું, ખ્યારી પ્રેમરસ પગી. માં ૫

પદ-રાગ સોરઠ યા સોહૈણી.

આખે નંદકુમાર, આબુ ઘર આયે નંદકુમાર. ટેક.
સંગ સખા લીયે ચતુર ખીચિછન, સજી નટવર સિંગાર. આબુ ૧
મોર પીછકો સુકુટ અનોપમ, ફુંડલ મકરાકાર; કેસરી તીલક કમલદલ લોચન, નંથ ખેસર મની સાર. આબુ ૨
મંદ હસન મધુખંસન દસન દુતિ, દરશ થકિત સત માર; ભુજ પ્રલંબ ઉરુ અતિ ઉતંગ ખિચ, શ્રીવત્સ લાંછન ધાર. આબુ ૩

સુક્રતમાલ શુંજ દુગદુગી વર, કટ સર પરમ ઉદાર;
પીત બસન ધરી પરમ પ્રેમયુત, પદ નેપૂર અનકાર. આબુ૦ ૪
સુકૃત સુદલ કરન ટારન દુખ, સનમુખ નેક નિહાર;
નભુસખી જન્મ ધન્ય કે ઉપમા, ખાર ખાર બલિહાર. આબુ૦ ૫

પદ-રાગ સોરઠ.

માસ સાવન સુખદાઈ, સખીરી માસ સાવન સુખદાઈ. માસ૦ ટેક
સખ સખિયન મિલ જુલત હિંડોરવા, જુલનકી રત આઈ. માસ૦ ૧
જામા પટકા લાલ લાલકે, પગિયાં લાલ રંગાઈ;
રાધે રંગ કસુંબલ સારી, કંચુકી સુરંગ સુહાઈ. માસ૦ ૨
જડીત લાલમની ખંભ હિંડોરા, ગાલર લાલ બનાઈ;
લાલ મેદી કર ચોર સખીનકે, નભુ નિરખી બલિબાઈ. માસ૦ ૩

પદ-રાગ સોરઠ.

કાના નેનોદી કટારી મોઢે મારના રે; કાના૦ ટેક.
તરછી નેના બરછી લાગે, કામ કટક દલ ઉમગ્યો જાગે;
મધુ મધુવાસી ફાગટ ફાંસી, મોહન મોરે ગર ડારના રે. કાના૦ ૧
કર સાસેરી હેરી ફેરી, ગીરધારી તોરે ગુન ઘેરી;
નભુસખી ચરન કમલદી ચેરી, જાઉં બલિહારના રે. કાના૦ ૨

પદ-રાગ સોરઠ મલાર.

ઉધો એસી હમસું કીની. ઉધો૦ ટેક.
બેલી છુટે ગયે જ્યોં ભમરા, ફીર તપાસ નહીં લીની. ઉધો૦ ૧
આગે છેહ દેનકી મનમે, ખીરહ આગ કત દીની. ઉધો૦ ૨
છલકી ખાત શ્યામચુંદરકી, આગે હમ નહીં ચીની. ઉધો૦ ૩
બુગત બેગકી કેસે લહિયે, અણલા પ્રેમ અધીની. ઉધો૦ ૪
નભુસખી કરકે કહ નિહોરા, મેં ઉનકે રસ લીની. ઉધો૦ ૫

~~~~~

૨૪થો—રાગ કાફી.

મદન મનોહર ખ્યારે, પ્રીજપતિ મદન મનોહર ખ્યારે. ટેક.
દરશિત દ્રિગ હરખીત અતિ હિયરો, હર લીને હરિ પ્રાનહમારે. પ્રીજ૦ ૧

ચંચલ ચપલ ચમકિત ચિતૌની, તિરછે શયન નયન અનિચારે. ધ્રીજ૦ ૨
મંગલ મુદિત મંબુ મૃદુ હસની, દસનહાર દીપત જેસે તારે. ધ્રીજ૦ ૩
ચિખુક ચાઝ નથ નંગ અનોપમ, કુંડલ શ્રવનન લાનુ બીધુ હારે. ધ્રીજ૦ ૪
લોવન ચારિ દશકી સુંદરતા, નભુ નિરંખી ગજમુક્ત ઉપારે. ધ્રીજ૦ ૫

૮૫૯—રાગ ખમાચી.

આબુ તો બધાઈ આલી નંદદાર, આબુ૦ ટેક.
નેતિ નેતિ નિગમ કહે બહુ, સો ભયે નંદકુમાર. આબુ૦ ૧
દધિકો દીચ મચ્યો હે ધ્રીજમે, ગાવે ધ્રીજકી નાર;
નભુકે પ્રભુ પ્રગટે હે ગોકુલમે, બાઠ્યો હરણ અપાર. આબુ૦ ૨

૬૬૨—રાગ જંગલો.

બાંકે નેનુદી ચિતોની ચિત ચોર વે; બાંકે૦ ટેક.
ચિતવત ચિત ચુરયો હમારો, અજહુ ન આવત દોર વે. બાંકે૦ ૧
અસ કરવેકું કસકર પઠવત, ધસકર આવત દોર વે. બાંકે૦ ૨
નભુસખીકે નટવર નટ નાગર, તેરી નેનો હે બુલમી ભેરવે. બાંકે૦ ૩

રેખતા—રાગ કાફી.

નંદકે લલાને ડારા, નેનુદા નિઝારા વે. ટેક.
તાથે મેં દિવાની ભઈ, સુધ સળ ભલ ગઈ;
કહા કહું તોહિ દઈ, તનકા તબારા વે. નંદકે૦ ૧
ઉજક રહત નેન, બીના દેજે નહીં ચેન;
સેનમેં સમુજ લીયા, ભેળન ધબારા વે. નંદકે૦ ૨
નભુસખી નંધ બાત, કહિ કહિ મુસકાત;
હરજને લીયા હાથ, ગુલકા હબારા વે. નંદકે૦

રેખતા—રાગ કાફી.

મન હર લીયા મેરા, બાંકે નેના વારેને. ટેક.
ભૂકુટી કરી કમાન, તીરછે નેનુદે બાન;
મન અગ મારા વાકે, અજળ અસારેને. મન૦ ૧

અપલ અલાઈ ચોટ, કર લઈ લોટપોટ;
 ચોટહુ ન લેન દઈ, નંદકે દુલારેને. મન૦ ૨
 નભુસખી લખ ગઈ, લાલચું લગન લઈ;
 નઈ ગેંદ લઈ કર, પ્રીતમ પીયારેને. મન૦ ૩

હોરી.

છીયે જીન છતિયાં, છયલવા મેરી જાન; છીયે૦ ટેક.
 કસ નાહિ છાંડે હીટાઇ લંચુરવા, છીયે૦
 ટુટો હારવા ખીખર ગયે મોતી, સઘરી ગોકુલકી ગયલવા;
 મેરી જાન, કસ નહીં૦, છીયે૦ ૧
 નભુસખીકો પ્રભુ નંદકે દાગનમેં, મદ મસ્તાન બહીલવા;
 મેરી જાન, કસ નહીં૦, છીયે૦ ૨

હોરી-રાગ ભેરવી.

માન કહ્યો મત છેડો કનૈયા, પ્રિય મોપે બદલામી ધરેગો;
 કેસર કેસુ ચૌવા ચંદન, અગર અળીર ગુલાલે ભરેગો. માન૦ ૧
 તાલ પખાવ જાંઝ ડફ બાજે, તાન માન ગુલતાન કરેગો;
 એસી હોંસ બસે મન તોડું, જીનકે બાજે નિસાન ધરેગો. માન૦ ૨
 સો બલ છલ મચાય કે ઘુઘર, ધસમસકે તેરે કર પકરેગો;
 નારી બનાય નચાય નભુસખી, લે પ્રગુવા શિર તારી પરેગો. માન૦ ૩

હોરી-રાગ ભેરવી.

આજ બને આજ બને, રંગ કીચ ખીરજમેં;
 વાતે કોઈ ડરો મત દૈઓ;
 ડારો અળીલ ગુલાલ સખીરી, કેસે રંગકી ફાર ઉડૈઓ. આજ૦ ૧
 ધસકે ઘરમેં ધુમ મચાયે કરી, પકર લઈ પ્રીતમકી જૈઓ. આજ૦ ૨
 આન ખીધી સમારીકે નારી, બનીઅ નચૈઓ પરાવટી દૈઓ. આજ૦ ૩
 નભુસખી કર પદલવ અટકાવતી, પાસ લલિતાકી ગઈ પૈઓ. આજ૦ ૪

ખંડિતા નાયકા વિષે.-કવિત્ત.

ચુંદરી કિંવાર ખોલ, કોન હે અંધેરેમે,
ગોરી મેં શુપાલ, ઢોર છોરનેકે પ્રાતમે;
ખ્યારિ મેં પિતાંબર, સો મૂલમું લિયોહે કાલ,
ખિનતા મેં ખનમારી, ગજસ હે હાતમે;
હેલી મેં હરિ, રઘુનાથ યુદ્ધ કરો સાહે,
સ્વામા ધનસ્વામ, જય ખસો ખરસાતમે;
ખ્યારી તેરો પ્રાન, કહિ થક્યો છક્યો પ્રેમહુતે,
નભુ નંદલાલાકું, હઠાયે એધ ખાતમે. ૧

ખંડિતા નાયકા વિષે.-કવિત્ત.

આજ આયે કેસે, અનોખેસે લગત ખાલ,
ખ્યાલ રેન જાગેતે, નેનરંગ રાતે હે;
ઠરત ના ચરન ધરત, ડગત નાહ ચિત્ત ઠોર,
એર સુનો તાન ગાન, ચુક ચુક ખાતે હે;
સાચી નિસાની સો, જુઠી કરનેકે કાજ,
લાજકે જહાજ હોય, સોગન સો ખાતે હે;
એસી હોત નીત નીત, કેતી કહે દાનત સુત,
નાહી નાહી કહત તિહાં, રોજ રોજ જાતે હે. ૨

કવિત્ત.

નેનકે ખાન લગે તનમે, ખદનામીકે ખીજ મેં જોઈ ચુકીરી,
ઉસ નંદલાલા સંગ પ્રીત લગી, જંદગાનીસે હાથ મેં ધોઈ ચુકીરી;
ધરખાર તજે કુલ લાજ તજી, માય ખાપકે નામ ડગોઈ ચુકીરી,
અખ લાખ કશેર કહો સખીરી, જેસી હોનેકીથી સો તો હોઈ ચુકીરી.

હુનુમાન વિષે.-કવિત્ત.

ખજરંગ ખલવંત સહ સંત ચુનવંત,
જયમંત કર કંત હુનુમંત હુખ હરતા;

શુરજીધર ગદા કર સદા સુખ સામ રટ,
શૂર ભટ કાલ હટ પાય પરતા;
હાક હુંકાર સરદાર તું સાર કર,
બહાર સંસાર જન ધ્યાન ધરતા;
દીવ્ય હનુદેવ નિત સેવ કર કહે નભુ,
સાહે તું સાહે અરિ ચંત ડરતા.

૧

સરસ્વતી વિષે.-(છંદ).

હાહો.

શ્રી પંકજસુત તા સુતા, પ્રગટ પ્રતાપ અનાદિ;
તા પ્રસાદતે ઉચરત, અજ ભવ રૂશિ વ્યાસાદિ.

૧

છંદ-ત્રીભંગી.

સરસ્વતી સુખ દાતા, નિજજન ત્રાતા,
જગ ણિખ્યાતા, શીશ ધની;
હરની દુખ દંદા, કહું આનંદા,
ખાની ખરદા, એદ લની;
ગતિ અગમ અગોચર, સેવે સુરીનર,
ગાંધિવ કીનર, શેશ દની;
નભુ રસન ખાસ કર, દાસ લની ખર,
ખરન રુચિર ધર, છંદ મની.

૨

ગણપતિ વિષે.-(છંદ).

દાહો.

ગિરિવતન મન થસહુ મમ, સુધિ ભુધિ પુત્ર સમેત;
ણિધન હરન મંગલ કરન, પ્રથમ નામ તવ લેત.

૧

ખંભાચી શુનકલી કુંકુભી, કહિ ગાયકને ગોરી;
 એ ચાતુ અતુ ઇસંત રાગની, ઇસંતમે માલકોસકી ગોરી. ૮
 રામકલી પટમંજ જેલાવર, લલિત દેસાળી જોલ;
 શ્રીખમ રુતુમે પતિ પાંચકો, જાનો રાગ હિડોલ. ૯
 કેદારી કરનાટી દેસી, કૌમોદી નટ નેહ;
 શરદ રુતુ દીપકકી ઘરુની, પંચ રાગની એહ. ૧૦
 ઇસંત માલવી માલશ્રી, ધન્યાશ્રી આસા સોય;
 શ્રીપત્નિ એ પાંચ મીલિકે, જૂળા રુતુમે હોય. ૧૧
 શુજરિયાં ભુપાલ મહારી, દેસકારી કલ્યાન;
 એ પાંચ નાર મહાર સદન, સો કરે હેમંતે જાન. ૧૨

સુરના સ્થાન

દોહા.

નાલ ઉદર ઉતુ શ્રીવ કંઠમે, તાલુ નાસિકા આધ;
 ખર્જ રીખલ ગંધાર મધ્યમ, પુનિ પંચમ ધૈવત નિખાદ. ૧૩
 ખર્જ તીન અતુ એક મધ્ય પુનિ, ટીપ તીન પહિચાન;
 એક ગ્રામમે સુર સાત નભુ કહિ, એસે એકખીસહિ સુરજાન. ૧૪

ધતિ રાગ ધીવે.

સેતરંજ વિષે.

છાપય.

શાહ સચીવ યુગ જાંટ, વામ દાયે તસ ધરિયે;
 તુરી નાગ દોહુ પાસ, આઠ આસન ધમિ ભરિયે;
 ખ્યાદાં આગે આઠ, ધરત સંકા નહિં કરિયે;
 જેહિ ધર જાકો માર, જોર તાકો ઉચરિયે;
 અઢાઈ ધર ઘોડા ચલે, નાગ પાટ પટ ઠેલીયે;
 તિરછા જાંટ ચલે નભુ, સીખ કવિત કર જેલિયે. ૧
 શાહ જળર ધર આક, જહાં ખાલી તહાં ધાવે;
 ખ્યાદાં તિરછાં લડે, ચલે સન્મુખ ફિર નાવે;
 શાહપાંસ જજ દોઈ, માર ખ્યાદે ઢિગ આવે;
 આગે ધર દો જાંટ, ચતર ચહ કોટ યનાવે;

શાહ સામને માર ગિય, મોરાં ગિન જોરાં રહે;
ઉઠત શેહે લાગે નહુ, શેહે ઉઠત તામું કહે. ૨

દોહા.

શેહે લગત નહિ તહાં દુરિ, સાહ ચલે ઘર તીન;
ચલે એક ઘર ફિર નહુ, બુધબલ રમે પ્રણીન. ૩

જોગણી વિષે.

છંદ-કુંડલિયા.

પરિવા નવમી પૂરવમેં, અગ્નિ તિન અગ્યાર;
પાંચ તેર દરજન બસે, નૈરુત દ્વાદશ ચાર;
નૈરુત દ્વાદશ ચાર, ચૌદ ખટ પચ્ચિમ જાનો;
વાળ્યે પંદર સાત, દોઢ દશ ઉત્તર ઠાનો;
આઠમ ચાર અમાસકું, જોગિની બસે ઇસાનમેં;
રજન કરની રિદ્દદા, ધરે નહુ નિત ધ્યાનમેં. ૧

ખીચડી વીષે.

કવિત.

સુંદર સવાદી, હોલાદી હરે છુધા પીર,
પરમ સુખ દેવે, લેવે દુખ પાવતેં ઘરી;
ળીચિત્ર બનાયે, મિલાય સરંજમ સળે,
હીંગ હલદ મેથી લાંન, રેખ લોંગડી જરી;
ખાયબેમે સુધીહુ, બનાયબેમે પચબેમે,
ખરચબેમે પુની, સળે પાકયેં તુંહિ બરી;
નહુ બલિહારી મે, તિહારી જાઉં ખારખાર,
સુસાફરડી મધ્યાં, ખુરખાન જમ્યે ખીચરી. ૧

મધમાખી વિષે.

કવિત.

કાહેતેં દુર દુર મીડત પાની?

પુન્ય કરો ધન સંચે કરો મત, પુન્યકી કીરતોહે જુગ જાની;
કરન કરચો ધન ખરચ બલી નૃપ, શાસ્ત્ર પૂરાન સળે પરમાની;

મે મધુહુ કછુ ખાંચો ન જાચ્યો સો, યાહિતે જોરિજોરિ પછતાની;
લોજ પ્રતિ કાલિદાસ કહે નભુ, યાહિતે દુર દુર મીકત પાની. ૧

છંદના નામ વિષે.

કવિત્ત.

ઉક્તાત્યુક્તા મધ્ય અડુ, પ્રતિષ્ઠાસુ પુરવિકા,
ગાયત્રી ઉબીક અનુષ્ટુપ, અડુ બૃહતી હે;
દશ પંક્તી રૂદ્ર ત્રિષ્ટુપ, જગતિ અતિજગતિહિ,
શકવરીતિ પુરવા સો, ધ્રુવી લ્પટી ધૃતિ હે;
અતિધ્રુવિ કૃતિ વીંશ, પ્રકૃતિ રાકૃતિ પર,
વિકૃતિ સંકૃતિ અડુ, અતિકૃતિ ઉતકૃતિ હે;
અનુક્રમે એક આદિ, છળ્ણીસ છદોકે નામ,
રત્નાકરે સાળી નભુ, કહે જેસી મતિ હે.

જળરા ન કરે તે સાઈ, તે વીષે.

મયદાનવ કરી કપટ હન્યો હરિ, જયદ્રથ ઝીતો જંગા;
અગ્નિ સુભાસુભ સળકું જારે, મેન રહ્યો ગિન અંગા;
કોધિ દુરવાસા સમ નાહી, કૃષ્ણ રૂચ્યો રસરંગા;
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અંગા. ૧
રૂશી પરાશર જોવટ કંન્યા, કિન ગંગામે સંગા;
નારદ મુની સત્યકે સીધુ, સહજ ઉચારે વ્યંગા;
નીચ પાની ગંગામે મીલહિ, સો બહે જાવે ગંગા;
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અંગા. ૨
અંગ વિભુતી શિશ જટામે, સદા ધિરાજે ગંગા;
હોય દિગંજર બનમે ડોલે, પારવતી અરધંગા;
સળે દેવ તો શિશ પૂજાવે, શિવ પૂજાવે લિંગા;
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અંગા. ૩

ગરીબી વિષે.

કવિત્ત.

સમય નાહું નીકો, પક્ષ નાહું શિર સમ્રથકી,
ન્યાતમે ન માને, અન ચિતઈ તરતીળી હે;

ખોલહુ ન શકે ડર, સામ્રથકે હીન તાયે,
 દીન દીન કહે સખે, એસી તરતીળી હે;
 સો ડરે હરિતે ના, ડરે જાહું નાના મદ,
 માનુ કોઈ માનુજને, પીનીહુ શરીળી હે;
 તાતેપર કહે નભુ, સંતહું સયાને કોઈ,
 યાહિ જુગ નીક અતિ, ગ્યાનકી ગરીળી હે.

૧

કુંડલિયો.

મન નિરમલ સાચો બદે, નાહુ કરે કહુ ખેર;
 છમા સીલતા શરમ યુત, સો ગરીબ લવકેર;
 સો ગરીબ લવકેર, હેરકે હરખે ગ્યાતા;
 ભાવ સહિત સનમાન, સખે જુત પાવે સાતા;
 કહે નભુ યહુ ભાંતિ, ગરીબ ન કરીહે છલબલ;
 નાહિ કરે કહુ ખેર, બદે સાચા મન નિરમલ.

૨

સ્થાણા તથા મુરખ વિષે.—કવિત્ત.

સુન હો સયાને લોગ, બોધ નહીં હે અયાનેહું,
 તદ્દપિ જો કહેવે તો, સુને મુખ મોરિકે;
 સ્યાનેહું કહેતેમે, સત્વર સજ હોય સુને,
 માનેકો જવાળ દેવે, દોહુ કર જોરિકે;
 શુંચિયું સિત કટે, નહીં કહે સુધરી કપિ,
 રહો કહું કરી છાંય, દેખ નીકો ઠોરકે;
 કહે નભુ સુની કપી, કુદકે જબુમ્યો જાય,
 અપટયું સુધરીકો, બયા ડારો તોરકે.

૧

મેહેતા વિષે.—છંદ કુંડલિયો.

મેહેતા મારે મોત બિન, કલમતાણી તરવાર;
 બિન તેજે ઘાયલ કરે, દેખે સખ સંસાર;
 દેખે સખ સંસાર, કલમકા ટોલા દેવે;
 જહામૂલસે જાય, સાહેળી સારી લેવે;
 કહે નભુ ગુનબન, ઘણી જાણ શિરપર રહેતા;
 કલમતાણી તલવાર, મોહોત બિન મારે મેહેતા.

૧

નવસીંદા વિષે.-છંદ કુંડલિયો.

નવસીંદા નર હુનરી, સરે અકલમે શેર;
મારે બરછી કલમકી, લેવે ગુનસું ઘેર;
લેવે ગુનસું ઘેર, લેહર બુદ્ધિકી ઉઠે;
તુઠે કરદે રાવ, રંક કર દેવે રૂઠે;
કહે નભુ ગુનજાન, મુલક મેદાન પ્રીરંદા;
સરે અકલમે શેર, હુનરી નર નવસીંદા.

૧

કલમ વિષે.-છંદ કુંડલિયો.

મારે બરછી કલમકી, લગે કોશ હબાર;
દુનિયાં ધા દેજો નહીં, બડા કલમકા માર;
બડા કલમકા માર, રૂદેકા ધાવ ન રૂઝે;
અકલકે મેદાન, ઢાલ કાગદસેં બુઝે;
કહે નભુ ગુન જાન, ઇતુસેં સળહી હારે;
લગે કોશ હબાર, કલમકી બરછી મારે.

૧

શ્રેષ્ઠ વિષે.-કવિત્ત.

પંચ મહાભૂત માંહિં, પશુઆદિ પ્રાની શ્રેષ્ઠ,
તાહિતેં અધિક શુક, આદિ બુદ્ધિ જીવનં;
તાહિતેં મનુશ શ્રેષ્ઠ, મનુશતેં દ્રીજ જાતિ,
દ્રીજતેં અધિક જાકું, બિદ્યાકો અધ્યયનં;
વિદ્યાવાનહુંતેં શ્રેષ્ઠ, કૃત બુદ્ધિ હોવે જાકી,
તાતેં ઉતકૃષ્ટ ખ્યાસ, આદિ કરે કવનં;
કવન કરત નભુ, તાતેં પ્રહ્લાવાદિ શ્રેષ્ઠ;
ગરૂડપૂરાને સાળી, સુન્યો હમ શ્રવનં.

૧

મુક્ત વિષે.-કવિત્ત.

ત્યાગી જીવનમુક્ત સો તો, ખ્યાસમુત લોગી કૃષ્ક,
રાગીહિ જનક મુક્ત, કોધી દુરબાસા હે;
સાંત જડભરત હે, નારી દેવહુતી મુક્ત,
સતમી લોભિકામાંહિ, દેજો જાકા બાસા હે;

ખસીટ કરમકાંડી, સોપિ જીવનમુક્ત લયે,
લોમસ તપસ્વી મુક્ત, કીર્તિત ન આસા હે;
ત્યાગી ભોગી રાગી કોધી, સાંત દીન કમ તપ,
નભુ નહિ બાધ એ તો, તનકા તમાસા હે.

૧

કરપણ્ણવી.

છંદ-છંપય.

કમલ ખડગ નખ ગગન, છત્ર ચીપટી ટંકારન;
અપટ ઠાક ઠાકોર, ઢોલપર ડંકા મારન;
તાલ થાલ ધનુ દાન, પ્રણા પુની પાંઉં પસારત;
છોણાકેરે કાજ, આંગુરી તીન અસારત;
બાચક મુઠી ભેર રજ, લીંબુ અરુ વેઠા ગને;
શંખ હાર પુની આરસી, કવિ નભુ કરપણ્ણવી લને.

૧

નેત્રપણ્ણવી.

છંદ-છંપય.

કચ્છર દચ્છન કહું, ઝ અચ્છર બામે જાનો;
દચ્છર નભસું દયો, મહી ચંકારહી માનો;
આંક વજન લે આઠ, પલક ગિનતિસું પરજો;
લવાં માત્રકો લેદ, એક નભ કાનો નિરજો;
દે બ્રહ્મટી નીચી લલુ, સુંન્ય સેનકર જાનહી;
અજ્ઞા ઉરધ અસારતે, નભુ નેત્રપણ્ણવી કહી.

૧

સ્વરોદય વીધે.

સૂર્ય નાડી-છંદ-છંપય.

નાડી દચ્છન લાતુ, રવિ શની મંગલ કહિયે;
અંક વિસમ વદિ અધો, પીઠ પૂર્વોત્તર લહિયે;
ઉંધ મિથુન અરુ સ્નાન, અસન વાહન અરુ સાધન;
ખીચા રૂન લે દેત, ગૈરી જીજ ભૂત ઉતારન;
તોલા મેષ કરક મકર હે, ચાર લક્ષ ચર સૂરમે;
સ્વર ચીને સો સુધર નર, નભુ નિસદિન રટ ઉરમે;

૧

ચંદ્ર નાડી.

ખીધુ નાડી સ્વર ગાય, સોમ ગુરુ બુધ બ્રહ્મ સમ હે;
 શુકલ ઊર્ધ્વ સન્મુખ, ચામ દિસિ પુનિ પશ્ચિમ હે;
 દાન તીરથ ગુરુ ખ્યાહ, ગસન ભુખન પ્રવેશન ગ્રહકું;
 ગુફા જગ્ય કેસી રાજ, કાજ નાડી થીર સ્વરકું;
 કુંભ સીંહ મળ વૃશ્ચિકહીં, ચંદ્રજોગ સુભ જાનીયે;
 જલ પૃથિવ દો તત્ત્વ તસ, નભુ નિશ્ચે કરી માનીયે.

૨

બુધસાગર માના.

વિવક્ષણ વિષે.-કવિત્ત.

ચારહી બેદકો લેદ લહે ગુરુ, ચૌદ બિદાગુન જાનત હે;
 બેનમે માધુરતાઈ બસે, સળ માતુજકે મન માનત હે;
 ધનકો રીયુ કોઈ નહિં જુગમે, મત મુરખ સંગ ન તાનત હે;
 ગુનજાન નભુ નૃપ એ નરકું, જોહો બુદ્ધ બિચિત્ર જાજાનત હે. ૧

શિક્ષા વિષે.-કવિત્ત.

કરિએ નહિં સંગ કુમાનસકી, બરિએ નહિં ખાત બરે સુખતે;
 લરિએ નહિં આપ સમાન બિના, હરિએ નહિં શિશ પરે દુખતે.
 ધરિએ નહિં કાન કહિં પરકી, હરિએ નહિં ધન બુરિ રૂખતે;
 ગુન જાન નભુ કહે ભૂપતસું, કરિએ નહિં ગર્વ બડે સુખતે. ૧

ધર્મ બુદ્ધ વિષે.

સોરઠો.

નરધાસંગ સતાર, દામી વે કેસેં લરે;
 તતછન તુટે તાર, નૃપત કહે કૂટે નૃધાં.

૧

^૧ આ બુધસાગર ગ્રંથ, બધો-આખો ન મળ્યો.-માત્ર આટલો કવિનજ મળી શક્યાં. એ ગ્રંથમાં નીતિનો વીધય છે, ને પોતાના સ્નેહી. રાવનરામ નીમિત્તે કર્યો છે

કવિત્ત.

ગાયક ગાનકલાસું લરે પુનિ, સાયકસું લરવો ધરિ સાયક;
નાયક નાયકી ધર્મત ગ્રંથમે, ચૌં રસયુદ્ધ કરે ધરલાયક.
ગાયક ગ્રીષ્મ લરે પરમાનિક, ચીનત બેદ અત્રુ ચીર નાયક;
યા બીધિ ધર્મકો યુદ્ધ નભુ નૃપ, અધ્રમ દોઉનકું દુષ્ણદાયક. ૨
ધતિ બુધ સાગરે.

સિંહાવલોકિ અલંકાર-કવિત્ત.

મનકી બતિયાં મનરંજનકી, ઝનકી ઝનકાર શરાસનકી,
સનકી સન સુંદર રાગનકી, ગનકી કહા બાત કહું છનકી;
છનકી જળ આગ ઉદે તનકી, તનકી કટિ કેહરિ રાવનકી,
વનકી છળી દેખ નભુ ઠનકી, ઠનકી જળ બેહ જગી મનકી. ૧

અંતરલાપિકા અલંકાર-આધક્ષરી.

છંદ-છરપય.

મહત માન મન ચહત, બુધ લેખો ચાહત ધન.
ચોગી ચીતમે ચહાય, જાય તપસા કરિખો વન;
બીપ્ર લેન ચહે દાન, કૃશી ચહ કળ ધરખે ધન.
કંન્યા પ્રન ચહે તરુન, નૃપતિ ચાહત રૂચિ વાહન;
પ્રત્યેકાક્ષર સળ ચહે, તનધર સુખદ સળ પ્રાનકું.
નભુ સળ પદ ન ધરજત કોઉ, માધવ દાધ પ્રયાનકું;

માન પ્રન વન જન
ધન-વરસાદ
પ્રન-પરણું.
યાન-વાહન.
આધક્ષર ને
લેવો પદના
અક્ષર લેતાં 'માધવ'
ન દાધ પ્રયાન' ને
વાક્ય નીકળે છે.

અર્થ—માધવ જે વૈસાળ, ને દાધ જે તાપ, ને પ્રયાન જે ચાલવું—એટલે
આ તન ધરનાર, વૈસાળના તાપમાં ચાલવું કોઇ ધરજવું નથી પાણુ, માન, ધન,
વન, દાન, ધન, પ્રન ને યાન; એહેને સરવે ચાહે છે.

અંતરલાપિકા અલંકાર-મધ્યાક્ષરી.

છંદ-છંદપય.

જન પ્રાપ્ત કો^૧ ધામ, ધામ દ્વિગ કહા^૨ સોભાવત;
હોતાકો નિજ^૩ માંસ, મયન આતુર કહા^૪ આહત;
કહા^૫ મત્સરકો રૂપ, ભૂપ રીતુ વીટપ^૬ કહાવત;
પ્રજાહી નૃપતિ કહા^૭ કરત, દન્ધ પદવી કહા^૮ પાવત;
મધ્યાક્ષર પ્રશ્નોત્તરકો, યૌ અંતરલાપિક સજે;
અરથ યાહિ પદમે નભુ, કુંજળીહારીલાલ જે.

૧

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	ઉપલા	શં	પદોમાનો મં	ધ્યાક્ષર લેવાં.
૧	કાજળ	સીંચીર	વીહાર	અરીસ્યા	પાલાશ	પાલનં	પ્રજેશ	ઉપલા	શં	પદોમાનો મં	ધ્યાક્ષર લેવાં.

ચોટી અંધ.

અંતરલાપિકા તથા સિંહાવલોકન અલંકાર.

છંદ-છંદપય.

પ્રથમ કવન જુગ નામ, કવન સમતુલ્ય શબ્દકો;
લઘુ કરપલ્લવ કવન, કવન અનુસંધાન અલપ્ધકો;
કહા ધ્યાન અવકાશ, કહા મારે મદમાતા;
કો કીરતકો હેતુ, કવન દેલ હોત અદાતા;
વૃજપતિ કવન કહાય, કવન સુધરે સુખ સાતા;
કા માધવમે કઠિન, કહા સચિપતિ જગદાતા;
હીરા ચોટ કાકી સહે, સુરસુરી સ્નાનસે કા દહન;
સિંહાવલોકન નભુ ચવે, સમર સત ચિદા નંદ ધન.

૧

તસ	ચીટ	દાગી	નંદા	દનં	દાદ	નંદ	ઉપલા	શં	પદોના અક્ષે	સત	ચિદાનંદ ધન	નંદો નિકુળ
સત	તચી	ચીદા	દાનં	નંદ	દાદ	ધન	ઉપલા	શં	પદોના અક્ષે	સત	ચિદાનંદ ધન	નંદો નિકુળ

ખટ વિધાની.

વિધાનાલિસારિકા નાયકા.

છંદ-છંપય.

નાગ	જીવ	ધનુ	એત,	ળીંળ	દીપક	કેાકિલ	શુક;
સર્પ	ચંદ્ર	ધનુષ	મૃગ	ધલોહું	દીવો	કેાએલ	દાડેમ
નૌ	શરદહિ હરિ	કુલિન,	સુવન	ધૃત	અંબહિ	રકતુક;	
નવકુળ- માનો	શરદનો	રામનુ	કસ્તુરીઓ	વાડીનુ	ધીનો	આંખાપરની	રાતું
વાસુક	કુમાર	રન	તરુન,	પકવ	મંદીર	રત	ઉન્મત;
વાસુકી	આરોનો	શશુમાં	જીવાન	પાકું	મંદીરમાંનો	વસંતની	ફાટેહું
અત્વચ	પુરની	તમ	થલિત,	આલ	ત્રત	ચુગલ	તેજવત;
કાંચળી	પુનેમનો	કેાધે	સીંહલ	લીહું	તરતનો	જોહું	તેજવાળું.
વિનાનો		જાલેહું	દ્વીપનું				
ફની	મધ	અઠત	વિવંદ,	વેલી	વિનુધુમ્ર	ઉમગ	નવ;
ફેણ માડે-	મધરા-	ચઢાવેહું	ટાળાં વ-	વેલે વળ-	ધુમાડા	આનંદ	નહું
લી એવો	તનો		ખુદું	ગેહું	વિનાનો	ભરેલી	
લધુ	ઉડગન	શર	ત્રહીત,	ત્રળા	તીમિર	લવ	અખરવ;
નાનો	તારાએ	ખાણ	ભડકેહું	વરસાત-	અંધારાં-	ખાલતી	દાણો ગ-
	વાટેલો	પુરેહું		માંનું	માંનો.		રેલો નહીં એહું
કેશ	કપોલ	બ્રહ્મટી	દ્રીગન,	અધર	નાશા	સ્વર	દસન હે;
ચાટલો	કપાળ	ભમર	આંખ	હોટ	નાક	કંઠ	દાંત
નભુકે	પ્રભુપે	ચલિ	પ્રિયા,	ખટ	ખીધિ	અષ્ટ	પ્રભા કહે-૧.

દીપમાલિકાલંકાર.-કવિત્ત.

મરદ જ્યો મૂંછ જિન, ઘાંદર જ્યો પૂંછ જિન,
કામન જ્યો કૂચ જિન, રૂપ જિન કાયા હે;
પ્રીત જ્યો રીત જિન, રાજ જ્યો નિત જિન,
ઝઘરા જ્યો ઝીત જિન, તરુવર જિન છાંયાં હે;
કુળજા જ્યો કહાન જિન, મિજલસ જ્યો પાન જિન,
શુનિજન જ્યો ગાંન જિન, ગોવિંદ જિન ગાયા હે;
કિલ્લા જ્યો કેટ જિન, હસખો જ્યો હોઠ જિન,
ગોકુલ જ્યો ગોઠ જિન, આપુ જિન માયા હે.

૧

કહાંના જ્યો ઝેનિ જિન, કવિતા જ્યો કહેની જિન,
લકતન જ્યો રહેની જિન, હંસા જિન કાયા હે;
દોલત જ્યો દાન જિન, મિલવો જ્યો માન જિન,
માનવ જ્યો સાન જિન, ગંગા જિન નહાયા હે;
નાગર જ્યો રૂપ જિન, રૈયત જ્યો ભૂપ જિન,
સેવન જ્યો ધુપ જિન, તાલ જિન ગાયા હે;
સૂરા જ્યો હિંમત જિન, હિરા જ્યો કિંમત જિન,
ગોકુલ જ્યો ગંમત જિન, આપુ જિન માયા હે.

૨

ઘાંદર જ્યો સૂર જિન, લોજન જ્યો ફૂર જિન,
ગ્યાન જ્યો ગુર જિન, હાથી જિન સેના હે;
ગામ જ્યો સામ જિન, ગવન જ્યો કામ જિન,
સમરન જ્યો રામ જિન, દામ જિન દેના હે;
દાતા જ્યો ધન જિન, મિલવો જ્યો મન જિન,
તપ જ્યો વન જિન, મુક્તિ જિન લેના હે;
કૂપ જ્યો વારિ જિન, શેજ જ્યો નારિ જિન,
ળીરી જ્યો સુપારિ જિન, કીકી જિન નેના હે.

૩

લોજન અલૂનો જ્યું, સહુનો સઠ નારિનસું,
કરી જિન સેન જેસે, નાક જિન નારિ હે;
પોહોપ સુગંધ જિનુ, બંધ જિન બેલ પુનિ,
રોસ જિન તોરી જેસે, બૂચ જિન ડારી હે;
પચ્છ જિન ખગ જેસે, લચ્છિ જિન દાતા સુનો,
ઉધો ધિધાતા કહા, ચિત્તમે બિચારી હે;

કહિયો જા કાનનસે, નીકી ખીજ કહિ નહુ,
ફીકીસી લગે ખીરી, ખરજી સુપારી હે.

૪

કવિ વિષે.

દોહો.

ભૂપ કખીકું લઘુ ગીને, કખી ગીને લઘુ ભૂપ;
જેસેં ગિરિવરકે ચદે, અરધ ઉરધ સમરૂપ.

૧

કવિત.

તેરે ઘારે હાથી તો, હમારે છંદ જાતી હે,
તેરે ખ્યાદે લાયક તો, હમારે દોહા સાજ હે;
તેરે વ્યૂહ રચન તો, હમારે ધરન કેહેખેકી,
તેરે જુદાં ઝીતખો તો, હમારે સભા કાજ હે;
તેરે દ્રવ્ય લંકાર તો, હમારે હે અંથ અપાર,
તેરે જાન હુંદલી તો, હમારે નાદકો અવાજ હે;
તું હે ભૂમિ ઇશ્વર નહુ, કવિ સો હે કાવ્ય ઇશ્વર,
તું ખંકા મહારાજ તો, મેં ખંકે કવિરાજ હે.

૧

નર્મદાશંકર કવિ વિષે.-છંદ છપ્પય.

નીતિ નિયુન નૃપ ધરમ, ખરમ ખીદિત ખીખેક રત;
મન તરંગ રુચિ રચિત, સુ ચિત હિત ક્રત ન ટેક મત;
કાવ્ય સાંગ સર્વાંગ, ગણિત અતિ શુદ્ધ બુદ્ધ વત;
અર્થ પ્રગટ પરસિદ્ધ, રીદિ જામિ હસ્તામલ વત;
નહુ નીરખી હસી હરખી કહે, નિત નૌતન રચના નવી;
કૃતિ નીયુન કવિરાજપદ, નર્મદાશંકર કવી.

૧

ચોટીઅંધ-અંતરલાયિકા ચાલંકાર.

છંદ-છપ્પય.

દેવે રેની કહા. નીંદકો કોહે સમતા;
ભગવતપ્રીય સો કહા, તાસ ઉર કયોલું રમતા;
નૃપતિ દ્વાર કહા ભરત, કહા શિશુ હંકું લહિયે;
શબ્દ અંધન કો કરત, પીક નિષ્ઠ કહા લગ કહિયે;

પ્રશ્નોત્તર કવિત્ત રચન, ચોટીબંધ નભુ ચવી;
અર્થ યાહિ પદમે લીખ્યો, નર્મદાશંકર કવિ.

૧

૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ |

દોહા.

હરદેહા સહ નામ કવિ, ધીનય કરહું કર જોરી;
સહ ગૌરી સર્વસતા, લહો નીમ્રતા મોરી.

૧

અર્થ—હે નર્મદાશંકર કવિરાજ, સૌ. ગ્રહિગૌરી સહવર્તમાન તમને મારા
નતમ્રતાપૂર્વક પ્રણામ.

મદના અંકુશ વિષે.—દોહા.

મેહેરી અંકુશ મરદકા, સારા મુલુક મજૂર;
બગેકે મુખ ચૂરમા, ઉઘેકે મુખ ધૂર.
મરદ નરદમેં ગરદ હે, હરદમ રહે હજૂર;
બઢે સિકંદર સાહેબી, મેહેરી ગીને મજૂર.

૧

૨

પ્રીતિ વિષે.—દોહા.

મધુ પતંગ ઇલ એન ગ્રખ, વિસ્મેકાંગી પ્રીત;
નિરખીકે રસળસ જુગલ, સમ પ્રીતિકી રીત.

૧

સોરઠો.

અલિ ગજ મીન કુરંગ, પ્રાન દેતહે પ્રીતમું;
જરત દીપકે સંગ, સાચી પ્રીત પતંગકી

૧

કાલજ્ઞાન વિષે.—દોહા.

પાશ્વિમ ખંડે માસ તિન, દરિછન ખટબુ લહીન;
પૂરણ એક જાળાનિયે, ઉત્તર દેબુ કહીન.
મધ્ય ખંડે દીન દસ, ધુમર લયે દિન એક;
મરન સંખ્યા યો બાનિયે, દેખિ જલ લાતુ ખિળેક.

૧

૨

ઐદ વીધા વિષે.

છંદ-ગીત.

પરખણ સઘલી વાતરી, પંચ કરે પરમાણુ;
 સુરતા રાખી સાંભળો, ઐદ વીધા ગુણુનાણુ;
 જાણુ ઐદ વીધારા ગુણુરી, ભાષું તણારા ભારે ભેદ;
 બ્રહ્મજ્ઞાન^૧ રસાયણુ^૨ ખીણ, ત્રીણ રાગ^૩ ને ચોથી વેદ^૪;
 પાંચમી જ્યોતિષ^૫ વ્યાકરણુ^૬ છઠ્ઠી, સાતમી શસ્ત્ર^૭ તરે જળ^૮ આહ;
 નવમી લેખકચીત્ર^૯ અનોપમ, લહો દશમે કોકનો^{૧૦} ઠાક;
 એકાદશમે વાહન^{૧૧} વીધા, દ્વાદશ નટ તે નૃત્ય^{૧૨} વખાણુ;
 ઘોષ^{૧૩} તેર ને ઐદમી તરફર,^{૧૪} નહુ એ ઐદ વિદ્યા ગુણુનાણુ. ૧

विभाग ३ जे.

संस्कृत, हिंदुस्तानी ने संस्कृत भीश्र, गुजराती गद्य
अने चीनकाव्य.

श्री परमगुरु स्तोत्र.

शिखरीणी वृत्त.

नमस्ते कैवल्यं निरमयनिराकारमभयं,
सदा शुद्धः सांतं चिन्मय चिदाकासमयिकं;
अखंडमद्वैतमधिपति महावाक्य गदितं,
रसै रुद्रै छिन्ना यमनसमल्लागः शिखरिणी.

वंशस्थ वृत्त.

प्रभादयं गुरुदेवरूपये, कृपामयं ईष्टमनादि सिद्धयं;
परात्परं विश्वमभित्रमव्ययं जतौतु वंशस्थमुदिरितंजरौ.

उपेद्रवज्रा वृत्त.

गुरुं परं ब्रह्म प्रकाशसारं, नमामि ते नाममनंतवीथं;
अनंतवीर्याय नमोनमस्ते, उपेद्रवज्रा जतजास्त तोगौ.

मालिनी वृत्त.

गुरुपदकमलिनं भक्तियुक्तो नितस्थं,
भवति तिमिरनासं भव्यता भानुजोती;
क्वचिदपि कल्पेनो मुह्यते तस्य मत्तं,
ननमममयुतेन मालिनी भोगिलोके.

पुष्पिताग्रा वृत्त.

प्रमुदित हृदये पदारविदं,
 त्यजति मनोद्भवां लोभश्च मोहकोथान्;
 सुखयतु सकलो भवार्णवाय;
 पुनरपि नो मरणं च जन्म मृत्वा;
 त्वदपि न भजितं विमृष्ट चित्तो,
 कचिदपितान्करुणेन किञ्चीदस्ती;
 अयुजिन युग रेफतो यकारो,
 युजि च न जौ जरगाश्च पुष्पिताग्रा. ९

विद्युन्माला वृत्त.

आद्यानाद्यं शुद्धं शांतं, व्यक्ताव्यक्तं मायाकांतं;
 शब्दातीतं विश्वाधीशं, मोमो गोगो विद्युन्माला. ६

इंद्रवज्रा वृत्त.

सामग्र विश्वौ परिपालनाय, संहाररूपं जगदुद्भवाय;
 विश्वात्मनानंत नमो नमस्ते, सार्हीन्द्रवज्रा यदितौ जगौगः. ७

स्वागता वृत्त.

मोक्षदा शरण आगत तस्य, कापि ह्युच्चरित यो गुरु शब्दं;
 नात्र संशय पराभवरिष्टयः, स्वागतेति रन भाद्गुरु युग्मं. ८

श्येनिका वृत्त.

पाहिमां परापरः सदाशिवो, देहि मे पदाब्ज भक्ति मुखदा;
 कारणं क्रिया त्वमेव मिश्वरं, श्येनिका रजौरलौ गुरुर्य. ९

जलौघत वृत्त.

जयं जय जयं जटाधर हरं, सदा मुखनीधं मुधाकर धरं;
 मुरामुरगणा पदाब्ज नमितं, रसै जसजसा जलौघत गति. १०

भुजंगप्रयात वृत्त.

निजानंद निर्वाण निर्मोह नित्यं, निराकार साकार परम पुनीतं;
चिदाकाश माकाश वंदामभिष्टं, भुजंगप्रयातं भवेद्यै श्रुतुभिः. ११

विबुधवंदीता वृत्त.

सुरपति नरा, यक्ष किन्नरा; अहिपति समं, वाग गांधवा;
पदसरोरुह, मीच्छितं तवा; विबुधवंदिता, नोररौ लगौ. १२

अनुष्टुप् छंद.

एतत्स्तोत्रं पठेन्नित्यं, सर्व कामार्थ सिद्धिदा;
सर्व दुःख प्रणश्यति, भोग मोक्ष प्रदायकं. १३
दारुकं योशितास्तस्य, नृत्यं कुर्वती नाटकं;
तादृशं नभसासीनं, गदीताक्षर स्वेच्छया. १४

इति श्री परमगुरु स्तोत्रं, मेहेता अवटंकेन द्यानतरायात्मजेन नमु
विरचिताय स्माप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु शुभंभवतु ॥

द्वीअर्थी काव्य. (हिंदुस्तानी तथा संस्कृत भी.)

दोहा.

श्री सरस्वति प्रसादतै, सब जगको बिबहार;
उर धरिके नभू उचरे, द्वीअर्थ काव्य विचार. १

छप्पय.

मुक्तमाल सम गंग, लच्छि सम गौरि अंग अध;
कृष्णागरु सम नाग, बिंदु सम चंद्र माल मध;
पंछिराज सम वृषभ, बास वैकुण्ठ गीरि सम;
वरदा सम प्रतिपाल, हरि हर प्रत्यय प्रकृति भ्रम;

सम जानी समरन करे, नभूकुं अनुकंपा करो;
द्वे अरयी कविता रचन, धी प्रविष्ट जे उचरो.

२

आर्या.

शुद्धाद्वैत विचारे, सत्य विश्व न ब्रह्म मदानंद,
काव्येद द्वैतार्थ, नभूत पुनर सदा फलकंद.

३

गीति.

अपमान दे न मानः, दानं ददासी न कोपि सद्व्यास;
काव्येदं द्वैतार्थ, कृपण न दात नभु किंचित् मात्रं.

४

उपगीति.

मुग्धं नो चतुरो हं, शान्त्रजोहं न महदज्ञ;
काव्येदं द्वैतार्थ, को जानाति ननमिदं तजं.

५

आर्या गीति.

पद पग होत पयागं, जाके मन वच क्रम परउपकारोयं;
सहत दुसह तप वातं, काव्येदं द्वैतार्थ नभू जानोयं.

६

दोहा.

मनखाट्यो न मानिए, जेहि जागो दिन रेन;
मनखावाचा हे नहि, नभू खरे दिलेमेन.

७

कवित्त.

निकसे न पशु नर पंछी कहूं, डर मानत हे सब आनपको,
थल देखि रुचि बहिं वाय करे, न मके चलि सेन कोउ नृपको;
अधरेननदीन लहो रमिआ, अति वादतहे दल कंदरपको,
नभू जेठ अपाडकी सरभरता, लखिये यहं मंत्र सयानपको.
कंगन हे कर अंजन नेन न, सेनन मेन न देख जगे,
नेपुर पाय न बृवर वाजन, बेसर नाक न नेह पगे;
मूढ न आनन सुखर गान न, दोउ विचरे वन ठीक ठगे,
द्वैत अरथ नभू कविना कहर्ही, लाल लछी सम रूप लगे.

९

चंपकसो रंग अंग सोलही सहीत अति,
 आनंदको मध्य माहुर वसी रहो हे;
 सीतल संयोगिन सम आग हे वियोगिनकुं,
 चंचल अति बेग राजहंस सम लहो हे;
 देखत रुचि वादत उभंग गुनसागरकुं,
 रजनीको रत्न चित्त चातुरके चहो हे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्त नभू,
 चंद्र चंद्रमुखी दोउ सरभरता कहो हे. १०
 कोमल प्रफुल मंजु सरस हे पराग पत्री,
 रोलव रसपान करी प्रेमपास परी हे;
 दरसत दुखहरन पुनि, परसत सुख करनकाज,
 साज रस सिंगारको प्रवीन पानी धरीहे;
 कंठसु लगावत मनभावत मन मोहनके,
 पतिके वियोगतें तुशार त्रास डरीहे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्तनभू,
 कंज कंजमुखी दोउ सरभरता करीहे. ११

संकेया.

सासन ना दइहे लीख आज,
 बटाउही तीरथपथ गहोहे;
 नाव न हे नदिआं भरपूर सो,
 जोवनमे धनयो डनयोहे;
 ओर सुनो एक विप्रकी बात सो,
 पावकमे जरी प्रेत भयोहे;
 वास करो नभु या पूरमे,
 भानहु जान अवे अथयोहे. १२

इति पूरन.

અથ જ્ઞાન પ્રકરણ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શિષ્ય ઉવાચ-શિષ્ય સદ્ગુરુને પગે નમીને પ્રશ્ન કરે છે જે, હે મહારાજ !
આ અપાર સમુદ્ર જેવો સંસાર તેમાં વારંવાર અવતાર ધરવો ને
વારંવાર મરવું, એ કેમ મટે ?

ગુરુ ઉવાચ-સદ્ગુરુ કેહે છે, હે ભાઈ, એ જન્મ મરણ મટવાના ઘણા
ખીન્ન ઉપાયો કરે પણ તેથી મટે નહીં; આત્મજ્ઞાન સમજે તો
મટે; ખીન્ન કોટિ ઉપાયે મટે નહીં.

શિષ્ય-હે ગુરુ મહારાજ ! આત્મા તે શું ? ને તેનું જ્ઞાન તે કેમ થાય ?
ગુરુ-જો ભાઈ, આત્મા તે પરમેશ્વર, ને તે પરમેશ્વર નિર્ગુણ, નિર્વિકાર,
સચ્ચિદાનંદ, અખંડ, અવિનાશી ને સ્વપ્રકાશ છે.

શિષ્ય-એવા જે તમે પરમેશ્વર કહ્યા, તે ક્યાં હશે ને તેને કેમ ઓળખીએ ?
ગુરુ-અરે ભાઈ, તું વિચાર કરીને જો, કે જડ તે શું ને ચૈતન તે શું છે ?
શિષ્ય-મહારાજ, જે જાણે તે ચૈતન છે, ને ન જાણે તે જડ છે; એમ
હું જાણુ છઉં.

ગુરુ-જો ભાઈ ત્યારે, તારાં જે દેહ છે તે તને નથી જાણતો, ને તું તે
દેહને જાણે છે, જે મારો દેહ છે. ત્યારે તું દેહથી જુદો છે. ત્યારે
એમ છે - ત્યારે તું ચૈતન છે ને દેહ તે જડ છે; એમ નિશ્ચે કર.
વળી એમ અનુભવ કરીને જો કે, દેહ એ ઉંઘમાં પડેલો રેહ છે
ને તું સમણામાં ખીન્ન દેહથી નાના પ્રકારનું નાટક કરું છું, ને તારો
પડેલો દેહ છે તે દોડતો ચાલતો નથી. માટે તું નિશ્ચે એમ
જાણુ, કે હું દેહથી જુદો છું.

શિષ્ય-હે ગુરુ મહારાજ, હું દેહથી જુદો છું, એમ તો મેં જાણ્યું; પણ
પરમેશ્વર તે શું હશે ? તે હું જાણતો નથી.

ગુરુ-જો ભાઈ, ઉંઘમાં સ્થીર થઈ પડી રેહ છે, એવો જે આ દેખાય છે
તે તારો સ્થુળ દેહ, જેને તો જડ જાણ્યો છે, એ સુદ્ધાં ચાર દેહ
છે.-એક તો આ સ્થુળ દેહ, જે તો જડ જાણ્યો તે, ને એ જાનુ-
તમાં દેખાય છે ને અંનનો છે. ખીન્નો સૂક્ષ્મ દેહ સમણાનો, ને

चंपकसो रंग अंग सोलही सहीत अति,
 आनंदको मध्य माहुर बसी रहो हे;
 सीतल संयोगिन सम आग हे त्रियोगिनकुं,
 चंचल अति बेग राजहंस सम लहो हे;
 देखत रुचि बाढत उमंग गुनसागरकुं,
 रजनीको रत्न चित्त चातुरके चहो हे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्त नभू,
 चंद्र चंद्रमुखी दोउ सरभरता कहो हे. १०
 कोमल प्रफुल मंजु सरस हे पराग पत्री,
 रोलव रसपान करी प्रेमपास परी हे;
 दरसत दुखहरन पुनि, परसत सुख करनकाज,
 साज रस सिंगारको प्रवीन पानी धरीहे;
 कंठसु लगावत मनभावत मन मोहनके,
 पतिके त्रियोगते तुशार त्रास डरीहे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्तनभू,
 कंज कंजमुखी दोउ सरभरता करीहे. ११

सवैया.

सासन ना दइहे लीख आज,
 बटाउही तीरथपंथ गहोहे;
 नाव न हे नदिआं भरपूर सो,
 जोवनमे घनयौं डनयोहे;
 ओर सुनो एक विप्रकी बात सो,
 पावकमे जरी प्रेत भयोहे;
 बास करो नभु या पूरमे,
 भानहु जान अवे अथयोहे. १२

इति पूरन.

અથ જ્ઞાન પ્રકરણ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શિષ્ય ઉવાચ-શિષ્ય સદ્ગુરુને પગે નમીને પ્રશ્ન કરે છે જે, હે મહારાજ!
આ અપાર સમુદ્ર જેવો સંસાર તેમાં વારંવાર અવતાર ધરવો ને
વારંવાર મરવું, એ કેમ મટે?

ગુરુ ઉવાચ-સદ્ગુરુ કેહે છે, હે ભાઈ, એ જન્મ મરણ મટવાના ઘણા
ખીલ ઉપાયો કરે પણ તેથી મટે નહીં; આત્મજ્ઞાન સમજે તો
મટે; ખીલ કોટિ ઉપાયે મટે નહીં.

શિ૦-હે ગુરુ મહારાજ! આત્મા તે શું? ને તેનું જ્ઞાન તે કેમ થાયે?
ગુ૦-જો ભાઈ, આત્મા તે પરમેશ્વર, ને તે પરમેશ્વર નિર્ગુણ, નિવકાર,
સચ્ચિદાનંદ, અખંડ, અવિનાશી ને સ્વપ્રકાશ છે.

શિ૦-એવા જે તમે પરમેશ્વર કહ્યા, તે ક્યાં હશે ને તેને કેમ ઓળખિએ?
ગુ૦-અરે ભાઈ, તું વિચાર કરીને જો, કે જડ તે શું ને ચૈતન તે શું છે?
શિ૦-મહારાજ, જે જાણે તે ચૈતન છે, ને ન જાણે તે જડ છે; એમ
હું જાણુ છઉં.

ગુ૦-જો ભાઈ ત્યારે, તારો જે દેહ છે તે તને નથી જાણતો, ને તું તે
દેહને જાણે છે, જે મારો દેહ છે. ત્યારે તું દેહથી જુદો છે. ત્યારે
એમ છે ત્યારે તું ચૈતન છે ને દેહ તે જડ છે; એમ નિશ્ચે કર.
વળી એમ અનુભવ કરીને જો કે, દેહ એ ઉંઘમાં પડેલો રેહે છે
ને તું સમણામાં ખીલ દેહથી નાના પ્રકારનું નાટક કરું છું, ને તારો
પડેલો દેહ છે તે દોડતો ચાલતો નથી. માટે તું નિશ્ચે એમ
જાણ, કે હું દેહથી જુદો છું.

શિ૦-હે ગુરુ મહારાજ, હું દેહથી જુદો છું, એમ તો મે જાણ્યું; પણ
પરમેશ્વર તે શું હશે? તે હું જાણતો નથી.

ગુ૦-જો ભાઈ, ઉંઘમાં સ્થીર થઈ પડી રહે છે, એવો જે આ દેખાય છે
તે તારો સ્થુળ દેહ, જેને તો જડ જાણ્યો છે, એ સુદ્ધાં આર દેહ
છે.-એક તો આ સ્થુળ દેહ, જે તો જડ જાણ્યો તે, ને એ જગ-
તમાં દેખાય છે ને અંનનો છે. ખીલે સૂક્ષ્મ દેહ સમણાનો, ને

ત્રીજો કારણ દેહ સુપ્રસી એટલે ઉંઘનો, એનો અનુભવ એમ કર કે, મને એકજ ઉંઘે બહાણ વાયું, મેં કંઈ બાણ્યું નથી; એમ સવારે ઉઠીને કેહે છે, એ ત્રીજો દેહ; ને જ્ઞાન થયા પછી, હું આત્મા છું એમ કહીશ, તે ચોથો દેહબાણ. એ ચારે દેહનો પ્રકાશી ને બાણનારો તું ચૈતન્ય છું, ને તને કહ્યા જે ચારે દેહ તે જડ છે. ને તું ચૈતન્ય તે આત્મા કેહેતાં પરમેશ્વર છું, એમાં કાંઈજ સંદેહ નથી. કાંઈ કરેથી હું પરમેશ્વર થઈશ, એવું બાણતો નહીં. તું હતો પણ પરમેશ્વર, ને હાલ ભૂલથી હું ભવ છું, એમ કહું છું તે પણ તું પરમેશ્વર છે, ને જ્ઞાન સમજાયાથી હું પ્રજ્ઞા છું એમ કહીશ તો, તે પણ તું પરમેશ્વર જ છે.

શિ૦-મહારાજ, તમે કહ્યું જે તું પરમેશ્વર છે, પણ માંડે મન કેમ હા કેહે? કારણ કે, પરમેશ્વર તો સમર્થ છે, ને હું તો અસમર્થ છું; માટે મેં હા કેમ કેહેવાય?

ગુ૦-જો ભાઈ, ભવ, ઇશ્વર ને કૈવલ્ય; એ ત્રણનું એમ સમજવું છે જે, કૈવલ્યને વિષે કાંઈ કેહેવાનું જ નથી ને તે તું જ છે. ને ઇશ્વર તે, તારામાં જેટલું બળ તથા બુદ્ધિ છે તે, ને ભવ તે, જે નિર્બળ તથા બુદ્ધિથી, હું પરમેશ્વર નથી, એમ બાણ છે તે. ત્યારે ભવ પણ તું ને ઇશ્વર પણ તું, ને અજ્ઞાન ને માયા એ તને છે, ને કૈવલ્ય પણ તું જ છે. વળી ઇશ્વર એ નામ બળતું છે, જે જેથી બળિઓ તે ઇશ્વર ને જે જેથી નિર્બળ તે ભવ છે. માટે ભવ ઇશ્વરમાં કાંઈ ભેદ નથી, એ બેહુ અભેદ છે; એમ બાણ. ને સમજવાનું એમ છે કે, આ જગત, નામ, ગુણ ને રૂપ એ સર્વ એક ચૈતન્યમાં છે. દૃષ્ટાંત-કે જેમ, જળમાં લેહર, ઓઢા, પરપોટા ને ભમરા છે, એ જેમ જળનું રૂપ બોધને નામ પડ્યાં છે, પણ એ જળવિના બિનું કાંઈ નથી; આદે, મધ્યે ને અંતે કેવળ જળ જ છે. તેમ આ જગત એ જ પરમેશ્વર છે, ને તું કાંઈ જગતથી બાહાર નથી, માટે તું પણ પરમેશ્વર છે, એમ નિશ્ચે કર. એમ નિશ્ચે થશે એજ જ્ઞાન છે. એને બીજી કાંઈ ક્રિયા કરવાની નથી.

શિ૦-એ તમે કહ્યું તે તો ખરું, પણ કાંઈ શાસ્ત્રનું પ્રમાણ કહીને મને સમજાવો, કે તે કેમથી ના ન કહી શકાય.

ગુ૦-જો ભાઈ, એ જ્ઞાનના ચાર અનુબંધ છે તે કહું છું, તું સાંભળ. ૧ અધિકારી, ૨ સમંધ, ૩ વિષય ને ૪ પ્રયોજન.

શિ૦—મહારાજ, પેહેલો અનુબંધ જે અધિકારી, એ મને સમજાવો.

ગુ૦—ભાઈ, ચાર સાધને જે જુક્ત, તે અધિકારી કેહેવાય.

શિ૦—ગુરુજી, ચાર સાધન તે ક્રિયાં ક્રિયાં ?

ગુ૦—૧ વિવેક, ૨ વૈરાગ, ૩ સમાદિ છ સંપત્તિ ને ૪ મુમુક્ષતા.

૧ વિવેક જે નિત્ય અને અનિત્યનો વિચાર તે. નિત્ય જે નાશ ન પામે તે, ને અનિત્ય જે નાશ પામે તે. નામ ને રૂપ એ નાશ પામે છે માટે એ અનિત્ય, અને આત્મા નાશ ન પામે માટે એ નિત્ય.

૨ વૈરાગ જે, આ લોક તથા પરલોકની સમૃદ્ધિને કાગવિષ્ટા તૂટ્ય જાણી, તે ઉપર રાગ જે પ્રીતિ નહીં તે.

૩ સમાદિ છ સંપત્તિ કહું છું. ૧ સમ, ૨ દમ, ૩ ઉપરતી, ૪ તિતિક્ષા, ૫ શ્રદ્ધા ને ૬ સમાધાન; એ છ મળીને એક સાધન કેહેવાય છે.

૧ સમ એટલે મનને એક મોક્ષમાં જ રાખવું તે.

૨ દમ એટલે બાહ્યેન્દ્રિયને પાછી વાળી સાધારણ રીતે વરતવું તે.

૩ ઉપરતિ એટલે સર્વ ઈંદ્રીઓને વસ રાખી તેના ઉપરી રહેવું તે.

૪ તિતિક્ષા એટલે સતસંગ કરતાં જે કાંઈ દુઃખ અથવા સુખ તથા માન અથવા અપમાન થાય તે સેહેવું તે.

૫ શ્રદ્ધા એટલે ગુરુ તથા વેદાંતના વચન ઉપર વિશ્વાસ તે.

૬ સમાધાન એટલે ચિત્તની એકાગ્રતા તે.

૪ મુમુક્ષતા એટલે મારો મોક્ષ થાય ને હું જન્મમરણથી છુટું, એહેવું આહાવું તે.

એ ચાર સાધને જુક્ત હોય તેને અધિકારી જાણવો. એ પેહેલું અનુબંધ.

શિ૦—મહારાજ, સમંધ તે શું ?

ગુ૦—આત્મજ્ઞાનનો કેહેનાર જે ગુરુ ને સાંભળનાર જ શિષ્ય, એ બેને સાથે રહેવાની અનુકુળતા, એ સમંધ.

શિ૦—ગુરુજી, વિશય તે શું.

ગુ૦—જો ભાઈ, હું જીવ, મહા પાપી, ભુંડો, ગરીબ ને નિર્બળ છું; ને કોઈક બીજો ઈશ્વર છે, તે ઉંચે રહે છે ને તે મહા બળિઓ, લલો ને સમર્થ છે. એહેવું ઘણા કાળનું અજ્ઞાન છે, એને પ્રમાણ શ્રુતિ-

‘અનાદિ માયયા શુભો, ઇતિ શ્રુતે’ એ શ્રુતિ પ્રમાણે ‘અજ્ઞાન’ છે તે મટી, જીવ ને ઇશ્વરની એકતા થવી, એ વિષય.

એ અજ્ઞાન મટવા સારૂ, વેદે ચાર મહાવાક્ય નીચે પ્રમાણે કહ્યાં છે.

૧ તત્ત્વમસિ, ૨ અહંબ્રહ્માસ્મી, ૩ પ્રજ્ઞાનમાનંદબ્રહ્મ, ને ૪ અયમ્યાત્માબ્રહ્મ.

એ ચારેનો સાચો અર્થ એકજ છે તે કહું છું. ને એ મહાવાક્યોના ત્રણ ત્રણ પદ છે તે તથા તેના અર્થ તે કહું છું, તથા કયા વેદનું કયું મહાવાક્ય, તે કહું છું.

જો ભાઈ, કયા વેદનું, કયું મહાવાક્ય છે તે તું સાંભળ.— ‘૧ પ્રજ્ઞાનમાનંદબ્રહ્મ’ એ ઋગ્વેદનું, ‘૨ અહંબ્રહ્માસ્મી’ એ યજુર્વેદનું, ‘૩ તત્ત્વમસી’ એ સામવેદનું ને ‘૪ અયમ્યાત્માબ્રહ્મ’ એ અથર્વવેદનું.

જો બાપુ, અછેક મહાવાક્યના ત્રણ ત્રણ પદ સાંભળ—પ્રજ્ઞાનમ્-આનંદ-બ્રહ્મ, અહમ્-બ્રહ્મ-અસ્મી, તત્-ત્વમ્-અસી, ને અયમ્-આત્મા-બ્રહ્મ.

હવે તું એના અર્થ સાંભળ—‘૧ પ્રજ્ઞાનમ્-વિશેષજ્ઞાન-ચૈતન, આનંદ-સુખ, બ્રહ્મ-પરમેશ્વર.’ ૨ અહમ્-હું, બ્રહ્મ-પરમેશ્વર, અસ્મી-છું.’ ‘૩ તત્-તે, ત્વમ્-તું, અસી-છે.’ ‘૪ અયમ્-આ, આત્મા-જીવ, બ્રહ્મ-પરમેશ્વર.’

જો, સામવેદનું મહાવાક્ય જે તત્ત્વમસી, એનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી કહું છું.—તત્ ‘કેહેતાં, જેને તું વેગળો બાણે છે તે ઇશ્વર, તે ત્વં કેહેતાં, તું જે આ પ્રત્યક્ષ દેહવાળો જીવ, તે અસી કેહેતાં છે. તે તું છે, એ એનો અર્થ સિદ્ધ થયો.

એજ પ્રમાણે, ચારે મહાવાક્યનો અર્થ વિચાર કરીને જોશે તો એકજ છે.

શિષ્ય—હા કૃપાનાથ, એમ તો તમે જુદા જુદા ણતલાવ્યા ને અર્થમાં તો તમે, ‘તે તું છે’ એમ એકજ કહ્યું, એનું કેમ છે?

ગુરુ—જો ભાઈ, એના વાચ્યાર્થ ને લક્ષ્યાર્થ કહું છું તે સાંભળ.

૧ જીવનો વાચ્યાર્થ એ જે, કર્તા ભોક્તા હું છું તથા આ દેહ તે પણ હું છું ને પુન્ય પાપાદિ કર્મ હું કરું છું.

૨ જીવનો લક્ષ્યાર્થ એ જે, હું કર્તા ભોક્તા નથી ને હું ચારે દેહનો સાક્ષી, ચારે દેહથી જુદો આત્મા છું. એ ત્વં પદ જે જીવ, તેનો લક્ષ્યાર્થ.

૧ ઇશ્વરનો વાચ્યાર્થ એ જે, આ જગતનો હું કર્તા છું, હું સર્વનો અધિષ્ઠાતા છું, નિયંતા છું, હું સર્વને શુભાશુભ કર્મનો ફળ આપનાર છું. સર્વજ્ઞ એટલે સર્વ જાણનાર છું ને આ મોટાં પ્રહ્લાંડનો ધણી છું. એ તત્ત્વદ જે ઇશ્વર તેનું વાચ્યાર્થ છે.

૨ હવે ઇશ્વરનો લક્ષ્યાર્થ એ જે, હું તો શુંદ્ર ચૈતન-આત્મા-પ્રહ્લ-પરમેશ્વર તે હું છું.

૩ હવે કૈવલ્ય તે શું જે, -જીવનું તથા ઇશ્વરનું વાચ્ય ગ્રહણ ન કરવું ને લક્ષ્ય ઇન્દ્રિયોનો ગ્રહણ કરતાં એકજ છે. અહીં દૃષ્ટાંત કહું છું તેથી સમજાશે. તે દૃષ્ટાંત-એક પુરુષ નોકરી કરતો હતો ત્યારે તે નોકર કેહેવાતો, ને નોકરી ગયા પછી રસોઇ કરવા લાગ્યો ત્યારે રસોઇઓ કેહેવાયો. અહીં નોકરી તથા રસોઇનો ત્યાગ કરતાં માત્ર એક પુરુષ નિશળો છે. તેમ સિદ્ધાંત-જીવ ઇશ્વરનું વાચ્યાર્થ ત્યાગ કરતાં માત્ર એક ચૈતન રહે છે. તે ચૈતન જ! જીવ, આત્મા, પરમેશ્વર, પ્રહ્લ, શિવ છે. ખીલું દૃષ્ટાંત-કોઈ એક દેવદત્ત નામનો વેપારી એક પુરુષને મળ્યો, ને એ ઇન્દ્રિયોને કેટલાએક દીવસ સાથે રહેવાનું થયું, તેથી રનેહ થયો. પછી કેટલેક દીવસે ઇન્દ્રિયો છુટા પડ્યા, ને પેલા દેવદત્તને વેપારમાં ખોટ આવવાથી ગરીબ સ્થિતિમાં આવી ચિથરે હાલ થઈ ગયો. એ વખતમાં દેવદત્તે પેલો મિત્ર મળ્યો, પણ દેવદત્તને ઓળખ્યો નહીં. પછી વાતચિત્ત કરતાં, વેપારી અવસ્થાની તવંગર સ્થિતિ ને ગરીબી અવસ્થાની નિર્ણય સ્થિતિ જાણવામાં આવી, ત્યારે ઓળખાયો. પછી વિચાર કર્યો કે, તવંગર સ્થિતિ ને નિર્ણય સ્થિતિ એ તો આવે છે ને જાય છે, પણ પુરુષ તો તે દેવદત્ત જ છે. એમ જ સિદ્ધાંતમાં, તવંગરી ને ગરીબી ત્યાગ કરતાં એક દેવદત્ત નિશ્ચે થયો. તેમ જીવનું વાચ્ય ને ઇશ્વરનું વાચ્ય ત્યાગ કરીએ તો માત્ર શેષ ચૈતન રહે છે. તે ચૈતન જ કૈવલ્ય કહીએ. એ વાચ્યનો ત્યાગ કરવો એજ સાગત્યાગ લક્ષણ અથવા જહતાજહુત લક્ષણ કેહેવાય, ને એ લક્ષણ કરતાં જીવ ઇશ્વર એક છે, ને તેજ કૈવલ્ય કેહેવાય.

એમ વિચાર કરતાં, હું આત્મા છું એમ નિશ્ચય થાય, તેનું નામ વિપય કેહેવાય છે. એ ત્રીલું અનુબંધ થયું.

૪ ચોથું અનુબંધ પ્રયોજન તે શું જે, સંસાર દુઃખની નિવૃત્તિ ને પરમાનંદની પ્રાપ્તિ.

એ ચાર અનુબંધને શુરુસુખે સારી પેઠે સમજીને, હું દૃષ્ટા એટલે જોનારો આત્મા-ચૈતન છું, ને આ દૃષ્ય પ્રપંચ એ જડ ને મિથ્યા છે; એવું અદ્વૈત જ્ઞાન થયું એટલે મોક્ષ થઈ ચુકો; એમાં કાંઈ સંદેહ નહીં.

શિં—હે શુરુમહારાજ, આપે તો કહ્યું જે, ઉપર પ્રમાણે વિચાર કરતાં, ઉપર પ્રમાણે નિશ્ચય થયો એટલે અદ્વૈતજ્ઞાન થયું, પણ મિથ્યા પ્રપંચ ને દૃષ્ટા સત્ય, એ જો થયા એટલે દ્વૈત થયું.

શું—જો લાઈ, મિથ્યા પ્રપંચ એ જ માયા, ને એ માયાનો આરોપ, અજ્ઞાન કાળમાં, બોધ થતાં સૂધી કરવો પડે છે. ને જ્યારે બોધ એટલે જ્ઞાન થયું ત્યારે બેઉ નથી; કેમ કે, નામ રૂપ પ્રપંચ કાંઈ વાસ્તવ્ય નથી, મિથ્યા છે.—દૃષ્ટાંત-જેમ મૃગતૃષ્ણાતું જળ વાસ્તવ્ય નથી, તેમ-ખીલું દૃષ્ટાંત-જેમ જળને વિષે ઓઢા, પરપોટા, લેહરી ને ભમરા; આ ચાર નામ જળના હાલવાપણાથી પડ્યાં છે. એ ચાર નામ છે, એ જો કે, આદે મધ્યે ને અંતે જળ વિના કાંઈ બિલે પદાર્થ નથી, ને નામ રૂપ વાસ્તવ્ય નથી, મિથ્યા છે; કેવળ જળ જ છે. એમ, પંચ ભૂતનો કલ્લોલ આ જગત છે; એની આદે મધ્યે ને અંતે ચૈતન વિના બિલે કાંઈ વસ્તુ જ નથી. અહીં શ્રુતી-‘નેહનાનાસ્તી ક્રિયનં, ઇતિ શ્રુતે’.

શિં—હે શુરુદેવ, આપે કૃપા કરી મને જ્ઞાન કહ્યું તે પ્રમાણે ગંરાખર અનુભવ થયો; પણ એવો અનુભવ જેને થાય, તે જગતમાં શિ રીતે રહે ને વરતે ?

શું—જો લાઈ, જેને આત્મજ્ઞાન થયું તેને કાંઈ ક્રિયા કરવાની રહી નથી, પણ પ્રાલબ્ધ પ્રમાણે રહે વરતે છે.

શિં—હે શુરુજી, મને કર્મની વ્યવસ્થા કહો.

શું—જો લાઈ, કર્મ ત્રણ પ્રકારનાં છે-સંચિત, પ્રાલબ્ધ ને ક્રિયમાણ. તેમાં ઉપર પ્રમાણે જ્ઞાન થયાથી સંચિત કર્મ તો બળી નાશ છે ને ક્રિયમાણ કર્મનો કરતા મટી નાશ તેથી કર્મનો સંબંધ ન થાય, અને પ્રારબ્ધ કર્મ તો લોગવેજ છુટકો થાય-લોગવેથી જ મટે, લોગવ્યા વિના બિલે ઉપાય, મટવાનો નથી.

શિં—હે મહારાજ, ત્યારે શું, પ્રારબ્ધને ભરોસે બેસી રહેવું ?

શુ૦—નાં ભાઈ, એમ નથી. જ્ઞાન થયા પછી, ભોગવવાનું રહેલું જે પ્રારબ્ધ કર્મ, એનાં ત્રણ નીમિત્ત છે.—એક તો ઇચ્છા, બીજું અનિચ્છા ને ત્રીજું પરઇચ્છા. ઇચ્છા તે, પોતાની ઇચ્છાથી મુખ દુઃખ ભોગવે; પરઇચ્છા તે, પારકાની—બીજાની ઇચ્છા થઇ ને કાંઈ આપ્યું તે ભોગવે; ને અનિચ્છા તે, એની મેળે—સહજ કાંઈ ભોગ પ્રાપ્ત થાય તે ભોગવે. એવાં, પ્રારબ્ધ કર્મનાં ત્રણ પ્રકારનાં નીમિત્ત છે.

શિ૦—હે મહારાજ, પ્રારબ્ધકર્મ વિશે જે આપે કહ્યું તે હું સમજ્યો; પણ જ્ઞાની જે ક્રિયામાણ કર્મ કરે છે તેનું કળ ક્યાં જાય છે? આપે તો, જ્ઞાનીને માત્ર પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવવું પડે છે; એમ કહ્યું.

શુ૦—જો ભાઈ, જ્ઞાનીના દેહથી જે કર્મ થાય છે તેની વ્યવસ્થા કહું છું તે સાંભળ.—જ્ઞાની—હરિજનની જે કોઈ સેવા, સ્તુતિ કરે અને તેની ઉપર ભાવ રાખે તેમનું ભક્તિ થવું જોઈએ; તે હરિજનના દેહથી તપ, વ્રત, દાન, પૂજા, ભજન આદિ જે કાંઈ પુન્ય કર્મ થયું હોય તેના કળથી ભક્તિ થાય. ને જે કોઈ જ્ઞાનીની નિંદા, દ્વેશ કરે, જ્ઞાની ઉપર વેર રાખે, જ્ઞાનીને દુઃખ દે; તેનું માહું થવું જોઈએ; તે હરિજન-જ્ઞાનીના દેહથી પાપકર્મ થયાં હોય તેનું કળ, નિંદા વિગેરે દુઃખ દેનારને જાય, તેથી તેનું ભુંડું થાય.

શિ૦—હે શુરદેવ, આપે કર્મની વ્યવસ્થા કહી, તે મારા સમજવામાં આવી. હવે મને, જ્ઞાનની સાત ભોમિકા, કહિકહિક છે તે કહો?

શુ૦—સાંભળ ભાઈ, સાત ભોમિકા જે કહેવાય છે તે ચિત્તની અવસ્થાનાં નામ છે. તે આ-૧ શુભેચ્છા, ૨ સુવિચારણા, ૩ તતુમાનસા, ૪ સત્વાપત્તિ, ૫ અસંશયિતાનામિકા, ૬ પદાર્થભાવિની, ૭ તૃપ્તિગા. એ સાતે ભોમિકાના અર્થ કહું તે સાંભળ.

૧ શુભેચ્છા—તીર્થ કરવાની, શાસ્ત્ર સાંભળવાની, સતસંગ કરવાની, એ આદિ પુન્ય કર્મ કરવાની ઇચ્છા થાય તે શુભેચ્છા કહેવાય.

૨ સુવિચારણા—સાંભળેલાં શાસ્ત્રનું મનન કરવું એટલે વિચારવું, તે એવી રીતે કે, જીવ અને મૃત્યુર એ એક છે કે બુદ્ધ બુદ્ધ છે? માયા એ શું છે? ને પ્રલય કોને કહે છે, એવા એવા વિચાર કરવા, તે સુવિચારણા કહેવાય.

૩ તતુમાનસા—બીજી ભોમિકા પ્રમાણે વિચાર કરતાં, સંસાર-જગત મિથ્યા જણાય—સમજાય ને મિથ્યા જણાવાથી વેરાગ થાય ને પછી, સત્ય શું હશે, એ જાણવાની આતુરતા થાય અને સંસાર

ઉપરથી મન ઉઠવાથી મનની દોડ ઘટે અર્થાત મન નાનુ થતું જાય, એ તતુમાનસા કેહેવાય.

૪ સત્વાપત્તિ-વેદાંત શાસ્ત્રનાં વચન, સદ્ગુણનાં વચન, ને સંત-હરિજનનાં વચન પ્રમાણે વિચાર કરતાં એવો નિશ્ચય થયો કે હું આત્મા-ચૈતન-પરમેશ્વર-બ્રહ્મ છું. ને જકત છે, એ પણ આત્મા-બ્રહ્મ છે, બ્રહ્મ વિના બીજું કંઈજ નથી. બંધ ને મોક્ષ છે એ મિથ્યા છે; એમ સમજીને જગતને સમજા એવું જાણી પોતે તટસ્થ થયો-ચેત્યો ને ભ્રાંતી જતી રહી ને જાગૃત થયો ને સમજ્યો કે, ઓહો! આજ સુધી હું અજ્ઞાનમાં પડી અટવાયો ને હવે મને મારાં રૂપની શુદ્ધિ આવી. એમ સમજ્યો ત્યાંથી મોક્ષ થઈ ચુક્યો ને કંઈ કરવાનું બાકી રહ્યું નહીં. એમ સમજી તટસ્થ થવાથી સત્વગુણની વૃદ્ધિ થવી, એ સત્વાપત્તિ કેહેવાય.

હવે બીજી ત્રણ લોભિકા સાધનની તારતમ્યતા છે, એટલે સાધન કરવાથી પ્રાપ્ત થાય છે. એનું હાર્દ એટલુંજ કે, એનું પ્રારબ્ધ યોગા-લ્યાસી પડ્યું હોય તેનાથીજ સાધન થાય છે ને તેનેજ પ્રાપ્ત થાય છે.

૫ અસંશક્તિઅનામિકા-ચોથી લોભિકા પ્રમાણે સમજી તટસ્થ થયેલો, કોઈનો સંગ ન કરતાં અખંડ પોતાના લક્ષમાં રહે, ને પોતે ઈચ્છે ત્યારે દેહેમાં આવી વરતે, એવાને બ્રહ્મવિદ્ધર કેહે છે, અર્થાત જહાં આસક્તિ નહિ એજ અસંશક્તિઅનામિકા કેહેવાય.

૬ પદાર્થાભાવિની-પાંચમી લોભિકા પ્રમાણે અખંડ પોતાના લક્ષમાં રહે ને અન્ય પદાર્થનું ભાન ન રહે, ને કોઈની ઇચ્છાએ દેહમાં આવી વરતે; એવી સ્થિતિવાળાને બ્રહ્મવિદ્ધરિષ્ઠ કેહે છે. અર્થાત પોતાના લક્ષમાં, બીજાનું અસ્તિત્વ-ભાવ ન રહેવો, એ પદાર્થાભાવિની કેહેવાય. એ ભૂમિકામાં જડભરથજી હતા.

૭ તૂર્યગા-ભાવાભાવ એટલે કંઈ છે કે નથી, એવાં ભાનથી રહિત, પોતાના સત્યસ્વરૂપના અખંડ લક્ષમાં લાગેલો, તે કોઈની અથવા પોતાની ઇચ્છાથી પણ દેહ ભણી આવી શકે નહીં. અર્થાત તૂર્ય એટલે ચોથું, પોતાનું કૈવલ્ય સ્વરૂપજ થઈ રહ્યો, એ તૂર્યગા કેહેવાય. એ ભૂમિકામાં દેવહુતીજી હતાં. એવી સ્થિતિ એની છે તેને બ્રહ્મવિદ્ધરિયાન કેહે છે.

એ જ્ઞાનની સાત લોભિકાં કહી. એમાંથી પેહેલી એને પ્રાપ્ત થઈ
તો જાણવું જે કોઈ કાળે પણ પૂર્ણ થઈ સુક્ત થશે. કેટલાએક
મહાત્મા પુરુષો—જનક, દુર્વાસા, વશિષ્ઠ અને અષ્ટાવક્ર આદિ
એથી ભૂમિકામાં મગ્ન રહ્યા છે. એ રીતે ભૂમિકા વિચાર છે.
જો લાંઈ, જ્ઞાની માત્રનું સમગ્રનું એક સરખું છે ને દેહનાં ચલણ
હલણની એટા પ્રારબ્ધયોગ પ્રમાણે જૂદી જૂદી છે; માટે દેહની
એટા જોવી નહીં; માત્ર જ્ઞાનીનું જ્ઞાન એટલે સમગ્રનું જોવું,
એટલે સમન્વયામાં આવે; ખીલું કાંઈ જોવાનું નથી.

ઇતિશ્રી નલુલાલ વીરચિત જ્ઞાન પ્રકરણ સમાપ્ત.

કાગળ.

શ્રી,

સ્વસ્તી શ્રી આનંદ પૂર મહા સુલેસ્થાને પૂજારાધે સમગ્ર ઉપમા
લેગ, સદ્ગુણની સેવા વિશે વિજ્ઞાન પૂરીથી લાંબુ નામીના સાષ્ટાંગ
પ્રણામ, અત્ર કુશળ તત્ત્વાસ્તુ. લખવા કારણ એ છે જે, તમારું પત્ર પ્રશ્ન
તથા સિદ્ધાંત વસ્તુનું ભરેલું. આવ્યું તે વાંચી સમાચાર જાણ્યા. તમે લખ્યું
જે, કોઈ જોગી તાં જતી તાં સંન્યાસી તાં ગોસાંઈ તાં પંડિત તાં
જ્ઞાની, એટલાને પુછવું ને ધનુર્વિદ્યા લાણવી તાં દેવદૃષ્ટી લેવી ને પવનનો
છેડો તાં સાત કોઠા જાણવા તાં પિંડ બ્રહ્માંડ ઓળખવાં તાં ચાર
સ્વપ્ન જાણવાં તાં આદિ અમર મંત્ર, જે વશિષ્ઠે તાં સમાનંદે કહ્યો
છે, તે પુછવો.

તમે લખોછો તે પ્રમાણે તમારી આજ્ઞાથી, અહિંઆ, પ્રાણ અપા-
નનો લેગ, એહેવા જે અગ્નિ જોગી તાં પંચ વિશયથી પર એવા જે
આત્મા જતી તાં સમગ્ર સૃષ્ટીનો નાસ કર્યો, એવા જે હંસ સંન્યાસી
તાં સ્વરૂપનો લક્ષ કરવાનો ભાવ છે એને, એવા જે ભક્ત તાં ગો જે
ઈંદ્રી, ને ઈંદ્રીના ગોલકને પ્રકાશે એવા, એના સ્વામી ચિદ, એ ચિદ
ગોસાંઈ તાં મહાવાક્યને વિષે વિચરે નામ ગતિ કરે એવા જે મહા-
વાક્ય વિચાર પંડિત તાં પોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવે એવા જે જ્ઞાની-
ગુરુશબ્દે; એ સમગ્રને પુછવું ને તેમણે કહ્યું તેની વિગત એ જે, -ધનુ-
ર્વિદ્યા એ જે, પ્રાણને સાધી, નખશિળ પર્યંત સમગ્ર દેહ છે તેમાંથી,
કૂર્મ જેમ, હાથ પગ ચંડોએ છે એમ, પ્રાણને ખેંચીને એક સ્થળે લાવવો. ને
દેવદૃષ્ટી એ જે, ખેચરીમુદ્રા કરવી. ને પવનનો છેડો લય, કે એમાંથી પવન

ઉત્પન્ન થઇ પાછો સમાય છે. ને છ કોઠા એ જે, છ ચક્ર, એ સદ્દી માર્ગ, ને સાતમો કોઠો જે સંહાર-માર્ગ તે. એ સાત કોઠાનો તાં પીંડ બ્રહ્માંડની સમૃદ્ધિનો પ્રકાશિક એક જ છે. ને ચાર સ્વપ્ન, તે ચાર અવસ્થા છે. ને આઘ અમર મંત્ર પૂછ્યો, તે અર્ધમાત્રા છે. એ અર્ધમાત્રા જ અવિનાશી પરમાણું છે ને એજ અક્ષર ધામ છે. ને તમે કોછો જે, વશિષ્ઠજીએ રામને કહ્યો; તાં રામાનંદજીએ કળીરને કહ્યો, તે વાત ખરી છે. એ મહાન પુરૂષોએ તેમના ઘાટમાં જ થતો ંતલાવ્યો છે. ને તમે કહ્યું જે જીવ ક્યાંથી આવ્યો? તે કેછે જે, જીવ સુશુપ્તીમાં થઈને તુર્યામાંથી આવ્યો, ને પાંચમો વેદ પૂછ્યો તે કહ્યું જે, ચાર વેદ પ્રમાણે સાધન કરતાં જે વસ્તુ જડે, તે ઘણી સુક્ષ્મ છે, માટે પાંચમો સૂક્ષ્મ વેદ છે. ને ચોપનમો અક્ષર પૂછ્યો, તે કહ્યું કે, પચાસ વર્ણમાત્રિકા એ પચાસ અક્ષર ને ત્રણ પ્રણવના અક્ષર ને ચોપનમો અક્ષર તે અર્ધમાત્રા છે. ને તત્વજ્ઞાનતું પુછ્યું, તેનો ઉત્તર એવો આપ્યો કે, પંચ મહાભૂત દૃષ્ટમાન થયા પછી, સર્વતું તત્વ જે આત્મા, તે પંચકોશ પર તાં અવસ્થા ત્રય સાક્ષી તે તત્વ છે. ને વળી કહ્યું કે, એટલું જાણે તો પણ ઈશ્વરપદ તો સદ્ગુણની કૃપામાં છે. ઇતિ કાગળ સંપૂર્ણ.

—□□□□□□□—

ચિત્ર કાવ્ય.

૧. અધિગતી બંધ-દોહા.

રાધા રટ રાચાં સદા, જાસ નેમ વસ જાન;
બાધા અટ સાચાં વદા, તાસ પ્રેમ વસ પ્રાન. ૧

રા	ધા	ર	ટ	રા	ચાં	સ	દા
જા	સ	ને	મ	વ	સ	જા	ન
બા	ધા	અ	ટ	સા	ચાં	વ	દા
તા	સ	પ્રે	મ	વ	સ	પ્રા	ન

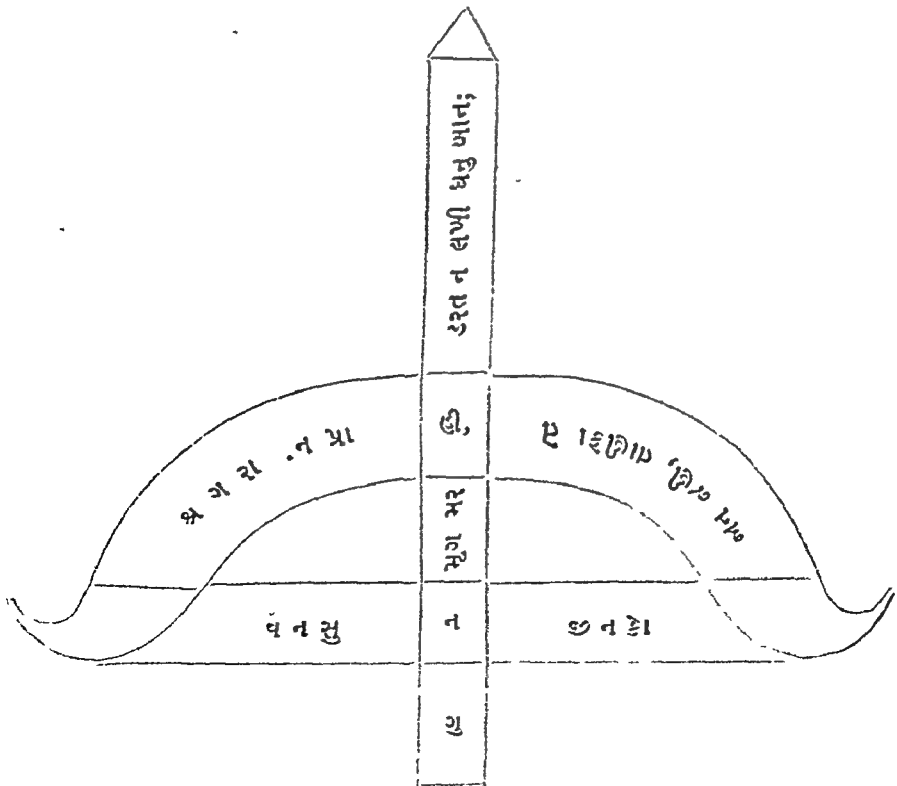
૨. ત્રીપ દીર્ઘ-દોહા.

સાધા રટ સાચાં સદા, જાસ નેમ વસ જાન;
ખાધા અટ સાચાં વદા, તાસ પ્રેમ વસ પ્રાન. ૧

સા	ર	સા	સ	જા	ને	વ	જા
ધા	ટ	ચાં	દા	સ	મ	સ	ન
ખા	અ	સા	વ	તા	પ્રે	વ	પ્રા

૩. ધનુષ ળંધ-દોહા.

રાગ શ્રવન સુન મૃગ મરહી, ડરત ન લખી ધનુ જાન;
ગુન જીનકો જાન જહી, તાહીકો તેહી પ્રાન. ૧

૪. જાણી બંધ-હંદ.

કેમન વિહિન-કેત. કેવન, સદન સુનો જસ ત્રિય બિન;
મદન પ્રબલ મદ હરન, સરન આવત સદ તારન;
ગહન રંગન ગરિધરન, નમન કેત જન ઉધારન;
પરન ચળન યજ્ઞ કરન, હરન ભવ મોહ મિટારન. ૧

ત	ક	પ	ત્રી	ચ	શિ
ક	સ	ન	સ	દ	ન
ન	હિ	વિ	જ	નો	સુ
દ	હ	ર	દ	તા	ર
મ	દ	ન	સ	ર	ન
લ	ખ	પ્ર	ત	વં	આ
સિ	ધ	ર	હ	ધા	ર
ગ	હ	ન	ન	મ	ન
ન	ખ	ર	જં	ત	ક
ખ	ક	ર	મિ	હા	ર
ય	ર	ન	હ	ર	ન
ન	ખ	ચ	મો	વ	લ

૫. ગૌમુખી બંધ-છંદ.

કૃપયા કરન પાય પરન, કુરણાયતન રમા રમન;
શંકર કેશન કૃપા કરન, તારન તરન નભુ રટન. ૧

ચા	ક	ર	ણા	ય	ત	ર	ક	શ
પ	ર	ન	ર	મ	ન	ક	ર	ન
કૃ	ય	પા	કુ	મા	ર	શં	પા	દં
						ન	ત	ર
						ર	ટ	ન
						તા	ભુ	ન

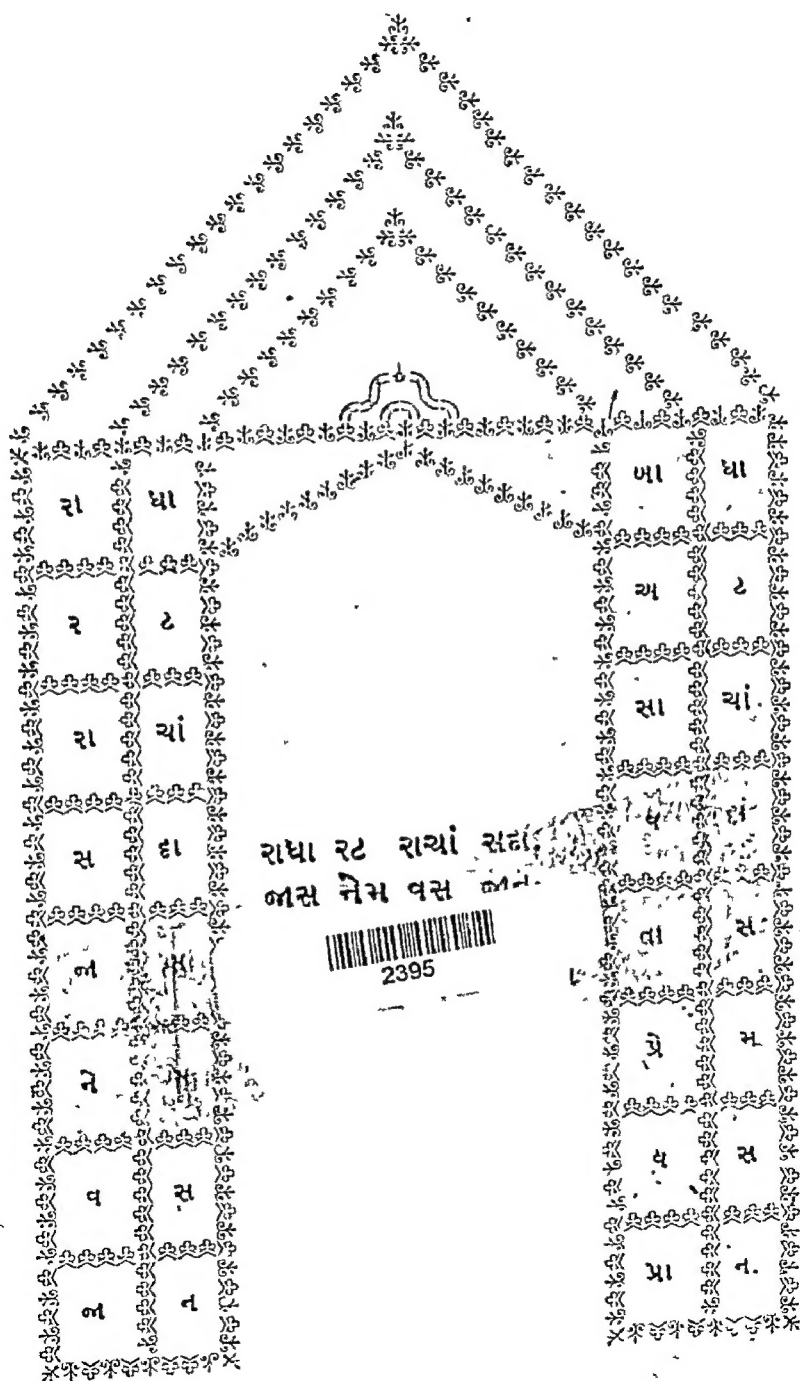
૬. ગતાગત બંધ-છંદ.

નમરેતુસદાકોસદાનજથાખખથાજનદાસકોદાસતુરેમન,
નળસેળનતેહુધૃહિધૃહુતેનનતેહુધૃહિધૃહુતેનળસેળન;
નછપેનતીતેનજીતેસુપ્રકાસસકાપ્રસુતેજીનતેતીનપેછન,
નજરંજકએટરભુનલનીતતનીલનભુરટએકજરંજન. ૧

ન	મ	રે	તુ	સ	દા	કો	સ	દા	ન	જ	થા	ખ
ન	ળ	સે	ળ	ન	તે	હુ	ધૃ	હિ	ધૃ	હ	તે	ન
ન	છ	પે	ન	તી	તે	ન	જી	તે	સુ	પ્ર	કા	સ
ન	જ	રં	જ	ક	એ	ટ	ર	ભુ	ન	લ	ની	ત

૭, કપાટ બંધ-દોહા.

રા ધા

ર ટ

રા ચાં

સ દા

જા

ને

વ સ

ન ન

બા ધા

અ ટ

સા ચાં

ધા દા

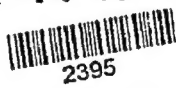
વા સ

પ્રે મ

ધ સ

પ્રા ન

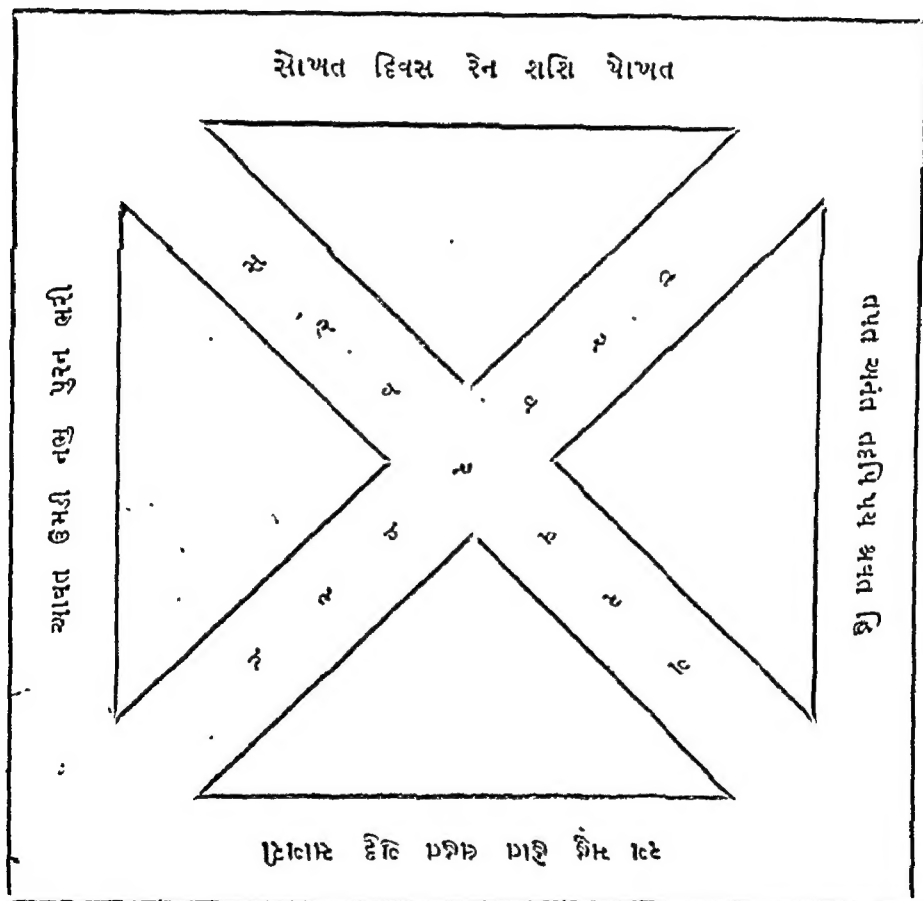
રાધા રટ રાચાં સદા
જાસ નેમ વસ જાન

2395

૮. ચોસર ળંધ્ર-છંદ.

સોખત દિવસ રેન શશિ પોખત, તરવર;
તપત અનંત તદપિ પય શ્રવતહિ, ગરવર;
રગ મહુ હોત લહુત શુરુ સાગરી, પરવર;
આવત ઉમડી નભુ પુરન ભરી, સરવર. ૧

૯. ત્રીકુણી નાગ બંધ—કવિત્ત.

અવિનાશી આપ માન, અવર સળ જૂઠ જાન;
 એહિ હુરિ અચલ ધ્યાન, પરમપદ પાચો હે;
 સાધન સળ લયો સિદ્ધ, ગાહે ના અષ્ટ સિદ્ધ,
 ના ઇચ્છે નવ નિદ્ધ, સળતે અઘાચો હે;
 ધરમ અરથ કામ મોક્ષ, નાહિ અપરોક્ષ પ્રોક્ષ,
 કરતાદિ રહિત દોષ, સંશે નસાચો હે;
 એક ના અનેક દેશ, કાલ વસ્તુ રહિત શેષ,
 નાહી કર્મ કલેશ નભુ, નિગમાગમ ગાચો હે. ૧.

